AH 3255 P

HIERONYMUS
ANDOVER-HARVARD
THEOLOGICAL LIBRARY

DE

GEREFORMEERDE KERK-BODE,

IN

ZUID AFRIKA.

DEEL IX.

"Dit gebod hebben wij van Hem, dat die God lief heeft, ook zijnen broeder lief hebbe."—1 Joh. iv: 21.

KAAPSTAD:
VAN DE SANDT DE VILLIERS & Co., HOEK VAN DE KASTEEL-STRAAT EN St. GEORGESTRAAT.

1857.

Van de Sandt de Villiers & Co.,
Drukkers.

INHOUD VAN DEEL IX.

DE GEREFORMEERDE KERKBODE
IN ZUID AFRIKA.

DEEL IX.] ZATURDAG, JANUARIJ 3, 1857. [No. 1.

HET NIEUWE JAAR.

God is getrouw. 1 Kor. x: 13.

Op den eersten dag des jaars hebben wij meer dan ooit behoefte aan de herinnering, dat God getrouw is. Wat zou er van ons worden, indien God niet getrouw was, indien wij niet op Hem konden rekenen? Wij zelven zijn zeer veranderlijk. Op onze getrouwheid jegens God kan niet geroemd worden. Zoo God ons vergeldt naar hetgeen wij verdienen, onthoudt Hij ons wat Hij ons heeft beloofd, even als wij Hem zoo dikwijls onthouden wat wij Hem zoo dikwijls beloofd hebben. Was God niet getrouw, menschen zouden ons niet kunnen vergoeden wat wij daardoor zouden missen; want de liefde van tienduizenden vergoedt niet het gemis van het genot der goddelijke genade. Met God is ons hart bevredigd. Het kan met niets minder dan met God bevredigd worden.

God is getrouw. Daaraan behoeven wij niet te twijfelen. God is waarachtig, God is geloofwaardig, God is onveranderlijk. De wereld rondom ons misleidt en bedriegt ons telkens, en daarom verontrust zij ons hart, als het in haar zijne rust zoekt. Geheel anders is het met God. Tot Hem kunnen wij te regt met den dichter zeggen:

Maar bij U is rust te vinden;
Gij zijt waarheid, Gij-alleen.
Stuive dan met d' aardsche winden
't Valsche zoet der wereld heen!
Aan de bron der zaligheden
Vlijen wij de matte leden,
Laven wij het dorstend hart.
Weg dan, wereld vol misleiding!
Zalig in zijn heilverbeiding,
Is zijn Heilands vrijgekochte boven aardsche vreugd en smart.

Mijn God, op U vertrouw ik; laat mij niet beschaamd worden. Ps. xxv: 2.

Het is gemakkelijk gezegd; mijn God, op U vertrouw ik. Maar het is niet gemakkelijk, in het vertrouwen op God vast te staan. Men moet daartoe allen grond onder den voet verloren, God als den eenigen, die overblijft, aangegrepen hebben en blijven vasthouden, en dan ook alles in Gods handen stellen en aan Hem overlaten. Daarbij behoort natuurlijk, dat men niets anders wil dan wat God wil. Het is inderdaad eene dwaasheid, op God te vertrouwen zonder zichzelven te verloochenen.

Die op God vertrouwt, heeft niet voor beschaming te vreezen. Maar waarom niet? Omdat ieder, die God in niets beperkt, niets anders te wachten heeft dan het goede. Van God komt niet anders dan het goede. God kan niet anders dan het goede geven. Stelt gij God nu niets in den weg, dan laat gij Hem geheel vrij tegenover u, en het is, alsof gij voor de zee de sluizen openzet. Maar wilt gij niet wat God wil, dan verhindert gij Hem, u het goede te zenden, dan dwingt gij Hem, u iets onaangenaams aantedoen. Dan kan uw vertrouwen op Hem zeer wel worden beschaamd, daar God niet doen kan het welbehagen van iemand, die Hem niet vreest.

Maar die tot Hem zegt: "Mijn God," die dit zegt met zijn hart, voegt er toch ook zeker bij: uw wil geschiede, mijn wil geschiede niet, als hij met den uwen niet overeenkomt.

"Mijn God, op U vertrouw ik."

Goed. Gij kunt op God vertrouwen. Hij zal aan u doen naar zijn woord, naar het woord, dat Hij gesproken heeft tot alle nooddruftigen, hulpbehoevenden, armen, hongerenden en dorstenden. "Laat mij niet beschaamd worden." Neen, gij zult niet beschaamd worden, als gij den levenden God tot uwen God, tot den grond van uw vertrouwen hebt. Zij zullen beschaamd worden, die trouwloos handelen, terwijl zij God met hun hart niet vreezen, ofschoon zij met hunnen mond in Hem roemen. Het is God om waarheid te doen.

Hij weet wat maaksel wij zijn.
Ps. ciii : 14.

Het is ons dikwijls zeer aangenaam, als de menschen groote gedachten en verwachtingen van ons koesteren. Dit heeft echter zijne schaduw-zijde. Wij zijn doorgaans niet in staat te verhinderen, dat zij zich in ons bedriegen en dus teleurgesteld worden.

Indien God zich eens in ons bedroog! Indien God ons eens niet geheel en al kende! Dan zoude men zich geplaatst zien in een kring, die hem in het geheel niet voegde. Dan zou een ander zich zien geroepen tot een arbeid, waarvoor de krachten hem minstens gedeeltelijk ontbraken. Dan kwam een derde in moeijelijkheden, waaruit hij zich niet zou kunnen redden, en een vierde in lijden, dat zeker te zwaar was om doortestaan. Gelukkig voor ons, dat God weet, welk maaksel wij zijn. Gelukkig voor allen, die zich aan God vasthouden, dat Hij hunne zwakheid, zoowel als hunne zwakheden, kent.

"Wat ons de Almagt geeft te lijden,
Wat zij over ons gehengt,
Is geen grimmig zielbestrijden;
't Zal de maat niet overschrijden
Van de krachten, die zij schenkt.
Ja, zij regelt haar kastijding,
Waar zij 't harte meê bedroeft
Tot een middel ter verblijding,
Naar hetgeen dat hart behoeft."

Laat ons dit gelooven, omdat wij het gelooven mogen. Maar meen dan ook niet, dat God u nooit iets zal te dragen en te verdragen geven, waartoe u de kracht in uzelven ontbreekt. Neen, u wacht welligt een last of kruis, waaronder gij zonder Gods kracht bezwijken zult. Maar het wordt u dan opgelegd, opdat gij u in God zoudt sterken, opdat gij niet langer in uzelven sterk zoudt blijven en onbekwaam om de stormen en verdrukkingen doortestaan, op welke men bij de reis naar den hemel bedacht moet zijn. Juist, omdat God weet, welk maaksel wij zijn, laat Hij hen, die Hij voor zijnen hemel toebereidt, door smart en droefheid henengaan.

Gij, Heer, zijt mijne toevlugt.
Ps. xci : 9a.

Een mensch zonder toevlugt is een reiziger, die nergens tot rust kan komen, ja een balling, dien niemand onder zijn dak wil opnemen. Niemand onder ons behoeft zoo ongelukkig te zijn. Al was het zoover met ons gekomen, dat alle menschen zich terugtrokken, zoodra wij hen naderden, dat doet God niet. God komt ons voor, is ons voorgekomen, heeft uit eigen beweging ons welgedaan, vóór dat wij nog onze toevlugt tot Hem genomen hadden; heeft uit liefde zijne beste gave ons toegezonden, zijnen Zoon, onzen Heer en Zaligmaker. Hebt gij nog meer te weten noodig, om uitteroepen: Dien God neem ik tot mijne toevlugt, tot dien God durf ik mijne toevlugt ten allen tijde nemen?

Doe het toch. Het wordt veel te weinig gedaan. Men is in nood, in druk, en men klaagt hier en ginds, bij dezen en bij genen, maar men werpt zich niet op de knieën, en roept God niet aan uit de diepte.

"Gij, Heer, zijt mijne toevlugt." Zeg dat gerust, terwijl gij dan ook uwe toevlugt tot God neemt, arme, verlatene, bedroefde, vervolgde. God is eene toevlugt. Zoodra u iets ontbreekt dat gij noodig hebt, al was het een kleedingstuk, al was het eene bete

broods; al was het water om te drinken, neem uwe toevlugt tot God. God kan kleeding, brood, water geven, God kan alles geven wat gij noodig hebt, al weet gij niet van waar het zou moeten komen.

Kinderen Gods, uw Vader heeft zijne gevulde voorraadschuren, en een hart vol genade. Verloren zondaars, God opent zijne armen om u met ontferming te ontvangen. Verheerlijkt Hem, door uwe toevlugt te nemen tot zijne liefde in Jezus, den medelijdenden Herder. God wordt er door verheerlijkt, als een verloren zondaar zich bevende, maar met vertrouwen, in zijne armen werpt. E. B.

GEDULD.

Voor vele plagen en kwalen van het leven is, gelijk voor een zwoelen of drukkend heeten namiddag, enkel geduld noodig. Wie zich bij de groote hitte stil houdt, die lijdt er geen nadeel van; doch wie ongeduldig wordt, loopt gevaar van ontstoken te worden en ontstekingen te krijgen. Het geduld van den heldhaftigen Christen, bestaat daarin, dat juist de zwarigheden voor hem de prikkel zijn, om het voorgestelde doel met onafgewende blikken te bejagen.

De min zwak geloovige toont zijn geduld door te wachten, dat de zwarigheden van dezelve wegvallen. Hij slijt, door er jaren lang azijn op uit te storten, dezelfde rots, welke de krachtige in een oogenblik met buskruid doet springen. Met andere woorden: het geduld van den stillen Christen is gelijk aan het onophoudelijk blijven doorgraven van den bergbewerker, niettegenstaande de mogelijkheid om ieder oogenblik onder de puinhoopen te worden begraven. En wie is ook de zwakste? De zwakke of die den zwakke niet kan dragen? Zwak zijn met den zwakke in een goeden zin, is eene der edelste en zeldzaamste gaven. En toch, er zijn menschen, als kruisbogen, die hoe meer zij bezwaard worden, al is het ook met puin en zand, te vaster en onwrikbaarder worden.

Er is een dragend geduld: het is dat van den muur van het huis.

Er is ook een lijdend geduld: het is dat van den hoek en stoepsteen van het huis, die, ofschoon vast aan den muur of in den grond, nogtans aan gedurige wrijving en scheuring zijn blootgesteld; want alles moet op hen afkomen, opdat het huis onbeschadigd blijve.

Zoo zijn er menschen, die geene waarheid kunnen zeggen, of zij moeten er voor lijden; terwijl andere er ongeschonden afkomen, doch zulke lijders moeten er zijn. Zij hebben zich te beschouwen als de hoeksteenen van het paleis huns Grooten Konings, en dat wie, door er tegen aan te rijden, het gebouw zou beschadigd hebben, er nu zichzelven aan omver rijdt.

Zeker is het een raadsel: waaraan juist de geduldigsten het meest moeten dulden; doch eenmaal zullen de verborgene gaven der Voorzienigheid worden opengelegd, en gelijk men het raderwerk van een fraai uurwerk, dat verborgen is, opent om de fraaije bewerktuiging te bewonderen, zoo zullen wij ook in de van licht vervulde eeuwigheid zien wat hier bedekt is. Of wat wil het vertrouwen op God beteekenen, indien het niet is het vertrouwen op een gids, die ons in eenen stikdonkeren nacht op onbekende en gevaarlijke wegen geleidt?

In dit geval is de hoop om veilig ter plaatse zijner bestemming te komen eene zekere verwachting; en waar zulk eene hoop is, daar is het geloof niet ver. Zeker, het is ligt te zeggen: "Gods wil geschiede!" doch wij moeten onszelven afvragen, *hoe* wij iets van God verwachten: want eerst als het komt, gelijk men het niet verwacht heeft, blijkt het doorgaans hoe gewillig of hoe eigenwillig men geweest is.

Meestal onderwerpen wij ons niet vóór, maar na den wil van God. Op dezelfde wijze, wordt men niet zelden ten aanzien van vreemden nood, *dan* het weekhartigst en het bereidwilligst om te helpen, wanneer men niet meer instaat is te helpen. Gelukkig daarom hij, die geweend *heeft* met de weenenden en blijde *was* met de blijden.

In het lijden moet men geduld oefenen; als het leed is voorbij gegaan, is het geduld buiten zijne plaats en zijne kracht. Alles komt toch aan op het gewigt dat men aan het lijden hecht. Een vorst ziet in éénen nacht het paleis verbranden, aan hetwelk hij jaren lang heeft gebouwd; doch in het midden van dien ramp troost hij zich met de gedachte die hem plotse-

ling invalt, namelijk om een ander en nog veel schooner paleis in de plaats van het nu verbrande neder te zetten.

Ook is het eene waarheid: in het gevaar komt men niet altijd om. God wil ons dikwijls door gevaren bewaren. Wien de hand wordt afgeschoten in een veldslag, die is verzekerd dat hij het hoofd niet zal verliezen in den naasten veldtogt. En met de pijn verdwijnt ook het gevaar.

Voor de zijnen wil God *alles* zijn, ofschoon Hij ze in dit leven strenger kastijdt dan anderen. De schenker was maar drie dagen in de gevangenis, en Jozef was er jaren lang in; niettegenstaande het heette: *de Heere was met hem.* De christen zegt geestelijk wat Hendrik de IV. wereldsch zeide: "Alles is verloren, uitgenomen de eer,"—de eer om God Vader te mogen noemen in Christus.

Waarlijk, als God ons alles schijnt te hebben ontnomen, en wij zien dan met bedaardheid onze zaken nog eens goed na, zoo zullen wij gewoonlijk zien: dat God ons nog het beste heeft overgelaten. Ja, menigeen is rijker dan hij zelf weet, en een boom gelijk, waaraan geene vrucht te zien is, en waarvan zoo hij slechts sterk geschud wordt, nogtans menige vrucht neêrvalt. Menigeen heeft een spaarpot, van welkën niemand weet; slechts in den uitersten nood grijpt hij dien aan. Menigeen is als de weduwe te Sarepta: het meel in het vat en de olie in de kruik, schenen alle dagen ten einde te gaan, en toch ontbraken zij nooit, zoo dikwijls zij ze noodig had. Menigeen kent de geestelijke rijkdommen niet die God hem gegeven heeft, noch de kracht en sterkte welke in hem rusten, alvorens hij door den nood gedrongen wordt dezelve te onderzoeken; in de beproeving, in het lijden wordt veel openbaar, wat zonder dezelve altijd zou zijn verborgen gebleven.

Vele van de schoonste voortbrengselen van het menschelijk verstand en hart, hebben hunnen eersten oorsprong aan het diepe ongeluk van hunnen auteur te danken. Zonder de blindheid van Milton, zouden wij de lichttafereelen van zijn "verloren paradijs" niet bezitten; noch zonder de gevangenis van Bunyan zijn "christens reis." Daarom is het lijden van enkelen niet zelden eene weldaad voor velen uit tijdgenoot en nageslacht. Johannes, de discipel des Heeren, schreef zijne heerlijke Openbaring of liever de openbaring van Christus heerlijkheid, als banneling op Patmos, en Luther heeft den Bijbel vertaald gedurende zijne verberging op den Wartburg,—en hoe zullen wij de vele voortreffelijke geschriften noemen, welke wij te danken hebben aan kerker en ballingschap!

Nooit is het geduld echter moeijelijker en meer noodig dan bij miskenning, dan in lijden, hetwelk niet een vijand en een vreemde, maar hetwelk broederen ons aandoen. Het geduld is nu het eenige middel om niet uit te breken en zich niet te wreken. Men verhaalt van den Jood Aäron Veschide, dat zijn zoon hem vroeg wraak te mogen nemen op iemand die zijne moeder had belasterd; doch Veschide gaf zijn zoon ten antwoord: "Indien ik het u toestond, zoo zoudt gij uwe moeder nog meer leed doen, dan de lasteraar haar gedaan heeft, daarmede dat gij vergeten zoudt wat uwe moeder u geleerd heeft—uwen beleediger te vergeven." En zouden dan Christenen zich wreken? Neen! Christenen wreken zich nooit; maar zij worden gewroken, en dikwijls, door God. Hij herstelt altijd, hetzij vroeg of laat, het verbroken evenwigt, en doet de waarheid, hoe onderdrukt, altijd weder boven drijven.

Wat te hoog of te laag geschat worde, de innerlijke waarde eener zaak gaat nooit verloren; verontrust u daarom niet, als gij miskend wordt. Zien wij niet zelfs de Schrift, hoe Goddelijk heerlijk omschitterd, noch altijd door dwazen en betweters miskend, bespot en belasterd; en zouden wij het dan kwalijk nemen, dat men met ons, nietige personen, aldus handelt? Als de hagel het rijpgeworden koren slaat, is daarom de landman te berispen dat hij het gezaaid heeft? Zeker, even als de hagelslag onuitwischbare sporen achterlaat op de vruchten, zoo ook het lijden op de ziel; doch het geduld ziet niet op de schade maar op de winst des lijdens.

Er zijn onder de menschen, gelijk onder de schrijvers, wespen, die enkel steken, omdat zij niets beters kunnen, en bijen die honig en was bereiden, en enkel steken wanneer zij getergd worden, en dan nederliggen als dooden. Vele lengens zijn zóó plomp, dat zij reeds op het eerste gehoor derzelver werking verliezen, gelijk bommen, die in het water vallen; dikwijls echter is de laster waar-

heid, maar grof en bitter gezegd. De lasteraar echter is altijd als iemand die een kwaden adem heeft, welken ieder riekt, uitgenomen hij zelf. Het eerste wat men bij laster doen moet, is te vragen: ,wie zegt en wie gelooft denzelven? en dan ga men te werk als de bekwame ruiter, wiens paard met hem doorgaat: hij blijft maar vast en stil zitten; want óf het paard loopt pal of dood, óf andere lieden komen hem ter hulpe, terwijl hij zich, door er af te springen, overgeeft, zoo niet aan een zekeren dood, dan toch aan een onzeker gevaar.

Neen, men kan niet altijd spreken om zijne eer te redden, zonder te veel te zeggen en zonder op nieuw wonden te openen, die niet dan met veel moeite genezen worden. De liefde en de wereld wil bedrogen zijn, zegt men; en het is waar; doch daarom mag ook alleen hij, die niets vreest en niets hoopt, de waarheid verkondigen; wie nog iets vreest en nog iets hoopt van de wereld, die doet voor zichzelven en voor de waarheid het best—te zwijgen. Of weten wij niet da de getuigen der waarheid dikwijls anderen moeten overwinnen door zelven overwonnen te worden? Of predikte Jan Huss op den brandstapel niet krachtiger dan Jan Huss op den kansel? Hij zelf zag echter geen vrucht van het een noch van het ander; maar hij verwachtte dezelve met lijdzaamheid. Als men ook altijd wilde berekenen, hoe veel van het gezaaide door de vogels opgegeten, door de hitte verdroogd en door den regen verstikt wordt, welk eene belangrijke korting zou men gewaar worden; doch zou men daarom niet zaaijen?

Het geduld ziet op het groot geheel en niet op de kleine deelen; en wie nu op de piek van den Tenerief de aarde meet, rekent de kleine holligheden niet mede; wat zeg ik? zelfs de bergen nemen de rondheid der aarde niet weg. De volle overtuiging van het regt en de waarheid eener zaak geeft kracht en moed om dezelve te belijden, en geduld om er voor te lijden; ja zij geeft nog meer; zij geeft de STANDVASTIGHEID en verhoogt hiermede de ziel tot het geduld van het martelaarschap.

Het geduld hoort ook naar anderen. Ofschoon bij ingewikkelde zaken het gebed gaat boven vriendenraad, zoo is echter vriendenraad niet te verachten. Van onze vrienden zijn de getrouwste en gestrengste de besten, en doen ons het meeste nut. Ja, geduld te hebben en zelfgenoegzaam zijn, zijn zeer onderscheiden zaken. Het eerste is eene deugd en het andere eene ondeugd. Het tegenovergesteld uiterste der zelfgenoegzaamheid wordt onder eene treffende uitdrukking gebragt—deze: de mensch is buiten zichzelven; want, ach! hoe dikwijls zijn wij ver verwijderd buiten onszelven en hebben wij noodig, tot onszelven in te keeren! Daarom is een geloovige dikwijls beter gesteld in het ongeluk dan in den voorspoed: want in het leed leeft hij meer bij zichzelven, en in de blijdschap meer buiten zichzelven. En is er niet dikwijls helden geduld noodig, om niet aan zichzelven te vertwijfelen?

Ach! er zijn tijden van langzame afneming onzer krachten, als ware het eene terging; maar ook tijden waarin de ziel geknakt wordt, gelijk een boomtak geknakt wordt door een rukwind. Ook zijn er tijden van wachten en niets doen; doch wachten is geen verloren tijd, en niets doen is ook iets doen, als wij door niets te doen gehoorzaam zijn. Zoo staat de schildwacht in de meeste gevallen op zijn post. Wachten is somtijds moeijelijker dan werken. Hoe menigmalen zit men hiermede als in een papiermolen. Vuur beneden en schroeven boven, en wat been is moet tot brei worden; want alles is hier alleen om weekworden en smelten te doen. Waarlijk vele goede dingen mislukken enkel dáárdoor, dat men geen geduld heeft om den regten tijd voor dezelve af te wachten.

Het geduld alleen stelt ons instaat om ook van het alleronaangenaamste dadelijk partij te trekken, zoodanig, dat wij door hetzelve onze denkwijze juister laten maken, waardoor de schade terstond tot winst en de bittere nasmaak geheel weggenomen wordt. Doch hoe veler geduld is als dat van den waard, die zijne gasten de glazen geduldig laat in stukken breken—om hun dezelve aan te rekenen tot het dubbel van den prijs dien zij hem zelven kosten. "Gaat uw gang maar (zegt hij in stilte bij zichzelven), gij zult ze mij betalen, en goed, dat verzeker ik u."

Geduld is geene onverschilligheid en ook geene ongevoeligheid. De soldaat, van wien men in de nieuwspapieren leest, dat hij gedurende zijne onderscheidene diensttijden 8,950 slagen had doorgestaan, zal men toch wel niet voorstellen

als een voorbeeld van geduld. Te *lijden* beteekent op zichzelf, met betrekking tot het geduld, niets; anders moesten de hospitalen als geduld scholen worden aangeprezen; neen! het komt er op aan welk nut men uit het lijden trekt, en hoe men het op de meest voordeelige wijze tot kapitaal kan maken en beleggen.

Het geduld is ook van de *lijdzaamheid* wel te onderscheiden. Iemand die als ambtenaar aan eene menigte personen uitbetaling moet doen, wordt op velerlei wijze en onophoudelijk gevraagd, gejaagd en geplaagd; ieder oogenblik wordt er gescheld, of gaat de deur van zijn kantoor open. Altijd volgt de een op den ander, terwijl er gedurig eene menigte te gelijk, en niet zelden met alle teekenen van ongeduld, wachtende is om geholpen te worden. Zulk een man heeft groot geduld; maar als de drukte voorbij is, heeft hij niets *geleden*.

Door lijden leert men lijden; men wrijft zich zoo lang wond aan het juk, tot dat het op onze schouders past, en dan staat men verwonderd hoe het ons eerst zoo moeijelijk viel om het te dragen. Daarom is er een lijdelijk en een werkend geduld, als dat van Mozes, die de schapen hoedde in de woestijn, en intusschen met Egyptische wijsheid de tijden van God berekende, tot dat zijn geduld eindigde in werkzaamheid: want het geduld is een middel, geen doel. Het geduld is wel een stil zijn, maar geen te vreden zijn. Het geduld is de genezing, de tevredenheid is de gezondheid. De genezing nu van den Christen duurt tot den dood, daarna komt de gezondheid, en het volle, eeuwig jeugdige welzijn. Daarom is het geduld een lange draad; en gelijk nu de draad in het kleed eene lange lijn doorloopt en zamenhoudt, zoo moet ook het geduld ons geheel bestaan en leven doorloopen en zamenhouden. Eerst in den dood hebben wij noch kleed noch geduld meer noodig.—(F. M).

DE GESCHIEDENIS VAN EENEN ZAKBIJBEL.

(*Vervolg van bladz.* 381.—*Deel VIII.*

HOOFDSTUK VII.

Voor vele maanden achtereen geraakte ik in vergetelheid. Bij den dood van mijnen laatsten bezitter, werd ik niet toegelaten in de kamer te blijven, maar in een donker vertrek onder eenige goederen van geringe waarde geworpen, en de deur tegen mij gesloten.

Toen ik uit mijne gevangenis bevrijd werd, scheen de zon prachtig in de kamer, en ontdekte ik dat er vele veranderingen hadden plaats gevonden, sedert ik het laatst het licht aanschouwd had. De stilte des doods werd er niet langer opgemerkt, en het eerste, zoowel als elk ander gelaat, dat ik naderhand ontmoette, was mij onbekend. Spoedig vernam ik, dat er eene geheele verandering had plaats gevonden, kort na den dood van mijnen laatsten bezitter. Zijne bedroefde weduwe en dochter hadden het huis verlaten, om plaats te maken voor den erfgenaam, terwijl oude bedienden bedankt, en nieuwe aangenomen waren. Ik vernam ook, dat de jonge man, nu mijn eigenaar, zich zeer wreed, norsch en ongevoelig betoond had, jegens hen, die hij had moeten lief hebben en verzorgen. De vader, gelijk velen, verzot op het leven, en die niet gaarne aan den dood denken, had het maken van een testament uitgesteld, tot dat het te laat was, en dus hun, die hij het meest beminde, geen duurzaam onderhoud verzekerd, die gedwongen werden hunne oude woning te verlaten, en aan armoede en gebrek ten prooi gegeven werden, door den losbandigen jongeling, die nu in weelde leefde van zijns vaders schatten.

Mijne eerste ontmoeting met dezen jongen man maakte mij bekend met de behandeling, die ik van toen af verwachten kon. Hij bejegende mij zeer ruw en oneerbiedig, en lachte spottend, terwijl hij zeide, dat er reeds bijbels genoeg in huis waren, en dat hij niet dacht, dat zijn oude vader zulk een heilige was. Toen wierp hij mij verachtelijk op den grond in den hoek der kamer, waar ik eenigen tijd onopgemerkt bleef. Het gelaat van mijnen nieuwen bezitter, kan ik hier bijvoegen, droeg de trekken der schandelijkste ondeugd, en zijne woorden, ofschoon hij slechts weinig sprak, openbaarden een gemoed, vol van losbandigheid.

Ik zag hem toen niet weder dan na eenige maanden, en dat was op het oogenblik toen ik hem zoude verlaten, dat ik zoo aanstonds zal beschrijven. De kamer, in welke ik mij bevond, werd, gelijk ik ontdekte, niet bewoond, en weinig bezocht, en door den zoon zooveel moge-

lijk vermeden, als zijnde de plaats waar mijn laatste bezitter stierf. Dus werd ik andermaal aan mijzelven overgelaten.

Nu en dan echter werd die voor een gastmaal opgeruimd, en eens, toen men dezelve voor de ontvangst van eenen gast gereed maakte, werd ik door eene dienstmaagd in die onteerende houding gevonden, waarin ik geworpen was, bedekt met stof; daarvan bevrijdde zij mij, en plaatste mij toen op eene meer eervolle plaats op de kleedtafel.

Maar ook hier werd ik evenmin opgemerkt; bezoekers kwamen en gingen; maar zij waren dezulken, die niet begeerden met mij bekend te zijn, en gaven geen acht op mijne tegenwoordigheid, dan door hunne verwondering te kennen te geven, dat zulk een vreemde en onwelkome gast, zich daar bevond.

Ondertusschen merkte ik op, dat zijne verkwistende levenswijze het vermogen, dat hij verkregen had, spoedig verminderde. Ofschoon hij zijne goederen zeer karig uitreikte aan hen, die zulke sterke aanspraak op zijne regtvaardigheid en natuurlijke liefde hadden, spaarde hij niets dat dienen kon, om aan zijne eigene begeerten te voldoen. Onverschillig omtrent de toekomst, ontzeide hij zich geen vermaak, dat door geld kon verkregen worden, en de woning, welke de zijne was geworden, werd de zetel der brooddronkenheid. Gelijk de koninklijke wellusteling, waarvan ik verhaal, scheen het als of mijn bezitter in zijn hart gezegd had, "Nu, wel aan! ik zal u beproeven door vreugde, derhalve zie het goede aan." Maar ongelijk aan hem, was hij niet tot de ontdekking gekomen, dat alles, waar de liefde Gods ontbreekt, ijdelheid, zonde en eindelijke ellende is. En ik gedacht in droevige herinnering aan de uitboezemingen zijner ondervinding en opmerking, welke in mij beschreven zijn, toen diezelfde wellusteling in de bitterheid zijner ziel uitriep: "Ik haatte ook al mijnen arbeid, dien ik bearbeid had onder de zon, dat ik dien zou achterlaten, aan eenen mensch, die na mij wezen zal. Want wie weet of hij wijs zal zijn, of dwaas? evenwel zal hij heerschen over al mijnen arbeid, dien ik bearbeid heb, en dien ik wijselijk beleid heb onder de zon. Dat is ook ijdelheid."

Waarlijk, alzoo moge mijn eigenaar zich beklaagd hebben. Waarlijk, het was niet moeijelijk te voorzien, hoe deze roekelooze dwaasheid zoude eindigen, zoo mijn jonge eigenaar in zijnen dollen loop niet tegengehouden werd. Zijn vermogen, hetwelk hij aldus verkwistte, was, hoewel voldoende vóór het ware genot des levens, niet onuitputtelijk, en het verminderde zigtbaar.

Nu heb ik eene gebeurtenis te verhalen, welke mij in staat stelde, nuttig te zijn, in de dienst van mijnen grooten Heer.

Het was reeds vrij laat op zekeren avond, toen mijne eenzaamheid verbroken werd, door de komst van iemand, eenige jaren jonger dan mijn bezitter. Hij was een der vele gasten, en deze kamer was voor hem in gereedheid gebragt. De dag was doorgebragt in ijdele vermaken, en de avond in luidruchtige spelen, het geluid waarvan zelfs de stilte, die anders om mij heerschte, verstoord had. Het was duidelijk te bemerken, dat de jonge man in deze overdaad deel genomen had; zijn gelaat was verhit, en ook zijne handen waren, gelijk ik spoedig bemerkte, koortsachtig. Nogtans was daar iets in zijne blikken, dat eene openhartigheid, opregtheid en eenvoudigheid kenmerkte, die mij op een menschelijk gelaat sedert lang vreemd waren. Gaarne zoude ik hem, toen ik hem zag, de ernstige vermaning ingefluisterd hebben. "Kom niet op het pad der goddeloozen, en treed niet op den weg der boozen. Verwerp dien, ga er niet door; wijk er van en ga voorbij. Want zij eten brood der goddeloosheid, en drinken wijn van enkel geweld. Maar het pad der regtvaardigen is gelijk een schijnend licht, voortgaande en lichtende tot den vollen dag toe. De weg der goddeloozen is als donkerheid, zij weten niet, waarover zij struikelen zullen."

Het was een schoone avond, en de jonge man wierp zich op eenen stoel bij het venster, dat hij zachtkens opende, om het fraaije tooneel te aanschouwen. Eenige oogenblikken bragt hij aldaar door, en toen hij het venster eindelijk sloot, was zijn gelaat aanmerkelijk verkoeld, door de avondlucht.

Een gelukkig man moet H. wezen, zeide hij tot zichzelven, om heer van zichzelven, en eigenaar van eene plaats, gelijk deze, te wezen. Maar hij schijnt dit niet, en als alles waar is—Wel! wat hebben wij hier?" riep hij uit, zijne alleenspraak afbrekende, als zijne wakkere oogen op mij vielen. "Voorwaar het laatste stuk meubel, dat ik hier in dit

huis dacht te vinden. Het moet hier voor de grap geplaatst zijn, en laf genoeg," vervolgde hij. En hij verwijderde zich, eenigzins verontwaardigd door de gedachte.

Hij gevoelde echter geen lust, zich ter ruste te begeven. Hij verhelderde het licht in de kamer, en wandelde in stilte op en neder, echter van tijd tot tijd uit zijn venster, het prachtig tooneel door de maan verlicht, en om hem heen verspreid aanschouwende. Ik weet niet welke gedachten hem toen vervulden, doch hij staakte zijne wandeling, en nam mij in handen.

Zeker niet van H.? sprak hij tot zichzelven, terwijl hij mij opende, en naar het opschrift van mijne vroegste dagen zag. De lezers mijner geschiedenis zullen dat geschrift wel niet vergeten hebben, noch zich verwonderen, dat het lang voor den tijd, waarvan ik spreek, met vele tranen was besproeid geworden.

De jonge man grimlachte, toen hij het versleten geschrift der ouderlijke liefde en hoop las, en wilde mij toen ter zijde zetten, maar deed het toch niet.

Het zal de eerste maal niet zijn, zeide hij, moed scheppende, en ik denk niet, dat het mij schaden zal; wel vriend laat eens hooren, wat gij mij te zeggen hebt, en hij doorbladerde mij.

Toen was het, dat mijne woorden, gelijk een pijl op goed geluk afgetrokken, eenen zorgeloozen zondaar troffen. "De dwaas," antwoordde ik hem, "zegt in zijn hart: Daar is geen God."

De jonge man sprong schielijk op, en stiet mij haastig van zich af. "Juist getroffen," vervolgde hij, en hernam zijne plaats bij het venster.

"Geen God! geen God!" herhaalde hij bij zichzelven, "De dwaas zegt in zijn hart: Daar is geen God." "Die dwaas," vervolgde hij, tot zichzelven sprekende, "ben ik zeker niet, maar een nog grooter, geloovende en wetende dat daar een God is, leef ik, als of God, ziel, hemel, en hel, slechts in verbeelding bestonden."

Langzaam ontkleedde hij zich en wierp zich toen te bed, maar slapen konde hij niet, of slapende was zijne ziel verschrikt, en zijn ligchaam rusteloos. Gedurende den nacht uitte hij gedurig deze mijne woorden: "De dwaas zegt in zijn hart, daar is geen God, daar is geen God. De dwaas; de dwaas!"

"Zonderling," zeide de jonge man den volgenden morgen, "dat ik deze nare gedachten van mij niet kan verwijderen. Even alsof ik dit alles nooit te voren gehoord had. De dwaas zegt in zijn hart, daar is geen God. Wel, wij zullen zien, ik ken mijne les in allen gevalle zeer wel, mijn tekst voor den dag, gelijk mijne goede lieve moeder plagt te zeggen."

"En," vervolgde de jongeling, als nog tot zichzelven sprekende, "ik ben benieuwd te weten, of het waar is, dat H. zich zoo onedelmoedig jegens zijne moeder gedragen heeft. Ik vrees dat het zoo is; ik zoude mij daarover niet verwonderen, maar had ik dit eerder geweten, ik zoude hier niet gekomen zijn. Ik verwonder mij hoe men eene moeder zoo behandelen kan. Al zoude ik verzekerd zijn, dat er geen God was, zoude ik dit niet kunnen doen, en ik zoude het niet willen, al kon ik het ook; maar, ach! mijne arme moeder is dood, en misschien maakt dat een onderscheid."

"Laat mij nogtans nadenken," vervolgde hij op denzelfden zachten toon, terwijl hij voortging zich te kleeden, verzuim ook ik niet hare bevelen? Heb ik niet beloofd, dat, wanneer zij er niet meer zoude zijn, ik den goeden ouden weg, gelijk zij dien noemde, niet zoude vergeten of verlaten, noch het lezen des Bijbels zoude nalaten; en instede van mijne beloften na te komen, heb ik geleefd, alsof er geen God was."

Hij nam mij andermaal in handen, en nederzittende hield hij mij eenige oogenblikken, zonder te spreken. Hij scheen zeer aangedaan te zijn. Eindelijk waagde hij het mij te openen, en door eene sterke poging dwong hij zichzelven mijne regtvaardige bestraffingen aan te hooren. Ik bestrafte hem toen echter niet, maar trachtte hem met zachte woorden te overreden; het kan zijn dat hij toen de strenge en treffende aankondiging, welke ik hem anders zoude moeten gedaan hebben, niet zoude hebben kunnen verdragen. Het was in liefde en teederheid, en niet in drift, dat ik tot zijn ontwaakt geweten trachtte te spreken. "Mijn zoon, verlaat de wet uwer moeder niet! Bind ze steeds aan uw hart, hecht ze aan uwen hals! Als gij wandelt, zal dat u geleiden; als gij nederligt, zal het over u de wacht houden; als gij wakker wordt, zal hetzelve met u spreken. Want het gebod is eene lamp, en de wet is een

licht, en de bestraffingen der tucht zijn de weg des levens."

"Ik weet dit alles," zeide hij, zwaar zuchtende, terwijl hij mij zachtkens nederleide, "het is gelijk de herinnering aan streelende muzijk; de stem mijner moeder zal ik nimmer weder hooren," en tranen rolden langs zijne wangen.

Doch ik herinner mij wat een van vroegere dagen gezegd had: "Voorwaar, Gij zijt hun als een aangenaam gezang, van eenen die eene aangename stem heeft, en een instrument wel bespelen kan; want zij hooren uw woord, maar doen het niet." Zal dit het geval zijn met dezen jongen man?

Kort daarna verliet hij de kamer, en voor vele uren zag ik hem niet weder. Toen hij des middags terug kwam scheen hij peinzende te zijn, maar wendde zich niet tot mij. Des avonds echter toen hij zich andermaal in zijne kamer bevond, scheen hij geneigd te zijn, ons gesprek te vernieuwen. Hij had zich toen wat vroeger dan den vorigen avond verwijderd, en, terwijl het geluid der woeste vermaken uit een verwijderd vertrek schaars konden gehoord worden, in vertrouwen en eenzaamheid met mij gesproken.

Den volgenden avond, en den daarop volgenden, deed hij hetzelfde, en somtijds weende hij, vooral toen ik hem aan de langmoedigheid en het geduld van God herinnerde, die "rijk is in barmhartigheid," en wiens uitnoodiging aan wederspannige menschen door mij, luidt: "Komt dan, en laat ons zamen rigten, zegt de Heer, al waren uwe zonden als scharlaken, zij zullen wit worden als sneeuw, al waren zij rood als karmozijn, zij zullen worden als witte wol."

Ik moet deze plaats verlaten, zeide hij op eenen avond, nadat hij weder gemeenschap met mij gehouden had, ik bevond mij nu op de tafel voor hem, terwijl hij zich over mij henen boog. Hier word ik dagelijks in verzoeking gebragt. De Heere helpe mij, en andermaal besproeide hij mij met vele tranen.

Dien avond verootmoedigde hij zich voor zijnen God, voor dat hij zich ter ruste begaf. Waren er eenigen, behalve mijzelven tegenwoordig, zij zouden geene verstaanbare woorden gehoord hebben, maar Hij, die "het hart aanziet," en weet wat er in omgaat, wiens oogen overal zijn, het kwade en het goede aanschouwende, zag den strijd, die er plaats vond, en hoorde het geween des berouws en der smart. Ja, nam Hij toen niet deel in dien strijd, door zijnen Geest de zwakheid helpende van eenen, wiens woorden waren: "Ik zal opstaan en tot mijnen vader gaan," de Geest zelf "met onuitsprekelijke zuchtingen zuchtende, welke niet uitgesproken konden worden."

"Hebt gij eenige bijzondere betrekking op dezen Bijbel?" vroeg de jonge man den volgenden morgen aan zijnen gastheer. Hij had te voren zijn besluit te kennen gegeven om naar huis terug te keeren, en terwijl hij sprak, hield hij mij in handen."

Mijn jonge en losbandige eigenaar borst toen in een luid en spottend lagchen uit, verklarende, dat hem gedurende zijn geheel leven nog nooit zulk eene wonderlijke vraag gedaan was, en zijnen jongen gast vragende, waar hij dien mogt opgedaan hebben, voegde hij er bij: "Ik dacht, dat ik alle dergelijke dingen weggedaan had."

Hij had dien in zijne slaapkamer gevonden, antwoordde de jonge man, en toen herinnerde mijn eigenaar zich dat hij mij in de donkere kamer gevonden, en in een hoek van het vertrek geworpen had.

Gij stelt er dus geene bijzondere waarde in? vroeg de jonge gast, en, indien zoo, wilt gij hem dan aan mij schenken?

Andermaal lachte mijn eigenaar zeer onstuimig en onmatig. "Ik geloof," vervolgde hij, "dat dit de oorzaak is, dat gij zoo droefgeestig zijt, sedert gij u hier bevindt. Ik ben bijna geneigd, neen tot u te zeggen, maar daar ik weinig geef om al de Bijbels die ooit gedrukt zijn, neem dien, en doe er mede wat gij wilt."

De jonge gast bedankte zijnen vriend hartelijk; "maar," vervolgde hij, "zult gij eenen anderen in deszelfs plaats zetten?"

"Neen," verzekerde mijn bezitter, hij zoude dit niet, "maar," vervolgde hij, "laat dit geen onderscheid bij u maken, want ik verzeker u, dat, indien gij dit besmettelijk boek hier laat, ik het daar zal werpen, waar het nooit weder zal gezien worden.

Ik behoef niet te verhalen, wat er verder voorviel, het was niet veel, eenige uren later was ik weder op reis, en van dat oogenblik af zag ik mijnen laatsten bezitter niet weder.

2 PET. 1: 10—11.

Welke belangrijke verklaring en te gelijkertijd welke indrukmakende vermaning geeft de Apostel in deze woorden! Laat ons dezelve dan met een gereed gemoed nader betrachten!

De Apostel zegt ons hier met groote duidelijkheid en als goddelijke openbaring, dat eene gegronde verzekering van den genade staat in *dit* leven een zeker onfeilbaar teeken en onderpand is van de deel neming aan de heerlijkheid in het volgend leven. Hoe zullen wij echter tot zulke vaste verzekering van onze roeping en verkiezing komen? In het boek des levens zien, of onze naam daarin staat is onmogelijk. "De verborgene dingen zijn voor den Heer onzen God, maar de geopenbaarde voor ons en onze kinderen eeuwiglijk."

Is ons dan over deze hoogst gewigtige zaak niets geopenbaard in het Woord Gods? Zekerlijk God gelastte Paulus voor de geheele Kerk aan de Romeinen te schrijven: "Want die hij te voren gekend heeft, heeft hij ook te voren verordineerd, den beelde zijn Zoons gelijkvormig te zijn; en die Hij te voren verordineerd heeft, deze heeft Hij ook geroepen; en die Hij geroepen heeft, deze heeft Hij ook geregtvaardigd; en die Hij geregtvaardigd heeft, deze heeft Hij ook verheerlijkt." Rom. viii: 29—30. Wie dus op eene duidelijke wijze zijne *roeping* bewijzen kan; die heeft juist daarin een onomstootelijke getuigenis van zijne *verkiezing*. Wanneer ik een waterstroom zie, maak ik het besluit, dat hij uit eene fontein moet komen, al is mij dezelve ook verborgen; eene vrucht toont mij door hare gedaante en eigenschap den aard van den boom aan welken zij gegroeid heeft, al kan ik den boom ook niet zien. Juist zoo kunnen wij, wanneer wij de duidelijke kenteekenen van onze genade-roeping op de door den Heiligen Geest in de Heilige Schrift, geteekende wijze in ons waarnemen, daaruit met zekerheid tot onze verkiezing besluiten.

En welke zijn dan deze schriftmatige kenteekenen der roeping? Beproeven wij onszelven dan of wij door den Heiligen Geest bestraft en overtuigd zijn van zonde, van geregtigheid en van oordeel; of de kennis onzer misdaden zoo levendig in ons is, dat wij onzen natuurlijken toestand voor geheel ongeneeslijk en boos, onszelven echter voor geheel onbekwaam houden, zelfs ook het minste tot onze herstelling te doen; en of in deze akelige hulpeloosheid onze blik, in de kracht des Heiligen Geestes, op Jezus is gevestigd geworden, als die alleen magtig is, ons te verlossen; en of wij met den noodkreet der beangste discipelen "Heer, help ons, wij vergaan"! onze toevlugt tot Hem genomen hebben.

Deze en dergelijke ondervindingen zijn de naaste en opmerkbaarste getuigenissen van eene regte werkzame roeping tot zaligheid.

De *benaarstiging*, tot welke de Apostel zoo ernstig en hartelijk vermaant, bestaat dan daarin, op dit getuigenis dagelijks wel te letten, in hetzelve regt te leven en te wandelen, en in aanhoudende voortgaande ondervinding van hetzelve met de hooge en heerlijke voorwerpen en goederen onzes toekomenden eeuwigen staats regt gemeenzaam te worden. Wanneer wij in het geloof onwankelbaar op den Heer Jezus zien; in het geloof aan en voor Hem leven, zoo zullen wij dagelijks "in Hem opwassen, die het Hoofd is," Ef. iv: 15; zoo dat, wanneer ons einde komt, en het geloof zich in aanschouwen verheerlijkt, ons, "rijkelijk zal toegevoegd worden de ingang in het eeuwig koningrijk, van onzen Heer en Zaligmaker Jezus Christus." P. A. L.

Graaff-Reinet, 4 Dec. 1856.

GODS HAND IS NIET VERKORT.

Men weet dat Voltaire vele godslasterlijke geschriften in het licht heeft gegeven, die in Frankrijk niet mogten gedrukt worden; de drukkerij in Londen,

waar zijne eerste Godslasterlijke geschriften van de pers kwamen, dient thans tot het drukken van den Bijbel voor het groote Britsche en Buitenlandsche Bijbelgenootschap. Het voormalige huis van den grooten vrijdenker Hume in Edinburgh, werd de plaats alwaar het aldaar gevestigd Bijbelgenootschap zijne eerste vergaderingen hield, en op de plaats waar te Lausanne het huis van een derden vijand des Christendoms (Gibbon) gestaan heeft, staat thans een nieuw gebouw, dat tot Bijbelmagazijn wordt gebruikt, en waar sedert eenigen tijd jaarlijks duizende Bijbels verkocht worden.

PAGEY.

Een Zendeling in Noord Amerika had een gesprek met een bekeerd Indiaan, Pagey geheeten, waarin deze, op de vraag des Zendelings: hoe hebt gij Jezus gevonden? antwoordde: "Ik vond niet Hem, maar Hij vond mij," en, terwijl hij zijn bekeeringsweg verhaalde, onder anderen zeide;

Eens vroeg mij iemand: "Pagey! wie is beter gij, of uw broeder, de prediker in de gemeente?" Ik antwoordde: "Niemand is de beste; Jezus Christus is de beste. Hij alleen zij eenwig geprezen! Amen."

Men zeide mij: ik moest gelooven, dat er drie zijn in God, en dat er toch maar één God is. Ik vroeg dit aan mijnen lieven Jezus, en deze zeide mij: "Pagey! kent gij den regen?" Ik antwoordde: Ja! "Kent gij den hagel?" Ja! "Kent gij de sneeuw?" Ja! "Nu, gij weet dat de regen, de hagel en de sneeuw onderscheiden zijn, en toch zijn zij één water." Ik sprong in de hoogte, en riep: "Ik heb het gevonden, ik heb het gevonden."

HET GRAFSCHRIFT.

"*Hier rust in God!*"
Niet verder kan ik lezen,
't Verweerde schrift! kan dat een grafschrift wezen?
O ja, het kan der wereld ten spot.

"*Hier rust in God!*"
Die ruste was zijn leven;
De liefde was het doelwit van zijn streven,
En 't geloof in Jezus 't groot gebod.

"*Hier rust in God!*"
Die ruste kon hem sterken;
Naar Godes wil, door Jezus kracht te werken,
Dat gaf zijn ziel het hoogst genot.

"*Hier rust in God!*"
Zijn kalm en rein geweten,
Werd door geen zelfsverwijt van één gereten,
En sluimerde in den schoot van God.

"*Hier rust in God!*"
De spotters mogten schelden,
Hij wou slechts Gods, slechts Jezus eer vermelden,
En bad vergevend voor dat rot.

"*Hier rust in God!*"
Verlost van aardsche plagen,
Moog' vrij 't gewormt' zijn vleesch en been doorknagen,
't Geloof verwacht een zalig lot.

O wand'laar sta!
Wees met uw lot te vreden,
Wil aan God's dienst al uwe kracht besteden,
En zoek die rust in Gods genâ.

In Jezus bloed,
Zult gij die ruste smaken,
Zijn zoen, zal 't roerig hart te vreden maken,
Zoek Jezus !—Hij is 't eenig goed.

Hoop en Uitkomst, 1856. C. G.

CHRISTUS VERSCHIJNING.

U, die in deez' donk're dalen,
Jezus, kwaamt; U, Davids zoon!
In Herodes marmer zalen
Zocht ik U, op Judas troon.
'k Vond slechts pracht in huis en kleêren;
Oogenlust en vleesches lust;
Doch naar U bleef mijn begeeren
Ongestild;—ik vond geen rust.

Verder tot de schriftgeleerden
Ging ik, zoekend heind en ver;
Doch den slimmen en verkeerden,
Was verborgen, Jakobs ster.
Schoon zij spraken als de blinden,
Van een Licht, dat vreugde aanbiedt;
Echter onder hen te vinden,
Was de Heer en Heiland niet.

Uit den tempel zag ik schijnen
't Offervuur van 't brandaltaar.
Zal mij dáár de Heer verschijnen?
Neen, Hij zelve is niet daar.

Toen ik zoo met al *mijn* krachten,
In U, o Jeruzalem!
Had gezocht den Langverwachten,
Toog ik voort naar Bethlehem.

Eenzaam ging ik langs de wegen,
Treurig in mij zelf gekeerd;
Och, wat had ik nu verkregen?
't Eigen zwak had ik geleerd!
Biddend sloeg ik 't oog naar boven,
En zag, ei! der sterre schijn;
Wijl ik zoekend bleef gelooven
Wierd de lieve Jezus mijn.

Zoek maar voort, dan zult gij vinden;
Word' des biddens moe noch mat;
Klop, en open zult gij vinden,
De ingang naar de Hemelstad.
Volg slechts zonder tegenspreken,
Lijdzaam op des Heeren Woord:
't Licht zal door de wolken breken;
Jezus zelve helpt u voort! C. G.

Ceres, 1856.
—(*Spitta gevolgd.*)

UITTREKSELS

Uit de schriften van Dr. F. W. Krummacher, door S. N. H. VAN ZWEEL, M.D.

(*Vervolg van bladz.* 144, *Deel* 8.)

Abraham woonde in het oosten van Azië, waar hem God een gebod gaf, dat hij het land zijner vaderen verlaten en naar het westen trekken zoude, overmits in zijn land de *afgodendienst* heerschte. Abrahams vader was zelf een afgodendienaar. Abraham echter geloofde in eenen levenden God. Daarom zoude uit hem een nieuw geslacht voortspruiten, hetwelk den *eenen* God vereerde. God gebood hem weg te trekken in een vreemd land, dat hij niet kende. Het was het land *Kanaän* of *Palestina*, hetwelk men ook het beloofde land noemt. God had hem geboden: wandel voor mijn aangezigt en zijt opregt. Abraham geloofde en deed het. Zoo ontstond er een verbond tusschen hem en God. God zegende hem. Hem werd een zoon geboren, Izak genaamd; dien gaf hij eene vrouw uit zijn oud vaderland, daar hij niet eene heidin nemen wilde, die hem tot afgoderij verleiden konde. Izak had eenen zoon die Jakob heette, en deze had twaalf zonen, van welke een, Jozef, wonderbare lotgevallen ondervond. Dezen waren de naaste nakomelingen Abrahams. Abraham leidde een herdersleven. Hij had schapen, kameelen, runderen, ezels, en vele knechten, die voor zijne kudden zorgden. Zij hadden geene vaste woning; maar men trok van de eene plaats naar de andere, waar men goede weiden vond. Wegens zijn levendig geloof werd Abraham zoo uitermate gezegend.

* * * *

(1 Bk. Mozes xii. 1—8; kap. xiii. 1—11; kap. xviii. 22—33; kap. xxii. 1—14.)

Het *geloof* is de kiem van al het goede. God gebood Abraham in een afgelegen land te trekken, dat hij niet kende. Hij trok daar heen, zonder te vragen, noch te twijfelen. Toen God van hem zijnen eenigen zoon eischte, wilde hij hem zonder morren overgeven. Als de zondige steden Sodom en Gomorra ondergaan zouden, smeekte Abraham tot God, dat Hij ze verschoonen mogte. Als tusschen de herders van Abraham en Lot, die met hem getrokken was, strijd ontstond om de beste weide, sprak de oudere, Abraham, tot zijns broeders zoon Lot, zóó gij de linkerhand kiest, zoo zal ik ter regterhand gaan; en zoo gij de regterhand kiest, zoo zal ik ter linkerhand gaan. Zijn geloof was vol kracht en liefde. Daarom kwam Gods zegen over hem. Zijne kudden vermeerderden zich, zijne dienaars hadden hem lief, bovenal de vrome Eliezer. Zijner nakomelingschap werd *groot heil* beloofd. Abraham stierf in hoogen ouderdom met de blijde *hoop* eens eeuwigen levens (Hebr. xi: 10). Abraham een pelgrim op aarde, een beeld onzer vreemdelingschap.

BUITENLANDSCH KERKNIEUWS.

HET KATHOLICISME IN FRANKRIJK.—Als bedroevende maar tevens schandelijke staaltjes van het Pausdom in Frankrijk, diene het volgende.

In de maand Maart, preekte te Parijs de Heilige Vader Lavigne, Jesuiet. Hij had tot onderwerp de onbevlekte ontvangenis van de Maagd Maria. Daar zijn gehoor voornamelijk uit dames bestond, meende hij beleefd te moeten zijn, en zeide onder anderen het volgende:—

"De man heeft een voorbeeld, wiens "daden hij na te volgen heeft, namelijk "Jezus Christus; maar de vrouw had "geen voorbeeld vóór de onbevlekte ont- "vangenis. Ieder schepsel heeft zijn "voorbeeld; en de vrouw, zonder Maria's "onbevlekte ontvangenis, was zonder "type, zonder voorbeeld; zij zoude tot "geheele afzondering, en gedurig verval "veroordeeld zijn geweest, zoo Maria niet "zonder zonde was ontvangen."

Zoo kunnen nu, volgens den eerwaarden vader, de vrouwen wedijveren met de mannen. Deze hebben eenen Verlosser, en zij hebben eene Verloster!

Ter eere van het leerstuk der onzondigheid van de Heilige Maagd, wordt op den top van eene rots bij de stad Puy in Frankrijk, een reusachtig standbeeld van de Maagd opgerigt. De Keizer Napoleon heeft, tot groote vreugde der Roomsche bevolking, 150,000 kilogrammen metaal voor het beeld, ter beschikking van den Bisschop van Puy gesteld.

HOE DE GOEDE ZAAK VELD WINT.—Een Amerikaansch Tijdschrift meldt het volgende:—

"Vóór ongeveer drie-en-twintig jaren, in een dorp van den Staat van Nieuw York, ontmoette een vroom jong mensch, die eene zondagschool wilde oprigten, een aantal spelende kinderen. Hij wil hen overhalen met hem te gaan; maar allen weigerden. Slechts een neemt aan, en verklaart zich geneigd om de Zondagschool bij te wonen, indien zijne moeder het wil vergunnen. De vergunning verkregen zijnde, woont de knaap de Zondagschool geregeld bij, tot op den leeftijd, waarin hij het dorp moet verlaten. Hij gaat henen en vestigt zich in eene der westelijke provintien, maar brengt er de behoefte mede om anderen te doen deelen in de kennis der waarheid, die hij zelve geleerd heeft. Aan dat werk geeft hij zich over met zooveel kracht als de omstandigheden hem veroorloven, en zie hier welk het gevolg van zijne pogingen geweest is:—Laatst in het dorp zijner geboorte voor de eerste maal wedergekeerd zijnde, verhaalde hij in de Zondagschool, dat, in het dal dat hij bewoont, 40 kerken zijn gesticht, 400 zondagscholen opgerigt, en ongeveer 800 zielen tot de kennis van den Heiland gebragt.

Ziedaar, hoe de Heer de kleine dingen zegent, en uit een klein zaadkorreltje den grooten boom doet voortkomen, in wiens takken talrijke vogels komen nestelen." —(*Espérance, Mei*, 56.)

Wij lezen in de kerkelijke couranten, onder andere de volgende vragen, welke verhandeld zijn geworden in de Predikanten Vereenigingen—en zouden ook wel de antwoorden op dezelve willen lezen :—

"Wat kan en moet de Evangelische kerk tot de bewustheid brengen harer verpligting, om de zaak der Bijbelverspreiding en Evangelieverkondiging onder hen, die verre zijn, op zich te nemen, en die taak niet langer over te laten aan genootschappen, welke door de kerk niet in het leven geroepen, en aan haar ook geene verantwoording hunner bemoeijingen verschuldigd zijn?

"Op welke wijze zou men aan de begrafenisplegtigheden een hooger godsdienstig karakter kunnen geven, zonder het bijgeloof in de hand te werken, en moet niet de evangeliedienaar het van zijn pligt achten, door gepaste toespraken, of in het sterfhuis, of bij het graf, de stichting der aanwezigen te bevorderen?

"Welke verbeteringen zijn wenschelijk in den bundel Evangelische Gezangen bij de Nederduitsch Hervormde gemeenten in gebruik?

"Hoe kan het Liturgisch Element vooral op de feestdagen worden verhoogd, zonder dat het Protestantsch karakter onzer godsdienstoefeningen daaronder lijdt?

KERKNIEUWS.

ANGLIKAANSCHE KERK. — De Hoog-Eerw. Dr. Gray, Bisschop der Anglikaansche Kerk, heeft in eenen herderlijken brief aan de gemeenten, tot zijn bisdom behoorende, bekend gemaakt, dat hij eene Synodale Vergadering in de Kaapstad zoude houden op den 21sten dezer maand. De gemeenten werden daarbij uitgenoodigd eenen afgevaardigde uit hun midden, en twee uit die van St. George, te kiezen, die benevens de geestelijkheid van zijn bisdom, tot stemgeregtigden zouden worden toegelaten. De kiezing van afgevaardigden zoude op den 22sten December moeten geschieden. Op dien dag werden daartoe in de afzonderlijke gemeenten bijeenkomsten gehouden en afgevaardigden gekozen, uit St. George in de Kaapstad, Simonstad, Stellenbosch, Caledon, en eenige andere, doch de gemeenten van Triniteit (Kaapstad), Mowbray, Wijnberg, Swellendam, Paarl, en de meerderheid in die van Rondeboschje, verklaarden aan die uitnoodiging niet te kunnen voldoen, daar zij de toelating van leeken, hoe wenschelijk ook, beschouwen als strijdig met de Constitutie van de Anglikaansche Kerk. Zij protesteerden daarom tegen het houden van die Synode. Er is dus groot verschil in de zienswijze van de leden dier kerk, over eene zeer gewigtige zaak, en wij zien hier een huis tegen zichzelf verdeeld.

WEL-EERW. HARDELAND. — Met het schip *Jan van Schaffelaar*, is op zijne terugreis naar de Nederlanden, alhier aangekomen, de Wel-Eerw. Hr. Hardeland, die sedert eenigen tijd, in dienst van het Nederlandsch Bijbelgenootschap, op het eiland Borneo den Bijbel in de Dajaksche taal heeft overgebragt, en vroeger in dienst van het Rijnsch Zendeling-Genootschap alhier is werkzaam geweest.

EPHRATA.—De plaats aan de opening van de Zeven-weeks Poort gelegen, Beaufortsche zijde, is voor de som van Rds. 16,000 ingekocht, tot aanleggen van een

kerk-dorp, in vereeniging met de Nederduitsch Gereformeerde kerk. De plaats is zeer fraai, zeer hoog en gezond gelegen, en is bij uitstek vruchtbaar, waarom men voornemens is het dorp Ephrata te noemen.

LIJDENBURG KERK.—Reeds erkend	£6 10 0
1856 Dec., 20.—Ontvangen van den Heer J. Nieuwoudt	0 5 0
1857 Januarij, 2.—Do. van Mevrouw de Weduwe P. M. Brink, C. zoon ...	5 0 0

A. FAURE.

OFFICIEEL.

RING VAN SWELLENDAM.

Aan de Scribas der overige Ringen.

Swellendam, 23 Dec. 1856.

Waarde Broeders,—De gewone vergadering van dezen Ring werd gehouden te Swellendam, onder voorzitterschap van den Predikant van Mossel Baai, op den 13den October, en twee volgende dagen, hebbende de leden met elkander en met de gemeente op den 12den des Heeren Avondmaal gevierd.

Al de Predikanten tot dezen Ring behoorende waren tegenwoordig, behalve dien van George, door ongesteldheid belet, ook waren er afgevaardigden van de onderscheidene gemeenten, behalve van Mossel Baai. De Voorzitter opende de Vergadering met gezang, het lezen van Gods woord en het gebed, en deed daarop eene gemoedelijke aanspraak.

Na dat de boeken van den Quæstor nagezien en geteekend waren, deden de Speciale Commissie in de zaak van Heidelberg, als ook de Rings Commissie verslag van derzelver verrigtingen, welke alle goedgekeurd werden.

Tot de beschrijvings punten overgaande kwamen eerst ter tafel twee klagten tegen den kerkeraad van Ladysmith, eene van P. A. Breidenhand, en de andere van P. C. du Toit, die beiden klaagden dat zij, gelijk zij meenden, ten onregte onder censuur gesteld waren. Tot de klagte van den eerstgenoemde overgaande werd door de afgevaardigden van Ladysmith geobjecteerd dat de klager niet voldaan had aan de wetsbepalingen voorkomende onder Art. 147, enz. Op grond dezer objectie werd door eene meerderheid besloten,—hebbende de Scriba en de Ouderlingen Mulder en Joubert aanteekening verzocht, dat zij in de minderheid hadden gestemd, dat de zaak niet in overweging genomen kon worden.

Toen de vergadering tot de klagte van Du Toit overging, en nadat de stukken gelezen waren, gaven de afgevaardigden van Ladysmith te kennen dat het hun was voorgekomen dat de kerkeraad, in de aanschrijving aan den klager, eene schijnbare omissie begaan had, door het bezwaar tegen den klager niet bekend te stellen, uit aanmerking waarvan zij op zich namen, uit naam des Kerkeraads, de Censuur te vernietigen, waarin de vergadering genoegen nam. In de volgende vergadering drukte de afgevaardigde van George zijne begeerte uit, dat de Censuur den Lidmaat Breidenhand opgelegd, even als in het geval van Du Toit, vernietigd mogt worden, daar de beide zaken van denzelfden aard schenen te zijn, en het hem voorkwam dat dezelfde schijnbare omissie in de zaak van Bredenhand, als in die van Du Toit had plaats gehad. Met deze begeerte vereenigde zich de geheele vergadering, waarop de afgevaardigden van Ladysmith verklaarden, die begeerte, namens den kerkenraad in te willigen, en alzoo de Censuur te vernietigen.

Eene klagte tegen den Predikant van Ladysmith, welke de Scriba zeide niet in de beschrijvings punten te hebben opgebragt, omdat derzelver inhoud hem voorkwam in strijd te zijn met Art. 10, No. 19, der kerkelijke bepalingen, werd ter tafel gebragt, en door den Voorzitter in handen eener commissie gesteld. Na het rapport dezer commissie ontvangen te hebben, besloot de vergadering in de zaak niet te treden, en droeg aan den Scriba op, den klager de stukken door hem ingediend terug te zenden.

Een verzoek van de Heeren H. J. Odendal en P. W. Duminy, dat hunne plaatsen niet tot Heidelberg, maar wel onder Riversdale mogten behooren, is niet ingewilligd, hebbende de vergadering, na de zaak rijpelijk overwogen te hebben, besloten, "Dat de grenzen der gemeente van Heidelberg, zonder eenige nadere wijziging blijven, zoo als door de Rings Commissie bepaald is geworden."

Op een verzoek van den Predikant van Riversdale—die tevens mededeelde hetgeen daartoe aanleiding had gegeven—

om het gevoelen der vergadering te mogen hebben, ten opzigte van Art. 36, No. 21 der Kerkelijke Bepalingen, als vergeleken met Art. 36, No. 16, —verklaarde de vergadering eenstemmig, dat het geen twijfel leidt, dat een ouderling, die vier jaren achtereen gediend heeft, niet kan herkozen worden, tenzij hij ten minste één jaar hebbe gerust.

Op een verzoek van den klager Du Toit, om de teruggave van de door hem ingediende documenten, dan wel om geauthentiseerde afschriften van dezelve, ter inzage van zijnen regtsgeleerden Adviseur, waren eenige leden der vergadering van gevoelen, dat dit verzoek in strijd was met Art. 120, doch is door eene meerderheid besloten, den genoemden klager afschriften zijner documenten toe te staan, onderworpen aan de bepalingen vervat in Art. 249.

De vergadering was eenparig van oordeel—daartoe door een verzoek van den Swellendamschen Kerkeraad aanleiding verkregen hebbende,—dat er in Art. 85 der kerkelijke bepalingen eene omissie had plaats gevonden, door het uitlaten van hetgeen in Art. 107, ten opzigte van kosters, is vastgesteld. De vergadering besloot, echter, aan de Synode te verzoeken, "dat in de wetsbepalingen worde bekend gesteld, dat aan kerkeraden is toegekend het regt, om, ten opzigte van voorlezers, even zoo te handelen, als in Art. 107, ten opzigte van kosters, is bepaald."

De Heer J. M. Smit, die verzocht had tot het ambt van Godsdienstonderwijzer en Oefenaar toegelaten te worden, is niet verschenen; er kon dus aan zijn verzoek geen effect gegeven worden.

Op een verzoek van den kerkeraad van Breda's Dorp, werd aan de Rings Commissie opgedragen, om, in het aanstaande jaar, den Heer P. Smeer, volgens hetgeen in Art. 59 bepaald is, te onderzoeken, en hem, goedgekeurd zijnde, tot het ambt van Godsdienstonderwijzer en Oefenaar toe te laten.

De voorstellen van den Ring van Graaff-Reinet en den Hoog-Eerw. Actuarius, betrekkelijk de Constitutie der Synode werden rijpelijk overwogen, waarna het volgende voorstel, hetwelk men besloot aan de eerstvolgende Synode voor te dragen, eenparig werd aangenomen: "Dat de Synode blijve, zoo als thans zamengesteld, en om de vijf jaren vergadere, maar dat de Synodale Commissie besta uit, benevens de officieele leden, één predikant en één ouderling, jaarlijks door elken Ring te worden afgevaardigd."

Aan den Swellendamschen Kerkeraad, tusschen welken en dien van de Kaapstad, er een verschil van gevoelen bestaat, ontstaande uit eene verschillende beschouwing van Art. 71[b], werd aanbevolen, de weigering van laatstgenoemden kerkeraad, om in zeker geval, bewijs van lidmaatschap te leveren, bij wijze van klagte, voor de Ringsvergadering van de Kaapstad te brengen. Uit dit geval verkreeg de vergadering aanleiding deze vraag aan de volgende Synode te doen: "Wanneer iemand zijn attest verkregen heeft, doch opzettelijk nalaat, hetzelve in te leveren, ter plaats waar het behoort, mag zoodanig persoon nog, als lidmaat der kerk, blijven beschouwd worden?"

Na dat de verslagen aan den staat der godsdienst voorgelezen waren, bepaalde de Voorzitter de aandacht der vergadering bij hetgeen in het verslag van de gemeente van Knijsna voorkwam, betrekkelijk het beroepen van den Eerw. Hr. Gregorowski tot hulp prediker in die gemeente, waarna hij aan de vergadering de vraag deed: "Of men iemand, die niet bekend staat als tot onze kerk behoorende, als hulp prediker mag beroepen?" Het eenparig antwoord was: "Neen." Hierop werd besloten den consulent en kerkenraad van Knijsna met deze verklaring bekend te maken, en, hen wijzende op Art. 62, No. 19, en Art. 36, No. 12, te bepalen bij het onwettige van de door hen in dezen genomene stappen.

Tot lid der Synodale Commissie werd benoemd Ds. Albertyn, en als Secundus Ds. Van Velden. Tot Rings Commissie werden benoemd de Voorzitter en Scriba, met den afgevaardigden ouderling van Swellendam, en als Secundi Ds. Kuys, en de afgevaardigde ouderling van Napier.

Op voorstel van den afgevaardigde van George werd eenparig besloten, de volgende vergadering, zoo de Heere wil, te houden te George.

Hiermede meenende aan mijn pligt voldaan te hebben, noeme ik mij, met hoogachting,

Uwen heilbiddenden Broeder,

Wm. Robertson, Scriba.

Van de Sandt de Villiers & Co., Drukkers.

DE GEREFORMEERDE KERKBODE
IN ZUID AFRIKA.

DEEL IX.] ZATURDAG, JANUARIJ 17, 1857. [No. 2.

EENE NIEUWEJAARS BEDE.

"Leer ons onze dagen tellen, dat wij een wijs hart bekomen."—*Ps.* xc: 12.

De eerste dag van het jaar is altijd gewigtig. Hij is de aanvang van een dier tijdperken, waarmede ons korte leven gemeten wordt, en die wij *jaren* noemen. Wat kan er niet al in zulk eenen ruimen tijdkring voorvallen! Maar de toekomst is voor ons verborgen. Het is ons niet gegeven haar vooruit te kennen. En toch is zij in zekeren zin in *onze* handen. Wij zijn niet geroepen, als het redeloos gedierte, haar blind in te stappen, kome wat komen kan over ons. Wel hangt het van God af wat met en rondom ons gebeuren zal; maar het komt op de gezindheid onzer harten aan, wat de invloed dezer gebeurtenissen op ons zijn zal. Zijn wij niet verantwoordelijk voor de wijze, waarop wij onze jaren doorbrengen, en hun lief en leed ondergaan? In *dezen* zin, is de toekomst in onze eigene hand. Wee ons! indien wij als dwazen, wel ons! zoo wij als wijzen wandelen. "Den regtvaardige zal het welgaan, maar den goddelooze zal het kwalijk gaan." En waar zullen wij de ware wijsheid opdoen? Bij den alleen Wijzen God, van wien "alle goede giften en volmaakte gaven nederdalen." Zoo deed Mozes, de man Gods, in den 90sten Psalm. Hij verkeerde onder eenen allerdiepsten indruk van 's menschen vergankelijkheid. Maar hij wist wat 's menschen eeuwige bestemming was; en, instede van zich door den weemoed des harten te laten verstoren, vat hij moed met het oog op God, vlugt hij tot Hem in het gebed, en smeekt hij om die wijsheid, welke de sterveling op zijnen levensweg behoeft. Hoort hem smeeken: "leer ons alzoo onze dagen tellen dat wij een wijs hart bekomen."

God telt ons onze dagen toe, eene uitdrukking die ons herinnert aan den korten duur van het leven, en de vaste perken waarin God het heeft besloten. *Hij* telt onze dagen; zoo dat er niet één te min, niet één te veel is. Maar ook wij moeten ons dezelve toetellen. Wij moeten één voor één, zoo als God ze ons vergunt, doorleven; en wel zóó, dat wij daardoor een wijs hart bekomen. Hier valt eene belangrijke aanmerking te maken. De bede van den psalmist is niet: "geef ons een wijs hart om onze dagen op de regte wijze te tellen," maar "leer ons onze dagen tellen, opdat wij een wijs hart bekomen." Waarom? De wijsheid die van boven is, is niet het werk der gedachte, der geheugenis, of der bespiegeling. Zij is het werk des geheelen levens. Gij wordt niet wijs anders dan door de *praktijk*. Leeft als een wijze en gij zult waarlijk wijs worden. Blijft als een dwaze wandelen, en de heerlijkste en verhevenste beschouwing van 's menschen bestemming, is bloot verstandswerk, eene zeepbel die in de lucht zweeft, en door den adem des doods wordt vernietigd. Naar de leer van Gods Woord is een wijze mensch, een godzalige mensch. "De vreeze des Heeren is het beginsel der wijsheid." Laten wij dit toch wel ter harte nemen om ons niet voor eeuwig te bedriegen. Laten wij ons christendom in beoefening brengen om christenen te worden. Laten wij, om wijs te worden, godzalig wandelen. Laten wij vooral op dezen dag met den

psalmist tot God het vurig gebed opzenden: "leer ons alzoo onze dagen tellen—onze levensjaren besteden—dat wij een wijs hart bekomen mogen."

En als men nu vraagt, hoedanig de wijze wandelt? Dan is het antwoord: "als iemand die *de kortstondigheid* en *de waardij* van het leven beseft.

Staan wij even bij het een en ander stil.

I.

De wijze beseft de *kortstondigheid* van het leven.

Dat het leven kort is, dit *weten* wijzen en dwazen. Het is niet alleen kort voor hen die jong sterven, maar ook voor hen die oud worden. Vraag het aan den grijsaard, die nog bij zijn volle verstand is, of hij lang heeft geleefd; en hij zal u zeggen, dat, naarmate hij ouder wordt, zijn afgelegd leven hem korter schijnt. Mozes was niet ver beneden de honderd en twintig jaren oud toen hij dezen Psalm heeft vervaardigd, en hoor wat *hij* van de kortstondigheid des levens getuigt: "Gij overstroomt hen, ze zijn gelijk een slaap; in den morgenstond zijn ze gelijk het gras dat verandert; in den morgenstond bloeit het en verandert, des avonds wordt het afgesneden en het verdort. Wij brengen onze jaren door als eene gedachte" (vs. 5, 6, 9). Als wij eerst onze jongelings jaren doorleefd hebben (die helaas! de meesten nog tot hunnen speeltijd kunnen rekenen), en de handen met ernst aan ons dagelijksch werk hebben geslagen, dan vliegt de tijd daarhenen; en zoo niet een vroege dood ons afmaait, zijn wij, eer wij zelven het bemerken, in volle kracht, aan 't afnemen, afgeleefd, in het graf gelegd!

En wat het leven nog korter maakt, het is, dat alle genot van zoo korten duur is. Hoe spoedig ijlt een aangename dag henen. Zóó snel verdwijnt alle levens genot; vooral als men zijn hart er aan heeft verslaafd, en op eenen langen duur daarvan heeft gerekend. Teleurstelling, verlies, dood, zij allen soms te zamen, komen tusschen beide, en de korte dag van vreugde wordt door eenen langen treurigen nacht van droefenis vervangen.

En, wat opmerkelijk is, de mensch kan zich hieraan niet gewennen. Hij wil altijd lang leven; en naauwelijks is hem het eene genot ontnomen, of des te vaster klemt hij zich aan het andere. Vanwaar dit verschijnsel? Er is iets in den mensch wat naar geluk en wel een eeuwig geluk haakt. Het volmaakt en eeuwig geluk is door de zonde hier verloren gegaan; maar liever dan tot zijnen God terug te keeren, zocht de zondaar het verlorene bij het schepsel. De hoop op wat beters onderschraagt hem. Waar deze hoop ophield, daar bragt menigeen zich wanhopend om het leven.

Hoe doet de wijze? In de kortstondigheid van het leven en van alle levensvreugde, ziet hij de openbaring van Gods regtmatigen toorn over het gansche menschdom; en van tusschen het menschdom ziet hij vooral zijn eigen zondig IK Gods wrake van den hemel afroepen. O, hoe diep gevoelde Mozes zijne eigene vloekwaardigheid toen hij sprak: "wij vergaan door uwen toorn, en door uwe grimmigheid worden wij verschrikt. Gij stelt onze ongeregtigheden voor U, onze heimelijke zonden in het licht uws aanschijns" vs. 7, 8).

Maar nu zocht hij ook zijn heil in Gods goedertierenheid. God had zich niet te vergeefs aan hem geopenbaard, als die "barmhartig is, genadig, langmoedig, en groot van goedertierenheid." Hoort hem op Gods ontferming pleiten: "Keer weder, Heer! tot hoe lange? en het berouwe U over uwe knechten. Verzadig ons met uwe goedertierenheid, zoo zullen wij juichen, en verblijd zijn in alle onze dagen" (vs. 13, 14).

Ziet gij, Mozes onderdrukt in hem niet de behoefte aan blijdschap; maar hij zoekt hare vervulling in Gods gunste. "Verblijd ons," zegt hij, "naar de dagen in dewelke Gij ons gedrukt hebt, naar de jaren in dewelke

wij het kwaad gezien hebben." Zoo doet de wijze. Terwijl hij onder den druk des levens, die toch vergaat, niet wegkwijnt; wil hij evenmin door vergankelijke genietingen zich laten bedwelmen. Wel moge het een en ander hem soms voor eene poos van zijnen God vervoeren; maar hij keert telkenmale terug tot de geopende armen der eeuwige ontferming, en beschaamd over zijne afwijkingen, en blijde over het wedergevonden heil, zingt hij als Asaf:—

Wien heb ik nevens U omhoog?
Wat zou mijn hart, wat zou mijn oog
Op aarde nevens U toch lusten?
Niets is er waar ik in kan rusten.
Bezwijkt dan ooit, in bittre smart,
Of bangen nood, mijn vleesch en hart,
Zoo zult Gij zijn voor mijn gemoed,
Mijn rots, mijn deel, mijn eeuwig goed.

II.

Maar nu blijkt het ons ook, dat voor den wijze dit leven eene onuitsprekelijke *waardij* heeft.

Hier, waar Gods verbolgenheid openbaar is, hier wordt ook Gods genade verkondigd. Dit geeft waarde aan het korte leven. Al zou ons leven eene aaneenschakeling zijn van allerlei jammeren, als het maar dienen mogt ons met Gods genade in heilzame aanraking te brengen, dan is ons een onberekenbaar voorregt te beurt gevallen. Mozes kende die genade in haren rijken omvang. Hij noemde haar, "de lieflijkheid des Heeren" (vers 17). Zij is genoeg om den nacht der ellende, die de ziel en de wereld overdekt, in eenen dag van heerlijkheid op te luisteren. Zij kan het treurigste klaaglied in den vrolijksten juichtoon doen overgaan. Daarom, o mensch! wie gij zijt, klaag uwen God niet aan, als een bittere beker u aan de lippen komt. Die God, tegen wien gij het opstandig hart verheft, wil u uwe zonden vergeven, tot Zijn kind aannemen, en met eeuwige heerlijkheid kroonen. "Een oogenblik is er in zijnen toorn, maar een leven in zijne goedgunstigheid."

Hier is de dood. Al wat uit de aarde zijnen oorsprong heeft, is der vergankelijkheid onderworpen. Dit kunt gij niet veranderen. Maar bedenk het, dat juist hier een strijd moet worden gevoerd, waarvan de uitkomst het eeuwige leven is. Hier, waar de dood heerscht, moet het leven tot heerschappij komen. Dit geeft waarde aan het voorbijgaande leven. Hier, niet in gindsche eeuwigheid, moet men ingaan door de enge poort die ten leven leidt. Hier op aarde kwam Gods Zoon den grondslag leggen onzer eeuwige verlossing. Hier in de dagen zijns vleesches vernietigde Hij de zondeschuld, en overwon Hij den dood voor ons. Zoo gaf Gods Zoon weder beteekenis aan het anders zoo nietig aardsch leven. De wijze zoekt door het geloof Hem na te wandelen; en, eer de dood hem overvalt, het werk dat met de eeuwigheid zamenhangt te hebben afgedaan.

Als Mozes bad: "bevestig Gij het werk onzer handen," dan wist hij wat zijn God van hem eischte; en was hij bezig aan de taak, die hem voor de de eeuwigheid moest voorbereiden. Helaas! hoevelen hebben geen ander werk dan de zorg voor hun beurs en hun buik; terwijl, wat zij hunne godsdienst heeten, het soms zeer vervelend tijdverdrijf van enkele oogenblikken is. Zullen wij als wijzen wandelen, dan moet de gansche ziel zich uitstorten in het werk der bekeering, der heiligmaking, der Godverheerlijking; dan vragen wij niet, in de eerste plaats, aan het bedriegelijke hart, maar aan den hoogen God, "wat wilt *Gij* dat ik doen zal?"

En wat al is het wat de wijze doet? Hij maakt ijverig gebruik van Gods genademiddelen. Hij vermijdt al wat hem van het einddoel, dat in de eeuwigheid ligt, afhoudt, en grijpt alles aan wat hem op het enge pad des levens helpt. Hij werkt biddende,—en bidt werkende aan zijne eigene zaligheid, en ziet naar gelegenheid om aan anderen wel te doen, vooral ter redding

hunner ons'erfelijke zielen. Wel mogen wij tot God bidden :— "leer ons alzoo onze dagen tellen, dat wij een wijs hart bekomen mogen."

Lezer! voelt gij aan den ingang dezes jaars behoefte tot dit gebed? Of heeft het u nog niet bekommerd, hoe gij uwe dagen doorbrengt? Vergeet het niet, gij zijt voor uw leven Gode verantwoording schuldig. Elke dag, dien God u van nu af aan tot uwe dagen toevoegt, is voor *uwe* rekening. Velen verbeuzelen hunne dagen in lediggang en grove zondedienst. Anderen besteden die naarstiglijk in het waarnemen van hun aardsch beroep. Dit is wel. Maar als men het eeuwig blijvende verzuimt, dan is men een dwaas in Gods oog, wat meer is, een goddelooze, die als Ezau de beste gaven van God voor een ijdel genot verruilt, u roepen wij aan den ingang des jaars met dubbelen nadruk toe :—" gij bekommert u over vele dingen, maar één ding is noodig." Kiest het éëne noodige aan de voeten van Jezus, en uwe winst zal groot zijn. Het goede deel zal u nooit ontnomen worden ; terwijl al wat gij in dit leven behoeft u zal worden toegeworpen.

"Wie is wijs? die neme deze dingen waar; en dat zij verstandelijk letten op de goedertierenheden des Heeren."

V. D. M.

Januarij 1, 1857.

MOZES MOEDER.

Toen zeide Faraös dochter tot haar: Neem dit knechtje heen, en zoog het mij, ik zal u uwen loon geven. En de vrouw nam het knechtje en zoogde het. Exod. ii: 9.

Wel bekend is de geschiedenis van Mozes vroegste kindschheid. Wij hebben ons thans voor den geest te roepen dat zoo heerlijk oogenblik, waarop de vrouw van Amram, door haar dochtertje geroepen zijnde, voor Faraös dochter bij de rivier van Egypte verschijnt, om van haar terug te ontvangen het kind, dat zij zelve niet langer had kunnen bewaren. Neen, niet van Faraös dochter, maar van God zelven ontving die vrome moeder terug wat zij aan Zijne Voorzienigheid had toevertrouwd, toen hare eigene voorzorg niet meer baten konde. Het woord van des Konings dochter, "Neem dit knechtje en zoog het mij, ik zal u uwen loon geven," wenschen wij te beschouwen als door God zelven tot de blijde moeder van Mozes gesproken. Ja meer, wij willen hetzelve overwegen als een Goddelijk bevel met eene belofte aan ieder Christen ouder gegeven.

Hoe God ons onze kinderen geeft,—
Hoe wij ze aan God terug te geven hebben, in eene godvruchtige opvoeding,—
Hoe God ons daarom genadig wil beloonen.
Ziedaar hetgeen wij trachten willen na te gaan.

I.—In het licht van de geschiedenis van Mozes kindschheid, in het licht van Gods Heilig Woord, vernemen wij Hoe God ons onze kinderen geeft. Jochebed, de vrouw van Amram, werd van God gezegend door de geboorte van een derde kind. Maar in die dagen was het voor eene Israelitische moeder in Egypte, eene moeijelijke vraag geworden, of de geboorte eens zoons wel een zegen was. Er was het wreede bevel van Faraö uitgegaan om alle zonen, die geboren werden, in den Nijl te werpen. De moeder, die haar jonggeboren zoon in het leven wilde houden, deed zulks welligt met gevaar van haar eigen leven. Maar het moederlijk hart vermag veel. Niettegenstaande het uiterste gevaar, hield Jochebed haar kind verborgen voor de moordenaars die hetzelve zochten. Zij bad en hoopte dat God haar in staat zoude stellen om zulks altoos te doen. God had haar toch dat kind gegeven en Hij zoude het bewaren.

Maar ziet, het gevaar komt nader en nader, de nood rijst hooger en hooger. Zelfs de moederlijke liefde van Jochebed vermag niet meer haar de middelen aan te wijzen, om haar dierbaar pand te bewaren. Het schijnt of haar vertrouwen op den God van Israël haar begeven zal; zij kan haar kind niet langer verbergen; elk oogenblik kan zij den moorddadigen aanval op deszelfs leven verwachten. Wat zal zij doen? De God harer vaderen moest haar helpen, waar de mensch niet helpen kan. Het is als of wij haar hooren bidden in den angst haars ge-

moeds: "Gij God van Israël! Gij hebt mij dit kind gegeven; maar ik kan hetzelve niet bewaren; ik geef U uwe gave terug; neem Gij dit kind, bewaar Gij het."

Alzoo vertrouwende dat de Heer het voorzien zal, bereidde zij het kistje van biezen en belijmde het met lijm en met pek, en leide het in biezen, aan den oever der rivier. Het kind is aan God toevertrouwd, Hij moet er voor zorgen, en toch doet de moeder wat zij doen kan, in den weg der middelen, ter behoudenis des kinds in de hagchelijke omstandigheden waarin zij zich bevindt; zoo zorgvuldig als zij kan maakt zij die kleine ark digt. En nu, de God, die eens eene andere ark beveiligde in den ondergang eener wereld, kan ook deze kleine ark beschermen. De hoop van het menschelijk geslacht was in Noachs Ark; de hoop van het verbondsvolk was in dit kistje van biezen geborgen.

En wat zal er nu worden van dat onnoozel wichtje? Zal de eerste voorbijganger, die het bespieden zal, welligt juist een van de gevreesde beulen wezen, die aanstonds vermoeden zal dat dit een Hebreeuwsch kind is, en hetzelve ombrengen? Of zal het daar liggen zonder ontdekt te worden, om te vergaan van honger? Of zal dat kistje door de groote rivier van Egypte weggespoeld worden en het kind juist dien dood sterven, waarvoor zijne moeder bevreesd is geweest? Of zal het een prooi worden van een dier vreesselijke krokodillen waarvan de Nijl vol is? Welke bange gedachten zijn deze voor het moeder hart! Maar neen, het geloof moge geslingerd worden voor een tijd, de overwinning zal het wel behalen over elke vrees en elke twijfeling.

Daar komt de dochter van Faraö met hare jonkvrouwen om zich te baden in de rivier. Geen bloeddorstige moordenaar, maar eene teêrhartige vrouw is het die het kistje ontdekken moet. Als het gehaald en geopend is, ziet zij een buitengewoon liefelijk en schoon gezigt; alreeds is zij ingenomen; maar meer, het jongske weent; dat is haar te veel, zij wordt met barmhartigheid bewogen, en zegt: "Dit is een van de knechtjes der Hebreën." De geheele voorval is bespied door de kleine Mirjam, die hare diensten aanbiedt am eene voedstervrouw uit de Hebreïnnen te roepen, die het knechtje zogen zal. Hare dienst wordt door Faraös dochter aangenomen en het duurt niet lang of de eigene moeder des kinds verschijnt. Tot hare vreugde hoort zij nu de woorden, "Neem dit knechtje heen en zoog het voor mij, ik zal u uwen loon geven."

Zoo gaf de Heer aan Jochebed ten tweeden maal haar kind. En nu was het buiten gevaar; voor het pleegkind van Faraös dochter was er geen nood van omgebragt te worden door des konings dienaars. De Heer had gezorgd: het geloof was niet beschaamd geworden.

Ook onze kinderen zijn een erfdeel des Heeren, (Psalm cxxvii: 3), eene gave Zijner liefde. Hij geeft ze ons bij hunne geboorte, Hij geeft ze ons menigmaal terug uit de kaken des doods. Maar Hij geeft ze niet in eigendom, slechts in leen. Neemt hij ze dan weg door den dood, zoo neemt Hij het zijne, niet het onze. Maar zelfs zoo lang als zij ons geleend zijn, hebben wij ze niet voor ons eigen vermaak of voordeel. Hij zegt gelijk Faraös dochter: "Voed dit kind op voor Mij" Het kind blijft onder onze zorg, gelijk Mozes door zijne eigene moeder gezoogd werd, doch niet voor onze eigene rekening; het behoort altoos aan den Gever.

Ook hierin moet onze godzaligheid gezien worden, dat wij onze kinderen liefhebben als Gods gaven. Ook de dieren des velds hebben hunne jongen lief, verzorgen hen van voedsel, wagen het leven om ze te beschermen als zij nog weêrloos zijn. De christen moet eene andere liefde jegens zijn kroost koesteren dan eene bloot natuurlijke, dierlijke. In zijn kind heeft hij te zien een erfdeel des Heeren, een pand van Gods vaderliefde jegens hem, iets anders dan een vermakelijk speelgoed, dan een afgod om de liefde des harten aan te geven, of een bloot middel, gelijk bij sommigen, om wereldsch voordeel mede te maken. Neen, zoo, tot deze einden, geeft ons God onze kinderen niet.

Heeft God ons alzoo onze kinderen gegeven, dan dienen wij verder te bedenken, hoe wij ze aan Hem terug geven moeten.

(*Te worden vervolgd.*)

LIEVE MAMA, ZEG "GODS WIL GESCHIEDE."

(*Uit het Engelsch.*)

Ik stond eenzaam op de schoone begraafplaats van L———, terwijl menige ernstige, doch gelukkige gedachte mij door de ziel ging. Ik dacht aan den tijd dat ook ik onder de groene gras-zode liggen zou, het zwakke ligchaam en het vermoeide hart ter ruste, en de geest teruggekeerd tot Hem die het gegeven heeft. Ik werd uit mijne mijmering gewekt door de verschijning eener dame, die in diepen rouw mij voorbij ging, met een kleinen jongen aan hare hand. Zij had een van die zoete pijnzende gelaten welke lang in de geheugenis blijven zweven, en telkenmale terug keeren als de herinnering van een aangenamen droom. Ik dacht aan haar den ganschen nacht, en op den morgenstond was haar aangezigt, in zijne treffende aanminnigheid, mij nog voor den geest.

Het kerkhof was mijne geliefkoosde wandelplaats. Het was eene verkwikking voor het ligchaam en het gemoed, aldaar de hitte en het rumoer van de stad te ontwijken, tusschen zijne zielverheffende schoonheden rond te dwalen, de liefelijke geur zijner duizend bloemen in te ademen, en bij het gezuisel zijner boombladeren gemeenschap te oefenen met den God der natuur. Het scheen of het ook voor *haar* een geliefd plekje was, en menigmalen gingen wij elkander voorbij; tot dat wij eindelijk, door eenen toeval, aan elkander bekend werden en ik haar ten huisvriend werd.

Den eersten dag, toen ik het genoegen had haar te mogen bezoeken trof mij eene schoone schilderij van drie kinderen, —twee jongens zich met eenen Nieuwfoundland vermakende, en een klein lagchend meisje, met hare blaauwe oogen neergevlijd tusschen eenige met rozen rijk beladen mandjes, die daar op den grond omver geworpen lagen. In eenen der jongens herkende ik terstond mijn kleinen vriend Frits, die zijne moeder in hare wandelingen plag te vergezellen! Alleen *zijne* kinderstem en *zijn* voetstap werden door mij in het huis vernomen.

De moeder beantwoordde mijne stomme vraag, en zeide, terwijl zij zich naast mij plaatste: "Uw oog is naar mijne kinderen gerigt, zij waren de kleinoodiën, die ik voor mij op aarde had weggelegd, ongedachtig aan den goedgunstigen Gever; en ik ontwaakte niet eer tot het besef, dat wij niets op deze aarde het *onze* kunnen heeten, dan toen mijne kleine blondharige Maria verstijfd in mijne armen lag, hare blaauwe oogen gesloten, hare liefelijke stem gesmoord. Nooit tevoren had de dood mij van die ik lief had gescheiden; ik weende onophoudelijk dag aan dag, maand na maand. De geringste omstandigheid was genoegzaam het verledene in mijn geheugen terug te roepen. Het klokkengelui, het gezigt van een klein kinderkleed, de klank van den kleinen naam, die mij zoo dierbaar was, deed mij van angst ontstellen. Mijn echtgenoot en vrienden, hielden op mij woorden van troost toe te spreken, daar zij zagen dat het bij mij geen nut deed; de kleine jongens begonnen te zwijgen als zij mijne betraande wangen bemerkten, onderdrukten dan de stemme der vreugde in mijn bijzijn, en zaten in stilte in hunne boeken te lezen."

"Een jaar na den dood van mijn klein meisje, mogt ik weder een lagchend kindje aan mijn hart klemmen, en ieder dacht dat deze nieuwe zegen mijne smart zoude lenigen; maar helaas! zij bedrogen zich. Ik zag haar klein onschuldig gelaat aan, en terwijl ik haar zenuwachtig in mijne armen nam en aan mijne lippen drukte, weende ik over de kleine die mij had verlaten. Ik *zeide* wel dat ik tegen God niet klaagde, maar ik kende mijn eigen hart niet, en ik naderde tot Hem in mijne gebeden als iemand wien ik vreesde, en jegens mij gunstig *wenschte* te stemmen, niet als iemand wien ik lief had, niet als iemand die zoo veel voor mij had gedaan, zoo veel voor mij gevoelde, en mij in liefde, niet in toorn had gekastijd. Ik omklemde het kleine wichtje, met de naauwelijks gedoogde, echter verborgen aanwezige gedachte in mijn hart: "*Gij zult deze mij niet ontnemen.* Broze woorden! Spoedig werd ik geroepen van mijne kleine te scheiden, en niet alleen van haar, maar ook van mijnen Edward mijnen eerst geborene—van hem op wiens zachten koon ik het eerst den warmen kus eener jeugdige moeder had gedrukt?

"Ik hield op met weenen. Mijn echtgenoot nam de kleine van mij, en leide haar in hetzelfde graf met onze overledene Maria; ik stond aan het sterfbed van mijne jongere, terwijl tranen der

grievendste smart mij van de oogen dropen, mijn hoofd als een vuur brandde, mijn hart in mij brak, en menige donkere en opstandige gedachte in mijnen boezem bonsde. (De kleine jongen was altijd een kind zacht om te zien en liefelijk om aan te hooren, hij wist van den hemel, en zijne schoone te huis plaats aldaar te praten, en kon uren lang de stille sterren begluren, welke hij vergeleek bij Engelen die over ons de wacht houden). Toen ik zoo bij zijn bedje stond, deed hij zijne zachte donkere oogen open, viel mij met zijne warme armtjes om den hals, en stamelde in eene zachte smekende stem: *Zeg lieve mama, Gods wil geschiede*). O, die zoete stem! nog zweeft zij mij te gemoet als het gefluister van eenen Engel. De schellen vielen mij van de oogen, ik zag mijn hart voor mij ontbloot in zijne akelige wanstaltigheid, en werd door Gods genade in staat gesteld niet alleen te zeggen: *Zijn wil geschiede!* maar toen ik den kleine killen wang van mijnen eerstgeborene aan den mijnen drukte, dankte ik mijnen hemelschen Vader, met een overstroomend harte, dat Hij van mij niet had afgelaten, tot dat Hij, door herhaalde slagen, mijnen opstandigen wil had verteederd en mij bekwaam gemaakt, om zonder murmureren van mijne aardsche schatten afstand te doen, voor die zalige hope, waarover de dood geene magt heeft."

K. R. X.

BRIEVEN UIT ROME.

Daar wij voornemens zijn in eene volgreeks, in de *Kerkbode* op te nemen de Brieven van den Wel-Eerw. Dr. Ludovico De Sanctis, ten einde onze lezers bekend te maken met de ware gesteldheid van de Roomsche Godsdienst, welke ook in deze volkplanting ondersteuning vindt; en hen te overtuigen hoe zekere leeringen en gebruiken, waarmede eenige Protestanten zeer zijn ingenomen, eene strekking hebben om het hart langzamerhand naar Rome te trekken, zoo laten wij, in dit nommer, voorafgaan het Voorberigt door dien schrijver voor de Italiaansche uitgave dier Brieven geplaatst. Het leert hen den schrijver kennen en onderrigt hen, wat zij in die Brieven verwachten kunnen. Dus luidt hetzelve:—

Wil men het pausdom leeren kennen, dan moet men naar Rome gaan.—De boeken geven er slechts een onjuist en onvolledig denkbeeld van, daar zij òf het middeleeuwsche òf het poëtische Rome van Châteaubriand beschrijven. Evenmin vindt men het, zoo als het inderdaad is, in de Protestantsche landen, het is dáár het pausdom van Bossuet, dat—doch slechts zóó lang als het nog niet heerschend is—minder bijgeloovig en misschien minder onverdraagzaam is.

Sedert de dagen van het concilie van Trente is het Roomsch-Katholicisme één geworden met het Jesuitisme. Dit laatste weet, daar het niet bijzonder naauwgezet is, zich beter naar de omstandigheden te schikken, nieuwe vormen aan te nemen, en de noodige rekkelijkheid te geven aan zijn geliefkoosd beginsel, *dat het doel alles is, en dat alle middelen ter bereiking van dit doel goed zijn.* En daar het Hof van Rome zijn steun in de listige en bekwame taktiek van het genootschap van Jezus zoekende en vindende, zich ook verpligt gezien heeft, daarvoor onder te doen, zijn geheele bestaan en de regeling zijner belangen daaraan toe te vertrouwen, maakt nu het Jesuitisme ook van zijn overmagt het uitgestrektste gebruik. Het is de, schoon min of meer verborgen, drijfveer van het geheele pauselijke mechanisme.

Om zich een juist denkbeeld te kunnen vormen van de *onzedelijkheid der geestelijkheid* te Rome, moet men, gelijk de schrijver van deze brieven, gedurende eenige jaren in die plaatsen geleefd hebben, waarin de priesters of de monniken zamenwonen; dáár alleen kan men hunne luije, werkelooze levenswijze, de beuzelachtige of zelfs misdadige wijze, waarop zij met elkander omgaan en den tijd verdrijven, hunne schandelijke gedragingen leeren kennen; en wil men een juist denkbeeld krijgen van de *onzedelijkheid der vrouwenkloosters*, dan moet men, gelijk de schrijver, in zijne betrekking van prediker en geestelijk bestuurder van vele dier huizen, verpligt was, biechtvader van zulke vrouwen zijn; dan moet men, gelijk zijne betrekking zulks medebragt, in de gelegenheid zijn, om bekend te worden met de tallooze voorbeelden van openlijk door de priesters, de monniken en de nonnen veroorzaakt schandaal, welke voorkomen in de registers van het tribunaal van het vikariaat, en van de congregatie der bisschoppen en der orden. Wij willen niet zeggen

dat er geene uitzonderingen zijn, maar deze uitzonderingen zijn betrekkelijk slechts weinige.

Wil men de *godsdienst van Rome* als een *geldgodsdienst* leeren kennen, dan moet men naar Rome gaan, de *dataria* binnentreden, waar de bisdommen van de geheele wereld verkocht worden en gehandeld wordt over den prijs van de kerkelijke beneficiën en de huwelijksdispensatiën; dan moet men zich begeven naar de sekretarie der brèven, waar al de andere dispensatiën verkocht worden. Wij verwijzen, zoo men bijzonderheden dienaangaande weten wil, naar een berigt dat door den schrijver van deze brieven, nu drie of vier jaren geleden, is uitgegeven, en dat eene berekening behelst van de kerkelijke inkomsten, die de kleine Roomsche Staat oplevert. De toevallige inkomsten van de geestelijkheid klommen tot zeventien millioen franks, de *zoogenaamde kerkelijke goederen*, de *dataria*, de *brèven*, de *indulgentiën*, de *beneficiën*, enz. niet medegerekend.

De *leer* van het pausdom moet men niet in de geschriften van Wiseman en Bossuet zoeken, evenmin in andere werken die vervaardigd werden met het doel om de Protestanten te winnen; men moet naar Rome gaan, en dáár zal men tweeërlei leer vinden, eene *officiële* en eene *reële*, d. i. eene zoo als zij in de werkelijkheid bestaat. Geeft Bossuet b. v. voor dat de Roomsche Kerk het lezen van den Bijbel niet verbiedt, desniettemin zult gij dit boek nevens andere, *hoogstgevaarlijke*, boeken op den Index geplaatst vinden, en bevinden dat alle pausen, in hunne rondgaande brieven tegen den Bijbel hunne banbliksems slingeren, zonder zelfs het door den Florentijnschen aartsbisschop Martini vertaalde Nieuwe Testament uit te zonderen. Verzekert Bossuet dat men in de Roomsche Kerk de kruisen, de beelden en de relikwiën niet aanbidt, als men naar Rome gaat, zal men zien dat de Paus zelf voor die kruisen, relikwiën en beelden biddend zich nederbuigt.

Het *Jezuïtisch*, het van het Jesuitisme doortrokken pausdom, kan, wat zijn wezen betreft, te Rome alleen bestudeerd worden; in de staatssekretarie, in de kanselarij van de buitenlandsche kerkelijke zaken, vertoont die verborgenheid zich open en naakt. Dáár worden de plannen gesmeed die ten doel hebben om de koningrijken der aarde, niet tot Jezus Christus, maar aan den Paus te brengen, dáár de zamenzweringen, ter bereiking van dit doel, gevormd of bezegeld. Dáár ontvangt de generaal der jesuiten de nieuwstijdingen uit de geheele wereld, en houdt hij zijne conferentiën; conferentiën waarin men bij de berigten van vooruitgang des ongeloofs, zich van vreugde in de handen wrijft: waarin men niets vuriger wenscht, en afsmeekt, zouden wij haast zeggen, dan algemeene wanorde en verwarring, dan algemeene ongodsdienstigheid, opdat het pausdom ruime gelegenheid moge hebben om te midden daarvan te rooven en te verwoesten.

De kunstliefde, de weelde, de zinnelijkheid worden door het *jesuitisch pausdom* met eene zeldzame bekwaamheid aangewend en misbruikt. Het weet dat de mensch vleeschelijk is, dat de wereldling de dingen des Geestes niet begrijpen kan, omdat zij geestelijk onderscheiden worden, daarom heeft het in de plaats van eene aanbidding in geest en in waarheid, zoo als die in de Heilige Schrift wordt aanbevolen, eene stoffelijke, zinnelijke, huichelachtige eeredienst gesteld en ingevoerd. Op staatkundig gebied eindelijk staat het de vrijheid des gewetens en de godsdienstige vrijheid met groot geschreeuw voor, in zulke landen, waarin het daarvan voordeel kan trekken, terwijl het de voorstanders van diezelfde dingen in den Roomschen Staat met de grootste verbittering vervolgt.

De lezers van deze briefwisseling hebben het regt, om tegenover de feiten die hier medegedeeld, en de uitspraken die hier gevonden worden, de vraag te doen, uit welke bronnen de schrijver zijne mededeelingen geput heeft, en in hoeverre deze mededeelingen vertrouwen verdienen? Zijn antwoord op die vraag is dit: dat hij te Rome geboren is;—dat hij nagenoeg twee-en-twintig jaren in eene van die plaatsen geleefd heeft, waarin een zeker aantal priesters, die aan de jesuiten verwant zijn, zamen wonen:—dat hij zelf, toen hij zijn loopbaan intrad, een hunner warmste vrienden was, en hen, tot dat hij een juister inzigt verkreeg in hetgeen de godsdienst eigenlijk is, voor den steun der godsdienst hield;—dat hij gedurende vijftien jaren de bediening van biechtvader heeft waargeno-

men;—dat hij gedurende acht jaren pastoor is geweest in eene van de voornaamste parochiën te Rome, in die van de Magdalena-Kerk;—dat hij gezien was bij zijne kerkelijke overheden, die hem meermalen gewigtige werkzaamheden opdroegen;—dat hij in de meeste kloosters als prediker en biechtvader geroepen werd;—dat hij professor in de theologie was, emeritus censor van de akademie der theologie aan de universiteit te Rome, en lid van verschillende andere akademies:—dat hij door den kardinaal Micara, deken van het Heilig-collegie en een algemeen geacht man, gekozen werd tot examinator van zijne geestelijken;—eindelijk, dat hij, wat de Inkwisitie betreft, gedurende tien jaren de betrekking van kwalifikateur, of van theoloog der Inkwisitie te Rome bekleed heeft, dat er alzoo voor hem niets, die instelling betreffende, geheim kon blijven, dat hij de gevangenissen bezocht, afzweringen aangenomen, schuldigen in de biecht genomen, en verpligt om daarover zijn advies uit te brengen, groote menigte van processtukken geheel doorzocht heeft. Wat hij mededeelt, heeft hij alzoo niet van hooren zeggen, maar weet hij bij en door eigen ondervinding.

En vraagt de lezer wat den schrijver bewogen heeft, om zulk een schitterenden staat, zulk een uitgebreiden werkkring, en eene baan, waarop hij tot de aanzienlijkste betrekkingen geraken kon, te verlaten, om daarvoor de nederige loopbaan van eenvoudig Evangeliedienaar te kiezen, en een staat waarin hij niet altijd tegen gebrek beveiligd was?—dan is zijn antwoord: dat hij de eere bij God hooger geacht heeft dan de eere die van menschen komt, de eeuwige goederen boven de aardsche, den vrede des gewetens met Jezus, meer dan den valschen vrede dien de wereld geeft. Ziedaar het geheim van zijnen overgang.—Vraagt men hoe lang zijn strijd geduurd heeft? hoe zijne oogen voor het licht zijn opengegaan?—Welligt zal hij dit later, als hij meent dat dit voor de zaak, waaraan hij zijn leven heeft toegewijd, nuttig kan zijn, mededeelen: voor het tegenwoordige wil hij zich met die zaak *alleen* bezig houden, gelijk hij ter wille van haar de pen opgevat en dit werkje geschreven heeft.

Nog moet de schrijver, om alle verdenking voor te komen, hierbij voegen, dat hij zich nooit, zelfs in het geringste niet, over zijne overheden te beklagen gehad heeft; dat zij hem, tot aan zijn overgang, menigvuldige blijken van achting en toegenegenheid geschonken hebben, zoodat hij door zijne handelwijze in zekeren zin zelfs den schijn van ondankbaarheid op zich laden zou, ware het niet dat hij ten volle geregtvaardigd wierd door dat woord van Petrus: "Men moet Gode meer gehoorzamen dan den menschen."

De vorm dezer brieven is *verdicht*; de drie hoofdpersonen vertegenwoordigen de drie rigtingen die hier ter sprake gebragt worden. Het *Katholicisme ter goeder trouw* wordt door den Abt vertegenwoordigd; hij is het ideaal van die soort van theologische studenten, die te Rome zoo veelvuldig voorkomen, en die bestemd zijn om, als men hen daartoe genoeg voorbereid acht, de Katholieke godsdienst in hun Protestantsch vaderland aan te bevelen en voort te planten; de *Evangelische godsdienst* heeft haren vertegenwoordiger in den Waldenser Pasquali, en de Heer Manson is een eerlijk voorstander van het Puseyisme, welks leeringen en welks overhelling tot de Roomsche Kerk algemeen bekend zijn.

De overige personen, die in deze brieven een rol spelen, bestaan werkelijk, en aan ieder van de hier naar waarheid geleverde portretten zou de schrijver een naam kunnen geven. Even zoo is het gelegen met de hier voorkomende schetsen en feiten: de schrijver kan, des noodig zijnde, ontegensprekelijke getuigenissen ten bewijze van het medegedeelde bijbrengen. Hij heeft bovendien al de originele dokumenten van de betrekkingen die hij bekleed, van de zendingen die hij vervuld heeft, en bewijzen voor zijn onberispelijk gedrag, tot zijn vertrek uit Rome, in zijn bezit.

Eindelijk moet nog, ten gevalle van hen die zich anders verwonderen mogten, dat de schrijver in de geheimen van het jesuitisme zoo diep vermogt door te dringen, herinnerd worden, dat hij drie malen de in den eersten brief vermelde oefeningen van St. Ignatius heeft bijgewoond; en zulks telkens na groot verloop van tijd; de eerste maal in het tijdperk van zijn enthusiasme voor de jesuiten; de tweede maal, toen door het onderzoek van de H. Schrift, twijfelingen bij hem waren opgerezen; de derde maal

eindelijk met het oogmerk om een nauwkeurig onderzoek te doen, ten einde deze verborgenheid der ongeregtigheid tot op haren grond te leeren kennen, en alzoo ook meer bekwaam te worden tot hare bestrijding.

UITTREKSELS

Uit de schriften van Dr. F. A. Krummacher, door S. N. H. van Zweel, m.d.

(*Vervolg van bladz.* 13.)

In het eerste boek van Mozes wordt ons nog de geschiedenis verhaald van Abrahams zoon Izak, voor wien Abrahams dienaar, Eliëzer, eene vrouw haalde uit Mesopotamië, namelijk Rebekka, voorts de geschiedenis van Jakob, de zoon van Izak, die zijnen broeder Ezau om het regt der eerstgeboorte bedroog, maar daarvoor in menigerlei nood kwam; ook nog de geschiedenis van Jozef. Jozef was op één na de jongste zoon van Jakob, die hem zeer lief had en voortrok, waarom de andere broeders Jozef benijdden en haatten. Dezen nijd en haat betoonden de broeders aan Jozef toen de vader hem heenzond tot de broeders, welke de kudde weidden. Zij wilden hem dooden en in eenen kuil werpen. Maar daar er gelijktijdig kooplieden voorbijtrokken die naar Egypte reisden, verkochten zij hem als slaaf! Hij was een schoon zeventienjarig jongeling. Daarna verhaalden zij aan den vader, dat een wild dier hem verscheurd had, waarover de vader zeer bedroefd werd. Doch God was met Jozef in Egypte, want hij wandelde voor God en was vroom. Daarom gaf God hem bijzondere wijsheid, dat hij den koning van Egypte eenen hongersnood voorspelde. De koning maakte daarvoor Jozef tot zijnen eersten dienaar, en liet hem, in de vruchtbare jaren, koorn vergaderen voor de jaren van hongersnood. Deze hongersnood kwam niet alleen in Egypte, maar ook in het land Kanaän. Toen zond Jakob zijne zonen naar Egypte om koorn te koopen. Jozef herkende zijne broeders; zij echter kenden hem niet. Eindelijk maakte hij zich aan hen bekend en bewees hun veel goeds. Hij liet ook zijnen vader en zijne broeders, met hunne knechten en kudden, naar Egypte komen. De koning wees hun het land *Gosen* aan, dat aan de rivier de *Nyl* ligt, en rijke veeweiden had. Zoo woonden nu Jakob en zijne nakomelingen in het land Egypte, en zij werden een groot volk.

* * * *

(1 Bk. Mozes, kap. xxiv.) Eliezer, het beeld eens getrouwen en vromen dienaars. (Kap. xxvii.) Jakob ontnam Ezau den zegen. Door den zegen des vaders verkreeg de zoon de bezitting der vaderlijke erfenis, en de voorkeur voor de andere kinderen, daartoe ook de waarde van vorst der familie. Leugens en bedrog zijn schandelijk, en hebben kwade gevolgen. Ezau was wel goedaardig maar ruw en ligtzinnig, en daarom ongeschikt tot eenen stamvader des nieuwen volks. Jakob werd door zijne kinderen bedrogen en bedroefd, gelijk hij zijnen vader bedrogen en bedroefd had. Wie zijne ouders niet eert en lief heeft, die wordt reeds op deze aarde vergolden. Er is een goddelijk regeringsregt in de geschiedenissen der wereld. De geschiedenis toont Gods wegen en regering aan. Hij laat wel den vrijen mensch het onregt toe, echter weet Hij het weder goed te maken, en de onschuld te redden. Niets gebeurt bij toeval. Ook het kleinste staat onder Gods leiding. Een droom kan zoo goed als eene gedachte de oorzaak van groote veranderingen worden.

HET TWEEDE BOEK VAN MOZES.

De geschiedenissen in het tweede boek van Mozes behelzen bovenal den uittogt of uitgang der Israëlieten uit Egypte. Daarom wordt dit boek ook *Exodus*, d. i. uittogt genaamd.

Als de Israëlieten zich in 400 jaren zeer vermeerderd hadden, werd een gruwelijke Egyptische Koning (Pharao) bevreesd dat dit vreemde volk te magtig en oproerig worden mogte. Daarom plaagde hij de Israëlieten op alle wijzen en behandelde hen als slaven. En daarom wilde God dat zij uittrekken zouden; want in slavernij kan een volk niet gedijen. Om hen uit te voeren was Mozes van God verkoren hun aanvoerder en wetgever te zijn; daarom heet hij een man Gods. Deze Mozes was de zoon eens Israëliets, maar de dochter des konings had hem opgevoed. De koning had geboden, dat alle pasgeborene knapen in den Nijl zouden omkomen. Als nu de moeder van Mozes hem in een kistje aan den oever des Nijls gezet had, vond de dochter des konings het kindje, nam het mede en liet het door de moeder

zogen en opkweeken. Mozes werd nogtans geen Egyptenaar, maar leerde wel de wijsheid der Egyptenaren en bleef bij het geloof zijner vaderen. Als hij groot werd, ging hem de plage en het onregt zijns volks ter harte. Terwijl hij eenen mishandelden Israëliet bijstaan wilde, sloeg hij eenen Egyptenaar dood. Daarna vlugtte hij in de woestijn. Hier ontving hij van God de roeping zijn volk uit Egyptenland te leiden. Dit deed hij ook na veel tegenstand van den koning. Hij leidde ze door de Roode Zee en de Arabische woestijn naar het land Kanaän, waar de eerste vaderen gewoond hadden. Mozes bragt ze echter niet zelf daarhenen; want de uitgetrokkene Israëlieten verkeerden veertig jaren in de groote Arabische woestijn, waar, onder vele wonderbare lotgevallen, het oude geslacht langzamerhand uitstierf.

* * * *

(Kap. 1—14.)—God volbragt van ouds af zijne groote oogmerken door enkele personen. Zulk een man Gods was Mozes. Zulke mannen hadden ook meestendeels bijzondere lotgevallen in hunne jeugd. Hij werd in de vrijheid van des Konings hof en toch in het geloof der vaders opgetrokken. Aaron, de wijze broeder van Mozes werd zijne hulp en de hoogepriester des volks. God laat groote en goede menschen niet zonder vrienden en medehelpers. Pharao was een tijran. Tijrannij is godslastering. God vernederde hem. De Joden vieren nog hedendaags het paaschfeest tot gedachtenis aan den uittogt uit Egypte. Na den doorgang door de Roode Zee zongen Mozes en de Israëlieten eenen *lofzang* (Kap. xv: 1—21; Hebr. xi: 24—27)

ONZE ALMANAK.

De leden onzer kerk zijn voorwaar dank schuldig aan den geachten Redakteur van dit Jaarboekje, dat het middel is geweest om meer en meer belangstelling in hunne kerk op te wekken bij lidmaten, die anders minder toegankelijk waren voor geschriften, welke die uitwerking konden hebben. Wij vertrouwen dat de Almanak jaarlijks belangrijker van inhoud mag worden, en eene zich steeds uitbreidende circulatie genieten.

Ten einde den zegen te vermeerderen, welken dit boekje bestemd is te stichten, **vestigen wij de aandacht onzer lezers op een gedeelte er van, dat bij velen het onbelangrijkste geacht wordt, hoewel zeer ten onregte. Wij bedoelen de teksten van ieder dag des jaars. Het is een regel dien vele vrome christenen zichzelven hebben voorgeschreven, om ieder ochtend een tekst uit den Bijbel te kiezen, waarbij zij gedurende den geheelen dag hunne aandacht zouden trachten te vestigen. Gezegend gebruik is dit voorwaar: daardoor blijft de christen, onder Gods zegen, bewaard voor menige gedachte der ijdelheid en zonde, die, vooral in ledige oogenblikken, hem bezoedelen zou. Daardoor geniet zijne ziel den ganschen dag eene spijs uit het Woord Gods, welke niet genoten wordt, zoo men vergenoegd is des ochtends en des avonds een kapittel te lezen en te vergeten. Daardoor is men gewapend tegen de zonde. Daardoo is menr in staat door de redelijke, onvervalschte melk des Woords op te wassen.**

Mogen de teksten van den Almanak nu *algemeen* tot dit einde gebezigd worden! Aangenaam zoude het denkbeeld wezen bij de gedurige overdenking van den Bijbeltekst voor den dag: "Ditzelfde woord uit het Boek des Levens houdt op ditzelfde oogenblik honderden en duizenden mijner broeders en zusters in den Heere bezig. Ik ben met hen in den geest vereenigd, hoewel naar het ligchaam gescheiden, ja gansch onbekend. Daarboven spreken wij welligt met elkander over den Bijbeltekst, waarover wij heden trachten na te denken!" Deze wenken strekken om alzoo de gemeenschap der heiligen in onze kerk te bevorderen!

KINDERLIJKE BEDE.

Woudt Gij mij het leven schenken?
Lieve vader! woudt Gij mij,
Uit het niet in 't aanzijn wenken?
Mijner, eer ik was, gedenken?
Dat 'k U dan mijn leven wij!

Dat ik al mijn' levensdagen,
Zorgzaam in uw' dienst besteed';
En met ieder' schreê moog vragen,
't Zij bij vreugde, of onder 't dragen,
Van een kruis: hoe Jezus deed?

Dat ik al uw' zegeningen,
Met een vrolijk hart geniet',
U, den Gever aller dingen,

Steeds mijn lof en dank moog' zingen,
In een nooit geëindigd lied.

Dat mijn hart nu al uw kind'ren,
Als een broederschare minn';
't Liefdevuur moog niet vermind'ren,
Of zou iets mijn zwakheid hind'ren,
Lieve Vader! neig mijn zin.

Dat ik need'rig aan uw voeten,
Wandel', Vader! naar uw regt,
Doch, als ik voor kwaad moet boeten,
Laat die troost mijn' smart verzoeten:
"Vader meent het nimmer slecht!"

Dat ik, neen, dat Gij, mijn Vader
En mijn God, mij alles zijt!
Dat ik, neen, dat Gij, mijn Vader!
Mij door uwen Geest steeds nader
Naar den lieven Jezus leidt.

Woudt Gij mij dien Jezus schenken?
Lieve Vader! woudt Gij mij
Uit zijn liefdevolheid drenken?
Dat mijn hand'len, spreken, denken,
Eeuwig Hem ter eere zij.

Bokkeveld, 1857. C. G.

TROOST VOOR KINDERLIPPEN.

(Opgedragen aan Mejufv. A. L.)

Moeder! moet toch niet meer weenen,
Pieter is toch nu bij God.
Ging hij niet naar Jezus henen?
Jezus houdt zoo veel van kleenen;
Jezus bragt hem nu bij God,
Daar kreeg hij een beter lot.

Pieter moest hier bitter lijen!
Op het ziekbed neêrgeveld,
Moest hij steeds van smarten schreijen,
Jezus zal hem nu verblijen!
Hij, die *onze* tranen telt,
Houdt *hem* aan zijn hart gekneld.

Ik heb Pieter wel verloren,
Maar ik ben daarmeê te vreên.
Hier had hij een weg op doren;
Daar zingt hij in engelkoren;
'k Blijf nu wel een tijd alleen,
Eenmaal ga ik naar Hem heen.

Ween niet, ween niet, lieve Moeder!
Weet *gij* niet waar Pieter is???!
Jezus is zijn trouwe Hoeder!!
Ween niet! lieve, lieve, moeder!
Eenmaal komen wij gewis:
Waar nu onze Pieter is!

Jezus zal hem trouw bewaren;
Jezus is de kindervrind!
Eenmaal zult gij 't ook ervaren,
Over veel of weinig jaren,
Als gij Pieter weder vindt,
Dat God ons in alles mint!

Bokkeveld, 1856. C. G.

J. C. SCHUBERT.

Wilhelm I., Koning van Pruissen, met zijne vrouw onder het gehoor van Schubert zijnde, viel voor een oogenblik in slaap, en plotseling weder wakker wordende, vroeg hij zijne vrouw in het oor wat Schubert zoo even gezegd had? De koningin zeide het hem. Het is niet waar, zeide de koning; hij heeft gezegd: "De koning is verloren, als hij zich niet bekeert!" De koningin verhaalde Schubert dit voorval, waarop deze antwoordde: "Wat ik den koning, terwijl hij waakte, niet durfde zeggen, dat zeide God hem, terwijl hij sliep."

SCHOTSCHE KERK IN CANADA.

Uit het tijdschrift: "The News of the Churches," deelen wij het volgende berigt mede omtrent de Schotsche Kerken in Noord Amerika. Met de onze overeenkomende in leer, eeredienst en kerkbestuur, zijn zij tevens koloniale kerken, zoodat wij welligt enkele leerzame wenken ontvangen mogen uit eene kennismaking.

De Synode der Vrije Kerk telt 110 leeraars, 56 vacante gemeenten, behalve 33 staties, waar er somwijlen godsdienst gehouden worden. Om deze vacante gemeenten en staties te bedienen, heeft men slechts 16 proponenten. Studenten in de godgeleerdheid is men ook soms genoodzaakt toe te laten tot het predikwerk, uit hoofde van het gebrek aan arbeiders. Men heeft een Theologische Kweekschool, daar men niet uit het moederland, Schotland, predikers genoeg kan bekomen. Twee professoren geven het onderwijs. Niettegenstaande het gebrek aan predikanten heeft deze Synode besloten eene zending in Indië op te rigten. Aan een hunner eigene predikanten en een ander uit Schotland heeft men het werk der oprigting dier zending opgedragen. Eene vereeniging met eene andere afdeeling der Schotsche Kerk in

Noord Amerika, de Vereenigde Presbyteriaansche, wordt in overweging genomen. De Synode heeft eene Commissie benoemd ter verspreiding van godsdienstige boeken.

De Synode in verband met de Staatskerk in Schotland telt 77 predikanten. Hier ook zijn vele vacante gemeenten. Men is voornemens te Jeruzalem het zendingswerk te aanvaarden door arbeiders van deze Synode uitgaande. Een Seminarium heeft ook deze kerk voor de opleiding harer eigene predikanten.

De Synode der Vereenigde Presbyteriaansche Kerk is omtrent even uitgestrekt als de laatst genoemde. Men is gunstig gestemd omtrent eene verbindtenis met de Vrije Kerk. Men heeft alreeds eene buitenlandsche Zending in werking, met gunstige gevolgen, in de eilanden van de Stille Zuid Zee.

Deze gemeenten onderhouden meestal hunne eigene predikanten, maar gevoelen zich gedrongen het Zendingswerk ook in het buitenland te ondersteunen.

BUITENLANDSCH KERKNIEUWS.

Geloofs Veranderingen.—Volgens berigt bij de Algemeene Synode in de Nederlanden ingekomen, blijkt, dat in het voorgaande jaar uit de *Hervormde* tot de Roomsche Kerk zijn overgegaan *vier-en-zeventig* personen; terwijl daarentegen uit de *Roomsche* tot de Hervormde Kerk waren overgekomen *drie honderd drie-en-tachtig*, behalve eenige kinderen, en ook anderen die tot de Christelijk Afgescheiden Gemeenten zich hebben gevoegd.

In het berigt van *Standdaarbuiten* uit *Noord Braband* wordt vermeld :—Een tachtigjarige man, gehuwd met eene Roomsche vrouw, vader van twee kinderen, wordt op zijn sterfbed, volgens de leerstellingen dier kerk, getrouwd en bediend, hoogst waarschijnlijk tegen wil en dank, zoodat meer in naam dan inderdaad die overgang mag heeten geschied te zijn; want nog geen half jaar te voren had hij op datzelfde ziekbed, in het bijzijn van vrouw en kinderen, van den predikant, en een lid des kerkenraads, zich tegen de Roomsche Kerk en hare leeringen uitgelaten. Zoolang zijne krachten het toelieten, woonde hij de openbare godsdienst in onze kerk, zoo ook het Heilige Avondmaal naauwgezet bij. Hij woonde in eene geheel Roomsche buurt, en zoodra men hoorde dat de oude man ziek en de pastoor verzocht was te komen, begaf de predikant met een lid des kerkeraads zich naar het huis des kranken; doch toen men den leeraar zag aankomen, werden deur en vensters gesloten, en hem door vrouw en buren op eene zeer brutale wijze de toegang tot de woning geweigerd, terwijl men daartoe voegde dat de zieke tot de Roomsche Kerk was overgegaan, en uit dien hoofde voor den predikant niet meer te spreken was.

KERKNIEUWS.

Rivier Zonder End.—De leden der Gereformeerde Kerk in deze gewesten, meestal behoorende onder de gemeente van Caledon, de noodzakelijkheid gevoelende van een gebouw, waarin openbare Godsdienstoefeningen waargenomen kunnen worden, zijn tot het besluit gekomen om een gebouw tot dat einde te stichten. De plaats daartoe gekozen, en die daartoe zeer geschikt is, is gelegen tusschen de woningen van de Heeren Linde en Human. Men is reeds met het fondament begonnen, en de hoeksteen zal binnen kort met de gewone plegtigheid gelegd worden, waarvan echter vroegtijdige kennisgeving geschieden zal. Het gebouw, wanneer het voltooid zal zijn, zal zeer net wezen, en zal niet alleen voor de ingezetenen een groot gerief wezen, maar tevens als nabij den algemeenen weg zijnde, tot een sieraad voor die gewesten verstrekken.—*Correspondent.*

Robertson.—"De kerkeraad te dezer plaats heeft onlangs eene mededeeling ontvangen van den Eerw. Hr. De Smidt, in antwoord op het beroep hem toegezonden, om leeraar dezer gemeente te worden, waarin hij onder anderen zegt, voor als nog geene vrijheid te gevoelen de gemeente zijne dienst toe te zeggen, en dat hij eerst dan, wanneer hij gereed staat, den herderstaf in handen te nemen, zoo dit de wil des Heeren mogt zijn, en het nog duidelijker zal geworden zijn, dat hij met de gemeente één in geest is, de vrijmoedigheid zou hebben om te zeggen: "Broeders, hier ben ik, zendt mij."

LIJDENBURG KERK.

1857.
Jan. 5.—Ontvangen van eene Weduwe £0 5 0

A. Faure.

Z. A. Christelijke Boekvereeniging.

1856.
Dec. 30.—Ontvangen van den Heer M. Bukes (Stellenbosch), ...£0 7 6

1857.
Jan. 5.—Do. D. J. de Kock (Moddergat), ... 1 10 0
„ 6.—Do. D. P. Malan (Wellington), ...12 10 0

J. D. Marquard,
Penningmeester.

OFFICIEEL.

De ondergeteekende brengt hiermede ter kennis van de Eerw. Kerkeraden der Respective Gemeenten onzer Kerk, dat de som, thans in zijne handen, naauwlijks toereikend is voor het bestrijken van de vastgestelde uitgaven der Commissie van het Zendingwezen voor dit jaar; en herinnert dat *Zondag, de 25ste Januarij,* de laatste door de Commissie vastgestelde dag van inzameling, vóór het houden der H.E.w. Synode, zijn zal, aan welke de krachtdadige ondersteuning van het Zendingwezen zoo plegtig is toegezegd.

P. E. Faure,
Thesaurier van de Commissie van het Zendingwezen.

De ondergeteekende heeft het genoegen bij dezen de Wel-Eerw. Kerkeraden en de Leden onzer gemeenten bekend te maken met den brief van de Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde Kerk, op den 31sten December 1856 alhier ontvangen.

A. FAURE,
Actuarius Synodi.

Leeuwenrust, 5 Januarij 1857.

De Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde Kerk, aan de Synode der Nederduitsche Gereformeerde Gemeente in Zuid-Afrika:

Veel geliefde Broeders! die een even dierbaar geloof hebt ontvangen, en met dezelfde heerlijke roeping als wij, zijt geroepen: Genade, vrede en zaligheid worden u allen vermenigvuldigd van God, onzen Vader, en van Jezus Christus, zoowel uwen als onzen Heer!

Werd de mededeeling, die wij vóór drie jaren u hebben toegezonden, door de gemeenten in Zuid-Afrika met vreugde en belangstelling ontvangen, uw broederlijk schrijven in beantwoording daarvan tot ons gerigt, was niet minder ons welgevallig. De toon, dien wij daarin vonden aangeslagen, heeft een weerklank in onze harten gevonden, en ons in vele opzigten verkwikt en verblijd.

Daarom meenden wij ook—hoewel er thans op staatkundig noch kerkelijk gebied zulke belangwekkende gebeurtenissen hebben plaats gegrepen, als toen den hoofdinhoud van ons schrijven uitmaakte—uwen brief niet onbeantwoord te moeten laten, alware het alleen om daardoor te doen blijken, hoe zeer het onze vurige wensch is om den band der christelijke gemeenschap, die de Hervormde Kerk in Zuid-Afrika en die van het moederland vereenigt, op het innigst vastgesnoerd te houden en te versterken.

Wel heeft de protestantsche beweging, welke in zóó hooge mate uwe broederlijke deelneming opwekte, niet tot eene volkomene overwinning geleid; wel heeft zij geenszins al die vruchten gedragen, die velen in de eerste dagen van ontvlamde geestdrift zich daarvan beloofd hadden: toch is het er verre af, dat de liefde en ijver voor het Protestantisme, die toen algemeener en met kracht onder onze geloofsgenooten is wakker geroepen, reeds weder ten eenenmale verflaauwd en ingesluimerd zou mogen heeten. Bij den voortdurenden strijd tegen de Roomsche Hierarchie en de aanmatigingen van het Ultramontanisme, blijft de Synode der Nederduitsche Hervormde Kerk zich harer roeping bewust, om, zoo veel zij vermag, tegen de verkorting der regten harer gemeenten te waken.

Nog altijd ontbreekt het niet aan vele en kloeke pogingen, die eene voordeelige getuigenis geven, dat in het hart van den protestantschen Nederlander de grootsche herinneringen zijner geschiedenis voortleven, dat hij vuriglijk wenscht getrouw te blijven aan de groote beginselen waarvan de gezegende kerkhervorming is uitgegaan, en dat hij daarom bezield blijft door de zucht om de gezuiverde

Evangeliebelijdenis en dierbare vrijheid des gewetens, als een heilig en onschendbaar erfgoed, door onze vaderen tot den duursten prijs gekocht en verkregen, te handhaven en te beschermen. Ernstiger ook dan vroeger is men er op bedacht geworden, om, zich van geen ander wapen bedienende dan het zwaard des Geestes, hetwelk is Gods Woord, waarheid en godzaligheid onder onze Roomsch-Katholijke landgenooten te verspreiden.

Bij het gevaar dat van deze zijde het Protestantisme bedreigt, ware het voorzeker wenschelijk te achten, dat al de leden onzer Hervormde Kerk, als broeders door dezelfde leuze vereenigd, in dezen veel bewogen tijd zich te naauwer aan elkander aansloten, en ook dáár, waar eene volstrekte éénheid in geloofsbegrippen tot de niet vervulde of onbereikbare wenschen blijft te behooren, de eenigheid des geestes zochten te bewaren door den band des vredes.

Maar gelijk wij met leedwezen van groote verdeeldheden onder de gemeenten in de Zuid-Afrikaansche Republiek hoorden gewagen, zoo kunnen wij het niet zonder levendig smartgevoel ter nederschrijven, dat de bestaande spanning en verdeeldheid in onze vaderlandsche kerk gedurende de laatste jaren niet is verminderd, maar veeleer is toegenomen, hetwelk velen een donkeren blik in de toekomst doet slaan. Wij haasten ons nogtans er bij te voegen, dat er te midden van dat donkere, ook onderscheidene lichtgevende punten te ontdekken zijn. Wij betreuren het, dat de strijd der waarheid, of voor hetgeen een iegelijk op zijn standpunt voor Evangeliesche waarheid houdt; niet zelden met eene verbittering gevoerd wordt, welke de liefde doodt, en de ons allen geliefde moederkerk met scheuring en ontbinding bedreigt; maar vertroostend is het ons op te merken, dat dezelfde strijd ook meerdere opwekking in het godsdienstige en kerkelijke leven ten gevolge heeft, en in zooverre de voorkeur verdient boven een tijdperk van diepen vrede, maar ook van doodsche en kwijnende rust. Vertroostend is het ons op te merken, dat bij de onderscheidene rigtingen, die tegenwoordig onze vaderlandsche kerk doorkruisen, niet maar uitsluitend aan deze of gene zijde, doch meermalen bij de tegenoverelkander geplaatste partij, eene levende kracht des geloofs zich openbaart, dat in liefde tot Christus werkende is in liefde jegens al de broederen, en daarom ook het lot der geheele lijdende menschheid zich aantrekkende, den kring der christelijke liefdadigheid gestadig uitbreidt. Dit boezemt ons de hoop en het vertrouwen in, dat allen, die in waarheid Christus liefhebben, bij meerdere erkenning en waardering van het goede in elkander (ook bij verschil in godsdienstige overtuiging), vooral waar de Geest van Christus zigtbaar woont en werkt, broeders zullen willen zien, die men moet beminnen en hoogachten; dat het voor het christelijke bewustzijn tot steeds voller klaarheid zal komen, dat het de letter is die doodt, dat het de Geest is die levend maakt, en dat alzoo, onder het bestuur van het verheerlijkte Hoofd der gemeente, door deze spanning en verdeeldheid zelve, voor onze vaderlandsche kerk, eene betere toekomst kan worden voorbereid. Broeders! volharden wij te zamen in het gebed, dat de Geest der waarheid ons voortga in de waarheid te leiden, en sterken wij ons te midden van al de beweging der tijden in het zielvertroostend geloof, dat de waarheid, die uit God is, aan het einde zeker zal zegevieren, en dat, hoeverre hij nog verwijderd schijne, eenmaal de dag zal aanlichten, waarop het, naar het voorspellende Woord des Heeren, worden zal tot ééne kudde onder éénen Herder!

Zwaar waren de rampen waarmede een deel van ons vaderland, ten gevolge der jongste overstrooming, ten vorigen jare geteisterd werd. Onbekrompene weldadigheid heeft zich als grondtrek van het Nederlandsche volkskarakter ook thans geenszins verloochend. Ook uit den vreemde stroomden ons, tot leniging dier rampen, giften toe, en blijdschap en verkwikking des geestes was het ons, Broeders! dat ook gij u voeldet opgewekt om aan onzen nood te gedenken en met dit doel de hand hebt ontsloten. Hoe veel of hoe weinig door u zij zamengebragt, wij juichen uwe pogingen toe, wij danken u uit den grond des harten daarvoor. Wij wenschen en bidden, dat hetgeen door u ten behoeve onzer noodlijdenden werd afgezonderd, in 's hemels mildste en rijkste zegeningen verhonderdvoudigd tot u wederkeeren. Wij herkennen ze zoo wel daaraan, als aan uwe prijsstelling op het protestantsch geloof en den zegen der Hervorming, als loten

van denzelfden stam, als zonen van hetzelfde voorgeslacht, die op het land uwer vaderen de naauwste betrekking gevoelt; en tegen die betuiging uwer deelneming en dat bewijs uwer liefde plaatsten wij de ongehuichelde verzekering over, dat ook Nederland, een iegelijk althans, die op den dierbaren grond onzer vaderen er roem op draagt, door doop en belijdenis aan de Hervormde Kerk verbonden te zijn, ook op de Zuid-Afrikaansche Kerk, als eene wel verwijderde, maar niet van haar vervreemde dochter, de naauwste betrekking blijft gevoelen, en zoo wel op haren geestelijken staat, als op de tijdelijke welvaart der bloeijende volkplanting, die wij eens de onze mogten noemen, vol belangstelling het oog gevestigd houdt.

Met blijdschap vernamen wij, dat de Kaapkolonie thans in vollen vrede met de volksstammen aan de grenzen verkeert. Met u wenschen wij, dat de pogingen tot uitbreiding des Evangelies onder de heidensche bevolking in Zuid-Afrika met den zegenrijksten uitslag mogen bekroond worden, en dat het christendom, ook door den wandel zijner belijders, aan de ruwe en onbeschaafde bewoners der grensgewesten, die het meest met christenen in aanraking komen, zich als eene godsdienst des vredes en der liefde moge aanprijzen.

Bij eene zoo uitgebreide en dringende behoefte aan geschikte Evangeliepredikers, moeten wij wel uw verlangen natuurlijk achten, om door de stichting en regeling eener Theologische Kweekschool, op eene zelfstandige wijze in de wetenschappelijke opleiding van toekomstige Evangeliedienaars te kunnen voorzien. Des te meer verheugen wij ons, niet alleen dat de gelegenheid blijft voortbestaan, om zich tot deze gewigtige taak aan onze vaderlandsche hoogescholen voor te bereiden, maar ook, en boven al, dat wij u de geruststellende en verblijdende verzekering mogen geven, dat de jongelingen, die van de Kaapkolonie tot ons overgekomen van die gelegenheid gebruik maken, zich over het geheel, door eenen ernstigen en gemoedelijken zin, ingetogenheid van zeden en een loffelijken ijver onderscheiden, terwijl er enkelen onder hen gevonden worden, die met de voortreffelijkste gaven toegerust, en met een blakenden ijver en liefde voor den Heer en de Evangeliebediening bezield, voorspellen en beloven, als zij naar hun vaderland zullen zijn teruggekeerd, eene eere van Christus en een zegen voor de Zuid-Afrikaansche gemeente te zullen worden.

Blijft er ten aanzien van den inwendigen toestand der gemeente zoo wel bij u als in ons midden altijd reden tot droefheid, altijd veel te wenschen en te bidden over: wij nemen, zoo dikwerf het gebed om de komst en de uitbreiding van Gods Koningrijk door ons wordt opgezonden, den bloei en het heil der ons zoo naauw verwante Zuid-Afrikaansche gemeente in onze smekingen op. Wij vragen met het oog op de dierbaarste behoeften en belangen der Nederlandsche Hervormde Kerk, met denzelfden aandrang der geestes, om uwe gebeden, waarmede Gij, Broeders! onze voorbidding verlangt. Het zal ons, zoo dikwerf wij uwer in den gebede gedenken, tot eene zielverheffende gedachte zijn, dat er tusschen ons, door wijde zeeën en hemelstreken gescheiden, maar door geloof en liefde vereenigd, ware gemeenschap der heiligen geoefend wordt, en dat aan uwe verwijderde kusten nog altijd, in de ons dierbare moedertaal, de Vader van onzen Heer Jezus Christus wordt aangeroepen, en de Hoog Geloofde Naam van Onzen Gemeenschappelijken Zaligmaker! in lof en dankliederen wordt verheerlijkt, als de eenige Naam tot der menschen behoudenis onder den Hemel gegeven, als de Naam die boven allen Naam is, waarin eens alle knieën zich moeten buigen, die eens door alle tongen, in alle talen moet worden beleden, als de Heer en het Hoofd van het Godsrijk! tot heerlijkheid Gods des Vaders!

Voorts Broeders! wandelt in de vertroosting des Heiligen Geestes, wordt volmaakt! Zijt blijde! Leeft in vrede! en de God der liefde en des vredes moge met u zijn!

De Algemeene Synode der Nederduitsche Hervormde Kerk,
R. J. Koning, President.
Timmers Verhoeven, Sec.
's Gravenhage, 31 Julij, 1856.

ZENDINGWEZEN.

Ontvangen van Ds. N. J. Hofmeyr het Gecollecteerde te Calvinia £4 0 0

P. E. Faure,
Thesaurier.
Wijnberg, 14 Jan., 1857.

Van de Sandt de Villiers & Co., Drukkers.

DE GEREFORMEERDE KERKBODE

IN ZUID AFRIKA.

DEEL IX.] ZATURDAG, JANUARIJ 31, 1857. [No. 3.

JEZUS OP TWAALFJARIGEN LEEFTIJD IN DEN TEMPEL.

Jezus zeide tot hen: Wat is het, dat gij mij gezocht hebt? wist gij niet, dat ik moet zijn in de dingen mijns Vaders.—Luk. ii: 49.

In Christus woonde de *volheid der Godheid* maar *ligchamelijk*, Col. ii. 9, dat is in de menschelijke natuur. Deze ligchamelijkheid, deze menschelijke natuur, aanvang nemende in bewusteloosheid, bragt noodwendig mede, dat het kindje Jezus van zich zelf onbewust geboren werd, gelijk ieder ander kindje; doch even noodwendig was het, zoodra het kindje Jezus bewustheid ontving, dat Hij alstoen tot de bewustheid kwam van zijne *Godheid;* immers Hij was een goddelijk persoon, en zijne menschwording kon zijne persoonlijkheid niet vernietigen. De Zoon van God was en bleef dezelfde in de menschelijke natuur, die Hij eeuwig geweest was vóór zijne menschwording. Daarom zijn alle die tentoonstellingen valsch, die het kindje Jezus gelijkstellen met alle kindertjes, daarin dat Hij, tot bewustheid komende, geene bewustheid had van zijne Godheid, maar enkel van zijne menschheid, zoodat Hij én door het onderwijs zijner moeder en zijns pleegvaders, én door het lezen der Schrift, tot het denkbeeld en vermoeden, en later, na den doop door den Heiligen Geest, tot de zekerheid is gebragt geworden, dat *Hij* de Zoon van God was. De Schrift, die op eene inderdaad wonderbare wijze voorzien heeft in de gereedhouding van allerlei tegengif tegen al de vergiftigingen, die op geestelijk gebied kunnen en zouden plaats grijpen, heeft ons een bewijs geleverd, dat het kindje Jezus niet zoodra tot jaren van onderscheid gekomen was, of Hij stond in de volle bewustheid én van zijne menschheid én van zijn zoonschap, dat is—van zijne Godheid.

Nadat de Evangelist Lukas gezegd heeft: *En het kindeke wies en werd gesterkt in den geest, en vervuld met wijsheid, en de genade Gods was over Hem,* geeft Hij terstond eene proef en bewijs van dit gezegde, door Jezus voor te stellen als, na twaalf jaren oud geworden te zijn, opgaande met zijne ouders naar Jeruzalem, en aldaar in den tempel gevonden wordende, zittende in het midden der leeraren, die Hij aanhoorde en ondervroeg, in dier voege, dat allen, die Hem hoorden, zich over zijn verstand en over zijne antwoorden ontzetteden. Ook zijne ouders, Hem op deze plaats en in deze bezigheid terug vindende, waren verslagen; terwijl zijne moeder, dit alles voorbijziende, en enkel denkende aan den angst dien zijne afwezigheid haar gekost had, tot Hem zeide: *Kind! waarom hebt gij ons zoo gedaan? zie, uw vader en ik hebben u met angst gezocht;* waarop Hij, in kennelijke terugslag op het gezegde *uw vader en ik,* antwoordde: *Wat is het dat* GIJ *Mij gezocht hebt? wist gij niet dat Ik moest zijn in de dingen* MIJNS VADERS?

Het is bekend dat de Joden nog heden hunne kinderen, zoo lang dezen beneden de twaalf jaren zijn, niet beschouwen als voor zich zelven verantwoordelijke personen; eerst na dien leeftijd worden zij beschouwd als kinderen van de wet. Jezus, in zijn dertiende jaar, was naar dezen zelfden regel een persoon, en zijne ouders namen hem, ook tot bewijs en open-

lijke getuigenis van deze bijzonderheid, met zich mede naar den tempel, en ook Jezus bewees en getuigde insgelijks, dat Hij een „voor zich zelf verantwoordelijk persoon geworden was, door niet bij zijne ouders of diens maagschap te blijven, maar zich te begeven tot de leeraren en naar dezen te hooren en hen te ondervragen. Ook geeft zijn antwoord aan zijne moeder duidelijk te kennen, dat zijne ouders moesten weten dat Hij tot jaren van onderscheid was gekomen, en dat Hij daarom, hoewel aan hen onderdanig, evenwel een eigen werk had ter hand genomen, in hetwelk Hij thans en voortaan bezig zijn moest. Zoo handelde dan ook Jezus in deze zaak niet willekeurig, en niet als zoo menig onnadenkende knaap, welke zich weinig bekommert om de verlegenheid zijner ouders over zijne afwezigheid; neen! Jezus was altoos en ook thans de Zoon van God, die als zoodanig tot zijne moeder zeide in den tempel als knaapje, wat Hij op het kruis tot haar zeide als man: "Vrouw! zie in Mij *uw* zoon niet!"

Twee bijzonderheden bieden zich hier aan tot onze overpeinzing: Jezus komende tot den tempel, en Jezus zich in den tempel openbarende in goddelijke wijsheid.

1. Het eerste werk dat Christus volgens de Schrift gedaan heeft, is het komen tot den tempel, en hiermede nam Hij den draad der profetiën op, die, sedert den Profeet Maleachi, dus vierhonderd jaren lang, was blijven liggen, en die nu in Hem zelven zou worden opgewonden. Immers de laatste bijzonderheid, welke de Heilige Geest van den Messias in het Oude Testament had geprofeteerd, was diens komen tot den tempel, in de woorden: *Ziet, Ik zende mijnen Engel, die voor mijn aangezigt den weg bereiden zal; en snellijk zal tot zijnen tempel komen, die Heere, die gijlieden zoekt, te weten, de Engel des verbonds, aan denwelken gij lust hebt; ziet, hij komt, zegt de Heer der heirscharen. Maar wie zal den dag zijner toekomst verdragen? en wie zal bestaan, als hij verschijnt? Want hij zal zijn als het vuur van eenen goudsmid, en als zeep des vollers*, Mal. iii: 1. 2. Het komen des Heeren tot den tempel is eene zaak van het alleruiterst gewigt. Immers op zich zelven is de tempel niets dan een gebouw door menschenhanden opgerigt, maar ditzelfde menschelijke gebouw ontvangt de allerhoogste beteekenis, wanneer God dezelve met zijne tegenwoordigheid wil vervullen; daarmede wordt de tempel geheiligd tot eene plaats alwaar de gebeden worden gehoord en verhoord. Daarom vervulde God met het teeken zijner tegenwoordigheid (de heerlijkheid des Heeren, de Scheschina) den tabernakel in de woestijn (Ex. xl. 34), en plaatste Hij hetzelve tusschen de Cherubim' boven het verzoendeksel der ark (Ps. lxxx. 2; Ezech. ix. 3); en toen de tempel van Salomo gebouwd was, werd een afgesloten vertrek van hetzelve het *Allerheiligste* genoemd, niet omdat dat vertrek het uitnemendste was door pracht van bouw en sieraden, maar alleen omdat in hetzelve de ark des verbonds met het teeken der goddelijke tegenwoordigheid werd nedergezet. De eigenlijke heerlijkheid des tempels bestond dus niet in uitwendige schoonheid, maar in het in zich bevatten van het allerheiligste —van *God*. Bij de verwoesting van de tempelstad en den tempel door de Chaldeën, steeg de ark des Heeren in vlammen op; en bij het bouwen van den tweeden tempel, werd er wel, gelijk in den eersten, eene plaats afgezonderd, welke men *het Allerheiligste* noemde, doch dezelve was ledig. Ach! welk een overvloed van uitwendige heerlijkheid men ook aanbragt, datgene, hetwelk alleen de tempel tot een tempel maakte—de zigtbare tegenwoordigheid van God—ontbrak. Daarom zegt ook de Schrift zoo roerend: "*En al het volk juichte met groot gejuich, als men den Heere loofde over de grondlegging van het huis des Heeren. Maar vele van de priesteren en*

de Levieten, en hoofden der vaderen, die oud waren, die het eerste huis gezien hadden, dit huis in zijne grondlegging voor hunne oogen zijnde, weenden met luider stem; maar velen verhieven de stem met gejuich en met vreugde. Zoodat het volk niet onderkende de stem van het gejuich der vreugde, van de stem des geweens van het volk: want het volk juichte met groot gejuich, dat de stem tot van verre gehoord werd (Ezra iii. 11b—13). En God, die de treurigen vertroost, en de droefheid, die naar Hem uitgaat, verandert in dubbele blijdschap, altijd gereed zijnde om het gebrek der zijnen te vervullen met zijne algenoegzaamheid—God beloofde, dat Hij zelf (de heerlijkheid van den tempel) op eene nog meer bijzondere wijze in den tweeden tempel zou tegenwoordig zijn, dan Hij in de eerste was. *Ik zal dit huis met heerlijkheid vervullen, zegt de Heer der heirscharen.* Ja, *de heerlijkheid dezes laatsten huizes zal grooter worden dan des eersten* (Hagg. ii. 8b, 10a). En ziet, het Heilige, dat uit den Heiligen Geest is ontvangen en uit Maria is geboren—Christus de Heer—wordt als kind naar den tempel gedragen, en Hij zelf komt op twaalfjarigen leeftijd tot den tempel, en de tweede tempel is vervuld van de heerlijkheid des Heeren meer dan de eerste was; want dáár was het teeken der goddelijke tegenwoordigheid verborgen tusschen de vleugelen van de Cherubim; maar hier werd God gezien van aangezigt tot aangezigt, als een mensch: hier was *God geopenbaard in het vleesch.*

(*Te worden vervolgd.*)

MOZES MOEDER.

(*Vervolg van bladz.* 21.)

II. Hoe wij onze kinderen aan God teruggeven moeten.

Jochebed gaf haar kind terug aan den Heer, dewijl zij zich niet in staat zag om het langer te verbergen, toen zij het wegleide aan den oever der rivier. De Heer gaf het haar terug door de hand van des konings dochter. Zij ontving hetzelve op nieuw, niet slechts om het te zogen voor zijne koninklijke beschermster, maar om het voor den Heer, den God van Israël zelven op te voeden. Een dubbele aanspraak had de God harer vaderen op zijne eigene gave gekregen. Eerst toen het knechtje groot geworden was, werd hij gebragt tot het paleis van Egypte, maar, in den tusschentijd, had de geloovige Israëlietische moeder gezorgd dat het met den waren God, den God van Abraham, Izaäk en Jakob, den God van het verdrukte slavenvolk, dien de Egyptenaren niet dienden, bekend was geworden.

En wij, hoe hebben wij den ons opgelegden last des Heeren te volbrengen, "neem dit kind en voed het voor mij op?" Hoe hebben wij onze kinderen terug te geven aan derzelver wettigen Eigenaar?

1. *Bij den doop geven wij onze kinderen weg aan den Heer.* De ware christen gevoelt zijne onbekwaamheid om de onsterfelijke ziel des kinds op te kweeken voor den hemel, te reinigen van de smet der zonde, te bewaren voor het booze dat in de wereld is. Daarom geeft hij van ganscher harte zijn kind terug aan den Heer bij deszelfs doop, opdat de Vader het aannemen mag als zijn eigen kind, opdat de Zoon het wassche in zijn bloed, opdat de Heilige Geest het heilige tot een waar lidmaat van Christus, dat kind toeëigenende al hetgeen God hetzelve toezegt in den doop. De christenouder, die verstaat en gevoelt wat de doop beteekent (hetgeen, helaas! vele ouders niet beseffen), handelt bij die gelegenheid juist zoo als een arm ouderenpaar soms doet met een kind uit het talrijk huisgezin, waarmede zij bezwaard zijn. Zulk een kind geven zij welligt aan meer bemiddelde personen, die zij vertrouwen kunnen, en die dan dat kind aannemen als hun eigen in alle opzigten. De eigene ouders doen afstand van hunne regten, de pleegouders treden in alles in hunne plaats op. Hoe zalig is het voor het hart van christelijkgezinde ouders, te mogen denken, dat in hunne armoede en gebrek, zij het voorregt hebben hun kind bij deszelfs doop alreeds te mogen opdragen, weggeven als het ware, aan den Almagtigen, oneindig rijken Vader in den hemel! Ja, te mogen weten, dat die Vader, die tot Abraham gezegd heeft:

"Ik zal uw God zijn en de God uws zaads na u," genegen is in genade ook de Verbondsgod van ons zondig kroost te wezen. Hoe troostvol voor het geloovig hart, wanneer dat kind zeer jong sterft, te mogen denken: "Bij deszelfs doop, ja, bij deszelfs geboorte alreeds, heb ik het aan God weggegeven; dat kind was nooit het mijne, het was Gods eigendom; deszelfs wettige eigenaar is nu gekomen om die jeugdige plant weg te nemen uit deze zondige woestijn, en dezelve naar een beter oord te verplanten, waar het voorspoedig en in eeuwige jeugd bloeijen kan, namelijk in het Paradijs Gods daarboven."

2. *Ook door het gedurig gebed des geloofs hebben wij onze kinderen aan God op te dragen.*—De ouder, die waarlijk belang stelt in de zaligheid van zijn kind, en voor wien de doop geen bloot uiterlijke plegtigheid is, die men welstandshalve waarneemt,—de ouder, die vóór en bij den doop zijn kind aan God heeft weggegeven, zal dagelijks hetzelve op nieuw aan Hem toewijden in het gebed. In dat gebed zal hij den Heer smeeken om de vervulling der beloften van genade en zegen in den doop, van Godswege aan zijn kroost gedaan.

Denken wij hoe de bijhelheiligen voorbidders waren voor hunne kinderen. Een Abraham toont niet slechts wat prijs hij stelt op het tijdelijk en geestelijk welzijn van zijn lang verwachten Izaäk, uit wien eens de Messias zoude geboren worden,—ook voor Ismaël, die hem minder waard was dan Izaäk, bidt hij: "Och! dat Ismaël voor uw aangezigt leven mag." Van een Job lezen wij, dat hij voor zijne kinderen offerande offerde, hetgeen met het gebed gepaard ging, opdat, zoo zij tegen God gezondigd hadden, zulks hun vergeven mogt worden (Gen. xvii. 18; Job i. 5). Wie heeft niet gelezen hetgeen verhaald wordt van Monica, de vrome moeder van den beroemden kerkvader Augustinus? Als zij meende dat haar zoon overgegeven was aan de zonde en de dwaling, zoodat er geene hoop voor zijne bekeering was, niettegenstaande zij zoo veel voor hem gebeden had, en als zij haren nood klaagde aan Ambrosius, troostte haar deze kerkvader door te verklaren, dat zoovele gebeden niet te vergeefs konden opgezonden zijn,—haar zoon zoude nog teregt gebragt worden. De voorzegging van Ambrosius werd vervuld; de gebeden eener moeder bleven niet onverhoord; Augustinus werd door Gods genade in het hart gegrepen en bekeerd tot Christus. Andere dergelijke voorbeelden vindt men in de levensbeschrijvingen van vrome christenen.

De christen weet, bij ondervinding, dat God de hoorder is des gebeds, en wij mogen zeker zijn, dat geen gebed God aangenamer is dan de smeekingen van godvreezende ouders, om de zaligheid van hun kroost. Gelukkig het kind, dat een rijken schat van ouderlijke gebeden, voor Gods troon geborgen, in erfenis heeft ontvangen. Die getrouwe Verbondsgod, die zijne zegeningen schenkt, zelfs aan de toekomende geslachten dergenen, die Hem vreezen, zal zulke gebeden zijner kinderen, voor het heil van hun kroost, niet altoos onverhoord laten. Al zien zij in hun eigen leven niet het antwoord op hunne gebeden, ook na hun dood wordt dat antwoord dikwijls geschonken.

3. *Het onderwijs onzer kinderen in de kennis der zaligmakende waarheid is ook onmisbaar,* zullen wij ze waarlijk aan God, hun eenigen en regtmatigen Eigenaar, teruggeven.

Zeer vroeg kan dat onderwijs beginnen, vroeger dan men veelal onder ons meent. Een kind van drie of vier jaren oud kan al iets weten van den Zaligmaker en van de kinderlijke geschiedenissen des Ouden en Nieuwen Testaments. Waar er maar lust en belangstelling bij den ouder bestaan, zal men zich er op toeleggen, op eene eenvoudige en regt kinderlijke wijze, met het jonge kind, van Jezus, den Kindervriend, den Zondaarsvriend, te spreken. Men meene niet dat het kind dan nog te jong is. Veronderstelt dat een kind van die jaren eene zeer rijke erfenis ontvangen had van een overleden bloedverwant, eene erfenis welke het in bezit kon krijgen eerst als het mondig wierd. Hoe spoedig zou een jong kind een begrip krijgen van den rijkdom, dien het over een tijd kon verwachten. En waarom kan men niet even zeer het jonge hart trachten in te nemen door te vertellen van den zaligen en liefelijken hemel, welken Jezus zelfs voor kinderen bereid heeft? Ik zeg, men moet dit alles *vertellen,* want het van buiten leeren als eene les, hetzij van gebeden, hetzij van teksten of vragen, helpt niet veel: het kind wordt daardoor niet geoefend om te

verstaan wat slechts in het geheugen geborgen is, maar als men een kind *vertelt* in de eenvoudige en zelfs platte taal van het dagelijksche leven, dan moet het leeren verstaan en ook belangstellen.

Ten ernstigste mag het op het gemoed van christenbelijders gedrukt worden, dat het onze heilige pligt is onze kinderen zelven te onderwijzen in hetgeen voor hunne zaligheid noodig is,—dat het niet voldoende is dit aan onderwijzers, die men betaalt, over te laten. De ouder zelf is verantwoordelijk voor de ziel des kinds; hij zelf, bij eenig besef van die verantwoordelijkheid, zal zich er op toeleggen met zijn kind te spreken over zijne gewigtigste, zijne eeuwige belangen. Ouders, die deze bladzijden leest! gij leest toch Gods Woord in tegenwoordigheid uwer kinderen somwijlen. Anders zijt gij heidensche, geene christelijke ouders. Wat ik u bidden wil is dit: vergenoegt u niet met het lezen, dat doet meestal weinig nut aan uwe kinderen, als gij niet over het gelezene spreekt. Het is zoo goed als men geregeld een huisgezin rondom Gods Woord ziet vergaderen, niet slechts om eenen vormelijken godsdienstigen pligt te volbrengen, maar met de lust om elkander waarlijk te helpen verstaan, wat God door zijn Woord tot ons zegt. Waar het geschieden kan, laat uwe kinderen om de beurt lezen, elk een vers, totdat het kapittel gelezen is, of zelfs een gedeelte van een hoofdstuk. De ouder vrage dan elk kind wat hij onthoudt en verstaat; hij vrage de kinderen naauwkeurig, om te weten of zij het verhaal in zijn geheel bevatten. Men late de kinderen toe om elkander te vragen over het gelezene, daardoor zal hunne opmerkzaamheid grootelijks opgescherpt worden. Zeer goed kan het ook wezen om ze soms te vragen, wat op den vorigen dag gelezen was, om hen te doen gevoelen dat Gods Woord niet vergeten mag worden zoodra de huisgodsdienst voorbij is.

Alzoo voortgaande ieder dag zullen kinderen eenen schat van bijbelkennis opzamelen, zij zullen gewend worden om, als zij voor zichzelven Gods Woord lezen, zulks met opmerkzaamheid te doen, waarvan helaas! duizende bijbellezers geen begrip hebben. Wat een kind verder dient geleerd te worden, wil ik thans niets meer noemen, dan slechts dit: de godvreezende ouder, die voor zijn kind bidt, moet dat kind zelf ook leeren om dagelijks geregeld de knieën voor God te buigen in het gebed. Gij moeders! dit is vooral uwe taak, daar gij zoo gedurig van hunne vroegste jaren ieder ochtend en avond bij uwe kinderen zijt.

Indien menschen, die belijden dat zij in Gods Woord gelooven, en hunne kinderen bij den Doop aan God toewijden, eenig waar besef hebben van hunne christelijke verpligtingen jegens hun kroost, dan kunnen zij niet onwillig of traag wezen hunne kinderen zoo te onderwijzen in de leer der godzaligheid. Volgens hunne belofte bij den Doop, zullen zij hunne kinderen niet slechts door anderen "doen onderwijzen," maar ook zelven "helpen onderwijzen" in de leer van het Oude en Nieuwe Testament.*

Maar zullen zij in waarheid hunne jonge kinderen aan God en den Heiland weggeven, dan dient dat onderwijs ook met de regte gezindheid des harten en het regte doel gegeven te worden. Hoe vele ouders onderwijzen niet hunne kinderen enkel met het doel, dat zij goed door de wereld komen mogen, of dat zij eens aangenomen mogen worden tot lidmaten der kerk, zonder het innig besef dat de ware bekeering en zaligheid van hun kroost het doel is dat zij steeds beoogen moeten. Ouders! bedenkt het dat het Woord Gods, waarmede gij uwe kinderen vroegtijdig moet bekend maken, het eenig middel is hunner bekeering. Het is het zaad, waaruit zij wedergeboren moeten worden. Gods Geest alleen kan dit te weeg brengen, maar Gods Geest zal in hen niet werken, zoo het zaad, dat is het woord, niet door u met vlijt en getrouwheid eerst uitgestrooid is. Bedenkt het, dat woord zal het middel zijn om hen te veroordeelen en hunne schuld te verzwaren in de eeuwigheid, indien zij er onbekend en ongeloovig onder blijven. Met welken ernst, met welke gebeden, met welke teedere belangstelling in hunne zaligheid dient uw onderwijs dan niet gegeven te worden!

4. Behalve hetgeen reeds gezegd is omtrent de wijze, waarop wij onze kinderen aan God geven moeten, komt hier vooral in aanmerking, *een waarlijk godvruchtig voorbeeld*. Ach! het baat niet veel zoo wij onze kinderen laten doopen,

* Zie vragen aan ouders in het Doop Formulier.

God bidden om hun den Geest der bekeering te geven, ja hen vlijtig laten onderwijzen en zelven onderwijzen, indien het voorbeeld, dat zij dagelijks van ons zien, niet dat onderwijs bekrachtigt. Wij lezen in den Bijbel en vertellen onzen kinderen, dat de ziel van meer waarde is dan het ligchaam, en de hemel van meer belang voor hen dan de wereld. Maar wij zijn zoo wereldsgezind welligt, dat wij nooit van den hemel met hen spreken, of het moet juist toevallig zoo wezen, dat wij bij de huisgodsdienst iets er van lezen. Ons hart en onze mond loopen over van de wereld; en in de dingen van den hemel, dit merken onze kinderen duidelijk, stellen wij geen levendig belang: slechts 's Zondags komen zij een weinig te pas. Zoodanig een bestaan is niet de weg om onze kinderen waarlijk aan God te geven. Als uwe kinderen door het een of ander verzuim u schade aangedaan hebben, of u ontevreden maken en dan er van beschuldigd worden, hoe geërgerd zoudt gij niet wezen, als gij ontdekken moogt dat zij zich door leugens wilden redden uit den nood, door hunne schuld te ontkennen! Gij leert, hen ongetwijfeld, dat liegen eene groote zonde is. Maar ouders! zien uwe kinderen in uw eigen gedrag een voorbeeld van stipte waarheidsliefde? Worden zij het nooit gewaar, dat, als gij uw voordeel wilt doen door iets te koopen of verkoopen, gij u bedient van oneerlijkheid, van bedrog, van een dier slinksche streken, die helaas! zoo gangbaar zijn in de wereld?—of zijn er geene ouders, die hunne kinderen in den Bijbel laten lezen en ter kerk en catechizatie gaan, omdat zulks voor de kinderen gepast is, terwijl zij zelven zeer nalatig zijn in de vervulling hunner eigene godsdienstige pligten?—of zijn er geene ouders, die hunne kinderen gebeden hebben leeren opzeggen, maar van wie de kindren tamelijk zeker weten kunnen, dat hunne ouders geen gebruik maken van de afzondering tot eenzaam gebed? Wanneer er eene dergelijke tegenstrijdigheid bestaat, tusschen de lessen die de kinderen uit een boek leeren, en het voorbeeld dat zij in de woorden en daden hunner ouders vernemen, wordt er voorwaar weinig gezorgd om de kinderen tot Jezus te brengen, terug te geven aan dien God, die ze ons ter vorming voor den hemel heeft toevertrouwd.

Bedenkt het, ouders, die deze regelen leest! ééne zonde die gevierd wordt in uw huis, ééne ondeugd waaraan gij u gedurig schuldig maakt, ééne overtreding van Gods gebod, die gij u steeds veroorlooft,—is genoeg om al uw godsdienstonderwijs van kracht te berooven. Uw kind zal niet uwe leeringen, maar uw voorbeeld volgen. En als dat kind voortgaat in de onbekeerlijkheid en verharding tot het einde toe, wiens zal de schuld zijn?

Bedenkt dit, gij ouders! in wier huizen dans en spel vrij toegelaten worden, om de ijdelheid en wereldsgezindheid uwer kinderen te versterken! Gij, in wier woning de stille, heilige, blijde rust gedurende den ganschen rustdag onbekend is, die u vergenoegt met een kerkgang, of het lezen van een kapittel, maar overigens geene moeite doet om voor uzelven en uwe huisgenooten den ganschen dag een dag van God verheerlijkende verrigtingen te maken! Gij allen, die de waakzaamheid en de tucht over uwe kinderen verzuimt, onverschillig in welke gezelschappen zij gaan, waar zij hunne avonden doorbrengen, daar gij de onbedachtzame jeugd de vrije teugels hebt gegeven!

Bedenkt dit alles, alle ouders, die bij den Doop uwe kinderen aan God en den Heiland hebt weggegeven! Uw voorbeeld, uw doen en laten, uw spreken en handelen, uw geheel bestaan, moeten dienen om ze vóor de godzaligheid te winnen. Zoo gij dit niet beseft en najaagt, zoo zal het eens blijken dat gij, als het ware, gezegd hebt:—"Bij den Doop heb ik mijn kind aan God gegeven; ik heb er spijt van; liever wil ik het aan de wereld en de zonde opdragen."

(*Te worden vervolgd.*)

BRIEVEN UIT ROME.

(*Vervolg van bladzij 26.*)

EERSTE BRIEF.

HENRI AAN EUGENIUS.

Rome, November 1846.

Waarde Eugenius!—Gij hebt wel reden om u te beklagen over mijne nalatigheid in 't schrijven; maar—wat zal ik zeggen? Op de dagen, die aan de studie gewijd zijn, kan ik over niet één oogenblik beschikken. Nu evenwel, daar de herfstvacantie begint, wil ik u zoo veel en zoo dikwijls schrijven, dat het u ten laatste misschien nog vervelen zal.

Gij wilt weten, wat ik denk van den nieuwen Paus; gij weet dat ik met de Politiek weinig bekend ben, dat ik zelden onder de menschen kom, en dat mijn omgang zich bepaalt tot het verkeer met de goede vaders Jesuiten, die mijne leermeesters, mijne bestuurders en mijne vrienden zijn. Zoo hebt gij u tot iemand gewend, die weinig bevoegd is u inlichting te verschaffen. Onze goede vaders evenwel verzekeren mij, dat de concessiën van den nieuwen Paus ten slotte hoogst verderfelijke vruchten zullen dragen voor onze allerheiligste godsdienst. Gij zijt Protestant, en opgevoed in de verderfelijke leer van het *vrij onderzoek;* ook zult gij spotten met die vrees; maar indien gij, gelijk ik, het voorregt gehad mogt hebben, geboren te worden in den schoot der Katholijke Apostolische, Roomsche Kerk, dan zoudt gij ook weten dat de godsdienst van Jezus Christus een, wel is waar, ligt juk is, gelijk wij lezen St. Matth. XI: 30; een juk evenwel dat men niet te ligt mag maken, een juk dat op den hals moet drukken, en schoon zeker met liefde, toch ook onbepaald moet beheerschen. Is dit zóó, dan doet hij, die aan het volk zoo veel vrijheid verleent, hetzelfde, wat hij doet, die aan een ongedresseerd paard den vrijen teugel geeft, en de Heilige Vader, als hij zijne staten voor al die liberalen, die niet anders dan verscheurende wolven zijn, openstelt, schijnt hoogst onvoorzigtig te handelen, en de kudde van Christus, die aan zijn zorg is toevertrouwd, aan groot gevaar bloot te stellen.

Overigens, mijn vriend, wat mij aangaat, ik houde mij met slechts ééne zaak bezig: met het heil mijner ziel. Mijne leermeesters schijnen over mij tevreden te wezen, en het volgend jaar hoop ik naar het vaderland terug te keeren. O! mogt ik u als een broeder in Christus kunnen omhelzen! Maar wie weet! gij zijt braaf, gij hebt een eerlijk en regtschapen hart, en ik heb goede verwachting van u. Intusschen wil ik u vertellen wat ik gedurende de verloopene dagen ondervonden heb, en gij zult zien dat men de goede vaders van het genootschap van Jezus ten onregte beschuldigt.

In de herfstvacantie had ik het geluk deel te mogen nemen aan de geestelijke oefeningen van St. Ignatius, in de vrome stichting: St. Eusebius. Wij waren met ons vijftigen, allen geestelijken, waaronder de Kardinaal B., vier prelaten, onderscheidene monniken, eenige pastoors, terwijl de overigen, uitgezonderd ik, die de tonsuur nog maar ontvangen heb, priesters waren. Den 22sten October maakten wij een begin.

De kerk en het klooster van St. Eusebius, welke door Leo XII aan de vaders Jesuiten ten geschenke gegeven werden, liggen op de Esquilino en beslaan een groot deel van de plaats, die vroeger werd ingenomen door de baden van Gordianus, van welke ook nog eenige overblijfselen te zien zijn. De goede vaders hebben dit klooster, of dit huis, bestemd tot eene plaats, waar zulken die de oefeningen van St. Ignatius houden willen, zich aan de wereld onttrekken kunnen, en meermalen in het jaar wordt dit huis door vromen betrokken, die zich gedurende tien dagen aan deze oefeningen wijden.

Iets zoo godsdienstigs als dit heb ik nooit gezien; en daarom wil ik er u eene uitvoerige en naauwkeurige beschrijving van geven. Zoo kunt gij er u ten minste eenig denkbeeld van vormen, en tevens de uitnemende middelen, die wij ter godsvrucht bezitten, maar gij Protestanten missen moet, leeren kennen.

Acht dagen minstens vóór den bepaalden tijd, moet men zich van eene kaart voorzien, omdat die goede vaders, door middel van vrome Christenen, vooruit onderzoek willen doen naar al wat den persoon, die deelnemen wil aan de geestelijke oefeningen, betreft, en dit met het éénige doel om den besten weg tot leiding en besturing van zijn geweten te leeren kennen. Naauwelijks zijt gij de heilige woning binnengetreden, of twee vaders heeten u met hartelijken en vromen groet welkom; een bediende neemt wat gij aan goederen hebt medegebragt van u over, en leidt u naar de kamer die voor u bestemd is. Daar vindt gij op uwe deur uw naam reeds, met groote letters, en in eene smaakvolle kleine lijst geschreven. De kamer is hoogst eenvoudig gemeubeld; een bed dat niet te zacht is, eene kleine tafel met het noodige schrijfgereedschap, twee stoelen, een bidstoel (prie-dieu), een wijwater-vat, een crucifiks, en een stuk bordpapier, waarop de regelen gehecht

zijn; ziedaar waarin het ameublement bestaat.

Nadat gij omstreeks een half uur in uwe kamer hebt doorgebragt, komt een der paters u bezoeken, en tracht door voorzigtige ondervraging te weten te komen wat er u toe gebragt heeft, om deze afzondering te zoeken, en zulks met het vrome doel om te geschikter uw geweten te kunnen besturen. Als dit bezoek afgeloopen is, roept de klok allen op, om zich te begeven naar de kapel, die in het midden van het huis gevonden wordt, en waarheen vier lange galerijen, waarop de cellen uitkomen, leiden. De kapel is gewijd aan de H. Maagd, en men ziet haar boven het altaar, terwijl zij aan St. Ignatius het boek der geestelijke oefeningen overgeeft.

In het midden van de kapel ziet men op een groen, over den grond uitgespreid kleed, een groot metalen kruis, dat allen bij het binnentreden aanbidden, er voor nederknielende, en zich tot aan den grond buigende om het te kussen. Gezeten in een grooten fauteuil, die op de trappen van het altaar geplaatst is, houdt Pater Z. eene inleidingsrede over dezen tekst van Marc. vi : 31, "Komt gij lieden in eene woeste plaats hier alleen en rust een weinig." Hij toont aan hoe het voor den Christen, en meer nog voor den geestelijke, volstrekt noodig is, zich meermalen uit de wereld tot de eenzaamheid te begeven, ten einde er zich bezig te houden met heilige geestelijke oefeningen, daar Jezus Christus zelf alzoo deed in de veertig dagen die Hij doorbragt in de woestijn, voordat Hij zijne prediking begon, en daar Hij aan zijne apostelen hetzelfde te doen beval, gelijk de aangehaalde tekst ten klaarste aanwijst; daarom dan ook heeft St. Ignatius deze oefeningen ingesteld, en de Heilige Kerk haar zeer aanbevolen. Vervolgens gaat hij over tot de aanwijzing en verklaring van de regelen, door middel van welke men een groot nut van deze oefeningen trekken kan, en in dezen zin spreekt hij voort, tot dat de klok hem aankondigt dat hij eindigen kan.

Gedurende deze prediking, maken eenigen der goede vaders, vol ijver voor de meerdere eere Gods en het heil der zielen, de rondte door al de kamers, en onderzoeken naauwkeurig de goederen van ieder individu; natuurlijk, niet om er iets van weg te nemen, maar alleen om te weten, welke papieren, boeken en andere voorwerpen hun gast bij zich heeft, ten einde zich daarnaar te kunnen gedragen en zijn geweten ten goede te kunnen besturen. En als zij een valies dat gesloten is vinden, dan wordt dit door den Broeder slotenmaker, die daartoe menigte van sleutels en loopers medebrengt, geopend, gelijk ook daarna weêr gesloten.

Na de preek gaat ieder naar zijne kamer terug, waar hij op zijne bidstoel eene kleine koperen lamp met éêne pit vindt, en daarenboven een klein boekje waarin de hoofdinhoud vervat is van de rede die men zoo even gehoord heeft. (Zoo is het na iedere preek. Telkens vindt men bij het terugkeeren in zijne cel een nieuw *libretto*, dat een uittreksel bevat van de gehoudene rede). Een half uur daarna gaat men eten, en als men van daar naar zijne kamer teruggekeerd is, komen de goede vaders hunne gasten bezoeken, en hen onderhouden met heilige gesprekken.

De dag wordt besloten met het onderzoek des gewetens, dat onder de leiding der vaders gemeenschappelijk in de kapel verrigt wordt.

De volgende dag is geheel gewijd aan de overpeinzing en aan de verklaring van den grooten regel, die door St. Ignatius genoemd is *de grondslag*, omdat deze regel inderdaad de grondslag is van het geheele godsdienstige gebouw. Deze regel, die zoo veel heiligen aan de kerk gegeven heeft, en die het grondbeginsel is van al de handelingen der goede vaders, luidt aldus: De mensch werd geschapen, opdat hij zijn Heer en zijn God loven en eeren zou, en, door Hem te dienen, zijne ziel behoude. De oude vertaling had: *opdat zijne ziel behouden worde.* Maar pater Roothaan, de generaal der orde, heeft de vertaling verbeterd naar het oorspronkelijke Spaansch hetwelk aan St. Ignatius te Manzera door de Maagd gegeven werd en aldus heeft: *opdat hij zijne ziel behoude.* St. Ignatius leidt uit dit beginsel twee gevolgtrekkingen af; de eerste is, dat al de dingen dezer wereld geschapen zijn ten nutte van den mensch, zoodat zij hem dienen moeten als middelen ter zaligheid, zoowel als ter vereering van den Heer; de tweede, dat de mensch in de keuze der middelen geen on-

derscheid moet maken, omdat men de middelen niet beoordeelen moet naar hunne innerlijke waarde, maar enkel en alleen naar hunne meerdere of mindere geschiktheid om naar het doel dat men in 't oog heeft te leiden; zoodat ik, indien ik zie, dat een middel bijdragen kan tot de eere Gods en tot het heil mijner ziele, dat middel kiezen moet, al ware het dat dit middel, in het oog der wereldlingen, kwaad mogt wezen.

Vier lange preken handelen uitsluitend over dezen regel, en ik kan u verzekeren, dat dit niets te veel is om uit te roeijen al de vooroordeelen van onze bedorvene natuur, die over het goed en het kwaad altijd oordeelen wil naar haar bijzonder inzigt, en niet naar algemeene beginselen en gezigtspunten.

Zoo kwamen mij, b. v. vele bezwaren voor den geest, die ik dan ook volgens het voorschrift, in schrift bragt, en aan den vader Directeur overgaf, opdat pater Z. mij des avonds daaromtrent opheldering geven mogt. Mijne voornaamste tegenwerpingen waren deze: ik begreep niet hoe een mensch zijne ziel kon behouden door den Heer te dienen, want daar de zaligheid eene genade-gave is, begreep ik dat, om zoo groote weldaad te erlangen, iets meer gevorderd wierd dan God te dienen; dat men Hem namelijk liefhebben moet. Nu evenwel was er in den regel van St. Ignatius noch van genade noch van liefde sprake.

Met mijne geschrevene opmerkingen in de hand, kwam de goede pater tot mij. "Ik zie wel," zeide hij met vriendelijken lach, "dat gij nog altijd lijdt aan den invloed van Genève; dáár drijft men alles tot het uiterste. Maar wij, wij blijven in het juiste midden, en vereenigen de twee uitersten. Roep u voor den geest de theologische onderwijzingen die gij gevonden hebt bij onzen pater Perrone, in de verhandeling *de gratia*, en alle moeijelijkheid zal verdwijnen; als gij bedenkt dat de regtvaardigmaking, die het beginsel onzer zaligheid is, eene gunst is, zult gij u tevens herinneren, dat de mensch er naar streven moet om die gunst te ontvangen, dat hij ze verdienen moet, zoo niet *de condigno*, ten minste *de Congruo*. Gij zult u het anathema herinneren, dat het concilie van Trente heeft uitgesproken over de Protestanten, die zeggen dat de mensch geregtvaardigd wordt door het geloof zonder de werken,* en de leer van hetzelfde concilie,† dat de mensch, wil hij regtvaardig gemaakt worden, zich moet voorbereiden; dat tot deze voorbereiding, zeven dingen gevorderd worden, te weten: het geloof, de vrees, de hoop, de liefde tot God, het berouw, de haat tegen de zonde, en de begeerte om deel te hebben aan de Sacramenten. Herinner u dat de regtvaardigmaking vatbaar is voor toeneming, gelijk hetzelfde concilie verklaart,‡ door de dooding en de betrachting der geboden van God en zijne Kerk, en dan zal alle bezwaar verdwijnen. De zaligheid der ziel is *gunst*, omdat het beginsel der regtvaardigmaking, *door de genade* is, en wij haar niet verdienen kunnen *de condigno* (uit waardigheid), maar de zaligheid der ziel hangt van ons af, in zoover wij ons voorbereiden voor de regtvaardigmaking, en haar doen toenemen, tot aan de verkrijging van het eeuwig leven. En wat de liefde betreft, mijn Broeder, Ignatius, al spreekt hij niet van haar, hij sluit haar daarom geenszins uit. Maar hier, zoo vervolgde de pater, laat ik u hier een goeden raad geven: de Heilige Maagd gaf met eigen hand het boek der oefeningen aan St. Ignatius; 't is dus eene openbaring die minstens gelijk staat met die van den Bijbel; en daarom wacht u, de kritiek te ver te drijven. Wanneer wij weten dat het eene geopenbaarde zaak is (en daarvoor hebben wij hier de duidelijkste bewijzen), dan mogen wij niet redeneren, maar moeten ons onderwerpen."

Gij kunt niet begrijpen hoe weldadig die woorden van den goeden pater Z. mij aandeden. Van dien stond af aan bestudeerde ik onophoudelijk en met een leergierig hart, in het boek van den heiligen patriarch zijne hemelsche leer.

Op den derden dag handelden de predikatiën over de zonde der engelen, over die van Adam en over die van alle menschen, altijd met het oog op den grooten grondregel, dat de zonde bestaat in de keus van verkeerde middelen ter bereiking van een doel.

Op dezen dag en de beide volgenden,

* Conc. di Trento, Sess. vi. cap. 9.
† Ibid. cap. 6.
‡ Ibid. cap. 10.

welke bestemd zijn om den zondaar schrik en vrees aan te jagen, zijn de vensters der kamers bijna geheel en al gesloten, zoodat men haast niets kan zien. Dat zal u kinderachtig toeschijnen, maar dit donker, gepaard met de eenzaamheid grijpt iemand zoo vreesselijk aan, dat hij zich gedrongen gevoelt om zoo spoedig mogelijk al wat in zijn binnenste omgaat te openbaren. Hierbij komt de min of meer ziekelijke toestand, die veroorzaakt wordt door de voor deze dagen voorgeschrevene onthouding van spijs en slaap. Al deze dingen doen een staat van overspanning en opgewektheid ontstaan, waaraan men bezwaarlijk weêrstand bieden kan.

Op den vierden dag gaat de predikatie over den dood en de hel. Toen ik na de morgen-vermaning in mijne kamer teruggekeerd, vol ijver op mijn bidbankje nederknielde en het hoofd voorover boog, stootte ik mij het hoofd zoo geweldig dat ik haast achterover sloeg. Ik ging naar mijn venster om het te openen, maar hoezeer schrikte ik, toen ik bemerkte mijn hoofd gestooten te hebben tegen een schedel, die de goede vaders op mijn bidbankje geplaatst hadden, om mij eene sprekende afbeelding te geven van hetgeen ik eens wezen zal. Na de tweede preek, vond ik in de plaats van den schedel, de afbeelding van een lijk dat tot ontbinding overgaat. De ratten kwamen van alle kanten, om het vleesch, dat half vergaan van het gebeente afviel, te verslinden, wormen en verettering overdekten het geheel lijk, waarboven deze spreuk geschreven stond: *Wat ik ben, dat zult gij zijn.* Niemand, hoe verhard hij ook wezen mogt, zou tegen zulke verschrikkingen bestand zijn.

's Avonds na de preek over de hel, vindt men op zijn bidbankje de afbeelding van eene verdoemde, door vlammen, booze geesten en allerlei wilde dieren omringde ziel.

Op den vijfden dag maken het bijzonder oordeel, het algemene oordeel en dat hetwelk God meer bijzonder over de geestelijken houden zal, het onderwerp der prediking uit.

Met den zesden dag begint eene geheel en al nieuwe methode; de vensters worden weder opengezet, de gangen meer verlicht, de tafel is beter, het verootmoedigen houdt op. De groote predikatie *over de twee banieren* en het volgen van deze, noemt dezen dag in. In deze predikatie voert St. Ignatius den Christen eerst naar de streken van Damascus, waar God den mensch schiep, en hij toont hem Jezus, dragende zijn kruis, en zijne discipelen uitnoodigende om Hem te volgen op den weg der vernedering en der bekeering; maar slechts weinigen volgen Hem. Van daar gaat hij met een waarlijk treffenden sprong over naar de velden van Babylonië en laat er u *Satan* zien, die, *gezeten op een troon van vuur en rook,* de menschen uitnoodigt om tot hem te komen langs den weg der zonde; en velen zijn er die hem volgen. De mensch moet strijden onder éénen van deze twee hoofden; bij één van deze twee banieren moet hij zich voegen; zóó dus ziet hij, die deze oefeningen volgt, zich geroepen om te kiezen een van deze beiden. Heilig, mijn Eugenius, zal mij altijd de plegtige ure blijven, waarvan die dag getuige is geweest. Wat overmaat van geestelijke verheffing! God doet aan allen zijne tegenwoordigheid ligchamelijk gevoelen.

Na de preek keert men naar zijn kamer terug; dan gaan de goede vaders van kamer tot kamer rond om den ijver levendig te houden; daarbij bieden zij een stuk papier aan dat in drie kolommen verdeeld is; in de eerste moet men de redenen beschrijven, waardoor men gedrongen werd tot het kiezen van den staat dien men gekozen heeft; in de tweede de redenen die men heeft om daarover tevreden te wezen; in de derde die, door welke men zich min tevreden gevoelt in zijne positie; terwijl een der vaders belast is om in het avonduur u te leiden bij uwe keuze. Ik b. v. had mij voorgenomen om mij tot Jesuit te laten vormen, daar dit mij de geschiktste en beste weg toescheen, ter verkrijging van de behoudenis mijner ziel. Maar die goede vaders maakten mij er opmerkzaam op, dat ik als lid van de orde der Jesuiten, naar mijn Protestantsch vaderland niet zou kunnen terug keeren; dat ter anderer zijde, opdat Gods eere bevorderd wierd, noodig was dat ik derwaarts terug keere; dat ik daar aan de godsdienst 't meeste nut kon doen, en zulks het meest, indien ik in mijn hart wel bewaarde de stelregelen en de vriendschap der vaders, die mij bestuurd hadden, gelijk zij er zoo veel anderen bestuurd hadden, die

gezegende werktuigen geweest waren. Hieruit kunt gij zien, hoe onwaar het is wat men van de Jesuiten zegt, dat zij de geheele wereld tot zich trekken willen.

Wanneer de goede vaders iemands schrijven, dat opgemaakt is in het vuur van den eersten ijver, en na vijf dagen van kwelling en pijniging, in handen hebben, dan kennen zij den toestand zijns gewetens volmaakt; daarom blijft dit schrijven als onder het zegel der biecht in hunne handen.

Na dezen zoo plegtigen dag, hebben de overige oefeningen weinig te beduiden. Den zevenden dag overdenkt men het leven van Jezus; den achtsten zijn lijden en zijn dood; den negenden, zijn opstanding, zijn hemelvaart en de uitstorting van den Heiligen Geest. Op den tienden eindelijk wordt er maar een enkele rede gehouden, over de liefde tot God. Op den morgen van den tienden dag kwam de P. Generaal de mis lezen en wekte ons op tot de vereering van het heilige Hart van Maria, terwijl hij ons den pligt, die op alle geestelijken rust om deze vereering te bevorderen, op het hart drukte.

Gij ziet, mijn waarde Eugenius, met wat heiligen zin en groote bekwaamheid, die goede vaders het heil der zielen zoeken. Uwe Methodisten doen niets dat daaraan gelijkt. Zoo gij naar Rome gekomen, eenigen tijd in zulk een verblijf vertoefdet, gij zoudt het met uw goed hart niet anders dan als een Apostel de paasch-zaal, weer verlaten. Wat mij betreft, ik kan u verzekeren dat ik mij geheel vernieuwd gevoel, en als een ander mensch geworden ben, en ofschoon ik mijne theologische studiën, nog niet geheel voltooid heb, zoo heb ik niet te min de vrijheid verkregen om mij toe te leggen op en te wijden aan het verkeer met Protestanten. Ik wilde beginnen met het bekeeren van mijne landgenooten die zich alhier bevinden; maar de Voorzienigheid heeft mij in aanraking gebragt met een Anglikaanschen predikant. Sedert gisteren heb ik een begin gemaakt met bekeeringswerk, en ik heb er vrij goede verwachting van. In mijn volgenden brief, zal ik u melden hoe ik aan dezen mensch gekomen ben en wat het resultaat is van onze aanvankelijke ontmoeting.

Vaarwel, waarde Eugenius, heb altijd lief Uwen HENRI.

IETS OMTRENT

DEN VORM VAN HET BESTIER DER (GEREF.) KERK VAN ZUID AFRIKA.

"Om niet genoodzaakt te zijn bij de regering aanzoek te doen om eene nieuwe Ordonnantie, blijve het hoogste kerkelijke gezag berusten bij eene Algemeene Synode, die echter alleen dan, wanneer zulks de nood eischt, vergadere; en er zij eene Synodale Commissie, met meer magt bekleed, die zoo dikmaals zulks noodig en mogelijk is zitting houde."

Dit voorstel werd in de jongste vergadering van den Ring van Beaufort ter tafel gebragt. Het was bestemd tot eene emendatie van dat van den Hoog-Eerw. Actuarius, omtrent hetzelfde onderwerp. Maar terwijl hetzelve daarvan slechts in één wezenlijk punt afwijkt, staat het verre van dat, door den Hoog-Eerw. Ring van Graaff-Reinet, mede omtrent hetzelfde onderwerp gedaan (zie beide voorstellen, *Kerkbode*, Deel VIII, No. 21).

Ik vertrouw, dat het niet aan vermetelheid zal worden geweten, dat ik met mijn voorstel in druk verschijn, en aandacht vraag. Met velen deel ik het gevoelen, dat zaken van gewigt vóór de vergadering, door hare leden, dienen overwogen en besproken te worden. Daarom treed ik voorwaarts, na lang, maar te vergeefs, op eenen anderen te hebben gewacht, en betuig opregt, dat ik mij verblijden zal, zoo zelfs een misslag, door mij begaan, bekwameren zal noopen hun gevoelen in de zaak openbaar te maken.

Ik ben voornemens mijn voorstel, met zoo weinige woorden mogelijk, toe te lichten. En het ware veeligt niet ongepast, dat ik hier te kennen geef, dat het ook mijn gevoelen is, dat ons tegenwoordig hoogste kerkelijke bestier voor de gesteldheid en het welvaren onzer kerk niet geschikt is. Verandering is noodig —dezelve wordt geëischt, en zal eenmaal moeten gemaakt worden. Maar daar veranderingen—naar den ouden regel—niet altijd verbeteringen zijn, mag men, waar men veranderen moet, wel voorzigtig zijn—zoo men toch verbeteren wil. En voorzigtigheid wordt hier geëischt, zoo in de zaak zelve, als in haar verband naar buiten. Hierom nam ik de woorden van den Actuarius over: "Om niet genoodzaakt te zijn om bij de regering

aanzoek te doen om eene nieuwe Ordonnantie." Ofschoon de Ring van Graaff-Reinet geen gevaar verbonden ziet aan het doen van aanvraag om eene nieuwe Ordonnantie, ik kan mijne vrees niet afwerpen. Na dit punt ernstig te hebben overdacht, ben ik wel overtuigd, dat daarvan naar regt en billijkheid geen misbruik kan gemaakt worden. Maar er zijn bewijzen, dat regt en billijkheid niet altijd de deugden en sieraden der regtsgeleerdheid zijn. Wij hebben spreuken uit de oudheid (men denke aan het, '*via trita, via tuta*') en geschiedenissen welke ons waarschuwen; en een ieder weet hoeveel in regten de veelheid der jaren afdoet. Ben ik voor eene verandering, ik ben voor eene, die ons niet van de 'oude paden' afbrengt.

Het doen van aanvraag om eene nieuwe Ordonnantie, en wat daaraan, onzes inziens, verbonden is, kan men vermijden indien, naar het voorstel: "Het hoogste kerkelijke gezag blijve berusten bij de Algemeene Synode;" want zulk eene is bij Ordonnantie vastgesteld (3. 1843, voor ons kerkelijk wetboek te vinden). Doch hier is het, waar ik vooral afwijk van het voorstel des Graaff-Reinetschen Rings. Dezelve wil eene Synode bestaande uit afgevaardigden der Ringen. Tegen zulk eene Synode zie ik zeer op, en ook om andere redenen dan de hierboven genoemde.

Eene Algemeene Synode schijnt het natuurlijk kanaal te zijn, waardoor het oppergezag van den grooten Regeerder zijner gemeente vloeit. Eene Algemeene Synode is meer dan alle andere regeringsvormen: Consistoriaal, Episcopaal, Monarchaal, of hoe zij heeten mogen, de vervulling van Zijne en Zijner apostelen werken, ons dienaangaande nagelaten, zoo in de Schrift als in de eerste Christenkerk. Ik erken dat ook zij geen volmaakte is; maar in dezen staat der onvolmaaktheid, moeten wij steeds het beste in het oog houden, en dit eenmaal behaald--toezien dat wij het niet verliezen.

Zouden wij nu wel te regtvaardigen zijn in het oog van het nageslacht, en veelligt elders ook, zoo wij opgaven wat ons door de vaderen als een schat is nagelaten? wat door gansche landen heden ten dage met zielverlangen wordt gezocht? wat dikmaals in duistere tijden de steun des waren Christendoms is geweest? wat zelfs door pausen willens of onwillens als meerder is erkend geworden? Want dit alles leert ons de geschiedenis der kerk, omtrent Synoden of Conciliën, welke wel niet altijd *algemeene* waren, maar toch eigenlijk moesten geweest zijn.

Neen, mij dunkt, wij zouden niet ligt geregtvaardigd kunnen worden. Maar de gesteldheid van het land, enz., maakt veranderingen noodig! Ook ik heb dit reeds toegestemd. Ik geloof dat het vergaderen eener Algemeene Synode om het vijfde jaar, een bezwaar is, en meer en meer worden zal. Aan de eene zijde schijnen de kosten, de ontberingen, de gevaren zelfs, te groot, aan de andere zijde de voordeelen te gering, verbonden aan de zamenkomsten der Synode om het vijfde jaar. De Synode van 1852 heeft niets groots uitgevoerd. De gewigtigste zaken werden aan de Synodale Commissie toevertrouwd. De Synode moet na vijf jaren weer vergaderen, en om wat te doen? Het kan wezen, dat er nog wat gebeuren moet, dat hare aandacht waardig zal zijn. Anders weet ik niets dan de zaak der Kweekschool, en die omtrent den nieuwen vorm van ons kerkebestuur, zeker, voorzeker van groot gewigt, maar die nu, naar ik hoop, geconstateerd zullen worden. Daarna kan er wel iets gebeuren, dat niet dan in eene Algemeene Synode diende behandeld, als dwalingen in leer en leven, in de kerken insluipende, enz., en hierom wensch ik, dat het hoogste kerkelijke gezag bij de Synode beruste. Maar het is niet gezegd, dat er zoodanig iets moet en zal gebeuren. Om deze reden kan ik mij met de bepaling van tien jaren in het voorstel van den Actuarius niet vereenigen. Want verondersteld *tien* jaren waren onder den voorgestelden vorm van ons kerkebestuur verloopen, zonder dat eenige gebeurtenis de bijeenkomst eener Synode eischte, zou het geen bezwaar zijn te moeten vergaderen zonder werk? of, daar er altijd werk kan gevonden, of voor het minst gezocht worden—zonder dringend werk? En verondersteld er viel na *zes* of na *drie* jaren iets voor, dat de bijeenkomst der Synode noodzakelijk maakte, wat ware het dan nog zoo vele jaren te moeten wachten, totdat het vastgestelde termijn verloopen is?

Maar al deze bezwaren, zouden zij niet verdwijnen voor de vertegenwoordigende Synode, welke de Ring van Graaff-Reinet

wil? Laat ons zien! Maar eerst: wat is zulk eene Synode?

Zij is geene kettery in de Gereformeerde Kerk; anders zouden onze goed- en streng- Gereformeerde Broederen van den Graaff-Reinetschen Ring haar niet hebben begeerd en voorgesteld. Maar zij is toch ook niet heel Gereformeerd; althans niet Calvinistiesch. Zij is eene Synode maar niet Synodaal. Het Synodale stelsel is *democratiesch, aristocratiesch.* De vertegenwoordigende Synode heeft elk greintje van het democratische element reeds verloren; daarom is zij eene Synode, maar niet Synodaal; zij is aristocratisch met een rijk mengsel van het oligarchische. En de geschiedenis der kerk heeft ons geleerd, dat dit niet vele schreden ver verwijderd is van de kerkelijke *monarchie*—en God beware onze kerk voor eenen paus, of hij dezen naam drage of niet!

Ik ben tegen eene Synodus contracta of vertegenwoordigende Synode, omdat ik bang ben, dat veelligt vroeger of later een of weinige mannen van geest zich meer zullen aanmatigen dan eenen dienstknecht van Gods Woord toekomt. Niemand zegt, dit moet en zal niet geschieden—ik zeg: dit is geschied, en kan weer geschieden.

Maar, zoo ik mij niet vergis, heeft de Ring van Graaff-Reinet het gevoelen uitgesproken, dat het de Synodale Commissie is, van welke wij dit gevaar te duchten hebben, niet de Synodus Contracta. Ik ben van het tegenovergestelde gevoelen, daarom luidt het in het voorstel dat zij blijve, ja, gerust zou ik haar (der Synodale Commissie) "meer magt" willen toevertrouwd hebben. Maar ik verzoek den lezer te willen opmerken, dat ik van eene Synodale *Commissie* spreek; niet van zulk eene als sints de Synode van 1852 in wezen is. Die droeg wel den naam van eene Commissie —was het echter *niet.* Eene Commissie, is uit haren aard ondergeschikt,—ondergeschikt aan den persoon of het ligchaam, waaruit zij voortvloeide; en deze ondergeschiktheid wordt bewezen en bewaard door verantwoordelijkheid. De Synodale Commissie echter, die nu bestaat, is onverantwoordelijk (3. pag. 14 der Kerkelijke Reglementen); doet wel rapport maar slechts ter notificatie, staat dus niet *beneden* maar *benevens* de Synode—geene Commissie, maar een onding!

Zulk eene Commissie kan gevaarlijk worden. Zulk eene echter wenschen wij niet; maar wel eene die in alles verantwoording schuldig en onderhevig is—gelijk de Kerkeraden en de Ringen zijn, aan vermaning, en in zekere gevallen aan meer. Aan haar kunt gij vrij meer werk, meer magt toevertrouwen; vrij kon zij "zoo dikmaals noodig en mogelijk zamen komen" om de gewigtigste belangen der kerk te behartigen en te besturen, ja, ook te beslissen, zonder dat het Synodaal gezag, en daarmede de vrijheid der kerk in gevaar verkeerden.

Ook deze Commissie zal niet boven dwalen verheven zijn. Zij kon ook wel iets, ja, veel uitvoeren, dat der kerke aanstootelijk en nadeelig mogt zijn; maar zij is en blijft steeds in de magt der Ringen, der onderscheidene gemeenten. Jaarlijks worden hare leden gekozen, en kunnen die, welke door hun gedrag of werken aanstoot geven, door de kiezing van andere leden die beter te vertrouwen zijn, buiten staat gesteld worden om kwaad te doen. Bovendien is zij maar eene Commissie, en de naam reeds, in regten zin gedragen, moet haar nederhouden.

Er is, dunkt mij, veel minder gevaar bij eene Commissie, zoo als nu voorgesteld, dan bij eene vertegenwoordigende Synode. De leden van zulk eene Synode treden om het *tweede,* of meer waarschijnlijk om het *derde* jaar af. Zij hebben bij meerdere magt (want zulk eene Synode treedt geheel in de plaats der Algemeene Synode) eenen langeren tijd, om dezelve, hetzij ten voordeele, maar het kon ook zijn ten nadeele der kerk, uit te oefenen.

Verondersteld nu er ware in eene van de zittingen der Vertegenwoordigende Synode, iets verrigt, dat nadeelig is voor de kerk, welke magt zal dit vernietigen? Geene Algemeene Synode kon dit doen. Ja, de gansche kerk van Zuid Afrika, ware, onzes inziens, niet bij magte om het werk der Synodus Contracta, die gegrond staat op onze eigene vrije keuze en ordonnanties onzer Vorstin, te vernietigen. Wij konden veelligt langs den weg eener kerkelijke revolutie tot den ouden vorm terugkeeren:—eene Algemeene Synode, Synodale Commissie, enz. —maar als de ondergeteekende dan nog leeft, zal hij niet zeggen—wij hadden

hiertoe eenen veel korteren en beteren weg kunnen inslaan?

En nu, wat voordeelen biedt eene Synodus Contracta aan? Zal zij het wezen, voor welke onze bezwaren wegstuiven? Zal zij zich een' sterkeren gordel om de lendenen onzer verstrooide en zwakke gemeenten betoonen? Zal zij meer en beter werken, en tevens meer kosten en ontberingen besparen? Zal zij de concentratie zijn van de kracht, van het licht — — van het leven onzer kerk?

Broederen van den Graaff-Reinetschen Ring! ik weet gij verwacht goede dingen van de Vertegenwoordigende Synode, doch ik vrees, zij zal misschien niet dadelijk, maar toch spoedig genoeg uwe verwachting niet meer vervullen. Spoedig genoeg, al te spoedig zal zij geen verligting voor de kas en de leden meer zijn, maar een druk. Zij zal met hare vergaderingen om het tweede of derde jaar en met hare Synodale Commissie, die ook niet ontbeerd kan worden zoo *iets* niet veel bezuinigen. De overige ontberingen aan het lidmaatschap dezer Synode verbonden zullen daar hare vergaderingen talrijker zijn, en ook hare Commissie leden vereischt, te zwaarder drukken op hen die hare leden zijn en hunne gemeenten. Deze, den arbeid en de ontberingen moede zullen ras zich beginnen te verschoonen—redenen zijn er altijd! De ringen zullen niet meer hunne beste leden kunnen zenden, maar zulke die andere aanbevelingen dan bekwaamheid bezitten. En het droevig gevolg zal zijn eene Synodus Contracta, als zij nu in Holland bezitten: eene die met onverschilligheid, zoo niet met wantrouwen wordt aangezien. En zulk eene zou de oppermagt in de kerk hebben!

Ten opzigte van de gedaante en de werkzaamheden welke de Synodale Commissie mijns inziens behoort te hebben—heb ik nog veel te zeggen. Doch, indien in dit stukske eenige verdienste is gelegen, dan heb ik voor het tegenwoordige genoeg gedaan—andere tijden of personen doen veelligt meer en beter.

De Heere zegene onze Kerk,
Bidt Uw. Broeder,
J. H. NEETHLING, Hz.

Januarij, 1857.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

DE ZONDAGSVIERING.—De oogen gaan in Europa meer en meer open voor de waarheid dat de waarneming van den christelijken rustdag voor het land een zegen, en zijne verwaarloosing een vloek is. Zoo is het ook in Frankrijk. Reeds in 29 voorname steden aldaar, hebben zich vereenigingen gevormd ter viering van den Zondag. Behalve deze vereenigingen hebben onderscheidene staatsligchamen zich onderling verbonden, om de Zondagsrust in acht te nemen, tegen de overtreding waarvan sommigen zelfs geldelijke boeten hebben vastgesteld, ten voordeele der liefdadige gestichten van hunne gemeente.

VRIJHEID VAN GODSDIENST IN SPANJE.—Uit later berigten is ons komen te blijken, dat de hoop op dit voorregt is verijdeld geworden, hoewel het vele en krachtige voorstanders had. Een Protestantsche geestelijke wilde in de hoofdstad 2,000 Bijbels doen drukken, maar werd door de regering in zijn voornemen gestuit.

AFGESCHEIDENE GEMEENTEN.—Ruim *zestig duizend* menschen zijn in Holland uitgegaan van de Hervormde Kerk, voorgevende dat de leer der waarheid, die naar de godzaligheid is, wordt verloochend, de kerkelijke tucht niet naar behooren wordt uitgeoefend, en de Sacramenten niet bediend worden naar de instelling van Christus. Zij hebben ruim twee honderd kerken, worden door het Gouvernement erkend als de *Christelijk Afgescheidene Gereformeerde Kerk.* Zij hebben te *kampen*, eene Theologische School, met een vijftigtal studenten in de godgeleerdheid, onder de leiding van *vier* professoren, drie van welke vroeger predikanten waren in de Hervormde Kerk.

KERKNIEUWS.

SYNODALE VERGADERING.—De bisdommelijke Synode der Anglikaansche Kerk, werd in de St. George Kerk alhier geopend door den Hoog-Eerw. Bisschop Dr. Gray, op Dingsdag, den 20sten dezer,

na de gewoonlijke gebeden, met eene redevoering en toespraak aan de kerkelijke en afgevaardigde leeken dier gemeenten die de oproeping hebben gehoorzaamd. In die redevoering en toespraak, zoo als in het licht verschenen, komen aanmerkingen voor, door de Vergadering als haar gevoelen opgenomen, welke de opmerking niet kunnen ontgaan van de Opzieners der oudste Apostolische of Protestantsche Kerk dezer Volkplanting, die zich, ter bekwamer tijd, dan ook wel geroepen zullen gevoelen, ten nutte van hare leden de gronden duidelijker open te leggen, waarop zij is gebouwd en hoe zij als nog wordt opgetrokken op het fondament der Apostelen en Profeten, waarvan Christus Jezus de uiterste hoeksteen is.

De wijze, waarop de stemgeregtigden in deze vergadering hunne stemmen uitbrengen, is afzonderlijk door den Bisschop, de Kerkelijken en Leeken, zoodat geen besluit kan doorgaan tenzij, door de drie afzonderlijke *deelen* (of ligchamen) aangenomen. Hierin is eene gelijkstandigheid aan de wijze voor de burgerlijke wetgeving in Engeland bepaald.

TRANSVAAL.—Wij vernemen dat de Wel-Eerw. J. H. Neethling (van Hopefield) een verzoek van den Commandant Pretorius zou hebben ontvangen, het leeraarampt in eene der gemeenten in het Transvaalsche, op zich te willen nemen. Wij weten echter niet van welke gemeente, noch ook hoe dat verzoek is geschied door den Commandant en niet door den Kerkeraad.

ZENDINGWEZEN.

WIJNBERG, 7 JAN.—De Jaarlijksche Algemeene Vergadering van het Wijnberg Zending Genootschap werd op heden in ons schoolgebouw gehouden. De Wel-Ed. Achtb. Heer Borcherds, Civiele Commissaris, bekleedde het Voorzitters gestoelte. De vergadering werd geopend met toepasselijk gezang en gebed door den Wel-Eerw. Dr. P. E. Faure. De Voorzitter sprak daarna eene sierlijke rede uit, rigtte een woord van opwekking en bemoediging zoo tot den Predikant als den Zendeling (Eerw. Dr. Faure en Br. Ruytenbeek), en besloot met het reciteren van een op het Zendingwezen toepasselijk dichtstuk.

Vervolgens werd het rapport gelezen, waaruit vooral bleek dat de Wijnbergsche gemeente drie, terwijl Directeuren het voornemen hebben eene *vierde* school in de *Duinen* te openen, armen scholen met vijf onderwijzers onderhoudt; benevens twee Zondagscholen, voorts geregelde katechisatien door den Zendeling wekelijks te Wijnberg, twee (voor kleurlingen), en eene te Claremont, dat er iedere week door hem eene, soms twee of drie godsdienstoefeningen op onderscheidene plaatsen gehouden worden, en dat hij in den loop van 1856 niet minder dan 78 maal op verschillende plaatsen in de gemeente het Evangelie verkondigd had, enz. De financieele toestand is niet ongunstig. De collectanten, jeugdige BB. en ZZ. der gemeente, ten getale van circa dertig hadden aan wekelijksche penny contributien £43 7s. 1d.; aan donatien £10 6s. 9½d. ingezameld. De geheele ontvangst met renten, enz., beliep £62 10s. 2½d., de geheele uitgaaf £49 13s., zijnde £25 Zendelings salaris, en het overige ter ondersteuning der scholen. Sedert de oprigting van het Genootschap (24 Nov., 1853), is alleen aan penny bijdragen en donatien ingezameld de belangrijke som van £238 8s. 8½d.

Nadat het rapport gelezen was, sprak Dr. Faure de Vergadering toe, en merkte vooral aan dat ons Genootschap, in vergelijking met vele andere klein en gering, echter zoo als uit het Verslag bleek, niet overtollig of krachteloos mogt geacht worden. Met vingerwijzing op de ongewijde zoowel als gewijde geschiedenis vermaande Zijn-Eerw. ons "den dag van kleine dingen" niet te verachten; wees vervolgens op de nog onvervulde behoeften in deze gemeente, en nam daaruit aanleiding om het genootschap bij voortduring onzer Christelijke belangstelling aan te bevelen.

Daarop nam onze zendeling het Woord en toonde in eenige voorbeelden aan hoe het heil, door Jezus Christus der wereld aangebragt, allen zegen en geluk, die het menschdom aan waarlijk groote mannen, voortreffelijke natuurgenooten dank weet, in de schaduw stelt, en hoe dus onze Heiland de *Weldoener* bij *uitnemendheid* mag genoemd worden. Vervolgens sloot hij met de opwekking om van onze zijde al het mogelijke te doen, om de talrijke Heidenen en Mahomedanen in ons midden, in de zegeningen des Evangelies te doen deelen.

Met dankgebed en toepasselijk gezang, werd de bijeenkomst gesloten. De collecte bedroeg, £1 10s.

Hieronder volgen de namen der B.B. en Z Z. Collectanten, en het bedradoor hen ingezameld, in 1856 :—

		£	s	d
BB.—	Dreijer, J., ...	£1	0	6
	Drossel, school van Dr.	4	8	0
	Eksteen, Jr., J. W. ...	1	11	0
	Ruijtenbeek, D. J. H.	2	18	0
	Tulleken, J. H. ...	0	10	0
ZZ.—	Brink, S. A.	4	18	11
	Cloete, A. A. en H....	4	19	5
	Cloete, J. en C.	0	12	0
	Cloete, A. en G. ...	0	8	1
	Cruijwagen, J. ...	2	10	2
	Eksteen, J.	1	15	4
	Faure, W. en A. ...	6	14	11
	Kotzé, C.	1	14	10
	Landsberg, H. ...	1	0	4
	Logie, C. en R.	3	1	2
	Louw, H.	1	13	8
	Reenen, J. en A. van	6	4	7
	Reenen, IJ. en L. van	3	7	11½
	Toit, H. du	4	6	0

PAARLSCHE ZENDELING GENOOTSCHAP.—Dingsdag den 20sten had de jaarlijksche bijeenkomst van dit genootschap plaats. De Wel-Eerw. Heer Morgan was voorzitter. De Wel-Eerw. Heer Van der Lingen hield eene toepasselijke leerrede; de Heer Becker las daarna het rapport voor, waaruit het bleek, dat de Paarl thans haar eigen zendeling zal onderhouden. Het tractement was bepaald op £100, welke de leden beloofd hadden te zullen geven. Buitendien was er £50 ingezameld. De volgende Heeren werden als direkteuren herkozen: namelijk de Wel-Eerw. Heer Van der Lingen, voorzitter, de Eerw. Heer Kolbe, vice-president, en de Heeren J. Minnaar, A. J. Becker, J. Roos, F. L. de Villiers, en de Heer Hugo als thesaurier, de Heer Z. J. de Beer als secretaris, en de Heer P. de Villiers als depôthouder.

Z. A. Christelijke Boekvereeniging.

1857.

	£	s	d
Jan. 19.—Ontvangen van Ds. J. Pears (Somerset East), ...	£ 7	10	0
21.—Ontv van Ds. R. Shand (Tulbagh), ...	9	7	6
26.—Ontvangen voor 31 leden (Kaapstad), ...	11	12	6
26.—Ontvangen voor verkochte boeken, ...	7	6	0
29.—Ontvangen voor 19 leden (Kaapstad), ...	7	2	6
29.—Ontvangen van den Heer D. Sluiter (Colesberg), ...	15	0	0

J. D. MARQUARD,
Penningmeester.

Britsch en Buitenlandsch Hulp Bijbelgenootschap.

De volgende sommen zijn ontvangen:—

	£	s	d
Collecte in de Evangelische Kerk te Worcester, op den 22sten Sept. ...	£6	12	4
Do., Hollandsche Gereformeerde, do., op den 25sten Sept.	8	3	8
Paarl Tak Genootschap, Vrije Contributie, voor het jaar 1856	4	6	6
Een gift van Mejufv. McClear	1	0	0

GEORGE MORGAN,
Secretaris van het Z. A. Hulp Bijbel Genootschap.

Kaapstad, 29 Jan., 1857.

OFFICIEEL.

Theologische Kweekschool.

1857.

Jan. 24.—Ontvangen subscriptie van Mev. A., ... £3 0 0

A. FAURE.

ZENDINGWEZEN.

Ontvangen van Ds. R. Shand, het gecollecteerde te Tulbagh, ... £4 6 8

P. E. FAURE,
Thesaurier.

Waterloo aan den Wijnberg,
29 Jan., 1857.

Van de Sandt de Villiers & Co., Drukkers.

DE GEREFORMEERDE KERKBODE
IN ZUID AFRIKA.

DEEL IX.] ZATURDAG, FEBRUARIJ 14, 1857. [No. 4.

JEZUS OP TWAALFJARIGEN LEEFTIJD IN DEN TEMPEL.

(*Vervolg van bladz.* 35.)

II. En op welke wijze deed de jongeling Jezus zich kennen als den Heer die tot zijnen tempel komt, dus als den Heer van den tempel? Door uitwendige heerlijkheid, door teekenen en wonderen? Neen! door zijne wijsheid. Ieder gevoelt dat op een leeftijd van twaalf jaren geen wonderen zouden gevoegd hebben in de hand des Heeren. Hij was nog maar een jongeling, en deze zijne onvolwassenheid was de uitdrukking tevens van zijne zelfvernedering. Daarom moest geene uitwendige heerlijkheid Hem openbaren in zijne goddelijke natuur, maar iets inwendigs. En welke is nu die eigenschap of volmaaktheid der goddelijke natuur, welke onafhankelijk is van uitwendige heerlijkheid? De goddelijke wijsheid. De wijsheid is in God die volmaaktheid, waardoor God niet alles weet (dat is zijne alwetendheid), maar waardoor Hij datgene wat Hij weet *volkomen* weet; daarom gaat het volkomen weten of de wijsheid van God onmiddelijk zamen met de goddelijke heiligheid, ja, de laatste is de grond van de eerste: immers de goddelijke heiligheid is op het gebied der goddelijke wetenschap, de goddelijke *onfeilbaarheid*. Zal God heilig zijn, zoo moet Hij in niets kunnen feilen. Daarom is Gods heiligheid het besturend, ja bepalend beginsel van alle Gods daden. Door Gods heiligheid is Gods liefde geene zwakheid, zijn toorn geene onregtvaardigheid, zijne gestrengheid geene wreedheid, zijne almagt geen geweld, zijne alomtegenwoordigheid geene vereenzelviging met het schepsel, zijne alwetendheid geene algemeenheid, met één woord, door de heiligheid van het Goddelijk Wezen zijn alle Gods werken volkomen, onfeilbaar en onbesmettelijk.

De goddelijke wijsheid is derhalve gepaard, ja vereenzelvigd met de goddelijke heiligheid, en beide maken de onfeilbare wetenschap uit van God. En zie, in Christus waren de goddelijke wijsheid, de goddelijke heiligheid (want Hij was zonder zonde) insgelijks gepaard; derhalve kon Hij, in hetgeen Hij wist, niet feilen; maar moest Hij datgene wat Hij wist, *volkomen* weten. En zoo dit ook het geval niet ware; zoo er in Jezus denkbeelden, gelijk als bij ons, eene toenemende helderheid van gezigt plaats vond, eilieve hoe zou Christus dan gezegd kunnen worden Gods woorden te hebben gesproken? Gods woorden onderscheiden zich immers van de menschelijke daarin, dat zij in eens en voor eeuwig bestemd, beslisend zijn; er is niets toe te doen, en er is niets af te doen, zij zijn volstrekt volmaakt, terwijl het menschelijk woord altijd onvolmaakt is. Het menschelijk woord kan voortreffelijk, ja meesterlijk zijn, maar altijd is er meester boven meester; en komt deze over het gesproken menschelijk woord, dan wordt het gemeesterd en verbeterd. Daarom is het bespottelijk, wanneer iemand zou meenen dat hetgeen hij zegt, niet beter kon gezegd worden; neen! niemand onzer heeft de wijsheid in pacht, en met niemand onzer zal hij uitsterven. Maar de Heere Jezus is niet enkel mensch, maar ook God, en als zoodanig maakt zijne heiligheid zijne wijsheid onfeil-

baar, daarom is zijn eerste woord zoo volstrekt volmaakt als zijn allerlaatste was, en zijn zijne woorden woorden van God, dat is: eeuwige, oneindige, onveranderlijke woorden. Of moeten wij misschien Christus beschouwen als een van die menschen Gods, die gesproken hebben, gedreven door den Heiligen Geest, zoo dat hunne woorden niet hunne woorden waren, maar die van God? Neen! Christus sprak uit eigen gezag, schoon in afhankelijkheid van den Vader; want Hij paarde zijn *waarlijk—waarlijk* Ik zeg u, aan zijne betuiging: *de woorden die Ik tot u spreek, spreek Ik van Mijzelven niet, maar de Vader die in Mij blijft.* Trouwens als een Goddelijk persoon kon Christus niet in het allerminst lijdelijk zijn in het spreken van de woorden Gods. De Goddelijke bewustheid kan niet uitgebluscht worden; daar nu de Zoon van God in de menschelijke natuur geene andere bewustheid had, noch hebben kon, dan de Godmenschelijke, zoo moest zijne eigene Goddelijke natuur noodzakelijk mede getuigenis geven met den Vader, aangaande de dingen Gods. Daarom zeide Hij: *Wij spreken dat Wij weten en getuigen dat Wij gezien hebben;* terwijl de profeten niet altijd doorgrondden wat zij spraken, 1 Pet. i: 11, 12; ja, Hij verklaarde zich te gelijk én voor de waarheid zelve, én voor den getuige der waarheid. Uit dit alles blijkt derhalve duidelijk, dat de Zoon van God door zijne menschwording zijne Goddelijke natuur wel begrensd, maar niet vernietigd heeft; en heeft Hij dezelve niet vernietigd, dan moet er ten minste eene eenige eigenschap zoo volkomen zijn in Christus, als dezelve is in God, en deze vinden wij in Christus, namelijk, de heiligheid, Christus was zoo volmaakt heilig in het vleesch, als de Vader buiten het vleesch: want Hij was ontvangen uit den Heiligen Geest en zonder zonden. En werd nu Christus vervuld met wijsheid, zoo werd dit van zelf eene *heilige*, dat is eene volkomene, eene onfeilbare, eene allerhoogste wijsheid—en zoo zien wij dan ook hier de ineensmelting van de Goddelijke natuur des Zoons met die van den Vader.

Indien Christus niet God was, Hij zou noch de Goddelijke heiligheid, noch de Goddelijke wijsheid, noch de Goddelijke magt hebben kunnen ontvangen; want geen geschapen wezen heeft de vatbaarheid om eene enkele goddelijke eigenschap zóó te bezitten, gelijk God dezelve bezit; daarom zijn de engelen, ofschoon zonder zonden, nogtans niet zoo heilig als God, en getuigt de Schrift: *Op zijne heiligen vertrouwt Hij niet, en de hemelen zijn niet zuiver in zijne oogen* (Job xv. 15). Daar echter Christus een goddelijk persoon was, zoo moest hoofdzakelijk alles wat Hij ontving van den Vader, in Hem, door zijne goddelijke natuur, eene allerhoogste kracht ontvangen. Sprak God door een bloot mensch, zoo waren het wel de woorden Gods, die gesproken werden, maar te gelijk moesten deze woorden vergezeld gaan met eene getuigenis, dat ze niet op eigen gezag werden uitgesproken. Spreekt God daarentegen door zijnen Zoon, zoo *kan* de Zoon deze getuigenis afleggen, maar Hij *behoeft* het niet te doen, want zijn gezag en dat van den Vader is één, zoodat, wie Hem hoort, die hoort ook den Vader.

De wijsheid, welke Salomo van God ontving, was derhalve uit kracht der menschelijke natuur van Salomo, niet Gods wijsheid, maar eene door God gewerkte wijsheid; doch de wijsheid die Jezus van den Vader ontving, werd uit kracht zijner goddelijke natuur van zelve Gods wijsheid, dat is eene heilige, eene onfeilbare, eene allerhoogste wijsheid. Op dezelfde wijze ontving Christus, den Heiligen Geest ontvangende, denzelven *zonder mate*, hetwelk in een geschapen of eindig persoon eene tegenstrijdigheid zijn zou, maar in een goddelijk persoon, eene vanzelfsheid zijn moet. En dat nu de wijs-

heid van Christus de allerhoogste wijsheid, de wijsheid van God was, daarvan levert Jezus zelf het bewijs. Immers dat Jezus reeds als kind met wijsheid vervuld werd, is iets buitengewoons, daar dit van geen ander kind door de Schrift gezegd wordt; en dat een twaalfjarige knaap reeds in zulk eene hooge mate verstandig is, dat leeraren van rijpen leeftijd zich over zijne vragen en antwoorden ontzetten, is ook iets buitengewoons.

Doch de mogelijkheid kon bestaan dat de wijsheid van den jeugdigen Jezus eene meer dan gewone ontwikkeling des verstands was, en alleen daarom bij de leeraren van Israël zoo veel bewondering baarde, omdat zij zelve onwetend waren, misschien waren het allen Nicodemussen, die het wedergeboren worden verstonden voor het terugkeeren in 's moeders ligchaam. Om nu al deze bedenkingen af te snijden, en een beslissend bewijs te geven dat de wijsheid van het kind Jezus de allerhoogste wijsheid was, heeft de Schrift ons een van de woorden van Christus, bij deze gelegenheid tot zijne moeder gesproken, bewaard, derhalve zijn eerste woord, dat alle zijne overige woorden bestemt, ja verklaart: *Wat is het dat gij Mij gezocht hebt, wist gij niet dat Ik moest zijn in de dingen mijns Vaders?* Hiermede toch betuigt Hij zich zelven te zijn de eigen Zoon van God. *Mijn Vader*, zoo noemt Hij God. Heeft Abraham, Izaäk, Jakob, Mozes, David, of eenig ander heilige ooit gezegd, of durven zeggen, tot God: *Mijn Vader*? Neen, niemand der heiligen van geheel het Oude Testament heeft deze benaming in zijn mond durven nemen? Alleen God zelf legt het in den mond van Israël (een volk) en dat duidelijk in een oneigenlijken zin, Jer. iii: 4, 19, en alleen het twaalfjarig knaapje, Jezus, is de eenige mensch die tot God heeft gezegd: MIJN Vader; en niemand dan Hij kan noch mag God alzoo noemen; want God heeft maar *één* Zoon en deze is Christus, Psalm lxxxix. 21, 27. Wie in Christus en daarmede een aangenomen kind van God is, die moge zeggen: abba, *Vader!* of in vereeniging met alle de geloovigen, ONZE *Vader*, maar van het enkelvoudig MIJN Vader is er geen enkel voorbeeld in de Schrift, dat iemand dit Christus heeft nagezegd. En betuigde nu Jezus reeds op twaalfjarigen leeftijd de eigen en eenige Zoon van God te zijn, zoo stond Hij natuurlijk in de volle zelfbewustheid zijner Godheid; en stond Hij in de volle zelfbewustheid zijner Godheid, zoo moet natuurlijk zijne wijsheid aan de bewustheid geëvenredigd, dus Goddelijk volkomen, en daarmede de allerhoogste wijsheid zijn geweest. En zoo openbaarde zich dan de Zoon van God het allereerst, zoodra Hij in den tempel onder de leeraren werd toegelaten, en ofschoon slechts den leeftijd van twaalf jaren bereikt hebbende, als den Heere die *snel* (zoodra mogelijk) tot zijnen tempel komt, als den engel des verbonds, aan den welken de ziel die Goddelijke wijsheid zoekt, lust heeft, en door wiens tegenwoordigheid niet enkel de tweede tempel grooter heerlijkheid ontving dan de eerste had, maar ook Gerizim, ja geheel de aarde geheiligd werd tot eene plaats der aanbidding van God, in Geest en in Waarheid.

L.

MOZES MOEDER

(*Vervolg van bladz. 38.*)

Maar III.—HOEDANIG IS DE LOON VAN GODSWEGE TOEGEZEGD AAN ZOODANIG EENE GODZALIGE OPVOEDING?—Faraös dochter zeide tot de moeder van Mozes, "Ik zal u uwen loon geven." Heeft God ook de moederlijke godsvrucht en trouw van Jochebed beloond?—Laat ons denken hoedanig de uitwerking dier opvoeding geweest is op Mozes. In de nederige woning van Amram, waar hij met den God der vaderen en zijne dienst werd bekend gemaakt, in zijne vroegste kindschheid, mogt Mozes niet altoos blijven. Toen het knechtje groot gewor-

den was, werd het gebragt naar Faraös dochter en het was haar ten zoon. Het is ligt te begrijpen, hoedanig een leven de Hebreeuwsche jongeling van nu voortaan voerde. Weelderig, prachtig, ijdel en uitspattend zal het wel geweest zijn aan het hof van Faraö. Voor dat alles zal de omgeving van Faraös dochter haren pleegzoon Mozes niet hebben kunnen bewaren. Onderwijs ontving die jongeling ook van de wijzen van Egypte, maar die waren afgodendienaars, wier lessen zeer geschikt waren om hem van de dienst van Jehova afvallig te maken en hem te verleiden tot de aanbidding van beelden.

Maar eerlang kwam het gewigtige tijdstip in het leven des jongelings, waarop het blijken moest, hoedanig de keus zijns harten was ten aanzien van God en de wereld. Ouders! dat tijdstip is voor u al lang gekomen: gij hebt gekozen óf God óf de wereld. Voor uwe kinderen komt het eerlang; zij zullen ook een van beide kiezen. Welke keus deed Mozes? —Aan de eene zijde was de eer, een zoon van Faraös dochter gerekend te worden,—eene heerlijke loopbaan aan het hof, want Mozes bezat begaafdheden en gelegenheden, die hem het vooruitzigt gaven een tweede Jozef te kunnen worden: in een woord, rijkdom, eer, weelde, pracht, al wat de wereld begeerlijk acht, schenen binnen zijn bereik te zijn. Aan de andere zijde was er de gunst van Jehova en het deelgenootschap met het verdrukte slaven-volk, Israël. Wij weten hoe Mozes beslist heeft, toen hij kiezen moest. Het zaad van kinderlijke godsvrucht door de moederlijke zorg van Jochebed in dat hart gelegd, verstikte niet onder de doornen van het weelderig leven aan het hof; evenmin verdorde het onder de zon der vervolging welke nu zou opgaan. Hoort zijne keus :—"Door het geloof heeft Mozes, nu groot geworden zijnde, geweigerd een zoon van Faraös dochter genaamd te worden, verkiezende liever met het volk van God kwalijk gehandeld te worden, dan voor eenen tijd de genieting der zonde te hebben; achtende de versmaadheid van Christus meerderen rijkdom te zijn dan alle de schatten in Egypte; want hij zag op de vergelding des loons." (Hebr. xi. 24—26.) Zegt nu of de godvruchtige opvoeding eener moeder onbeloond is gebleven?

En zal eene dergelijke belooning volgen op den arbeid des geloofs, dien wij besteden, ten einde onze kinderen in volle waarheid voor den Heere op te voeden? Ongetwijfeld ja. Wij zullen maaijen naar dat wij gezaaid hebben.

Hebben wij onze kleinen in den Doop geloovig weg gegeven aan den Heer, Hij zal niet weigeren onze offers aan te nemen. Waar de opregtheid dier overgave blijkt in het gedurig worstelend gebed om den invloed des Heiligen Geestes voor ons kroost, daar zal het geloovig gebed verhoord worden. Waar wij met ons onderwijs in het geloof arbeiden, tijdig en ontijdig, ons zaad zaaijende in den morgenstond, en in den avond de hand niet aftrekkende (Pred. xi. 6). daar zal het woord der belofte vervuld worden, "Mijn woord, dat uit mijn mond uitgaat, zal niet ledig tot mij wederkeeren," (Jez. lv. 11.) Waar men door zijn eigen voorbeeld van naauwgezette godsvrucht den jongeling de eerste beginselen leert naar den eisch zijns wegs, zoo mag men vertrouwen dat, als hij oud geworden is, hij er niet van afwijken zal (Spr. xxii, 6).

Wel mogen wij zeggen dat "deze belooning niet naar verdiensten, maar uit genade geschiedt." Wel moeten wij Gods vrijmagt, in het geven van de zaligmakende genade des Heiligen Geestes, niet voorbij zien. En toch durven wij zeggen, op grond van Gods Woord en de ondervinding, dat de arbeid van geloovige ouders aan hun kroost niet ijdel zal zijn in den Heer. Die God, die tot Abraham zeide, dat Hij zijn God *en de God zijns zaads* wezen wilde,—die belooft in zijn woord, "Ik zal mijnen Geest gieten op uw zaad, en mijn zegen op uwe nakomelingen," (Jez. xliv, 3), is ons nog gewillig de God en Vader te zijn dergenen, die Hem waarlijk toegewijd zijn in hunne kindschheid. Die Heiland, die in de dagen zijns vleesches de kleine kinderen omhelsde en zegende en Gods Koningrijk toezeide, wil nu ook ontvangen de kinderen, die tot Hem gebragt zijn in eene godvruchtige opvoeding. Die Heilige Geest, die onzen kinderen in den Doop toegezegd is, die gegeven wordt in antwoord op het geloovig gebed,—die *goede* Geest Gods is ook gereed om het zaad, dat in het jeugdig gemoed vlijtig en geloovig gezaaid is, vruchtbaar te maken. Neen, gerust mogen wij het woord van Faraös dochter tot de opvoedster van haren vondeling gesproken, "Ik zal u

uwen loon geven," beschouwen als gesproken, door den Vader aller genade, tot den godvruchtigen ouder, die zijn kind voor God en den Hemel wil opvoeden. De geschiedenis van Mozes, menig voorbeeld in de geschiedenis der christelijke kerk, bevestigt het; als wij getrouw, volhardend en geloovend het onze doen ter behoudenis van ons kroost, God zal ook het zijne uit genade er aan doen.

Om een kind hier op aarde reeds deelgenoot te zien van de zegeningen van Gods ware kinderen,—vernieuwd door den Heiligen Geest, en wandelend als een erfgenaam des hemels,—dat is voorwaar eene heerlijke belooning. Zalig het ouderhart dat die vreugde mag smaken! Maar groot zal vooral derzulker loon zijn in de hemelen, die hier, met hoeveel gebrek en zwakheid, toch getrouw hebben gearbeid aan de zaligheid van hun kroost. Zalig zal het hun zijn, in den dag der dagen te mogen zeggen, "Zie hier ben ik en de kinderen die Gij mij gegeven hebt!" Zalig om van dat uur af eene zalige eeuwigheid te zamen te mogen doorbrengen!

En nu, ouders! wat is uwe hoogste begeerte omtrent uwe kinderen? Dat zij gezond mogen opgroeijen, een goed huwelijk doen, allerlei geluk in dit leven smaken? Dit is waarlijk het hoogste goed dat velen, die zich christenen noemen, (armzalig christendom van onze dagen!) voor de hunnen wenschen. Zij zoeken hun deel in dit leven; zij zullen het welligt naar hun zin vinden; maar wee hun! in de andere wereld zullen zij geen deel hebben. Maar neen, geliefde lezer! gij begeert niet dat uwe kinderen den rijkdom, het aanzien, de eer dezer wereld mogen genieten als hun deel. Gij wenscht dat zij deugdzaam en braaf mogen wezen, dan zullen zij gelukkig wezen, zelfs bij tegenspoed en gemis. Mijn vriend! mogelijk dwaalt gij evenwel. Mogelijk stelt gij u en uw kind tevreden met het bezit van die deugd en braafheid, die in de maatschappij gangbaar zijn als echt munt, maar die den stempel des hemels, den stempel van Gods Woord missen.—"Tenzij dat iemand wederom geboren worde, hij kan het koningrijk Gods niet zien." "Zoo iemand den Geest van Christus niet heeft, die komt Hem niet toe." Zonder heiligmaking zal niemand God zien."—Voorwaar, deze en vele dergelijke uitspraken van Gods Woord wijzen ons op iets anders als het eene noodige, dan die regtschapenheid die onberispelijkheid, die godsdienstigheid, waarmede duizenden zichzelven zoo gemakkelijk vergenoegen.

Geliefde Vrienden! dat ik u in ernst vrage, hoe het gesteld zij met die opleiding, welke de zielen uwer kinderen van u ontvangen. Stelt gij u tevreden om hen te bestraffen wegens grove verkeerdheden, om hen te vermanen tot een deugdzaam leven en de vervulling hunner verschillende maatschappelijke pligten? Een opregt christen ouder zal wat anders van zijn kind willen hebben dan dit. Hij zal geschikte gelegenheden zoeken, om ernstig en liefdevol met ieder kind onder vier oogen te spreken over de zaligheid zijner ziele. Welligt op de volgende wijze:—"Lief kind; gij zijt mij gewoonlijk wel gehoorzaam, en leert graag, en geeft mij geene groote reden van verdriet door uwe stoutheid en ondeugd, maar ik verlang nog wat anders van u. Ik zie nog niet bij u waren ernst omtrent de zaligheid uwer ziel: ik vrees dat gij den Heere Jezus nog niet waarlijk lief gekregen hebt: gij bidt nog niet vurig en van harte, vrees ik, om den Heiligen Geest, om u de wedergeboorte te geven. Ik ben onrustig en bekommerd over u, want als gij zoo sterft gelijk gij nu zijt, dan kan ik niet hopen dat gij zalig zult worden. Begin toch te strijden om in te gaan door de enge poort. Wees niet te vrede met uwe pligten en deugden, en den lof en de liefde uwer vrienden. Gij moet iets geheel anders dan dit alles hebben, eer gij een kind van God zijt."—Bij dergelijke hartelijke woorden zal de waarlijk godvruchtige ouder zijn kind op zijde nemen, met hem nederknielen, en uit de volheid eens gemoeds, dat verlangt naar de bekeering en zaligheid van zijn kroost, God vurig aanroepen om den Geest der bekeering. Geliefde Vrienden, ouders van kinderen! kent gij zulken ernst, zoodanig eene werkzaamheid, zulke middelen om het jeugdig gemoed week te maken? Zoo zij er geheel vreemd aan zijt, vrees ik dat gij nog niet regt gevoelt hoe zwaar de last der christelijke ouder-pligten weegt.

Ja, het is te verwachten dat deze bladzijden gelezen worden door vele ouders, die nog zelven onbekeerd, buiten Gods ware genade, leven. Hoe kunnen zij hunne kinderen aan God geven, daar zij

zichzelven nog niet aan Hem hebben toegewijd? Hoe kunnen zij verwachten dat hunne kinderen waarlijk tot Jezus zullen gaan, wanneer zij hun slechts den weg tot Hem wijzen, maar niet zelven er op wandelen? Hoe zullen zij hunne kinderen met gemoedelijken ernst, met hartelijke liefde aansporen, om de genade des Heiligen Geestes te zoeken, welke God in zijn Woord en bij den Doop aan hun kroost belooft, terwijl zij nog niet voor hunne eigene zielen die genade met meening en in waarheid zoeken? Geliefde Vrienden, die in dezen toestand verkeert! ontwaakt tot het besef van uw gevaar. Gij moet de zaligheid van een welligt talrijk kroost behartigen, gij moet ze tot bekeering en geloof in Jezus leiden, en gij zelven zijt nog onbekeerd! Hoe zwaar zal het u zijn in den dag der eeuwigheid! Ontwaakt tot ernst. Begint God te zoeken eerst voor uzelven, dan voor de uwen. Gaat eerst zelven tot Jezus in een opregt geloof, dan alleen zult gij waarlijk uwe kinderen tot den Heiland brengen.

Welk eene heerlijke roeping is de uwe, Christen-ouders! Gij zijt geroepen inwoners voor den hemel te vormen. Welk eene eer dat God u dit werk wil toovertrouwen, met Hemzelven mede te werken tot de zaligheid van onsterfelijke zielen! Maar zoo gij door uwe nalatigheid, uw wereldzin, uwe zondeliefde, dit niet doet, hoe ontzettend is de gedachte, dat gij kinderen hebt geteeld en opgevoed voor de rampzaligheid!

Ouders! indien deze dingen zóo zijn, hoedanig dient gij dan niet te wezen in allen heiligen wandel en godzaligheid! Bidt God om vergeving voor al uwe ontrouw, en te kortkomingen omtrent uwe huisgezinnen. Herleest hetgeen hierboven geschreven is omtrent de wijze, waarop gij uw kinderen voor den Heere moet opvoeden. Maakt zonder uitstel een begin om meer ernstig, meer biddend, meer aanhoudend uwe onderscheidene pligten na te komen. Weest vooral naauwgezet in uw voorbeeld. Uwe kinderen kennen al uwe ondeugden en zonden. Zij volgen die getrouw na. Gij zoudt vreezen als er steeds een spion in uw huis was, om het kwaad, dat daarin gepleegd wordt, aan de wereld bekend te maken. Weest toch op de hoede voor uwe eigene kinderen: die zullen in den dag des oordeels getrouwe getuigen tegen u zijn, zoo uw huisselijk leven niet overeenkomstig den eisch van Gods Woord ingerigt is in alle dingen. Wat zal het toch wezen, daar veroordeeld te worden op grond van de getuigenissen uwer eigene kinderen tegen u, ja, van hen het verwijt te hooren dat gij de oorzaak van hunne onbekeerlijkheid waart! Vrienden! het is hoog tijd voor ons allen, om deze dingen anders ter harte te nemen, dan tot hiertoe het geval geweest is.

Nog ééne gedachte, en ik eindig. Hoe zal het er uitzien met onze familiën, onze gemeenten, ons land en kerk, over eenige, zegge twintig of dertig jaren? Als de hand die deze regelen schrijft, en de oogen die ze lezen, in het graf zullen verteerd zijn; hoe zal het er uit zien met het geslacht dat onze plaats zal ingenomen hebben? Zal het volgende geslacht getrouwer aan God en zijn verbond wezen dan het tegenwoordige? Zal er in onze gemeenten veel meer levendige godsvrucht, meer ijverige werkzaamheid voor de zaak des Heeren wezen dan nu? Of zal er dan nog meer wereldsgezindheid, meer onverschilligheid, meer openbare goddeloosheid te zien wezen dan thans? Zullen de weinige getrouwen, die dan overgebleven zijn, op onze dagen terug zien als gezegend en gelukkig, vergeleken met de ontaarde tijden, welke zij dan zullen moeten beleven?

Ouders! het antwoord op deze vragen geeft ieder een uwer dagelijks in uw huisgezin. Daar doet gij uw best, óf om een geslacht op te kweeken godvruchtiger dan wij zelven, óf om eene verachtering te bewerken die akelig zigtbaar moet worden na uw vertrek. Christenen! laat ons biddend en geloovend arbeiden, dat niettegenstaande de heerschende laauwheid in de godsdienst, niettegenstaande de verderfelijke uitwerkselen van eene toenemende zoogenaamde verlichting, niettegenstaande al de pogingen van den Duivel en zijne handlangers, het geslacht, dat op ons volgen zal, gekenmerkt mag worden door deszelfs naauwgezette en besliste godsvrucht, in heerlijke onderscheiding van het tegenwoordige. Ons gebed om den Heiligen Geest en onze naarstige en getrouwe pligtsvervulling zullen niet te vergeefs wezen. "Het zaad zal Hem dienen; het zal den Heere aangeschreven worden tot in geslachten." "In plaats van uwe vaderen, zullen uwe zonen zijn; gij zult hen tot Vorsten zetten over de gansche aarde." (Ps. xxii, 31; xlv. 17.)

EEN VADER.

WAT IS LIEFDE?

Men hoort de menschen doorgaans over liefde spreken. De een spreekt en predikt er over, de ander verdedigt haar, weder een ander klaagt en kermt er over dat zij zoo schaarsch wordt gevonden. Onlangs was er weer een ander die beweerde dat het praten en snappen over de liefde doorgaans het meeste gevonden wordt bij dezulken, die niet onduidelijk toonen dat hunne *onkunde* in dezen hen tot razernij vervoert. Die bewering was namelijk de vrucht der volgende zamenspraak:—

W. Gij D. moogt zeggen wat gij wilt maar op één punt vooral kan ik het niet met u eens geraken. Ik bemerk in u te weinig liefde.

D. Gij doet wel dat gij mijne gebreken mij openbaart. Indien gij mij echter ooit hadt hooren beweeren, dat ik het ten aanzien der liefde tot de volmaaktheid gebragt had, dan mogt uwe taal met meer regt den naam van openbaring of ontdekking dragen. Helaas! ik weet maar al te wel, en wist het sints lange, dat, gelijk in alles, zoo ook in de liefde, ik onbegrijpelijk veel te kort schiet. Uwe opmerking ten dien opzigte moet nogtans hare gronden hebben, en aangenaam ware het mij, indien gij mij dezelve mededeeldet. Waaruit besluit gij tot mijn gebrek aan liefde?

W. Ja, wat zal ik zeggen: er is zoo weinig vriendelijks en innemends in uw gelaat, houding, gebaren, kortom, ik kan het zoo niet zeggen als ik het meen, gij hebt zoo veel stroefs en scherps in gelaat en blikken; uw spreken is zoo gansch kort af; er is zoo weinig olieachtigs in.

D. Maar meent gij dan, goede vriend! dat liefde zich in al zulke uiterlijkheden besloten houdt? Hebt gij dan nooit opgemerkt, dat het smeelend en steeds lagchend gelaat doorgaans het valsch karakter teekent, terwijl de valschheid zich met niets gemakkelijker verbroedert dan met de liefdeloosheid? Ik stel mij in het gelaat van eenen Judas, den verrader, geene andere teekenen voor dan die deze beide, met nijdigheid gepaard, verraden. Aan meer: bij voorbeeld, aan lafheid (zie zijn zelfmoord!) u nog in het breede te herinneren, zonde mij te langwijlig maken. Eilieve! lees eens Psalm lv. 22.

W. Ik wil gaarne, te huis komende, dien tekst eens nazien, want ik heb mijnen Bijbel nu niet bij mij. Nogtans komt het mij voor, dat gij de lijn degelijk scherp trekt, gelijk ik steeds bespeur dat gij in uw oordeel en spreken zoo scherp en beslissend zijt.

D. Wat betreft dat gij uwen Bijbel niet bij de hand hebt, zoo kan ik voorloopig (zie het te huis maar na!) u herinneren, dat David (de dichter van den 55sten psalm) zijn hart biddende uitstort voor den Heer van wege de listen en vijandelijke aanslagen derzulken, die vroeger zich zijne vrienden betoond hadden, wier vriendschap echter later bleek enkel huichelarij en geveinsdheid te zijn geweest, en die zich met zijne vijanden tegen hem verbonden hadden. Die soort van lage schepsels nu teekent hij in het 22ste vers aldus: "Zijn mond is gladder dan boter, maar zijn hart is krijg. Zijne woorden zijn zachter dan olie, maar dezelve zijn bloote zwaarden." Overigens, gij klaagt over het scherpe en beslissende in mijn oordeelen en spreken, doch gij schijnt twee voorname dingen uit het oog te verliezen, als:

Voor eerst, dat men steeds onderscheid maken moet in dezen, tusschen personen en zaken;

Ten andere, dat men ook in die dingen best doet Gods Woord, de Heilige Schrift, zich tot een grondslag te stellen. Onderzoek de Schrift, en gij vindt niets anders dan al wat scherp en beslissend is. God toch is de *liefde* zelve, en Hij laat zich op zulk eenen geduchten toon tegen over zonde en goddeloosheid hooren. Let op de grootsten der Bijbelheiligen en Godsgezanten—een Jesaja, Hozéa, Nehemia en anderen; hoor eenen Petrus, Paulus, Jacobus en Johannes in hunne zendbrieven, en zeg of ge in hen iets anders aantreft. En toch, gij zult de genoemde Godsmannen, allerminst God zelv' van liefdeloosheid beschuldigen.

W. Ik moet bekennen, dat ik, althans op heeter daad, niet in staat ben uwe redeuering te wederleggen, nogtans wenschte ik wel te weten wat gij bedoelt met het onderscheiden van personen en zaken.

D. Mijne meening is deze.—Men kan den zondaar liefhebben, terwijl men zijne zonden haat; voor den zondaar bidden, terwijl men zijne snoodheden verafschuwt; den zondaar beweldadigen en dienen, terwijl men zijnen omgang vermijdt en

anderen tegen hem waarschuwt. Jezus zelf, ofschoon Hij wist wie Hem verraden zoude, en Hij den rampzaligen Judas, op zoo beslissende en ernstige wijze, als met den vinger aanwijst, blijft zich nogtans ten einde toe ter zijner geestelijke redding met hem bemoeijen. In een woord, onze natuur, die door de zonde zoo diep bedorven is, leert ons de zonde lief te hebben en te koesteren, en den zondaar (den naaste) te haten. Gods Woord leert door Gods Geest de zonde (ook in zich zelv') te haten, maar den zondaar (den naaste) te beminnen. Dit laatste is het karakter van den christen, het eerste van den ongeloovige.

W. Ik herhaal mijn vroeger gezegde, namelijk, dat ik uwe redeneringen in dezen niet oogenblikkelijk weerleggen kan, echter moet ik er bijvoegen, dat ik wel wenschte aan alle liefdeloosheid en twist een einde te zien, terwijl het mij integendeel voorkomt alsof het van dag tot dag erger en erger wordt.

D. Ik billijk uwen wensch, wensch die in mijne eigene ziel leeft, doch omtrent welken ik u en mij zelven het volgende moet herinneren, als:—

Wat aangaat liefdeloosheid waarover gij klaagt, en die gij wenschen zoudt te zien verdwijnen, zoo geloof ik dat zij gefnuikt, aanvankelijk verdwenen is en steeds meer verdwijnt door de genade Gods bij elk geloovige, dat is, bij elk die in waarheid den Heere vreest. Eene meer onnatuurlijke woordenkoppeling dan tusschen liefdeloosheid en twist weet ik echter mij niet te denken. Immers neemt juist daar, waar door de kracht des Geestes de door den zondeval des menschen verwekte liefdeloosheid bestreden, aanvankelijk en steeds meer overwonnen wordt in het hart, de *twist* eenen aanvang. Die twist is het eigenaardig gevolg of de vrucht dier genade werking als afvloeijende en uitgaande van Hem die steeds twistende is. Hebt gij nooit opgemerkt hoe er gedurig in de Heilige Schrift van twist en twistzaak gesproken wordt. Van God zelv' wordt gezegd dat Hij twist, twistzaken heeft. In het boek van Nehemia vindt gij Hoofdst. v: 7 en Hoofdst. xiii: 11, 17 en 25 geschreven, hoezeer de Godsman Nehemia een man was van twist. Denkt gij dat die uitmuntende man twistte omdat hij den twist lief had, dat is, twistgierig was? Doch neen, gij zult hem zulk een karakter niet durven aanwrijven. IJver voor Gods eer, belangstelling in Israëls heil noodzaakte, dreef hem tot twist, en hij konde dus niet anders dan eene keuze doen tusschen zijne eigene rust en gemak, in eenen valschen vrede en goddeloos verbond gelegen en tusschen de opoffering van die rust en dien bedriegelijken vrede ter liefde van waarheid, regt en getrouwheid aan den Heer en in zijne dienst.

W. Alles wel. Ik herinner mij iets van het daar even door u aangevoerde, doch mij komt voor dat gij in dezen de dingen wat verre trekt en overdreven toepast. Bij voorbeeld: Nehemia was een hervormer onder Israël na de terugkeering van dat volk uit Babel. Hij had daarbij te doen met gebruiken en handelingen, die bij het Israëlitische volk waren ingedrongen door den invloed *van* en de vermenging *met* heidensche volken. Zoo moest hij twisten tegen verbodene huwelijken, verwaarloozing van tempeldienst, Sabbatschennis, enz. Dit alles echter is op ons, op u en mij, in onzen tijd en omstandigheden, geenszins van toepassing.

D. Het laatste dat gij daar zegt, laat zich, dunkt mij gemakkelijker zeggen dan bewijzen. De Isaëliten waren door heidenen omringd, maar door wie zijn de geloovigen omgeven? Nehemia had te kampen tegen vermenging van God en de wereld in verbodene huwelijken, dat is, tegen wereldliefde, dartele ligtzinnigheid en versmading van Gods woord, maar wat is de wereldgeest in onze dagen? In dien tijd werd Gods naam onteerd en Gods dag ontheiligd, wat ziet en hoort men thans om zich henen? Voorwaar, hij die niet willens blind is kan niet anders dan overtuigd zijn dat de Kerk van Christus in het algemeen, de leeraren en leden dier kerk in het bijzonder, nu nog, in dezen tijd denzelfden strijd te voeren hebben en even zoo wel tot twist geroepen zijn als Nehemia en het Israël waartoe hij behoorde. Die strijd, wel is waar, is op het eene tijdstip meer openbaar, levendig en heftig. Nu en dan schijnt er een wapenstilstand tusschen hemel en hel, God en den duivel, de kerk en de wereld. Het is gelijk wij lezen Matt. xiii: 25. Men slaapt, en het is dus schijnbaar vrede. De God dezer eeuw doet echter zijn voordeel met dien toestand en zaait onkruid. Gij verlustigt u welligt, want gij ziet de adder niet onder het gras en de vriendelijke

lach en het smeelend gelaat van de kinderen dezer eeuw, sleept u mede. Zoo wordt gij ongevoelig een deelgenoot aan de gruwelen en goddeloosheden van een geslacht dat u vleit en door u gevleid wordt;

W. Naar uwe redenen dus te beoordeelen zoude de christen alle mogelijke moeite moeten doen om twist en oneenigheid te zaaijen in stede van te trachten dezelve uit den weg te ruimen.

D. Geenszins. Zulks toch ware onmogelijk, want die twist kan niet meer gezaaid worden. Dezelve *was* aanwezig duizend jaren voor onze geboorte, en zij zal blijven bestaan tot aan het einde der wereld. Verder, de roeping van den christen is degelijk zijn best te doen om dien twist te fnuiken, door wel te doen aan zijne vijanden en te zegenen die hem vloeken. Dan, het is geheel iets anders op deze wijze te zoeken zijne vijanden en vervolgers te beschamen dan voor die vijanden te kruipen, en vol laffe vleijerij, met de meest openbare vijanden van God en zijne zaak zich te vereenigen Waarlijk het mag dan wel gelden: "zoo wie een vriend der wereld wil zijn die wordt een vijand Gods gesteld." Overigens, gij wilt vrede? Ik ook, zoek dan den vrede, dat is den Christus en laat zijn Geest in alles zich bij u openbaren tot beslisten ijver en geloofswandel. Laat uw Christendom niet langer bestaan in woorden en uitwendig vertoon. Zoo toch zult gij den twist bevorderen, daar Gods eigen woord alsdan tegen u twist. Wees van nu af aan eerlijk en opregt, en vermijd den twist niet als de eer van God dit vordert? Zoo zult gij God en Christus tot eer, der gemeente tot sieraad dienen, in stede van tot ergernis en aanstoot te verstrekken bij Gods volk. Opregte Godzaligheid zal hen die God vreezen zamen binden in stede van uit een drijven. Zoo zullen zij gezamenlijk sterk zijn in den Heer. De wereld zal eerbied voor hen hebben omdat zij elkander beminnen, en het zal hun wel zijn. Naar mate Gods Geest in hen werk is er meer liefde, misschien wel *zonder* vleijend lagchen, maar met opregtheid in den wandel gepaard.

H... n

Elk lijden is voor den geloovige eene gelegenheid tot betooning van lijdzaamheid, en daarom bidt hij wel niet om lijden, want dit is nergens bevolen, maar hij dankt er voor en roemt er in.

BRIEVEN UIT ROME.

(Vervolg van bladzij 43.)

TWEEDE BRIEF.

HENRI AAN EUGENIUS.

November 1846.

Waarde Eugenius!—Ik ben de gelukkigste mensch van de wereld. Ik schreef u in mijn' laatsten brief dat ik in aanraking gekomen was met een Anglikaanschen predikant. Welnu, verbeeld u dat ik er haast in geslaagd ben hem te bekeeren. Ik had nooit kunnen gelooven dat de bekeering der Protestanten zoo gemakkelijk was, noch mij kunnen verbeelden dat hunne bewijzen zóó zwak zijn dat, om ze omver te werpen, slechts een weinig redekunde en eenig gezond verstand noodig is. Arme Eugenius! hoe beklaag ik u! maar ik hoop dat, wat ik u vertellen ga, u tot grooten zegen gedijen zal.

Naauwelijks had ik het klooster van St. Eusebius, waarin ik, gelijk ik u in mijn laatsten meldde, mijne geestelijke oefeningen gehouden had, verlaten, of ik begaf mij naar de Kerk van St. Pieter om volkomen aflaat te erlangen. Nadat ik hier mijn godsdienstpligt verrigt had, hield ik mij een oogenblik op met de bezigtiging van de prachtige graftombe van Paus Rezzonico, het werk van den onsterfelijken Canova. Ik ben geen kunstenaar, maar het gezigt van zulk een monument vervult den mensch met enthusiasme voor de schoone kunsten. Deze statue van sneeuwwit marmer stelt den Paus voor, liggende op de knieën, met gevouwen handen en in biddende gedaante, en dat met eene uitdrukking die zoo waar is, dat men den adem haast zou willen inhouden, om zijne godsdienstige aandacht niet te storen. De kunstenaar heeft zich den oogenblik voorgesteld, waarin deze Paus een vurig gebed tot God opzendt en Dezen smeekt, hem van deze wereld weg te nemen, voor dat hij zich gedrongen ziet het Genootschap van Jezus, die magtigste steun der Kerk, op te heffen. De beide leeuwen, de schoonste die ooit door een menschelijken beitel gevormd werden, vormen eene treffende tegenstelling met de engelachtige zachtmoedigheid die, op het gelaat van den Paus, het voornaamste beeld van het monument, is uitgedrukt; zij doen iemand als ontzet en betooverd staan.

Terwijl ik als in verrukking vóor de graftombe stond, bemerkte ik zeer digt bij mij eenige beweging; ik keerde mij om en zag iemand van omstreeks dertig jaren met innemend uiterlijk, gekleed in het zwart, met een gewaad dat tot beneden de knieën reikte, over de geheele borst toegeknoopt met een lange rij knoopen, zoodat niet anders dan een klein gedeelte van een witten das zigtbaar was.

Deze man was, even als ik, bezig met dit wonder der nieuwe kunst te beschouwen.

Eerst hield ik hem voor een priester; maar toen ik zag dat hij een ronden hoed in zijne hand hield, begreep ik dat mijn vermoeden niet waar kon zijn. Hij naderde mij, en mij beleefd groetende begon hij met mij te spreken over de schoonheid der graftombe, wilde den naam van den kunstenaar weten, en deed mij eenige vragen naar de daden van hem, tot wiens eer men zulk een monument had opgerigt. "Wel groote diensten," zeide hij, "moet deze Paus aan de godsdienst bewezen hebben, dat hij zulk een onverwelkelijk gedenkteeken verworven heeft." Ik antwoordde hem dat Clemens XIII inderdaad een zeer heilige Paus geweest was en een groot beschermer der Jesuiten; en nadat wij ons daar nog eenige oogenblikken hadden opgehouden, gingen wij te zamen uit de kerk.

Ik wist niet, wie deze mensch was; maar naar zijne geheele manier van doen hield ik hem voor een Engelschman; wegens zijn gewaad oordeelde ik dat hij een priester of een monnik moest zijn, die in Engeland verpligt zijn, zich even als de leeken te kleeden met een zwart en eenvoudig gewaad. Ik was op het punt hem eene vraag te doen, toen hij tot mij zeide:

— Een prachtige tempel waarlijk, en der majesteit van God wel waardig! In Engeland heeft men niet het minste denkbeeld van zulk een tempel.

— Vergeef mij, zeide ik, mag ik u vragen of gij Protestant zijt of Katholijk;

— Ik ben Katholijk, antwoordde hij, maar niet Roomsch Katholijk. Ik ben predikant in de Anglikaansche Kerk, welke de Katholijke Apostolische Kerk is, omdat zij de leer der eerwaardige oudheid behoudt, en de Apostolische opvolging bezit.

Ik bemerkte toen alzoo dat ik te doen had met een Protestantschen priester, en ik dankte er God in mijn hart voor dat Hij mij zoo spoedig in de gelegenheid stelde om mijn ijver te toonen. Evenwel, ik wil het u niet verbergen, ik gevoelde mij tamelijk verlegen, daar ik niet wist, hoe ik de zaak aanleggen zou.—Wij wandelden dus gedurende eenige oogenblikken stiltzwijgend voort; tot dat ik, om het gesprek weêr te beginnen, hem vroeg, wat hij dacht van de scheiding der Kerk van Engeland van die van Rome.

Daarop zeide hij met een diepen zucht.

— O! die gebeurtenis is het grootste ongeluk geweest voor de ongelukkige Kerk van Engeland! De scheiding was zonder twijfel eene noodzakelijkheid, omdat men van de eene en de andere zijde met te groote hitte en bitterheid den strijd had opgevat; maar zij was eene wel zeer treurige noodzakelijkheid; de Kerk van Engeland heeft verbazend veel verloren bij die scheiding.

Op dat oogenblik kwamen wij aan zijn logement, en terwijl hij mijne hand drukte, zeide hij:

— Ik heb hooge achting voor de priesters der Roomsche Kerk, en het zou mij groot genoegen doen, indien ik u meermalen ontmoeten en met u over de godsdienst spreken mogt.

Daar scheidden wij van elkander; maar dat mijne bevreemding over zulk een ontmoeting groot was, kunt gij u wel verbeelden. Een Protestant, een Protestantsche leeraar, die met zoo grooten eerbied, of laat ik liever zeggen, met zooveel liefde van de R. K. Kerk spreekt! Dat was mij een onverklaarbaar verschijnsel.

Dienzelfden avond nog begaf ik mij naar het Roomsch collegie, om er mijn onderwijzer te bezoeken en zijn' raad in te winnen. Ik stelde hem de zaak voor, en nadat hij een weinig had nagedacht, zeide hij:

— Uw Engelsche priester schijnt mij toe een Puseyist te zijn.

Ik verzocht den goeden pater mij eene juiste verklaring te geven van hetgeen het Puseyisme is, want schoon ik er wel van had hooren spreken, zoo had ik er toch geene duidelijke denkbeelden over.

Het zou zoo spoedig niet gaan, hernam de goede pater, u de geschiedenis te doen kennen van de godsdienstige beweging van Oxford, welke naar haar hoofd Pusey, Puseyisme genoemd wordt.

Groot is de moeite die het ons gekost heeft en nog kost, deze beweging, welke in Engeland zoo goede vruchten draagt te weeg te brengen, op te wekken en te onderhouden. Maar de geschiedenis van het Puseyisme, kan u, voor het oogenblik ten minste, weinig belang inboezemen. Goed is het evenwel dat gij weet hoe gij u in uwen omgang met dezen Engelschen leeraar te gedragen hebt.

Tracht dan eerst te weten te komen of gij inderdaad te doen hebt met een Puseyist, want schoon hetgeen gij van daag met hem besproken hebt, daaromtrent haast geen twijfel overlaat, moet gij er nog meer zeker van zijn.

Om tot zulke zekerheid te komen, moet gij beginnen te spreken over de Kerk en hare dienaren, doch, terwijl gij over deze laatsten handelt, alleen spreken van de bisschoppen, priesters en diakenen en hierbij, ofschoon op bescheiden toon, uwe overtuiging uitspreken, dat dáár de ware Kerk is, waar de Apostolische opvolging is. Is hij Puseyist, dan zal hij zonder eenig het minste bezwaar deze waarheid toestemmen. Hierop moet gij, ten einde nog meerdere zekerheid te erlangen, van het episcopaat, als van eene instelling in de Kerk spreken, die op goddelijken last bestaat, en even, doch ook wederom voorzigtig, aanroeren de hoogere waardigheid waarmede volgens goddelijk regt, de bisschoppen bekleed zijn boven de priesters, daarbij melding maken van de magt der geestelijken, en van hun vermogen om de zonde te vergeven, een vermogen door Jezus Christus aan de dienaren zijner Kerk opgedragen en in de Kerk bewaard door de apostolische opvolging. Vervolgens moet gij, doch al wederom met het grootste beleid, het gesprek trachten te brengen op de oorbiecht, als een gebruik welks oorsprong opklimt tot de eerste eeuwen der Kerk. Zeg hem hierbij dat onze pater Marchi in de katakomben biechtstoelen ontdekt heeft, en gij zult zien dat die ontdekking zijne belangstelling allerbijzonderst zal gaande maken.

Gij moet, mijn zoon, de Puseyisten niet gelijk de overige Protestanten met den Bijbel aanvallen; zij erkennen het gezag van den Bijbel, en laten dat toe, maar zij erkennnen tevens het gezag van de overlevering, de uitlegging der kerkvaders, en bij dit alles, de kerkelijke oudheid. Zij ontkennen het Protestantsch beginsel des *vrijen onderzoeks* en van het volstrekt en uitsluitend gezag des Bijbels, waaruit gij reeds zien kunt dat zij zeer tot ons naderen. Vermijd bij u spreken ten stelligste allen schijn, alsof gij met hem over die punten redeneren wildet, en zie slechts of hij met u daarin evereenkomt. Doet hij dat, dan is hij een Puseyist, en dan, mijn waarde, raad ik u, met hem in geene verdere gesprekken te treden.

—Maar, mijn waarde vader, zeide ik daarop, indien de Puseyisten al die dingen toegeven, waarom zijn zij dan niet Katholijk?

—Ja, antwoordde de Pater, zij geven deze en nog vele andere punten toe; zoo nemen zij aan de aanbidding van het misoffer, de vereering van het kruis en de beelden, 't is waar met eenige nadere bepalingen, maar zij nemen ze aan, even als het gebed voor de dooden en het vagevuur; ook de regtvaardigmaking bijna met dezelfde woorden, waarmede het Concilie van Trente zulks doet. Zij verheffen de monniken-geloften en het coelibaat der priesters, zij wenschen het herstel der kloosters; zij voeren in het gebruik der tonsuur, der medailles, der crucifiksen, der waskaarsen, zij kennen hooge waarde toe aan al die gebruiken der Katholijke Kerk, welke zich door hooge oudheid regtvaardigen kunnen, en zij begeeren wederom vereenigd te worden met de Moederkerk, waarvan hunne vaderen zoo ligtvaardig zich afgescheiden hebben. De Puseyisten, ik zeg het u nog eens, zijn niet gelijk aan die stijfhoofdige Methodisten, die zich aan den Bijbel vastklampen, en niets willen aannemen of toestemmen dan wat daarin vervat is. De Puseyisten zijn oneindig veel redelijker, zij erkennen en eerbiedigen het gezag van de Kerk en van al wat door de Christelijke oudheid erkend is en aangenomen.

— Als dat zoo is, mijn vader, waarom tracht men hen dan niet Katholijk te maken? met zulke beginselen moest het, dunkt mij, niet moeijelijk vallen hen te bekeeren.

— Niets inderdaad is gemakkelijker, mijn zoon, dan de bekeering van een Puseyist; als zulk een konsekwent wil zijn, dan moet hij ook een Katholijk worden. Staat men b. v. toe dat die Kerk de alleen ware is, die in hare die-

naren de apostolische opvolging, welke door de handoplegging des bisschops wordt voortgeplant, bezit, dan volgt daaruit ook dat de Roomsche Kerk de ware is, daar deze opvolging bij haar gevonden wordt. Staat men toe dat de regel des geloofs niet enkel en alleen in den Bijbel, maar ook in de overlevering en in het gezag der Kerk gevonden wordt, dan volgt ook noodwendig dat alle Protestantsche Kerken, en daaronder ook de Episcopaalsche Kerk, die den Bijbel voor den eenigen regel des geloofs houden, valsche Kerken zijn, en dat de Roomsche Kerk alleen de ware is, omdat zij den Bijbel, de overlevering en het gezag der Kerk als geloofsregel aanneemt. Gij ziet dus duidelijk, mijn waardste, dat een weinig redekunde voldoende wezen zou om al de Puseyisten Katholijk te maken.

—Maar gelooft gij dat, indien de Puseyisten allen tot het Katholicisme overkwamen, dit tot meerdere eere van God zou wezen?

—Neen, mijn zoon; laat de Puseyistische beweging zich ontwikkelen opdat zij hare vrucht drage. Indien al de Puseyisten Katholijk werden, dan zou die werking een einde nemen, de Protestanten zouden ontwaken en zich wapenen, en wat de Katholijke Kerk bij die beweging gewonnen zou hebben, zou bestaan in ettelijke duizende individuen, en meer niet! Het is goed, dat, van tijd tot tijd, enkele Puseyistische geleerden Katholijk worden, opdat wij, door hen, de beweging naar onze bedoelingen mogen kunnen voortleiden; maar minder wenschelijk zou het wezen dat een groot aantal hunner tot ons overkwame. Het Puseyisme is te midden van onze vijanden, een levend getuige van de noodzakelijkheid van het Katholicisme. Het is een worm, die met beleid gevoed en onderhouden, zoo als wij ook trachten te doen, het protestantisme dóórknaagt en het ten laatste zal doen instorten. Engeland moet boete doen vóór de groote zonde zijns afvals van Rome, en het zal, wees daarvan verzekerd, zijne schuld binnen kort betalen......

— Maar intusschen, mijn vader, zijn onze goede vrienden de Puseyisten, als zij sterven, verdoemd, daar zij sterven buiten de gemeenschap der heilige Kerk.

— Onze goede vaders, die zich in Engeland bevinden, weten hierin te voorzien. Zij hebben van den heiligen Vader de voor die gevallen noodige volmagten ontvangen, zoodat zij de afzwering der stervenden, wanneer dit zonder schade geschieden kan, kunnen aannemen, en mogt dit niet alzoo kunnen, welnu! de verdoemenis van die menschen, kan ons niet worden toegerekend. Het doel, weet gij mijn zoon, heiligt de middelen. Ons doel is zoo heilig als er één wezen kan; 't is de bekeering van Engeland, en het beste middel om daartoe te geraken is het Puseyisme. Gij, die pas teruggekeerd zijt van de heilige oefeningen, zult u zeker wel herinneren, dat alle middelen goed zijn, indien zij slechts leiden tot het doel. De wijsheid, die de eerste der kardinale deugden is, leert ons dat men somwijlen een klein kwaad moet toestaan, opdat er een grooter goed uit voorkome. Evenals de zieke zich een been laat afzetten, ten einde het geheele ligchaam te behouden, zoo zijn ook wij verpligt de verdoemenis van eenige honderden Puseyisten te laten plaats hebben, opdat Engeland eenmaal tot bekeering kome. Daarom, mijn zoon, doe niet zoo veel moeite om dien mensch te bekeeren, maar poog hem tot ons te brengen.—Pater Marchi zal hem leiden naar de katacomben, en hem onderscheidene merkwaardigheden laten zien uit de Christelijke oudheid, die hem meer en meer bevestigen zullen in zijne meeningen, en zóó, zóó zal hij in Engeland oneindig meer voor ons kunnen doen als Puseyist dan als verklaard Katholijk.

Ik wil gaarne bekennen, mijn waarde Eugenius, dat ik door de redeneringen van mijn leermeester maar zeer weinig overtuigd was, en ik besloot bij mij zelven, om van zijne voorlichting en zijn raad slechts in zoo ver gebruik te maken als zij mij behulpzaam konden wezen bij de bekeering van mijn Engelschman.

Met dit voornemen ging ik dezen den volgenden morgen opzoeken. Hij ontving mij met de grootste vriendelijkheid, en wij zetten ons onderhoud over de godsdienst voort. Ik kan u de bijzonderheden van dit onderhoud, waarbij de verschillende punten, die mijn leermeester mij aangewezen had, ter sprake kwamen, niet mededeelen; genoeg, hij stemt bijna geheel met mij overéén. Doch hierbij bleef ik niet staan. Hij erkende met mij, dat de

eenig ware Kerk van Jezus Christus die *zigtbare maatschappij* is, welke op den pinksterdag gesticht, tot stichters heeft de Apostelen, tot hoofden hunne opvolgers, en tot leden allen die het Christendom belijden*. Ik leidde daaruit de gevolgtrekking af, dat de ware Kerk, als zijnde eene *zigtbare maatschappij*, een zigtbaar ligchaam, ook een zigtbaar hoofd moet hebben; dat, daar de hoofden der Kerk, d. i. de bisschoppen, opvolgers zijn van de Apostelen, er onder hen een rangorde moet wezen, en bij gevolg een hoofd der bisschoppen, die tevens het hoofd der geheele Kerk moet wezen, en dat aan dezen bisschop de opvolging van den heiligen Petrus moet worden toegekend.

De heer Manson (zoo heet mijn Engelschman) bemerkte spoedig de konsekwentiën mijner redenering. Hij zag dat hij deze niet ontgaan kon, daar zij uit zijne eigene beginselen voortvloeijen en dat men, redelijkerwijs althans, niet Puseyist kan blijven, zonder te komen tot de erkenning van het primaat van den Paus, zoowel als van de praerogativen die daarmede zamenhangen en de gevolgen van deze. Hierop begon hij zich te verdedigen, zeggende dat de Roomsche Kerk zich in onderscheidene punten van de schoone Katholijke leer der oudheid verwijderd had. Ik deed hem daarentegen opmerken, dat, zoo dit al waar mogt wezen ('t geen ik evenwel geenszins toegaf), mijne gevolgtrekkingen daardoor nog niet opgeheven werden, want dat zoo eens aangenomen was dat die Kerk de ware Kerk van J. C. is, in welke de Apostolische opvolging gevonden wordt, van zelf volgen moest dat de Roomsche Kerk, in welke die opvolging zonder eenigen twijfel bestaat, de alleen ware is, en dat men, daar er buiten de ware Kerk van J. C. geen hoop op behoud is, volstrekt òf behooren moet tot de R. K. Kerk òf ter helle varen.

Evenwel ik wilde geenszins toegeven dat de Roomsche Kerk was afgevallen van de leer der oudheid, en drukte te liever op dit woord *oudheid*, daar, om u de waarheid te zeggen, Eugenius! de strijd met de Protestanten tamelijk verdrietig en lastig voor ons is, zoo de beslechting aan den Bijbel wordt opgedragen, want daar gij overige Protestanten noch het gezag der Kerk, noch de uitlegging der onfeilbare Kerk aanneemt, bevinden wij ons niet op gelijk terrein; terwijl, zoo de strijd niet met den Bijbel alleen gevoerd wordt, maar ook met de overlevering en het gezag der Kerk, zoo men bij de oudheid het bewijs voor de leerstellingen zoekt, het voordeel geheel aan onze zijde is. Ik vroeg den heer Manson dus, in welke leeringen, naar zijne meening, de R. K. Kerk was afgeweken van de eerwaardige oudheid. Bij die vraag scheen hij mij toe zeer verlegen te worden; maar weldra meende ik te bemerken dat hij 't oog had op de dienst in de Latijnsche taal en de Avondmaals-viering onder slechts één teeken; deze dingen, zeide hij, zijn in strijd met de oudheid.

Ik beproefde toen, hem volgens zijn eigen beginselen, aan te toonen dat deze dingen geen bezwaar opleveren tegen de waarheid der R. K. Kerk, daar zij niet behooren tot de leer, maar tot de gebruiken, tot de inrigting, en dat daar de Kerk, d. i. de in een concilie als hoogste autoriteit der geheele Kerk verzamelde bisschoppen, het regt had gehad om die gebruiken vast te stellen, men het gezag der Kerk ontkennen moest, zoo men die gebruiken verwerpen wilde. In één woord, ik hield mij van de overwinning verzekerd, en de heer Manson scheen reeds een voorgevoel te krijgen van zijn nabij zijnde nederlaag, toen zijn bediende het bezoek van twee personen kwam aankondigen.

De heer Manson stond op om de beide heeren die binnen traden te ontvangen; de een was een jeugdig Engelschman, en de ander iemand van omstreeks dertig jaren, wiens uitspraak hem als Italiaan kenbaar maakte. Met groot leedwezen nam ik daarop van den heer Manson afscheid, en nadat ik hem opgegeven had waar ik woonde, daar hij ons onderhoud gaarne wilde voortzetten, verliet ik hem.

Ik denk aan niets anders, mijn waarde Eugenius, dan aan het uur en den oogenblik, waarin ik deze zaak tot een goed einde zal mogen brengen. De bekeering van dien mensch is zeker; zoodra hij mij bezocht heeft en ons onderhoud verder gevorderd is, schrijf ik u dadelijk.

Adio.

* Newman, leerrede over de Kerk.

I PET. vs. 5, 6.

Vernedert u dan onder de krachtige hand Gods, opdat Hij u verhooge te zijner tijd.

Vernedert u, zoo zal Hij u verhoogen! dat is het groote hoofddoel Gods, bij alle verdrukkingen en nooden, met welke Hij ons bezoekt, mogen zij nu ons ligchaam, onze dierbaarste begeerten en neigingen, of zelfs onzen innerlijken zielstoestand aangaan. Hij legt ons eenen last op, opdat wij in het gevoel onzer zwakheid voor Hem nederzinken.

Zoodra wij ons gewillig onder denzelven buigen is zijn doel bereikt, en met krachtige hand neemt Hij denzelven van ons weg; weêrstreven wij echter, zoo zullen wij zekerlijk ondervinden dat des Heeren hand zwaar en altoos zwaarder op ons zal rusten. Van waar komt het dat wij menschen ontmoeten, bij welke verdrukking op verdrukking volgt? Ligt het niet meest daarin, dat zij door hun lijden alleen uiterlijk beteugeld, echter niet innerlijk waarachtig verootmoedigd zijn, en zoodra zij een weinig ligter ademen, zich reeds weêr verheffen tegen den Heer? Ach hoe dwaas is hij, die zich tegen den Heer verzet! Wien is het gelukt en heeft vrede gehad? (Job ix: 4). Wat baat het onze kinderen, dat zij tegen onze bestraffing murmureren? Zij duurt des te langer. Denkt echter niet, dat het genoeg zij in de oogen Gods, dat wij ons niet tegen zijne leidingen openlijk verzetten, wanneer zij ons niet aanstaan, en wij in ons hart de opwellingen des ongedulds ruimte geven. O neen, God ziet het hart aan; Hij verneemt het zachtste murmureren, en let op uwe innerlijke gezindheid tegen zijne kastijding. Laat ons dan in ootmoed onder zijne bezoeking stil blijven, dat is onze taak; daarin alleen ligt onze vrede; daarmede vinden wij toegang tot zijn vaderhart, en ontwapenen wij zijne kastijdende hand.

Hij zal u verhoogen te *zijner tijd*, zoo luidt de belofte. Niet ons ongeduld, zijne wijsheid heeft den tijd te bepalen. Denkt gij: Ik lig ter neder, als de hulp niet haast komt, dan is het te laat; God denkt geheel anders; Hij kan u nog dieper laten zinken en daarna nogtans weder verhoogen. Zijne getrouwheid wacht maar op den regten oogenblik, en kunt gij het nu ook nog niet verstaan, eens zult gij het toch erkennen, dat zijne keus in elk opzigt den besten tijd bepaalt. "De Heer zal wachten, opdat Hij u genadig zij, en daarom zal Hij verhoogd worden, opdat Hij zich over ulieden ontferme" (Jes. xxx: 18). Het vast geloof aan de wijsheid, magt en liefde Gods overwint zeer vele verlegenheden en twijfelingen. Zoo verneder u dan; gij discipel van Jezus, wijd uwen God niet alleen uwe aardsche goederen, uwe gezondheid en uw leven, wijd Hem ook uwe ziel, onderwerp u aan zijn welgevallen; wacht op zijne genade, gelijk een veroordeeld opstandeling. Werp u voor Hem neder in ootmoedig smeeken, opdat gij tot Hem opzien en tot Hem bidden kunt; zeggende: Heere, ik heb volgens uwe geregtigheid den dood verdiend, wilt Gij mij aan de straf en aan den vloek overgeven, zoo moet ik zeggen: Gij zijt regtvaardig. Maar bij U is veel vergeving in Christus; tot Hem neem ik de toevlugt. Wilt Gij mij echter verwerpen, zal ik niet kunnen gelooven, zal ik met de haven in 't gezigt, en aan den voet der rots, die de zaligheid is, omkomen. God, ook dan nog *blijft Gij regtvaardig*. Is het echter uw genadig welgevallen, den ellendigsten onder de zondaars te redden, zoo zal de roem uwer ontferming des te heerlijker wezen. Ik wacht op U, óf Gij mij genadig zijt, óf mij verwerpt.

Ik hoop op uwe barmhartigheid. O, weest verzekerd, wie in opregtheid des harten zóó tot God spreekt, zal de waarheid der belofte ondervinden: "Hij zal u verhoogen te zijner tijd."

P. A. L.

Graaff-Reinet,
20 Januarij, 1857.

KERKNIEUWS.

KAAPSTAD.—Het is ons aangenaam te vermelden dat op den 7 dezer, met het Amerikaansch schip, *Gem of the Ocean*, in gezondheid in zijn vaderland is terug gekeerd de Eerw. Servaas Hofmeyr, Th. Dr., na wel volbragte studien in Holland en Schotland. Zijn Eerw. zal op morgen de dienst verrigten in de groote kerk alhier.

RICHMOND.—Met leedwezen hebben wij te berigten dat onze leeraar, de Wel-Ew. Hr. J. F. Berrangé, een beroep ontvangen heeft van den Commandant Pretorius, om het leeraars ambt in eene der gemeenten in het Transvaalsche op zich te willen nemen. Zijn Wel-Eerw. gaf de gemeente er van kennis door afkondiging, en verklaarde tevens dat hij het beroep voor veertien dagen in overweging zou nemen. Op laatstleden Zondag was de nieuwsgierigheid groot om te weten tot welk besluit Zijn Wel-Eerw. mogte zijn gekomen, toen de droevige bekendmaking geschiedde dat hij het beroep zou aannemen, en binnen korten tijd de gemeente zou verlaten.—(*Correspondent.*)

RIVIER ZONDER END.—"De Hoeksteen van het Gesticht te dezer plaats werd met Godsdienstige plegtigheid gelegd op den 3den Februarij. Vooraf werd er eene toepasselijke leerrede gehouden, in de woning van den Heer J. J. Human, door den Wel-Eerw. A. Kuys van Napier, die tot tekst nam 1 Cor. iii: 11. "*Want niemand kan een ander fondament leggen, dan hetgeen gelegd is, hetwelk is* JEZUS CHRISTUS."

Na afloop der Godsdienstoefening begaf zich de bijeengezamelde schare naar de plaats waar het Godsgebouw opgerigt wordt, alwaar, na het gezang en gebed door den Wel-Eerw. Heer Albertyn, de Hoeksteen met de gewoone plegtigheden gelegd werd door den Wel-Ed. Heer Eaton, Civiele Commissaris van Caledon, die daarbij eene korte aanspraak hield in het Engelsch, welke door den Wel-Eerw. Heer Albertyn in het Hollandsch werd overgebragt. Aanspraken werden ook gedaan door den Wel-Ed. Heer Hofmeyr, Resident Magistraat van Bredasdorp, en den Wel-Eerw. Heer Albertyn, waarna de plegtigheid geeindigd werd met het gebed door den Wel-Eerw. Heer C. R. Kölbing, Superintendent der Moravische Zendelingen te Genadendal.

De collecte bedroeg eene som van £21.

De Wel-Eerw. Heeren Robertson en Brink werden ook bij de plegtigheid verwacht, doch zijn door omstandigheden belet geworden.—(*Correspondent.*)

KERK SIMONSTAD.

De ondergeteekende brengt hiermede ter kennis van allen die goedgunstig tot den opbouw van de Nederduitsch Gereformeerde Kerk in de Simonstad hebben bijgedragen, dat de fondsen voor den opbouw derzelve zijn verzameld op de navolgende wijze als:—

	£	s.	d.
Van den Eerw. Kerkenraad der Gemeente Burgersdorp, ...	£ 14	3	0
Do. do. Aliwal Noord,	7	1	0
Do. do. Swellendam, ..	13	7	6
Do. do. D'Urban, ...	11	9	0
Do. do. Paarl, ...	20	0	0
Do. do. Stellenbosch, .	28	1	7
Do. do. Somerset (W.)	7	5	0
Do. do. Franschhoek, .	3	19	0
Do. do. Wijnberg, ...	75	10	0
Van belangstellende vrienden in de Kaapstad,	33	15	6
„ de Leden der Gemeente en belangstellende vrienden in de Simonstad, ...	366	16	1
Collecten bij het leggen van den hoeksteen en bij de inwijding, ...	79	0	0
Te zamen	£660	7	8
Aan bouwmaterialen is gratis geleverd voor eenege taxeerde waarde van	£200	0	0
De schuld als nog op de kerk hechtende, ...	250	0	0

Op last van de Bouwcommissie,
H. P. HABLUTZEL,
Penningmeester.

Simonstad,
7 Feb., 1857.

INSCHRIJVING VOOR DE KERK TE LIJDENBURG.—(*Transvaal*):—

1857.

Feb. 2.—Ontvangen van den Heer D. J. H. Ruytenbeek (Wijnberg), ... £0 5 0

A. FAURE.

ERRATA IN DE "KERKBODE."

No. 2.—17 *January*, 1857 :—

Bladz. 17, regel 3 v. o. voor *verstoren* lees *verteren*.

Bladz. 22, regel 1 v. o. voor *mijne jongere* lees *mijnen jongen*.

Bladz. 23, regel 5 v. b. voor *bonsde* lees *borste*.

No. 3.—31 *Januarij*, 1857 :—

Bladz 47, regel 2 v. b. voor *kerkelijke* lees *kerkelijken*.

Bladz. 48.—De mededeeling onder het hoofd "PAARLSCHE ZENDELINGGENOOTSCHAP," vereischt de volgende opheldering betrekkelijk het tractement :—

"Het blijkt dat dit genootschap vroeger zamenwerkte met het Londensch Zendelinggenootschap, om eenen zendeling aan de Paarl te onderhouden. Dit hield eenige maanden geleden op, toen de gekleurden, waaruit de daardoor tot stand gebragte gemeente bestond, onder elkander zich verbonden zelven hunnen zendeling een salaris van £100 per jaar te geven, en den Eerw. Heer Kolbe tot die betrekking beriep. De additioneele som van £50 ontstaat als volgt :—Het Paarlsche Zendelinggenootschap ook voor hare werkzaamheden, die zich tot de heidenen in de nabijheid van het dorp uitstrekken, eenen arbeider noodig hebbende, trof met den Eerw. Heer Kolbe de overeenkomst, dat zijn Eerw. voor het genootschap die zendelingswerkzaamheden zou verrigten die het zijn Eerw. moge opleggen, belovende hetzelve aan den anderen kant, den Eerw. Heer Kolbe het bedrag te geven door hetzelve jaarlijks ingezameld. Dit bedrag is het, hetwelk verleden jaar op eene som van £50 beliep."

HET PAARLSCHE HULP BIJBELGENOOTSCHAP.—In het evengenoemd verslag is tevens de misslag begaan van de bijeenkomst van het Zendelinggenootschap te verwarren met eene bijeenkomst gehouden tot het weder doen herleven van het Paarlsche Tak Bijbelgenootschap, die in den avond in de Zion Kapel plaats vond, terwijl de andere op denzelfden dag, maar in den morgen, en in de kerk was gehouden. In deze bijeenkomst werd het committee verkozen, waarvan in het foutieve berigt melding gemaakt wordt, maar daar ook de namen der leden van hetzelve voor het grooter deel verkeerd zijn opgegeven, plaatsen wij de ons gewordene naauwkeurige lijst derzelve :—

Voorzitter: De Wel-Eerw. Heer G. W. A. van der Lingen. *Vice-President:* De Eerw. Heer Kolbe.—*Leden:* De Heeren Izaak Jozua Minnaar, A. J. Becker, T. Rops, Isaac Jeremias de Villiers.—*Thesaurier:* Gabriel Joh. Hugo.—*Secretaris:* Zach. Joh. de Beer.—*Depôthouder:* Pieter de Villiers Moll.

OFFICIEEL.

Heden is gelegitimeerd, als Kandidaat tot de Heilige dienst, de Eerwaarde Zeer-Geleerde Heer Servaas Hofmeijr, Doctor in de Godgeleerdheid, die beroepelyk is in eenige gemeente der Nederduitsche Gereformeerde Kerk.

A. FAURE,
Actuarius Synodi.

Leeuwenrust,
13 Februarij 1857.

ZENDINGWEZEN.

Ontvangen van Dr. Robertson, Quaestor van den Ring van Swellendam, het gecolleeteerde in de Kerk te Bredasdorp, ...		£5 13 3
Donatie van Ds. Brink, ..		10 0
Van Ds. G. W. A. van der Lingen, het bedrag eener collecte in de Kerk aan de Paarl, op den 5den Junij, 1856, ...	£13 8 4	
Opbrengst eener Bazaar door het Paarlsche Dames Werk Gezelschap, ...	72 15 8	
Opbrengst van een aantal boeken door Ds. Van der Lingen geschonken, en ten voordeele van het Zendingwezen verkocht.	7 0 0	
		£93 14 0
Tezamen		£99 17 3

P. E. FAURE,
Thesaurier.

Waterloo aan den Wijnberg,
10 Feb., 1857.

Van de Sandt de Villiers & Co., Drukkers.

DE GEREFORMEERDE KERKBODE
IN ZUID AFRIKA.

DEEL IX.] ZATURDAG, FEBRUARIJ 28, 1857. [No. 5.

DE LIJDENDE JEZUS.

Mijne ziel is geheel bedroefd tot den dood! Matt. xxxvi: 38a.

Staakt nu eens voor een oogenblik uwe vreugdebedrijven, kinderen der wereld, en hoort het aandoenlijke woord: Mijne ziel is geheel bedroefd tot den dood.

Houdt u nu eens niet geheel met uwe eigene droefheid bezig, treurenden en lijdenden, maar geeft ook eens acht op deze klagt: Mijne ziel is geheel bedroefd tot den dood.

Mensch, wie gij ook zijt, sta eens stil op uwen weg. Hoort gij den Zoon des menschen niet?

Hij is in den hof Gethsemane, en Hij klaagt.

Hij klaagt, want zijne ziele weent binnen in Hem.

Zijne lijdensure is gekomen. Wie is er, die het lijden met vreugdegejuich begroet?

Jezus kon het lijdensuur niet ongevoelig zien naderen. Hij wist al wat Hem overkomen zou. Zijn hart had van steen moeten zijn, indien Hij het ongevoelig zou hebben kunnen te gemoet zien. Maar het hart van den Heer Jezus was niet van steen. In gelijkheid des zondigen vleesches verschenen, gevoelde Hij als een mensch, en als een mensch zonder zonde. Dat Hij lijden moest, wist Hij; maar dit nam de bitterheid van zijnen drinkbeker niet weg. Ach, Hij had er, juist door dat Hij alles vooraf wist, reeds in Gethsemane den voorsmaak van. Moest Hij, indien Hij fijn menschelijk gevoel had, niet met treurigheid der ziele al dien hoon, al die smart, al die verguizing, al die foltering op Hem zien aankomen? Moest Hij dit niet te eerder, daar Hij zich geheel in de plaats der Gode vijandige menschheid stelde, en een toestand te gemoet ging, die wel voor een misdadiger, maar niet voor den Regtvaardige, paste?

"Mijne ziel is geheel bedroefd tot den dood." Zoo hooren wij Jezus spreken in Gethsemane.

Wat zoudt gij geantwoord hebben, indien gij daar in Gethsemane bij den Heer waart geweest, en geweten hadt, wat gij nu weet, of althans weten kunt uit zijn Evangelie, aangaande de oorzaak en het doel van zijn lijden?

Zoudt gij niet beproefd hebben, den Heer te troosten?

Weet gij, wat wij hadden moeten zeggen indien de Heer dat in onze tegenwoordigheid had gezegd? "Ach, het is om onzentwil, o Heer, dat Gij in deze ure zijt gekomen," zoo hadden wij dan moeten spreken. "Onze zonden maken het U zoo bang, en wij kunnen uwe smart niet lenigen, dan misschien alleen door de erkenning uwer teedere liefde. Hoe lief hebt Gij ons, dat Gij niet terugtreedt, dat Gij u overgeven wilt, om als het offer voor onze zonden ter slagtbank geleid te worden. Is uwe ziel bedroefd tot den dood, wat kunnen wij daarbij anders doen dan treuren over onze zonden, en met de droefheid naar God in het hart, U in uwe liefde aanbidden?"

Maar wat spreken wij van den Heer te troosten. Alleen de Vader kon Hem van de droefheid zijner ziele verlossen—en wij kunnen nu niet beter doen dan den Heer in zijne zielsdroefheid ons voorstellen als beangstigd en benaauwd, omdat Hij onze zonden in zijn ligchaam op het hout dragen zou.

Dan zullen wij geen vreugde willen smaken, die niet met het oog op zijn kruis kan genoten worden, en in droefheid niet zoo verslagen zijn, dat wij ontroostbaar daar neder zouden zitten of daarheen zouden gaan.

Den drinkbeker, die mij de Vader gegeven heeft, zal ik dien niet drinken? Joh. xviii : 11b.

Er is voor gezorgd, dat niemand den Heer Jezus verdenken kan van een oogenblik geaarzeld te hebben, toen Hij lijden moest. Zijne droefheid der ziel en zijn angst in Gethsemane hebben Hem geen oogenblik doen wankelen. Zelfs toen Hij worstelde in het gebed was het nog: "niet mijn wil, maar uw wil geschiede." Zijns Vaders wil kende de Heer. Hij wist, dat Hij naar zijns Vaders gebod zich moest laten overleveren in de handen der menschen. Hij wist, dat dit niet eerst onlangs door den Vader was bepaald. Of had Hij in de Schriften, die van Hem getuigden, niet kunnen lezen van zijn lijden, en zeide Hij in Gethsemane niet, dat indien Hij zich aan het lijden onttrok, de Schriften niet vervuld konden worden, die zeiden, dat het alzoo moest geschieden?

"Niet mijn wil, maar uw wil," zoo sprak de Heer tot Hem, door wien Hij gezonden was, en dit was de wil desgenen door wien Hij gezonden was, dat Hij zijn leven zou afleggen, dat Hij zijne ziel zou geven tot een rantsoen voor velen, zooals de Vader het in zichzelven had bepaald.

Zou de Zoon dan den drinkbeker niet drinken, dien de Vader Hem gegeven had?

En welk een drinkbeker? Lijders en lijderessen, gij hebt niet geleden wat Jezus geleden heeft. Om u, om ons allen van een veel zwaarder lijden te verlossen, dan ons vleesch of onze ziel op deze aarde ooit zou kunnen lijden, is Hij vrijwillig en gewillig in zijne lijdenssmart ingegaan.

Vrijwillig—hoe zou Hij anders gezegd kunnen worden, zichzelven gegeven te hebben voor onze zonden? Gewillig—hoe kon zijne offerande anders Gode een welriekende reuk en ons tot zaligheid zijn?

Vrijwillig en gewillig neemt Hij den drinkbeker.

Is er ook iemand, die niet dagelijks bedenkt en zich herinnert, hoe Jezus om zijnentwil den drinkbeker, dien de Vader Hem te drinken gaf, genomen en gedronken heeft?

Neen, wij bedenken het niet en herinneren het ons niet, als de Heer zoo te vergeefs tot ons hart spreekt, zoo te vergeefs tot ons zegt: gij zijt mijne vrienden, zoo gij doet wat ik u gebied. Wat kost het ons een moeite zijne woorden te bewaren, zijnen wil te volbrengen, zijne eer te zoeken. Hoe traag zijn wij, als het aankomt op het toonen van eene hartelijke, innige liefde tot dien Heer, die zoo terstond gereed was, om te lijden, toen Hij door zichzelven opteofferen de gelegenheid had om ons den hemel te openen. Dat wij niet vaardig zijn als wij lijden moeten, laat zich wel begrijpen, ofschoon wij gaarne om Jezus moesten willen lijden, het eene eere moesten rekenen, om Jezus te mogen lijden. Maar dat wij niet vaardig zijn, als Jezus ons roept om in zijne nabijheid geestelijk genot te smaken, om in Hem ons genot te vinden en door Hem ons genieten te laten heiligen; als Jezus wil, dat wij in het leven naar zijn woord onze levensvreugd, en in ongehoorzaamheid aan Hem eene oorzaak van zielsdroefheid hebben zullen;—dat is bevreemdend, dat is wel treurig.

Mijne ziele is bedroefd tot den dood! moesten wij uitroepen, zoo dikwijls wij iets gedaan hebben, dat Hem—indien Hij nog bedroefd kon zijn—bedroeven moet, die om onzentwil met zooveel onderwerping en zelfsverloochening heeft getoond, dat willen en doen een bij Hem was, toen Hij zeide: "zou ik den drinkbeker niet drinken, dien mij de Vader gegeven heeft." E. B.

OUDERS EN KINDEREN.

Geen ouder kan met een opregt hart zijne kinderen aan God opdragen, en werkzaam zijn om hen tot de dienst des Heeren op te leiden, indien hij zich zelven niet vooraf aan Zijne dienst heeft toegewijd. Het zal hem nooit gelukken zijn gezin aan God te hechten, indien hij het niet ten voorbeeld en leidsman strekt. Maar zoo een ouder moet beginnen met te zeggen, "Heere! hier ben ik," dan moet hij er ook onmiddelijk op doen volgen, "en de kinderen die Gij mij geschonken hebt," want de vaders en moeders zijn niet alleen verantwoordelijk voor hun eigen heil, maar zij zijn het ook voor dat hunner kinderen. God heeft ze aan hunne zorg toevertrouwd. Hij heeft ze hun ter bewaring gegeven. Hij schreef er hun de opvoeding en het onderwijs van voor in Zijn Heilig Woord. Hij zal hun daarvan rekenschap vragen, als van ieder toevertrouwd talent. Hij zal de zielen der kinderen van de ouders afeischen, als zijnde zij, even zoo de natuurlijke voogden van de eeuwige als van de tijdelijke goederen hunner kinderen, van hunne gewetens als van hun geld.

Ongelukkige ouders! die uit traagheid uwe kinderen laat verloren gaan, daar gij door verpligte zorg en ijver dezelve tot hemellingen kondet vormen. Eens zal God u vragen, "Waar zijn de zielen uwer kinderen? Ik had ze u geschonken, wat hebt ge er van gemaakt?" Dan zult gij niet kunnen antwoorden in den geest van Kaïn. "Zijn wij de hoeders van onze kinderen? Wij!" want de hemel en de aarde, de engelen en de menschen zouden u met beschaming overladen, u toeroepende: "Ja, gij waart de hoeders uwer kinderen, ontaarde ouders! gij moest waken voor hun heil, gij moest hen God leeren kennen, hen vormen tot Zijne dienst en de vreeze van Zijnen geduchten naam; gij moest hen op den weg des levens leiden en brengen tot het bezit van Zijne erfenis.

Waar is het, dat ouders niet altijd bij magte zijn, over hunne kinderen te beschikken en hen te vormen tot dat wat zij wezen moeten. Noach had tot zoon den gevloekten Cham, Abraham, den woesten en vervolgzuchtigen Ismaël; Isak, den ontuchtigen Esau; David, den losbandigen Absalom; Hiskia, den wreeden en afgodischen Manasse; maar, al kunnen ouders niet alles wat zij willen, zoo moeten zij toch willen, wat zij kunnen. Want even als Jozef zijne twee zonen medenam om den vaderlijken zegen te ontvangen, moeten wij ons nooit den zegen van onzen Hemelschen Vader voorstellen, dan met onze kinderen aan de hand, om hen dien Vader aan te bieden, en hen deelgenooten te maken van Zijne bemiddeling en gunst bewijzen.

Gij, vaders en moeders! let met de grootste zorg op de opvoeding en het gedrag uwer kinderen. Tracht zoowel naar den geest als naar het vleesch hunne ouders te zijn. Na hen in de wereld gebragt te hebben, laat het uw aanhoudend streven zijn om hen tot Christus te brengen. Wijdt ze van hunne jeugd af aan God, gelijk de uitverkorene Maria deed, die haren eerstgeborene naar Jeruzalem bragt, om Hem aan den Heere God voor te stellen. Vormt ze tot vroomheid van hunne kindschheid af aan, gelijk de vrome Hanna haren zoon Samuël 's jaarlijks naar Silo, waar het Heiligdom was, om hem vroegtijdig tot de ware dienst van den God van Israël op te leiden. Boezemt hun gedurende uw geheel leven, door leering, maar vooral door voorbeeld, de gevoelens en de gewoonten van ware heiligmaking in. Herinnert u steeds, dat God ze u geschonken heeft, en dat zoo één verloren gaat door uwe nalatigheid, Hij u zal straffen als trouweloozen, die de u door Hem toevertrouwde panden hebt vervreemd en aan den Satan verkocht voor een weinig schijnbare rust en gemak, en kondet gij al zelven gered worden van den eeuwigen toorn

Gods door Zijne oneindige genade, voor wie alles mogelijk is, bij al het verwaarloozen uwer pligten ten aanzien uwer kinderen, welke smart zoude u niet ten deel vallen, als gij u eens voor den troon van Gods Zoon zonder hen bevond, maar hen zaagt in de magt van den Satan, terwijl gij u zelven aantroft in de gemeenschap der heilige Engelen. Gij als schapen aan de regter, uwe kinderen als bokken aan de linkerzijde. Gij als deelgenooten van het eeuwige geluk, zij als verworpenen onderworpen aan de eeuwige straf. Toen Herodes de kinderen te Bethlehem liet vermoorden, werd er gezegd Matt. ii: 18. "Eene stem is in Rama gehoord, geklag, geween, en veel gekerm; Rachel beweende hare kinderen en wilde niet vertroost wezen, omdat zij niet zijn." Welke moet dan niet de doorvlijmende smart zijn dier vaders en moeders, wanneer zij hunne kinderen door verwaarloozing hunner heiligste pligten aan eenen oneindig vreeslijker dood zien overgeleverd, dan dien van Bethlehem; aan eenen eeuwigen dood, die wordt bewerkt door den Vorst der duisternis, namelijk de oude slang, welke genaamd wordt duivel en satanas, die de geheele wereld verleidt, die een menschen moorder was van den beginne af aan, die oorzaak is dat zij uit Gods genade gestooten worden en voor eeuwig vergaan. Indien gij, vaders en moeders! u niet geheel ontledigt hebt van alle gevoel van Godsdienst, van menschlievendheid, gedenkt dan aan u en uwe kinderen, opdat gij gemeenschappelijk eens mogt verschijnen en deelen in de genade van dien Hemelschen Vader, die u zoo naauw aan elkander heeft verbonden. God spaarde zelfs den vromen Eli niet, maar strafte hem met den dood, en den dood zijner onbekeerde kinderen, omdat hij hunne opvoeding had verwaarloosd, door traagheid en door blinde, zwakke, zoogenaamde liefde, die beter bestempeld wordt als voorbedachte hardvochtige haat. Voelt gij u te zwak, te ontwetend, bidt om wijsheid van Hem, die een iegelijk mildelijk geeft en niet verwijt, en zij zal u gegeven worden Jac. i: 5. Onderzoekt Gods Woord, daarin vindt gij de voorschriften, waarna gij u bij de opleiding uwer kinderen en van u zelven moet regelen, daarin is het eeuwige leven van u en de uwen, daarin vindt gij de heerlijke beloften, zoo schoon bezongen in Psalm cxxviii.

F. H.

Den 11 Januarij, 1857.

IETS OMTRENT

DEN VORM VAN HET BESTIER DER GEREFORMEERDE KERK VAN ZUID-AFRIKA.

Het was mij zeer aangenaam in het No. van de *Kerkbode*, Januarij 31, 1857, de uitgedrukte gedachten van mijnen vriend J. H. Neethling, Hz., te lezen, over het onderwerp aan het hoofd dezer regelen vermeld. Het met mijnen vriend volkomen ééns zijnde dat zaken van gewigt, vóór de Vergadering der Synode, door hare leden dienen overwogen en besproken te worden, wil ik dan ook volgaarne mijne gedachten ter neder stellen over bovengemeld onderwerp, als eene van de belangrijkste, die in de aanstaande Synodale Vergadering ter sprake gebragt zal worden.

Toen, bij gelegenheid van de laatste Synodale Vergadering, aan de Synodale Commissie opgedragen werd, eene verandering in de Constitutie der Synode te overwegen, en daarover haar gevoelen aan de Kerk mede te deelen, werden als de voornaamste gronden voor eene gewenschte verandering vooral opgegeven— de groote kosten vereischt voor de werking der tegenwoordige constitutie, en de afwezigheid van al de leeraren van hunne gemeenten, gedurende zulk een tijdsverloop als de zitting der Synode vereischt.

Reeds bij den eersten opslag kwamen beide deze gronden mij als onvoldoende voor, om tot eenige verandering in de constitutie onzer Hoogste Kerkvergadering te besluiten. Immers, wat ook die vergaderingen in het geldelijke vereischen, tot nog toe is het Synodale Fonds toereikend geweest om de kosten daartoe te bestrijken, en wat de afwezigheid van zoo vele leeraren uit hunne gemeenten betreft, dit heeft slechts ééns in de 5 jaren

plaats, en het gemis van leeraren, voor dien tijd, zullen de gemeenten zich volgaarne dienen te laten welgevallen, indien overigens de constitutie een *goede* geacht moet worden.

Ik heb mijne aandacht met allen ernst bepaald bij de beide voorstellen, tot dus verre aan de overweging der Kerk aangeboden, maar geen van beide kon mijne toestemming verwerven. En hoezeer ik volgaarne instem met al het aangevoerde van mijnen vriend Neethling *tegen* eene *Synodus Contracta* (d. i. Synode, *niet* zamengesteld uit afgevaardigden van *iedere gemeente*, maar slechts uit eenige afgevaardigden uit *de Ringen*), zoo heeft nogtans zijn Eerws. voorstel ook bezwaren in zich, die hetzelve voor mij onaanneemlijk maken

Indien toch bepaald wordt "dat de Algemeene Synode alleen dan vergadere wanneer zulks de nood eischt," dan vrees ik dat dit een adjournement *ad Kalendas Græcas* worde. Dat men, om dien *nood* niet te doen geboren worden, te veel magt aan de Synodale Commissie (een ligchaam van eenige weinigen) zal verleenen, waardoor dit bestuur geheel *olichargisch* worden zal. En het is *deze* kerkvorm dien ik vrees, en waarom ook ik de tegenwoordige Synodale Commissie als met te veel magt bekleed beschouw.

De Christelijke Kerk toch ging uit van den *democratischen* vorm, en van daar allengs over tot den *aristocratischen* en *oligarchischen* tot dat, aan het einde der Middeleeuwen, in de Latynsche Kerk de *monarchische* vorm gevestigd werd, die in een volledig Despotisme ontaardde. Mijns inziens zullen wij wel handelen door het *democratisch* beginsel zoo veel mogelijk te handhaven. Hetzelve heeft tot dus verre *wel* gewerkt in onze Zuid Afrikaansche Kerk; het heeft den band tusschen onze gemeenten naauwer toegehaald; het heeft de zuiverheid van de leer der Hervormde Kerk gehandhaafd. Gaarne zag ik dit beginsel nog meer ontwikkeld in onze Kerk, veel liever dan dat ik iets zoude doen om hare werking te belemmeren. Van daar dan ook dat ik voorstander ben van de verkiezing van predikanten en kerkeraadsleden door de mans leden der gemeente.

Het *democratisch* beginsel, ofschoon niet zoo ten volle als bij ons in werking, sticht ook veel goeds in de Gereformeerde Kerk van Noord Amerika en in de Presbyteriaansche Kerk van Schotland. In de Gereformeerde Kerk in Holland, echter, waar de vorm niet anders dan *aristocratisch* kan genoemd worden, en wel aan de *oligarchie* naderende, worden luide klagten van alom over den kerkvorm gehoord, en willen velen beweren dat, ware het niet dat de vertegenwoordiging der Kerk zoo gebrekkig geschiedt in eene Synode van zoo weinige personen zamengesteld, zij reeds lang redres hunner grieven zouden ontvangen hebben.

Ziet daar mijne redenen waarom ik niet instem met dat gedeelte van het voorstel "de Algemeene Synode vergadere alleen dan wanneer de nood zulks eischt." Het kan niet anders of het moet de *oligarchie* (de regering van weinigen) in de hand werken,—iets waarvoor ik vrees.

En hieruit blijkt dan ook in eens, waarom ik niet voor het tweede gedeelte van het voorstel ben, t. w: "er zij eene Synodale Commissie, met meer magt bekleed, die zoo dikwijls zulks noodig en mogelijk is zitting houde." Met *meer* magt bekleed? dan de tegenwoordige? waarvan mijn vriend nu reeds zegt, "zij staat niet *beneden* maar *benevens* de Synode; zij doet wel rapport maar slechts ter notificatie?" Onmogelijk! met welke meerdere magt zouden wij eene *Synodale Commissie* moeten bekleeden? Immers, buiten de magt van wetgeving en afzetting van predikanten, heeft zij reeds *alle* magt. Zouden wij ook dan niet *hier* de klagten verwekken, welke tegen een ligchaam van dezelfde benaming in de Nederlanden gedurig gehoord worden? Dat wij toch nimmer daaraan onze toestemming verleenen!

Mijn voorstel is: dat de bepalingen omtrent de Synode blijven zoo als thans vastgesteld. Nu, toch, wordt elke gemeente vertegenwoordigd in de Synode, althans heeft het regt zich te laten vertegenwoordigen, door haren leeraar en ouderling. Welke belangrijke onderwerpen voor de kerk ter sprake gebragt worden, zij kan hare stem doen hooren, en geene verandering kan gemaakt, geene nieuwigheid ingevoerd, geene wet vastgesteld worden, tenzij de *meerderheid der kerk* zulks goed vindt. Verkleint men daarentegen de Synode, laat men haar bestaan uit eenige afgevaardigden slechts van de Ringen, zoo kan het ligtelijk gebeuren, dat er eene wet wordt

vastgesteld door tien predikanten en tien of twaalf ouderlingen, in de Synode vergaderd, waartegen dertig predikanten en dubbel zoo veel ouderlingen zich zouden verzet hebben, indien zij ter Synode afgevaardigd waren. En wat zoude dat niet kunnen teweeg brengen? Laat ons dus in deze behouden hetgeen wij hebben. Laten de kosten voor het houden eener talrijke Synode ons niet afschrikken. Het geld heeft daartoe nog niet ontbroken. En mogt het al ontoereikend worden, onze gemeenten, ik houde mij overtuigd, indien zij regt beseffen, wat belang zij bij onzen tegenwoordigen kerkvorm hebben, zullen zich eene kleine vermeerdering in de Synodale heffing volgaarne laten welgevallen.

Het is echter hoog noodig dat er eene verandering gemaakt worde in de zamenstelling van de *Synodale Commissie*. Dat ligchaam werkt te moeijelijk; uithoofde van den grooten afstand van den Vrijstaat en Natal naar de Kaapstad, is het vergaderen voor die Commissie, zoo menigmaal de nood zulks eischt, hoogst bezwaarlijk. Ten einde dit te ontmoeten stel ik voor, dat "er *twee Synodale Commissien* worden vastgesteld, eene voor de Westelijke en eene andere voor de Oostelijke Provintie," of anders uitgedrukt,—eene voor dat gedeelte der kerk bestaande uit de Ringen van *Kaapstad, Tulbagh, Swellendam* en *Beaufort*,—de andere, uit de Ringen *Graaff-Reinet, Albanie, Transgariep*.

De Præses en Scriba der Synode nemen de betrekking van Præses en Scriba waar in *die* Synodale Commissie waaronder hunne gemeente ressorteert,—en de Synode benoeme den Præses en Scriba voor de andere Synodale Commissie. Voorts worden de leden benoemd door de Ringen gelijk thans geschiedt, met bepaling dat elke Ring in de Synodale Commissie vertegenwoordigd worde door twee leden.

Zoodanige Commissien worden belast met al hetgeen waarmede de tegenwoordige Synodale Commissie belast is, met bepaling dat zij niet *benevens*, maar *beneden* de Synode staan;—dat zij rapport doen van hunne verrigtingen, niet slechts ter *notificatie*, maar *ter fine van approbatie*, of *disapprobatie*.

Zij vergaderen op eene *centrale* plaats, *jaarlijks*, indien er bezigheden voor handen zijn, of zij houden *daar* zitting, *waar* de aard der zaken hare tegenwoordigheid het meest vereischt.

Waar voor het belang der kerk *in het algemeen* noodzakelijkheid mogt bestaan, voor veréénigde werking van beide Commissien, hebben zij in den persoon van den *Actuarius Synodi* het orgaan, waardoor zij voorstellen aan elkanderen doen, of besluiten wederzijdsch mededeelen.

Voor de plaatselijke omstandigheden waarin onze kerk zich bevindt, oordeel ik dat zulk eene inrigting voordeelig en gemakkelijk werken zal. Het *democratisch* beginsel blijft bewaard, en de noodige waarborgen zijn er, dat waar de Synode hare magt moet delegeren aan weinigen, zij nogtans aan zich het regt behoudt om te zorgen dat van die magt geen misbruik gemaakt worde, of waar die misbruikt mogt zijn, eenige schade te herstellen.

Dit onderwerp verder aan de ernstige overweging mijner medebroeders in de heilige bediening aanbevelende, en den Heer smeekende om onze dierbare kerk voor gevaren *van binnen* te bewaren,—zal het mij aangenaam zijn, indien, ook maar in het geringste, deze regelen daartoe mogen bijdragen.

P. E. FAURE.

Waterloo, aan den Wijnberg,
Februarij, 1857.

BRIEVEN UIT ROME.

(Vervolg van bladz. 61.)

DERDE BRIEF.

HENRI AAN EUGENIUS.

Het volks-spreekwoord: "de mensch wikt en God beschikt," is mij op nieuw gebleken waarheid te behelzen. Ik had het voornemen opgevat om den Engelschman, van wien ik u in mijn laatsten sprak, tot onze Kerk terug te brengen, en God heeft misschien besloten om mij als een middel te gebruiken ter bekeering van nog twee anderen. Wat mij hierbij evenwel bedroeft, is, dat deze beschikking ten gevolge heeft moeten hebben een breuk tusschen mijn leermeester en mij, waardoor, gelijk ik vrees, de goede vaders Jezuiten min gunstig ten mijnen aanzien gestemd zullen worden. Maar God zal ook dit

schikken, want, wat ik doe, doe ik tot zijne eer alleen.

Ik meldde u in mijn' laatsten, hoe ik, bij de komst der beide vreemdelingen, den heer Manson verlaten had; 't was omstreeks het middaguur. Twee uren later ontving ik een briefje van mijn leermeester, pater P., die mij verzocht om dienzelfden avond, in het Roomsch collegie, bij hem te komen. Op het bepaalde uur begaf ik mij derwaarts.

Pater P. ontving mij eerst zeer koel, maar weldra zijn gewonen vaderlijken toon hernemende, zeide hij tot mij:

— Weinig nuts schijnt gij getrokken te hebben, mijn zoon, van de oefeningen van St. Ignatius!

Verpletterd door dit verwijt, verzocht ik, dat hij zich nader verklaren zou.

— Wat hebt gij dezen morgen gedaan?

Toen vertelde ik hem rondweg mijn geheele gesprek met den heer Manson. Maar hij, mij in de rede vallende, zeide:

— Dat alles weet ik, en daarom juist heb ik u tot mij laten komen. Gij hebt mijne lessen niet willen opvolgen. Gij hebt niettegenstaande ik u anders geraden had, willen redetwisten, en gij hebt alles in de waagschaal gesteld.

Ik kon niet begrijpen hoe de bijna zekere overwinning, die ik behaald had, oorzaak zou kunnen worden van zoo groot een schade, en met bescheidenheid verzocht ik hem om den uitleg.

— Mijn zoon, hernam de goede pater, indien gij de aanwijzingen, die ik u had gegeven, hadt opgevolgd, dan zou uw bezoek niet zoo lang geduurd hebben; deze beide heeren, die later gekomen zijn, zouden u dáár niet meer gevonden hebben, of zoo zij u dáár ook al ontmoet mogten hebben, zij zouden u niet betrapt hebben, gewikkeld in zulk gesprek; hun bezoek zou gebleven zijn, wat het oorspronkelijk wezen moest, een beleefdheids-bezoek, en daarmeê zou alles afgedaan zijn geweest. Maar nu—wilt gij weten wat er na uw vertrek gebeurd is? Die beide heeren wilden weten wat het was waarover die abt met zooveel warmte sprak. De heer Manson heeft het hun daarop gezegd, en vervolgens is het hun in 't hoofd gekomen, om ook deel te nemen aan de discussiën.

— O! mijn vader, hernam ik, hem in de rede vallende, laat hen slechts begaan, indien de waarheid aan mijne zijde is, wat behoef ik hen dan te duchten?

— Gij weet niet, antwoordde hij, met wie gij te doen hebt. Deze beide mannen zijn geen *Puseyisten*, maar hardnekkige Protestanten, die u met den Bijbel zullen aanvallen, terwijl gij niet weten zult hoe gij hun antwoorden moet. De Heilige Kerk vergunt niet—zelfs aan de inquisiteurs niet—dat men met de ketters disputere over den Bijbel. Neen, mijn zoon, hebt gij de eerste fout begaan, bega niet eene tweede, onttrek u aan deze zaak, zeg dat gij geen tijd hebt ter harer voortzetting; zeg dat gij thans uwe lessen weêr hebt bij te houden, en met iets anders u niet bemoeijen kunt; houd u buiten alles, maar ook doe wat gij kunt, om den Engelschman tot mij te brengen.

Hierop verliet ik den goeden pater, vastelijk besloten hebbende om hem gehoorzaam te wezen, ofschoon niet zonder tegenzin. Wel was ik verwonderd dat hij zoo goed onderrigt was; maar daarover niet verder nadenkende, keerde ik naar mijne woning terug, met het voornemen, om niet meer naar den heer Manson te gaan, en beleefdelijk mij te verontschuldigen, zoo hij mij mogt doen uitnoodigen. Doch, hier herhaal ik mijn spreekwoord: "de mensch wikt en God beschikt," en gij zult zien, dat het mij niet mogelijk was, mijn voornemen te houden.

Den volgenden dag toch, toen ik 's morgens te elf uur na den afloop der lessen naar mijne woning terugkeerde, ontmoette ik den heer Manson, die mij met zekere gejaagdheid zocht.

— Mijn vriend, zeide hij, ik heb u noodig.

Toen ik hem in mijne woning gebragt had, vertelde hij mij, dat de beide heeren, door wier komst ons onderhoud was afgebroken, groot belang stelden in de voortzetting daarvan. Hij zeide dat de jongste der beiden, de heer Sweetman, een rijk jong mensch was, die gestudeerd had te Oxford en zeer was ingenomen met de nieuwe leerstellingen; dat zijn vader hem gezonden had naar Rome, in de overtuiging, dat het zien van het Roomsche hof hem zijne dwaling zou doen inzien, en hem weder voor het oude protestantisme zou winnen. Met dit doel, deed hij hem vergezellen door zekeren heer Pasquali, den tweede dier heeren.

Deze Pasquali is een Piëmontees, van op sekte der Waldensen, en daar deze Rome goed kent, had hij op zich genomen om den heer Sweetman de geheele verdorvenheid van het Katholicisme aan te wijzen.

— Gij kunt daaruit opmaken, dat deze heer Pasquali onze gemeenschappelijke tegenstander is. Roomsch-Katholijk ben ik niet, maar ik kan niet lijden, dat men kwaad spreekt van de Katholijke gemeenschap, die ontegenzeggelijk de oudste van alle Christelijke kerkgenootschappen is.

Daar ik mij voorgenomen had in alles den raad van mijn leermeester op te volgen, poogde ik mij te verontschuldigen en zeide, dat ik, daar de tijd mij ontbrak, mij onmogelijk tot eene nieuwe discussie leenen kon. De heer Manson scheen hiermede tevreden, en sprak er verder niet over. Maar toen hij na eenige oogenblikken gereed stond om heen te gaan, zeide hij:

— Ik hoop, ten minste, dat gij mij wel een enkel uur van uwen tijd zult willen schenken, en dat gij, daar gij 's avonds geen lessen hebt, heden avond een kop thee bij mij zult komen drinken.—Daar het mij voorkwam, dat eene weigering onbeleefd zou zijn, nam ik de uitnoodiging aan.

Op het bepaalde uur begaf ik mij naar den heer Manson; maar de heer Sweetman en de Waldenser waren daar reeds. De eerste stelde mij, naar Engelsch gebruik, aan de beide heeren voor. Men begon met over verschillende onderwerpen te spreken; vervolgens kwam de heer Manson op de fraaije kerken die er te Rome zijn en de bewonderenswaardige gedenkteekenen der oudheid, en hij besloot met de verzekering dat zoo de dweepzieke dissenters, die op de Roomsche Kerk zoo veel te zeggen hebben, Rome eens zagen, en hare gedenkteekenen, hare hierarchië, en de majesteit van hare ceremoniën bestudeerden, zij zeker zich niet zoo tegen haar verheffen zouden.

— Ik ben van een geheel tegenovergesteld gevoelen, zeide de Waldenser, en ik beweer dat, zoo een echt en degelijk Protestant Rome beziet, deze juist in die gedenkteekenen, in die kerken, in die hierarchië en in die ceremoniën, redenen zal vinden om dit Rome streng te veroordeelen en vervallen te verklaren van het oude door den heiligen Paulus gepredikte geloof. Ik ga nog verder zelfs, en ik beweer dat ieder opregt en verlicht Katholijk, indien hij deze dingen naauwkeurig onderzoekt en zich consekwent wil toonen, deze Kerk zal moeten verlaten.

Men zeide nog veel andere dingen over ditzelfde onderwerp: De heer Manson hield wat hij gezegd had met warmte vol, de Waldenser, koud als ijs, week geen voet gronds; terwijl de heer Sweetman het midden poogde te houden. Wat mij betreft, ik hield mij stil, daar ik niet ongehoorzaam wilde wezen aan mijn leermeester die mij verboden had mij met deze heeren in godsdienstig gesprek te begeven, tot dat de heer Sweetman zich tot mij wendde met deze woorden:

— Mijnheer de abt, gij behoordet niet te zwijgen bij een onderwerp dat u van zoo nabij raakt.

— Mijnheer de abt zwijgt, liet de Waldenser daarop volgen, omdat hij wel weet dat het regt aan mijne zijde is.

— Ik voelde dat mij bij deze woorden het bloed naar het gezigt steeg, en een gevoel van heiligen ijver drong mij tegen dien verfoeijelijken ketter op te staan, ten einde hem te leeren om op een anderen toon van onze heilige Katholijke godsdienst te spreken. Ik vergat de lessen van mijn onderwijzer, en met eene stem die mijne verontwaardiging genoeg deed kennen, antwoordde ik, dat mijn stilzwijgen alleen te wijten was aan mijne verachting van zijn dwaze redenering, die mij toescheen geen antwoord waardig te zijn.

— Hoe, voegde ik er bij, durft men bij het gezigt dier gedenkteekenen, die den eerbiedwaardigen ouderdom van het Katholicisme aanwijzen en bevestigen, hoe durft men daarbij te zeggen dat dit Katholicisme valsch zou zijn. Welligt moet eene godsdienst, zal zij waar zijn, van den nieuweren tijd zijn!

De Waldenser bood mij daarop ten teeken zijner vriendschappelijke gezindheid de hand en zeide, terwijl hij die drukte:

— Dit bevestigt mij in de goede gedachte die ik omtrent u had. Gij zijt een opregt Katholijk; gij zijt Katholijk, omdat gij meent de waarheid te hebben; en zoo gij tot het inzigt kwaamt dat gij dwaalt, dan zoudt gij u, ik houd mij daarvan verzekerd, tot het Evangelie wenden.

Gij kunt u verbeelden, waarde Eugenius, hoe verbaasd ik was over zulk eene veronderstelling. Ik, ik zou de Katholijke godsdienst laten varen! Ik zou liever

s[illegible]n, dan in 't minst te twijfelen aan h[illegible] waarheid!—Nu kwamen de waarschuwingen van mijn leermeester mij weder voor den geest, en ik gevoelde dat zij juist waren geweest. Ik gevoelde berouw over mijne ongehoorzaamheid, en stellig nam ik mij voor om alle aanraking met ketters van die soort voortaan te mijden. Ik verlangde naar den oogenblik waarin ik dit huis zou kunnen verlaten, om het nooit weêr binnen te treden, en zeide eenvoudig dat de heer Pasquali mijne ware gedachte, zelfs in de verte, niet geraden had.

— Welaan, hernam de Waldenser, laat ons zien. Gij zult ons de gedenkteekenen laten bezigtigen, die volgens uwe meening, de waarheid van het Katholicisme bewijzen; wij zullen te zamen onderzoeken, en ik geef u mijn woord van eer, dat zoo gij er in slaagt om mij te overtuigen van de waarheid van het Katholicisme, ik dadelijk katholijk word; terwijl, zoo ik u van het tegendeel mogt kunnen overtuigen, gij vrij blijven zult en slechts doen wat uw geweten u gebieden zal. Indien gij een strijd op zoo redelijke voorwaarden niet aanneemt, dan zal ik moeten gelooven, dat gij u overwonnen verklaart.

Ik trachtte mij eerst te verontschuldigen door een beroep op mijn gebrek aan tijd, maar de Waldenser herinnerde mij, dat als ik hope had, drie menschen, die ik meende in dwaling te verkeeren, tot de waarheid terug te kunnen brengen, ik alle overige bezigheid moest laten achterstaan bij zulk een gewigtig werk; terwijl hij mij bovendien er opmerkzaam op maakte, dat ik de discussie met den Heer Manson reeds begonnen had, en zedelijk dus verpligt was die voort te zetten.

— En dan ook, zeide hij nog, niets dringt ons tot haast. Donderdags hebt gij geen' lessen, en binnen kort hebt gij, bij gelegenheid van het Kersfeest, veertien dagen vakantie. Gij kunt dus den Donderdag en de vakantiedagen aan onze wandelingen wijden.

Daar ik niets meer wist te verzinnen om er mij van af te maken, nam ik het voorstel aan, en wij besloten, dat wij op den eerstvolgenden Donderdag onze wandeling beginnen zouden. 't Was toen Dingsdag avond.

Woensdags begaf ik mij naar mijn collegie. Bij mijn binnenkomen, bemerkte ik dat mijn onderwijzer mij met zekere verontwaardiging aanzag. Zou hij waarlijk, dacht ik bij mij-zelven, reeds weten wat er gisteren avond voorgevallen is? Wie zou het hem hebben medegedeeld?

Na de les, verzocht ik mijn leermeester om een kort onderhoud; en naauwelijks bevonden wij ons alleen, of hij verweet mij driftig mijne ongehoorzaamheid.

— Bedenk het wel, zeide hij, ik zal u niet beschermen tegen de vreesselijke gevolgen die zij voor u hebben kan.

Ik was bij de verwijtingen van den goeden pater verpletterd, en stortte tranen. Toen hij deed alsof hij heen gaan, en mij alleen laten wilde, wierp ik mij aan zijne voeten, en zijne knieën omvattende, smeekte ik hem zoo vurig, dat hij ten laatste geroerd scheen, en zijn vriendelijken toon hernemende, zeide:

— Welaan, wij willen wat uwe onvoorzigtigheid verdorven heeft, trachten te regt te brengen; maar ik zweer u, dat dit de laatste maal is dat ik u mijn goeden raad geef, en dat, zoo gij mij niet punktuëel gehoorzaamt, ik u al de gevolgen van uwe onvoorzigtigheid zal laten dragen.

Ik beloofde eene blinde gehoorzaamheid, en de goede pater nam mij mede naar zijne kamer, om de noodige onderrigtingen te geven.

Ik vertel u al deze dingen, mijn Eugenius, om u de wijsheid te doen kennen van de goede vaders, die mijne jongheid en mijne onervarenheid duchtende, mij heilzamen raad geven, opdat ik met eere uit den strijd kome, waarin ik mij zoo onbezonnen geworpen heb.

Toen wij in zijne kamer gekomen waren, zeide hij:

— Gij hebt u, mijn zoon, nu eenmaal verbonden, en wat u nu te doen staat is dit, dat gij tracht er met eere af te komen. Ga dus, volgens uwe afspraak, morgen, maar morgen alleen. Kies een punt dat hoofdzaak is en te gelijker tijd gemakkelijk te verdedigen valt, zoodat gij u met eere aan allen verderen strijd onttrekken kunt. St. Petrus zij het voorwerp uwer onderzoekingen van morgen. Leid die heeren dadelijk naar de kerk van St. Petrus *in vinculis*, en dáár zal de pater abt, door mij van ulieder komst vooruit verwittigd, ulieden de bewijzen laten zien, dat de kerk gesticht werd door den senator Pudentius, en door St. Petrus zelven gewijd werd. Hij zal u ook de ketenen vertoonen, die de goddelooze Nero hem liet aandoen. Ga vervolgens

naar het forum romanum *Campo varcino* genoemd, en breng hem naar de gevangenis *Mamertino*, waar Petrus werd gevangen gezet. Dan bezoek St. Pieter *Montorio*, en wijs hun de plaats aan waar Petrus gekruisigd werd. Voer hen daarna naar St. Marie *in Transpontino*, en toon hun in de vierde kapel aan den linkerkant de beide pilaren, waaraan de heilige apostelen Petrus en Paulus gebonden werden om gegeesseld te worden. Breng hen ten laatste, naar het vatikaan, om hen de ligchamen der heilige apostels te doen zien, en naar de kathedraal van St. Petrus. En als gij hun nu dit alles hebt laten zien, leid dan daaruit het besluit af, dat St. Petrus waarlijk te Rome bisschop moet zijn geweest, en dat, gevolgelijk, al de beloften van Jezus Christus aan Petrus, de sleutelen van het Koningrijk der Hemelen, namelijk, het primaatschap, de onfeilbaarheid, aan zijne opvolgers zijn overgegaan, welke opvolging bewaard gebleven is tot op den tegenwoordigen souvereinen paus Pius IX.—En mogt uw Waldenser, gelijk hij zeker doen zal, hierbij gaan draaijen en wenden; mogt hij hierbij zijn Bijbel voor den dag halen, ten einde het primaatschap van den paus te wederleggen; dan moet gij hem tot de orde roepen, en hem herinneren, dat volgens de afspraak, de strijd alleen gevoerd zou worden door middel van de heilige gedenkteekenen, terwijl (gij kunt er zeker op gaan) de goede Puseyist u te hulp zal komen.

— Maar gelooft gij, mijn vader, dat de Heer Pasquali zich zoo spoedig gewonnen zal geven?

— Wij spreken er ook niet van, mijn zoon, om hem te doen zwichten, er is wel wat anders noodig, om de hardnekkigheid van een Waldenser te overwinnen. Waar het ons nu om te doen is, is dit, u gelegenheid te geven om met eere u uit dezen strijd te redden.

Wat echter den Waldenser betreft, deze zal gewis niet zwichten, ook zult gij hem allerlei dwaze en ongerijmde dingen zien inbrengen tegen deze heilige gedenkteekenen. Doch dan moet gij doen alsof gij u beleedigd gevoelt, en hem verwijten, dat hij zich niet houdt aan de gestelde voorwaarden, en terwijl gij u zoo vertoornd aanstelt, kunt gij u terugtrekken. Zoo moet gij u uit dezen lastigen toestand redden.

Ik weet, dat al wat die goede paters zeggen, ter meerdere eere Gods is; maar ik moet in alle opregtheid bel[illegible] mijn waarde Eugenius, dat ik [illegible] zin had hunnen raad te volgen; het scheen mij eene groote lafheid t[illegible], zóó het slagveld te verlaten.

De pater bemerkte dat ik ontstemd was, en terwijl hij zijne hand op mijn' schouder leide, zeide hij:

— Arme Henri! gij zijt wel ongelukkig bij die eerste schrede die gij doet in uw zendelingsleven; gij, gij ziet u gesteld tegenover een Puseyist, dien gij niet bekeeren moogt, en tegenover een hardnekkigen en kundigen Waldenser, tegenover welken gij u niet wagen moogt....... Maar laat den moed niet zinken, op een ander keer hebt gij weêr een beter kans.

— Maar, zou ik niet kunnen......

— Neen! antwoordde de pater, mij in de reden vallende, kortaf, gij kunt niet, gij moogt niet anders handelen dan ik u gezegd heb. Weet gij wat gebeuren zal, zoo gij niet gehoorzaamt? Gij zult gewikkeld worden in kwestiën, waaruit gij u niet zult kunnen of weten te redden. Van de oudheden, zal hij overgaan tot den Bijbel, en ten gevolge van die vervloekte kunstenarij, waarmede die ketters met den Bijbel weten om te gaan, zal de Puseyist ons laten varen, en tot het protestantisme terugkeeren; zal de Heer Sweetman steeds meer in zijne dwalingen bevestigd worden; zal de Waldenser triomferen, en gij zult hem de overwinning gemakkelijk gemaakt hebben. En gij, wat zal er van u dan worden? Bedenk dat er te Rome een inquisitie is, niet alleen voor de ketters, maar ook voor ieder die der heilige Kerk, zij het ook de g[illegible]gste, schade heeft toegebragt.

Toen hij dit gezegd had, opende hij de deur en liet mij heen gaan, maar dit onderhoud had mij geheel ter nedergeslagen, en de laatste woorden van mijn leermeester hadden mij hevig doen verschrikken.

Toen ik te huis gekomen was vond ik een briefje van den sekretaris van den kardinaal-vikaris, waarin mij geboden werd dadelijk aan de kanselarij te komen, ten einde er kennis te nemen van eenige orders van zijne Eminentie ten mijnen opzigte.

Wanneer een geestelijke op zulke wijs naar de kanselarij ontboden wordt, is dit een bewijs dat hij wegens een vergrijp is aangeklaagd. Ik spoedde er mij dus

heen, en vond er al dadelijk eenige priesters, die mij met een sardonischen glimlach van 't hoofd tot de voeten opnamen. Een hunner, iemand van reusachtige grootte, zeide mij dat ik komen moest voor den kanunnik-sekretaris: en tot dezen werd ik heengeleid. De secretaris, van wien ik spreek, is een priester van 70 á 80 jaren. Dezen eerbiedwaardige, grijsaard, die een voorbeeld is voor alle priesters te Rome, die door den Paus, door al de kardinalen, bemind wordt, die vereerd, haast had ik gezegd, aangebeden wordt door de geheele geestelijkheid, dezen ijvervollen prediker, onvermoeiden biechtvader, vindt men altijd denzelfden, van 's morgens als hij opstaat om de mis te lezen, tot 's avonds als hij, zonder te missen, den dag met zijn kaartspel besluit.

Toen ik bij hem gekomen en hem aangekondigd was, liet de goede kanunnik mij nevens zich plaats nemen; vervolgens zeide hij dat hij gedwongen was mij eene berisping te geven, daar zijn pligt het hem gebood; daarna gaf hij mij te verstaan dat de kardinaal-vikaris zich over mij zeer verontrustte, daar ik den vorigen avond verkeer gehad had met drie Protestanten, die hij mij beval niet meer te zien. Gij kent, zeide hij, de regelen van het derde en vierde heilige Lateraansche concilie, die verbieden een ketter zelfs te groeten; en gij, mijn zoon, gij! gij hebt thee met hen gedronken!! Een geestelijke! Wat dunkt u?

Eigenlijk wist ik op dat oogenblik niet meer in welke wereld ik mij bevond. Aangeklaagd, geschandvlekt, bedreigd van alle kanten, en dat wegens eene daad die de schoonste was van alle die ik in mijn leven nog gedaan had, kon ik mijne hevige smart niet langer bedwingen, en barstte ik uit in een stuipachtig en hevig geween. De kanunnik riep om hulp, en weldra was de kamer met priesters vervuld, maar toen ik weêr tot bedaren gekomen was, verzocht ik den goeden kanunnik mij te willen aanhooren. Toen al de aanwezigen vertrokken waren, vertelde ik hem al wat er gebeurd was, en toen ik gedaan had, zeide hij:

Gij kunt er op aan, mijn zoon, dat de kardinaal-vikaris anders omtrent u ingelicht werd, maar ik stel vertrouwen in hetgeen gij mij zegt, en ofschoon ik de magt niet heb om het bevel van den kardinaal te veranderen, zoo wil ik niettemin de verantwoordelijkheid, op mij nemen; Z. Eminentie is een redelijk man, en ik zal hem zonder moeite overtuigen. Zet dan uw werk voort, mijn zoon; maar doe het met voorzigtigheid; ik zeg dit ter liefde van u, want uw persoon kan in geen geval de zaak der Kerk of hare eer in gevaar brengen, daar gij geen officiëel karakter hebt. Maar, waak over uzelven, mijn zoon, en bid vóór gij met die ketters u in discussie begeeft, drie *Ave Maria's* tot de heilige Maagd, die, gelijk de Kerk leert, alleen al de ketterijen overwonnen heeft; en verder,—vrees voor niets.

Zoo sprak die waardige priester.

En ik, nu kalmer geworden, besloot liever zijn raad dan dien van mijn leermeester op te volgen, en kwam wel tevreden te huis.

Morgen zullen wij ons eerste bezoek brengen aan Rome's oudheden, en overmorgen zal ik u het resultaat onzer wandeling berigten.

Uw getrouwe,

HENRI.

KINDERFEEST TE BLOEMFONTEIN.

(*Van een Correspondent.*)

In de afgeloopene week hadden wij hier wat nieuws—een "Kinderfeest." Het oogmerk was om de kinderen der gemeente bij elkander te brengen, ze met den leeraar en ouders vriendschappelijken omgang te doen genieten, en ze te midden van deze opwekking en vreugde aan te sporen tot het goede. De poging is nog al goed gelukt, en bij eene andere gelegenheid zullen zeker meer ouders en kinderen beide van de uitnoodiging gebruik maken. Zaturdag middag te half vijf vergaderden 160 kinderen in een der schoolgebouwen, en marcheerden onder geleide van den onderwijzer (de kinderen der Zondagschool alhier, met een vlag, "Bloemfontein Zondagschool" geteekend, voorop) naar de plaats voor het feest bestemd. Het was een open grasperk achter de Gouvernements school, waar het jeugdig groene gras, en de heerlijk blaauwe hemel (want het was een uitgezochte dag) niet weinig hielpen om het gemoed vrolijk te stemmen. Na dat de kinderen gezeten waren, kwamen de meesten van de leden van den Volksraad het

feest ook met hunne tegenwoordigheid vereeren. Na het zingen van het kinderlied:

"Lieve Jezus, Vriend van kinderen,
Zie ons bukken voor den troon."

werden er kommetjes uitgedeeld—thee en koek (door de gewillige hulpvaardigheid van eenige leden der gemeente en van de dames in het dorp alhier bezorgd) werd rondgediend—en kleinen en grooten verblijdden zich in het vrolijk genot van Gods zegeningen. De piano ging intusschen vrolijk voort met voor den geest ook verkwikking te bereiden.

Na dat allen verzadigd waren, sprak de Voorzitter van den Volksraad de kinderen toe—onze dorpsonderwijzer laat zijne scholieren daarop een zangstukje driestemmig zingen—appels werden daarna rondgediend—en zoo wisselden een woord van vermaning, het gezang en het genot van nog andere vruchten zich onderling af. Een der ouderlingen, de landdrost van het dorp, en een der raadsheeren lieten zich ook hooren op verzoek van den leeraar.

De zon was nu reeds ondergegaan, en de kinderen renden nog naar het schoolgebouw om hetgeen daar bereid was te aanschouwen. Terwijl alles in orde werd gebragt, gingen zij door het dorp marcheren, onder geleide van de Zondagschoolonderwijzers. Naar het schoolgebouw teruggekeerd, werden zij niet weinig verrast door het gezigt van een zeer schoonen en sierlijk verlichten kersboom. De groene takken met vruchten en allerlei fraaijigheden behangen, en door een groot aantal waslichten geïllumineerd, trokken algemeene bewondering, terwijl een groot transparant van "Abraham, Izaak opofferende," niet minder aller goedkeuring wegdroeg. Na een kort woord van den leeraar, gingen allen naar huis, grootelijks voldaan.

Op den volgenden Zondag predikte de leeraar voor eene zeer talrijke gemeente—des ochtends, aan de ouderen over de woorden Gods aan Abraham: "Omdat gij uwen zoon, uwen eenigen, Mij niet hebt onthouden; voorzeker zal Ik u grootelijks zegenen." De geestelijke beteekenis van het gebod aan elken Christenouder, "offer Mij uw zoon," werd ontvouwd, met aanwijzing van de wijze waarop dit moest geschieden; de moeijelijkheid waarmede dit gepaard zoude gaan, maar ook de groote zegen waardoor het beloond zoude worden. Des middags werden de kinderen weder aangesproken (terwijl zij afzonderlijk in de frontvlerk der kerk zaten) over de woorden des Heilands: "Laat de kinderkens tot Mij komen."

Dit geheele feest is zeker niet voorbijgegaan zonder nut te stichten, zoowel onder ouders als kinderen. De Heer vermeerdere dien zegen nog overvloedig! Welligt kan deze mededeeling ook nog eene nuttige uitwerking hebben, wanneer het anderen opmerkzaam maakt op de noodzakelijkheid om de kinderen der gemeente niet uit het oog te verliezen; maar ze vroeg te lokken tot de kennis en dienst des Heilands. Hoe meer toch zij gevoelen dat zij niet vergeten worden, en dat de omgang met hunne leeraars en onderwijzers niet met vreeze en angst, maar in vrijmoedigheid en liefde mogt wezen, hoemeer zij gevoelen dat de prediking van het Woord hen vooral geldt—des te meer kunnen wij verwachten dat zij met lust zullen leeren, dat zij trage ouders beschaamd zullen maken, en dat de gemeente zal bloeijen waarin de jeugd voor den Heiland wordt gewonnen.

17 Feb., 1857.

KERKNIEUWS.

Kaapstad.—Februarij, den 15den, predikte de Eerw. Dr. Hofmeyr, in de groote kerk. De stoffe, door zijn Eerw. gekozen als inleiding, tevens tot de betrachting van de lijdensgeschiedenis des Zaligmakers, was uit Joh. xii. 3—8,—waarin "Maria werd voorgesteld in haar voortreffelijk liefdebetoon; hetwelk wel door Judas werd gelaakt; maar door den Heiland geregtvaardigd,"—de behandeling van elk gedeelte werd met toepasselijke aanmerkingen verrijkt.

Wij vernemen dat Zijn Eerwaarde aan de gemeenten van Colesberg en Winburg heeft berigt, dat de beroepsbrieven van die gemeenten door hem ontvangen, volgens Art. 210 van het Reglement onzer Kerk, geene kracht meer hebben, en dat hij, gelegitimeerd zijnde, nu weder beroepbaar is.

Zijn Eerw. zal gedurende eenige weken het dienstwerk voor den oudsten leeraar in de stad vervullen.

Op den 23 dezer, is door broederen diakenen ter afbetaling der kerkelijke schuld ontvangen, de som van *Veertien* Pond Sterling.

Z. A. Christelijke Boekvereeniging.—De Jaarlijksche Vergadering dezer nuttige inrigting werd gehouden in de Consistorie Kamer der Groote Kerk alhier, op Dingsdag namiddag, den 24sten dezer. Er is blijkbaar eene toenemende belangstelling in deze goede zaak, zoo als, *en* uit de bijwoning dezer vergadering is gebleken, *en* uit het verslag werd vernomen. De Wel-Ed Heer O. J. Truter werd bij deze gelegenheid gekozen het Voorzitterschap te bekleeden. Ds. A. Faure opende de vergadering met het gebed, en nadat het verslag was voorgelezen, en de rekening, en de staat van het depôt, door den Secretaris en Penningmeester (den Hr. J. D. Marquard), en op voorstel van den Hr. Ruijtenbeek, eenparig besloten, "dat de dank dezer vergadering worde toegebragt aan het hoofdbestuur voor de wijze, ijverige en belanglooze diensten aan dezelve en alzoo aan de Hollandsche Protestantsche gemeenten in dit land bewezen," sprak Ds. Faure over de noodzakelijkheid, vooral in den tegenwoordigen tijd, eene inrigting te ondersteunen, waardoor de leden der Protestantsche kerk in de gelegenheid worden gesteld, voor eenen geringen prijs, boekwerken te bekomen, welke hun geloof bevestigen in de grondwaarheden des Christendoms, welke door het Hoofd der Kerk, trots de hevigste tegenkantingen, uit de nachtelijke duisternis in het helderst licht zijn gesteld geworden.

Het voorstel vond algemeen bijval, dat ieder lid, binnen weinige dagen, zoude trachten een nieuw lid te werven, waardoor het Bestuur in staat zou worden gesteld een meerder getal boekwerken in dit jaar uit te geven.

Na de kiezing van de leden des Bestuurs, besloot Ds. J. Stegmann de bijeenkomst met dankzegging.

Hope Town.—De 7de dezer was bestemd tot inwijding van het nieuwe kerkgebouw der Hollandsche Gereformeerde gemeente aldaar. Tot dat einde, als ook tot het bedienen der bondzegelen, hadden zich drie leeraars derwaarts begeven.

Ds. Louw, één hunner, was het opgedragen, de talrijk opgekomen schare naar genoemd gebouw te leiden. Met dit doel werd de gemeente naar het *oude*, of liever van zeildoek gemaakte kerkgebouw uitgenoodigd, alwaar, na hen verwelkomd te hebben, door middel van eene korte aanspraak, een gebed en het zingen van Ps. cxxxiv: 1 en 2. van deze plaats van aanbidding afscheid werd genomen.

De optogt van hier naar het nieuwe gebouw was plegtig, en de volgorde was, als:

1. De Koster en Voorlezer.
2. „ Leden der Bouwcommissie.
3. „ Ouderlingen en Diakenen.
4. „ Leeraars.
5. „ Oudkerkeraadsleden, en
6. „ Gemeente.

Voor de deur van het nieuwe gebouw gekomen, werd het derde vers van den 100sten Psalm, tot groote stichting der omstanders, door de gemeente gezongen.

Intusschen had Ds. A. Murray, Sen., den kansel beklommen, en nadat allen gezeten waren, sprak ZEerw. op eene gevoelige wijze over de inwijding van het gebouw, of liever over de toewijding van hetzelve aan den Heer, hetwelk tot inleiding strekte van zijnen tekst, naar Haggai ii: 8[b], welke tekst tot grondslag was genomen om te bewijzen:

1. Waarom Jezus de wensch aller Heidenen kan genaamd worden, en

2. Hoe zijn aanwezen de heerlijkheid kan zijn van den eenen of anderen tempel, welk betoog gevolgd werd van eene opwekking tot gebed, opdat de Heer met zijnen Geest in dat gebouw zoude komen en blijven.

In het namiddaguur viel het Ds. Louw ten deel, de voorbereidingspreek te hebben tot het Heilige Avondmaal. Na eene korte voorafspraak werd de gemeente bepaald bij Luc. xiv: 18—32, en uit kracht daarvan werd door ZEerw. voorgedragen hoezeer het kiezen van Jezus tot hunnen Heer, *a. allergewigtigst*, *b. zalig*, en *c. allernoodzakelijkst* was, waarna de nieuwe ledematen werden *opgewekt*, en aan de gemeente *voorgesteld* en *opgedragen*.

Des Zondags vóór de bediening was Ds. W. Murray voorganger, en nam tot onderwerp Ps. cxviii: 24, 25 en 26. Zeer eigenaardig en toepasselijk onderhield ZEerw. zijne gemeente hierover.

1. Als een dag van den Heer.
2. „ „ dankbaarheid.
3. „ „ gebed.
4. „ „ om Jezus te huldigen, en
5. „ „ van gelukwensching.

De namiddag dienst was weder voor Ds. Louw weggelegd. In dit uur werd de gemeente bepaald bij de zaligheid ge-

legen in de gemeenschap met God naar aanleiding van Ps. lxxiii: 28a.

Ten einde deze belangrijke zaak op het gemoed van ieder toehoorder te drukken, schilderde ZEerw. den toestand, *a.* van een mensch die ver van God leeft, en *b.* van hem die nabij den Heer is. Als een gevolg werd daaruit de verhouding aangewezen, die er bestaat tusschen *rampzaligheid* en *eeuwig geluk.*

Met regt mag dit voor hen, die tot deze gemeente behooren, een feestdag genoemd worden. Niet één hunner zal aldaar weder een dergelijken dag beleven. Het blijkt ook, dat het besef hiervan tot ieders hart was doorgedrongen, want de blijdschap en vreugde lag op ieders gelaat te lezen.

Voor een onpartijdig aanschouwer was er nog veel meer op te merken, vooral als hij voor oogen houdt, dat de meeste leden, die tot deze gemeente behooren, letterlijk een *nomaden* leven leiden, en dit moeten doen, om voor hun vee genoegzaam drinkwater te krijgen. Daarenboven zijn ze op dit uiteinde der beschaafde wereld in deze woestijn, zoo niet voor altijd, dan toch voor eene reeks van jaren, verstoken geweest van dat onderwijs en die leiding, welke ieder mensch noodig heeft ter beantwoording aan zijne bestemming. En als men diezelfde menschen tot ruim 1,000 in getal nog geregeld en behoorlijk den tempel Gods ziet binnen treden, en vol aandacht en eerbied neder zitten, psalmen en gezangen zonder onderscheid, door zulk eene menigte, zuiver en goed hoort zingen, dan moet men opgetogen zijn, bekennen en getuigen:—

"*De Heer verlaat de zijnen niet.*"

Ik wil hierdoor niet beweren, dat de Eerw. Kerkeraad van Hope Town geen dank verdient. Integendeel. Naar allen schijn heeft de Heer hen gebruikt, de middelen te zijn in zijne hand, om hetgene verloren was op te zoeken, en de van elkander verwijderden en afgedwaalden te vereenigen en zamen te brengen. Met grond mag men dit onderstellen, als men beseft met hoeveel moeijelijkheden zij te kampen hadden, en door dat alles heen, niet alleen een plan konden beramen van een kostbaar, ruim, fraai, ja bijna *Gothisch* kerkgebouw, dat alle kruis kerken ver op den achtergrond stelt, maar ook dat zij met behulp van hunnen Heer de handen en harten hebben geopend, tot voltooijing daarvan.

En dit is slechts een enkel geval van de vele. Onder anderen hunne keuze van den koster en hunnen voorzinger S. A. du Toit. Voorzeker behoeven zij in dit opzigt, evenmin achter te staan voor eenig dorp in de kolonie.

Moge de Heer der heeren de gemeente van Hope Town verder bewaren en zegenen, en den Eerw. Kerkeraad ook behulpzaam zijn, in het kiezen en verkrijgen van een gewenschten Herder en Leeraar.—Dit zij zoo!

D. Sluiter, Colesberg.

KERK TE LIJDENBURG.

Dec. 9.—Ontvangen van Murraysburg, ...	£15	4	0
Feb. 1.—Van Fauresmith,	10	4	6
	£25	8	6

A. Murray, Jun.

Bloemfontein,
16 Feb., 1857.

Z. A. Christelijke Boekvereeniging.

1857.

Feb. 5.—Ontvangen van Dr. Robertson (Swellendam), ...	£2	5	0
Van den Heer P. F. R. de Villiers (Paarl),	7	10	0
11.—Van vier leden (Kaapstad), ...	1	10	0
12.—Van den Eerw. Hr. J. F. Stegmann (Pniel),	8	12	6
20.—Van den Hr. D. J. H. Ruijtenbeek (Wijnberg), voor 1856, ...	1	2	6
20.—Van do., do., 1857,	7	10	0

J. D. Marquard,
Penningmeester.

OFFICIEEL.

De Ondergeteekenden hebben het genoegen, ter kennis van de respectieve gemeenten der Nederduitsch Gereformeerde Kerk te brengen den navolgenden brief, van wege onze zuster kerk, in Noord-Amerika, ontvangen.

Namens de Commissie,
W. Robertson, } Commissie van
P. E. Faure, } Buitenlandsche correspondentie.

24 Feb., 1857.

AAN DE SYNODE

DER HOLLANDSCH GEREFORMEERDE KERK IN ZUID-AFRIKA.

Geliefde Broeders in onzen Heere Jezus Christus!

Bij het opslaan van de Handelingen onzer Algemeene Synode van October, 1855, p. 15, zult gij bemerken dat uw brief ontvangen en eene Commissie door onze Synode aangesteld is, om dien te beantwoorden. De taak der beantwoording werd aan den Voorzitter dier Commissie opgedragen. Door de bijzondere omstandigheden waarin hij tot hiertoe heeft verkeerd, was eene vroegere beantwoording hem moeijelijk. Terwijl hij dit betreurt, is het hem behoefte aan de Synode van Zuid-Afrika de verzekering te geven, dat er noch van de zijde onzer Algemeene Synode, noch van de zijde harer Commissie, eenige onverschilligheid bestaat, maar dat wij allen de grootste toegenegenheid jegens u koesteren, en de hartelijkste gemeenschap met u verlangen.

Het is ons aangenaam den bloeijenden toestand en de bemoedigende vooruitzigten uwer kerk van u te vernemen, en vurig bidden wij, dat de Heilige Geest op u rusten, en uwen arbeid ook boven de stoutste verwachtingen zegenen moge.

Volgens het verslag onzer laatste Synode, omtrent den toestand onzer eigene kerk, is er veel stof om ons tot dankbaarheid op te wekken, en de verzekering te geven dat de Heer met ons is. Zij geniet vrede en rust. Hare leeraren zijn gehecht aan de leer van den Bijbel en aan onze kerkelijke instellingen. Het getal van nieuwe kerken en de vermeerdering harer leden gedurende het afgeloopen jaar, is zeer bemoedigend, en de steeds toenemende bijdragen onzer kerk ter bevordering van het zendingswerk en van andere godsdienstige doeleinden, zijn niet minder voldoende.

Het getal der classes* onzer kerk is dertig, behalve de classes van Arcot in Indie, bestaande uit drie kerken, vijf leeraars en vier-en-dertig communikanten. Verder hebben wij onder ons eene Commissie voor Buitenlandsche en eene voor Binnenlandsche Zendingen; eene Commissie voor opvoeding; eene Commissie voor Zondagscholen; eene Commissie voor Boekverspreiding, en een Weduw-fonds, welke allen onder toezigt staan der Algemeene Synode.

De grondleggers onzer kerk waren diep doordrongen van het gewigt niet minder van grondige geleerdheid als ware godsvrucht der evangeliedienaren. Mitsdien hebben zij hunne aandacht bijzonder gewijd aan het onderwijs der jeugd, en in het jaar 1770 werd hun eene Charter of Acte van Incorporatie toegestaan van den Koning van Engeland, ter vestiging van Queens nu Rutgers College, in de stad Nieuw Brunswyk, Staat New Jersey. Deze school werd opgerigt voor onderwijs in de geleerde talen en andere vakken van nuttige kennis; ter uitreiking van diploma's, en vooral om jongelingen van goeden aanleg in de godgeleerdheid te onderwijzen en voor de evangeliebediening te bekwamen. Deze Acte van Incorporatie werd hun toegestaan op verzoek van de leeraren en ouderlingen onzer kerk, en onder de namen der eerste Bestuurders, worden die van Goetschius, Leydt, Van Hallingen, Hardenbergh, Westerloo, Zabriskie, Livingston, Hasbrouck en anderen genoemd, welke namen nu, en sedert lang, onder ons gemeenzaam en geëerd zijn. De College is nu in een bloeijenden toestand, met een aanzienlijk getal professoren en ongeveer honderd studenten. Voorzien van de noodige middelen, bekleedt zij nu eene zeer aanzienlijke plaats in de rei der Hoogescholen in ons land. Vele leeraren onzer kerk hebben van daar diploma's ontvangen.

De Theologische Kweekschool, welke ook te Nieuw Brunswijk is gevestigd, heeft grootelijks bijgedragen tot den bloei onzer kerk, en verre weg de meeste onzer leeraren hebben daar hunne opleiding ontvangen. Zy heeft nu de noodige middelen en heeft een' professor in Dogmatiek; een' in Exegese en Oostersche Letterkunde, en een' in Kerkelijke Geschiedenis, Kerkregt, en Pastoraal Theologie. Een ruim *Pension* (Theological Hall) is nu voltooid, en zal op den 23sten September worden geopend. Dit gebouw kan meer dan honderd inwonende

* De Hollandsch Gereformeerde Kerk in Amerika bestaat uit Gemeenten, Classes, drie bijzondere Synoden, en eene Algemeene Synode.—VERTALER.

studenten bevatten, behalve ruime vertrekken voor de voorlezingen der Professoren, eene bibliotheek, en eene kapel. Het wordt "Peter Hertzog Hall" genoemd, ter eere van een reeds ontslapen' koopman van dien naam te Philadelphia, vermits het is tot stand gebragt door de vrijgevigheid zijner weduwe, lidmaat der Hollandsch Gereformeerde Kerk te Philadelphia, die de groote som van dertig duizend zeven honderd en vijftig dollars* daartoe heeft geschonken.

Eenige jaren achtereen werden wij op het gebied der Buitenlandsche Zending in onze verwachting teleurgesteld. Verscheidene zendelingen werden door den dood getroffen, terwijl andere door ongesteldheid werden genoodzaakt het arbeidsveld te verlaten. Maar het heeft aan het Groote Hoofd der Kerk behaagd, de zending te Amoy zigtbaar te zegenen, alwaar de Broeders Doty, Talmage, en Jerolamen, met hunne echtgenooten arbeiden. Gedurende het jaar 1855, hebben deze broeders, te Amoy en op twee staties op het land, ongeveer tachtig personen gedoopt en in de gemeenschap der kerk opgenomen. In het vorige jaar hebben zij ruim vijftig bekeerlingen gedoopt.

Onze kerk is ook met vrucht werkzaam in hare uitbreiding, door onze Commissie voor Binnenlandsche Zending, vooral in de nieuw gevestigde Staten in het westen van ons land. De bijdragen onzer kerk over het jaar eindigende op den 1sten Junij 1856, beloopen op $13,911.73. De gezamenlijke ontvangst van gelden bedroeg $19,168.43, zijnde $5,256.78 meer dan in het vorige jaar. Twaalf kerken genoten de ondersteuning dier commissie, en het getal leden door haar opgenomen bedraagt vijf honderd zeven en tachtig. Het arbeidsveld strekt zich steeds verder uit in de groote en vruchtbare gewesten van ons land, ten westen en zuid-westen. De Algemeene Synode wendt pogingen aan om een fonds van vijf duizend dollars onder goede securiteit daar te stellen, ten einde de renten van dat kapitaal aan te wenden tot ondersteuning van nieuw gevestigde en weinig vermogende gemeenten in ons land, in het vestigen van kerkgebouwen. Uit gebrek hieraan zijn de werkzaamheden der zendelingen vaak grootelijks belemmerd geworden, en is het hun soms volkomen mislukt, gemeenten te vestigen, waar zich eene geschikte gelegenheid daartoe aanbood.

Het zal onze kerk en onze Algemeene Synode aangenaam zijn, de vriendschappelijke briefwisseling met u voort te zetten, en van tijd tot tijd iets omtrent den toestand en de vooruitzigten uwer kerk te vernemen. Wij koesteren de hoop dat de dag niet meer verre is, wanneer de geheele aarde zal gebragt worden tot de kennis van Christus, en zijn rijk zal worden uitgestrekt tot al de volken, en wij gelooven dat de vriendschappelijke gemeenschapsoefening tusschen zijn volk in verafgelegene deelen der wereld, een der middelen is om de komst van dien dag te verhaasten. Wij bevelen u en uwe kerk aan zijnen zegen en zijne genade aan, terwijl wij vurig bidden, dat de Geest, de Trooster, in u wone en steeds met u blijve.

Namens de Algemeene Synode,

SAMUEL B. HOW, Voorzitter.

Nieuw Brunswyk,
29 Augustus, 1856.

* Eene dollar heeft de waarde van vier shillings.—VERTALER.

ZENDINGWEZEN.

Ontvangen van Ds. J. F. Reitz, het gecollecteerde te Somerset (West), ...	£ 0	12	0
Van den Broeder Diaken Kassier D. Cloete, H.z., het gecollecteerde te Wijnberg,	6	0	0
	£6	12	0

P. E. FAURE,
Thesaurier.

Waterloo aan den Wijnberg,
18 Feb., 1857.

Theologische Kweekschool.

Feb. 14.—Ontvangen van Ds. N. Hofmeyr, subscriptie voor de jaren 1856 en 1857, ...	£10	0	0

A. FAURE.

Leeuwenrust,
26 Februarij 1857.

Van de Sandt de Villiers & Co., Drukkers.

DE GEREFORMEERDE KERKBODE
IN ZUID AFRIKA.

DEEL IX.] ZATURDAG, MAART 14, 1857. [No. 6.

JEZUS AAN HET VOLK GETOOND.

Jezus dan kwam uit, dragende de doornen kroon, en het purperen kleed. En Pilatus zeide tot hen: Ziet den mensch!

Het is bekend welke pogingen Pilatus in het werk stelde om Jezus aan de woede der Joden te onttrekken. Er is niet aan te twijfelen of hij heeft zich tegen den Heer *bezondigd*, door tegen zijne eigene overtuiging Jezus over te geven aan den wil van het volk, hoewel niet uit haat, en niet uit nijd, maar uit zwakheid. Pilatus was aanvankelijk niet vóór noch tegen Jezus ingenomen, maar geheel onverschillig; doch even als bij een geblinddoekte, die naar een doel zal loopen, meestal reeds de allereerste stap in eene verkeerde rigting geschiedt, zoodat al de verdere stappen altijd meer van het doel leiden, zoo was ook de allereerste opvatting en aanvatting van dat regtsgeding door Pilatus, eene misvatting, die al het overige, dat hij in het werk stelde, deed mislukken. Pilatus zag namelijk terstond, met besliste duidelijkheid, dat Jezus enkel uit nijdigheid door de overpriesters aan hem was overgeleverd (Matth. xxvii: 18). Het kon hem niet geheel onbekend zijn gebleven, dat de Joodsche overheden reeds sedert lang hevig verbolgen waren over eenen man, die predikte en krankheden genas, en door het volk hoopsgewijze werd gevolgd, en nu zag hij dezen man in hunne magt en aan hem overgeleverd.

En wat deed nu Pilatus? In plaats van zich te beschouwen en te gedragen als regter, en de zaak in vollen ernst te behandelen, neemt hij jegens de overpriesters de houding aan van een speler; begint met hen te spotten, en gaat zoo lang voort hen te kwellen en te tergen, tot dat de woede der priesters in lichterlaaije vlam uitbreekt, die, tot het volk overslaande, hetzelve doet woeden en schuimen als een vuurkolk, waaraan geen blusschen mogelijk is. Toen zag hij te laat, dat men gemakkelijker de driften kan gaande maken dan stillen. Zeker had Pilatus niet gedacht, dat zijne spottende ligtzinnigheid zulke gewigtige gevolgen zou hebben; doch hij had dit moeten en kunnen vermijden, door niet buiten den ernst van zijn ambt te treden, en toen hij daar buiten getreden was, door de herinnering van Jezus, dat zijne magt hem van boven gegeven was, en dat derhalve ook hij (Pilatus) geroepen was van de *waarheid* te getuigen—niet ter zijde te stellen.

Nu echter zegt hij tot de overpriesters, terwijl deze Jezus aan hem overleveren: *Wat beschuldiging brengt gij tegen dezen mensch*? Op een toon, die duidelijk deed gevoelen, dat Pilatus het plan van de overpriesters doorzag, en dat hij hen daarom reeds dadelijk in het ongelijk stelde, hetgeen buiten zijne *regterlijke* roeping was. Daarom ontstaken de beschuldigers terstond in toorn, zeggende: *Indien deze geen kwaaddoener ware, zoo zouden wij hem u niet overgeleverd hebben*. Pilatus antwoordde hierop: *Neemt* GIJ *hem en oordeelt hem naar uwe wet*. Dit was wederom een woord in dezelfde lijn van vooringenomenheid tegen de priesters en buiten de lijn van zijne bediening.

Wanneer de lagere overheden iemand in staat van beschuldiging stellen en tot de hoogere overheden brengen, zoo

is het billijk dat deze beginnen, niet met de beschuldigers in het ongelijk te stellen, en de zaak, zonder alle onderzoek als onontvankelijk te verklaren, maar met het onderzoek der zaak zelve. Pilatus echter oordeelde zonder eerst de zaak te onderzoeken, en dit was verkeerd. Hij had eenvoudig de aanklagt moeten hooren, en dezelve niet waar bevindende, had hij den beschuldigde moeten vrijspreken en in vrijheid stellen. Doch God volbrengt zijnen raad ook door de verkeerdheden der menschen; juist door Pilatus onregterlijke manier van handelen werd dit regtsgeding het merkwaardigste regtsgeding waarin de regter den beschuldigde *onschuldig* verklaart en kastijdt, en overgeeft om gedood te worden (Matth. xxvii: 26).

Door Jezus gedurig den koning der Joden te noemen, in de woorden: "Wilt gij dat ik u den KONING DER JODEN loslate?"—"wat wilt gij dan dat ik met hem zal doen, die gij een KONING DER JODEN noemt?"—"Ziet uw KONING!"—"Zal ik UWEN KONING kruisigen?"—wierp hij ontophoudelijk olie in het vuur der hartstogten, en door derzelver eischen niet beslissend en met regterlijken klem en magt tegen te gaan, maar altijd weder te paaijen en teleur te stellen, nu door het zenden van Jezus naar Herodes, dan door eene keus te laten tusschen Jezus en Barabbas, werden zij vervoerd tot volslagen razernij. Daarom greep Pilatus thans te vergeefs de zaak aan bij eene andere, niet meer spelende, maar bloedige zijde, en zoekt hij vruchteloos het volk tot bedaren te brengen en Jezus te redden. Hij liet namelijk Jezus geeselen; dat dit met meer dan gewone wreedheid geschied zij, laat zich denken. Men moest immers des volks medelijden gaande maken! Daarom behandelde men Jezus zonder medelijden. De knechten dreven met Hem hunnen vollen moedwil; zij maakten Hem voor de te zamengeroepen menigte volk tot eenen spotkoning, door Hem eene kroon, van doornen gevlochten, op het hoofd te zetten, en een versleten staatsie-mantel om te hangen, en een rieten schepter in zijne handen te geven, en tot Hem te zeggen: "Wees gegroet, gij Koning der Joden!" terwijl zij te gelijker tijd op Hem spuwden, en Hem met de vuist in het aangezigt en met den rietstaf op het hoofd sloegen (Matth. xxvii: 26—30).

Door Hem de doornenkroon te slaan in het hoofd, moest natuurlijk het bloed rondom het hoofd afloopen over het aangezigt, terwijl de haren aan elkander kleven en stijf moesten staan van het bloed. Dit alles, gevoegd bij de spotkleeding van Jezus, maakte zulk een indruk op Pilatus, die anders, meer dan iemand, aan bloedstorting gewoon was, dat hij Jezus uit het regthuis naar buiten leidende, om Hem aan het volk te toonen, niet kon nalaten om met een aandoenlijk woord:—ZIET DEN MENSCH!" het medelijden des volks op te wekken.

Veel jammerlijks en ellendigs had hij gezien, maar een mensch, in zulk eene erbarmlijke gedaante, als dezen mensch, nog nooit. En, inderdaad, hier was een schouwspel dat steenen zou hebben kunnen bewegen, en waarvan menschen ongeroerd bleven.—"Kruist hem!" riepen de overpriesters; "kruist hem!" riep het volk. Alleen Pilatus bewees nog een vonk van menschelijk gevoel over te hebben, en nog zeer hoog te staan boven zijne soldaten, toen hij op den door hunnen moedwil mishandelden Jezus wees, met de woorden: "ZIET DEN MENSCH!" Treffende uitdrukking voorzeker!

Toen, als vroeger de Joodsche regter Kajafas, zoo zeide thans de Heidensche regter, Pilatus, meer dan hij wilde of vermoedde. Want wien wil Pilatus dat wij zien? DEN MENSCH; — en wie is dat? Niet alleen Jezus, maar ook gij en ik, en een iegelijk, die onze natuur deelachtig is, en zoo zegt Pilatus—uit hooger standpunt, als een werktuig Gods beschouwd—tot een iegelijk, dien hij Jezus toont,

dragende de doornen kroon en het purperkleed, in zijn: ZIE DEN MENSCH! ZIE U ZELVEN.

Dit is het groote punt waarvan alles in de lijdensgeschiedenis des Heeren uitgaat, en waarheen alles terugkeert. De Heere Jezus leed niet voor zichzelven, maar voor ons, of, hetgeen hetzelfde is, zoo wij gelooven, wij leden in Hem. Hij stond in onze plaats. Alles wat Hij door ons onderging, hadden wij moeten ondergaan. Derhalve, overal waar gij Jezus ziet, o mensch! ziet gij den mensch, ziet gij uzelven. Komt—hooren wij ook hier wat de onregtvaardige regter zegt. God zegt door hem tot ons: ZIET DEN MENSCH! welk eene magt heeft de zonde over hem; hoe vreeslijk ligt Gods straffende hand op hem; hoe smartelijk is hij verlost!

ZIET DEN MENSCH! welk eene magt heeft de zonde over hem! Wie de natuur der zonde wil leeren kennen, die aanschouwe wat met den Heere Jezus geschiedde, toen Pilatus van Hem zeide: *ziet den mensch!* Daar stond Hij als een lam in het midden van eene onafzienbare menigte wolven, bloedende aan de wonden die Hij had ontvangen. Hij was het doelpunt van den onverzoenlijken wrok der priesteren, en van de uitzinnige woede van een opgeruid volk. Tegen Hem had de zonde alle hare dienaren opgeroepen, en de hel alle hare krachten ingespannen. Zie, tot zoo ver kan de zonde den mensch brengen, dat hij zijnen medemensch aan alle jammeren, ellenden, folteringen ten prooi kan geven. En wat nu menschen Jezus aandeden, dat kunnen zij ook mij en u aandoen; want niet te vergeefs zeide Christus tot zijne discipelen: Ziet, *ik zend u als schapen in het midden der wolven.* Ja, wij leven en bewegen ons tusschen leeuwen en tijgers, wier verscheurende muilen en klaauwen door Gods engelen voor ons, gelijk voor Daniel in het leeuwenhol, worden toe en vastgehouden, zoodat wij veilig kunnen wandelen; doch indien die engelen hunne handen slechts één oogenblik terugtrokken, wij zouden voorzeker en terstond worden verscheurd en verslonden. Zeg niet: "de mensch zal zoo wreed niet zijn met den mensch." ZIET DEN MENSCH Jezus; was er ooit een mensch die beter sprak en beter handelde, en meer weldaden uitdeelde aan allerlei menschen; en zie hoe erbarmelijk nogtans deze mensch door den mensch is mishandeld? Een heidensch wijsgeer had gezegd: "Als de deugd in persoon op aarde kwam, zoo zouden alle menschen haar lief hebben;" zij kwam op aarde en werd gekruisigd.

Ach, zie, wat heeft de zonde van den mensch gemaakt! Een dier? neen, een duivel; want de tijger verscheurt zijne prooi, maar martelt haar niet; alleen de mensch kan den mensch het bloed bij druppels uitpersen, en als zijn slagtoffer dood is, dan wroet hij nog in het lijk, of het ook nog meer bloed te storten heeft. Zie dan den mensch in dezen Mensch! Leer hem kennen in de diepte van zijn val, in de hoegrootheid van zijn bederf. Ja, zie den mensch, dat is, zie uzelven. Ook gij behoort tot die wezens, die dat alles aan Jezus gedaan hebben, en als mensch zijt gij in staat te doen al wat menschen gedaan hebben. Zeg niet, ik zou een Petrus of Johannes, eene Martha of Maria voor Jezus geweest zijn: want dat waren *bekeerde* menschen; als *menschen* hebben wij de natuur van de godvergetenen Fariseers, van de Schriftgeleerden, van het woedende volk, van den onregtvaardigen Pilatus, en van zijne wreede soldaten. Daarom moet gij zeggen: Indien *menschen* den Heere Jezus zoo gruwelijk mishandeld hebben, zoo ben ik daartoe ook in staat: want ik ben ook een mensch. Dat brengt tot een regt inzigt in onzen natuurlijken toestand, tot den regten ootmoed des harten, wanneer wij in het uitwerksel de oorzaak, in Jezus lijden als in een volmaakt helderen spiegel het bederf zien van ons eigen hart, en bij elke folte-

ring, die *wij* Hem doen ondergaan, stil staan, en tot ons zelven zeggen: zie, dat doen zondige menschen aan dezen heiligen mensch, en daar ik ook een zondig mensch ben, zoo zou ik misschien, en zoo God mij niet bekeerd had, *zeker* hetzelfde gedaan hebben.

Ziet den Mensch ! hoe vreeslijk ligt Gods straffende hand op hem ! wij zien in den tentoongestelden Jezus niet enkel de onzalige *magt*, maar ook de rampzalige *straf* der zonde. Wat de Heere Jezus onverdiend leed, dat heeft ieder zondaar verdiend te lijden. Jezus *werd* der wet onderworpen, en tot een vloek gemaakt. Wij *zijn* van nature én onder de wet én onder den vloek. En wat moet er aan ons gebeuren, als die vloek aan ons voltrokken wordt? Ziet het in Jezus. God zegt door Pilatus tot ons: Ziet den mensch onder den vloek van God. Ziet het aan de kroon van doornen op zijn hoofd: want de doornen vertegenwoordigen den vloek: ziet het aan het spotkleed om zijne schouders, en aan den rieten schepter in zijne hand; want deze vertegenwoordigen het schijnkoningschap van den mensch, en de wezenlijkheid van zijne ellende. Ja, Jezus nam onzen vloek op zich om ons zijnen zegen mede te deelen. O, goddelijk mededoogen! Wat heeft den Heer tot zulk eene ontzaggelijke ruiling bewogen? Niets dan onze ellende. Daar Hij, de Heilige en Onsterfelijke, onmogelijk in satans magt noch in des doods geweld kon gehouden worden, zoo wilde Hij voor een tijd afdalen in den afgrond onzer ellende en van onzen vloek, opdat wij er niet eeuwig in verloren gaan, maar door Hem daaruit opgetrokken zouden worden. Zoo velen wij gelooven, en daarmede één wezen met Hem zijn, hebben wij in Hem den vloek van God gedragen; en daarom moeten wij bij de beschouwing van ieder gedeelte der lijdensgeschiedenis tot ons zelven inkeeren en zeggen: dat had ik eeuwig moeten lijden als de Heere Jezus het niet, in den tijd, tijdelijk voor mij geleden had; doch Hij heeft het voor mij geleden. *God heeft Hem, die geene zonde gekend heeft, tot zonde gemaakt*; God heeft den Onzondige als een zondaar behandeld, opdat de zondige door Hem zou kunnen behandeld worden als een onzondige. Alle mijne overtredingen heeft God van mij afgenomen en op Jezus gelegd. *Ik* ben Barrabas, die vrij is, omdat Jezus in de plaats van mij gekozen is.

Ziet den Mensch! hoe smartelijk is hij verlost! Langs zulk een bloedigen weg als Jezus ging, moest onze zaligheid worden uitgewerkt. Om ons te verlossen, moest de *Heer* aan hemel en aarde tot zulk eene diepte van ellende en jammer worden afgestort, dat een *mensch* met een gevoel van medelijden aan Hem zeggen moest: "Ziet, welk een ellendig mensch!" om niet te spreken, dat Hij zelf moest uitroepen: *Mijn God! Mijn God! waarom hebt Gij Mij verlaten?* Voorwaar, wij zijn duur gekocht! Onze verlossing heeft niets minder gekost dan het bloed, dan de uitstorting des levens van den Zoon van God. Het is zoo, er is behalve het zeggen van Pilatus: "Ziet den Mensch, hoe ellendig hij is!" ook van Jezus te zeggen: "ziet den mensch hoe heerlijk Hij is!—doch de heerlijkheid die wij in Jezus zien, wordt ons enkel getoond om ons de heerlijkheid te doen beseffen die Hij heeft moeten verlaten om voor ons te lijden; en zoo wordt zijn lijden juist hierdoor grooter, ja, allergrootst. Of is het na te gaan wat het zegt, dat Hij, voor wiens heiligheid de heilige engelen beschaamd het aangezigt bedekken, als mensch onder zondige menschen leeft niet enkel, maar ook door dezelve mishandeld wordt met den uitersten moedwil en wreedheid. En is het nu eene volstrekte onmogelijkheid voor de allerhoogste *wijsheid*, om eene groote kracht aan te wenden tot eene kleine zaak; om eene groote oorzaak te geven aan een klein uitwerksel, om een allerhoogst middel te

gebruiken, waar een minder middel hetzelfde gevolg kan te weeg brengen. —zoo is het onomstootelijk bewezen, daar de Zoon van God op deze smartelijke wijze werd behandeld; dat onze verlossing op geene andere wijze heeft kunnen tot stand gebragt worden. Te regt roepen wij dan uit, terwijl wij Jezus zien voor het regthuis van Pilatus, dragende de doornen kroon en het purperkleed—"ZIET DEN MENSCH!"—hoe smartelijk is hij verlost! want wat Jezus leed, dat leed Hij ter verlossing van den mensch, dus ook van mij: want ik ben een mensch. Ja, in Hem zie ik mijzelven regtvaardig gestraft. Hij heeft geen kwaad gedaan, maar ik ontving in Hem wat ik verdiend heb. Daarom is de plaats waar Hij staat en de toestand waarin Hij verkeert, niet de zijne, maar de mijne. Hier had IK behooren te staan, ik die schuldig ben, niet Hij die onschuldig is; doch omdat HIJ er stond, stond IK daar, en zoo behoef ik daar niet meer te staan. Ik stond daar in ZIJN persoon, en derhalve kan mijn eigen persoon daar niet meer staan. Doch, hoe weet ik, dat IK daar stond in Christus? Door het geloof. Door het geloof is Christus niet enkel wezenlijk en waarachtig in mij, maar ben ik wezenlijk en waarachtig in Christus. En ziedaar nu de toepassing die deze beschouwing, die het zien van JEZUS als dragende de doornenkroon en het purperkleed, bij al den volke hebben moet. Pilatus bragt den bloedenden Jezus uit en zeide tot de toeschouwers: "ZIET DEN MENSCH!" om het volk medelijden in te boesemen voor Jezus. Hij wilde dat medegevoel bij hen opwekken, hetwelk zich stelt in de plaats van den ongelukkige en zich zijne ellende aantrekt, als ware het onze eigene. En zie nu, er is ook in het geestelijke zulk een medegevoel, dat ons verplaatst in den persoon en toestand van dien wij beschouwen, en dat ons in en met denzelven doet lijden en verblijd zijn; en dat medegevoel,—niet de bloot zinnelijke, hartstogtelijke aandoening, wil Jezus dat wij hebben. Dat gevoel heeft Hij ons aanbevolen: *Blijft* IN MIJ *en* IK *in u!* (Joh. XV: 4.) En daarom wekken wij elkander daartoe op. Het medegevoel met Christus zij dan de vrucht ook van deze Christus aanschouwing; want door hetzelve zijn wij met Jezus één geest, éene ziel, en één hart; terwijl wij door hetzelve zijn leven medeleven, zijn lijden medelijden, en in de gemeenschap zijn met alles wat Hij had en heeft? En wat is dat medegevoel? Het is het geloof, *door de liefde werkende:* want door dat geloof lijdt Christus VOOR ONS, en lijden wij, IN Christus, MET Christus.

EEN VERHAAL

UIT DE EGYPTISCHE KERK DER DERDE EEUW.

HOOFDSTUK II.

(*Vervolg van bladz.* 395, *Deel* 8.)

Indien Maia geweten had hoe vele dagen er nog verloopen moesten vóór dat zij haar speelgenoot weder zou ontmoeten, dan zeker zouden al hare redeneringen onder den last der droefheid bezweken zijn, doch het leven stelt ons gelukkig slechts *het heden* voor, en te midden harer huisselijke bezigheden vloeiden Maia's dagen effen en liefelijk voort, terwijl elke dag nieuwe bloemen op haar pad strooide. Zoo, in de schaduw der stille vaderlijke woning als verscholen, wijdde Maia al hare zorg aan haar vader en aan hare huishouding, en rustig weidde haar blik over de onbekende, onbegrensde wereld—zóó luisterende en leerende, en vele dingen overleggende in haar hart, groeide Maia tot jonkvrouw op.

Geheel verschillend was de loopbaan van Cleon geweest. De aan Maia onbekende wereld was zijn leermeester, zijn eigenlijk te huis geweest. In noordelijke luchtstreken, onder de strenge tucht des legers was hij opgegroeid. Strijd, moeite en zorg, plotseling gevaar en de steeds onzekere kans des gevechts hadden zijnen

wil versterkt, zijn gemoed gevormd. Op een standpunt geplaatst waar het bevelvoeren in groot gevaar bragt, en waartoe ongemeene kunde vereischt werd, had hij zich door juist doorzigt en groote kracht van geest reeds vroeg krijgslaauweren verworven, en was hij tot een' aanzienlijken rang opgeklommen. Eindelijk vergunde hem een' wapenstilstand om naar Alexandrië terug te keeren. De volgende losse bladeren zullen ons eenigermate een inzigt geven in de geschiedenis zijner ziel:—

Uittreksels uit Cleon's dagboek.

Zoo ben ik dan in de woning mijner kindschheid terug gekeerd! Ik schrijf nedergezeten in hetzelfde voorportaal waar de oude Caius Sartorius gedurende de zomer avonden plagt te rusten. Voor mij strekt de tuin zich uit waar Maia en ik plagten te spelen.

De boomen zijn gegroeid—ook Maia moet gegroeid zijn. Ik ben veranderd—het is mij alsof ik eeuwen sints dien tijd doorleefd heb. Zou Maia ook zoo veranderd zijn! Over eene maand zal zij uit Italie wederkeeren.

Hoe vreemd is het om in oude, welbekende streken terug te keeren, de natuur immer denzelfden stillen cirkel te zien betreden als voorheen, met hare jaargetijden en bloemen, dagen en starren, immer onvermoeid, altijd dezelfde; terwijl wij tijden hebben doorleefd die nooit terugkeeren; terwijl zij zich om haren as blijft wentelen gaan wij voort—immer voort; en toch met al onzen vooruitgang kunnen wij nimmer den kring overschrijden waarin zij ons geplaatst heeft. Voorwaar de natuur is zeer magtig.

Is zij dan de spiegel van het oneindige, of is zij slechts de sluijer die ons van het oneindige scheidt? *Wat* is dan dat oneindige, dat zij voor ons verborgen houdt? Als zij slechts een sluijer is—indien deze uitwendige wereld, indien dit sterfelijk leven slechts een sluijer is—is het dan eene schitterende ijskoud medelijdende over den afgrond der duisternis geworpen, of is het een licht kleed dat de eeuwige dag der sterren en der hemelen voor ons verborgen houdt?

Voor ons! Wie zijn wij dan? Sterren in den nacht der eeuwigheid of druppels in de zee des tijds! Zijn *wij* of is de natuur het naast aan het verhevene? Die denkende, twijfelende, bevende, ondernemende geest, dien wij bezitten—wij, die het heelal als goden omvatten, en die nogtans als de dieren in het stof verzinken—wij, wier gedachten zich tot het oneindige verheffen, en wier hand nogtans geen enkele bloem kan doen ontluiken!—wij, die duizenden onzer natuurgenooten kunnen dooden, en die nogtans geen enkel diertje in het leven kunnen terugroepen—*Wie en wat zijn wij?* Wij zijn de bron des levens niet—het moet dus elders zijn. Waar? In de natuur? Overal vloeijen stroomen des levens; duizenden van nieuwe schepselen ontvangen dag aan dag het leven—wáár dan is de bron van al dat leven dat rondom ons vloeit, en die wij nogtans nimmer kunnen tasten? Och! dat ik die vinden en mij in dezelve baden mogt. Maar wat is leven? Wat is dood? Zijn zij niet ontwikkelingen van hetzelfde denkbeeld—overgangen van hetzelfde bestaan? Leven, dood, droefheid, vreugde, liefde, smart—zijn zij allen dan slechts schijn en schaduwbeelden, droomen van een' zomerdag of een' winternacht? Zijn wij zelven dan druppels die naar willekeur van den bodemloozen afgrond des levens worden afgescheiden, bestemd om na in deze beneden wereld gelouterd en gezuiverd te zijn, weder door die bron des levens te worden opgevangen? Is dit zoo, waartoe dan die vernedering? Is alles dan zonder doel, zonder beteekenis, een louter chaos van verwarring? En welk is het onderscheid tusschen dien chaos en den bodemloozen afgrond des levens? Ik die lief heb, en strijd, en vrees en hoop *zal sterven* en al mijn strijd, liefde, vreugde, vrees en hoop zullen met mij sterven, dan zal ik ook vergaan; want wat ben ik buiten die, welk is het onderscheid tusschen niets te wezen en *iets wat niet mijzelf is?* Zulk eene ontsterfelijkheid is niet beter dan vernietiging? En deugd én ondeugd, de strijd en zegepraal der edele gemoederen, de misdaad der diep verlaagden, de struikelingen der zwakken, hebben zij allen geen doel noch beteekenis? Zijn zij allen slechts overgangspunten van het een of ander fragment der Godheid? De Godheid aan lijden en misdaad onderworpen! hoe kan dit mogelijk zijn? hoe kan zwakheid uit sterkte, hoe kan de dood uit het leven vloeijen? Zijn er dan misschien gelijk in het oosten geleerd wordt *twee bronnen* van bestaan? twee krachten werkzaam in het heelal,

goed en *kwaad*? Als dit zoo is welk van die twee is dan de sterkste? En als er twee bronnen zijn, dan moeten er immers ook twee verschillende doeleinden zijn. Waartoe behoort de natuur? waarheen rigten wij onszelven? Is deze aarde, zijn onze harten het strijdperk van het goed en het kwaad? zijn wij, gelijk de natuur, slechts het strijdveld of zijn wij zelven *de strijders?* zoo ja, dan moeten wij deel aan dien strijd nemen, waarin ons zegepraal of nederlaag te wachten staat. Uit die twee doeleinden, uit die twee krachten moeten wij kiezen. Maar waarin bestaat onze wapen krachten, wat is ons oorlogsplan?

De Stoïcijnen zeggen: "sterf af!" maar wat afsterven? de vreugde, de natuur alles waar het hart zich in verlustigt! dit is immers sterven vóór den tijd!

Och! dat ik licht mogt vinden! Och! dat ik iemand mogt ontmoeten wien ik naar licht kan vragen! Ik heb de scholen der wijsbegeerte doorloopen, doch geene derzelve kan mij bevredigen. Sommige zeggen dat de zucht naar bevrediging slechts kinderachtige nieuwsgierigheid, ongeduld, misdaad is, dat het doel des levens is *verdragen*. Ik zou veel kunnen verdragen om een doel te bereiken; maar te leven om te verdragen en te verdragen om te leven! is er geen antwoord op de levensvraag? is er geene bezigheid voor al de snelle en rustelooze krachten van ziel en ligchaam dan dit, *geen kwaad te doen*.

Daarna heb ik gezocht om den innerlijke strijd in uitwendig rumoer te doen verzinken, in gezelschap, in gevecht, in stoute waagstukken, in kloeke daden, en voor een tijd vond ik daarin opwinding en tevredenheid. Maar in de stilte die daarop volgde verhief zich de oude vraag luider dan ooit, *waartoe dit alles?* Wat deert het mij, wat deert het de geheele wereld of de Gothen dan wel of de Romeinen de volkeren onder den voet treden, of de misdaden der barbaarschheid of wel de meer verfijnde zonden van de bedorvene beschaving de overhand behouden, of Philippus de Arabier of wel Decius de slaaf der Pretorianen en de meester der wereld zij? *Waartoe* is mijn leven? ziedaar wat ik weten wil, waaraan mij alles gelegen is, en het antwoord komt nooit!

Caius Sertorius had zijn doel niet bereikt. Het oude vraagstuk omtrent den oorsprong des kwaads—de strijd tusschen de goden en den satan—was nog niet beslist, en evenmin vergeten, Cleon had vele veldslagen gestreden en vele laauweren behaald,—hij was hoog in rang in het leger opgeklommen, zeer hoog zelfs, wanneer men zijne jeugd in aanmerking nam, doch één strijd bleef onbeslist—hij had *het eene noodige* nog niet verkregen. "Ik had half mijne belofte vergeten om het feest van den rijken koopman Sapius bij te wonen," zeide Marcellinus, een van Cleons jonge krijgsmakkers, toen zij op zekeren dag op de kaaijen van Alexandrie heen en weer wandelden. "Wij moeten scheiden, of wacht, hij vroeg mij naar u eenigen tijd geleden, en verzocht mij u naar zijn huis te geleiden. Wilt gij nu medegaan? er zullen slechts weinige gasten zijn."

"Ik ken hem niet, en in een klein gezelschap zijn vreemden meestal tot overlast."

"Nu, zoo als gij wilt; de man is een Christen, maar geen dweeper, en hij ontvangt voortreffelijk.

Cleon aarzelde; doch nieuwsgierigheid behield bij hem de overhand, en hij vergezelde zijn' vriend. Gedurende zijn' studie tijd in Alexandrie had hij veel van de Christenen gehoord als eene Joodsche sekte, wier begrippen veel overeenkomst met die der nieuwe Platonische school hadden, met bijvoeging van eenig vreemd en geheel nieuw bijgeloof. Hij had van hunne heilige boeken hooren gewagen, als vele voortreffelijke voorschriften bevattende met het onverklaarbaarst mysticismus gepaard. Hij had Christenen in het leger, en ook op zijne reistogten ontmoet, en had zich meer dan eens over de lijdzaamheid en zachtmoedigheid verwonderd die zij onder schimp en smaad aan den dag hadden gelegd, alsook over hun moedig verdragen der grootste smart en kwelling, liever dan zekere eer aan de keizerlijke banier te bewijzen. Het was hem ook bekend dat zij een vaste overtuiging der onsterfelijkheid hadden, en hun leven op deze aarde slechts als een' pelgrimstogt beschouwden. Cleon verlangde zeer te zien of dit waarlijk hun geloof was, en hoe zij leefden onder de vaste overtuiging dat hen hiernamaals eene eeuwigheid van vreugde of smart wachtte.

"Kent gij velen dier christenen, Marcellinus?" vroeg hij toen zij zich op weg bevonden.

"Neen, zij plagten het gezelschap van andersdenkenden te mijden, en behooren bovendien, voor het grootste gedeelte, tot de armen en ongeletterden. Maar de laatste kiezers waren over 't algemeen zoo verdraagzaam dat het hun vergund is om handel te drijven, feesten te geven, en zelfs om in 't leger te dienen,—er zijn er onder hen die als redelijke wezens het leven kunnen genieten."

"Gelooven zij niet dat de leer der onsterfelijkheid aan hen is geopenbaard?" vroeg Cleon.

"Ik ben geen wijsgeer," antwoordde Marcellinus, en heb mij nooit met hunne bijzondere leerstellingen opgehouden. Sapias dringt ze zijnen gasten niet op, hij noodigt aangename gezellen en geeft fraaije feesten; het overige is zijne zaak niet de mijne. Men zegt dat onze brave keizer Decius de christenen met geheel zijn hart haat, en het plan gevormd heeft om ze uit te roeijen; is dat het geval, dan zal ik Sapias, of Papias, zijne bijzonderheden moeten opgeven. Ik ben met hunne leerstellingen weinig bekend, al wat ik weet is, dat de christenen elkander broeders noemen, en dat zij zich wanneer zij sterven van een Elysium verzekerd houden."

Zij hadden nu het huis bereikt. Boven de deur was een Grieksch opschrift in gouden letters: "Wij hebben hier geene blijvende stad, maar zoeken de toekomende, wier maker en bouwmeester God is," en lager, "ons burgerschap is in den hemel." Op deze verhevene woorden vestigde zich de aandacht van Cleon. "Hoedanig moeten deze mannen zijn?" dacht hij, "met welk eene verhevene kalmte moet de zekerheid van een leven van eindelooze zaligheid hen doen nederzien op de stormen des tijds, en op de duizend kleine zorgen en moeijelijkheden dezes levens?" Aan den ingang van het voorhuis ontmoette hen de koopman die Cleon met bijzondere wellevendheid ontving. Uit de badzaal tredende ontving ieder gast een schitterend feestkleed, en werd naar de eetzaal geleid.

Alles was ingerigt zoo als gewoonlijk in de groote Romeinsche huizen. De langs eene half-cirkelvormige tafel geplaatste rustbanken waren rijk gebeeldhouwd en met goud, zilver, edelgesteenten, en geurige houtsoorten versierd, terwijl zij met kussens van zijde en fijn lijnwaad, die de schitterendste Syrische kleuren vertoonden, overdekt waren. Schoone Spaansche slaven drukten de gasten bloemkransen op het hoofd, en sprenkelden kostbaar reukwater over hen —de tafel was met alle soorten van Romeinsche lekkernijen bedekt, en in den tijd, die er tusschen de verschillende geregten verliep, dansten jeugdige slaven op het liefelijk geklank van zachte muziek. De lucht was met welriekende geuren van Indie vervuld, en werd koel gehouden door de fonteinen die in het binnenhof in het midden des huizes speelden,—deze binnen plaats werd met een zijden gordijn van de eetzaal afgescheiden. Op de muren prijkten frescos der aanzienlijkste Grieksche kunstenaars.

Cleon merkte wel eenige bijzonderheden op, doch daartegen vond hij geen bezwaar. Er werden geene plengoffers gebragt vóór den aanvang van het feest, hetgeen eenvoudig te kennen gaf dat de godheden van het volk niet door den gastheer erkend werden—ter wille der andersdenkenden had men niets daarvoor in de plaats gesteld. Er waren geene aan de goden en halve goden toegewijde beelden. Op de bekers en schenkkannen waren duiven, palmtakken, en korte gezegden gegraveerd, in plaats der gewone heidensche fabelen; en de onderwerpen der frescos waren gekozen uit de latere Romeinsche geschiedenis, of wel zij stelden zinnebeeldige groepen voor die Cleon wel niet verstond, maar die hem nogtans als een inwoner van het geheimzinnig Egypte geenszins verwondering baarden.

Het gesprek was levendig en leerrijk —de politieke verschillen werden slechts even aangeroerd—de handelsvooruitzigten werden met geestdrift besproken—terwijl de toen juist een aanvang nemende overstrooming van den Nijl (het "*weder*" van Egypte) aller aandacht boeide. Uit eerbied voor de gewaande vooroordeelen van den gastheer, werd er niet over de tooneelen en publieke vermakelijkheden gesproken tot dat Papias zelf het onderwerp ter tafel bragt door gewag te maken van een der door het volk meest geliefdkoosde tooneelspelers. Het scheen inzonderheid het oogmerk van den koopman te zijn om alles te vermijden wat hem onder verdenking van bijzonderheid zou kunnen brengen, en daarin slaagde hij op buitengewone wijze, want het feest was even gemakkelijk en

weelderig, als in de aanzienlijkste heidensche huisgezinnen. Van tijd tot tijd echter weêrklonken de woorden: "Ons burgerschap is in den hemel," op zonderlinge wijze in Cleons ooren. Eén ding was althans zeker: de naturalisatie van den gastheer was ongetwijfeld volkomen —niets in zijne levenswijze of woorden herinnerde aan zijn vaderland. Toen eindelijk de slaven de eetzaal verlieten, verwachtte Cleon dat het gesprek minder algemeen zou worden; het nam inderdaad eene meer wijsgeerige wending aan, onder de gasten heerschte eene groote verscheidenheid van denkwijze, er bevond zich onder hen een Joodsche Platonist, een Platonische Jood, een Gnostiek, een Oostersch koopman en Marcellinus die de godsdienst van "*vooruitgang en verlichting*" was toegedaan, en die omtrent waarheid en dwaling even verdraagzaam was. Zij waren allen mannen van groote liberaliteit, die hunne verschillende denkwijzen meer als versierselen droegen dan dat zij die als eene wapenrusting aangordden, van daar dat dit verschil van gevoelen het gesprek verlevendigde en veraangenaamde. Het spreekt van zelf dat in zulk eene vergadering ernstige woorden van Christelijk geloof in het geheel niet te pas kwamen. Papias was ook veel te beschaafd om ze aan zijne gasten op te dringen. Hij sprak met hoogen lof van Plato, en vergeleek zijne schriften met die van den Christen. Plato, Johannes van Galilea —terwijl hij nu en dan op sommige der Christelijke leerstellingen zinspeelde, maar in zulke wijsgeerige bewoordingen dat hij daardoor onmogelijk iemand beleedigen, noch leeren konde. Hij sprak van de rede of het Woord van God, van de menschelijke ziel, als een uitvloeisel van den Allerhoogste bestemd om tot Hem terug te keeren, en Cleon luisterde aandachtig toe, en tot het besluit komende dat het Christendom slechts eene wijziging van het Platonismus was, vroeg hij zichzelven verwonderd af, waarom het Christendom als eene ongëoorloofde godsdienst vervolgd en niet liever als eene wijsgeerige sekte aan zichzelve werd overgelaten. Daar hij op de eereplaats, aan de regterhand van den gastheer gezeten was, waagde hij het eenmaal, toen het gesprek luider door de overige gasten werd gevoerd, om iets van zijne verwondering aan Papias te kennen te geven. "Gij ziet het, de regering verstaat ons niet," antwoordde hij, "zij beoordeelt ons naar eenige onkundige dweepers, en behandelt ons ook als de zoodanigen; nu echter begint zij ons beter te leeren kennen, en sints verscheidene jaren heeft zij ons met vrede gelaten."

"Zijn er dan nog zulke dweepers onder u?"

"Mannen van eene overdrevene en verdraaide godsvrucht zullen ten allen tijde in elke sekte gevonden worden. Dweeperij en zucht tot vergeestelijking zijn eigenschappen der menschelijkheid. Zulke neigingen der ziel zijn de natuurkundige eigenaardigheden der geestelijke wereld, die niet aan eene bijzondere sekte uitsluitend behooren."

"Mag ik vragen of de in goud gegraveerde letteren in uw voorhuis uit uwe heilige boeken zijn overgenomen: "*Ons burgerschap is in den hemel?*"

"Zij zijn het; doch kolonisten kunnen zich in het land der vreemdelingschap wel te huis gevoelen."

"Zeker," dacht Cleon, "zoo zij geene liefde voor hun vaderland hebben!" Hij zeide echter, "Gij hebt dus mannen onder u die zich aan de letter van dezen regel houden!"

"Ja, even als er onder de Joden zijn die zich aan de letter der wet houden, blinde ijveraars, dweepers, of ook wel mannen die zich alleenlijk aan 't geloof houden, en die de wijsheid der volmaakten niet hebben bereikt."

Cleon zag verwonderd op, "Men had mij gezegd dat uwe heilige instellingen door *al* de Christenen in 't algemeen werden aangenomen en betracht. Hebt gij dan nog eene ingewijde klasse?"

"Zekere leerstellingen zijn voor allen, maar de geringen en ongeletterden kunnen natuurlijk niet de hoogte der verhevene bespiegeling bereiken. Wij hebben onder ons wat wij de geestelijkheid en wat wij de leeken noemen, den wijsgeer en het kind. Wat mij betreft ik ben een man van zaken, doch eenmaal hoop ik mij met deze dingen meer bezig te houden."

"Waar wonen uwe wijsgeeren?"

"Dionysius, onze bisschop, geeft doorgaans onderwijs aan de Catechumenen in zijn eigen huis. Wij hebben ook nog de Catechetische school waar Clemens en Origenes eenmaal onderwijs gaven; somtijds ook zult gij in de porticos of op de

kaaijen eenigen onzer leeraars ontmoeten, even als Socrates gekleed en door toehoorders omringd."

Het gesprek werd op nieuw algemeen, en niet lang daarna stonden de gasten op en vertrokken. Met een zeker welgevallen sprak Papias bij zich zelven, "die jonge Grieksche officier ten minste zal niet denken dat wij, die tot de Christelijke kerk behooren, slechts eên hoop dweepers en dwazen zijn."

Cleon's gemoed was bij het naar huis gaan met sombere gedachten vervuld: "Alles te zamen genomen," sprak hij treurig tot zich zelven, "schijnt er niet zoo heel veel onderscheid tusschen het Christendom en de overige wijsgeerige stelsels te zijn; ook daar dus moet ik geene oplossing verwachten van het raadsel des levens."

Is het niet immer zoo? De kerk verliest hare aantrekkingskracht wanneer zij haar eigenaardig kenmerk van afstooting verloochent. Die belijdenis welke den onverschilligen geen aanstoot geeft kan ook den heilbegeerigen niet onderwijzen. Indien het zout smakeloos wordt, zoo kan het de bittere wateren niet gezond maken.

Toen Cleon de stoep van het huis aftrad, zag hij er een grijsaard zitten, als in afwachting van het een of ander. De jonge Griek vroeg hem waarop hij wachtte.

"De heer des huizes," antwoordde deze, "geeft mij voedsel van tijd tot tijd, want ik ben gebrekkig en mijn gezin is uitgebreid en jeugdig," terwijl hij nog sprak, kwam een dienstknecht hem in een korf een en ander van het overschot des feestmaals brengen. "Hebt gij iets te eischen van den rijken koopman?" vroeg Cleon, "zijt gij een kalant of wel een bloedverwant?" "Er bestaat tusschen ons geene andere betrekking," antwoordde de oude man, "dan dat wij broeders zijn van de kerk van God."

"De banden der broederschap," dacht Cleon, "kunnen niet zeer hecht zijn in een gezin waar de eene broeder zich vergenoegt met het overschot van zijnen overvloed aan den anderen toe te werpen. Zoo als vele andere zaken, zal het wel een loutere naam zijn."

(*Te worden vervolgd.*)

Steen en zand zijn beide aarde; doch de eerste ligt vast en het andere wordt door den wind weggewaaid. Zoo is het met den christen en het kind dezer wereld in kruis en aanvechting.

BRIEVEN UIT ROME.

(*Vervolg van bladz. 75.*)

VIERDE BRIEF.

HENRI AAN EUGENIUS.

Rome, Januarij, 1847.

Mijn Waarde Eugenius!—Gij hebt mij zeer bedroefd door uw zeggen, dat zoo ik geen woord gehouden had en niet voortgegaan ware met de mededeeling van den uitslag van mijn verkeer met den Waldenser, gij de oorzaak daarvan gezocht zoudt hebben, daarin dat hij mij tot zwijgen gebragt had. Maar nog meer hebt gij mij gekwetst door de verwachting die gij uit, dat dit geheele verkeer op niets anders zal uitloopen, dan op mijne bekeering tot het Protestantisme, zoo als gij 't noemt. Neen, waarde Eugenius, voor en aleer, al ware het voor één oogenblik slechts, de gedachte bij mij opkomt, om mijne heilige godsdienst te verlaten, moge God mij liever laten sterven.

Heb ik u een geheele maand niet geschreven, 't was omdat ik wachten wilde tot dat ik u, met weinige woorden, den uitslag van mijn strijd met den Waldenser konde berigten. Maar daar gij zoo dringend zijt, wil ik u den stand der zaken melden, en ik doe zulks rond en opregt, overtuigd dat gij als mijn vriend van mijne brieven geen misbruik zult maken, om mij ten toon te stellen, en evenzeer ter andere zijde dat ik u ten laatste toch zal kunnen melden mijne overwinning op den Waldenser. Ik zal u dus opregt schrijven al wat er bij ons bezoek van de heilige merkwaardigheden gebeurd is.

Op den bepaalden dag begaven wij ons allereerst naar de kerk van St. Petrus *in vinculis*, welke aan den zuidelijken kant van den Esquilijnschen berg staat. Een verheven porticus met vijf bogen opent den toegang tot dezen prachtigen tempel, die van eene zoowel smaakvolle als majestueuse bouworde is. Ik ga met stilzwijgen de heerlijke schilderij voorbij van St. Augustinus, welke door Guercino vervaardigd werd, evenzoo die van Dominicus, welke Petrus' bevrijding uit de gevangenis voorstelt; maar al wat men in deze kerk ziet, wordt overtroffen door het meesterstuk van Michel Angelo, het standbeeld namelijk van Mozes, dat bestemd was voor de (schoon nooit opgerigte) graftombe van Julius II. De

Heeren Manson en Sweetman en ik waren bij dit standbeeld opgetogen van bewondering, en zagen hier in 't licht gesteld, tot wat hoogte de inspiratie de kunst verheffen kan. De Waldenser echter stond gedurende al dien tijd over onze verrukking te glimlagchen, tot dat hij ten laatste mij op den schouder tikkende, zeide:

— Helder mij, als ik u verzoeken mag, deze tegenspraak toch eens op, mijnheer de Abt. Uwe Kerk zegt dat de kerken heilige plaatsen zijn, die gewijd zijn aan den Heer, en zij brengt op het stoffelijk gedeelte dier kerken al wat er van den Jeruzalemschen tempel geschreven staat over. Hoe komt het nu dat men van uwe tempels museums en uitstallingen voor de schoone kunsten, en zoo van die tempels wereldsche gebouwen maakt?

— Ik antwoorde dat de beelden in de kerken dienen om de godsvrucht van het volk op te wekken.

— Uitvlugten en anders niet, zeide de Waldenser; maar de beeldenkwestie willen wij voor 't oogenblik laten rusten om er nader op terug te komen. Dit evenwel durf ik verzekeren, dat al mogt ik u toegeven, wat gij voorgeeft, dit monument dáár niet geplaatst is om de godsvrucht te verlevendigen.

Al wat hoog verheven is, past aan het huis Gods, antwoordde ik.

— Zeker, hernam de Waldenser, maar er staat geschreven, dat het de heiligheid is, welke aan het huis Gods betaamt.

Wij gingen vervolgens in de sacristie, waar de pater-abt ons wachtte en met de uiterste beleefdheid ontving. Er is in de sakristie een schoon marmeren altaar, waarop een klein fraai gebeeldhouwd kistje, eveneens van marmer, geplaatst is. De pater-abt beval dat men vier waskaarsen zou aansteken, en nadat hij zijn koorhembd en zijn stool had aangedaan, opende hij dat kistje en haalde daar een schoone vaas van kristal, die de ketenen van St. Petrus bevatte, uit. Vervolgens verhaalde hij ons, hoe Juvenalis, patriarch van Jeruzalem, in de vijfde eeuw, den keten waarmede de heilige Petrus te Jeruzalem op bevel van Herodes geboeid was geweest, aan Paus Leo I, ten geschenke zond; hij voegde daarbij dat toen deze keten bij dien waarmede St. Petrus te Rome op bevel van Nero geboeid is geweest, gelegd was, de beide ketenen zich te zamen gevoegd hadden, zoodat zij nu één geheel uitmaken, en dat vervolgens de keizerin Eudoxia, gemalin van Valentinianus III, deze kerk gebouwd had op den grond van den ouden door Pudentius gebouwden tempel en haar gewijd had aan de ketenen van St. Petrus.

— Maar is die geschiedenis wel zeker, vraagde de Waldenser.

— Wie daaraan mogt willen twijfelen, antwoordde de abt, kon wel alles in twijfel trekken; zoo gij u echter de moeite getroosten wilt om naar mijne kamer mede te gaan, dan zal ik u de authentieke stukken laten zien.

Wij gingen alzoo naar de kamer van den abt, die uit zijn boekenkast het eerste deel van de werken van den hooggeleerden Tillemont nam, en van bladz. 172 het navolgende voorlas: "De overlevering zegt, dat Petrus te Rome den Senator Pudentius bekeerde, dat hij woonde in diens huis en dit huis wijdde, ten gevolge waarvan het de eerste kerk van Rome is geworden, onder den naam van St. Petrus *in vinculis*"

Ik was opgetogen van heilige ververrukking en ik bewonderde de wijsheid van mijn leermeester, die zulk een goeden regel in het bezoeken der heilige gedenkwaardigheden had vooorgeschreven.

— Ja waarlijk, riep de Hr. Manson uit, te Rome alleen kan men de gewijde oudheid in den grond bestuderen.

— Maar,—hernam de Waldenser, met zijn gewone koelheid,—maar, gelooft gij waarlijk, heer abt, dat Tillemont in der daad aan zoo iets geloof geslagen zou hebben?

— Welk eene vraag, antwoordde de abt; Tillemont ging op de overlevering af.

— Welnu dan, hervatte de Waldenser, geef mij, als ik u verzoeken mag, even het tweede deel van Tillemont.

En toen hij dit ontvangen had, sloeg hij bladz. 616 op en liet ons zien, dat Tillemont deze overlevering putte uit het apokrijfe boek, dat aan Hermas wordt toegeschreven en "de Herder" genaamd wordt; vervolgens toonde hij aan dat al de gebeurtenissen waar Hermas melding van maakt, plaats hadden ten tijde van Antoninus, d. i. omstreeks het midden der tweede eeuw, waaruit men, zoo men geloof

mogt willen geven aan deze overlevering, het besluit zou moeten opmaken, dat St. Petrus zich in de woning van Pudentius bevonden had in het jaar 150 na Christus.

De pater-abt en ik stonden bij deze opmerking als aan den grond genageld. Evenwel de goede pater verloor den moed niet. Hij nam uit een kistje een oud martelaarsboek dat in perkament gebonden was, en welks initialen in miniatuur geschilderd waren, en nadat hij dit op den eersten Augustus had opgeslagen, las hij daaruit in het Latijn deze woorden voor: "*Wijding door St. Petrus, apostel van de eerste te Rome gestichte Kerk.*"

De Waldenser nam het martelaarsboek, bekeek het naauwkeurig en bevond door te letten op het karakter der letters en de miniatuur-schilderingen, dat het een werk was van de veertiende eeuw.

— Een document nu, zeide hij, dat veertien eeuwen jonger is dan het feit dat men bewijzen wil, is een getuige die niets bewijst, mijnheer de abt.

— Welnu dan, hervatte de pater-abt, hier hebt gij er een van den kardinaal Bona, en met een wees hij hem op het Liturgiënboek van gemelden kardinaal, dat de geschiedenis bevat van die kerk, beschreven door een onzer kanunnikken.

Al die getuigenissen, mijn eerwaarde vader, zeide de Waldenser, zijn van latere dagteekening: maar laat ons, zoo gij wilt, bij uwen Tillemont blijven; zie wat hier, bladz. 504 van het tweede deel te lezen staat; lees, lees, mijnheer de abt: "Het is niet geloofelijk dat de Christenen kerken gehad zouden hebben, of gebouwen ter vereeniging en ter godsdienstoefening, dan eerst na de vervolging van Severus omstreeks het jaar 230." En, voegde de Waldenser er bij, ik zou u door aanhalingen uit de geschriften van al de kerkvaders der eerste eeuwen kunnen aantoonen, dat de Christenen vóór het einde der derde eeuw niet één tempel bezeten hebben.

De pater-abt werd bij die woorden rood als vuur; terwijl ik, verbolgen van toorn en mij niet meer kunnende bedwingen, tot den Waldenser zeide:

— En hebt gij ten opzigte van de ketenen nog iets in te brengen, mijnheer?

— Zeker niet; en wie niet mogt willen toestemmen dat het een keten is, wat ik daar voor mij zie, zou wel van zijn verstand beroofd moeten zijn. Maar zal iemand op redelijke gronden gelooven dat deze de keten is waarmede Petrus geboeid werd, dan dient hij in de eerste plaats te weten, waarom van de beide ketenen waarmede Petrus geboeid werd, er thans maar één overig is? Vervolgens, wie dezen keten bewaard heeft? Herodes? of de Joden? of de Christenen? Men dient te weten hoe bij Jeruzalems verwoesting, toen alles vernietigd werd, deze keten alleen heeft kunnen gered worden. Wat dien te Rome aangaat, men dient aan te wijzen dat Petrus zeker te Rome geweest is; want moge hij er nooit geweest zijn, dan kan hij er ook niet geketend geweest zijn. Dan, zou ik vragen, wie heeft dezen keten bewaard? Nero? Maar deze was daartoe niet godvruchtig genoeg. De Christenen? Maar wie zou den moed gehad hebben om dezen keten te gaan vragen? En zoo men dit ook al had durven doen, dan weet gij wel dat de vereering van relikwiën in dien tijd voor zonde gehouden werd. Lees Tertullianus slechts, Origenes, en Justinus den martelaar, en gij zult u daarvan genoegzaam overtuigd gevoelen. En zoo dan, Mijnheer de abt, laten wij eene andere merkwaardigheid gaan bezigtigen, want door deze zult gij mij in geenen deele overtuigen.

Deze eerste ervaring toonde mij dat ik met iemand te doen had die er veel meer van wist dan ik; en nu zag ik in, hoe verstandig de raad was, dien mijn leermeester mij gegeven had. Ik overlegde bij mij zelven, hoe ik best uit mijn moeijelijken toestand zou geraken, en ik zou wel gewenscht hebben dat hij zijn Bijbel te hulp geroepen had, ten einde hem zoo te kunnen beschuldigen van ontrouw aan onze overeenkomst, en met eere den strijd te verlaten. Met dat oogmerk, leidde ik hem in plaats van naar de kerk van St. Petrus *in Carcere*, zoo als mijn meester had voorgeschreven, naar die welke genoemd woord: *Domine quo vadis*.

Niet ver van de stad, op den Appiaanschen weg, treft men eene kleine kerk aan, die op de plaats zelve, waar Onze Heer aan Petrus verscheen, gesticht werd. Maar ten einde u de gebeurtenis, tengevolge waarvan deze kerk gebouwd werd te doen kennen, wil ik het opschrift, dat in marmer uitgehouwen boven deze kerk geplaatst is, voor u overschrijven;

"Deze kerk, genaamd *Santa Maria delle*

piante, en gemeenlijk *Domine quo vadis*, wordt *delle piante* genoemd wegens de verschijning van onzen Heer aan Petrus, welke geschiedde te dezer plaatse. Deze beroemde Apostel, daartoe overreed, en door de Christenen als 't ware gedwongen om uit zijne gevangenis en uit Rome te vlugten, ging langs dezen Appiaanschen weg, tot dat hij, te dezer plaatse gekomen, eene verschijning ontving van onzen Heer, die zelf naar Rome ging. Over deze ontmoeting verwonderd, zeide hij: *Domine quo vadis*? (Heer, waar gaat Gij heen?) Jezus antwoordde hem: *Venio Romam iterum crucifigi* (Ik ga naar Rome om er wederom gekruisigd te worden). Petrus begreep aanstonds het raadselachtig wonder, en hij herinnerde zich hoe de Heer, toen Hij hem het bestuur over de Kerk in handen gaf, hem voorzeid had dat hij deze zelfde doodstraf ondergaan zou, en dadelijk zich omkeerende, ging hij naar Rome terug, terwijl de Heer verdween; maar terwijl Hij verdween, liet Hij den afdruk zijner voeten in een der straatsteenen achter. Dien ten gevolge heeft deze kerk den naam van *Santa Maria delle piante* ontvangen, en naar de woorden van Petrus die van *Domine quo vadis* ....1830."

Naauwelijks waren wij vlak voor de kerk gekomen of de Waldenser maakte mij opmerkzaam op het opschrift boven de deur en verzocht mij dat te lezen. Het luidde aldus: "Ga niet door, voorbijganger, maar treed dezen tempel binnen, waarin gij vinden zult den indruk dien 's Heeren voetzolen hebben achter gelaten, toen Hij aan Petrus, die uit zijne gevangenis gevlugt was, verscheen. Een aalmoes wordt verzocht voor waslicht en heilige olie en ter verlossing van eene of andere ziel uit het vagevuur."

Daarop zeide hij:

— Ik twijfel zeer of Mijnheer de abt bij onze beschouwing van deze tweede merkwaardigheid wel gelukkiger zal zijn dan bij die van de eerste.

Wij traden binnen. Ter regterzijde is op den wand onze Zaligmaker, zijn kruis op de schouders dragende en gaande naar Rome, geschilderd, terwijl men aan de linkerzijde den uit Rome vlugtenden Petrus aanschouwt. In het midden van de kerk ligt een vloer van harden steen, die den ouden Appiaanschen weg moet verbeelden, en in het midden van dien vloer ziet men een vierkanten, witten steen die hooger ligt dan de overige en, als den afdruk bevattende van 's Heeren voeten, overdekt is met een ijzeren rooster, rondom hetwelk het zevende vers van Psalm 131 gegraveerd is: "Wij buigen ons neder voor de plaats waar Zijne voeten waren*."

De Waldenser zette hierbij een zeer ernstig gezigt, en ging de kerk uit; de heer Sweetman scheen ook geërgerd en volgde hem, en ook de heer Manson scheen mij maar half voldaan. Ofschoon ik niets van de barre handelwijs begreep, verliet toch ook ik de kerk. Toen zeide de Waldenser op een toen die hoog ernstig klonk en mij een' zekere beschroomdheid aanjoeg:

— Mijnheer de abt, ik ben een Christen en ik kan het niet verdragen, dat men onder het voorwendsel van godsdienst den aanbiddelijken persoon van onzen Zaligmaker Jezus Christus bespottelijk maakt, en op zulke wijs misbruik maakt van Gods Woord, om het volk te brengen tot de aanbidding van een steen.

Ik wilde de zaak trachten te regtvaardigen, maar allen stonden tegen mij op, en dus zweeg ik.

Van hier gingen wij naar de kerk van St. Petrus *in Carcere*. De plaats zelve van den onderaardschen kerker, *Mamertino*, waar men een altaar heeft opgerigt, is wat men noemt de kerk van St. Petrus *in Carcere*. Men daalt langs een nieuwen, vrij gemakkelijken trap af, tot waar men komt aan de deur der gevangenis, waarop men de oude inscriptie uit den tijd van Augustus, toen deze gevangenis vernieuwd werd, lezen kan. Uit de eerste onderaardsche gevangenis daalt men langs een kleinen trap in de tweede neder. Terwijl wij afklommen, maakte ik den heer Manson opmerkzaam op den afdruk van een menschelijk hoofd in den muur, die op de volgende wijs ontstaan was:

Een Romeinsch soldaat gaf St. Petrus zulk een slag, dat het hoofd van dezen tegen den muur stootte, en zulks zoo hard, dat daarvan een teeken overbleef.

In het midden van dit tweede gevangenvertrek, is een waterwel, die Petrus door

* Volgens de Vulgata; in onzen Bijbel is het Ps. 132, en luidt het: "Wij zullen ons nederbuigen voor de voetbank zijner voeten."

zijn wondervermogen deed ontstaan, toen hij zijne wachters Processus en Martinianus bekeerd hebbende, dezen met acht en veertig andere gevangenen doopte.

De Heer Manson was bij het gezigt van die heilige plaats met den diepsten eerbied vervuld; hij wilde het wonderbare water proeven, en een klein fleschje er van, dat de opzigter hem verkocht, bewaren, om het daarna naar Engeland mede te nemen. De Waldenser zeide dat hij zeer goed wist dat deze gevangenis die van *Mamertinus* was, waarin Jugurtha, den hongerdood gestorven was, en waarin op bevel van Cicero, de medeschuldigen aan de zamenzwering van Catilina, Lentulus, Cetigus, Stabilius en Ceparius gewurgd waren; waarin, op bevel van Tiberius, Sejanus ter dood gebragt was, even als de door Titus gevangen genomen Johannes, de zoon van Simon en het hoofd der Joden. Al deze dingen, zeide hij, heeft de geschiedenis mij geleerd; maar de geschiedenis zegt geen enkel woord van Petrus inkerkering; de geschiedenis zegt ons, dat deze gevangenis enkel en alleen voor Staatsmisdadigers bestemd was, en St. Petrus was geen Staatmisdadiger. De geschiedenis zegt ons, dat wie den drempel van deze gevangenis betrad, er niet levend weêr uitkwam; en zoo kan Petrus die naar uwe veronderstelling er niet in gestorven is, er ook niet in opgesloten geweest zijn. Wat de waterwel betreft, daarin is niets buitengewoons. In deze straat hebben alle huizen op gelijke hoogte water.

De Waldenser maakt daarbij de opmerking dat eene wonderdadige tusschenkomst, ten einde het water, dat voor den doop noodig was, te doen ontspringen, eene dwaze bewering was, daar men zeer goed, zonder God door een nutteloos wonder te verzoeken, zich het benoodigde water had kunnen verschaffen. Ook maakte hij er ons opmerkzaam op dat, wegens de geringe ruimte, onmogelijk acht en veertig gevangenen, benevens Petrus en Paulus, hier plaats hadden kunnen vinden. En wat den indruk van 's Apostels hoofd op den wand van den trap betrof, deze was klaarblijkelijk niets anders dan bedrog, daar de trap van lateren oorsprong was, en men vroeger in de gevangenis nederdaalde, door eene opening die van boven was aangebragt, en den toegang aan lucht en een zeer zwak licht gaf.

Toen de heer Manson deze redenering gehoord had, wierp hij het fleschje dat hij gekocht had verre van zich; en ik, ik beet mij op de lippen, daar ik hiertegen niets wist in te brengen.

—Welaan! zeide ik, laten wij dan de plaats waar Petrus gekruisigd werd, gaan bezoeken.

— Gij bedoelt, zeide de Waldenser, den veel besproken kleinen tempel van *San Pietro Montorio*; maar zoudt gij, mijn waarde abt, waarlijk eene kwestie kunnen uitmaken, die uwe beroemdste oudheidkundigen niet hebben kunnen beslechten, de plaats namelijk wáár St. Petrus gestorven is? Lees Bosius, lees Arrighi en al die anderen die over het martelaarschap van St. Petrus geschreven hebben, en gij zult bevinden dat velen goede redenen meenen te hebben voor de bewering dat het martelaarschap van St. Petrus plaats gevonden heeft op den heuvel van den Vatikaan, anderen tusschen het Vatikaan en den Janiculus; nog anderen eindelijk, aan den voet van den Janiculus; en bijna niet een houdt het er voor dat de kleine tempel van Vignola de ware plaats zou wezen. Derhalve kan er tusschen ons over die plaats geen strijd zijn.

Hoe verder ik ging, des te grooter werd mijne verwarring; toch wilde ik, daar ik geen gepast voorwendsel vinden kon, volhouden. Zoo kwamen wij dus bij de kerk van *Santa Maria* in Traspontino, welke den paters Karmelieten toebehoort. Toen wij in de kerk gekomen waren, liet ik den Br. koster roepen, opdat hij ons de pilaren van St. Petrus en St. Paulus toonen zou. Ik wist wel waar zij waren; maar ik riep den broeder, in de hoop dat hij zich verontwaardigd gevoelen zou over de opmerkingen van den Waldenser, en dat er alzoo een twist zou ontstaan die mij gelegenheid zou geven om mij terug te trekken. Maar het tegendeel juist gebeurde. De Broeder leidde ons naar de vierde kapel aan de linkerzijde, waar leunende tegen de beide wanden en met een houten bekleedsel omgeven, twee marmeren pilaren nog in hun vroegeren toestand bewaard worden. Een opschrift in latijnsche verzen zegt: dat toen de beide Apostelen Petrus en Paulus, aan deze pilaren gebonden, gegeeseld werden. het beeld van

den Zaligmaker, dat boven het altaar staat, hun verscheen en geruimen tijd tot hen sprak om hen in hun lijden te troosten.

De Waldenser lachte. De Br. koster keerde zich om en zeide, zich tot hem wendende:

— Gij grelooft dus niet aan de waarheid van dit opschrift?

Ik zou wel gaarne een bewijsstuk zien, antwoordde hij, daar het mij bij het zwijgen der geschiedenis van den tijd, waarin dit zou moeten gebeurd zijn, wel wat ligtvaardig toeschijnt zulk een gedenkstuk zonder eenig bewijs voor echt te erkennen. Deze pilaren werden gevonden toen in het jaar 1563 de fundamenten van deze kerk uitgegraven werden, vijftien eeuwen na den dood van St. Petrus; zoodat immers niemand de zaak bewijzen kan. En wat het beeld betreft, het bedrog is al te grof, daar het genoeg bekend is, dat de beelden eerst in de vierde of vijfde eeuw onder de Christenen in gebruik kwamen.

— Gij hebt volkomen gelijk Mijnheer, antwoordde de koster, ook ik heb het nooit geloofd. Maar wat zal ik doen? Ieder staat zijn ambacht voor.

Wij verlieten de kerk, en toen wij een weinig waren voortgegaan, verzocht de heer Pasquali dat wij met hem even de kerk van St. Jacob (scossa Caralli) zouden binnentreden. Wij deden zulks, en dáár toonde hij ons twee groote marmeren steenen.

— Gij ziet, zeide hij, dat het Carrarisch marmer is; daaromtrent kan geen twijfel wezen. Welnu lees.

Er stond op die marmerblokken dat St. Helena ze van Jeruzalem had overgebragt, dat de eene het altaar was waarop Abraham zijn zoon Izaak bond en offerde; dat de andere de steen was waarop het kind Jezus, toen het besneden werd, gelegen had.

— Zie, voegde hij er bij, hoe weinig geloof men geven kan aan de gedenkstukken die te Rome uit den ouden tijd zoo mooi zijn overgebleven.

Mijne moedeloosheid klom al voortgaande, en ik smeekte bij mij zelven de Maagd Maria en de heilige Apostelen dat zij mij ter hulp zouden komen. Ten laatste kwamen wij bij de St. Peterskerk. Maar naauwelijks waren wij binnengetreden, of de Waldenser zeide tot ons:

— Daar wij zoo even over pilaren handelden, wil ik u er nog een toonen. Ieder die den Bijbel gelezen heeft, weet dat de beroemde tempel van Salomo door Nebucadnezar verbrand werd. Ieder weet ook dat Zerubabel den tweeden tempel naar het plan van Salomo's tempel begon te bouwen, maar overigens er niets van gebruikte. Welnu, kom en zie.

Hierop bragt hij ons naar de kapel *'della Pieta* en toonde ons een zuil, waarop geschreven staat, dat deze zuil eens behoord heeft tot Salomo's tempel en dat Jezus altijd daarop leunde als Hij in den tempel predikte.

— Wat dunkt u daarvan, mijnheer de abt? zeide hij daarop, zich tot mij met al zijn ernst en al zijne koelheid wendende.

Ik was vernietigd; evenwel ik poogde op nieuw moed te vatten en ik voerde hem voor het prachtig altaar van de Kathedraal van St. Pieter. Dit heerlijk stuk is geplaatst aan het eind van de kerk tegenover de voornaamste deur. Vier kolossale bronzen standbeelden, ieder vier en twintig palmen hoog, dragen ligt en als in zegepraal, den zetel van St. Petrus, die geheel en al verguld en heerlijk gebeeldhouwd is. De vier beelden verbeelden twee leeraren der Latijnsche Kerk, St. Ambrosius en St. Augustinus, en twee van de Grieksche Kerk, St. Athanasius, en St. Chrysostomus. Eene engelengroep, die tusschen vergulde wolken zweeft, verstrekt ten kroon aan een duif, symbool van den Heiligen Geest, die is afgebeeld in een groot elliptisch raam, dat een gemeenschap schijnt daar te stellen tusschen den hemel en den pausselijken zetel.

Dit werk is zoo verbazend verheven, dat de heer Sweetman, door wien het voor de eerste maal gezien werd, van bewondering stond opgetogen, terwijl de heer Manson zeide:

Ik hoop dat de Heer Pasquali, bij dit verheven stuk ten minste, niets in te brengen zal brengen.

— Ik heb, zeide de Waldenser, met zijne gewone koelbloedigheid, reden om te gelooven, dat deze door die vier leeraren gedragen zetel, aan welken een bijzonder feest is toegewijd, de zetel is van Soliman, Kalif van Babel, of van Saladijn, Sultan van Jeruzalem.

Daar ik mijn toorn, bij zulk een heiligschennis niet langer bedwingen kon, stond ik gereed dien ketter aan te grij-

pen, maar op eens begon ik zoo zenuwachtig te beven, dat mijne vrienden mij buiten de kerk moesten brengen, en in in een rijtuig naar mijne woning voeren waar ik mij aanstonds naar bed begaf.

Morgen meld ik u het vervolg van deze zaak.

KERKNIEUWS.

RICHMOND.—Wij vernemen dat, sedert het voornemen van den Wel-Eerw. Heer Berrangé bekend was geworden, om naar de Zuid-Afrikaansche Republiek zich te begeven, hij uit alle gedeelten zijner gemeente zulke dringende verzoekschriften heeft ontvangen, dat hij—"bewogen door den liefdedrang van zulk een groot aantal van ledematen en de hartelijke belangstelling, zijn Wel-Eerw. ook bij deze gelegenheid, op de ondubbelzinnigste wijze, betoond—tot het besluit is gekomen, om, met de hulp des Heeren, in zijne betrekking in de gemeente van Richmond werkzaam te blijven."

HANOVER.—Op den 11den en 12den Feb., werd alhier kerk gehouden door den Leeraar van Graaff-Reinet, en den Consulent, op hunne terugreis van Hoopstad. Na afloop der godsdienst werd eene subscriptie lijst geopend, waarop spoedig voor meer dan £300 sterling was ingeteekend. Eerlang hopen wij een begin te zien gemaakt met het kerkgebouw. Veracht niet den dag der kleine dingen.

KERK TE LIJDENBURG.

1857.

Maart 12.—Ontvangen het bedrag te Wellington gecollecteerd, ...	£9	2	10
Contributiën van Kerkeraadsleden (Tulbagh),	2	5	0
Van Jonge Jufv. C. Becker, do., ...	0	5	0
Van Mejufv. de Wed. H. F. Conradie, do., ...	0	4	0
Van een Onbekende, do.,	0	1	0
	£ 2	15	0
Van Ds. N. J. Hofmeijr, het gecollecteerde te Calvinia, ...	£12	18	6

A. FAURE.

Britsch en Buitenlandsch Hulp Bijbelgenootschap.

De volgende sommen zijn ontvangen:—

Wellington, Tak-genootschap, Vrije contributiën, ...	£9	10	6
Verkoop rekening, ...	2	1	2
	£11	11	8
Wel-Eerw. Hr. T. van der Riet, Mosselbaai, verkoop rekening, ...	£13	4	6

GEORGE MORGAN,
Secretaris van het Z. A. Hulp Bijbel Genootschap.

Kaapstad, 12 Maart, 1857.

Z. A. Christelijke Boekvereeniging.

1857.

Maart 4.—Ontvangen van den Hr. N. G. Vos (Ceres),	£3	15	0
11.—Van den Heer J. J. Naudé (Graaff-Reinet),	30	0	0
11.—Ds. R. Shand (Tulbagh),	1	17	6

J. D. MARQUARD,
Penningmeester.

OFFICIEEL.

De Ondergeteekende maakt hiermede bekend dat de Heer Levi Witsteijn, geadmitteerd Godsdienstonderwijzer, voor zijn lidmaatschap onzer kerk bedankt heeft.

W. ROBERTSON,
Scriba van den Ring van Swellendam.

5 Maart, 1857.

ZENDINGWEZEN.

Ontvangen van den Heer N. G. Vos, het gecollecteerde te Ceres, ...	£0	17	2
Van Ds. J. Pears, van Somerset (Oost).	3	12	0
	£4	9	2

P. E. FAURE,
Thesaurier.

Waterloo aan den Wijnberg,
Maart 12, 1857.

Van de Sandt de Villiers & Co., Drukkers.

DE GEREFORMEERDE KERKBODE
IN ZUID AFRIKA.

DEEL IX.] ZATURDAG, MAART 28, 1857. [No. 7.

DE VOORBIDDING VAN CHRISTUS AAN HET KRUIS.

"Vader, vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen." —Luk. xxiii: 34.

Dit gebed van den Heere Jezus voor de overtreders, was een *kruiswoord.* Het kruislijden is het eigenlijk schuldvoldoenend lijden van Jezus. Al het voorafgaande lijden was enkel de vreeselijke voorbereiding tot dit vreeselijk einde. Alleen aan het opgehangen zijn aan een hout, was de vloek door God vastgemaakt, en zoo lang dus de Heere niet aan het hout hing, was Hij, hoe ook gefolterd, niet een vloek en daarmede niet tot een wegnemer van den vloek gemaakt. Eerst op het kruis werd derhalve de eigenlijke verzoening volbragt, gelijk eerst met het slagten (de bloeduitstorting) van het offer de verzoening volbragt werd (Hebreen ix: 22).

"Het zielelijden van Christus is de ziel van Christus lijden:" zegt een godvruchtig schrijver, op dezelfde wijze is ook het kruislijden van Christus, de kroon van Christus lijden. Zonder het kruislijden was al het andere lijden noch schuldvoldoenend noch verzoenend; maar door het kruislijden wordt het beide: want alleen door zijne ziel uit te storten in den dood, kon Hij zijne ziel stellen tot een schuldoffer. (Jes. liii: 10, 12). Daarom sprak de Heere, na de instelling van het Avondmaal, geen enkel woord meer over het oogmerk van zijn lijden. Doch nu Hij aan het kruis hangt, nu het Avondmaal verwezenlijkt is, nu zijn ligchaam verbroken en zijn bloed vergoten wordt—nu zegt Hij in het openbaar wat Hij gezegd had in den gesloten kring zijner discipelen, ja, nu roept Hij uit voor hemel en voor aarde, dat Hij aan het kruis hing tot vergeving der zonden, door te bidden: "*Vader! vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen.*"

Dit woord is niet enkel—een kruiswoord, maar het eerste kruiswoord. Met dit woord uit te spreken, onmiddelijk na gekruisigd te zijn, sprak de Heere Jezus de eenige reden uit, waarom Hij gekruisigd was—de vergeving der zonde; en de vergeving der zonde is het eenig middenpunt van al de bedieningen des Heeren, de eenige kern van al zijne gedachten, woorden en daden; en voor den zondaar bestaat er niets belangrijker in den hemel of op aarde, dan de vergeving zijner zonden. Daarom liet de Heere Jezus, die het hart des zondaars kent en die weet waar hetzelve naar hongert en dorst, het allereerst van het kruis, de overliefelijke en troostrijkste aller woorden hooren: "*Vader! vergeef het hun: want zij weten niet wat zij doen.*"

Zoo openbaarde dan Jezus terstond het doel zijns lijdens, door het voornaamste ook het allereerst aan te kondigen; en daarom is dit eerste der kruiswoorden de verklaring van al de volgende. Het is hiermede als met het eerste woord van het volmaakt gebed: in hetzelve ligt de kracht van alles wat daarop volgt: neem het *Onze Vader!* weg, en het volmaakt gebed is onvolmaakt, ja nutteloos: want wat nuttigheid heeft het te bidden tot een God, die onze Vader niet is? Zoo ook neem het eerste woord

van Jezus aan het kruis, het *gebed* om vergeving voor de overtreders weg, en voor wie is dan het kruislijden van Jezus? Voor de zonde? neen, zeggen wij; wij hebben immers opgemerkt dat er geen enkel woord van Jezus, gedurende geheel zijn lijden gesproken is, waardoor Hij dat lijden kenbaar maakt, als geschied tot vergeving der zonde. Indien nu de Heere ook aan het kruis ten aanzien van deze groote hoofdzaak het stilzwijgen had bewaard, zoo heeft Hij wel den bekeerden moordenaar het paradijs beloofd, maar geen ander; zoo is Hij wel zijne moeder en zijnen liefsten discipel op het kruis in liefde gedachtig geweest, maar geen ander; zoo is Hij wel verlaten geweest naar de ziel en versmachtende naar het ligchaam voor zichzelven, maar voor geen ander; zoo heeft Hij wel zijn werk volbragt, maar niet het onze, en heeft Hij wel zijn eigen Geest aanbevolen in de handen des Vaders, maar niet voor ons.

Wie middelaar zijn zal, die moet voor de zondaren bidden; dit is zijne bediening, zijn werk; en zou dan Jezus in waarheid de Middelaar geweest zijn, zonder voor de overtreders gebeden te hebben? Vergeten wij toch niet dat de Heer, tot op het kruis, nooit voor de zondaren als zoodanig gebeden heeft; zelfs in zijn gebed onmiddelijk vóór zijn lijden, bad Hij enkel voor de uitverkorenen (Joh. xvii: 9, 20). Gedurende zijne omwandeling was Hij gewoon tot de zondaren te zeggen: *Uwe zonden zijn u vergeven!* en daar de boosheid dit gezegde voor eene godslastering hield, toonde Hij dat zijne uitspraak geene ijdele grootspraak was, maar een woord op het welk de vergeving der zonde wezenlijk en waarachtig volgde, door tot denzelfden lammen mensch, wien Hij de zonden vergeven had, een ander woord te spreken, waarvan de uitwerking kon gezien worden: *Sta op!* en de lamme stond op. Doch op het kruis vergeeft Christus niet, maar bidt Hij om vergeving.

Hoe! had de Zoon dan nu niet meer de magt, gelijk vroeger, de zonden te vergeven? Voorzeker. Immers een oogenblik daarna opent Hij de poort van het paradijs voor den moordenaar, eigenmagtig, zonder te bidden. Waarom vergaf Christus dan ook nu niet, maar bad om vergeving voor de overtreders? De reden van deze bijzonderheid ligt in het onderscheid der bediening. Gedurende de omwandeling des Heeren was zijne bediening die van een profeet, en ook daarom wilde de Heere niet als de Christus bekend zijn vóór zijne opstanding; want tot den Christus behoorde volstrekt noodzakelijk de kruisiging. Op het kruis was Christus, in zijne middelaarsbediening, en als Middelaar moest Hij intreden tusschen de goddelijke heiligheid en de overtreders, om die eerste voldoening en de laatste verzoening aan te brengen. *Daarom bad* Jezus op het kruis voor de zondaren; want in zijn eigen bloed lag de kracht van dit gebed, terwijl voor de zondaars niet mag gebeden worden dan op grond van eene volbragte verzoening. Nogtans beschikte de Heere, gedurende zijne omwandeling als Profeet, alreede over de verzoening (welke eerst op het kruis volbragt werd) als zijn eigendom aan wie Hij wilde; en dit kon geschieden, en geschiedde in de kracht zijner Godheid niet enkel, maar ook zijns *geloofs*. De Heere Jezus bewees zich ten allen tijde, in alles, de overste Leidsman en Voleinder des geloofs te zijn, en ook hiermede verheerlijkte Hij den Vader op het hoogst. In alles oefende de Heiland geloof. Maar welk geloof? Immers een volmaakt geloof, eene volstrekte verzekerdheid van alle dingen. Het geloof was bij Jezus werkelijk wat het bij ons moest zijn: *een weten van de dingen, die ons van God geschonken zijn.* Hij wist dat zijn Vader Hem altijd hoorde, daarom dankte Hij bij het graf van Lazarus voor de verhooring, alvorens verhoord te zijn; daarom spreekt Hij van verheerlijkt te zijn, eer Hij geleden heeft;

van zijn werk voleindigd te hebben, eer *het is volbragt* werd verhoord;— daarom bad Hij zelf op het kruis voor de overtreders, op grond van eene volbragte verzoening, ofschoon die nog niet volbragt was, daar de Vader Hem nog niet uit het lijden had gered maar Hem hoe langer hoe dieper in hetzelve afstortte; en prees Hij niet hiermede den Vader meer dan het hoogste loflied der engelen doen kan? God toch wordt door niets meer verheerlijkt dan door het geloof. Hoe volmaakter geloof, hoe volmaakter God verheerlijkt wordt. Hoe volkomen het geloof van Christus was kunnen wij daaruit afleiden, dat Hij reeds als Profeet de zonden vergeeft, voor welke Hij nog, op het kruis als Middelaar verzoening doen en vergeving afvragen moet.

Zoo is dan de Heere Jezus op het kruis ook daarom de waarachtige Middelaar geweest, omdat Hij op het kruis het allereerst voor de overtreders gebeden heeft. Of zullen wij zeggen: al had Jezus juist dit woord niet uitgesproken, dat Hij daarom even goed onze verlossing zou hebben uitgewerkt? Maar zullen wij dan onderstellen, dat de persoonlijke wijsheid in zulk eene allerbelangrijkste ure iets zou hebben kunnen zeggen, dat niet volstrekt noodig diende gezegd te worden? Daarbij, wat weten wij van God, hetgeen Hij ons niet bekend maakt? Indien Jezus niet gezegd had, dat Hij leed tot vergeving van zonden, zoo zouden wij zijn lijden niet mogen beschouwen als geschied tot vergeving van zonden: want wij mogen niet verder gaan dan de Schrift gaat. Daarom zegt dan ook God dat de Schrift zoo ver gaat als wij moeten gaan, zoodat bij al wat God voor ons doet, wij weten *dat* Hij het voor ons doet. Daarom gaf Christus niet enkel vóór zijn lijden maar ook in zijn lijden, en wel terstond nadat Hij gekruisigd was, te kennen *waarom* Hij gekruisigd werd, door te bidden om vergeving voor de overtreders: "*Vader, vergeef het hun; want zij weten niet wat zij doen!*"

Dit woord is het eerste kruiswoord van Christus. Alles wat God spreekt, openbaart: toont God in zijn Wezen. Er is toch bij God geene andere openbaring denkbaar dan zelfopenbaring. Zoo ook alles wat de Godmensch zegt, openbaart Hem als zoodanig. En zoo openbaart dan ook dit woord den Heere Jezus bijzonder in zijn persoon en werk. Aan zijn lijden zelf kon niemand zien wie Hij was of waarom Hij leed. In dit opzigt was er tusschen Hem en de twee moordenaars, die met Hem gekruisigd werden, geen verschil. Terstond echter onderscheidde de Heer zichzelven van zijne medegekruisigden, en van alle menschen en engelen, door te zeggen, wie Hij was, en welke zijne bediening was, in de woorden: "*Vader, vergeef het hun; want zij weten niet wat zij doen!*"

Door het woord VADER, openbaarde Hij zich in zijne Godheid, als den Zoon, en door vergeving te vragen voor anderen, openbaarde Hij zich als Hoogepriester;—legt Hij te gelijk voor de oogen des geloofs al de geheimen bloot van Zijn Hoogepriesterschap, openbaart Hij zich niet enkel als een Hoogepriester, maar als een medelijdend Hoogepriester. In Christus mogen wij nooit, en in geen geval, zoo min de Godheid afscheiden van de menschheid, als de menschheid van de Godheid, naardien Hij beide in eene eenige persoonlijkheid als de Godmensch vereenigt en openbaart:—zoo openbaart zich ook de Heere in zijn eerste kruiswoord, te gelijk als Gods Zoon en Hoogepriester, als den waren, eeuwigen Hoogepriester, naar de ordening van Melchizédek; want tot den *Zoon* als zoodanig is gezegd: "GIJ *zijt Priester in eeuwigheid, naar de ordening van Melchizédek* (Ps. cx: 4). Omdat de Zoon Hoogepriester is, is dit Hoogepriesterschap eeuwig, onvergankelijk; immers alleen de Zoon blijft eeuwig in het huis zijns Vaders;

daarom kan ook Hij alleen volkomen zalig maken allen die door Hem tot God gaan, alzoo Hij niet in den dood is gebleven, maar altijd leeft om voor ons te bidden (Hebr. vii: 24). Ook kan alleen de Zoon een waar Hoogepriester zijn; want als Zoon is Hij God, en is het niet de Godheid van Christus, welke aan zijne zelfofferande goddelijke waarde en daarmede aan zijn bloed zelfvoldoenende en verzoenende kracht geeft?

Zoo gaf dan Jezus door zijne voorbidding op het kruis in de woorden: "*Vader, vergeef het hun; want zij weten niet wat zij doen!*" te kennen welk een Hoogepriester Hij was van de zijde van God;—en aan de zijde des menschen. Alles wat tot het Hoogepriesterschap behoort, vereenigde Hij in deze zijne voorbidding. In dezelve ligt eene beschuldiging en eene verontschuldiging, terwijl de kracht van beide in den persoon ligt, die ze uitspreekt, in Christus zelven.

Door vergeving te vragen, stelt de Heer de schuld voor; want waar geene overtreding is, behoeft geene vergeving gevraagd te worden. Voor deze erkende en blootgelegde schuld, vraagt Jezus vergeving. In welke hoedanigheid? Als het offer voor de zonde; want terwijl Hij om vergiffenis bidt, geschiedt op het vloekhout de uitstorting zijns bloeds. Deze schuldbelijdenis en bede om vergeving der schuld wordt besloten met de *voorbidding* in de woorden: *want zij weten niet wat zij doen.* Zoude de Heer hiermede de schuldigen willen ontschuldigen, en van hunne zonden vrijpleiten? O neen! Want door vergeving voor de overtreders te vragen, had de Heer ze in de schuld gesteld. Stelde Hij dan de onwetendheid der zondaren tot een pleitgrond, op welken Hij de vergeving vroeg? Ook niet. De eeuwige pleitgrond bestond in de uitstorting zijns bloeds, dat betere dingen spreekt dan Abel. Abel riep door zijn bloed om wraak—en Christus riep door het zijne om vergeving voor de degenen die het vergoten. Het bloed van Christus reinigt van de zonden; en omdat Christus eene verzoening is voor de zonden, zoo hebben wij een *voorspraak* bij den Vader, JEZUS CHRISTUS den regtvaardige (1 Joh. i: 7; ii: 1, 2). De onwetendheid van zondaren is niet de reden waarom Jezus vergeving vroeg; maar het bewijs dat Hij, die de vergeving vroeg, de Hoogepriester is, die *én* zelf zonder zonde was, *én* medelijden had met onze zwakheden, naardien Hij in alle dingen verzocht is geweest gelijk wij (Hebr. iv: 15. Hebr. v: 12). Hij had dus medelijden met de onwetenden en dwalenden; Hij was in de liefde, toen Hij zichzelven overgaf ten offer, en de *liefde is goedertieren* (1 Cor. xiii: 4). Wie in de liefde is, die werpt den mantel der liefde over de overtredingen. Daarom voegt Christus,—boven wiens kruis met meer dan gouden letteren geschreven staat "UIT LIEFDE"—bij de belijdenis der zonde en bij de uitstorting zijns bloeds dat om vergeving riep, ook nog het woord des medelijdens, opdat de zondaar—deze verdrukte, ongetrooste, door onweder voortgedrevene—zien mogt, met welk een medelijdend Hoogepriester hij te doen heeft,—een Hoogepriester, die zelfs den gruwelijken moord aan Hem gepleegd, in zulk een zacht en verzachtend licht stelt,—dat Hij van zijne moordenaren zegt: "*zij weten niet wat zij doen.*" Te regt laat dan ook de Schrift onmiddelijk op de verklaring, dat Christus een medelijdend Hoogepriester is, volgen: "*Laat ons dan met vrijmoedigheid toegaan tot den troon der genade, opdat wij barmhartigheid mogen verkrijgen, en genade vinden, om geholpen te worden ter bekwamer tijd.*" (Hebr. iv: 16.)

Alleen de liefde tot zondaren drong Christus, om voor zondaren te bidden. Ofschoon door hen aan het kruis geklonken, er was geen zweem van haat tegen hen in zijn hart; integendeel, Hij omvatte hen geheel en alleen met

Middelaars — met Hoogepriesterlijke liefde. Hij zag op de zondaren niet met bitterheid en toorn, maar met innig mededoogen. Hij was tegen de overtreders niet ontstoken, maar met hen begaan. Hij beschouwde ze niet van de zijde hunner moedwillige vijandschap, maar van die hunner onwetendheid, "*Vader!*" riep het Lam, toen het geslagt werd voor de zonde—"*Vader! vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen!*"—Hoe zien wij uit dit woord als met de klaarheid des hemels, welk een beminnelijk medelijdend Hoogepriester wij hebben. In plaats dat de altijd hooger gaande wreedheid der menschen Hem eindelijk alle geduld deed verliezen, toont Hij zich, juist in het toppunt zijner smart, in het toppunt zijner liefde,—en bidt Hij niet enkel om vergeving voor zijne moordenaren, maar verzacht Hij nog zelfs hunne daad. Ieder gevoelt dat niemand zóó kan liefhebben, dan de zelfstandige liefde, dan de mensch die te gelijk God is, dan de Godmensch, JEZUS CHRISTUS.

Doch uit deze Godmenschheid vloeit nog iets anders. Ofschoon Christus in zijn Hoogepriesterlijk medelijden de zonde aan de *onwetendheid* toeschrijft, zoo is echter deze onwetendheid geen bloot voorgeven, maar eene volstrekte waarheid: ook de liefde van Christus is *volstrekt* heilig, en heeft met de leugen niet te doen. De *onwetendheid* is de natuurlijke toestand,—de toestand der onbekeerdheid van den mensch, en daarmede de eigenlijke en wezenlijke oorzaak der zonde. Immers zegt de Apostel, Eph. iv: 17, 18: "de heidenen wandelen in de ijdelheid huns gemoeds, verduisterd in het verstand, vervreemd zijnde van het leven Gods, door de ONWETENDHEID die in hen is, door de verharding huns harten;" en tot de christenen uit de Joden wordt gezegd, 1 Pet. i: 14, "wordt niet gelijkvormig de begeerlijkheden die te voren in uwe ONWETENDHEID waren;" terwijl na de uitstorting des Heiligen Geestes tot het volk van Israël en hunne oversten gezegd wordt, dat zij Christus gekruisigd hadden door *onwetendheid;* immers, hadden zij den Heer der Heerlijkheid gekend, zij zouden Hem niet hebben gekruisigd. Hand. iii: 17; 1 Cor. ii: 8.

De onwetendheid is de staat der zonde, waarin de mensch van natuur leeft, waarin hij nederligt door den val van Adam. Daarom is eene zonde van onwetendheid zoo wel zonde bij God als alle andere zonden (Lev. v: 17—19); maar aan de zijde van een Hoogepriester, van een Verzoener en Voorbidder voor de overtreders, was de *onwetendheid* de zachtste naam, die er voor de zonde bestaat. Daarom stelde de Heere Jezus onder dien naam de zonde voor aan zijnen Vader, en bad Hij: "*Vader! vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen.*"

Waarlijk, hier was de openbaring der hoogste liefde,—eener liefde, die in de allerhoogste smart en allerdiepste vernedering zich zelve vergetende, niets anders vond te doen dan te bidden voor anderen, te bidden voor de overtreders.

EEN VERHAAL
UIT DE EGYPTISCHE KERK DER DERDE EEUW.

HOOFDSTUK III.

(*Vervolg van bladz.* 90, *Deel* 9.)

De terugkeer van Caius Sertorius en zijn kind werd uitgesteld, en Cleon besloot om een reisje te doen naar de meer afgelegen oorden van Egypte, welke toen juist begonnen bevolkt te worden door vreemdsoortige vereenigingen van kluizenaars, overblijfselen van godsdiensten, hem even onbekend als ons.

Hij begaf zich naar de stille liefelijke streken van het Nijldal, en vertoefde eenige dagen in die vreemdsoortige Joodsche kolonie, die zich aan de oevers van het meer Mœris gevestigd had, de Therapeutische dweepers—de voorbeel-

den welligt van de monniken die later Thebais als overdekten.

Hij sprak met hen in hunne eenzame woningen; hij zat aan hunnen avonddisch uit brood, zout en water bestaande, welken zij steeds in stilzwijgen en duisternis genoten, opdat de zon niet mogt bezoedeld worden door het aanschouwen der voeding van het verachtte ligchaam, de slaaf des stofs en de vijand der ziel en des hemels.

En op den Sabbathdag zag hij de eenzame dweepers, mannen en vrouwen, hunne stille cellen verlaten om in de schemering zich tot een' plegtigen geheimzinnigen dans, onder het geklank van wilde muzijk te vereenigen.

Het was een vreemd schouwspel wanneer de volle oostersche maan een twijfelachtig schijnsel op de door den dauw bevochtigde landstreek wierp, en zich in lange golvende lichtstrepen op het meer neerkaatste, wanneer de vogelen hun gezang staakten, en stilte het gewoel des daags verving,—het was een vreemd schouwspel om dan de in witte kleederen gehulde gestalten, één voor één, uit hunne lage hutten te zien treden, tot dat het eenzaam strand door honderden van hen bedekt was. Het langzaam eentoonig gezang der mannen, nu en dan door het schel geluid der cymbalen en andere Oostersche instrumenten der vrouwen beantwoord, brak dan de stilte en ging eindelijk, even als de wind, in een plotseling opgekomen storm, tot een wild zegelied over. Na verloop van twee duizend jaren, deden zij het veld weêrklinken van het zegelied door hunne vaderen aan de oevers der Roode Zee gezongen.

Maar voor de Therapeutae had dit lied een' diepen beteekenisvollen zin. Het oude volks geloof in den levenden God, den God van Abraham, Isaäk en Jacob, was verloren gegaan, en met dat geloof ook de verwachting van een' persoonlijken Messias; zij verstonden waarschijnlijk door Egypte de overheerschende magt der zinnelijkheid en des stofs, waarvan zij door dit leven van zelfverloochening en strenge eenzaamheid trachtten verlost te worden.

Men zal gemakkelijk begrijpen hoezeer zulk een geloof een overgangspunt kan worden tot het Christendom—tot geloof in Hem, die ons uit de slavernij des verderfs bevrijd en veilig door de Roode Zee geleid heeft, door zijne eigene opstanding: maar ongelukkiglijk, vergenoegden zich dweepers, gelijk deze, niet altijd met *ontvangen;* en door de valsche vergeestelijkingszucht van zulke onvolkomene bekeerlingen, werd de kiem gelegd tot veel verderf, dat zich later in het Christendom openbaarde.

Het schouwspel echter en de zinnebeelden, maakten een' diepen indruk op het gemoed van den jongen Platonist. Wat toch kon dit vrijwillig afstand doen van al de genietingen des levens beteekenen, indien zij die het beoefenden niet onsterfelijk waren—indien dit leven *volkomen* ware.

Zich alzoo verdiepende in allerlei gedachten en overleggingen, doorkruiste hij de breede vallei der Nijl, nu den stroom opvarende in eene of andere boot bestemd naar de steenen van Opper Egypte, dan weder zich aansluitende aan de eene of andere karavaan van "Ismaëlitische kooplieden" uit het Oosten, of zich voegende bij eenige afzonderlijk reizende Arabische ruiters, en somtijds ook de reis alleen voortzettende langs de kronkelende oevers der rivier.

Even als nu, was het ook toen, een woeste en opmerkenswaardige reistogt; de oude strijd tusschen de rivier en de wildernis, dezelfde eigenaardige vereeniging te weeg brengende tusschen weelde en armoede, dezelfde wondervolle zegepraal van den mensch over de natuur, en van den tijd over den mensch uitwerkende, steden wier schaduw was als die der bergen, nu stil en doodsch als de steenen waaruit zij gehouwen waren; enkele reusachtige kolommen, die daar stonden als of slechts eene aardbeving hen scheen gelaten te hebben als de eenige overblijfselen van steden, tempels wier eeredienst evenzeer vergeten was als hare dienaars, huizen en vergaderplaatsen van menschen, waar nu slechts het geschreeuw der wilde vogelen en de kreet der jakhalzen en hijenas weêrklonk. Wanneer dan had die verandering plaats gegrepen, die de bevolkte landstreken in een woestijn had herschapen? Had haar een plotseling verderf overvallen, die huizen en tempels in één enkelen dag van ellende had geledigd? of wel had de vloek van een langzaam verkwijnen haar getroffen, haar trapsgewijze vernielende en den een of anderen ongelukkigen overlatende, den eenigen erfgenaam van duizend verlaten

haardsteden, den éénigen priester van eene uitstervende eeredienst in ledige tempels?

Op zekeren dag was hij vroegtijdig opgestaan, om in de morgenkoelte zijne dagreize af te leggen. Hij zadelde zijn paard en reed snel over de uitgestrekte vlakte heen, terwijl eene liefelijke gewaarwording van vrijheid en kracht hem het hart ontstuimiger deed kloppen. Verschrikt vlogen de vogelen op en kliefden de lucht boven zijn hoofd; de purpere Nijlganzen duikten plassend en klapwiekend in de rivier, terwijl nu en dan tusschen het groene loof op het zilverwitte zand de vrolijke gazelle zich vertoonde, uit het digte struikgewas opspringende om in de wildernis te vlugten. Beteugelde hij zijnen gang dan zetteden zich paradijsvogelen op de mijrten boomen aan den weg neder; hij hoorde het vergenoegd gekoer der torteIduiven in de bloeijende acacia bosschen, en zag de heldere oogen der groene hagedissen onder de tallooze bloemen aan de oevers schitteren—terwijl de heldere lucht van de geur der limoenen, citroenen en oranje appelen bezwangerd was, en de palmboom hier en daar het statig hoofd boven het lager heester gewas verhief. Alles rondom hem getuigde van eene heilzame, onvermoeide kracht, elk schepsel baadde zich in het vol genot van leven en blijdschap. Cleon zelf gevoelde zich even vrij en sterk als zij, eene levende kracht in het midden des levens, een gelukkig wezen te midden van duizenden die ook in dat geluk deelden, terwijl hij zich de koning en de kroon van dat alles gevoelde te zijn. De geurige morgenkoelte had elke zorg en moeijelijkheid even als ongezonde nachtdampen weg gevaagd. Het was een van die oogenblikken waarin zich de ziel als het ware boven de wolken verheft, terwijl de aardsche dampen gelijk een zilveren sluijer beneden de heldere en warme lucht hangen.

Was dan niet de natuur, de heerlijke omvang waarin al het uitwendige werd vervat, dit zielverheffend koor van zich verblijdende schepselen, was zij *het heilige* niet; was de mensch met zijne lage driften en hoogmoedigen strijd niet de smet op haar onbezoedeld gewaad, *het onheilige?* alles te zamen nemende, kwam niet misschien deze stoffelijke wereld der Godheid meer nabij *dan* wij?

De schaduw van eene reusachtige kolom viel op zijn pad, en opziende, bevond hij zich aan den ingang van eend verwoeste stad. Zwijgend ging hij dooe hare stille poorten door, en van zijn paarr springende, liet hij hetzelve in het verlaten voorportaal eens tempels grazen.

Terwijl hij zich op het gras had ter ruste gelegd, zag hij in een verder afgelegen rei kolommen eene donkere gedaante zich her- en derwaarts bewegen. In de woestijn wordt men spoedig broeders, en Cleon haastte sich naar den vreemdeling. Hij was een grijsaard en beantwoordde zijnen groet met een "God zij met u, mijn zoon en schenke u zijnen vrede!"

Cleon kwam spoedig tot de overtuiging dat deze man tot de geheimzinnige kluizenaars behoorde, wier verschijning hem geene verwondering meer baarde; maar het bleek en eerwaardig gelaat van den grijsaard en de tegenstelling tusschen zijn scherp oog en nederig voorkomen boezemde hem belang in.

"De ouderdom heeft behoefte aan zorg en oppassing," zeide hij, "en dit kunt gij hier niet vinden."

"Ik kwam herwaarts om ze te ontvlugten," was het antwoord.

"Heeft het leven dan niets bekoorlijks voor u?"

"Te veel! juist toen de beker mij het zoetst was en *omdat* die zoet was heb ik hem van mijne lippen geweerd. Ik ben een volgeling van Dien, die op het kruis stierf: slechts door kruisiging kunnen wij Hem navolgen."

"Gelooft gij dan dat de natuur slechts schoon is om ons te verleiden?"

"Neen, de wereld is Gods maaksel, zij is goed—doch wij zijn slecht, kwaad."

"Gelooft gij dan dat het ligchaam de vijand der ziel is?"

"*Wij* zijn onze eigene vijanden—ligchaam, ziel en geest, het is alles verdorven."

"Hoe kunnen wij dan ontvlugten?"

"Door verloochening der wereld en bespiegeling van den Verhevenen. Op Hem ziende, leeren wij Hem liefhebben: Hem beminnende, verliezen wij ons zelven."

"Maar *wat* moeten wij dan afsterven?"

"*Alles:* liefde, vreugde, hoop, vrees —alles wat het leven tot leven maakt; altijd in het ligchaam de doođing des Heeren Jezus dragende, opdat hierna-

maals zijn leven in ons ligchaam moge geopenbaard worden."

"Heeft God ons dan verkeerd gemaakt?"

"Neen; de mensch verviel van het beeld Gods waarnaar hij gemaakt was. God is heilig, de mensch is zondig. Slechts door zelfverloochening kunnen wij met God hereenigd worden."

Cleon bleef stilzwijgen. "Dat is verschrikkelijk," zeide hij eindelijk.

"Zeer waar. Vleesch en bloed kunnen het niet verdragen."

"Maar hoe kunnen wij onszelven ontvlugten? Ik ben evenzeer mijzelf in de woestijn als in het forum, neen, meer nog, ons eigen ik verspreidt zich gelijk de lucht om de ledige ruimte te vervullen."

"In de woestijn zijn wij alleen met God. Hier waar 's menschen werk verwoest en hunne woningen verlaten zijn, hier leer ik in de beschouwing van 's menschen nietswaardigheid, mijzelven verachten—in de verwoesting des tijds de voetstappen der eeuwigheid opsporen en de heerlijkheid van den Eeuwigen aanbidden."

"Maar," zeide Cleon, inwendig sidderende, "het is vreesselijk voor den zondigen mensch om alleen te zijn met den Heiligen—voor het stof om van aangezigt tot aangezigt met den Almagtigen om te gaan! Zekerlijk, de menigte moet beter zijn dan zulk eene eenzaamheid!"

"De menigte der menschen," hervatte de kluizenaar, "zijn slechts stof en zonde even gelijk ik zelf; een' enkele vonk des hemelvuurs zou ze allen tot asch kunnen verteren, maar daar is een Middelaar tusschen mij en God."

"Wie is Hij?" vroeg Cleon, half fluisterend.

"Hij is het, de Zoon van God en ook de Zoon der menschen, heilig als de Allerheiligste, en toch ook deelgenoot onzer natuur."

Cleon vertoefde twee of drie dagen in deze verwoeste stad, den kluizenaar aanhoorende en ondervragende. Toen hij dat oord verliet, was zijn gemoed met geheel nieuwe en wonderbare gedachten vervuld. Het licht had in zijne ziel geschenen—een licht dat, wel is waar, nog maar flaauw was en met dikke duisternis te kampen had—maar toch, het was een straal van dat licht dat leven geeft.

De kluizenaar, kon hem het christendom wel niet onderwijzen, zoo als Paulus of Petrus zou gedaan hebben; hij wist weinig van de *genade* Gods, nog minder van de verzoening door die genade voor den mensch daargesteld: evenwel, Cleon keerde uit het Nijldal terug, met geheel andere gedachten, dan hij zich derwaarts begeven had, want nu had hij in een' levenden, persoonlijken, *sprekenden* en *hoorenden* God leeren gelooven—wiens beeld zeker niet in een "afgrond des levens" of onbepaalden levens oceaan gevonden wordt, maar wel in het liefhebbend hart en in het verlicht verstand van den mensch. Hij geloofde nu aan het bestaan des kwaads, niet slechts als eene eigenschap van het stof—als een voorbijgaande vlek op de schepping, als eene noodwendige verduistering van de veranderingen des hemel lichts—maar als *zonde*—de plaag van het menschelijk hart en van zijne eigene tot verantwoording geroepene natuur. Hij geloofde dat de mensch vervallen was van het heilig beeld waarnaar hij geschapen was, verzocht door eenen die nog dieper val gekend had, hij geloofde dat de mensch van God vervreemd was en in zich hebbende wat God niet verdragen kan. En als te midden van een verward chaos van verschillende gezigten en klanken, zag hij ook iets, hoe flaauw dan ook, van Eenen die voor den zondaar bij den Allerheiligsten tusschen treedt, die, op eene of andere onverklaarbare wijze, de weg ter herstelling tot Hem was—een weg, die moeijelijk, vol van angst en strijd, smart en gevaar was,—een weg van droefheid en dood, dien men met lammen voet en een bezwaard hart bewandelen moest—maar toch voor eenen die zoo ver afgeweken, zoo diep verloren was als hij geweest was, was het veel—wij kunnen naauwelijks bevatten hoe veel, te weten dat er een levende, persoonlijke God was en een weg waardoor men tot Hem naderen kon.

(*Te worden vervolgd.*)

---

2 Sam. xv: 11:—"En er gingen met Absalom van Jeruzalem twee honderd mannen, genoodigd zijnde, doch gaande in hunne eenvoudigheid, want zij wisten *van* geene zaak." Zoo gaat het nog altijd. Een kwade bok gaat voor op, vele honderde slagtschapen volgen: zoo is het met kleine aanslagen, en met groote legers.

BRIEVEN UIT ROME.

(Vervolg van bladz. 96.)

VYFDE BRIEF.

HENRI AAN EUGENIUS.

Rome, Januarij, 1847.

Waarde Eugenius!

Zonder voorafspraak vervolg ik mijn verhaal. Den morgen na hetgeen met mij gebeurd was in de kerk van St. Pieter, ontving ik van den Waldenser een brief, dien ik voor u overschrijf, ten einde u een nieuw bewijs te geven van mijne opregtheid en u zoo klaar als mogelijk is te toonen, dat ik niets voor u verborgen houde, zelfs datgene niet wat ten nadeele van mijne zaak schijnt te spreken. Zie hier dan den brief van den Waldenser.

" Mijnheer de abt, wat gisteren gebeurd is, heeft mij zeer gespeten; ik beken dat ik wat al te ver gegaan ben, dat ik sprekende tot een opregt Katholiek zoo als gij zijt, mij met wat meer bescheidenheid had moeten uitdrukken. Zoo kom ik dan tot u met het verzoek, om mij, zoo ik u door mijne wijze van spreken gegriefd heb, dat te willen vergeven. Evenwel, mag mijn sprake ook wat hard geweest zijn, dit neemt niet weg, dat zij toch waarheid behelsde. Ik zeide, dat ik reden had om te gelooven dat die op het altaar geplaatste zetel, aan welken het feest van den 18den Januarij gewijd is, en van welken gezegd wordt dat hij de zetel is van St. Petrus, eersten Paus en eersten bisschop van Rome, de zetel was van Soliman, sultan van Babylon of van Saladijn, sultan van Jeruzalem. Die redenen, mijnheer de abt, wil ik u hier doen kennen.

" In de eerste plaats kan ik maar niet gelooven dat de nederige Petrus voor zich zelven ooit een onderscheidenden zetel gehad zou hebben. Ik mag en wil niet veronderstellen dat Petrus, nadat hij eenmaal bekeerd was, ter wille van een bijzonderen stoel het uitdrukkelijk gebod van Jezus zou overtreden hebben (Matth. XX : 25—27). Ik acht Petrus te hoog dan dat ik hem van ontrouw aan zijne roeping en van onwaarheid zou willen verdenken. Zelf zegt hij in zijn eersten brief, hoofdst. V, vers 1, dat hij slechts een ouderling is, even als zij tot wie hij zich wendt (συμπρεσβυτερος). Overweeg dit laatste wel; want hoe kunnen wij gelooven dat hij voor zich zelven een bijzonderen zetel zou hebben kunnen begeeren, om alzoo met de daad zijn eigen woord tegen te spreken?

" Maar ook, zeg mij, zoo gij wilt, waar Petrus dezen zetel gehad zou hebben? In zijn woning? Dan vraag ik: waarom heeft men van zijn geheel ameublement niet anders dan dezen zetel bewaard? Mogt gij misschien willen zeggen dat hij dezen zetel gebruikte als hij in de kerk dienst deed; dan heb ik u reeds aangetoond dat er in Petrus' tijd nog geene kerken waren, en wij lezen in de Handelingen en in de Brieven van de Apostelen dat de godsdienstoefeningen gehouden werden *van huis tot huis*. Ik kan toch niet gelooven dat gij zoudt willen beweren, dat Petrus, van huis tot huis gaande, dien zetel overal medesleepte.

" Maar laten wij voor een oogenblik aannemen ('t geen nog verre is van bewezen te zijn), dat St. Petrus te Rome is geweest, dat hij zelfs bij de dienst een bijzonderen zetel heeft gehad. En dan vraag ik u: wie heeft dezen zetel bewaard? Zeker de Christenen niet, omdat men eerst in de vierde eeuw de relikwiën begon te vereeren.

" Ziedaar de redenen die mij verbieden te gelooven dat deze zetel door Petrus zij gebruikt geworden als hij dienst deed. En als gij daar nu nog bijvoegt wat de Bijbel zegt, alsmede de geschiedenis, die getuigt dat Petrus nooit te Rome geweest is, dan zult gij kunnen beoordeelen, of ik geene goede gronden heb om geloof te weigeren aan hetgeen men van dezen zetel zegt.

" Ik wil evenwel niet obstinaat volhouden, wat gij gisteren met zoo groot misnoegen uit mijnen mond vernaamt, dat deze stoel aan een Mahomedaan heeft kunnen toebehooren. Ik heb het gezegd op gezag van Lady Morgan, die in het vierde deel van haar werk over Italie zegt: " dat de heiligschennende nieuwsgierigheid der Franschen, gedurende den tijd dat zij Rome bezet hielden, in het begin van deze eeuw, alle hinderpalen overwon, dat zij dezen zetel van zijn omkleedsel ontdeden, en dat zij, na een naauwkeurig onderzoek, er deze woorden met arabische letters op geschreven vonden: " *God alleen is God, en Mahomed is zijn profeet.*" " Ik weet

niet of Lady Morgan de waarheid gezegd heeft, maar wat men er op geantwoord heeft, was vrij kinderachtig en weinig afdoende. Gij weet misschien dat het antwoord, dat aan velen het eenvoudigst en meest geldig voorkwam, dit was: " "Het is onmogelijk dat deze zetel aan een' Turk hebbe toebehoord, daar, gelijk bekend is, de Turken geen zetels, geen stoelen gebruiken." " Maar mag het ook waar wezen, wat wij gaarne willen toegeven, dat de Turken geen eigenlijk gezegde stoelen gebruiken, zij hebben, gelijk niet minder bekend is, tabouretten die dikwijls rijk versierd zijn, en waarop zij kussens plaatsen. Men vergunne ons slechts den befaamden zetel in kwestie te zien, en zien wij dan dat het een gewone stoel is, dan zullen wij zeggen dat Lady Morgan zich heeft vergist.

"Gij weet, mijnheer de abt, dat ik van den goeden Benediktijner Tillemont veel houd. Hij was een geleerde, een monnik, en een goed Katholiek; zijn getuigenis kunt gij dus niet wraken. Welnu! Tillemont geloofde evenmin als ik dat deze zetel aan Petrus zou hebben toebehoord.

" "Men geeft voor," " zegt Tillemont, " "dat er te Rome een bisschoppelijke zetel is van St. Petrus, en Baronius zegt dat hij van hout is. Desniettegenstaande verzekeren velen die den zetel gezien hebben, die bestemd was om ten jare 1666 plegtiglijk op het altaar geplaatst te worden, dat deze van ivoor was, dat zijn versierselen niet ouder dan drie of vier honderd jaren, en dat de twaalf werken van Hercules er op afgebeeld waren." " Ziedaar wat Tillemont er van zegt.

"Gij zult hiertegen inbrengen dat Tillemont in tegenspraak is met Baronius. Ik zou daarop kunnen antwoorden dat het niet mijne, maar uwe zaak is, om deze beide schrijvers met elkander in overeenstemming te brengen; maar ik heb een beter antwoord. Ik herinner mij, in mijn jeugd eene geschiedenis gelezen te hebben, die alles zou kunnen ophelderen. Zij luidt dus:

" "Toen de kardinaal Baronius aan Paus Clemens VIII had aangetoond dat de zetel, dien men de geloovigen als den zetel van St. Petrus vereeren deed, nooit de zetel van St. Petrus geweest kon zijn, daar men toch niet veronderstellen kon dat de werken van Herkules op den zetel van den heiligen Apostel zouden zijn afgebeeld, gaf de Paus aan deze redenen gehoor; maar daar het van het hoogste gewigt was dat er een zetel van St. Petrus ware, stelde men, in de plaats van den eersten, een anderen van hout, die echter in Gothieken vorm vervaardigd was; en van dezen zetel spreekt Baronius. Maar toen zestig jaren na den dood van dezen kardinaal, Alexander VIII het vermaarde altaar van de kathedraal had laten vervaardigen, wist men niet welken van de beide zetels men daarop moest plaatsen; den eersten *niet*, wegens de werken van Herkules, den tweeden *niet*, wegens zijn gothieken stijl, want het gothieke was in de Apostolische tijden onbekend. Toen herinnerde zich de goede Paus Alexander VIII, dat er in het relikwiën-magazijn een zetel of een bank was, vroeger door de eerste kruisvaarders medegebragt, en om aan de kwestie een einde te maken, beval hij dat deze op het altaar geplaatst zou worden."

"Overigens, een zetel is altijd een zetel, een stoel een stoel, mijnheer de abt! en het betaamt weinig zich lang bij zulke minbelangrijke dingen op te houden. Maar heb ik mij door u gewillig laten leiden, waar gij goedvondt mij te leiden; nu verzoek ik u dat gij u morgen door mij laat rondleiden; — waarbij ik u dit echter gaarne beloof, dat ik van nu af aan niet verder met u twisten zal. — Nog moet ik u berigten dat de heer Manson zijn bediende heeft weggezonden; ik had ontdekt dat hij een spion van de Jesuiten was.

"Vaarwel dus; tot morgen.

U. D. PASQUALI."

Deze laatste woorden maakten een vreemden en onaangenamen indruk op mij. Ik begreep nu hoe mijn leermeester te weten gekomen was wat ik gedaan en gezegd had; en deze zaak, die mij toescheen eene laagheid te zijn, wekte mijne verontwaardiging zoo zeer, dat ik besloot mij niet meer zoo blindelings door de vaders te laten leiden. Van den anderen kant kwam ik door den brief van onzen Pasquali tot het inzigt, dat mij door mijn leermeester een geheel verkeerde weg was aangewezen. Waarom had men mij niet toegestaan zelf eene keuze te doen onder de heilige

merkwaardigheden, die bezigtigd behoorden te worden? Waarom had men mij juist zulke aangewezen die zoo weinig zekerheid bezaten? Waarom had men mij verboden in twistgesprek te treden over den Bijbel? Deze en dergelijke vragen rezen bij mij op, en zoo werd ik er toe gestemd, om aan de uitnoodiging van den Waldenser gehoor te geven, terwijl ik tevens het voornemen opvatte, om in deze zaak geheel onafhankelijk van de Jesuiten te handelen.

Toen nu den volgenden dag mijne drie vrienden mij kwamen afhalen, zeide de Waldenser: "Wij zullen van daag eenige van die merkwaardigheden bezigtigen, welke gedenkteekenen van de goddelijke geregtigheid zijn."

Hij bragt ons in de eerste plaats naar "de boog van Titus." Dit verheven gedenkstuk van de geschiedenis en van de kunsten, wordt gevonden bij het begin van den *weg* dien de Romeinen *den heiligen* noemen, en werd door den senaat en het Romeinsche volk opgerigt ter eere van den zegepralenden Titus, bij gelegenheid van de verwoesting van Jeruzalem en den ondergang van den Israëlitischen staat. — Zie, zeide de Waldenser, deze zijn de gewijde oudheden die ik zoek, en niet die, welke de discipelen van doctor Pusey zoo hartstogtelijk zoeken en vereeren.

— Met uw verlof, zeide de heer Manson, 't is ongepast, met minachting van de kerkelijke oudheden te spreken.

— Ik zoek haar niet te verkleinen, antwoordde de Waldenser, maar ik stel haar op hare ware plaats. Zij hebben waarde voor de geschiedenis; indien zij op de regte wijs bestudeerd worden, wijzen zij den aanvang aan van de veranderingen en van de dwalingen, die er in de godsdienst zijn ingeslopen; maar wie die oudheden gebruiken wil om er theologische kwestiën door uit te maken en den regel des geloofs mede te bevestigen, die drijft, dunkt mij, de menschelijke afdwalingen tot het uiterste. Als men zegt dat eene zaak, omdat zij oud is, ook waar moet zijn, dan moet men, wil men consequent zijn, ook zeggen dat het heidendom, als de oudste godsdienst, ook de meest ware is. Wij zullen geoordeeld worden naar het Evangelie en niet naar de oudheden. De oudheden, die de waarheid van den Bijbel bewijzen, ziedaar de oudheden, die de belangstelling van den Christen moeten trekken.

Vervolgens toonde hij aan, dat dit gedenkteeken een krachtig bewijs was voor de goddelijkheid van Gods woord, voor de Joden, zoowel als voor de ongeloovigen.

— Men late hen, zeide hij, het 28ste hoofdstuk van Deuteronomium, het 24ste van St. Mattheus, het 13de van St. Marcus en het 19de van St. Lucas lezen, en vervolgens wijze men hen op dit door de heidenen opgerigt gedenkteeken, door menschen, die niet het minste van deze profetiën wisten. Waarlijk, al mogten zij 't willen, zij zouden de waarheid van het woord Gods niet kunnen loochenen.

Van hier gingen wij naar de digt bijgelegene afhelling van den Palatinus om er de overblijfselen van het paleis der keizers te bezigtigen.

— Zie hier, zeide de Waldenser, een treffend gedenkteeken uit de kerkelijke oudheid. Deze ruïnen zijn de overblijfselen van twee groote bibliotheken, eene Grieksche en eene Latijnsche, die al de werken der oudheid bevatten, en door Paus Gregorius I, den groote bijgenaamd, aan de vlammen geofferd werden. Hierop wees hij ons het gedeelte van het paleis aan, dat door Augustus gebouwd werd, ook dat 't welk den naam van Tiberius draagt, benevens die, welke naar Caligula en naar Nero genoemd worden.

— Er staat geschreven, zeide de Waldenser op plegtigen toon, dat de woning der goddeloozen woest gelaten zal worden. Zie daar de woning van hen, die zich *goden* lieten noemen en zich *eeuwigen* roemden; maar Hij, die in den hemel gezeten is, heeft met hen gelagchen, en de natiën aan Zijnen Zoon ten erfdeel gegeven hebbende, heeft Hij de hoogmoedigen met een' ijzeren schepter verpletterd, en hen in stukken geslagen als een pottebakkers vat (Ps. II). Deze fundamenten, de eenige overblijfselen van het paleis dergenen die zich de meesters der wereld noemden, prediken de waarheid van dit woord: Daar is geene wijsheid, en geen verstand, en geen raad tegen den Heer (Spreuk. XXI : 30).

De hoog ernstige toon, en de overtuiging waarmede, blijkens de uitdruk-

king van zijn gelaat, deze mensch sprak, maakten een onweerstaanbaren indruk. De heer Manson stond zwijgend maar peinzend; de heer Sweetman scheen geheel en al medegesleept te worden, en ik gevoelde mij tot eerbied gedrongen voor dien man dien ik den vorigen dag, zoo ik het had kunnen doen, wel zou hebben willen dooden. Den vorigen dag zag ik in hem slechts een tegenstander en een ketter, die mijne godsdienst aanrandde, en nu was hij mij een mensch die zich op hoogst ernstige en indrukwekkende wijs over de godsdienst uitliet. Met dat al, zeide ik bij mij zelven, blijft de heer Pasquali, hoe achtenswaardig zijn karakter overigens ook wezen moge, een verdoemd en verloren mensch, daar hij in dwaling verkeert. Maar zoo werd mijn medelijden met hem ook hoe langer zoo meer gaande gemaakt, en mijn voornemen te vaster om al wat ik kon in te spannen ten einde hem te bekeeren.

Wij begaven ons vervolgens naar het amphitheater van Flavius, gewoonlijk het coliseum genoemd. Gij weet dat Vespasianus-Flavius, na de verwoesting van Jeruzalem, een amphitheater vervaardigen deed, dat, uitgestrekter en prachtiger dan er ooit één gevonden werd, honderdduizend toeschouwers bevatten kon; het was bestemd voor de spelen der gladiatoren en tot een strijdperk voor de wilde dieren; ook kon deze uitgebreide vlakte, door een wonder der kunst, in één oogenblik in een zee herschapen worden, waarop galei-vloten elkaar konden slag leveren, hetgeen men naumachia noemde. Ook is u niet onbekend, dat men er ten tijde van de vervolgingen de Christenen inbragt om hen door de wilde dieren te laten verscheuren. Tegenwoordig is dit amphitheater tot een heilige plaats verheven; een groot kruis is in het midden van het plein opgerigt, en in de rondte zijn 14 kleine kapellen geplaatst waarin de veertien hoofdfeiten uit de lijdensgeschiedenis (de kruisweg, via crucis) van onzen Heer zijn voorgesteld. De geloovigen begeven zich daar heen om er te bidden, en dáár, waar men in vroeger eeuw het gebrul der leeuwen, en de hartverscheurende kreten der ten doode gewijden, en de woeste toejuichingen eener ruwe bevolking hoorde, hoort men heden ten dage het hartverheffend gezang van de geloovigen, die den dood verheffen van het vlekkeloos lam.

Naauwelijks waren wij te dezer plaatse gekomen of Pasquali bleef, als of hij een gezigt gezien had, als of hij buiten zich zelven was, staan. Zwijgend zagen wij hem aan. Na eenige oogenblikken werd hij zich zelven weêr meester, maar was diep bewogen.

— O! mijne vrienden, zeide hij, hoe zeer wenschte ik u deelgenooten te kunnen maken van de vele godsdienstige gedachten, die dit gedenkteeken bij mij doet ontstaan. Hij, die het deed verrijzen was tevens de volvoerder van de goddelijke oordeelen over een volk dat tegen zijn God was opgestaan. Dat gedenkteeken zelf is een teeken ter gedachtenis van de vernietiging van dit volk; want het heeft, slaaf gemaakt, met eigen hand, aan dit werk gearbeid en alzoo dezen stommen getuige van zijn misdaad en van zijn straf opgerigt.

De Christen Gaudentius was er de bouwmeester van, en God stond hem met hoogere verlichting bij, opdat er eene schepping tot stand zou komen, zóó grootsch, zóó regelmatig, zóó schoon, als te voren nooit iemand zich had kunnen voorstellen en wier weêrga ook daarna door niemand gedacht is.

Daarop begon hij ons de vreesselijkheden van de spelen der worstelaars af te schilderen; de wreedheid van het Romeinsche volk, dat zijne toejuiching verleende bij die moordtooneelen, de alles te bovengaande onmeedoogenheid van die monsters die zich keizers noemden en deze slagtingen met hunne tegenwoordigheid vereerden. Vervolgens beschreef hij den kampstrijd der martelaren, en zulks met zoo levendige kleuren, dat hij ons de tranen uit de oogen perste. Eindeljik riep hij, door een nieuw enthusiasme medegesleept uit:

— O! heilige godsdienst van Christus! hier zegepraaldet gij in uw bloed! hier maaktet gij uwe goddelijke kracht voor de geheele wereld openbaar! Maar toen de keizers ophielden u te vervolgen, toen zij voor u nevens zich op den troon eene plaats wilden inruimen, toen naamt gij de vlugt om u te verbergen, en als een andere Jozef, liet gij uwen mantel achter, om in de eenzaamheid der woestijn eene toevlugt te zoeken; doch weldra maakten zich het despotisme,

en de misdaad, en het fanatisme van dezen mantel meester, en hulde zich dit helsche driemanschap daarin om onder uwen naam heerschappij te voeren.

Wij stonden verbaasd bij de verhevenheid waarmede deze buitengewone mensch zich uitdrukte, bij den toon waarop hij sprak, en meer nog bij de denkbeelden die hij uitte. Toen hij echter zijne rede vervolgen wilde, verhief zich op eens bij den ingang van het amphitheater een eenvoudig en eentoonig gezang dat hem weêr in zich zelven deed inkeeren.

Het was dien dag een Vrijdag, en wij zagen een processie naderen van personen die in een grijs kleed gehuld waren, en het hoofd zoowel als het gelaat onder een kap van dezelfde stof verborgen hielden. Twee openingen waren er slechts in dien kap, ten einde gelegenheid te geven om daardoor te zien. Deze processie, welke een kruis, dat vooruitgedragen werd, volgde, en in haar gevolg had een barrevoeter Franciskaan en eene groote menigte vrouwen, kwam naar het Coliseum om den lof van het kruis te bezingen en voor ieder van de veertien kapellen stil staande te bidden.

De heeren Manson en Sweetman wendden zich naar mij en vroegen mij wat deze processie en dit kostuum beteekenen moesten.

Ik antwoordde dat het eene vrome broederschap was, die de *via crucis* alle vrij- en zondagen kwam bezoeken. Wij bleven een oogenblik wachten; de broeder Franciskaan beklom een puinhoop, zijne medebroeders vormden een halven kring rondom hem, en daarachter plaatste zich de menigte. Wij hielden ons op eenigen afstand; maar toch zóó dat wij hooren konden wat hij zou zeggen; maar toen hij begon te prediken, zeide hij zoo veel dwaasheden dat de heer Manson zich grovelijk ergerde. Gelukkig was de Waldenser zóó zeer in zijne gedachten verdiept, dat hij er niet de minste opmerkzaamheid aan schonk; en weldra verlieten wij het amphitheater.

Toen wij naar huis keerden, vroeg de heer Pasquali ons of wij over onze bezoeken tevreden waren. Wij antwoordden bevestigend; maar ik voegde er bij dat deze wijze van onderzoeken en strijden wel een wat lange omweg was. Aan den anderen kant stond ik er op om den heer Manson van zijne dwaling te genezen; en bij gevolg stelde ik dezen voor dat wij onze discussie zoodra mogelijk voortzetten zouden.

— Uitmuntend! zeide de Waldenser, maar noch de heer Sweetman noch ik mogen daarvan buiten gesloten worden, en dit te minder daar wij allen in onze godsdienstige meeningen van elkander verschillen. Mijnheer de abt is Roomsch-Katholiek, de heer Manson behoort tot wat men in Engeland de *High Church* noemt, anders de school van Oxford; de heer Sweetman tot de Anglikaansche kerk, en ik tot de oorspronkelijke Christelijke Kerk. En daar het doel van onze onderzoekingen niet is om de eene of de andere Kerk als de ware te doen voorkomen, maar om te zamen de waarheid te zoeken, bij wie zij zich ook bevinden moge, zoo is het noodig dat ieder zijne medewerking verleene. Wat denken de heeren daarvan?

En daar allen hunne goedkeuring schonken, en dit voorstel aannamen zoo werd overeengekomen dat men zoo spoedig mogelijk een begin zou maken.

Ik wil u gaarne bekennen, mijn Eugenius, dat deze Waldenser mij voor zich heeft gewonnen; hij is een wijze die evenwel met zijne wetenschap niet schitteren wil. Hij is iemand van strenge deugd en zonder eenige de minste aanmatiging. Het eenig verwijt, dat men hem zou kunnen doen, is dat hij in dwaling verkeert, maar met Gods hulp hoop ik hem daarvan te overtuigen.

In mijn volgenden brief hoop ik u mededeeling te doen van onze eerste discussie.

Vaarwel.

HET VASTEN.

Het bidden wordt ons in het Evangelie bevolen, het vasten niet. Wel heeft JEZUS gezegd: “Wanneer gij vast, zoo zalft uw hoofd en wascht uw aangezigt; uw Vader, die in het verborgen ziet, zal het in het openbaar vergelden;” maar wat is daaruit te besluiten? Wat anders dan als men vasten wil, dat men dan Gode en niet den mensche moet vasten, —dat men dan het voorbeeld van de Farizeën niet moet navolgen, die iedere week twee bepaalde dagen hadden, die zij vastende en gehuld in boetgewaad doorbragten, ten einde van de menschen

gezien te worden,—dat als men vastte, men dan ook voor het oog van de wereld veeleer den schijn van het tegendeel moest aannemen,—dat men het vasten als een heilig zielsgeheim moest beschouwen, dat alleen Gode bekend mogt zijn, en dat men het daarom aan niemand moest openbaren? JEZUS wilde geen inbreuk maken op iemands vrijheid, en daarom verbood Hij het vasten niet; maar als *instelling* sloeg Hij het den bodem in. Johannes de Dooper deed nog zijne discipelen vasten, Jezus de zijnen niet. En naar de reden gevraagd zijnde, gaf de Heiland dit ten antwoord: "Zouden de bruiloftskinderen vasten terwijl de bruidegom bij hen is? Als die van hen weggenomen zal worden, dan zullen zij vasten. De Heer werd maar voor eenen korten tijd van hen weggenomen. Hij liet hen immers geen weezen. Hij kwam weder tot hen. En toen zij hem wederzagen gebeurde wat JEZUS hun gezegd had, hun hart verblijdde zich, en van die ure af kon niemand hunne blijdschap vernietigen. Trouwens, Hij was en bleef met hen, gelijk Hij ook met ons is, al de dagen, tot de voleinding der wereld. Wat zouden dan nu de bruiloftskinderen vasten, terwijl de bruidegom bij hen is? Of zullen zij vasten om daarmede Gode eene dienst te doen? Wat! verbeeld u, gij zijt bij een van uwe vrienden, en de spijzen, die men om uwent wil heeft aangeschaft en bereid, worden u voorgezet. Gesteld, gij zijt gezond, en de honger doet zijnen prikkel gevoelen; maar terwijl gij met een vriendelijk gelaat en met den meest welmeenenden aandrang wordt genoodigd om toch vrij te gebruiken wat gij begeert,.........schudt gij het hoofd en weigert! Wij zijn gasten en vreemdelingen op aarde, gelijk onze vaderen, en God zorgt voor ons,—God doet het brood voortkomen uit de aarde,—God doet zijne milde hand open om te verzadigen al wat leeft, naar zijn welbehagen. Zal dat Gode aangenaam kunnen zijn, dat wij op vastgestelde dagen of uren zijne gaven weigeren? Zullen wij daardoor zijne gramschap kunnen verzoenen, en voor onze zonden kunnen voldoen? Het is de ongerijmdheid zelve. Het vasten, zegt Rome, in hare leerboeken, is een instelling van de Apostelen. Hoe durft zij dat zeggen? Waren de Apostelen dan niet opgevoed in de school van JEZUS? Hebben zij niet met afkeer gesproken van dezulken, die zeiden:—"Raakt niet en smaakt niet?" (Col. ii: 21.) Hebben zij het niet uitdrukkelijk verklaard, dat alle schepsel Gods—al wat God geschapen heeft tot spijs—goed is, en dat er niets verwerpelijks is, als het genoten wordt met dankzegging? (1 Tim. iv. 3.) En hebben zij het niet met blijkbaren weemoed voorspeld, wat werkelijk heeft plaats gegrepen in latere tijden, namelijk dat er menschen zouden opstaan, die afvallen van het geloof, zouden verbieden te huwelijken, en gebieden zich van spijs te onthouden, die God tot gebruik heeft gegeven? Die voorspelling wordt op eene treffende wijze vervuld.

ZENDINGEN IN KAFFERLAND.

Onlangs hebben wij in handen gekregen een belangrijk werk* over dit onderwerp hetwelk wel eene nadere kennismaking verdient. De schrijver is de WelEerw. George Brown, gewezen Zendeling van een Schotsch Genootschap in Kafferland, thans onderwijzer te Graaff-Reinet. De inhoud des boeks bepaalt zich meest bij de eigene ontmoetingen des schrijvers in den oorlog van 1851—2. Tevens deelt de Heer Brown onbewimpeld zijne gedachten mede over hetgeen onjuist is in de denkbeelden van Christenen in Europa, over den toestand der naturellen en den arbeid der zendelingen in Zuid-Afrika. Hij schroomt ook niet te erkennen, dat er gegronde bedenkingen tegen de wijze waarop die arbeid soms verrigt wordt, door de ware vrienden der zendingszaak ingebragt kunnen worden.

Wij doen deze aankondiging om de belangstelling onzer lezers, die de Engelsche taal magtig zijn, voor het bedoelde boekwerk op te wekken. Maar vooral is er één denkbeeld van den schrijver, dat waardig is door alle Christenen in ons land ter harte genomen te worden. Wij deelen hetzelve mede in des schrijvers eigene woorden. Na gesproken te hebben over de teleurstellingen der zendelingen met sommige van hunne bekeer-

* **Personal adventure in South Africa, by Rev. George Brown, Graaff-Reinet. London, James Blackwood, 1855.**

lingen, en het verkeerd bestuur van het zendingswerk, bepaaldelijk ten aanzien van de fondsen, die uit de zuur verdiende penningen van minvermogende Christenen in Europa verzameld worden, gaat hij aldus voort :—" Ik aarzel niet mijne overtuiging uit te spreken, dat indien de arbeid voor de verlichting en de Evangelizatie der inboorlingen van Zuid-Afrika voortgezet moet worden, de werkzaamheden tot dat einde bestuurd en verrigt moeten worden door Christenen in dit land, en niet door degenen, die zes duizend of meer mijlen van het arbeidsveld verwijderd zijn, en die niet met mogelijkheid zoo onderrigt kunnen worden omtrent de landsomstandigheden, of den aard en inborst der naturellen, dat zij een van beide begrijpen kunnen. Indien de kerkgenootschappen van dit land niet behoorlijk wakker zijn ten aanzien van dezen pligt, dan moeten die van Groot Brittanje, vooral van Schotland, die zoo veel overeenkomst hebben met de Nederduitsch Gerefomeerde Kerk alhier, alle middelen aanwenden om ze in christelijke liefde en getrouwheid hiertoe op te wekken. Deze onderneming moet niet beschouwd worden als hopeloos ; dat de kerken van Engeland en Schotland zich in ernst en liefde er toe begeven, en ik koester het vertrouwen, dat de uitkomst tot blijdschap verstrekken zal van menig hart dat nu bedroefd en ter neêrgeslagen is, onder een innerlijk gevoel, dat de tot hiertoe aangewende middelen tot verspreiding van beschaving en christendom onder die barbaarsche stammen mislukt zijn, hoe wel die pogingen gedurende bijna eene halve eeuw in het werk zijn gesteld."

Deze beschouwingen verdienen wel de meest ernstige overweging van de leden onzer kerk. Dezelve worden ter harte genomen door de ware vrienden van het Godsrijk!

BOEKEN VOOR KINDEREN.

Niet zelden heeft men, ook door de *Kerkbode* de klagten vernomen, dat onze landgenooten zoo onverschillig zijn omtrent eene goede lectuur, zelfs wanneer die binnen hun bereik gebragt wordt. Inderdaad, het is alom bekend, dat de meesten die door hun stand in de maatschappij, en hunne gegoedheid naar de wereld, verwacht konden worden leeslust te bezitten, ten uiterste traag zijn om iets te lezen, dat wezenlijk nuttig is.

Wij willen thans niet uitvaren tegen onze landgenooten, om hunne onwetendheid ten toon te stellen, en daardoor mogelijk ergernis te geven; evenmin willen wij verschooningen zoeken, gelijk ze eenigermate in de landsomstandigheden te vinden zijn, voor dezen toestand van zaken. Wij willen liever een middel aanwijzen om voor te komen, dat het opkomend geslacht niet even achterlijk blijve als het tegenwoordige. Wij bedoelen de *verspreiding van kleine geschriften onder de jeugd van een belangwekkenden inhoud.*

Zulke werkjes zijn er te vinden, ook in het Hollandsch, hoewel wat minder overvloedig dan in enkele andere talen. Werden dezelve onder ons herdrukt, dan was er hoop dat er leeslust gewekt zoude worden bij kinderen, en dat er de grootste verbetering in het opkomend geslacht zoude plaats vinden. Aan zulke boeken ontbreekt het bijna geheel in dit land. Kinderen weten slechts van schoolboeken in welke zij verpligt zijn te lezen of te leeren: een boek wekt bij hen tegenzin op, veel meer dan nieuwsgierigheid of begeerte. Daarom is het dat als zij mannen en vrouwen geworden zijn (hetgeen veelal zoo vroeg geschiedt) zij het lezen van een boek beschouwen, als een godsdienstpligt welligt, maar geenszins als een vermaak.

Zouden er in ons land, vooral in de nabijheid van de Kaapstad, geene vrienden der jeugd gevonden worden, die eene poging wilden doen, om eene gezonde Christelijke Lectuur, geschikt om de aandacht van kinderen te boeijen, door den druk te verspreiden? Zoude men niet eenigermate in het spoor der Boekvereeniging kunnen volgen, ten einde door het geheele land medewerkers te vinden? Of is er geen ondernemende boekverkooper, die het wagen wil deze weldaad aan het land te bewijzen en tevens zichzelven te bevoordeelen?

Wij twijfelen niet, of er aan verscheidene plaatsen medewerking zoude gevonden worden voor eene zoodanige onderneming, wanneer die in goede handen was. Om die reden hebben wij de bovenstaande wenken gegeven, hopende dat dezelve hier of daar ernstig opgenomen mogen worden.

RUSTICUS.

KERKNIEUWS.

GLENLYNDEN.—Daar het Gouvernement slechts £100 heeft toegekend als salaris voor den leeraar dezer gemeente, heeft de kerkeraad besloten £150 er bij te voegen en het salaris aldus te bepalen op £250 per jaar. De Wel-Eerw. F. Heugh een beroep voor deze gemeenteontvangen hebbende, heeft voor hetzelve bedankt.

DORDRECHT.—Op den 5den Februarij vergaderde alhier de Commissie des Graaff-Reinetschen Rings, die belast was met de aanstelling van kerkeraadsleden, en de bepaling van eene grensscheiding van deze gemeente. Ten genoegen der aanwezige gemeenteleden, zijn deze werkzaamheden afgeloopen. Tot ouderlingen zijn benoemd de BB. C. van Niekerk, en H. P. Venter; tot diakenen, de BB. P. B. van Zijl, P. J. van der Walt, N. Jansen, en P. Aucamp. De openbare godsdienstoefeningen werden waargenomen door eene talrijke vergadering, voorgegaan door den Consulent, Ds. J. Murray, en den Eerw. P. Huet. Men is bezig aan een gebouw, zeventig voet lang en dertig voet wijd, dat vooreerst voor eene kerk zal dienen, en naderhand in eene pastorie veranderd kan worden, wanneer het noodig zal wezen een grooter kerkgebouw te stichten.

CERES.—Met genoegen vernemen wij van deze plaats, dat door de welwillendheid van den Magistraat aldaar, en door medewerking van den WEd. Heer J. Munnik, het gebruik van het Raadhuis is verleend tot het geven van godsdienstig onderwijs aan de kleurlingen aldaar. De Broeder N. G. Vos heeft daarmede, op den avond van den 19den Maart, een aanvang gemaakt. De opkomst was zeer groot, en het is te hopen, dat van de gelegenheid om twee malen 's weeks schoolonderwijs en Donderdags avonds godsdienstoefening bij te wonen, getrouw gebruik zal worden gemaakt, door degenen aan wie deze voorregten thans worden aangeboden.

Z. A. Christelijke Boekvereeniging.

1857.

Maart 19.—Ontvangen van Ds. J. Taylor (Cradock) voor 58 leden, voor 1857, ... £21 15 0

J. D. MARQUARD,
Penningmeester.

Britsch en Buitenlandsch Hulp Bijbelgenootschap.

Ontvangen van het Graaff-Reinet Tak-genootschap, verkoop rekening, ... £24

GEORGE MORGAN,
Secretaris van het Z. A. Hulp Bijbel Genootschap.

Kaapstad, 26 Maart, 1857.

ERRATA IN HET VORIGE NOMMER.

Bladz. 82, regel 25, van onder, *ontophoudelijk* moet zijn *onophoudelijk.*
„ 88, regel 5, van boven, *kiezers* moet zijn *keizers.*
„ 93, regel 16 van boven, *toen* moet zijn *toon.*

OFFICIEEL.

ZENDINGWEZEN.

Ontvangen van Ds. J. H. Neethling, van de gemeente Prins Albert, ...	£7	1	0
Van Jonge Jufv. M. Wahl, penningmeesteresse van het Leeuwenrust Hulp-Zendinggenootschap voor de werkzaamheden van het Zendingwezen te Natal, ...	31	0	0
Van Ds. W. Murray, van de gemeente Middelburg, ...	2	10	0
Van Ds. W. F. Heugh, van de gemeente Alexander, ...	2	12	0
Van den Heer J. J. Brugman, Diaken Kassier, het gecollecteerde te Graaff-Reinet, ...	12	0	0
	£55	3	0

P. E. FAURE,
Thesaurier.

Waterloo aan den Wijnberg,
Maart 20, 1857.

Van de Sandt de Villiers & Co., Drukkers

DE GEREFORMEERDE KERKBODE

IN ZUID AFRIKA.

DEEL IX.] ZATURDAG, APRIL 11, 1857. [No. 8.

PASCHEN.

DE GROOTE HERDER DER SCHAPEN WEDERGEBRAGT UIT DE DOODEN.

"*De God nu des vredes, die den grooten Herder der schapen, door het bloed des eeuwigen testaments, uit de dooden heeft wedergebragt, namelijk onzen Heere Jezus Christus.*"—Heb. xiii. 20.

De lijdensweken zijn voorbij. Het verzegelde graf is ontzegeld. De Levende is niet meer onder de dooden. De morgen der opstanding is aangebroken. Beelden van blijdschap omringen ons. De groote Herder der schapen is wedergebragt uit de dooden door den God des vredes. De harten der geloovigen, na lang gesloten te zijn geweest van ontzetting over het lijden en den dood van den Verzoener hunner zonden, openen zich in gejuich en vreugde-geroep, bij het vernemen van de mare: "De Heer is opgestaan! De Heer is waarlijk opgestaan!" Want niet in de verre verledenheid, maar in het heden staan alle deze dingen voor de geloovigen. Altijd op nieuw wordt Christus onder hen voorgesteld als geboren te Bethlehem, als wandelende op de straten te Jeruzalem, als lijdende en stervende, als begraven en weder opgestaan, en ten Hemel gevaren: want zij verkondigen zijn dood en zijn leven, tot dat Hij komt; ja, tot zoo lang zij tot Hem zullen spreken, spreken zij van Hem. En ach! wie den grooten Herder der schapen volgt op zijne voetstappen, en het bloed des eeuwigen Testaments—*zijn* bloed—eerst bij druppels, vervolgens bij stralen, en ten laatste bij stroomen, ziet uitvloeijen—wordt niet getroffen en ontroerd van het aanschouwen en doordenken van al deze smarten, en gevoelt zich niet vernieuwd van hart, bij het besef dat de lijdensweek van Christus een Vrijdag had, waarop zijne smart haar einde zag? Ja, op des Heilands lijden volgde een eeuwig verblijden. De dag der opstanding des Heeren is het opgaan der eeuwige Zon voor geheel de nieuwe, heilige, geestelijke schepping; en nooit zal deze Zon weder ondergaan, maar zij zal in eene oneindigheid van stralen blijven voortschitteren in het toppunt der goddelijke heerlijkheid tot in alle eeuwigheid.

Apostel Paulus, die zijnen brief aan de Hebreën vooral besprengt met het dierbaar bloed der verzoening, stelt Christus aan ons voor op den morgen der opstanding, als den grooten Herder der schapen, uit kracht van het bloed des eeuwigen Testaments door den God des vredes wedergebragt uit de dooden. Hiermede stelt hij Christus voor als niet opgestaan voor Hem zelven alleen, maar voor de zijnen. Dit is het eenig en het groot belang, hetwelk wij in Christus hebben moeten, dat alles wat in Hem is, voor ons is. Wij moeten Christus in eigendom hebben door het geloof, om de vrucht te smaken van den arbeid zijner ziel: want hebben wij Christus in eigendom door het geloof, zoo zien wij in Christus alles wat onszelve persoonlijk aangaat: onzen persoonlijken toestand, onze persoonlijke toekomst, ons leven en onzen dood, en omgekeerd, onzen dood en ons leven.

Christus is de groote Herder der schapen, uit kracht van het bloed des eeuwigen Testaments, en als zoodanig is Hij wedergebragt uit de dooden door den God des vredes.

De Heere Jezus wordt in de Schrift onder allerlei namen en bedieningen voorgesteld, om zijne algenoegzaamheid uit te drukken. Wij menschen en zondaren hebben velerlei kwalen en velerlei behoeften, en God wil zelf alles voor ons zijn in al onze nooden en behoeften. Hij wil uitsluitend gekend zijn als de eenige hulp en de eenige Helper. Dorst derhalve uwe ziel, zoo moogt gij tot niemand gaan dan tot Christus: alleen Hij heeft het water des levens; hongert zij, alleen Hij is het brood dat uit den hemel is gekomen dat de ziel doet leven; is zij krank, alleen Hij is de Heer, onze Geneesmeester; is zij vermoeid en afgemat, alleen Hij geeft der zielen rust. Hij is een Leeraar voor de onwetenden, een Hoogepriester voor de schuldigen, een Koning voor de gehoorzamen,—en—een Regter voor de halstarrigen. Onder al de namen echter die de Heere draagt, is die van Herder een van de door Hemzelven meest geliefde namen. "*Ik ben de goede Herder,*" herhaalde Hij, *en de goede Herder stelt zijn leven voor de schapen;* en de Heer geeft dan zijne hoedanigheid tevens als eene der redenen op, waarom de Vader Hem lief heeft: DAAROM, zeide Hij, *heeft de Vader Mij lief, overmits Ik mijn leven afleg, op dat Ik hetzelve wederom neme.*

Zoo is dan Christus de goede Herder der schapen, vóór Hij zijn leven voor hen gesteld had, en toen Hij opgestaan was uit den doode, was Hij de groote Herder der schepping, want Hij zou groot zijn (Luk. i: 32) in alles; en deze grootheid in alles wordt door de Schrift aangewezen, terstond na 's Heilands opstanding: toen was de staat der vernedering voorbij, en begon die der heerlijkheid van den Zoon van God. Door de opstanding uit den doode van den goeden Herder, bleek het ook eerst dat Hij de *groote* Herder was: want toen *had* Hij zijn leven gesteld voor de schapen, hetgeen vroeger het geval niet was. Ieder herder moet wel gevaar loopen van zijn leven te kunnen verliezen voor zijne schapen, doch daarom verliest hij niet altijd zijn leven; integendeel, dit is iets zeldzaams. Christus was zeker dat Hij, door zich te stellen tot een Herder der schapen, zijn leven verliezen zou: tot zijne kudde kwam de brieschende leeuw. Hij zou dien wel dooden, maar Hij zou te gelijk aan de wonden, die Hij in de worsteling ontving, doodbloeden. De kudde zou dus niet het minste leed wedervaren, maar den Herder zou al het leed alleen treffen. Daarom zeide de Heere in den nacht, toen Hij verraden werd, tot zijne discipelen: "*Gij zult allen aan mij geërgerd worden in dezen nacht: want daar is geschreven: Ik zal de Herder slaan en de schapen der kudde zullen verstrooid worden.*"

Is Christus de Heere, de groote Herder der schapen geworden door zijnen dood, zoo is Hij dat uit kracht van het bloed des Eeuwigen Testaments: want dit bloed werd in zijn dood vergoten. Er is een eeuwig verbond, een voornemen Gods van alle eeuwigheid, hetwelk Hij den mensch met eenen eed beloofd heeft te zullen vervullen, namelijk: dat een iegelijk zondaar die gelooft, niet in zijne zonden zal sterven, maar het eeuwig leven heeft, en dat dit eeuwig leven zijn zou in den Zoon (1 Joh. v: 11). IN DEN ZOON, niet in den mensch, opdat dit leven niet weder zou kunnen verloren gaan. God zelf maakte zich tot het Hoofd van een ligchaam, hetwelk is zijne Gemeente, en uit Hem als het Hoofd ontvangt dat ligchaam het goddelijk leven en de voortduring van dat leven, en alles wat tot hetzelve behoort, door den Heiligen Geest, die in de leden doet afvloeijen wat in het Hoofd is, en die het goddelijk leven dat in de leden is, weder doet uitvloeijen naar buiten in allerlei Gode welbehagelijke vruchten.

Om zulk een Hoofd voor zulk een ligchaam te kunnen zijn, moest God de zonde van dat ligchaam vernietigen voor zich en in zich, en daarmede in

zijne eeuwige regtvaardigheid zelve eene eeuwige fontein openen van genade voor strafschuldigen, van vergeving der zonden. Daarom moest God geopenbaard worden in het vleesch, daarom moest de Christus lijden en sterven, en na de wet volkomen volbragt te hebben, door alles te doen wat zij gebiedt, dezelve opnemen en oplossen in zichzelven, door alles te lijden wat zij den zondaar oplegt. Het bloed van Gods Zoon werd vereischt om het Testament van God van kracht en uitwerking te doen zijn. Christus moest als het Hoofd der zijnen het hoofd bieden aan alles wat aandrong op de zijnen en ten hunnen laste kwam; met andere woorden: Christus stelde zich als de Herder aan het hoofd van de schapen, en wat nu aanviel op de schapen, dat viel aan op Hem, en daarvoor stond Hij. En nu, *de ziel, die gezondigd heeft, zal sterven;* niets minder dan de *dood* is *de bezolding der zonde;* daarom geschiedde er zonder bloedvergieting—dat is: zonder de uitstorting der ziel, des levens, geen vergeving. Waarom niet zonder *uitstorting* van het leven? Omdat het leven op deze wijze het zekerst en volkomenst wordt verloren. Zonder uitstorting des bloeds, kan er een schijndood bestaan, maar bij de uitstorting van het bloed is de schijndood niet mogelijk; maar de dood zeker en wezenlijk. Daarom moest geen offerdier gesmoord of gestikt worden; maar zijn leven, zijne ziel moest uitgestort worden in zijn bloed; het uitgestorte bloed moest het onbedriegelijk zeker bewijs zijn voor het oog van hemel en aarde, dat het offer, van hetwelk dit bloed was, waarlijk was gestorven. En zoo moest dan ook Christus zijn bloed uitstorten, opdat zijn dood de aller hoogste zekerheid had.

Doch er is eene andere hoogere, geestelijke reden, waarom zijn dood en die van alle offer, een bloed uitstortende dood zijn moest. Wanneer het leven uitgestort werd in het bloed, zoo was hetzelve *mededeelbaar.* Mozes nam van het bloed der offeranden, en besprengde er mede het boek des verbonds, en het volk en het verzoendeksel. Hiermede gaf hij de uitgestorte ziel aan het verbond, aan het volk, en aan den troon van God, en daarmede was alles heilig; want de uitgestorte ziel was de eisch der goddelijke heiligheid, en zonder deze uitstorting was alles wat aan of van den mensch was, onrein en verwerpelijk voor God. Daarom heette het uitgestorte bloed van het offer: bloed der verzoening; hetzelve voldeed den eisch der goddelijke heiligheid, en daarmede verzoende het de zonde bij God. Alles wat derhalve met dit bloed besprengd was, droeg het teeken der voldoening Gods aan zich, en was daarmede verzoend, heilig voor God; met andere woorden: wie besprengd was met het bloed van het offer, die werd in gemeenschap gesteld met het offer en in het offer begrepen; derhalve werd hi, hiermede gelijk gesteld met het offerj en gerekend als zelf geofferd te zijn. Op deze wijze was het bloed van het Paaschlam aan de posten der deuren voor den door Egypteland uitgaanden verderver eene voldoende reden van voorbijgang: de met bloed geteekende huizen waren den Heere heilig, want zij droegen het teeken der verzoening, en waren daarmede afgezonderd van de onheilige dingen met de personen die in de huizen waren; want door met het uitgestorte bloed van het Paaschlam hunne huizen te besprengen, stelden zij zich in gemeenschap met het Paaschlam, en daarmede met hetzelve gelijk; i.e., zij werden hierdoor in hetzelve begrepen, en waren in hetzelve gedood. De verderver ging derhalve deze huizen voorbij, want aldaar waren de inwoners reeds allen gedood in een offer—het Paaschlam.

Doch alle deze dingen waren enkel Goddelijk groote beelden, van het Goddelijk groot Wezen—Christus. De uitstorting der ziel van Christus was eene straf van vloek, die al de straffen en vloeken, door het goddelijke regt

over den zondaar uitgesproken, zoo oneindig te boven ging, als God het schepsel te boven gaat. Christus gaf door de overgave zijns levens in den dood, door de uitstorting van zijn bloed als mensch der goddelijke heiligheid die voldoening, welke zij voor de zonde eischt en eischen moet, zal zij de heiligheid blijven. Het bloed van Christus is derhalve de meer dan voldoende losprijs voor de zonde: want het is de uitstorting der ziel van een mensch niet enkel, maar van een Godmensch.

Doch hoe zal iemand dit bloed deelachtig kunnen worden, zonder dat het uitgestort en daarmede mededeelbaar wordt, door met hetzelve anderen te besprengen? Daarom was de dood van Christus een bloeduitstortende dood; Hij stierf niet voor zichzelven, maar voor de zijnen, zijn bloed moest medegedeeld worden aan de zondaren, opdat zij deel zouden hebben aan Hem en zijnen dood. Door den bloeduitstortenden dood van Christus, werd derhalve het eeuwig Testament van God verwezentlijkt, ten uitvoer gebragt en daarmede van kracht gemaakt, volgens hetwelk de zondaar niet sterven zal in zijne zonden, maar het eeuwige leven ontvangt, hetwelk in den Zoon is. Een iegelijk zondaar dus die niet sterven zal in zijne zonden, maar het eeuwige leven begeert, die kome tot Christus door het geloof, en late zich besprengen met zijn bloed door den Heiligen Geest, opdat Christus dood zijn dood zij.

Christus is de groote Herder der schapen, uit kracht van het bloed des eeuwigen Testaments, en als zoodanig is Hij wedergebragt uit de dooden door den God des vredes. Kennelijk is deze voorstelling ontleend uit hetgeen God door den Profeet Ezechiël heeft gesproken, zoo als wij lezen, Ezech. xxxiv: 22—25. Door het bloed des eeuwigen Testaments, is God de God des vredes voor den zondaar: want dat bloed bedekt voor God de zonde volkomen. Zoo is dan Christus door den God des vredes wedergebragt uit de dooden, als de groote Herder der schapen, die het eeuwig Testament van God verzegeld, dat is bevestigd, van kracht gemaakt en uitwerking gegeven heeft door zijn bloed. En zoo is dan Christus gestorven om zijne schapen tot een eeuwigen Herder te kunnen zijn, een Herder die hen het leven geeft en den overvloed, het eeuwige leven en de volheid der Godheid.—Houden wij dan in gedachtenis Jezus Christus, die uit de dooden is opgestaan.—Ziet, de *God des vredes* heeft den grooten Herder der schapen, door het bloed des eeuwigen Testaments, wedergebragt uit de dooden; wie derhalve tot zijne schapen behoort, voor dien is God enkel vrede, zonder toorn. Een iegelijk dan beproeve zichzelven of hij tot de kudde behoort van dien grooten Herder, door wiens dood het eeuwig Testament, waardoor God zichzelven aan den zondaar vermaakt (Heb. viii: 10), kracht van uitwerking heeft verkregen. *Mijne schapen hooren mijne stem, en zij volgen Mij, maar den vreemde zullen zij geenszins volgen,* zegt de groote Herder zelf. Hooren wij nu Christus stem en volgen wij Hem, Hem alleen en geenen ander?—zoo ja, dan is Hij de onze, en dan zijn wij in Hem gestorven, en dan is zijne opstanding onze opstanding:—zoo neen—ach! dat wij dan met Hem sterven door ons te stellen onder de besprenging zijns bloeds;—door te gelooven dat Hij waarlijk is de groote Herder der schapen door het bloed des eeuwigen Testaments; want eerst na met Hem gestorven te zijn, is zijne opstanding voor ons geene denkbeeldige zaak—wij verheugen ons daarin als eene heerlijke waarheid!

Ieder gebied der Natuur toont ons nieuwe gedachten reeksen Gods, nieuwe boeken die Hij geschreven, nieuwe talen waarin Hij gesproken heeft; en zalig hij die voor alle talen in welke God spreekt, een geopend oor heeft om te hooren en te verstaan.

EEN VERHAAL
UIT DE EGYPTISCHE KERK DER DERDE EEUW.

—

HOOFDSTUK III.

(*Vervolg van bladz.* 104, *Deel* 9.)

Eindelijk genaakte de tijd waarop Cleon de vraag, of Maia evenzeer als hij zelf veranderd was, beslissend kon beantwoorden.

Zij ontmoette hem in den ouden tuin, even vrolijk, even bloeijend en schoon als weleer. Zij zong hem de oude welbekende liederen voor, zij lachten zamen over hunne vroegere onéénigheden, en spraken over hunne vertrouwelijkheid van weleer—en op nieuw hadden zij elkander niet weinig toe te vertrouwen. Zij was geheel wat zij vroeger geweest was, een vreemde zou geen het minste verschil in hunnen omgang hebben bespeurd; maar tusschen hen was een wederkeerig gevoel van achting en eerbied ontstaan, dat gevoegd bij de broederlijke genegenheid van voorheen, als van zelf tot eene diepe en heilige over ging. Zij was de speelgenoot zijner kindsche dagen, doch met eene heilige straalkrans omgeven. Indien Maia's lot inderdaad geweest ware wat zij zoo zeer vreesde,—door de goden bemind en tot eene ster in den hemel te worden verplaats—Cleon zou haar met geen dieper gevoel van eerbied hebben kunnen aanstaren; maar nu bestond juist daarin zijn geluk dat zij geen hemellicht maar wel eene beminnelijke teedere maagd was, die op zijne liefde steunde en aan zijne zorg zich toevertrouwde.

En de oude Caius Sertorius had zich reeds iets van dien aard voorgesteld, en scheen zich in zijne kinderen te zien herleven. En ook Julia, de oude voedster, gevoelde zich gelukkig.

Zoo werden Maia en Cleon aan elkander verloofd.

En voor een' tijd was hem de wereld als een aan Maia toegewijde tempel—als een hemel door haar verlicht—door hare tegenwoordigheid geheiligd—door haren glimlach verwarmd—door hare stem bezield.

Ware zijn innerlijke strijd slechts een morgenwolk geweest, hij zou tegen zulk een zonneschijn niet bestand geweest zijn. Maar, neen, wel overviel hem somtijds eene kille huivering, zelfs terwijl hij naar Maia luisterde, en terwijl hij zich bewust gevoelde van de onmiddelijke nabijheid eener hoogere, gevreesde magt; doch gelijk de mensch altijd handelt wanneer zijn geloof meer schaduw dan licht kent, hij trachtte zich aan dit huiveringwekkend bewustzijn te onttrekken. Hij was verlangend om te weten of Maia ooit iets dergelijks gevoelde. Indien hare ziel gelijk de zijne was,—zoo God dezelfde was voor haar als voor hem,—dan kon het niet anders of ook zij moest iets van dien strijd kennen. Maar was zij wel aan hem gelijk? Zou er een enkele smet kunnen rusten op zulk een rein en openhartig gemoed, waarvan hij elke diepte had gepeild en slechts liefde en goedheid had gevonden.

De zomer en de overstrooming der Nijl hadden nu hun toppunt bereikt. Alexandria was voor een tijd in een oceaan stad, Egypte in een archipel van bekoorlijke eilanden herschapen. Stroomen van licht werden in den vloed der wateren weêrkaatst. Een azuur gloed lag zoowel over de aarde als over den hemel verspreid, en de groene eilanden met acacias en palmboomen, onder wier loof de witte tempels schitterden, begroeid, blonken als steenen in de donker blaauwe diepte. De uit paleizen bestaande straten werden weerkaatst door de oppervlakte der wateren, die met zacht geruisch tegen de marmeren stoepen aanspoelden; met bloemen versierde vaartuigen gleden door de met eereboogen bedekte straten, en met menschen opgevuld snelden zij vrolijk de deuren der huizen voorbij; allen vierden feest, want de Nijl was Egypte gunstig geweest dit jaar; de goden hadden de velden rijk gezegend, en het volk spoedde zich nu naar hunne tempelen, om hun dank en eere te bewijzen.

Het was feestdag voor Alexandrie. Vrolijkheid en uitspanning hadden de bezige drukte vervangen, en de inwoners waren verzameld in de boschrijke eilanden, in de voorhoven des tempels, op de stoepen der paleizen, op de hun eigenaardige wijze genietende, dezen zich overgevende aan weelderige vadzigheid, genen vol van leven en geestdrift, allen hun nationaal bijzonder karakter duidelijk aan den dag leggende. Op het voorportaal van een der tempelen waren allerlei menschen vergaderd. Dáár zag men

aan de eene zijde een stoicijnschen wijsgeer, eene verhandeling houdende over de ongevoeligheid van eene verzameling van toehoorders, wien het aan ongevoeligheid zeker niet ontbrak, terwijl aan de andere zijde eenige verwaande jonge Syriers zich met hunne aanmerkingen over de voorbijgangers onledig hielden. Met half gesloten oogen, op rustbanken uitgestrekt, beschouwden eenige Aziatische kooplieden de hen omringende menigte; Grieken wandelden op en neder, in de taal en met de geestdrift van Homerus'—helden het nieuws omtrent kunsten en letterkunde behandelende, en hunne levendige en klassieke gelaatstrekken en witte tabbaards nu en dan onder de schaduw der kolommen zich vertoonende; Romeinen in groepen van twee of drie verdeeld, stonden over de staatszaken van het keizerrijk te spreken, met al den ernst eener natie die heerschappij over de wereld voerde. Alle volken waren daar vertegenwoordigd, men vond er elke kleeding—elke taal—een duidelijk kenteeken van die uitgebreidde stad, dien smeltkroes, waarin alle elementen van dien tijd zich vereenigden.

(*Te worden vervolgd.*)

BRIEVEN UIT ROME.

(*Vervolg van bladz.* 109.)

ZESDE BRIEF.

HENRI AAN EUGENIUS.

Rome, Februarij, 1847.

Waarde Eugenius!

Ik heb grooten spijt gehad over mijn belofte om u zonder iets achter te houden, te berigten, wat er tusschen mijne vrienden en mij voorvalt. Ik vrees toch dat mijne mededeelingen u tot schade zullen sterkken en u in uwe dwalingen bevestigen. Maar wat ik beloofd heb, wil ik ook houden. Dit echter moet ik u verzoeken, dat gij geen oordeel uitbrengt, voor en al eer onze strijd ten einde gebragt is: want daar ik onze geheele discussie niet in een enkelen brief kan opnemen, zou het kunnen gebeuren, dat de beweringen mijner tegenstanders tot u kwamen, zonder mijne wederleggingen.

Daar de dag waarop wij een begin zouden maken niet bepaald was, vermeed ik den heer Manson eenige dagen.

Ik had voor deze handelwijs twee redenen. De eerste was dat ik mij voor onzen strijd wilde voorbereiden, en de tweede, mijne hoop dat zich 't een of ander zou opdoen, waardoor de Waldenser geen deel kon nemen aan onzen strijd. In dit laatste geval toch had ik mij voorgenomen, met den heer Manson alleen de betwiste punten, die hij mij voorgesteld had, te behandelen, hem te bekeeren en zoo met eere het slagveld te verlaten. Dag en nacht dacht ik, minder aan de discussie, dan wel aan de middelen om er den Waldenser buiten te houden.

Terwijl ik alzoo in zekeren gejaagden toestand verkeerde, kwam de meesteres van het huis in mijne kamer en gaf mij met de hoogst mogelijke beleefdheid te kennen, dat ik binnen drie dagen van verblijf veranderen moest. Te vergeefs trachtte ik er achter te komen, wat er haar toe gebragt had om mij op zulk eene wijs uit hare woning te verdrijven, maar ik kon niets uit haar krijgen, dan dat zij verpligt was te gehoorzamen.

Ik verbeeldde mij toen, zonder er evenwel zeker van te zijn, dat de Jesuiten, die mij in dit huis gebragt hadden, haar bevolen hadden mij er weêr uit te zetten. Ik nam daarop een kamer in een klooster, en ik verliet den volgenden dag de mijne het geen te weeg bragt dat Pasquali, die er mij kwam opzoeken en er mij niet meer vond, niet te weten kon komen, waar ik mijn verblijf hield.

In de school bemerkte ik eene groote verandering in de gedragingen van mijn onderwijzer ten mijnen opzigte. Hij wijdde mij niet de minste oplettendheid, behalve dat hij van tijd tot tijd een of ander hatelijk gezegde daar heen wierp tegen de vrienden der ketters en tegen zulken, die zonder hunne theologische studiën voltooid te hebben, en zonder daartoe vrijheid verkregen te hebben, zich veroorloofden met de eersten te disputeren. Bij zulke gelegenheden wierp hij naar den kant, waar ik zat, een in 't geheel niet welwillenden blik. Dat alles maakte dat ik zenuwachtig, dat ik ter neêrgeslagen werd, en in mijn voornemen bevestigd om alle discussie stellig te mijden.

Maar—toen ik mij eens 's avonds alleen op mijne kamer bevond, hoorde ik aan mijne deur kloppen, en toen ik die open deed, stonden mijne drie vrienden voor mij.

— Arme abt, zeide de Waldenser,

mijne hand met groote hartelijkheid drukkende, gij wordt naauw bewaakt, en uwe goede vaders de Jesuiten willen u niet vergunnen dat gij met mij in discussie treedt; zie, daarom vervolgen wij u. Maar vrees niet; wij komen om u twee voorstellen te doen, en gij kunt dan, hetwelk u het best voorkomt, kiezen. Ons eerste voorstel is, dat wij ons onderhoud voortzetten of laat ik liever zeggen beginnen, hetzij ten uwen huize, hetzij op eene andere u geschikt voorkomende plaats, en dit op die dagen en die uren, die u het minste hinderlijk kunnen wezen; ons tweede is, dat wij u zoo gij dit verlangt, van uw woord ontslaan. Maar hierbij moet ik u doen opmerken, dat zoo gij uwe keus tot dit laatste bepaalt, wij ook het regt zullen hebben om te gelooven, dat gij, zoo wel als uwe vrienden de Jesuiten, de gevolgen ducht van de discussie die gij zelf eerst hebt uitgelokt.

Ik nam dan het eerste voorstel onder zulke bepalingen aan als door de voorzigtigheid aangeraden werden. Wij zouden namelijk, ten einde geene kwade vermoedens te wekken, eenen avond ten mijnent zamenkomen en eenen anderen avond op een andere plaats.

De Waldenser wilde dat wij onze discussie beginen zouden met de leer van de regtvaardigmaking door het geloof, en die van de genade, welke hij de grondwaarheden van het Evangelie noemde. Maar om u de waarheid te zeggen, deze leer van de regtvaardigmaaking is de meest duistere van onze geheele theologie, en ik was weinig gestemd om met dezen onzen strijd te beginnen. Daarom stelde ik het *primaatschap* van den Paus voor, want, zeide ik, als dit punt eenmaal is toegestaan, en het primaatschap van den Paus toegstemd wordt, moet men het katholicisme noodwendig erkennen; terwijl aan den anderen kant het Katholicisme valt indien het primaatschap van den Paus verwerpelijk is. Na eenige tegenkantingen, werd mijn voorstel aangenomen.

Hierop stond de Waldenser op en verzocht mij dat, daar wij over ons zamenzijn den bijstand van den H. Geest behoorden in te roepen, ik een gebed zou doen.

Ik verontschuldigde mij, zeggende dat wij niet gewoon waren aan zulke vrije, op staanden voet uitgesproken gebeden. Hij wendde zich daarop naar den heer Manson, die antwoordde dat hij zijn gebedenboek niet bij zich had.

—Het gebedenboek van den Christen, zeide de Waldenser, is een wedergeboren hart.

Hierop wendde hij de oogen naar den hemel, vouwde de handen samen, en sprak een zoo vurig en zoo roerend gebed uit, dat de tranen mij in de oogen kwamen. Dat gebed vervulde mij met verwondering. Hoe, zeide ik bij mij zelven, kan een ketter met zooveel geloof en zoo veel vuur bidden? Hoe kan hij den naam van Jezus Christus met zooveel vertrouwen aanroepen? En terwijl ik de Protestanten niet dan uit boeken kende, of door hetgeen ik van mijn leermeesters in hunne lessen en hunne predikatiën had hooren zeggen, wist ik in 't geheel niet wat ik van mijn Waldenser maken moest.

Toen het gebed ten einde was, gaf de heer Pasquali ons in bedenking of, daar het ons doel geenszins was om een bijzonder stelsel met hand en tand vast te houden, maar om de waarheid te zoeken, niet het best ware, dat ieder zijne eigene denkbeelden over de voorgestelde vraag ontwikkelde en men vervolgens den Bijbel raadpleegde om de waarheid te vinden.

Daarop nam ik het woord en zeide dat Jezus Christus St. Petrus tot hoofd en Prins der Apostelen benoemd had; dat, Hij hem had aangesteld tot zijn stedehouder, en hem in die hoedanigheid aan zijne Kerk als zigtbaar hoofd gegeven had. Ik zeide dat die waardigheid niet slechts eene persoonlijke was, maar dat zij kon overgedragen worden op zijne opvolgers, dat de bisschop van Rome alzoo daar hij de opvolger van St. Petrus was, dezelfde voorregten bezat die Christus aan den eersten geschonken had, het *primaatschap* namelijk en de *onfeilbaarheid.*

—Ik stem toe, zeide de heer Manson, wat daar van het primaatschap van den Paus gezegd wordt; ook sta ik toe dat de bisschop van Rome de apostolische opvolging heeft; ik zou hem zelfs gaarne als hoofd der zigtbare Kerk erkennen, indien hem althans geen absoluut gezag gegeven wierd, maar zulk een dat door de kerkelijke canons geregeld en beperkt wierd. De onfeilbaarheid echter kan noch mag ik toestemmen, daar de kerkelijke

oudheid overvloedig bewijst dat vele Pausen gedwaald hebben.

—Wat mij betreft, zeide de heer Sweetman, ik sta vrij wat minder toe; ik erken in godsdienstzaken geen ander gezag dan dat van den Bijbel en van de Kerk. De bisschop van Rome is een bisschop als ieder ander; ik zou willen toegeven dat hij de primaat van Italië is, maar geenszins dat hij zulks van de Kerk is; ook zou ik er geen bezwaar in vinden om aan den bisschop van Rome eershalve het primaatschap op te dragen; maar nooit eene werkelijke meerderheid, eene dadelijke verhevenheid boven anderen.

Nu haalde de Waldenser een Bijbel uit zijn zak en zeide:

—Wat mij betreft, ik heb aangaande deze kwestie geen stelsel. Ik geloof dat in godsdienstzaken de stelsels meermalen tot dwaling leiden; daarom houd ik mij ook eenvoudig en opregt aan Gods woord.

Na deze inleiding, zeide hij, dat het hem toescheen dat de Bijbel omtrent deze zaak vier dingen leert; en wel 1. dat Jezus Christus onder zijne apostelen eene volkomene gelijkheid had daargesteld; 2. dat hij uitdrukkelijk ieder denkbeeld, als of de een meer ware dan de ander, verworpen had; 3. dat de Apostelen nooit eenige meerderheid in St. Petrus erkend hadden; 4. dat Jezus Christus het eenig hoofd is van zijne Kerk.

1. Ik heb in de eerste plaats gezegd *dat Jezus Christus onder zijne discipelen eene volkomene gelijkheid gesteld had.* Volg mij in den Bijbel, en gij zult met mij in de volgende woorden het bewijs lezen: "En Jezus bij hen komende, sprak tot hen, zeggende: Mij is gegeven alle magt in hemel en op aarde. Gaat dan henen, onderwijst alle volkeren, dezelve doopende in den naam des Vaders, en des Zoons en des Heiligen Geestes, leerende hen onderhouden, alles wat ik u geboden heb. En ziet, ik ben met *ulieden* al de dagen tot de voleinding der wereld." (Matth. xxviii: 18—20, Marc. xvi: 15; Joh. xx: 21—23.) "Jezus zeide wederom tot hen: Vrede zij ulieden! gelijkerwijs mijn Vader mij gezonden heeft, zende ik ook ulieden." En toen hij dit gezegd had, blies hij op hen en zeide tot hen: "'Ontvangt den Heiligen Geest.—Zoo gij iemands zonden vergeeft, dien worden ze vergeven. Zoo gij iemands zonden houdt, dien zijn zij gehouden." Niet één woord geldt in deze plaatsen persoonlijk Petrus; zij zijn te zamen gerigt aan allen en gelden allen, zelfs het regt om te binden en te ontbinden.

Wij begeven ons tot eene anders plaats. Ziet, wat wij Hand. viii: 14 lezen: "Als nu de Apostelen die te Jeruzalem waren, hoorden dat Samaria het woord Gods had aangenomen, zonden zij tot hen Petrus en Johannes."—Indien Petrus het hoofd der Apostelen ware geweest, hij zou *hen* gezonden hebben en zich niet door hen hebben laten zenden. Wij hooren hem in den eersten brief (v: 1) zeggen: "De ouderlingen die onder u zijn vermane ik die een *mede-ouderling* ben." Zou hij zoo gesproken hebben indien hij over de anderen eenig gezag bezeten had?—En mogt men misschien zeggen dat hij uit nederigheid alzoo sprak, dan vraag ik, kon nederigheid ooit tot liegen vrijheid verleenen?

Ten slotte willen wij zien of St. Paulus eene andere taal spreekt dan Jezus Christus en Petrus. Zie hier al aanstonds wat hij van zich zelven zegt (2 Cor. xii: 11): "Ik ben in geen ding minder geweest dan de uitnemendste der Apostelen." En Gal. II zegt hij niets ontvangen te hebben dan de hand der gemeenschap van Jacobus, Cephas, en Johannes. En wat Paulus betreft, wij zien dat hij Petrus in het aangezigt weêrstond (Gal. ii: 14). In dit alles meen ik overvloedige blijken te vinden van de volkomene gelijkheid der Apostelen onderling.

2. Als wij ten tweede vragen of Jezus zelf niet alle meerderheid van den eenen boven den anderen heeft buitengesloten, en dan het 15de en 17de vers van het achttiende hoofdstuk van Mattheus' Evangelie lezen, dan bevinden wij dat in plaats dat de Kerk zich aan de Apostelen zou hebben moeten onderwerpen, en deze de een aan den ander, integendeel al de leden der Kerk en de Apostelen zelven, van die Kerk, dat wil zeggen van de vereeniging der geloovigen afhankelijk moesten wezen. Wat meer is, kon Jezus zich stelliger uitlaten dan Hij gedaan heeft, Matth. xx: 25—27: "Gij weet," lezen wij daar, "dat de oversten der volkeren heerschappij voeren over hen en de grooten gebruiken magt over hen. Doch alzoo zal het onder u niet zijn, maar zoo wie onder u zal willen groot

worden, die zij uw dienaar," enz. Doch het krachtigst en stelligst spreekt Hij naar mijne overtuiging (voegde hij er bij) Matth. xxiii: 8—11: "Doch gij zult niet Rabbi genaamd worden, want een is uw meester, (namelijk) Christus; en gij zijt allen broeders. En zult niemand uwen vader noemen op de aarde; want een is uw vader (namelijk) die in de hemelen is.—Maar de meeste van u zal uw dienaar zijn." Wie zal hierbij nog durven spreken van eene door Jezus Christus aan Petrus gegevene meerderheid?

De heer Manson wilde wel ten gunste van die meerderheid met een beroep op de oudheid van hare erkentenis tusschen beiden treden, maar de Waldenser eigende zich deze bewijsvoering toe en zeide, dat zoo de oudheid een regt en een titel verleenen mogt, de Bijbel, als nog ouder dan het gebruik, het van de oudheid winnen moest.

3. Daar de derde eene ontkennende stelling was, zeide de heer Pasquali dat hier slechts langs ontkennenden weg kon bewezen worden. Blijkbaar was er in den geheelen Bijbel geen enkele plaats waarin van Petrus' meerderheid melding gemaakt of daarop gezinspeeld werd; had zulke meerderheid echter bestaan, was zij een leerstuk geweest, dan zouden de Apostelen er ook wel van gesproken, haar wel geleerd hebben. Wel maakt Paulus twee malen melding van wat men de hierarchie zou kunnen noemen (1 Cor. xii: 28; Efez. iv: 11); maar niet het minste komt dáár voor, dat aan eenige meerderheid van den een boven den ander zou kunnen doen denken.—En wat zou men moeten denken van een onderwijzer die, het zonnestelsel verklarende, vergat melding te maken van de zon?

4. Ten opzigte van de vierde stelling eindelijk, zeide hij, is het onnoodig dat ik eenige aanhaling doe. Wie den Bijbel kent, weet ook dat Jezus Christus van het begin tot het einde daarin voorgesteld wordt als het eenig Hoofd der Kerk. Ik wil evenwel eenige van die plaatsen, die aangaande deze zaak het duidelijkste spreken, aangeven. Zij zijn deze: Efez. i: 22, 23; Efez. iv: 16; Col. i: 18. Hij las ze ons voor en wilde er nog meer aanhalen, toen ik hem in de rede viel en zeide, dat hij nuttelooze moeite deed, daar niemand er aan dacht om te loochenen dat Jezus Christus het Hoofd der Kerk is; maar dat geen enkele van deze plaatsen de suprematie van den paus uitsloot.—"Ja," zeide ik, "Jezus Christus is het Hoofd van de Kerk, maar Hij is thans in zijne hemelsche heerlijkheid, en de paus bekleedt zijne plaats hier op aarde. Eene zigtbare Kerk moet ook een zigtbaar Hoofd hebben, noem dat Hoofd, zoo gij wilt, een plaatsvervangend of een tweede Hoofd, 't is toch altijd een Hoofd."

De heer Pasquali herinnerde ons dat het onze bedoeling niet was, twist te voeren, maar om de waarheid in den Bijbel te zoeken; en zoo tartte hij ieder, wie hij ook zijn mogt, een enkel woord in den Bijbel aan te wijzen, waarop de paus zich zou kunnen beroepen, ten bewijze dat hij zich den stedehouder van Jezus Christus mag doen noemen.

De heer Manson, steeds terug keerende tot het geloof van de oorspronkelijke Kerk, haalde Ireneus aan......Maar Pasquali viel hem in de rede en zeide: "De oorspronkelijke Kerk is de Kerk van den Bijbel, de Kerk uit den tijd der Apostelen, en zoo gij er in slagen mogt, met uwe autoriteiten de oudheid van een leer die met die van den Bijbel strijdt aan te toonen, dan zoudt gij mij nog maar eene oude dwaling aangewezen hebben en meer niet."

Hoe ontevreden ik ook wezen mogt over het gedrag der vaders Jesuiten ten mijnen opzigte, zoo kwam mij toch 't geen een hunner mij gezegd had als van zelf weêr voor de aandacht, dat namelijk, als een Protestant zich op zijn Bijbel beroept, men hem geen reden kan doen verstaan. Blijde zou ik daarom geweest zijn, indien de heer Manson in het worstelperk getreden ware, maar hij zweeg en de Waldenser ging aldus voort:

—Er is niets nieuws onder de zon; sedert de dagen van Paulus werd de verborgenheid der ongeregtigheid gewrocht, en de Apostel schijnt een voorgevoel gehad te hebben van deze uitvinding der scholastiken, toen hij aan de Efezers (v: 23) schreef: "de man is het hoofd der vrouw, gelijk ook Christus het Hoofd der gemeente is." Wat dunkt u, kan men zeggen, dat de man het *eerste en voornaamste* hoofd is en de vrouw het tweede?

Beteekent Paulus' gezegde niet veeleer, dat gelijk de man het *eenig* hoofd van

de vrouw is, zoo ook Christus het *eenig* Hoofd der gemeente is?

Maar lees wat hij bovendien (1 Cor. iii: 11) zegt: "Niemand kan een ander fundament leggen dan hetgeen gelegd is, namelijk Jezus Christus." En opdat hij hierbij alle dwaling voorkomen mag, spreekt hij ook uit (Gal. ii: 9) in welke betrekking Petrus tot het gebouw (der Kerk) staat. Petrus is, volgens hem, een zuil der Kerke, een zuil, niets meer en niets minder, even als Jacobus en Johannes en de andere Apostelen waren.

Daar ik de zaak waarover wij handelden nader onderzoeken wilde, voor en aleer ik mij aan dezen mensch waagde, wendde ik voor dat het reeds laat geworden was, en dat wij dus scheiden moesten, daar het uur gekomen was waarop men gewoon was het klooster te sluiten. Zoo dan gingen mijne vrienden heen, nadat wij vooraf bepaald hadden den volgenden dag weder te zamen te zullen komen.

Naauwelijks waren zij vertrokken of ik gevoelde behoefte te hebben aan raad en bijstand, en daar ik bij mijn leermeester wel niet teregt zou kunnen komen, begaf ik mij naar de kamer van den theologischen professor van het klooster waarin ik mijn verblijf hield. Ik vertelde hem de geheele geschiedenis zoo als zij zich had toegedragen van het begin af aan, en nadat hij er ernstig over nagedacht had, zeide hij tot mij: "Het middel is zeer eenvoudig: klaag den Waldenser bij de Inkwisitie aan, en het heilig geregtshof zal u uit uwen neteligen toestand redden."

Ik gruwde bij het vernemen van dien raad; maar de professor zeide dat, daar de Waldenser een Italiaan was, hij ook onder het regtsgebied van de Inkwisitie stond, en ik aan mijn geweten verpligt was hem aan te geven. Ook voegde hij er bij: "Hij is een ketter, die zijne leerstellige gevoelens verspreidt, daarom moet gij hem volstrekt aangeven; anders loopt gij zelf gevaar aangeklaagd te worden."

Ik bragt den nacht door zonder een oog te sluiten; zoo groot was mijne overspanning. Ik zou liever alles hebben willen verduren, dan eene slechte daad begaan; en den heer Pasquali aanklagen, oorzaak zijn dat hij in de gevangenis geworpen wierd, scheen mij eene schandelijke trouweloosheid toe. Van den anderen kant, zeide ik bij mij zelven, indien het waar is, dat ik het aan mijn geweten verpligt ben, hem aan te klagen, en anders een doodzonde bedrijf, moet ik het dan niet doen, wat het mij ook kosten moge?....

Zoodra het weêr morgen geworden was, begaf ik mij wederom naar den goeden pater, ten einde meer licht in deze zaak te erlangen.

— Mijn zoon, zeide hij, ik zal er mij niet in mengen; maar het kon ligt gebeuren dat gij door een ander wierdt aangeklaagd. Gij zijt hier vreemdeling, gij kent Rome niet, en gij hebt u met Protestanten in gesprek begeven, gelijk gij dat te Genéve zoudt gedaan hebben; maar hier is dit een geheel andere zaak.

— Maar, antwoordde ik, de poging om drie Protestanten te bekeeren is toch, dunkt mij, geen misdaad die voor de Inkwisitie strafbaar is.

— Mijn waarde vriend, gij oordeelt over de dingen alsof gij in uw eigen land waart. Dáár waar de heilge Katholieke godsdienst niet de heerschende is, kan de Kerk niet al hare magt ontwikkelen; maar hier kan zij, ofschoon zij in sommige opzigten zich schikken moet naar de tijden waarin wij leven, hare wetten en hare regten laten gelden. En wilt gij weten welke die wetten in uw geval zijn?—De heilige Kerk heeft het regt hare zendelingen uit te zenden, en overal waar zij wil proselieten te maken, omdat zij alleen de waarheid bezit; daarom heeft zij alleen ook de volle vrijheid om hare leeringen te openbaren en te verbreiden; maar als een ketter zijne meeningen tracht te verspreiden, dan heeft de heilige Kerk het regt om hem te straffen, en op de Katholieken rust de verpligting zulk eenen aan te geven, vooral als die ketter de vermetelheid heeft, om zijne denkbeelden te verbreiden in eene plaats waar het heilig geregtshof van de Inkwisitie gevonden wordt.

Dat heilige geregtshof volgt daarbij dan zulke regelen als door de voorzigtigheid aanbevolen worden. Is de ketter een Engelschman of een Franschman, dan verwijdert men hem door middel van de politie op zulke wijze dat het geen opzien baart; is hij een Zwitser of behoort hij tot eene andere natie die men minder behoeft te ontzien, dan gebruikt men al de gestrengheid der wet. Zoo is, gelijk gij ziet, uw toestand ernstig genoeg, en vooral in een tijd als de tegenwoordige,

waarin Pius IX als zijn wil kenbaar gemaakt heeft, dat het heilig geregtshof met de uiterste gestrengheid handelen zal; ook zijn, sedert zijne verheffiing, de gevangenissen op nieuw bijna geheel bezet.

— Maar, mijn vader, zeide ik, de kanunnik T., secretaris van den kardinaal-vikaris, heeft mij verlof gegeven om met die Protestanten om te gaan.

— De kanunnik T., antwoordde de professor, is een goed mensch; maar hij kent de wetten van de Inkwisitie niet; doe overigens, gelijk gij wilt; maar bedenk dat gij gewaarschuwd zijt.

Ik kan niet gelooven, Eugenius, dat het waar zou wezen wat de pater zegt, ik denk, dat hij mij vrees heeft willen aanjagen. Neen, neen! het is onmogelijk dat de heilige Katholieke Kerk, die eene moeder vol liefde voor hare kinderen is, zoo onregtvaardige en zoo wreede gevoelens koesteren zou!

Daar ik weldra bemerkte dat deze priester mij met tegenzin te woord stond, wanneer ik om voorlichting tot hem kwam, besloot ik de discussiën voort te zetten, zonder iemand verder om raad te vragen of iets te zeggen.

Zoo kwam ik dan ook aan de afgesprokene plaats. Maar mijn papier is vol geschreven; in mijn volgenden brief zal ik u het overige melden.

Vaarwel.

Henri.

CLAUDE BROUSSON.

Brousson, geboren te Nismes, was eerst advokaat te Cestres en Toulouse, alwaar hij de verdediging der Gereformeerde Kerken bij het Parlement op zich nam. Toen men echter deze kerken had vernietigd, spoorde hij zijne geloofsgenooten aan, om hunne bijeenkomsten op eene groote steenplaats bij Nismes voort te zetten. Tusschen twee hooge rotsen bouwden zij nu eene soort van amphitheater of cirkel van de steenen die in menigte voorhanden waren, en aldaar hoorde niet zelden een getal van zes tot twaalf duizend personen de zuivere Evangelieprediking. Doch ten jare 1683 moest Brousson zijn vaderland verlaten, en zocht in Keur-Brandenburg en Holland, bij vele aanzienlijken, voorspraak voor zijne geloofsgenooten. Eindelijk mogt hij in het jaar 1689 terugkeeren, en alstoen werd hij verzocht om predikant bij zijne landgenooten te worden, die gedurende tien jaren de geregelde verkondiging van het Evangelie hadden moeten missen. Hoe zwak hij ook van borst was, zoo bewoog hem echter het gezigt van het heilbegeerig volk om zijne uiterste krachten in te spannen, en hun bijna dagelijks het Evangelie te verkondigen. Hij trok van plaats tot plaats, vertoefde overal van acht tot veertien dagen, en hield doorgaans alle dagen bijeenkomsten. Daarna trok hij weder verder, en maakte zich meestal de nachten te nut om te reizen. Omdat hij door zijne zwakke stem niet zoo lang kon spreken, als hij wel wenschte, zoo maakte hij van den overigen tijd gebruik om afschriften te maken van zijne predikatien, in welke hij meermalen de toenmalige treurige gesteldheid der kerk, en de dwalingen der Roomschen vertoonde. Deze afschriften zond hij naar die plaatsen waar hij niet persoonlijk kon komen. Op dezelfde wijze schreef hij vele brieven en gebeden, die hij tot onderwijs van het volk overal liet verspreiden. Altijd droeg hij dan ook een klein lessenaartje bij zich, hetwelk hij in het bosch of op het veld op zijne knieën plaatste, en alzoo schreef, zoodat hetzelve algemeen bekend was onder den naam van het schrijftafeltje der woestijn. Hierdoor werkte hij op veel grooteren afstand, dan zulks door mondelinge predikatien mogelijk was geweest. Behalve dit, vervaardigde hij ook nog dikwijls andere geschriften voor zijne geloofsgenooten, die hij naar het hof zond.

De Roomschen beschouwden zijne bedrijvigheid van zoo veel gewigt, dat zij vijf duizend guldens op zijn hoofd stelden, zich met de hoop vleijende, zoo slechts Brousson van kant was, dat zij dan spoedig met de Hugenooten zouden klaar komen. Hierdoor verkeerde Brousson dagelijks in groot levensgevaar, niet enkel door de lagen van zijne openbare vijanden, maar ook door die van valsche broederen; doch hij zeide meermalen: "Mijn leven is in Gods hand. Wil Hij dat ik sterven zal, zoo zal niemand het kunnen keeren; ook wil ik liever in het werk mijner bediening, dan op den weg eener laffe vlugt sterven." En God bewaarde hem meermalen op eene wonderbaer wijze.

Vier-en-een-half jaar reisde hij niet dan bij nacht; des zomers was hij in een-

zame plaatsen, blootgesteld aan al de hitte der zon, en des winters moest hij in het met sneeuw bedekte gebergte de uiterste koude uitstaan; dikwijls ontbrak hem een dekkleed bij nacht, en meermalen was zijn leger stroo en struiken onder het digt geboomte of in de diepe kloof van het gebergte, en versmachtte hij van honger en dorst, want overal zonden de vijanden het afbeeldsel van zijn uitgeteerd en zwartbruin gebrand gelaat, ten einde hem te ligter te kunnen onderkennen; doch gedurig ontging hij zijnen vervolgers, niettegenstaande duizenden wisten waar hij prediken zou, en niettegenstaande hij meermalen door zijne vijanden zelven omringd was.

Treffend was de kalmte en opgeruimdheid, met welke hij onder zoo vele gevaren zijn ambt bediende, nog treffender de ootmoedigheid met welke hij zich beneden alle de dienaren Gods stelde, en boven alles gezegend de geloofsmoed met welken hij het Evangelie verkondigde.

Toen de grijze Predikant Guyon, in de Cevennes, hem raadde liever van het eene huis in het andere te gaan prediken, dan met een zoo groot gevaar van zijn leven zulke talrijke openbare bijeenkomsten te houden, antwoordde hij: "De buitengewone zielsnood van zoovele duizenden eischt eene veel omvattende werkzaamheid. In de steden ben ik uiterst schroomvallig; maar op afgelegen plaatsen verzamel ik, in het vertrouwen op Gods bescherming, honderden en duizenden.

Opmerkelijk is het, dat de prediker Guyon kort daarna gevangen genomen en gedood werd, terwijl Brousson nog jaren lang de meest tastbare gevaren ontging. Zoo hield hij eens des avonds ten 10 ure tusschen Brigo, Valence en St. Maurice eene predikatie, alwaar de menschen uit vijf-en-dertig verschillende steden en dorpen te zamen vloeiden. Niettegenstaande alle voorzorg van Brousson was ditmaal de bijeenkomst te bekend geworden, de vergadering werd door militairen overvallen, en verscheidene lieden werden gewond, gedood, en gevangen genomen; doch Brousson vond in de nabijgelegen digte wouden eene verberging. Zestien kompagniën voetvolk werden nu afgezonden om hem te zoeken. Drie nachten lang lagen de soldaten bij eenen aanhoudenden stortregen onder den blooten hemel, in de hoop dat Brousson thans onmogelijk kon ontsnappen; doch hij bleef waar hij was in eene geheime berg-grot, en alsof zijne vijanden met blindheid werden geslagen, honderd malen kwamen de soldaten het hol voorbij, zonder hem te ontdekken. Zoo was hij ook dikwijls in het huis hetwelk de vijanden doorzochten; doch altijd ontkwam hij. Eindelijk, toen al de verborgene schuilplaatsen, waar hij plagt zich op te houden, aan den vijand bekend waren geworden, en vier regementen voetvolk in den omtrek zouden inlegeren om de bijeenkomsten geheel te onderdrukken, terwijl ook zijne verzwakte gezondheid hem niet meer toeliet, zijne prediking voort te zetten, verliet hij Frankrijk in 1693, doch keerde in 1698 weder terug en beproefde op nieuw het Evangelie te prediken; doch nu werd hij op het eiland Oleron gevangen genomen, en op den 4den November van hetzelfde jaar, te Montpelier, gedood.

"En indien de regtvaardige naauwelijks zalig wordt, waar zal de goddelooze en zondaar verschijnen?" —1 Pet. iv: 18.

De regtvaardige wordt naauwelijks zalig, ja, zelfs die regtvaardige, die opregtelijk in Gods wegen wandelt, wordt naauwelijks zalig. Wij zouden deze woorden misverstaan, zouden wij ze verklaren van eenige onzekerheid, of toevalligheid, met betrekking tot den uitslag van het genadewerk in eene ziel. Zij hebben alleen betrekking tot de menigvuldige zwarigheden en harde aanvechtingen, die een geloovige dikwijls in zijne loopbaan belemmeren. Hoe menigvuldig zijn de verzoekingen en beproevingen! hoeveel strijd van buiten en vrees van binnen geeft het, in 't geloof te leven! en daarbij is de Christen zoo zwak, zijn hart zoo listig, en zijn bederf zoo diep ingeworteld, dat hij zich zelfs dikwijls gelooft overwonnen te zijn, en angstvallig twijfelt of er wel een werk van onverganklijk leven in hem zij.

Uitwendige wederwaardigheid, afgunst, zelfs lijden om den naam van Christus, zijn daarbij niet het zwaarste; zij kunnen somtijds als groote vreugde beschouwd worden; maar booze lust, ongeduld, traagheid, hoogmoed, baatzuchtigheid van het nog vleeschlijk hart, —dat is wat hem veel smart veroorzaakt, hem tegenwerkt; *dan* geldt het te strij

den met veel moeite, tranen en gebeden. En in zulken heeten strijd, wordt hij nogthans dikwijls ter nedergeworpen, en moet zich als moede en krachteloos tegenover den magtigen vijand erkennen.

Daarenboven is het geen strijd die in eens is afgedaan; hij herhaalt zich, zoodra er eene zware pligt te vervullen, eene lust te kruisigen is. Hoe dikwijls, wanneer hij zijn hart tot de hoogten des lichts en der vrijheid wil verheffen, trekt hem het gewigt des vleesches ter aarde neder! Hoe veel verstrooijing, koudheid, ja levenloosheid is in de betrachting des Woord Gods, in zijn gebed! En hoe dikwijls gebeurt het ook, dat de Heilige Geest, door herhaalde ongetrouwheid, of door eene geheime zonde bedroefd, zich terug trekt, waar dan alle troost en kracht met Hem verdwijnt! Gevoelt de geloovige dringend de behoefte eener bijzondere genade, b.v., ootmoed, zachtzinnigheid, zelfverloochening, hoe lang moet hij daarom bidden—hoe zorgvuldig over hare eindelijke verkrijging en bewaring waken! Hoe bitter is de ondervinding, als men zich altoos op hetzelfde punt ziet staan, altoos van den stroom weggedreven te worden, zoodra als men een weinig ophoudt te waken en te strijden! Hoe dikwijls heeft men met allerlei twijfel en ongeloof, en duizenderlei neigingen en opwellingen der zonde te kampen, die men overwonnen geloofde!

En nogtans, niettegenstaande al deze hinderpalen, bereikt de verloste in Christus Jezus eindelijk veilig het doel zijner loopbaan; eene andere kracht dan zijne eigen, draagt hem beschermend door alle gevaren, en helpt hem eindelijk tot de overwinning.

Wij konden nog vele andere hinderpalen opnoemen, doch deze zijn genoegzaam om de volle waarheid des Woords aan te toonen:—

"De regtvaardige wordt naauwelijks zalig." P. A. L.

Graaff-Reinet, 23 Feb., 1857.

Ps. cxix: 75, 76:—"Ik weet, Heere! dat uwe gerigten de geregtigheid zijn, en dat Gij mij uit getrouwheid verdrukt hebt. Laat toch uwe goedertierenheid zijn om mij te troosten, naar uwe toezegging aan uwe kracht." Voor hulp dankt men gaarne; doch men moet eerst voor de verootmoediging danken, zal men hulp bekomen.

OOGST.

De Heer heeft de ingezetenen dezes lands gezegend met eenen *rijken graan en wijnoogst*. Wie onder hen heeft zich van *zijne verpligting* gekweten, zijne hand den Heere te vullen, en een deel zijner inkomsten, als een offer zijner dankbaarheid den Heer toe te wijden? Lezer, deedt *gij* het? Hebt gij in dezen een voorbeeld gegeven aan uwe naburen—of hebt gij tot op den dag van heden er niet op nagedacht, hoe gij daartoe *verpligt* zijt? Ik kende eenen christen, die het naauwgezet deed—en het ging hem *wel*. Hij deed het in 't geloof—en die vrucht der dankbaarheid toonde de opregtheid zijns geloofs.—Doe gij het ook—het zal u niet berouwen. Uwe zegeningen zullen worden vermenigvuldigd!

DE PAASCHVIERING.

Rijs nu schooner, schijn nu blijder,
Pascha zonne! Spreid uw licht!
Nu voor satans magts bestrijder,
Graf en dood en helle zwicht.
Toen Hij stervend 't hoofd liet zinken,
Zonkt gij weg in donk'ren nacht.
Laat nu weer uw stralen blinken:
Hij verwon der helle magt.

Aarde, eindig nu uw zuchten,
Trek het kleed der vreugde aan:
Want niets hebt gij meer te duchten,
Hij is waarlijk opgestaan.
Uwe vaste rotsen kraakten,
Toen Hij riep: Het is volbragt!!
Groet nu blij, den nieuw ontwaakten,
Vreugdevol met nieuwe pracht.

Doch gij, ziele! zijt gij heden
Tot des Heilands lof gereed?
Nu uw Heiland hier beneden,
Satans hellemagt bestreed?
Viert ook gij zijn zegevieren?
Zijt ook gij om Hem verheugd?
Kunt ook gij uw heden sieren
Tot een regte Paschavreugd?

Zijt gij uit den dood der zonden
Met uw Heiland opgestaan?
Hebt gij al uw trouw-verbonden
Met het vleesch te niet gedaan?
Ziel! of ligt gij, gansch niet duchtend,
Nog begraven in den dood?
Ziet men van Uw Pascha uchtend
Nog geen blinkend morgenrood!

O, mijn ziel, om u te wekken
Is uw Heiland weer ontwaakt:
Laat de zonde u niet bedekken,

Kom de kluisters losgemaakt!
Kom Hij roept u, 't nieuwe leven,
Schenkt Hij, die Genade Vorst!
Vleeschen harten wil Hij geven,
Breken de oude harde korst.

Zie Hij reikt u, zoo genadig,
Zijne handen, diep doorboord;
En zijn arm zal u gestadig
Steunen; ziele spoed u voort!
Geene straf hebt gij te vreezen!
Hij maakt u van smetten rein;
Al uw zwak wil Hij genezen;
Eeuwig wil Hij bij u zijn.

Rijs nu schooner, treed nu blijder,
Ziele, uit den zonden nacht:
Jezus maakt u tot een strijder,
Tot den strijd geeft Hij de kracht.
Jezus trekt u uit den Hoogen:
Is dus uwe kracht nog klein,
Door zijn godd'lijk alvermogen
Zult gij overwinnaar zijn.

Wacht niet langer! wacht niet langer!
Want gij toefdet reeds te lang;
Och! de strijd wordt banger, banger;
En gij zelf wordt mat en krank.
Heden moogt gij hulpe hopen;
Heden geeft God troost en raad;
Heden staat de deur nog open,
Morgen is 't welligt te laat.

Zie, uw Heere is verrezen!
Rijs ook gij nu uit het graf;
Uit den schijn in 't ware wezen;
Ter verhooging uit de straf;
Uit de banden in de vrijheid;
Tot de vreugde uit den nood;
Tot de ware Pascha blijheid,
Uit der zonden nacht en dood.

B., 1857.
Spitta gevolgd.

WEENT NIET OVER MIJ, WEENT OVER U.

Weent niet over Jezus smarten,
Weent niet over Jezus dood;
Weent eerst over uwer harten
Nooit gevoelde zonden nood.
Want in Hem is niet gevonden
Zondenschuld of zondensmet;
Slechts voor u draagt Hij die wonden,
Draagt voor u den vloek der wet.

Och, wat helpt het, vol van angsten
Onder Jezus kruis te staan;
En daar zijnen allerbangsten,
Bitt'ren kruisdood na te gaan;
Och! wat is 't, Hem te beklagen,
En het lot dat Hij verwierf;
Zonder eenmaal zich te vragen:
Waarom, en voor *wie* Hij stierf?

Hebt gij geene schuld gevonden?
Geene, in den Menschen Zoon?
Is de dood alleen der zonden
Straf en welverdiende loon?
O, dan moet Hij straffen dulden,
Waar Hij met Gods deugden praalt!
En dan zijn het vreemde schulden,
Die Hij met zijn bloed betaalt.

En voor wie heeft Hij gestreden
Dezen weergaloozen strijd?
En voor wie den dood geleden?
Slechts voor u, die zondaars zijt!
Broeders! staart nu weder henen
Op zijn lijden, zijn geduld!
Ja, nu moogt gij klagend weenen,
Echter, over uwe schuld.

Zoo gij dan met mond en harten
Uwe schuld belijdt voor God;
Zoo gij in des Heilands smarten
Ziet uw eigen straf en lot;
Zoo gij weent om uwe zonden?
O dan zal, die, zacht en stil,
Vreemde schuld draagt, u verkonden,
Hoe Hij tranen droogen wil.

B. 1857.
Spitta gevolgd.

KIEST U HEDEN, WIEN GIJ WILT VOLGEN.

Kiest u heden, kiest u heden,
Wien gij uwe krachten wijdt!
Of den God der eeuw, beneden;
Of den Heer der heerlijkheid!
Kiest u heden, kiest u heden,
Wat voor u het meest bevat:
Burgers van dit dal beneden;
Burgers van de hemelstad.

Heeft de aarde zulke gaven,
Die de motten niet verteert?
Daar de dieven niet naar graven?
Die geen nijdig oog begeert?
Kan ze uwen voet versterken
Op de hobbelige baan?
Of voor u een weg afmerken,
Daar noch doorn noch distels staan?

Kan de aard' verkwikking geven
In den zoelen middaggloed?
Of den avond van uw leven
Rekken met een eeuwig goed?
Kan zij u den Hemel schenken?
Vreugd' door geen verdriet bezuurd?
Of uw hart met blijdschap drenken,
Die de eeuwigheid verduurt?

Kan zij uwe ziel bewaren,
Sterken in des levens end?
Of u troosten bij bezwaren,
Die noch mensch noch engel kent?
Kan zij uw verlangen lesschen?
En den gloed van hart en borst?
Of verwekken hare flesschen
Telkens weder nieuwen dorst?!

Kan zij?—O als zij dat konde,
Kondt gij met haar mede gaan,
In 't genieten van de zonde
Op een breede eff'ne baan?
Maar zij kan niet!! Hare bakken
Zijn gebroken! Weet gij 't niet?
Haar gemak geeft ongemakken;
Hare vreugde teelt verdriet.

Hare rust moet onrust baren;
Hare hulpe loert op loon;
Haar bescherming zoekt gevaren;
Op haar eer volgt smaad en hoon;
Hare paden, vrij van doren,
Dalen neder naar het graf;
Hare schatten gaan verloren;
Hare dienst loont zij met straf.

Hare lusten telen wormen,
Die bij 't knagen niet vergaan;
Hare kalmte rust op stormen;
Haar beleid wordt ijd'le waan;
Hare vriendschap doelt op voordeel;
Haar geluk huwt zich aan nood;
Haar gewin vervolgt—in oordeel,
Graf, en hel en eeuw'ge dood.

Kiest u heden, kiest u heden,
Wien gij uwe krachten wijdt;
Of den God der eeuw, beneden;
Of den Heer der heerlijkheid.
Kiest u heden, kiest u heden,
Wat voor u het meest bevat:
Burgers van dit dal, beneden,
Burgers van de hemelstad.

Bokkeveld, Jan. 1857.

BUITENLANDSCH KERKNIEUWS.

HOLLAND.—*'s Gravenhage*, 10 October 1856. Namens Z. M. den Koning, zijn heden door de Heeren Falck, Thesaurier des Konings, Delprat, Rijksadvokaat, en Camp, Architect des Konings, in de Willemskerk ter beschikking van Heeren Kerkvoogden der Nederlandsche Hervormde gemeente gesteld, de geschenken des Konings ten gebruike in genoemde kerk. Zij bestaan in een fraai bewerkten predikstoel en voorlezersbank; in een zilveren doopbekken, in twee zilveren schenkkannen, vier dito bekers, twee dito offerbussen, een dito groote schotel, twee dito kleinere schotels en tafelgoed, alles ten gebruike bij het Heilige Avondmaal. Op 's Konings last zijn de volgende Bijbelplaatsen op hetzelve gegraveerd! Op het doopbekken: *Hen doopende in den Naam des Vaders, en des Zoons, en des Heiligen Geestes* (Matth. xxviii: 19). Op den grooten schotel: *Het brood Gods is Hij, die uit den Hemel nederdaalt en der wereld het leven geeft* (Joh. vi: 33). Op den kleineren: *Christus is gestorven voor onze zonden* (1 Cor. xv: 3). Op de schenkkannen: *Doet dit tot Mijne gedachtenis* (Luc. xxii: 19). Op twee bekers: *Dit is Mijn bloed, hetwelk voor velen vergoten wordt tot vergeving der zonden* (Matth. xxvi: 28). Op de twee overigen. *Verkondigt den dood des Heeren, tot dat Hij komt* (1 Cor. xi: 26). Op de offerbussen: *Voor zooveel gij dit aan deze Mijne minste broeders gedaan hebt, zoo hebt gij dat Mij gedaan* (Matth. xxv: 40).

OFFICIEEL.

Aan de Scribas der overige Ringen.

Kort verslag van de verrigtingen van den Ring van Tulbagh, in deszelfs Vergadering, gehouden te Tulbagh op den 15 en 16 Oct., 1856.

Alle gemeenten onder ressorte des Rings waren in de Vergadering behoorlijk vertegenwoordigd, met uitzondering van die van Calvinia. De predikant en afgevaardigde dier plaats hadden een' brief ingezonden, waarin zij te kennen gaven door ambtsbezigheden verhinderd te zijn ter Vergadering op te komen.

Ds. Sutherland werd insgelijks door ongesteldheid zijner echtgenoote verhinderd tegenwoordig te zijn. Van Namaqualand was één afgevaardigde verschenen, maar zonder voorzien te zijn van de vereischte documenten en papieren door de wet bepaald.

De voorzitter maakt daarop de aanmerking dat het nu het tweede jaar is dat de Kerkeraad van Namaqualand aan zijne verpligting niet beantwoord, en geen enkel document heeft ingeleverd. Hij stelt dus voor, en de Vergadering besluit, dat voortaan niemand in de Vergadering toegelaten zal worden zitting

te nemen, tenzij van een geloofsbrief voorzien.

De gewone zaken afgehandeld zijnde, werd verslag gedaan van den staat der godsdienst in de onderscheidene gemeenten, en de Vergadering bevond over het algemeen redenen te hebben zich over den gunstigen toestand, waarin de gemeenten zich bevinden, te verheugen.

De boeken en rekeningen van den Kwestor werden nagezien, en in orde bevonden.

Ter behandeling van de beschrijvings-

mend antwoordde, en verklaarde zich volkomen te vereenigen met het gevoelen daarin uitgesproken.

De Heer J. A. Loubser, als representant der memorialisten, gaf zijn voornemen te kennen de zaak in appel te brengen voor de Synode.

Het voorstel van den Ring van Graaff-Reinet, betrekkelijk de zamenstelling der Synode, en de daaropvolgende emendatie van den Actuarius Synodi werd vervolgens besproken.

De Scriba stelde eene tweede amen-

zouden worden gesteld, te beoordeelen of het verzoek toegestaan of afgewezen behoorde te worden.

In deze commissie werden benoemd Ds. Shand en Neethling, en de Ouderlingen Bosman en Van der Westhuizen, die het volgend rapport inleverden:

"Wij ondergeteekenden hebben uit de correspondentie tusschen eenige inwoners en den Wel-Eerw. Kerkeraad van Malmesbury ontdekt:—

"1. Dat genoemde Kerkeraad die afscheiding niet wenscht tegen te gaan, mits er aldaar eensgezindheid bestaat, en er middelen schriftelijk aan de hand gegeven worden tot het salariëren van eenen leeraar.

"2. Dat er eene meerderheid van 97 leden bestaat die geene afscheiding wenschen, en

"3. Dat wij geene mogelijkheid inzien eene afscheiding daartestellen, waar beide partijen zoo onderling onder elkander woonachtig zijn."

De voorzitter bragt hierop in omvraag of dit rapport aangenomen zou worden, waarop de Vergadering eenparig toestem-

ten antwoorden.

Een verzoek van de bewoners der plaatsen Olifantskuil en Vogelstruisfontein, uit Zwartland, om voortaan onder Darling te sorteeren, werd toegestaan.

Het kerkelijke onderzoek geschiedde ten genoege der Vergadering.

De ouderling J. Nel, van Calvinia, gaf per brief zijne bezwaren te kennen tegen het Consulentschap van Ds. Hofmeyr, te Midden Roggeveld. Daar de beslissing dezer zaak door de Synode behoort te geschieden, werd den Heer Nel aangeraden zich aan hooger Kerkbestuur te adresseren.

Men besloot dat de eerstvolgende zitting van den Ring te Malmesbury zal gehouden worden. Tot lid der Synodale Commissie werd herkozen Ds. Scholtz;

Tot leden der Rings Commissie Ds. Moorrees, Neethling, en de ouderling Le Roux.

J. W. L. Scholtz, Scriba.

Piketberg, 25 Maart, 1857.

Van de Sandt de Villiers & Co., Drukkers.

DE GEREFORMEERDE KERKBODE

IN ZUID AFRIKA.

DEEL IX.] ZATURDAG, APRIL 25, 1857. [No. 9

DE WEENENDE MARIA.

Wat weent gij? Wien zoekt gij?
JOH. XX: 15ᵃ.

"Wat weent gij? wien zoekt gij?" Zoo vraagde de Heer Jezus eens aan eene vrouw, die weende en zocht naar hetgeen haar boven alles dierbaar was, en die weende, omdat zij het niet vinden kon. Wie weet niet, dat Maria Magdalena deze weenende en zoekende vrouw was, dat Maria Magdalena weende, omdat zij te vergeefs zocht naar het lijk van haren Heer, wiens graf zij ledig gevonden had? Zij had den Heer lief. Zij had den Heer lief als haren Heer. Vervulde zijn dood haar met droefheid, hoe was die droefheid nog vermeerderd door dat zij ook zijn lijk niet vond op de plaats, waar men Hem had nedergelegd. Zijn lijk weggenomen—dat was: haar Heer weggenomen. Toen de beide engelen haar vroegen: wat weent gij? zeide zij dan ook: omdat zij mijnen Heer weggenomen hebben, en ik weet niet, waar zij Hem gelegd hebben. In dien toestand vindt de opgewekte Heer haar, en vraagt haar dan, maar zonder dat zij nog weet, wie met haar spreekt: Wat weent gij? wien zoekt gij?

Wij zullen nooit behoeven te weenen om hetgeen Maria Magdalena tranen deed storten. Wij zullen nooit behoeven te zoeken naar hetgeen Maria Magdalena vruchteloos zocht, toen de Heer met die vraag tot haar kwam. Jezus is ééns gestorven, en daarna opgewekt, en daarna ten hemel gevaren, en nu leeft Hij in den hemel, terwijl de dood niet meer over Hem heerscht. Is Hij nu voor u, wat Hij was voor het hart van Maria Magdalena? Kunt gij nu van Hem spreken als van uwen Heer?

Indien gij zegt, dat Jezus uw Heer is, moet gij u ook op de innigste wijze aan Hem verbonden gevoelen. Waar Hij is, daar moet gij dan ook het liefst zijn. Waar gij zijt, moet gij dan ook het liefst den Heer vinden. Zijt gij met uw hart niet waar de Heer is, dan moet gij niet wel te moede zijn. Is het voor uw hart niet, alsof de Heer bij u is, dan moet het onrustig zijn binnen in u.

't Gebeurt u zeker wel eens, dat uw hart niet bij den Heer is, dat uw hart door iets anders ingenomen wordt dan door den Heer. Misschien heeft de Heer uw hart nog nooit geheel gehad. Misschien zijt gij nog niet zoo ver als Maria Magdalena was, toen zij van den Heer Jezus als van haren Heer sprak. Gij zult dit zelf het best weten. Maar indien gij zoo gelukkig zijt van te kunnen verklaren, dat het u in waarheid te doen is om den Heer toe te behooren en Hem altijd bij u te hebben, dan zult gij ook wel erkennen, dat uw hart Hem op verre na niet altijd geheel toebehoort en het dikwijls voor uw gevoel moet zijn, als of gij verre van Hem waart. Hebt gij vrede in zulke oogenblikken?

In zulke oogenblikken mag het u wel zijn als Maria Magdalena, toen zij meende dat men haren Heer weggenomen had. Laat het u dan zijn, alsof gij staat bij de ledige plaats, waar de Heer Jezus voor u te vinden moest zijn, maar waar Hij niet te vinden is. Dat men Hem weggenomen heeft kunt gij natuurlijk niet zeggen, maar dat gij u zelven beschuldigt van u gebragt te hebben in een toestand,

alsof men Hem van u weggenomen had, zou dan niet onnatuurlijk zijn. Ja, dan moogt gij als een weenende staan, maar dan moet gij het ook niet bij treuren laten blijven. Dan ook Hem gezocht, wiens gemis niet vergoed worden kan; en evenmin als Maria te vergeefs zocht, zult gij vruchteloos zoeken. Even als de Heer zelf zich aan Maria te vinden gaf, zal Hij voor u te vinden zijn.

Er wordt op deze aarde veel geweend, en er is veel zoeken onder de menschen. Maar velen weenen niet, omdat zij den Heer Jezus niet vinden kunnen, en velen zoeken Hem niet, om wien wij de geheele aarde moesten willen doorzoeken. Eéne vraag voor allen die weenen. Eéne vraag voor allen die zoeken.

Gij die weent, waarom weent gij toch? Is er op deze aarde veel geween, er is ook velerlei oorzaak van treuren en droefheid der ziel. Maar hoe treurig is het, als iemand om allerlei redenen treurt, behalve hierover, dat Hij den Heer Jezus niet vinden kan. Gij, die den Heer Jezus nog niet gevonden hebt, die Hem nog niet als uwen Heer hebt leeren kennen, zijt gij daarover wel eens droevig? Meen toch niet dat gij u uwe droefheid dan zoudt moeten schamen. Wij moeten ons veeleer onze vreugde schamen, indien wij waarlijk verheugd van hart kunnen zijn, zonder dat wij tot den Heer Jezus in de innigste betrekking staan. Hoe dikwijls is er niet genot en blijdschap voor ons zonder dat de Heer Jezus de bron onzer blijdschap is en ons genieten heiligt. Daarover moeten wij ons schamen. Daarover mogen wij wel weenen. Als gij ooit treurig gestemd zijt, omdat gij niet zulk een hart hebt voor den Heer als Maria Magdalena, begin dan met u een weinig te verblijden, daar het een bewijs is, dat gij geen vrede hebt met een levenstoestand, in welken de Heer Jezus niet in alles bij u op den voorgrond staat. En wat overigens de oorzaak uwer droefheid moge zijn, ween allermeest daarover, dat uw hart evenmin den Heer tot woning dient als het ledige graf, waarbij Maria weende, zijn lijk tot rustplaats verstrekte. Laat het u zijn, alsof de Heer Jezus u, die daar weenende neerzit of voortgaat, naderde met de vraag: wat weent gij? Maak Hem de oorzaak uwer droefheid bekend, en moogt gij dan zoo ver gekomen zijn, dat gij ook zegt: omdat ik U niet vond, o Heer!

Gij, die zoekt,—gij zult waarschijnlijk de vraag: wat zoekt gij? eerder verwachten, dan deze: wien zoekt gij? Indien gij den Heer Jezus nog niet gevonden hebt, vraag dan eens u zelven, of gij Hem wel zoekt? Wien zoekt gij? Niet Hem, die waardig is onophoudelijk gezocht te worden, tot dat Hij wordt gevonden? Zoolang wij Hem niet zoeken, is het ons eigenlijk alleen om ons zelven te doen. Het moet ons om den Heer Jezus te doen zijn, om den levenden Zoon van God, opdat wij door Hem in God onzen Vader vinden mogen. Wien zoekt gij? Ongelukkig de mensch, die niet antwoorden kan: ik zoek Jezus. Gelukkig de mensch, die zeggen kan, dat hij Jezus zoekt. Maar dan moet het ook spoedig tot een vinden van Jezus komen. Wij moeten den Heer zoeken —niet waar Hij niet te vinden is, niet waar wij weten kunnen dat Hij niet te vinden is, maar waar het Evangelie ons leert, dat Hij niet vruchteloos zal gezocht worden. Christus is nu zittende ter regterhand Gods in den hemel. Oogen en hart dan naar boven. Ieder, wien het waarlijk om het vinden van Jezus is te doen, zal ondervinden, dat de Heer zelf hem met de vraag: "wat weent gij? wien zoekt gij?" te gemoet komt. De Heer Jezus leeft, om vertroosting te brengen aan allen, die weenen omdat zij niet bij Hem zijn, en om zich te laten vinden van allen, die naar Hem vragen en uitzien.

DE WALDENSEN.

Wanneer de pausen hunne magt alleen in de vreeze Gods tegen de goddeloosheid der ruwe menschen hadden gebruikt, om het rijk van Christus waarlijk te bevorderen, zoo had men hun daarvoor wel dank kunnen wijten. Doch zij vingen haast aan dát te worden tegen de ware navolgers van Christus, wat eens de Hoogepriester, Schriftgeleerden en Farizeën tegen den Heer en zijne discipelen geweest waren. Slechts blinde gehoorzaamheid begeerde men, en met vuur en zwaard werden allen vervolgd, die eenen hoogeren Heer in waarheid wilden dienen. Daarvan verhaalt de geschiedenis bedroevende voorbeelden. Zoo leefde te Lyon, in Frankrijk, een rijk en vroom koopman, Petrus Waldus. Deze man had eene bijzondere ontmoeting. Hij onderhield zich met eenige vrienden over den weg der zaligheid, en gedurende deze zamenspraak viel een van hen plotseling dood op den grond. Dat ontroerde Waldus zoo zeer, dat hij nu nog meer trachtte naar het ééne noodige. Om zich geheel aan de dienst van Christus te kunnen toewijden, gaf hij zijne bezigheden als koopman in het jaar 1170 op, deelde zijne goederen aan de armen, en zocht nu, waar hij gelegenheid vond, den menschen den weg tot zaligheid aan te wijzen. Om echter uit de bron der wijsheid zelve te kunnen putten, liet hij door eenen leeraar de vier Evangeliën in het Fransch vertalen. Door vlijtig in het Woord van God te lezen, leerde hij nu meer en meer inzien, dat het Christendom grootendeels van den regten weg was afgeweken, en hij deelde *dat,* hetwelk hij had leeren kennen, aan andere heilbegeerige zielen mede. Zijne voordragten vonden steeds meer ingang, en weldra vergaderde zich om hem eene kleine gemeente van geloovige zielen, die met hem trachtten zoo te leven als het in de Heilige Schrift dengenen geboden wordt, die zich voor navolgers van Christus uitgeven. Het Woord Gods was eene lamp voor hunnen voet, en een licht op hun pad. Mannen en vrouwen, kleinen en grooten, hielden dag en nacht niet op te onderwijzen en te leeren. Velen wisten gansche boeken der Heilige Schrift van buiten; daarbij zochten zij geene rijkdommen dezer wereld, maar waren vergenoegd met het noodwendige. Zij waren matig in het eten en drinken, gingen niet in kroegen (kantienen), niet naar openbare danspartijen of andere ijdele plaatsen. Zij onthielden zich van toorn, baden tot God, en namen geen deel aan de vele ceremoniën der priesters. Daarbij gebruikten zij alle middelen om ook anderen tot kennis der waarheid te brengen. Hunne vijanden zelfs verhaalden van hen, dat zij als prachthandelaars dikwijls in voorname huizen gingen, en wanneer zij na den verkoop hunner kostbaarheden gevraagd werden of zij nog meer te koop hadden, antwoordden zij: "Ja, nog veel kostbaarder zaken willen wij u daarbij geven, indien gij ons niet bij de priesters wilt verraden; wij hebben een edelgesteente, dat zoo schittert, dat de mensch in zijn licht God erkent; een ander, dat zoo blinkt, dat het in het hart des bezitters de liefde Gods ontsteekt," en daarbij voerden zij bijbelplaatsen aan.

Weldra werden de navolgers van Waldus—naar hem Waldensen genoemd—hevig van de geestelijkheid vervolgd, omdat zij de ondeugden bijzonder der geestelijken en der pausen laakten, volgens Gods Woord, en hunne dwalingen wederlegden. Paus Alexander III. deed de Waldensen in den ban, en de Aartsbisschop van Lyon kreeg bevel hen met alle strengheid te behandelen. Toen verstrooiden zich de Waldensen in alle oorden, bijna door geheel Europa, en overal strooiden zij het goede zaad uit. Petrus Waldus verbergde zich voor eenen tijd, dan hier, dan daar, in Frankrijk, en vond ten laatsten eene toevlugt in Bohemen, waar hij zijn leven eindigde.—Ofschoon in alle landen verstrooid, bleven de Waldensen onder zich getrouw veree-

nigd. Een zekere Bartholomeus voerde in de stad Toulouse eene soort van opzigt over hen, en wekte hen overal door brieven op, om den Heere Jezus na te volgen, bij alle smaadheid, die hun de wereld bereidde, want de Waldensen werden met vuur en zwaard vervolgd. Te Bingen, aan den Rijn, werden vijf en dertig burgers van Mainz, en achttien in Mainz zelf levendig verbrand. De Bisschop van Straasburg liet tachtig menschen verbranden. Zij stierven gelijk de martelaren in de eerste tijden der Christelijke Kerk, onder standvastige belijdenis huns geloofs, en de verduisterde wereld zag met eens weder een helder licht des geloofs ontstoken. In Bohemen, Hongarijë, Kroatië, Dalmatië, in Zwitserland en aan den Rijn, werden kerken gebouwd, in spijt van alle vervolgingen, en in Bohemen alleen berekende men het getal der Waldensen, in de 14de eeuw, op 80,000. Zelfs hunne vijanden gaven den Waldensen —met welken naam men toenmaals al degenen bestempelde, die opregte Christenen waren—het schoonste getuigenis. Een Pauselijke Inquisiteur zegt: "De ketters kent men aan hunne zeden; in hun gedrag zijn ze vreedzaam en bescheiden, en in hunne kleeding blijkt geen hoogmoed." Een ander zegt: "Zij leiden eenen reineren levenswandel dan andere Christenen. Zij zweren nooit dan uit nood, en misbruiken den naam des Heeren niet; zij houden hunne beloften getrouw; zij zijn zeker in hunne woorden, en eensgezind in hunne broederlijke liefde." Een ander wreede vervolger bekende, dat de Waldensen de Schriften vlijtig lezen, en in hunne predikatiën de woorden van Christus en de Apostelen aanvoerden, en meest over de liefde en ootmoed, dat de vrouwen daarvan betooverd werden, dat ze de menschen vermaanden volgens Gods Woord te leven; dat ze een godsdienstig leven voerden; dat hunne zeden met genade gekruid en hunne woorden verstandig waren. Een groot historieschrijver, Thuanus, die juist niet hun vriend was, beschrijft de Waldensen, die eene vallei in Frankrijk bewoonden, aldus: "Tot hunne kleeding hebben zij schapenvellen, linnen kennen zij niet. Zij bewonen zeven dorpen; hunne huizen zijn van keisteenen gebouwd, met een plat dak van klei; dan wonen zij met hun vee, dat echter afgezonderd staat, onder één dak; zij hebben twee spelonken, in de een bergen zij hun vee, wanneer zij vervolgd worden, in de andere zich zelven. Zij leven van melk en wildbraad, terwijl zij goede schutters zijn door oefening. Bij alle armoede zijn ze tevreden, en leven van andere menschen afgezonderd. Een ding baart verwondering, dat menschen, die uiterlijk in zulke ruwe omstandigheden leven, zoo veel beschaafdheid bezitten. Zij kunnen *allen lezen en schrijven*. Men vindt onder hen bijna geen een jongen, die niet in staat zou zijn, om van zijn geloof een duidelijk begrip te geven. Hierin zijn ze hunnen broeders in alle gewesten gelijk. Zij betalen hunne belastingen naauwgezet, en deze pligt wordt in hunne geloofsbelijdenis bijzonder gemeld. Wanneer zij door oorlog daarin verhinderd worden, zoo bergen ze zorgvuldig hun geld, en bij de eerste gelegenheid betalen ze het aan den schatmeester."

Zoodanige vruchten droeg het levendig geloof aan Jezus Christus, die ook in dien duisteren tijd zijne opregte dienaars had. En hoe staat het bij ons omtrent dat geloof, die zeden en die opvoeding?

Daar het karakter van den Waldenser in de "Brieven uit Rome," in de laatste nummers van de *Kerkbode*, zoo zeer uitsteekt, en eenige lezers den oorsprong van dien naam misschien niet kennen, zoo zal het welligt den een of ander aangenaam zijn het bovenstaande geplaatst te zien, terwijl tevens het belangrijke der Brieven nog meer in het oog zal vallen. P. A. L.

Graaff-Reinet, 21 Maart 1857.

EEN VERHAAL

UIT DE EGYPTISCHE KERK DER DERDE EEUW.

HOOFDSTUK III.

(*Vervolg van bladz.* 118, *Deel* 9.)

Cleon stond alleen; hij leunde tegen eenen pilaar en staarde op het water dat de naar den tempel voerende straat voor een' tijd in een kanaal herschapen had. Hij wachtte op de komst van eenen godsdienstigen optogt, in welke Maia deel zou nemen. Eindelijk werd hij de eerste boot aan den hoek der meest nabijgelegen straat gewaar; onder het geklank van zachte, welluidende muzijk bereikte de optogt de trappen des tempels. Toen ontscheepten de menigte knapen en meisjes die allen korven met vruchten en bloemen op het hoofd of in de armen droegen, met de priesters die de witte ossen voor het offer leidden. Onder het geklank van blijde dankliederen, traden zij den tempel binnen—nu eens verhieven zich hunne welluidende zuidelijke stemmen in eene helderklinkende melodij, dan weder barstten zij los in een verheven koor, terwijl nu en dan de stem der omringende menigte, zich met opgetogenheid aan den slotzang paarde. De overvloedige oogst vervulde aller hart met dankbaarheid en vreugde.

Cleon liet zich door de algemeene verrukking medeslepen. Was dit niet, zoo dacht hij bij zichzelven, het ideaal der oude Grieksche godsdienst—de jeugd, de priesterorde der menschheid—schoonheid en kunstbemiddelaars tusschen God en mensch? Was dit eindelijk niet de ware godsdienst—deze levendige, dankbare levensvreugde? Woonde de ware wijsheid niet in een kinderlijk gemoed als dat van Maia, en bij allen wier hart door zulke aandoeningen geopend en kinderlijk gestemd was? Was niet dat vreesselijk bewustzijn van strijd en zonde, en oordeel waaronder hij zoo zwaar geleden had, het louter schrikbeeld eener kranke verbeelding, de onrustige droom van een overspannen en overwerkten geest?

Niet de dood, maar het leven—geene verloochening maar genieting—waren dezen niet de ware offeranden voor den levenden en volzaligen God?

Was er geene keus dan leven zonder God, of God zonder leven? Was niet het vrolijk bewustzijn van het kinderhart, ware geestelijke welstand?—de zelfkwelling van den dweeper, de geestelijke krankheid?

Met zulke gevoelens en gewaarwordingen nam hij plaats naast Maia, in de kleine boot, die hen naar haar vaders woning voeren zoude.

De geheele optogt verzamelde andermaal in de villa van Sertorius, en de dans en de feesttoon duurden tot na middernacht. Veelkleurige lampioenen waren tusschen de wijnranken opgehangen, terwijl het heerlijk maanlicht, de Oostersche bloemwaranden, de uitgelezenste vruchten en versnaperingen en de vrolijke kinderstemmen allen mogelijken luister en genot aan het feest bijzetteden.

Eindelijk keerden de gasten huiswaarts, en Cleon en Maia bleven nog eenigen tijd op het terras, om de booten na te staren, die als vuurvliegen in het midden der verlichte boschaadjes schitterden, en om naar het vrolijk gelach te luisteren, dat zacht op de wateren weêrklonk.

De laatste boot verdween, de laatste stem stierf weg, de schitterende volle maan had de uitgestrektheid der hemelen met hare heerlijkheid vervuld en wierp hare zilvere stralen op de oppervlakte der wateren. De tempelen werden in het fraaist albaster herschapen, en een zilvergloed rustte op de kruinen der palmboomen. Het was als een tweede dageraad, waaraan zich de kalme rust en diepe stilte des nachts paarden—een licht dat overeen gestemd zou hebben met het lied der engelen, toen zij eenmaal in de stilte des nachts zongen: "Eere zij God in de hoogste hemelen, vrede op aarde."

"Hoe goed en heerlijk is het alles, Cleon!" fluisterde hem Maia toe, "hoezeer moeten de goden de wereld en ons liefhebben!"

"Het volgende feest zal ons huwelijksfeest zijn, Maia,—een feest dat tot aan het einde onzes levens zal duren."

Terwijl hij nog met haar sprak, stootte zijne boot tegen de trappen van het terras, en haastig afscheid van haar nemende, sprong hij in het vaartuig en was spoedig uit het gezigt.

Op den morgen zou zij haar' vader op eene zendingreis naar Boven Egypte vergezellen, en na hare terugkomst zouden zij door den echt vereenigd worden.

"En alles *zal* haar goed, ja, voor altijd goed zijn," dacht hij. "Ik zal mij tus-

schen haar en elke smart stellen. Den strijd en de kwelling, die *mijn* hart hebben aangetast, zal ik alleen dragen, dat rein en gelukkig gemoed zullen zij niet bereiken." In de kracht zijner liefde gevoelde hij zich zoo sterk om haar te verdedigen.

De maan had haren loop voleindigd, en even ernstig en werkelijk als het sterrenheir dat door het daglicht verborgen wordt gehouden, liet de stem, die door het rumoer des daags tot stilzwijgen was gebragt, zich op nieuw in zijn binnenste hooren, die stem van een ontrust geweten, en van het plegtig bewustzijn des levenden Gods. Hij gevoelde dat alles in het oneindige het zegel der tegenwoordigheid van den Heiligen en Almagtigen droeg, terwijl hij een zondaar was.

En wederom bevond hij zich in het zedelijk heelal, een verantwoordelijk schepsel vóór Hem die alles weet en alle dingen doorgrondt, een misdadiger vóór het oog des Regters. Want met den nacht keerden de schaduwen tot zijne ziel terug.

Droomen werpen zulke schaduwen niet. —Wie dan?—Hijzelf! Zijne eigene schaduw verduisterde de wereld voor hem, want hij had het aangezigt van de zon afgewend.

Hij bevond zich nu in een gedeelte der stad dat op een hoogte gelegen, boven de oppervlakte der wateren, verheven was, en zich weder op vasten grond bevindende, besloot hij eene poging aan te wenden om de onrust zijns harten tot bedaren te brengen, door haastig voort te stappen. Zijn weg liep door eenige der armoedigste en ellendigste stegen, waar toonen van woeste vrolijkheid, en stemmen des toorns en boosaardige bedreigingen van tijd tot tijd de diepe en plegtige stilte des nachts stoorden. En in deze stemmen moest hij, zijns, ondanks, de stem zijner natuurgenooten herkennen, de nagelen van die verdorvene natuur die ook in hem woonde en die hij ook niet ontvlieden kon. Hij ging voort, tot dat de klank eener zachte duidelijke stem, met diepen ernst smeekend hem tot stilstaan dwong. Zij kwam voort uit eene ellendige hut die tegen het hoekhuis eener steeg was opgerigt, zekerlijk de laatste schuilplaats der laagste armoede. Maar de stem zelve was zacht en teeder als die van Maia; er lag een zeker iets in dat hem dwong om te blijven staan; zij was zoo vreemd en toch ook zoo bekend, en de woorden waren die van zijn eigen, welsprekend Grieksch. De deur der hut had geene sluiting: en was half geopend. Hij bleef staan, door de schaduw van den gevel der naastbij gelegen woning verborgen, en luisterde. Nu en dan werd de kalme stem afgebroken door eene andere die zwak en gebroken als van een' stervenden scheen, maar die nogtans van hartstogtelijken ernst getuigde.

"Het is te vergeefs. Gij kent mij niet; nooit kunt gij de diepte peilen waartoe ik vervallen ben. Zegen dale op uw hoofd neder voor uwe medelijdende taal; maar dezelfde hemel zou nooit u en mij kunnen bevatten!"

Toen hervatte de kalme stem:—

"En ziet eene vrouw in de stad, welke eene zondares was, verstaande dat Jezus in des Phariseërs huis aanzat, kwam en stond achter aan zijne voeten, weenende, en zij begon zijne voeten nat te maken met tranen, en zij droogde ze af met de haren haars hoofds, en kuste zijne voeten en zalfde ze met zalf. Deze nu was Jezus, de Heilige Gods!"

"En liet Hij het toe?"

De stem vervolgde:—"Toen nu de Phariseër, die Hem genoodigd had, dit zag, zoo sprak hij bij zichzelven, zeggende:—Deze, indien hij een profeet ware, zou wel weten, wat en hoedanige vrouw deze is, die hem aanraakt; want zij is eene zondares." De Phariseër nu was de heilige niet.

"Maar Hij? bestrafte Hij haar?" fluisterde de stem des stervenden.

"Hij bestrafte den Pharizeër." "Jezus antwoordende zeide tot hem:—Simon! ik heb u wat te zeggen. En hij sprak, Meester! zeg het.—Jezus zeide:—Een zeker schuldheer had twee schuldenaars; de een was schuldig vijfhonderd penningen en de andere vijftig. En als zij niet hadden om te betalen—(*zij hadden beide niet om mede te betalen*)—zoo schold hij het hun beiden kwijt. Zeg dan, wie van dezen zal hem meer liefhebben? En Simon, antwoorddende zeide: ik acht dat hij het is wien hij het meeste kwijtgescholden heeft. En Hij zeide tot hem, gij hebt regt geoordeeld. *En Hij, zich omkeerende naar de vrouw,* zeide tot Simon:—Ziet gij deze vrouw? Ik ben in uw huis gekomen, water hebt gij niet tot mijne voeten gegeven, maar deze heeft mijne voeten met tranen nat gemaakt, en

met het haar van haar hoofd afgedroogd. Gij hebt mij geen kus gegeven; maar deze, van dat zij ingekomen is, heeft niet afgelaten mijne voeten te kussen. Met olie hebt gij mijn hoofd niet gezalfd; maar deze heeft mijne voeten met zalf gezalfd. Daarom zeg ik u: hare zonden zijn haar vergeven, *die vele waren;* want zij heeft veel lief gehad; maar dien weinig vergeven wordt, die heeft weinig lief. En Hij zeide tot haar: Uwe zonden zijn u vergeven. En die mede aanzaten, begonnen te zeggen bij zichzelven:—'wie is deze, die ook de zonden vergeeft?' Maar Hij sloeg daarop geen acht. Er was slechts *eene die Hem verstond,* en tot haar zeide Hij:—'Uw geloof heeft u behouden, ga heen in vrede.'"

"Vergeven! — vergeven! — vrede!" herhaalde de nu door snikken afgebroken stem der stervende vrouw; "maar ik kan niet tot Hem komen, zoo als zij deed, zoo ik dat al durfde doen, zoo zou ik toch zijne voeten niet kunnen zalven, noch met mijne tranen nat maken. Ik kan niets voor Hem doen."

"Het is waar," hervatte de andere stem, medelijdend,—"*Gij hebt niets om mede te betalen.*"

"O! als Hij slechts hier ware! als Hij slechts in de nabijheid ware! Indien ik zijne stem maar hooren kon en wist dat Hij mij niet zou uitwerpen!"

"Hij is hier—Hij is nabij," fluisterde men, "en Hij heeft meer gedaan om aan u zijne bereidwilligheid tot vergeven te toonen, dan Hij immer voor haar had gedaan. Hij heeft op zich genomen alles wat gij verdiend hadt. Hij heeft u de schuld niet slechts kwijtgescholden, Hij heeft die voor u *betaald.* Hij heeft zich laten bespotten en versmaden, ja, zelfs kruisigen. *Hij is voor u gestorven.* Hij leeft om u te hooren, om u vergiffenis en zijnen vrede te schenken. *Wilt gij Hem verwerpen?*"

Er volgde geen ander antwoord dan gebroken woorden en het zacht snikken als van een berouwhebbend kind, dat afgemat door zijne driften aan den boezem zijner moeder lag. Het vermoeide kind der zonde had rust gevonden aan de borst haars Vaders. Een diep stilzwijgen volgde. Toen verhief zich de kalme stem nog eenmaal in gebed en dankzegging, en toen de spreker opstond om de hut te verlaten, hoorde Cleon een en andermaal uit de hut de woorden weêrklinken:—

"Vrede!—vrede!—uwe zonden zijn vergeven."

Eindelijk opende de deur en eene dame kwam zachtkens naar buiten in de straat. Toen zij de hut verlaten had, volgde Cleon haar op een' kleinen afstand, om te zorgen dat haar geen letsel zou wedervaren, tot dat zij een groot eenvoudig huis binnentrad en de deur achter zich sloot. Cleon merkte aandachtig het huis op en nam zich voor om er den volgenden dag weder heen te gaan; want zoo ergens, hij gevoelde het, dáár moesten de kracht Gods en het geheim des vredes huisvesten. Wat hij dien nacht vernomen had, scheen als een lichtstraal in de duisternis zijner ziel. Het daglicht gloorde hem uit een' afstand tegen, als de schemering eener star in de verte.

De Heilige die den zondaar aanraakt en liefheeft en vergeeft! Wat beteekende dit? Welke wonderbare tijding was deze? Gold dit dan ook hem? Kon dat de leer zijn welke de menschen zoo zeer haatten? Zekerlijk, allen behoorden te voet te vallen voor zulk een' Zoon van zulk een' God! Waarom dan werd Hij zoo zeer tegengewerkt, zoo algemeen gehaat? Toen kwamen hem die woorden weder voor den geest:—"De Pharisëer verachtte de zondares en verwelkomde den Heilige niet. De Pharizeër van God vervreemd door zijne ingebeelde eigengeregtigheid en van de menschen verwijderd door zijne lage zelfzucht." De wondervolle waarheid vond toegang tot zijn hart; Hij, die weet wat zonde is en die de zonde niet kan gedoogen, Hij alleen kan den zondaar beklagen, en ontvangen, en vergeven.

Toen hij zijne kamer bereikt had, zonk hij op zijne knieën voor den medelijdenden Jezus, den Heiligen Gods, en hij bad:—"ô God, ik ben de Pharizeër niet; ik ben de zondaar. Wilt Gij mij ontvangen en vergeven,—ja, ook mij?"

En een wondervolle vrede vervulde zijn hart terwijl hij bad, een vrede die nederdaalde uit het land des vredes, waar de Zoon van God, nadat Hij onze zonden heeft weggenomen, voor zondaren pleit.—Hij wiens bloed het Heilige der Heiligen in den troon der genade heeft herschapen.

(*Te worden vervolgd.*)

BRIEVEN UIT ROME.

(*Vervolg van bladz.* 123.)

ZEVENDE BRIEF.

HENRI AAN EUGENIUS.

Rome, Februarij, 1847.

Waarde Eugenius!

Wij zouden, zoo was de afspraak, in de woning van den Heer Manson zamenkomen, op den avond van den dag, die volgde op ons eerste onderhoud; maar daar ik bedacht, dat ik woonde in een klooster, en dat zoo ik te laat uitbleef, ik gevaar zou loopen om 's nachts buiten te moeten blijven, begaf ik mij even na het middaguur naar den Heer Manson om mij voor dien avond te verontschuldigen, en met hem een ander uur te bepalen.

Juist vond ik de drie vrienden bijéén; zij waren zeer verblijd mij te zien, en stelden mij voor hen te vergezellen op eene eenzame wandeling, waarbij wij bedaard ons onderhoud zouden kunnen voortzetten.

Het karnaval was toen juist in vollen gang; wat dat karnaval te Rome is weet gij niet, maar voor ons vreemdelingen is het, ik kan niet anders zeggen, een waar schandaal. De alle maat overschrijdende weelde, die zich dan in de schouwburgen, op de bals, op de wandelingen, in de rijtuigen en bij de maskeraden vertoont, heeft den ondergang van een groot getal gezinnen ten gevolge, en de brasserijen en feestelijkheden van die dagen zijn allergeschiktst om de gezondheid van eene menigte menschen te verwoesten.

De karnavalsdagen worden te Rome op deze wijze doorgebragt:

Te één uur na den middag, kondigt de klok van het Kapitool aan, dat het geoorloofd is gemaskerd uit te gaan. Weldra worden nu ook de straten als overstroomd met eene bevolking die gemaskerd is in allerzonderlingste kostumen en allerlei dwaasheden begaat. Met zonne-ondergang begint de paardenwedren, die besloten wordt met de rijke bekrooning van den overwinnaar. Bij dezen wedren, zit de Romeinsche senaat, met groote statigheid voor. De schim van dien senaat alzoo wiens uitspraken in vroeger eeuw de wereld deden beven, ziet zich tegenwoordig de achtenswaardige betrekking opgedragen om den prijs toe te kennen aan een overwinnend paard. Na den afloop hiervan zet het volk zijne bacchanaliën weêr voort in de herbergen, koffijhuizen en door de straten, terwijl de aristokratie dineren gaat. Een paar uren daarna, worden de theaters geopend en naauwelijks heeft men deze omstreeks middernacht verlaten, of de publieke bals, die men hier conversaties noemt, en die tot den morgen duren, beginnen. Dan gaat ieder tot aan het middaguur slapen en vervolgens begint men op nieuw. Zóó worden de acht dagen van het karnaval te Rome doorgebragt.

Wat mij hierbij, om u de waarheid te zeggen, het meest hinderde, was dit, dat de geestelijkheid zelve aan die vermakelijkheden deel neemt. Ik wil wel niet zeggen, dat ook priesters zich gemaskerd op straat vertoonen (wie zich dat veroorlooft, wordt deswegens streng gegispt); maar gedurende het karnaval is er theater en bal in bijna alle vrouwen-kloosters, en in bijna alle collegiën treft men een theater aan, waar priesters, monniken, bisschoppen en kardinalen verschijnen.

Ons, die aan de strenger en ernstiger zeden van ons vaderland gewoon zijn, dunken zulke dingen vreemd en berispelijk; maar hier worden zij als zeer onschuldig beschouwd.

Doch keeren wij tot onze eigene zaken terug. Ten einde ons aan dit gejoel en gewoel te onttrekken, wandelden wij door de Pius-poort naar buiten. De heerlijke wandelplaats die daar gevonden wordt, is gedurende de karnavals-dagen geheel en al verlaten; op zijn hoogst ontmoet men er een of anderen ouden kardinaal of een eenzamen Jesuit. Daar wij echter alle mogelijke storing in ons onderhoud voorkomen wilden, traden wij in de villa Patrizzi, en zetten ons vóór dit gedurende de feestdagen onbewoond paleis neder.

— Mijne Heeren, zeide daarop de Waldenser, zoo wij ons onderhoud hervatten willen, laat ons dan eerst ons vereenigen in het gebed.

En toen hij den Bijbel uit zijn zak gehaald had, stond hij op, ontblootte het hoofd, las Lucas xi: 9—13 voor, en nadat hij het daar behandelde kortelijk overwogen had, sprak hij, ten einde den bijstand van den Heiligen Geest over ons in te roepen, een zoo roerend gebed uit dat ik mij diep bewogen gevoelde.

Na dit gebed vroeg de Waldenser ons,

of er in den Bijbel eenig gezegde gevonden wierd dat ons de waarheid die wij den vorigen dag besproken hadden, beter kon doen kennen?

De Heer Sweetman zeide, dat hij aangaande het gezag van de Kerk iets in te brengen had; maar dat hij, daar voor 't oogenblik hierover niet gehandeld werd, zich voorbehield zijne denkbeelden te openbaren, zoodra wij over de Kerk zouden gaan handelen.

— Wat den Paus aangaat, zeide hij, ik houd hem voor den bisschop van Rome en voor niets meer, even als ik dien van Londen, voor den eenigen te dier plaatse houde.

De Heer Manson zeide dat hij niets te zeggen zou hebben, indien de Bijbelplaatsen die de Heer Pasquali had aangehaald, verstaan moesten worden zoo als deze ze opvatte. Maar daar al de vaders der oorspronkelijke Kerk, eenstemmig het primaatschap van den paus erkend hadden, moest men noodwendig tot dit besluit komen, dat of de geheele oude Kerk zich bedrogen had, of dat (zeide hij tot Pasquali) gij u zelven bedriegt. Gij kunt niet loochenen dat al de Kerkvaders het primaatschap van den Paus erkend hebben, gij kunt evenmin zeggen dat de geheele oude Kerk zich bedrogen zou hebben; derhalve moet gij toestemmen dat gij zelf dwaalt. Laten wij elkander evenwel goed verstaan; ik deel niet in de meening van de Roomsche godgeleerden, die de voorregten van dit primaatschap zoover uitstrekken dat zij van den Paus een tweeden God maken, en evenmin wil ik met dit primaatschap de onfeilbaarheid verbonden achten.

Met zekeren angst wachtte ik op het antwoord van den Waldenser op deze bewering; maar hij zeide tot mij:

— En gij, mijnheer de abt, hebt gij hiertegen iets in te brengen?

— Inderdaad, zeide ik, heb ik veel hierbij te voegen, maar ik zou liever eerst uw antwoord op hetgeen de Heer Manson gezegd heeft, vernemen.

Pasquali echter zeide:

— Daar, naar ik denk, uwe gronden wel niet veel verschillen zullen van die van den Heer Manson, zoo komt het mij beter voor dat ik mijn antwoord, dat èn u èn hem gelden zal, tot het laatst bewaren.

Hierop begon ik met de beroemde plaats van St. Mattheus xvi: 18 en 19. "En ik zegge u ook, dat gij zijt Petrus, en op deze Petra zal ik mijne gemeente bouwen, en de poorten der hel zullen haar niet overweldigen; en ik zal u geven de sleutelen van het koningrijk der hemelen; en zoo wat gij binden zult op de aarde, zal in de hemelen gebonden zijn en zoo wat gij ontbinden zult op de aarde, zal in de hemelen ontbonden zijn."

Ik merkte hierbij aan:

1. Dat Jezus, met het oog op Petrus zeggende: "op deze rots zal ik mijne geweente bouwen," daarmede aanduidde dat de Kerk van Christus gebouwd is op Petrus, dat wil zeggen, Christus is wel het hoofdfundament, d. i. de onzigtbare rots, maar Petrus is het zigtbare fundament, d. i. het Hoofd.

2. In dezelfde plaats werden de sleutelen van het koningrijk der hemelen aan Petrus toegezegd, met volle magt om te binden en te ontbinden; en ik tart, zeide ik, de Protestanten om mij eene enkele plaats aan te toonen waarin de sleutelen van het koningrijk der hemelen, d. i. het symbool van een volstrekt gezag, ook aan anderen dan Petrus worden toegezegd. Petrus heeft dus van Jezus Christus de suprematie over Zijne geheele Kerk ontvangen; en met regt mogt de kardinaal Bellarminus vragen: Waarom, indien deze woorden niet eene aan Petrus verleende suprematie aanduiden, de Heer deze woorden alleen aan Petrus heeft toegevoegd?

Ik wilde nog andere Bijbelplaatsen aanhalen; maar de Waldenser viel mij in de rede, zeggende dat vóór wij tot andere plaatsen overgingen, deze eerst geheel moest afgehandeld worden.

Uwe eerste opmerking aangaande deze plaats, zeide hij, is gegrond op de veronderstelling, dat Petrus de rots is waarop Christus zegt dat Zijne gemeente zou opgetrokken worden, 't geen evenwel klaarblijkelijk valsch is, want het Nieuwe Testament is vol verklaringen, welke leeren dat Christus en Christus alleen de rots is waarop Zijne Kerk gegrondvest is. Petrus zelf heeft dit tweemalen duidelijk gezegd, gelijk gij zien kunt in Hand. iv: 4 en 1 Petr. ii: 4—6.

Bovendien, indien gij vers 18 vergelijkt met vers 16, waarin Simon Petrus op de vraag: "wie zegt gijlieden dat ik ben?" het antwoord geeft: "Gij zijt de Christus, de Zoon des levenden Gods," dan zult gij zien dat Christus zich zelven

heeft willen aanduiden toen Hij zeide: "*op deze rots zal ik mijne gemeente bouwen.*"

Doch — ik wil u de exegese van deze plaats, waarop zijne redenering steunde, en die mij geheel nieuw voorkwam, trachten mede te deelen.

Hij begon met te zeggen dat Jezus hoogst waarschijnlijk in het Syrisch sprak, dat het woord "steen" in het Syrisch vertaald "*Cepha*" luidt: en evenzoo de naam van Simon, en dat er alzoo voor hen die Jezus toen hoorden, eene dubbelzinnigheid bestond, eene dubbelzinnigheid die nog ook voor ons bestaan zou, indien de Grieksche en geïnspireerde tekst van het Evangelie hierin niet had voorzien. Want ofschoon het Grieksche woord πετρος (petros) èn een rots èn den naam Petrus aanduidt, en het goed Grieksch geweest zou zijn, indien Matth. geschreven had *ἐπι τουτῳ τῳ πετρῳ*, d. i. *op dezen Petrus*, 't geen hij had moeten doen indien de Heer waarlijk de bedoeling gehad had om Zijne Kerk op den Apostel te bouwen; zoo had de Evangelist of de Heilige Geest die zijne pen bestuurde, en niet wilde dat er eene dubbelzinnigheid zou blijven bestaan geschreven: *ἐπι ταυτῃ τῃ πετρᾳ, op deze rots* enz.

Deze exegese, zeide Pasquali, is niet van mij, maar van een man, wiens gezag geen uwer in twijfel trekken zal, zij is van St. Augustinus, die in het 21ste hoofdstuk van zijn geschrift, *Retractationes*, zeide: "Daarom werd tot hem gezegd niet: *gij zijt een rots*, maar *gij zijt Petrus*. De rots was Christus, en Simon, die beleden had dat Christus de Zoon van God was, werd *Petrus* genoemd."

— En toch, zeide ik, heeft St. Augustinus in andere gedeelten zijner geschriften het tegendeel hiervan gezegd.

— Ik wenschte wel, hernam de Waldenser, dat Mijnheer de abt eens lette op de bijzondere wijze, waarop de Roomsche godgeleerden handelen als er van de Kerkvaders gesproken wordt. Terwijl zij het gezag van dezen ter eener zijde zoo overdrijven, dat zij er eene theologische waardigheid van maken, aarzelen zij van de andere zijde niet in het minst hen zich zelven te laten tegenspreken, wanneer dit in hun belang is. Wij Waldensen, oorspronkelijke Christenen, die de Kerkvaders voor gewone en aan dwaling onderworpene leeraren houden, en die in leerstellingen hun gezag niet erkennen, dan voor zoo ver zij zich houden aan den regel des geloofs, wij achten hen vrij wat hooger dan de Roomsch Katholieken. Bij voorbeeld, het gezegde van St. Augustinus, dat ik daar aangehaald heb, toont dat St. Augustinus ter goeder trouw dwaalde, als hij op andere plaatsen het primaatschap van St. Petrus beweerde, maar niet dat hij met zich zelven in strijd geweest is. De Retractationes van St. Augustinus verdienden door allen die aan de kontroverse willen doen, gelezen te worden.

Deze kerkleeraar toch had, in de hitte van den strijd dien hij met verschillenden nu en dan voerde, veel dingen gezegd, welke hij later, toen hij verder gevorderd was, gevoelde minder christelijk te wezen. Zoo dan schreef hij niet lang voor zijnen dood de *Retractationes*, waarin hij al zijne dwalingen in de leer terugneemt, even als hij in zijne Confessiones, de afdwalingen zijner jeugd betreurd heeft. En daarom is ook de plaats die ik daar aanhaalde en uit de *Retractationes* overnam, van te meer gewigt; want eene meening die in een geschrift wordt voorgedragen, dat bestemd is om vroegere dwalingen te herstellen, moet gerekend worden meer overdacht te wezen; en daarom ook moeten al de andere plaatsen van St. Augustinus, die als ter gunste van Petrus' primaatschap zouden kunnen aangehaald worden, door deze retractatie (herstelling) als van geenerlei waarde gehouden worden.

— Uwe exegese, zeide daarop de Heer Manson, is geheel en al in strijd met die van de oude kerkvaders.

— Al mogt dit waar zijn, antwoordde de Waldenser, dan zou dit nog niets beteekenen, want gelijk gij u herinnert, wij zouden de waarheid niet in de kerkvaders, maar in het Woord van God zoeken. Toch — ik ben bereid u aan te toonen dat dit geenszins het geval is, maar daar ik niet een geheele bibliotheek in mijn hoofd heb, willen wij nu met onze uitlegging van den Bijbel door den Bijbel voortgaan. Gelijk gij ziet, liet Jezus op de woorden, waarover wij handelen, de voorspelling van Zijn' nabij zijnden dood volgen; en Petrus door een ijver vervoerd, die zeker niet met verstand gepaard was, trachtte den Heer af te leiden

van het groot verlossingswerk. En toen zeide Jezus, zich tot hem wendende: "Ga achter mij weg, satan, gij zijt mij een aanstoot, want gij verzint niet de dingen die Gods zijn, maar die der menschen zijn" (Matth. xvi: 23).

— Nemen wij nu voor een oogenblik aan dat Jezus hem in de voorafgaande woorden waarlijk tot Hoofd der Kerk had aangesteld, wat zouden wij dan, in verband met de laatste woorden, daaruit moeten afleiden? Dat Jezus den eersten Paus *satan* genoemd zou hebben, en zulks wel in het eigen oogenblik, waarin Hij hem aanstelde; alsmede dat de eerste woorden die Petrus na het ontvangen zijner nieuwe waardigheid uitsprak, hem het verwijt berokkend hadden van voor Jezus een aanstoot te zijn.

— Zoo volgt dan ook, naar uwe meening, hernam ik, dat Jezus' belofte aan Petrus niets beteekenend is?

— God beware mij voor zulke gedachte! antwoordde hij; die belofte van Jezus Christus is de schoonste die Hij Zijne Kerk gegeven heeft; zij is het merk, waaraan men haar als *Jezus' Kerk* kent. Immers, toen Jezus beloofde Zijne Kerk op *deze rots* te zullen bouden, d. i, op de absolute belijdenis zijner Goddelijkheid, op die belijdenis *die niet komt uit de openbaring van vleesch en bloed*, d. i. van eene *menschelijke wetenschap*, maar uit *de openbaring des Hemelschen Vaders*, d. i. door eene volkomene aansluiting aan het Woord van God, toen heeft Hij tevens aan allen die op deze rots gegrond zouden zijn, toegezegd: dat zij de Kerk van God zouden uitmaken, tegen welke de poorten der hel iets zouden vermogen.

— Maar, mijn waarde heer, zeide nu de Heer Manson, al neem ik het Roomsche leerstuk niet geheel en al aan, deze plaats bevat toch eene belofte van Jezus aan Petrus en wel aan Petrus alleen, en hieruit volgt dunkt mij dit besluit: òf dat Jezus Zijn woord niet gehouden heeft, 't geen wij niet mogen denken, òf dat Petrus, in zekeren zin ten minste, tot fundament van de Kerk verheven is geworden, waarmede ik niet wil zeggen, dat hij het voornaamste, het hoofdfundament zou wezen, maar dat hij ten minste een tweede fundament, een besturend Hoofd is.

— Wij willen, hernam Pasquali, doch steeds uit den Bijbel, dien *zekeren zin*, waarin gij meent dat Petrus tot Hoofd der Kerk benoemd geworden is, trachten te bepalen, dan zal al uw bezwaar wel verdwijnen. Gij meent immers toch niet dat St. Petrus het fundament der Kerk in *dien zin* zou wezen, dat zij op hem alleen, met uitsluiting der andere Apostelen rusten zou? *Dezen zin* zeker geven de pausselijken aan die plaats, maar het woord van God zegt dat de Kerk gebouwd is op het fundament der Apostelen en Profeten (Efez. ii: 20). Zoo werden dus, niet alleen St. Petrus, maar ook de overige Apostelen en zelfs de Profeten op ééne lijn gesteld en allen te zamen de fundamenten der Kerk genoemd. In welken zin dus zou Petrus dit fundament kunnen zijn? In dezen misschien, dat hij er de voornaamste grond van is?— Maar dat zou godslastering wezen, daar men zoo doende den zondigen mensch in de plaats van den Zoon Gods zou stellen, die de Kerk gekocht heeft met Zijn eigen bloed. "Niemand kan een ander fundament leggen, dan hetgeen gelegd is, namelijk, Jezus Christus." Er blijft dus geen andere zin over, dan deze: dat Petrus het fundament der Kerk is *even als* Jacobus en Johannes zulks waren, die hare zuilen geacht werden (Gal. ii: 9), even als de andere Apostelen zulks waren en zijn. Jezus is de hoeksteen; de twaalf Apostelen zijn de twaalf steenen die op dit fundament geplaatst werden. St. Johannes zegt (Openb. xxi: 14): "En de muur der stad had twaalf fundamenten, en in dezelve de namen van de twaalf Apostelen des Lams. In *dezen zin* kan St. Petrus het fundament der Kerk genoemd worden.

— Ware dit waarlijk zoo, hernam ik hierop, dan zou Jezus Zijne toespraak tot al de Apostelen gerigt hebben, en niet tot Petrus alleen, maar daar Hij tot Petrus alleen sprak, is het klaar en duidelijk, dat Hij handelde over een voorregt, dat Petrus alleen betrof.

— Ik zou, antwoordde de Waldenser hierop, in de eerste plaats kunnen antwoorden dat, daar Petrus in aller naam geantwoord had op de vraag die Jezus aan al de Apostelen gedaan had (Matth. xvi: 13), de Heer ook tot hem het woord rigtte dat op allen betrekking had. Maar misschien zullen mijnheer de abt en de Heer Manson het antwoord, dat St. Cyprianus op deze vraag in zijn geschrift over de eenheid der Kerk gegeven heeft,

praefereren: "opdat de eenheid zigtbaar zou wezen, bepaalde Jezus door Zijn gezag, dat deze eenheid een aanvang zou nemen bij één van de Apostelen. Al de andere Apostelen waren deelgenooten van dezelfde eer en dezelfde magt die St. Petrus bezat. Maar die eenheid moest een begin nemen by een hunner, ten bewijze dat de Kerk *één* is." Jezus rigtte daarom Zijn toespraak tot Petrus, opdat blijken zou, dat, ofschoon de Apostelen gelijke eer en gelijke magt bezaten, hunne magt *ééne* was en door hen gezamenlijk moest uitgeoefend worden, ten einde alzoo de geloovigen zouden kunnen zeggen: Wij zijn van Christus, en niet van Petrus, Paulus, Johannes, enz.

Hier kwam een glans van vreugde op mijn gelaat. Ik meende den Waldenser van kwade trouw te kunnen beschuldigen, daar hij, zoo meende ik, deze plaats van St. Cyprianus verminkt had.

— Zie daar, zeide ik, de goede trouw van de vijanden der Kerk! Zij verminken de plaatsen en snijden er van af wat ten hunnen nadeele spreken zou, om maar altijd gelijk te kunnen hebben. Waarom, mijnheer Pasquali, hebt gij ook niet bijgebragt wat op die plaats volgt? "En het primaatschap werd aan Petrus gegeven, opdat bleke dat er slechts éénе Kerk van Christus is en slechts één leerstoel."

— Ik had gehoopt, hernam de Waldenser, dat mijnheer de abt, ter wille van de zaak die hij verdedigt, gezwegen zou hebben. De woorden die hij hier aan het gezegde van Cyprianus toevoegt, worden wel gevonden in het schrift dat zijn professor hem gedicteerd heeft, en misschien mag men ze ook in een of andere vervalschte uitgaaf van dezen kerkvader vinden, maar zij zijn klaarblijkelijk ingeschoven;

1. Omdat die woorden in de oudste en meest authentieke handschriften van onzen kerkvader niet gevonden worden;

2. Kunnen zij niet van St. Cyprianus zijn, omdat zij strijden met het doel dat hij met zijn geschrift had, welk doel eeniglijk dit was: aan te wijzen de eenheid der Kerk, en niet het primaatschap van St. Petrus, waarvan hij, gelijk wij zullen zien, een verklaarde tegenstander was;

3. Kunnen zij niet van Cyprianus zijn, omdat deze zichzelven dan in den omtrek van slechts weinige woorden zou tegengesproken hebben. Hoe toch kan men Cyprianus laten zeggen dat aan Petrus de suprematie toekwam, daar hij een regel hooger gezegd heeft: dat al de Apostelen volkomen gelijk waren, in eer zoo wel als in magt?

Op deze geheel onverwachte opmerking kon ik geen antwoord vinden. Mijne verlegenheid zou dan ook in het oogvallend geworden zijn, maar op eens kwamen er twee gardes te paard, die met den degen in de hand, en met lossen teugel aanrennende, de komst van den Paus in de villa aankondigden. De Paus zelf was uit zijn rijtuig geklommen, en naderde het paleis te voet. Allen stonden wij op, toen hij ons voorbijging. Ik wierp mij neder, en de heilige Vader had de goedheid mij te vergunnen dat ik hem den voet kuste. Hij wierp een blik op de drie vrienden, die, schoon met ongedekten hoofde, waren blijven staan, terwijl de Heer Manson alleen zich een weinig gebogen hield. Een van de prelaten uit het gevolg riep mij, nadat de Paus voorbijgegaan was, ter zijde, en vroeg mij wie het waren, die ik daar bij mij had. Ik antwoordde dat het protestantsche vreemdelingen waren, en daarop volgde hij den stoet.

De Paus ging in het paleis en begaf zich naar de billardzaal, waar hij met zijne garden en zijne prelaten ging spelen (*); vervolgens kwam een van de gardes tot ons, en bragt ons het bevel dat wij ons uit de villa verwijderen zouden, waaraan wij moesten gehoorzamen.

Naauwelijks echter hadden wij de villa verlaten, of de Waldenser zeide tot mij:

— Toen ik u daar voor den Paus neêrgeknield zag, dacht ik aan eene plaats in den Bijbel.

En hij wees ons van de Hand. der Apost. het tiende hoofdstuk, vers 25 en 26 aan. Zij luiden dus: "En als het dan geschiedde dat Petrus inkwam, ging hem Cornelius te gemoet, en vallende aan zijne voeten aanbad hij hem. Maar Petrus rigtte hem op en zeide: Sta op; ik ben ook zelf een mensch." Eerst wilde ik antwoorden, maar ik bedacht dat het voorzigtiger zou wezen, van deze heeren te scheiden, opdat ik niet in hun

* Pius IX. ging in de jaren 1846 en 1847 meermalen naar de villa Patrizzi om er billard te spelen met zijne prelaten en zijne gardes.

gezelschap gezien wierd. Zij keerden dus naar de stad terug door de Piuspoort, terwijl ik mijnen weg langs de cingels voortzettende, door de poort Salara binnen ging.

Ik weet niet of wij onze zamensprekingen zullen voortzetten, daar wij elkander zonder afspraak te maken verlaten hebben; maar als wij voortgaan, zal ik er u ook berigt van geven.

Geloof mij altijd,

Uw, u liefhebbende,

HENRI.

EENE HEERLIJKE GESCHIEDENIS VAN CHRISTUS KERK IN DE TEGENWOORDIGE EEUW.

Getrokken uit "The Home and Foreign Record of the Free Church of Scotland, Sept. 1856, *bladz.* 26.

Wij geven eene andere karakterschets der heugelijkste geschiedenis die de kerk van de tegenwoordige eeuw aanbiedt. Het is die van den uitmuntenden M. Oncken, wiens geëerde naam en wreede vervolgingen aan velen onzer niet onbekend zijn.

Twintig jaren geleden vergaderden zeven broeders in eenen schoenmakers winkel, die hunne harten gezamenlijk legden op het altaar van 's Heeren dienst en zich tot eene kerk vormden, waarvan M. Oncken tot herder gekozen werd. Aanschouwt nu de vruchten! De kleine kerk van zeven leden heeft zich tot vijftig kerken vermeerderd! Tien duizend zielen zijn, hopen wij, bekeerd; vijftig millioenen menschen hebben het ware Evangelie gehoord; acht millioenen bladzijden traktaten en vierhonderd duizend exemplaren der Heilige Schrift zijn in omloop gebragt geworden.

Hoe is dit werk door God gewrocht? Laat ons des leeraars eigene woorden hooren:—"Al onze leden werden ingewijd en onderwezen in een regelmatig plan van werkzaamheden. Ieder man en vrouw is verpligt iets voor de zaak des Heeren te doen, en alzoo is het Woord Gods verbreid geworden. Wij hebben nu ongeveer zeventig broeders in Hamburg, welke om den anderen Zondag uitgaan, twee en twee, om het Evangelie te prediken; en door dit middel heeft de geheele stad den dierbaren naam van Christus gehoord. Wij denken dat al de talenten in de kerk behooren gebruikt te worden. Eene lijst van de broeders, welke prediken kunnen, wordt gehouden, en zij worden gezonden naar de dorpen om op den Zondag te prediken, en zij gaan uit naar dat de kerk hen gelast. Behalve deze arbeiders en de werkzaamheden van de vrouwelijke leden, hebben wij eene belangrijke inrigting, welke goed werkt en niets kost—en dat is de reizende leerlingen. Het is de gewoonte der leerlingen (apprenticen), na hun ambacht geleerd te hebben, te reizen, en vele komen naar Hamburg, waar zij met traktaten voorzien worden, welke zij te huis en elders uitdeelen. In Weenen en in Pesth werden duizenden van traktaten en Bijbels ten tijde der Revolutie verspreid, de weg ter verspreiding van welke door deze jonge menschen voorbereid was geworden." Men zegt dat er naauwelijks een vrouwelijk lid van de groote kerk in Hamburg is, die niet twee of drie Bijbels en een aantal traktaten uit te reiken heeft, en dat in een enkel jaar, de zes honderd leden van de kerk en haar leeraar, iedere familie in die stad van een honderd en vijftig duizend inwoners bezocht hadden, om met hen over de godsdienst te spreken en boeken uit te reiken. En dan nog deze opmerkelijke omstandigheid, dat hoewel deze gewijde mannen en hunne broeders in andere deelen van Duitschland niet minder dan vijftig kerken vormen, zij nogtans volhouden op ongeveer vier honderd statiën te prediken. Welk eene geschiedenis is deze! Welke feiten zijn hier! De zaak is te gelijk vol leering en bemoediging. Wat M. Oncken en zijne nederige helpers hebben uitgerigt, kan overal door iedere kerk, en onder ieder volk worden gedaan. Moge de Kaap de Goede Hoop ook in dit opzigt aan haren naam beantwoorden, en ieder lid van Christus Kerk medewerken tot uitbreiding van Gods koningrijk, terwijl de bede omhoog stijgt: "Uw Koningrijk kome."

DE VERTALER.

HET ZENDINGWEZEN
DER NEDERDUITSCH GEREFORMEERDE KERK.

I.

Het is eene onbetwistbare waarheid, dat het eene der eerste pligten van den

Christen is, heidenen, onchristenen met het Evangelie bekend te maken. Is echter ieder individu onder die verpligting, hoe veel te meer de gemeente, omdat bij haar meer kennis, meerdere middelen, meer gelegenheid moet verondersteld worden, dan bij een individueel lid. Hieruit volgt dus, dat eene gemeente, eene kerk, die zich onverschillig betoont, omtrent de uitbreiding van Christus koningrijk, teregt met het brandmerk der ontrouw zich ziet bestempelen, en derhalve moet vreezen, in den dag der verantwoording het lot van den luijen, gemakzuchtigen, bevooroordeelden dienstknecht te zullen moeten deelen, die verzuimd had met het hem toevertrouwde talent voor zijnen Heer te woekeren.

Het was gewisselijk in de overtuiging hiervan, dat de Hoog-Eerw. Synode onzer kerk uit haar midden eene commissie benoemde om bijdragen der gemeenten te ontvangen, en bekwame mannen uit te zenden ter uitbreiding van het Rijk des Zaligmakers onder de talrijke heidenen dezes lands. De keuze van de leden dier commissie, leverde het bewijs voor de belangstelling dier hooge kerkvergadering in deze gewigtige zaak, want zij benoemde daartoe mannen, die met warmen ijver voor dezelve vervuld waren en bleven. Met regt mag men dus verwachten, dat het Zendingwezen onzer kerk in een' bloeijenden staat zou verkeeren. Dan, helaas! met diepe smart moeten wij het erkennen, andere kerkgenootschappen alhier, ja, zelfs vreemde volkeren, hebben hier onze taak grootendeels op zich moeten nemen. Broeders! hoe zullen wij ons voor den Heer verantwoorden? !

Een blik geworpen in den *Kerkalmanak* doet ons zien, dat er thans slechts in vier gemeenten, door broeders, daartoe van wege de Synodale Zendings-Commissie aangesteld, onder de heidenen wordt gearbeid.

Wel is waar, er zijn nog enkele andere gemeenten, die Zendinggenootschappen, buiten verband met onze kerk, ondersteunen.* Maar toch gelooven wij niet van overdrijving beschuldigd te zullen worden, wanneer wij beweren, dat er binnen de grenzen dezer kolonie, een groot aantal gemeenten zullen gevonden worden die zich onverschillig schijnen te betoonen, omtrent de bekeering der hen omringende heidenen.

Misschien, echter, zou die onverschilligheid, bij aanhoudende bestrijding der leeraars, wel wijken, ware het niet dat zij geruggesteund werd door het ongelukkig vooroordeel, dat er bij vele onzer buiten-lidmaten tegen de toelating der kleurlingen in hunne gemeente, vooral in hunne kerken bestaat. Wij noemen dit vooroordeel een treurig verschijnsel, niet omdat wij ontkennen, dat er in de laatste vijftig jaren veel is voorgevallen, hetwelk zulk een verkeerd idée, wel niet regtvaardigt, maar toch begrijpelijk maakt, o neen. Maar wel, omdat ten gevolge daarvan *of* vele onsterfelijke zielen verloren kunnen gaan, *of* de gelederen versterken van die *pseudo* Protestanten, die onlangs het masker afwierpen, en tegen wie onze dierbare kerk nog wel eens een bangen kamp zou kunnen moeten voeren.

Wat nu in dien toestand gedaan? Zal onze Hoog-Eerw. Synode bij de plegtige verzekering, die zij omtrent de behartiging der Zendingszaak in 1852 van *al* hare leden ontving, in 1857 vergen dit dwaalbegrip met kracht en geweld te dooden? Daartoe bezit zij te veel wijsheid. Vooroordeelen—vooral volksvooroordeelen—zijn als oude eiken, zij vallen niet met éénen slag.

Het komt ons voor, dat er hier een middenweg bestaat; niet door het oprigten van afzonderlijke gemeenten van kleurlingen, onder eigene herders, gelijk wel eens aangewezen is; maar door het oprigten van afzonderlijke tempels, waarin zij door hunne eigene leeraars worden onderwezen.

Om duidelijker te spreken—iedere gemeente onzer kerk—waar genoemd vooroordeel bestaat, stichte eene kapel of oefeningshuis (welk gebouw tevens als gemeenteschool kan dienen). Voorts verzekeren zij zich de diensten van een ongeordend zendeling, hetzij een alhier geëxamineerd oefeninghouder, of een gekwalificeerd vreemdeling. De zendeling ontvange zijne aanstelling van den kerkeraad, en worde belast vooreerst met het houden der openbare godsdienstoefeningen, en het godsdienstig onderwijs den

* Het komt ons om meer dan eene reden wenschelijk voor, dat die gemeenten, welke iets in het belang der Zendingszaak doen, daarvan in de *Kerkbode* jaarlijks verslag geven, gelijk zulks onlangs door de Paarl, Wijnberg en Swellendam is gedaan.

kleurlingen, en ten andere met het meer bijzonder toezigt over hen, alles echter in gemeenschappelijk overleg met den predikant; die van zijne zijde, op vastgestelde tijden, in de kapel de heilige Bondzegelen toedeelt aan kleurling lidmaten, en natuurlijk ook belast is met het aannemen der nieuwe leden, die daartoe door den zendeling zijn aanbevolen.

Dit plan beveelt zich van meer dan éène zijde aan. De kleurlingen toch zullen met meer vrucht onder het gehoor van den zendeling, dan onder dat des predikants verkeeren, omdat de eerste zijne rede geheel en al kan inrigten naar de vatbaarheid, en den graad der ontwikkeling van zijn eenvoudig gehoor; terwijl aan de andere zijde eenheid, eendragt wordt bevorderd, onaangename botsingen worden vermijd, die zoo ligtelijk plaats grijpen kunnen. Waar onafhankelijke gemeenten van blanken en gekleurden in eene plaats bestaan, terwijl hierdoor tevens in de toekomst eene naauwere, meer Evangelische vereeniging wordt voorbereid, daar kleurlingen en blanken elkander dan van lieverlede niet meer als tegenstanders, maar gezamentlijk als leden zullen leeren beschouwen van dat ligchaam, waarvan Jezus Christus het gezegend Hoofd is.

Het is te verwachten, dat bij zulk eene inrigting het aantal onzer kleurling lidmaten aanmerkelijk kan worden vermeerderd. Waar zulks, onder de omstandigheden hier bedoeld, mogt plaats grijpen, waar, bijvoorbeeld, een dertig- of veertigtal kleurlingen lidmaten gevonden werd, daar zouden wij het wenschelijk achten, om ligt te begrijpen reden, dat de kerkeraad uit de kleurlingen een "plaatselijken" ouderling en diaken jaarlijks benoemde.* Deze konden den zendeling in zijn toezigt over hunne broederen ter hulpe zijn, en met hem de zorg deelen voor de collecten, door de kleurlingen bijeengebragt.

Misschien is er in ons plan wel iets, dat niet in volkomen harmonie schijnt, met de vigerende Kerkelijke Wetten; doch dit is geen bezwaar, daar onze Hoog-Eerw. Synode in October eerstkomende vergadert, en dus de noodige wijziging zou kunnen verordenen. Doch verheffen zich tegen de uitvoering van ons plan geene andere onoverkomelijke zwarigheden? Waar zijn de financiën, waar het personeel der zendelingen?

De tweede vraag hopen wij in het vervolg te beantwoorden, thans trachten wij de eerste zwarigheid te ontzenuwen.

Reeds nu bestaan op meerdere dorpen oefeningshuizen; doch waar dit niet zoo is, daar zal men toch zonder groote krachtsinspanning wel een paar honderd pond sterling bij een kunnen brengen, om een eenvoudig gesticht op te rigten; deze zwarigheid achten wij dan ook van minder belang, dan de vraag naar de bron van minstens £100 als jaarlijksch salaris des zendelings. Ook dit zelfs is, meenen wij, in de armste gemeente te vinden, indien slechts ieder lidmaat zich wil verbinden tot eene gifte van *een* penny 's weeks. Eene gemeente van negenhonderd leden (en er zijn veel talrijker) brengt alzoo zonder bezwaar £200 des jaars te zamen. De gemeente worde slechts in kleine wijken verdeeld, en in iedere wijk belaste zich eene zuster of broeder met de wekelijksche of maandelijksche inzameling dier penny bijdragen. Wij weten van eene gemeente alwaar dit plan uitnemend beantwoordt. Natuurlijk zal hier zoo niet alles, dan toch zeer veel afhangen, van den ijver des predikants in dezen.

En nu BB! meenen wij u niet slechts herinnerd te hebben, wat onze pligt, ons belang van ons eischt; maar ook hoe daaraan te voldoen. O! met welke beschaamde aangezigten moeten wij staan, tegen over onze waardige zusterkerk van Noord Amerika, die zelfs buitenslands ijverig ter bekeering der heidenen arbeidt; maar vooral, broeders! hoe zullen wij ons voor den Heer verantwoorden? Een iegelijk beproeve ook in dezen zich zelven.

OMIKRON.

* Het spreekt wel van zelf dat wij, onder bestaande omstandigheden, niet bedoelen hun zitting en stem in den kerkeraad te geven

COLLECTE

TOT HET OPRIGTEN VAN EEN KERKGEBOUW TE MIDDEL ROGGEVELD.

De ondergeteekende maakt bij deze in naam van den Heer Vlok, Kassier der Bouw Commissie bekend, dat tot bovengenoemd einde tot den 25sten Maart, door hem ontvangen is:—

Van de Chaupt, ...	£ 3 3 0
„ „ Paarl, ...	13 15 9
„ Wellington, ...	8 1 10½
„ Eenige Vrienden, ...	4 12 9

N. J. Hofmeyr, v.d.m,
Consulent.

Bij deze gelegenheid zij het mij vergund de belangen dezer gemeente andermaal aan de milddadigheid van de leden onzer Kerk aan te bevelen. Er is buiten de liefdegaven van anderen geen fonds tot het oprigten eener Kerk alhier, dan hetgeen de gemeente uit vrijen wil te zamen brengt. Het verkoop der erven is voor rekening van hen die de Kerkplaats hebben aangekocht, tot dat de koopschat uit de verkooprekening is gevonden. En als men in aanmerking neemt dat de plaats wat schaars van water is voorzien, en in eene geenszins bevolkte streek is gelegen, dan laat het zich vermoeden dat het nog al wat duren zal eer het verkoop der erven aan de Kerk eenig voordeel zal aanbrengen.

Hierbij komt nog dat deze gemeente niet tot de rijkste, maar wel tot de kleinste behoort. Ook is, om vele oorzaken, het bouwen alhier zeer kostbaar.

En als wij hierbij betuigen dat het verlangen naar het geregeld genot der openbare genademiddelen zeer sterk, en de zamenwerking hiertoe bij verre weg de meesten zeer bemoedigend is, dan vertrouwen wij dat onze broeders in de dienst des Heeren met blijdschap zich de moeite zullen getroosten om in hunne gemeenten de gaven der liefde uit te lokken, bij een te zamelen, in de *Kerkbode* bekend te stellen, en aan ons, zoo God wil, bij gelegenheid der aanstaande Synodale Vergadering te overhandigen.

N. J. H.

JOH. XV : 5.

Wij zijn brooz' en teedre ranken,
Jezus is ons eenig Al;
Zou ons hart Hem dan niet danken?
Hem, die eeuwig blijven zal,
Wat ook immer sta of vall'
Vreugd' en wellust zijner ranken.

Hoe mijn schuld mij ooit verneerde,
'k Zag Hem die mij, zondaar, riep,
En, toen 'k zorgloos lag en sliep,
Mijne ziel als bruid begeerde.
Leer, zondaar! uw hart aan Jezus te geven,
Dan vindt ge den vrede, de vreugd en het leven. L.

KERKNIEUWS.

De Eerw. Dr. S. Hofmeyr heeft een beroep ontvangen van de gemeente te Glenlynden.

Aberdeen.—De gemeente te dezer plaats mogt dezer dagen de belangstelling van de moeder-gemeente te Graaff-Reinet, van welke zij onlangs afgescheiden is, ondervinden. Eenige jonge jufvrouwen, namelijk, hebben een prachtig zilveren servies ten geschenke gegeven, om bij de Avondmaalsviering gebruikt te worden. Ruim £100 werd daartoe te zamengebragt door een bazaar, bestaande uit vrijwillige bijdragen van vele belangstellende vrienden te Graaff-Reinet.—*Medegedeeld.*

Aliwal (Noord).—De Eerw. Huet deelde bij de jongste Avondmaalsviering, zijn besluit mede om in de betrekking als hulp-prediker in deze gemeente—die slechts voor een jaar bepaald was—langer werkzaam te blijven, overeenkomstig den wensch der gemeente. £500 was reeds gecollecteerd, en men kan op een gelijk bedrag, betaalbaar in vijf jaren, rekenen; zullende dat fonds worden aangewend tot het bouwen eener nieuwe kerk. Ook voor de kleurlingen zou men een gesticht bouwen; dan was men nog voornemens een kerkgebouw over de Kraairivier te stichten, tot gerief van de leden, die door den gezwollen staat der rivier soms verhinderd worden de godsdienst op het dorp bij te wonen.—*Medegedeeld.*

Z. A. Christelijke Boekvereeniging.

1857.

April 2.—Ontvangen van den Heer J. H. D. Tulleken, (Simonsstad), ...	£ 2 12 6
15.—Dr. William Robertson (Swellendam), ...	15 0 0
22.—Ds. W. A. Krige (Victoria), ...	11 5 0
23.—Den Heer W. A. Steede (Van der Walts Poort) ...	0 7 6
24.—Van Ds. N. J. Hofmeyr (Calvinia).	9 15 0

J. D. Marquard,
Penningmeester.

Van de Sandt de Villiers & Co., Drukkers.

DE GEREFORMEERDE KERKBODE
IN ZUID AFRIKA.

DEEL IX.] ZATURDAG, MEI 9, 1857. [No. 10.

HEBT GIJ MIJ LIEF.

Hebt gij Mij lief? Joh. xxi: 17ª.

Er is geen discipel van den Heer Jezus, die meenen mag, dat de Heer niet ook tot hem komt met de vraag: "Hebt gij Mij lief?"

Die geen discipel van den Heer Jezus is, heeft Hem niet lief. Hoe zou iemand, die niet in Jezus gelooft, Hem kunnen liefhebben, en hoe zou iemand een discipel van Jezus kunnen zijn, zonder in Hem te gelooven? De vraag des Heeren: "Hebt gij Mij lief?" komt natuurlijk alleen tot hen, die den Heer Jezus hebben aangenomen. Hebt gij Hem aangenomen, gelooft gij in Hem, houdt het er dan ook voor, dat gij te antwoorden hebt op zijne vraag: "Hebt gij Mij lief?"

Zou de Heer Jezus dat niet aan al de zijnen mogen en moeten vragen? Zij hebben immers allen aan Hem te danken, dat zij kinderen Gods zijn geworden, geregtvaardigd in zijn bloed, vernieuwd door den Heiligen Geest? Roemen zij in hunne verzoening met God, zij zijn met God verzoend door hunnen Heer Jezus. Verheugen zij zich, dat zij in nieuwheid des levens wandelen, zij zouden niet wedergeboren zijn, indien de Heer Jezus hen niet aangenomen had. Al wat de discipelen des Heeren Jezus als kinderen Gods zijn, zijn zij door den Zoon Gods, die zich voor hen heeft vernederd en overgegeven in den dood des kruises; die hen uit de booze wereld getrokken en in zijns Vaders Koningrijk overgeplaatst heeft. Zouden zij den Heer dan niet moeten liefhebben, of laat ons liever vragen: zouden zij Hem dan niet werkelijk liefhebben met hun geheele hart?

Dat Hij u liefheeft, zal wel vast bij u staan. Dat God u liefheeft, gelooft gij. Gij belijdt het met dit éëne woord: zoo lief heeft God mij gehad, dat Hij zijn eengeboren Zoon voor mij gegeven heeft. Zoudt gij er dan niet bijvoegen: zoo lief heeft de Heer Jezus mij gehad, dat Hij zich voor mij overgegeven heeft, om mij te verlossen van alle ongeregtigheid en mij zich ten eigendom te reinigen, opdat ik ijverig zijn zou in goede werken? Dat de Heer Jezus u liefheeft, behoeft u niet bewezen te worden, allerminst indien het bewezen is, dat gij in Hem gelooft.

Waarom moet gij den Heer Jezus dan liefhebben? Immers, omdat Hij u liefheeft en eerst liefgehad heeft. Immers, omdat Hij u door zijn Evangelie heeft geroepen, nadat Hij zich voor u heeft overgegeven, opdat u zou kunnen gepredikt worden, dat er vergeving van zonden voor u is en volkomene verlossing van alle ongeregtigheid. Heeft Hij daarom ook geen regt om u te vragen, of gij Hem liefhebt? Mogt Hij het Petrus vragen, nadat Hij dezen discipel genade voor genade had gegeven; waarom niet evenzeer u, die niet uit u zelven naar Hem hebt gevraagd, die niet door uzelven tot Hem zijt gekomen, maar die door Hem opmerkzaam gemaakt zijt zoowel op uwe ellende als op zijne genade, en die door Hem den weg gevonden hebt tot zijnen Vader.

O hoe lieflijk moet het ons in de ooren klinken, ons door den Heer Jezus te hooren vragen: Hebt gij Mij lief? Hoe zalig moet ons reeds alleen

deze gedachte maken, dat de Heer Jezus ons vol liefde tot Hem wil zien. En hoe zalig maakt het eenen mensch, den Heer Jezus lief te hebben met zijn geheele hart!

Heere, Gij weet alle dingen, Gij weet dat ik U liefheb.— Joh. xxi: 17[b].

Er is geen discipel van Jezus, die op des Heeren vraag: "Hebt gij Mij lief?" beter kan antwoorden, dan met een: "Heere! gij weet alle dingen, gij weet, dat ik u lief heb."

De Heer weet alle dingen!

Indien Hij alle dingen weet, o discipelen des Heeren Jezus! dan weet Hij ook, hoe dikwijls gij Hem reeds ongehoorzaam geweest zijt, nadat gij zijn eigendom zijt geworden! hoe dikwijls gij Hem reeds hebt verloochend en ontrouw zijt geweest. Hoe zijt gij, indien gij dit weet, daaronder gestemd?

Jezus vraagt u: Hebt gij Mij lief?

Indien gij antwoordt: "Ik heb U lief, Heere!" kunt gij u dan op uwe daden beroepen als op bewijzen uwer liefde? Wordt er niets bij u gevonden, waaruit de Heer opmaken moet, dat gij Hem niet liefhebt?

De discipelen van den Heer Jezus moeten te herkennen zijn aan de bereidvaardigheid, waarmede zij den Heer hunne zonden belijden. Houdt gij u zelven voor rein van elke daad, uit welke men zou kunnen bewijzen, dat er geen liefde tot den Heer in u is; van elk woord, dat uit liefde tot den Heer Jezus had moeten verzwegen worden; van elke gedachte, voor welke geen plaats had moeten zijn in een hart, waarin de liefde tot den Heer Jezus woont?

Gij ziet vóór u.

Welke discipel van den Heer Jezus zal niet vóór zich zien, als zijne verklaring "ik heb den Heer Jezus lief" vergeleken wordt met al wat hij heeft gedaan, gezegd, gedacht?

Als Hij, die alle dingen, ook uwe verborgene zonden, weet, u nu eens vraagt naar uwe liefde, wat dan?

Eens is er een discipel van Jezus geweest—wie kent hem niet?—die zijnen Heer driemaal had verloochend, en wel zonder dat er eenige verontschuldiging voor te vinden was, en wel, nadat hij door den Heer met nadruk was gewaarschuwd. Hij komt daarna met den Heer in aanraking, en de Heer vraagt hem: "Hebt gij Mij lief?" Wisten wij niet wat de discipel heeft geantwoord, wij zouden vermoeden, dat hij niets heeft durven antwoorden. Geenszins alzoo. Driemaal vraagt de Heer, en de discipel antwoordt: "ja, Heer! gij weet dat ik U liefheb,'" en nog eens—en ten laatste: "Heer! Gij weet alle dingen, Gij weet dat ik u liefheb."—Hoe is het mogelijk!

Hoe het mogelijk is? Door dat deze discipel den Heer waarlijk liefhad en innig overtuigd was, dat de Heer innig overtuigd was van zijne liefde, en hij niet beschaamd gemaakt worden kon door een beroep op des Heeren kennis van zijn hart.

Het staat niet goed met u, niet goed met uw geloof in den Heer Jezus, niet goed met uwe liefde tot den Heer Jezus, indien gij niet tot den Heer durft zeggen: "Heere! Gij weet alle dingen, Gij weet dat ik U liefheb."

Onderzoek uzelven, stel u voor den Heer, en zeg het. Maar zeg het niet, als gij u overtuigd houdt, dat de Heer u zou moeten antwoorden: ik weet alle dingen, ik weet dat gij mij niet liefhebt.

Ongelukkig de hoogmoedigen en geveinsden, die zeggen, dat zij den Heer Jezus liefhebben, en van wie Hij weet, dat zij Hem niet liefhebben.

Zalig de ootmoedigen en opregten van hart, die zichzelven van allerlei ontrouw jegens den Heer aanklagen, maar Hem toch in de oogen durven zien en tot Hem durven zeggen, en ook teregt mogen zeggen: "dat ik U liefheb, weet Gij, o Heer!"

E. B.

EEN VERHAAL
UIT DE EGYPTISCHE KERK DER DERDE EEUW.

HOOFDSTUK IV.

(*Vervolg van bladz.* 135, *Deel* 9.)

Vroeg in den morgen van den volgenden dag keerde Cleon naar het huis terug waar hij de dame den vorigen nacht had zien binnen gaan. De eigenaar, zoo verhaalde men hem, was een der voorgangers van de kerk van Alexandrië.

Men geleidde hem in het Atrium. De vrouw des huizes stond in het midden harer jonkvrouwen op en vroeg hem wat hij begeerde. Twee kleine kinderen hielden zich aan haar kleed vast, terwijl een knaap van omstreeks veertien jaren, met den rug naar hem toegekeerd, in een hoek van het vertrek aan eene tafel zat te lezen, en wel met zoo veel aandacht, dat hij den binnenkomenden niet opmerkte.

De dame was niet jong; haar gelaat had eene kalme, moederlijke uitdrukking, en hare houding was even als hare stem, zacht en demoedig, maar de eenvoud zelve, die haar kenmerkte, gaf haar waardigheid. Cleon verzocht haar om hem zijne vrijpostigheid als vreemdeling te vergeven, en vroeg haar of de heer des huizes niet een leeraar der christenen was?

"Gij wenscht mijn echtgenoot te zien," hernam zij, "ik zal u tot hem brengen."

Terwijl zij hem geleidde zeide hij: "De reden mijner komst is zeer eenvoudig, ofschoon het u welligt bevreemden zal. Ik hoorde uwe woorden in de hut gisteren avond, en ik volgde u huiswaarts."

De dame zag verrast op, en staarde hem gedurende een oogenblik met angstigen blik aan; er waren geruchten eener ophanden zijnde vervolging. Zou het mogelijk zijn dat zij haren echtgenoot aan den een of anderen regeringsbeambte verried? Voor een oogenblik aarzelde zij; doch Cleons open voorkomen scheen haar gerust te stellen, en zij ging voort. Zij traden een klein vertrek binnen waar haar echtgenoot zat te schrijven.

"Isidore!" zeide zijne vrouw, "ik breng u een vreemdeling, die een boodschap aan u heeft."

"Neen," zeide Cleon, zijn vriendelijken groet beantwoordende, "ik heb geen boodschap aan u, doch ik ben hierheen gekomen om van u te vernemen of gij geen boodschap aan mij hebt." Toen —zich tot de dame wendende—voegde hij er bij: "Wat mij betreft, die boodschap zal voor mij een woord des levens of des doods zijn. Indien gij of uw echtgenoot mij kunt onderwijzen even als gij gisteren die arme stervende hebt onderwezen, doe het en ik zal leeren als een kind."

De dame scheen getroffen over den hoogen ernst waarmède hij sprak; zij staarde hem een geruimen tijd met innige belangstelling aan. Toen haren echtgenoot iets influisterende verliet zij haastig het vertrek.

Cleon was nu alleen met den heer des huizes. Het vertrek was eenvoudig hoewel niet onaardig bekleed, en zag uit op een aangenaam terrein, waarin een stroom waters vloeide. Isidore was reeds den middelbaren leeftijd te boven, zijn voorhoofd was gerimpeld en zijn haar vergrijsd, maar uit zijne oogen straalde eene vriendelijkheid en blijmoedigheid, die aller harten tot hem trok. Cleon stond met over elkander geslagen armen voor Isidore, die van lieverlede het verhaal van zijnen geestelijken strijd en van zijn onderzoek van hem vernam.

"De Stoïcynen," zeide Cleon, "predikten de lijdzaamheid als een fragment van het groot heelal; de Platonisten gaven mij den raad om mij zelven te verliezen in eene dweepachtige bespiegeling van de onbewegelijke ongevoelige Bron des bestaans; maar hoe kan ik het onbegrijpelijke beschouwen of liefhebben? Die poging moet op waanzin of geestelijke verlamming uitloopen. Uit het Oosten vernam ik van de tweeledige natuur aller dingen—van goed en kwaad —van den scheppenden Geest in het ongevormde stof, en welligt ook van een verwoestenden Geest, die de schepping en de ziel bezoedelt. Eenige der Alexandrijnsche Joden en de Theraputae spraken van een heiligen God, en van hetgeen gedaan en verdragen moet worden om Hem te verzoenen."

"Dit is ook alles," merkte Isidore aan, "wat de Joden zonder een tempel en zonder offeranden leeren konden."

Toen sprak Cleon over zijne ontmoeting met den kluizenaar op de oevers der Nijl. Hij noemde zich zelven een vol-

geling van den Gekruisigde," zeide hij, maar de grondtrekken van zijn onderwijs kwamen veel met die der wijsgeeren en Joden overeen. "Sterf af, tob u af, strijd, tracht de verloren tegenwoordigheid en liefde van God te herwinnen,"— hierin echter bestond het onderscheid, dat hij mij eenen levenden persoonlijken God verkondigde, en mij de vreeselijke waarheid deed zien zoo als ik ze nimmer te voren ingezien had, dat de zonde, die de geheele schepping bezoedelt en bederft, elke vezel van ons bestaan doortrekt, dat beide hart en verstand, dat *wij zelven* geheel bedorven zijn.

Dit denkbeeld heeft mij in het stof geworpen. Een vlek en een smet te wezen in de schepping Gods, iets waarop zijn oog niet rusten kan; gaarne zou ik tot de schaduwen des doods mijne toevlugt nemen, zoo zij mij hadden kunnen verbergen; doch, ik weet het, zij vermogen dit niet. Verleden nacht vernam ik woorden, die mij het aanbreken der hoop toeschenen. De kluizenaar sprak van Eénen, die den toegang tot God op nieuw geopend had; uwe echtgenoot verkondigde Hem als die de zonden vergeeft en den zondaar heiligt. Ik kom u vragen of gij dien weg kent, en of gij mij dien aanwijzen wilt? Ik bekommer mij niet over de martelingen en strijd en vermoeijenis, welke aan het bewandelen er van mogen verbonden zijn, als gij mij slechts eenen weg kunt aanwijzen, die mij in het einde heiligen en Gode welbehagelijk stellen zal. Indien gij zulk eenen weg kent, toon hem mij aan."

Hij had deze woorden met hartstogtetelijke snelheid uitgesproken, en nu stond hij onbewegelijk, met het donker oog doordringend op Isidore gevestigd, terwijl hij zijn antwoord verwachtte.

Gedurende eenige oogenblikken bleef de christen stilzwijgen, terwijl hij met het voorhoofd op zijne hand steunde; toen opziende en Cleons doordringenden blik met een vriendelijken glimlach beantwoordende, zeide hij kalm en langzaam :—

"Gij hebt alles aan het verkeerde eind begonnen. Het is niet *de dood* maar *het leven* dat gij behoeft. Gij moet niet beginnen met *afstand te doen,* maar met *ontvangen.*"

"Maar moeten wij dan van de zonde geen afstand doen, en is er geen zonde in mij?"

"Gij zult van lieverlede genoeg vinden waarvan afstand gedaan moet worden," hernam Isidore bedaard, "wij allen ondervinden dit, doch hiermede moet geen aanvang gemaakt worden. Alvorens gij afstaan kunt, moet gij eerst ontvangen. Gij hebt vergeving, heiligheid, leven noodig. Uwe zelfverloochening, zal zij volkomen wezen, eindigt eerst aan het graf; want uwe geheele natuur is verdorven en vervreemd van de Bron des levens. Het is niet *de dood* maar *het leven* wat gij behoeft."

"En wie," riep Cleon op bitteren toon uit, "wie kan mij niet een nieuw leven *geven*?"

"God is de *Gever,*" hernam Isidore plegtig, "tot nog toe hebt gij slechts aan Hem als den *Eischer* gedacht."

"Neen," viel hem Cleon in de reden, "ik heb Hem reeds lang als den Gever gekend. Heeft Hij ons deze heerlijke wereld niet gegeven? Heeft Hij ons geen verstand, licht en oogen, heeft Hij ons geen hart en geene geliefden geschonken? En heb ik niet onlangs vernomen, dat Hij ons zijnen Zoon geschonken heeft, om onze afgekeerde harten tot zich zelven terug te voeren? Maar de grootste gave zijner liefde is juist de bitterste druppel aan mijn lijdenskelk. Immers voor al, ja, voor al zijne gaven heb ik Hem minder dan niets vergolden —eene zondige natuur, een zelfzuchtig leven, een hart dat zich met vreugde van de gedachte aan Hem afkeert, om zijne schepselen of zijne gaven te aanbidden."

"Vergeef mij," vervolgde Isidore, "gij hebt nog *nooit* alleen op Hem als den Gever gezien; gij hebt op Hem als den *Schuldeischer* gezien, en daarom zaagt gij in elke gave slechts eene nieuwe toevoeging aan de onmetelijke lijst zijner eischen."

"Zijn wij Hem dan niet alles verschuldigd?" zeide Cleon.

"Zeer zeker. En het is even waar, dat wij niets hebben om mede te betalen. Tracht nu voor eenige oogenblikken u zelven geheel te vergeten, en luister naar de weinige woorden, die ik tot u aangaande God ga spreken. Onze godsdienst is niet zoo zeer een wijsgeerig stelsel als wel eene gebeurde zaak, dat wil zeggen, door de openbaring van zekere daadzaken, lost zij de bezwaren van verstand en hart op, die bezwaren, namelijk, welke niet uit eene verkeerde

beschouwing van zaken, maar wel degelijk uit den werkelijken strijd en tegenstand in de natuur der zaken ontstaan. Naar afgetrokken waarheden kunnen wij gissen, maar omtrent daadzaken kunnen wij niets weten, tenzij wij ze gezien of vernomen hebben. De waarheden onzer godsdienst zijn feiten—feiten aangaande God, zijn persoon, zijne daden, zijne betrekking tot den mensch. Gij moet er van overtuigd zijn, dat God alleen zulk eene geschiedenis schrijven kan. Hij *heeft* die geschreven. Ons geloof grondt zich dus slechts op Gods geschiedenis van eene wonderbare aaneenschakeling van daadzaken. Sommige dier feiten zijn u reeds bekend, aangaande een derzelven weet gij nog niets. Het is volkomen waar dat gij zondig zijt en dat God heilig is; het is volkomen waar dat Hij eischen op u heeft, welke gij nimmer kunt voldoen; maar gij hebt nog niet geleerd dat God *liefde* is. Gij moet nog leeren dat Hij tot u komt, niet als schuldeischer, die regtmatige betaling vordert; niet als de eigenaar, die vruchten eischt van den wijngaard, dien Hij geplant heeft, maar als de koning, die een feestmaal voor zijnen zoon aanrigt, waar Hij u, een bedelaar en opstandeling, vrijelijk uitnoodigt aan te zitten. Gij hebt aan uzelven en aan uwe armoede gedacht; God denkt aan de verheerlijking van zijnen Zoon, en aan de vreugde om zijnen hemel met heilige en gelukkige wezens te vervullen. Ik wil u nu opwekken om uwe oogen slechts op Hem te vestigen, op wien het welbehagen Gods van eeuwigheid rust; op Hem, in wien Hij u aanschouwen kan en voldaan zijn."

Terwijl hij op deze wijze sprak stond hij op en nam een rol manuscript uit eene kast, waaruit hij—terwijl Cleon met allen aandacht luisterde—het volgende las:—

"*In den beginne was het Woord, en het Woord was bij God, en het Woord was God. Dit was in den beginne bij God. Alle dingen zijn door hetzelve gemaakt,*" en alle dingen waren volkomen, en naar zijn beeld gemaakt. "*In hetzelve was het leven, en het leven was het licht der menschen. En het licht schijnt in de duisternis.*" Het licht waarin de menschen aanvankelijk werden geschapen, hadden zij verduisterd—zoo zeer door zonde en ongeloof verduisterd, dat toen het licht onder hen scheen, *zij het niet begrepen.* Gij ziet de tegenstelling. In de wereld slechts duisternis en dood—in Hem licht en leven; maar nogtans gaf Hij zijn genadig doel niet op om den mensch te verlichten. De tijd kwam wanneer dit Eeuwig Leven zich openbaren zou. "*Het Woord is vleesch geworden, en heeft onder ons gewoond, (en wij hebben zijne heerlijkheid aanschouwd, eene heerlijkheid als des Eeniggeborene van den Vader,) vol van genade en waarheid.*" Het licht openbaarde zich niet als *vuur*, maar als een glans; de Zon der Geregtigheid verrees niet om te verschroeijen, maar met genezing onder hare vleugelen. Hij kwam om van de heerlijkheid Gods te getuigen; en in Hem verscheen de heerlijkheid Gods, als "*genade en waarheid.*" Zij aanschouwde Hem van dag tot dag, want Hij verkeerde onder hen gedurende vele jaren, levende in hunne straten, en met hen sprekende in hunne huizen. De eeuwige Wijsheid—de levende Zoon van God—nam onze natuur aan en kwam in de wereld, die Hij gemaakt had, in de gedaante van een klein kind. Gedurende dertig jaren kenden zij Hem slechts als den nederigen en liefderijken zoon van Maria; want Hij nam de gestalte eens dienstknechts aan en leefde in afhankelijkheid van God en onderdanigheid aan zijne ouders, in zijn voorbeeld slechts aantoonende, al wat de mensch moest zijn en wat hij niet was. De menschen beminden Hem, en God had een welbehagen in Hem. Maar de tijd kwam dat het licht, en juist daardoor ook de duisternis openbaar moest worden. Hij stond op en leerde het volk. Hij sprak tot hen over hetgeen hun Schepper en Heer van hen eischte. Hij ontdekte hun hunnen verloren en zondigen toestand, echter, slechts opdat Hij hun ook het hart des Vaders ontdekken mogt, en getuigen zou van de diepten van liefde en mededoogen, die in Hem zijn, die zijnen Zoon uitzond om te zoeken en zalig te maken hetgeen verloren was. De waarheid zijner zending staafde Hij vooral door de kracht die met zijne woorden gepaard ging, en door zijn heilig leven; maar ook door vele wonderwerken: door het genezen der kranken, het openen der blinden oogen, en het opwekken der dooden. "*Het licht schijnt in de duisternis, en de duisternis heeft hetzelve niet begrepen. Hij is gekomen tot*"

het zijne, en de zijnen hebben Hem niet aangenomen; maar zoo velen Hem aangenomen hebben, dien heeft Hij magt gegeven om kinderen Gods te worden, namelijk, die in zijnen naam gelooven." Zie hier de verloren schakel tusschen de dooden en levenden hervonden. Die Jezus aannemen ontvangen het leven, "*Welke niet uit den bloede, niet uit den wil des vleesches, noch uit den wil des mans, maar uit God geboren zijn.*"

"Voorwaar," zeide Cleon, "deze geschiedenis moet goddelijk zijn."

"Sommigen erkenden dit," vervolgde Isidore, "en geloofden Hem den Zoon Gods te zijn. Deze waren zijne discipelen en volgden Hem, waarheen Hij zich ook begaf."

"Ik zou Hem aangenomen hebben; ik zou in Hem geloofd hebben," zeide Cleon.

"Ik heb u nog meer te zeggen," hervatte Isidore, terwijl eene heilige vreugde zijn gelaat bestraalde, "sommigen namen Hem aan, maar de meesten verwierpen Hem; en eenigen haatten Hem en trachtten Hem menigwerf te dooden."

"Waarom?" vroeg Cleon haastig.

"Is Hij dan de eenige?" hernam Isidore ernstig, "die de menschen hebben ter dood gebragt, omdat Hij heiliger was dan zij? '*Dit is het oordeel, dat het licht in de wereld gekomen is, en de menschen hebben de duisternis liever gehad dan het licht, want hunne werken waren boos.*' Zij poogden Hem menigwerf te dooden, doch te vergeefs."

"Hoe zouden zij zulks vermogt hebben?" zeide Cleon. "Was Hij niet het Leven?"

"Eindelijk toch gelukte het hen," hervatte Isidore. "De overpriesters en de wetgeleerden zonden eene gewapende bende, die Hem grepen en voor den hoogepriester en den Romeinschen landvoogd leidden. Hoe zeer zij ook naar een voorwendsel van beschuldiging tegen Hem zochten, zoo vonden zij echter beiden geene schuld in Hem, en toch veroordeelden zij Hem om den dood des misdadigers te sterven."

Voor een oogenblik bleef Cleon in diep gepeins staan, toen verhelderde zijn blik en hij zeide: "Ik geloof dat ik het versta. Wat toch is de dood voor den Zondelooze? Zijn dood—indien Hij waarlijk gestorven is—moet een zegepralend verschijnen in de tegenwoordigheid van God geweest zijn—de vreugde volle kroon van een onbesmet leven."

"Hij werd tusschen twee moordenaars gekruisigd. Het denkbeeld des doods was Hem op het hoogst verschrikkelijk. Hij deinsde er voor terug, ja, zóó hoog klom de angst, de spanning der ziel, dat Hij groote druppelen bloeds zweette. De geeseling en de spijkers, en de doodstrijd aan het kruis, ontlokten Hem geene enkele klagt, maar ééne zaak ontwrong een onweêrstaanbaren angstkreet aan zijne lippen, terwijl Hij op het kruis uitgestrekt was: kort voor zijn sterven '*riep Hij uit met luider stem: mijn God! mijn God! waarom hebt Gij mij verlaten!*'"

Cleon staarde Isidore ernstig aan.

"Wat is dit," zeide hij. Is God niet regtvaardig?"

"God *is* regtvaardig," hernam Isidore plegtig, "en omdat Hij regtvaardig is, daarom stierf de Zoon van God. '*Hij heeft onze zonden gedragen. De Heer heeft op Hem ons aller ongeregtigheid doen aanloopen.*'"

Cleon zag voor zich. Hij leunde op de lessenaar die voor hem stond, en bedekte zijn gelaat met beide handen. Hij kon niet spreken. Eindelijk vroeg hij op duidelijken, plegtigen toon:—

"Kon het graf den Overwinnaar houden?"

"Het vermogt zulks niet," antwoordde Isidore. "De Heer is opgestaan—het offer is aangenomen—onze zonden zijn weggenomen—in het graf begraven. Gedurende veertig dagen verscheen Hij herhaaldelijk aan honderden zijner discipelen—de getuigen zijner opstanding. Nu hebben de hemelen Hem voor een tijd ontvangen, en verbergen Hem; en wij, der zonde afgestorven en Gode levende door Hem, verbeiden zijne wederkomst om alle dingen te herstellen."

Hij, die alleen den Zaligmaker aan den zondaar openbaren kan—de Leeraar en de Trooster—had door de zwakke woorden van Isidore met kracht gesproken. Na eenige oogenblikken stond Cleon op, en de hand des Christens grijpende, zeide hij langzaam op diep bewogen toon:—"*Ik geloof*, ook ik neem den Gekruiste aan als mijnen Heer."

"Het is wel," zeide Isidore, "zijne kracht zal u ondersteunen. Hij zal ook u aannemen als zijn verlosten discipel, en

ook u als zijn verzoend en vrijgekocht kind aan zijnen Vader voorstellen."

En nederknielende bad hij overluid. Terwijl hij tot God den Vader bad en Hem dankte, smeekte hij ernstig en vurig om sterkte en de zalving des Heiligen Geestes voor den teruggeleiden zwerver, in den strijd, die noodwendig volgen moest.

Cleon weende in stilte, even als een kind; maar het waren tranen van vreugde die hij stortte. Hij gevoelde nu geene vrees voor eenigen strijd; hij dacht uitsluitend aan de zaligheid om bemind en voor eeuwig door God gezegend te worden; en zoo al de gedachte aan opofferingen in zijne ziel opkwam, het was slechts als aan een dankoffer, dat hij mogt nederleggen aan de voeten van Hem, die hem gekocht had met zijn bloed. Maar hij had nog meer te leeren.

Toen hij vertrok drukte Isidore hem hartelijk de hand, en bood hem een afschrift van het Evangelie van Johannes ten geschenke aan.

"In menigen dag van duisternis heeft het mij licht verschaft," sprak hij met ernst en teederheid, "zulks doe het ook voor u!"

Cleon keerde naar zijne eenzame woning terug; hij las en herlas het goddelijk verhaal met steeds klimmende belangstelling, en terwijl hij las verspreidde zich ook meer en meer het licht in zijne ziel.

Na verloop van eenige dagen keerde hij tot Isidore terug. Na gedurende eenigen tijd gesproken te hebben over die diepe waarheden, die nu Cleons gemoed geheel vervulden, zeide de voorganger:—

"De Heere Jezus, toen Hij ten hemel opvoer, liet ons twee teekenen of zegelen na, tot onderscheiding zijner discipelen van de overige menschen. Het eerste dier teekenen is de Christelijke Doop. Wilt gij aan dit zijn bevel gehoorzamen, en dus als zijn krijgsknecht dienst nemen?"

"Laat mij zoo spoedig mogelijk het zegel mijner trouw ontvangen."

"Het is een teeken van smaad voor de wereld," zeide Isidore. "Welligt zal het vele opofferingen van u eischen; het kan niet anders of het zal u aan veel schande blootstellen."

Als een lichtstraal zweefde voor Cleons geest de mogelijkheid van één offer, dat onmogelijk scheen, en voor een oogenblik aarzelde hij, toen zeide hij bedaard:—

"Ben ik dan niet reeds de Zijne, en zou ik voor de erkentenis daarvan terugdeinzen?"

"Gij zult een zekerder steun behoeven dan de ijver van een jeugdigen zin," merkte Isidore ernstig aan, "wacht eenige dagen alvorens tot het besluit te komen—*en bid.*"

(*Te worden vervolgd.*)

BRIEVEN UIT ROME.

(*Vervolg van bladz.* 141.)

ACHTSTE BRIEF.

HENRI AAN EUGENIUS.

Rome, Maart, 1847.

Waarde Eugenius!

Ik mag u niets achter houden van 't geen tusschen mijne vrienden en mij voorvalt; belofte toch maakt schuld.

Na het laatste zamenzijn, verliepen er eenige dagen zonder dat ik iets omtrent of van mijne vrienden vernam. Eindelijk ontving ik van den Heer Manson den brief waarvan ik hieronder afschrift geef:

"*Mijnheer de Abt!*

"Gelijk u bekend is ben ik niet Roomsch-Katholiek, maar ben ik evenmin in mijn oordeel over de zaken hier te Rome een fanatiek Protestant; doch sedert ons laatste zamenzijn in de villa Patrizzi is er zeer veel voorgevallen dat mij diep getroffen heeft, en grooten invloed gehad heeft op mijne overtuiging.

"Op den avond waarop wij u verlieten, zeide de Heer Pasquali mij, dat het doel van zijn verblijf te Rome was, den Heer Sweetman bekend te doen worden met den godsdienstigen toestand van deze zoogenaamde hoofdstad der Christenheid. Morgen, zeide hij, maken wij met onze wandelingen een begin, en aangenaam zal het ons wezen indien gij ons vergezellen wilt.

"Ik nam dit aanbod aan, en hij voegde er bij, dat daar wij met ons onderzoek over het primaatschap van den paus reeds een begin gemaakt hadden, wij met onze wandelingen beoogen zouden te zien, op welke wijs de paus van deze suprematie gebruik maakt.

"Toen wij dan den volgenden morgen

ons vereenigd hadden, begaven wij ons naar eene kerk, wier naam ik u vooreerst nog niet noemen mag. Wij vroegen naar den pastoor, een ouden bekende van den Heer Pasquali, en werden door dezen allerbeleefdst ontvangen.

"De Heer Pasquali verzocht hem ons te vergezellen bij de bezigtiging van de kerkelijke congregatiën; maar de pastoor antwoordde, dat daar die dag de laatste van het karnaval was, alles gesloten was. Daarop vroeg hij met welk doel wij met deze dingen kennis wilden maken.

— "Wij zijn vreemdelingen," zeide de Heer Pasquali, "en wij wenschen te zien hoe de paus door middel van die congregatiën zijn suprematie uitoefent."

"Hierop vroeg de pastoor aan den Heer Pasquali, wie wij waren, en toen hem dit gezegd was, zeide hij: 'Welaan, dan kan ik ulieden mijn vertrouwen schenken. Maar op dit uur moet ik aan mijne parochianen audientie verleenen. Evenwel—ik zal er mij spoedig afmaken, en gijlieden kunt daarbij, als gij wilt, wel tegenwoordig zijn.'

"Wij begaven ons daartoe in eene kamer die gelijkvloers naast de sakristie was, en waarboven geschreven stond: *Parrochietta.* Buiten de deur stond een vijftigtal mannen en vrouwen uit het volk, die wachtten op het openen der audientie. Een mensch die er bleek en terugstuitend uitzag, stond aan de deur van het vertrek om de personen die wachten, den een na den ander binnen te leiden. Ik vroeg wie deze mensch was, en de pastoor antwoordde mij, dat het de doodgraver was, wien nevens deze betrekking, ook opgedragen was den pastoor in het bestuur van de armenzaken bij te staan.

"Toen wij binnen getreden waren, ging de pastoor in zijn fauteuil zitten, terwijl hij ons verzocht nevens hem plaats te nemen.

"Vóór echter de audientie geopend werd, werd de opzigter van de sakristie toegelaten, die den pastoor eene groote menigte papieren ter onderteekening voorlegde; bons onder anderen, ter verkrijging van pensioenen of ondersteuningen bij zekere publieke kassen, bewijzen van ongesteldheid ten einde vrijheid te erlangen om in de vasten vleesch te eten, en andere dergelijke dingen. Nadat dit afgedaan was, traden de parochianen op hun beurt binnen; de een vroeg een vergunning om de door de wet verboden wapenen te mogen dragen; een ander om jagtgeweer te mogen hebben; een derde verzocht een certificaat, ten einde een betrekking te kunnen erlangen; een vierde een verlof om zich een pas te verschaffen; eene dame die een zijden kleedje droeg en met vele edelgesteenten versierd was, vroeg een bewijs van onvermogen, ten einde kosteloos een proces tegen haren echtgenoot te voeren, gelijk zij dit ook ontving. Wij zagen hierbij elkander met verwondering aan, en toen de dame vertrokken was, zeide de pastoor tot ons: 'Indien ik deze dame dit verzoek geweigerd had, dan zou ik mij eene vreeselijke vervolging op den hals gehaald hebben, want zij wordt tegenover haren man beschermd door Monseigneur A., die haar heeft aangespoord om zich van haren man te scheiden.'

"'Maar hoe kunt gij een bewijs dat onwaar is geven?' zeide de Heer Pasquali.

"'In de eerste plaats, zou ik kunnen antwoorden,' hernam de pastoor, 'dat mijn certifieaat niets is dan eene zuivere formaliteit die door de wet gevorderd wordt, en niemand schade veroorzaken kan. En in het tegenwoordige geval, gesteld dat het certificaat valsch ware, is een onschuldige leugen, om eene gewisse vervolging te ontgaan, in het geheel geen zonde, of zoo het er eene is, eene allervergeeflijkste zonde; in de tweede plaats, zal ik u zeggen wat wij pastoors er op uitgevonden hebben om valsche certificaten te kunnen geven zonder te liegen. Wij willen deze dame daartoe tot voorbeeld nemen. Het certifikaat, dat ik haar gegeven hebt, luidt dus: "Ik ondergeteekende beken dat Mevrouw N., voor zooveel mij bekend is, onvermogend is." Terwijl ik deze formule gebruik, zeg ik niets te veel, want daar ik geen klaarblijkelijk bewijs heb, dat zij vermogend is, moet ik veronderstellen dat het waarheid is wat zij van haar onvermogen zegt; daarenboven, is het bij ons een aangenomen beginsel dat een certifikaat van onvermogen gegeven kan worden ook aan zulken die tot de rijksten behooren; want de rijke kan zich, in vergelijking met zulken die nog rijker zijn, arm noemen: en de rijkste kan zich arm achten, als hij op zijn begeerten het oog heeft. Om u de waarheid te zeggen, heb ik mij wel nooit geheel en al in zulke opvattin-

gen kunnen vinden; maar wat zal ik doen? Daar in Rome, tot alle dingen een certifikaat van den pastoor gevorderd wordt, zouden wij, indien wij er een weigerden, gevaar loopen, vermoord te worden; gelijk dit nog niet lang geleden aan drie mijner vrienden overgekomen is, en aan vele anderen, die er met een pak slagen zijn afgekomen.'

"Hierop gaf hij den doodgraver bevel de andere personen die wachtten, een voor een te doen binnen komen.

"Ik zal u niet in bijzonderheden schetsen, wat er verder in deze audientie voorviel; maar ik kan u wel zeggen dat zij mij schrikkelijk veel ergernis gegeven heeft.

"Zoo kwam—om het kort te maken—een man tot den pastoor om over het slechte gedrag van zijne vrouw te klagen, en hem om raad daartegen te verzoeken. Eene vrouw kwam klagen over het slechte gedrag van haren man. Eene andere zeide dat eene buurvrouw haar beleedigd had; en deze, die aanwezig was, hield met groot geschreeuw vol dat de andere loog, en integendeel haar beleedigd had; zij zouden zelfs met elkander slaags geraakt zijn, indien de doodgraver haar op bevel van den pastoor niet gescheiden en buiten de deur gezet had. Eene jonge dochter kwam haren verleider onder een vloed van tranen aanklagen, en verzoeken dat deze gedwongen zou worden haar te huwen.

"Na den afloop der audientie, bragt de pastoor ons weder in zijne kamer, en dáár vroeg ik hem of deze audientiën elken dag plaats hadden.

"'Zelfs twee malen daags,' zeide hij; Zondags evenwel slechts eens.'

"Daar de Heer Pasquali hem verzocht ons eens te vertellen, welke werkzaamheden de pastoors te Rome hebben, verhaalde hij ons, dat de taak van den pastoor te Rome eene bijzonder gewigtige en moeijelijke is; want, zeide hij, hij staat met alle regtbanken in betrekking; doch het naauwst en innigst met het vikariaat. Het vikariaat van Rome, of het geregtshof van den kardinaal-vikaris, is zoowel een bureau van politie als een geregtshof, een bureau van politie wat de priesters, en een geregtshof wat de vrouwen van slechten wandel, en alle vergrijpen tegen de goede zeden betreft. Het vikariaat besluit niets, voor het den pastoor gehoord heeft. Wil iemand het geestelijk gewaad aannemen of een kerkelijken graad ontvangen, of vergunning erlangen om de mis te lezen, dan heeft hij daartoe een certifikaat van den pastoor noodig. Deze moet eens in het jaar aan het vikariaat berigt geven omtrent het gedrag van al de priesters die binnen de palen zijner parochie wonen, en niet zoodra is een vergrijp van een priester of geestelijke te zijner kennis gekomen, of hij moet aan het vikariaat daarvan mededeeling doen. Wordt een priester beschuldigd, men zet de zaak niet voort, zonder eerst den pastoor gehoord te hebben. Met één woord, de pastoor moet het vikariaat op de hoogte houden van alles wat de priesters betreft.

"Als dit zoo is, zeide de Heer Sweetman, hoe kunnen de priesters zich dan zoo dikwijls aan ongeregeldheden schuldig maken die ongestraft blijven?

"Daarvoor bestaan twee redenen, antwoordde de pastoor, de eerste is dat het vikariaat deze niet vervolgt, tenzij zij ergernis veroorzaken, d. i. tenzij de buren klagen; weet de priester die dingen te doen, zonder dat iemand klaagt, dan zwijgt ook het vikariaat. Bij gevolg, zoo de priester in zijne woning eene schoonzuster, een nichtje, een huishoudster heeft, of zoo hij een huis met verkeerde oogmerken bezoekt, en hij weet zijn buren door geld of beloften te winnen, of door veinzerij achting bij hen te verwerven, of hun vrees aan te jagen, dan sluit het vikariaat, schoon het alles weet, de oogen, ten einde het publiek niet in te wijden en bekend te maken met misdaden waarvan het anders niet weet. De tweede reden is, dat vele van die klagten voor laster gehouden worden. Een priester bij voorbeeld zal voogd of bestuurder der goederen van een wees zijn, en misbruik maken van zijn vermogen; maar als hij een priester is, die grooten ijver voor de godsdienst toont, dan is het ter wille van diezelfde godsdienst van het hoogste belang, dat de klagt daarover voor laster gehouden worde; want wat zou het volk zeggen, indien het wist dat die priesters die het ijverigst zijn, somwijlen ook het slechtst zijn?

"Gij kunt niet gelooven, mijn waarde abt, welk een slag die bekentenissen van den pastoor voor mij waren! De Heer

Pasquali zag mij hierbij wel eenigzins boosaardig aan, en de pastoor vervolgde:

"Het vikariaat, als geregtshof neemt kennis van de misdragingen der vrouwen van een slechten wandel, en in het algemeen van alle overtreding der goede zeden. De publieke vrouwen staan onder de jurisdiktie van den kardinaal-vikaris, een ieder pastoor heeft eene lijst van allen die binnen de palen zijner parochie haar verblijf hebben.

"Ten bewijze haalde hij uit eene lade, een klein boekje, waarin al de publieke vrouwen van zijne parochie in alphabetische orde stonden aangeteekend.

"Wanneer een pastoor, zoo vervolgde hij, zulk eene vrouw niet langer dulden wil, dan behoeft hij haar maar aan te geven bij het vikariaat, en zoo zij geene magtige beschermers heeft, wordt zij aanstonds in de gevangenis gezet, en veroordeeld om òf verbannen te worden, òf verder in bewaring te blijven. Dit kan evenwel niet, zoo de pastoor geene inlichtingen verleent, welke ten haren nadeele spreken.

"Maar de paus, vroeg ik, weet de paus van die dingen af?

"De paus, antwoordde hij, is bisschop geweest, en hij weet het nog beter dan ik; maar wij hebben een beginsel waarop de geheele handelwijs van het vikariaatsgeregt steunt en dat in zekeren zin de hoeksteen van ons geheele stelsel is; en dat beginsel is: van twee kwaden moet men het beste kiezen.

"Dat beginsel is een ongeregtigheid, viel hier de Heer Sweetman in; St. Paulus zegt (Rom. iii: 8), dat zulken die dit voorstaan, den dood waardig zijn.

"Gij moet onderscheid maken, hernam de pastoor, St. Paulus spreekt van hen die het kwade doen opdat er het goede uit voorkome; maar wij, wij zeggen niet dat men het kwade doen moet, maar dat men het toelaten kan. Het is iets anders, het kwade te doen en iets anders het toe te laten.

"St. Paulus zegt, antwoordde de Heer Sweetman weder, dat zij, die het kwade goedkeuren of toelaten, even schuldig zijn als zij die het doen (Rom. i: 32).

"De pastoor deed alsof hij het der moeite niet waardig achtte om op die laatste aanhaling te antwoorden, ofschoon het hem genoeg was aan te zien, dat hij zich in verlegenheid bevond; maar hij ging met vertellen voort en deelde ons mede, dat het vikariaat niet alleen den pastoor veelvuldige werkzaamheid verschaft, maar dat deze bovendien met alle geregtshoven, met alle dicastères, met alle congregatiën te doen heeft; zoo kan, zeide hij, niemand, tenzij met een certificaat van den pastoor voorzien, een betrekking, een pas, een gunst, een vrijdom verkrijgen; een zieke kan niet opgenomen worden in een gasthuis, eene jonge dochter geen bruidschap verkrijgen, niemand zijne ouders, als zij zich in de gevangenis of in een huis van weldadigheid bevinden, bezoeken; de arme kan geen onderstand, de weduwe van een militair of ambtenaar haar pensioen niet verkrijgen, met één woord, tot alle dingen is een certificaat van onze hand noodig. Bovendien moeten wij altijd gereed zijn om aan de politie, aan de inkwisitie, aan de regtbanken en aan de hoofden der dicastères inlichting en voorlichting te verschaffen omtrent elke zaak waaromtrent zij iets willen weten.

"Maar hoe legt gij het dan toch aan, vroeg ik, om de gedragingen van al uwe parochianen te weten te komen?

"Dat, mijne heeren, is een verschrikkelijk geheim, dat ik u nooit zou openbaren, indien gij niet de vrienden waart van den Heer Pasquali. Ik ga gebukt, mijne heeren, onder het gewigt eener ongeregtigheid, die ik niet langer dragen kan, en ik bid God dat Hij mij nog eens een uitweg opene, ten einde daarvan verlost te worden. De biechtstoel, mijne heeren, is het groote politie-middel waarvan wij gebruik maken. Gij moet evenwel weten, dat het niet onze parochianen zijn, die bij ons komen biechten. Zij durven niet te biechten bij hun pastoor, en de pastoors te Rome zijn wel die priesters bij wie de minsten te biecht komen. Maar de pastoor kan beschikken over zeven of acht vromen, die door zijne parochie verspreid zijn en onderhouden worden uit de aalmoezen die aan de ware armen onttrokken worden, en deze vromen zijn het die vormelijk het verspiedershandwerk in de parochie uitoefenen en 's morgens in den biechtstoel van den eerwaardigen pastoor, hunne ontdekkingen komen mededeelen. Het is, ik weet zulks, eene ongeregtigheid, maar zij is onvermijdelijk. Want, als het vikariaat, of eenig ander geregt, u, voor dat iemand veroordeeld wordt, om inlichtingen vraagt en gij dan ver-

klaart niets te weten of gunstige berigten mededeelt, dan wordt gij beschuldigd van uw pligt niet te doen.

"Maar hoe en wanneer vervult gij de voornaamste pligten die aan uwe betrekking als pastoor verbonden zijn, de prediking, het onderwijs der jeugd, het armen- en het zieken-bezoek?

"Deze pligten, die gij de wezenlijkste van het pastoraat acht te zijn, worden hier voor bijzaken gehouden. Het *prediken* b. v., ik ken hier te Rome een pastoor, die een der besten en meest geachten is, en toch nog nooit in zijn leven gepredikt heeft, omdat hij er onbekwaam toe is. De anderen prediken op zekere Zondagen van het jaar, en somwijlen voor een zoo gering gehoor, dat zoo die enkele vromen, waarvan ik zoo even sprak, niet tegenwoordig waren, er niemand zou wezen. Wij hebben geen vrijheid om het Woord van God te verkondigen. In den Roomschen Catechismus zijn ons de onderwerpen die wij behandelen, de dingen die wij zeggen moeten, en die altijd dezelfde zijn, allen voorgeschreven. Wat het Zondags-*onderwijs* betreft, men laat de kinderen den Catechismus van Bellarminus uit het hoofd opzeggen. De *armen* worden bezocht door afgevaardigden van de commissie van onderstand, die daarmede belast zijn, en de zorg voor de *zieken* is opgedragen aan den vikaris, den sakristijn, en de andere priesters die daarvoor betaald worden.

"Tot hiertoe had de Heer Pasquali nog geen woord gesproken, maar nu zeide hij, opstaande en de hand van den pastoor vattende:

"Ik raad u, eens ernstig na te denken over de beide eerste verzen van het vierde hoofdstuk van den eersten Brief aan de Corinthiërs: "'Alzoo houde ons een iegelijk mensch als dienaars van Christus en uitdeelers der verborgenheden Gods. En verder wordt in de uitdeelers vereischt, dat elk getrouw bevonden worde.'" Zoo handelen zij die door ons geacht worden als ware dienaren van Christus, en getrouwe uitdeelers der verborgenheden Gods.

"Hierop vertrokken wij. Maar ik moet u bekennen, mijn waarde abt, dat dit onderhoud met den pastoor mij geweldig ontstemd heeft;—en wat mij het meest in het Roomsche systeem gehinderd heeft, is dat, wat ik bij een tweede onderhoud vernomen heb, en ik u met verontwaardiging mededeelen zal, indien gij mij ter voortzetting onzer discussie wederom eene ontmoeting vergunt. Indien Rome waarlijk is, zoo als men het mij heeft afgeschilderd, dan zal ik ophouden het te bewonderen.

"Geloof mij uw Dienaar,

"Manson."

Wat zal ik hierbij voegen, Eugenius? Ook mij heeft deze brief van den Heer Manson hevig ontroerd, en ik kan u verzekeren dat ik in een vreesselijken toestand verkeer. Ik verneem in mijn binnenste een stem die roept: "Gij verkeert in de dwaling, en de Waldenser heeft de waarheid." Ik weet dat die stem de stem van den booze is; maar ik ken zijn magt en zijn list, en hij laat mij geen dag, geen uur met rust. Ik hoop dat deze verzoeking slechts eene voorbijgaande wezen zal, omdat ik toch, zelfs te midden van de beproeving, gevoel dat de waarheid is bij de godsdienst die ik belijd. Ik weet dat er te Rome misbruiken zijn, maar ook dat die misbruiken van de menschen komen en niet van de godsdienst; zij bestaan in de praktijk en niet in de leer; de leer is heilig en waarachtig.

Wat echter mijn angst doet klimmen, is dat ik, u uitgezonderd, niemand heb bij wien ik mijn hart ontlasten kan; en gij, helaas! wat troost kunt gij mij geven?

Ik heb den Heer Manson geantwoord, en hem dank gezegd voor zijne mededeeling, maar tevens verzocht vooreerst op geen zamenkomst aan te dringen; mogt hij mij echter nog iets willen mededeelen, dan zou 't mij aangenaam zijn, indien hij van de post gebruik maken wilde.

Ik gevoel mij op 't oogenblik buiten staat om een geregeld gesprek te voeren. God zal mij daartoe later de kracht wel verleenen.

Vaarwel, waarde Eugenius. Blijf mij genegen.

Henri.

Die de vriendschap Gods op prijs stelt, moet zich niet kwellen over de vijandschap der wereld.

Men wint niets door van God af te dwalen, en men verliest niets door Hem getrouw te zijn.

IETS VOOR HET VASTEN.

Een opgewonden aanval op het vasten verscheen in *Kerkbode* van 28 Maart ll.... Als liep onze *etende* en *drinkende** Christenheid gevaar van zich uit overmatige vroomheid te laten dood hongeren!

Onze schrijver meent het goed, maar is blijkbaar niet op de hoogte van het onderwerp. Wij geven hem en den lezer de volgende korte opmerkingen om over na te denken:—

Het vasten is schriftmatig.

Joël ii: 12—*Bekeert u tot Mij met uw gansche hart, en dat met vasten, en met geween, en met rouwklage.*

De *Israëlieten* vasten (Rigt. xx: 26. 1 Sam. vii: 9. Esth. iv: 3, 16).

David vast. Ps. xxxv: 13.—*Ik kwelde mijne ziel met vasten.*
Ps. lxix: 11.—*Ik heb geweend in het vasten mijner ziel.*

Ezra vast. De *Ninivieten* vasten.

Daniel vastte als hij bidden wilde, ix: 3.—*Ik stelde mijn aangezigt tot God, den Heer, om Hem te zoeken met het gebed en smeekingen, met vasten, en zak, en asch.*

Hanna vastte. Luk. ii: 37.—*Dewelke niet week uit den tempel met vasten en bidden.*

Cornelius vastte. Hand. x: 30.—*Over vier dagen was ik vastende.*

Het vasten is een geschikt, om niet te zeggen noodzakelijk, middel om het ligchaam te kruisigen (1 Cor. ix: 25, 27.—*Een iegelijk, die om prijs strijdt, onthoudt zich in alles.... Ik bedwing mijn ligchaam*) en om aldus, bij het gebed, de hindernissen uit het ligchaam voortkomende weg te nemen.

Het vasten is door den *Heiland* wel niet dadelijk geboden, maar toch zijdelings goedgekeurd (Matth. vi: 17.—*Maar gij, als gij vast*).

Hij zelve gaf het voorbeeld. Matth. iv: 2.—*Als Hij veertig dagen en veertig nachten gevast had.*

De *Apostelen* bevelen het nog meer regtstreeks.

1 Cor. vii: 5.—*Onttrekt u elkander niet, tenzij dan met beider toestemming voor eenen tijd, opdat gij u tot vasten en bidden moogt verledigen.*

Zij nemen het zelve waar.

2 Cor. xi: 27, *in vasten menigmaal.*

Hand. xiii: 2, 3.—*En als zij* (de gemeente te Antiochië, eenige profeten en leeraars, Barnabas, Simeon, Saulus, enz.) *den Heer dienden en vastten, zeide de Heilige Geest: zondert mij af beide Barnabas en Saulus tot het werk, waartoe Ik hen geroepen heb. Toen vastten en baden zij, en hun de handen opgelegd hebbende, lieten zij hen gaan.*

Hand. xiv: 23.—*En als zij hun in elke gemeente, met opsteken der handen, ouderlingen verkoren hadden, gebeden hebbende met vasten.*

De oude Christen Kerk nam het vasten met groote gestrengheid waar. Augustinus zegt: "*Vasten en aalmoezen zijn de twee vleugelen waarmede ons gebed tot God opstijgt.*"

Spoedig echter (voornamelijk na de opkomst van het Monnikendom) werd het vasten weder, gelijk dat der Phariseeën, een werk van eigengeregtigheid, waaraan men zonden-uitdelgende kracht toeschreef.

Thans heeft de Roomsche Kerk (met uitzondering van eenige strenge Monnikorden) van het vasten nog slechts den schijn overgehouden: bij voorbeeld, het niet eten van vleesch op den Vrijdag en bij andere gelegenheden, terwijl overdaad n allerlei lekkernijen geduld wordt.

Ook de Puseytische rigting in de Episcopaalsche Kerk schijnt dezelfde onbeteekenende wijze van vasten te hebben overgenomen. Althans den schrijver dezes geschiedde het vóór eenigen tijd bij eenen Episcopaalschen zendeling in Kafferland aan te komen, die hem (het zij met erkentelijkheid herdacht) vriendelijk onthaalde; doch beleefdelijk zijn excus maakte daar hij hem, *omdat het Vrijdag was*, geen vleesch kon voorzetten!

Zoo de auteur van het artikeltje van *Kerkbode*, 28 Maart, tegen *zulk vasten* wil protesteren, heeft hij regt.

Dit is geen vasten.

Het ware vasten is tweeledig: *Geestelijk*, het zich onthouden van zonden en vleeschelijke begeerlijkheden; *ligchamelijk*, het zich onthouden van spijzen, gedurende eenigen tijd, ten einde het vleesch (dat tegen den Geest begeert

---

* Matth. xxiv: 28.—Gelijk zij waren in de dagen vóór den zondvloed, etende en drinkende.

Gal. v: 17) ten onder te brengen, en zich voor geestelijke werkzaamheid meer bekwaam te maken.

De Protestantsche Kerk is in hare reactie tegen het Roomsche vasten, gelijk tegen meer andere misbruiken der Roomsch-Katholieken, te ver gegaan. Doch het misbruik wettigt de afschaffing van het gebruik geenszins.

Ook worden in vele Protestantsche Kerken nog vast- en bededagen gehouden. En vele vrome lieden, in en buiten de Gereformeerde Kerk, hebben de gewoonte om bij bijzondere gelegenheden, als bij voorbeeld tegen het Nachtmaal (of ook zonder zulke aanleiding, wanneer zij zich tot verootmoediging en boete gedrongen gevoelen), zich van spijzen te onthouden.

Indien de schrijver van genoemd artikel slechts de manier van vasten, gelijk die in de Roomsche Kerk plaats heeft, had bestreden; of indien hij tegen schijnheilige vertooning van ligchaamskruisiging, en eigengeregtige verheffing daarop, had gewaarschuwd; of indien hij het voorschrijven van bepaalde regels tot vasten, en het verbieden van bepaalde spijzen had veroordeeld, zoude hij schriftuurlijk gehandeld hebben.

Maar hij gaat verder, en wil zelfs bewijzen dat het vasten voor onze dagen afgeschaft is. Daartoe gebruikt hij de volgende redenering: *Jezus gebiedt het vasten slechts dan wanneer de bruidegom weggenomen is* (Matth. ix: 14). *De Bruidegom is niet meer weg, daar Hij gezegd heeft: Ik ben met u al de dagen. Derhalve is de tijd van vasten voorbij.* Deze redenering heeft eenen schijn van waarheid voor den oppervlakkigen lezer. Voor den Christen is zij onvoldoende. Vooreerst is het duidelijk dat de Heer ter aangehaalde plaatse spreekt van zijne *ligchamelijke* tegenwoordigheid, en zeggen wil: "Zoolang ik nog *ligchamelijk* met hen ben, is het geen tijd van treurigheid en vasten voor mijne discipelen; maar de tijd zal komen dat ik—wat betreft mijne ligchamelijke tegenwoordigheid—van hen weggenomen zal worden en wanneer zij met velerhande rampenen, verdrukkingen zullen te worstelen hebben; dan zal het voor hen de tijd zijn (gelijk het ook geweest is) om te vasten." Deze is de natuurlijke en eenvoudige uitlegging van den tekst. En nu, met betrekking tot Zijne tegenwoordige discipelen, wat wil het zeggen: *wanneer de bruidegom van hen zal weggenomen zijn, dan zullen zij vasten?* Ik meen dit: "De Heer Jezus is altijd met de zijnen. Dit is waar. Maar de zijnen zijn niet altijd met Hem. Zij missen vaak het bewust zijn van zijne tegenwoordigheid. Dit is het wat de Christen noemt: dat de Bruidegom van hem weggenomen is. In zulk eenen toestand voegt verootmoediging, boete, gebed, en vasten, meer dan door de vromen van onze dagen gemeend en beoefend wordt."

Wat het andere gedeelte van des schrijvers redenering betreft, waar hij de verschillende Apostolische vermaningen aanhaalt: Col. ii: 20, 21:—*Wat wordt gij, gelijk of gij in de wereld leefdet, met inzettingen belast? Namelijk, raak niet, en smaak niet, en roer niet aan*; en 1 Tim. iv: 3:—*Verbiedende te huwelijken, gebiedende van spijzen te onthouden, die God geschapen heeft, tot nuttiging met dankzegging voor de geloovigen, die de waarheid bekend hebben.* Het is blijkbaar dat deze aanhalingen niet betrekking hebben op het vasten in het algemeen, dat door den apostel zelve werd waargenomen, maar op het afkeuren van zekere spijzen, als onrein, weshalve de apostel er ook (tegen de Judaïserende rigting in de kerk) bijvoegt, vers 4: *Want alle schepsel Gods is goed.*

Doch genoeg.

Beter (dunkt ons) dan *tegen* het vasten te velde te trekken, ware het, zoo iemand de geloovigen opwekte om zich *met vasten* en gebeden tot den Heer der kerke te wenden, om verlossing van den stroom van zinnelijkheid, vleeschaanbidding en duiveldienst, waaronder de zoogenaamde Christenheid bedolven ligt: *een geslacht dat niet uitvaart* (Matth. xvii: 21) *dan door vasten en bidden.*

't Schijnheilig vasten wordt veroordeeld,
Dat naar den roem der menschen haakt.
Maar 't vasten naar der heilgen voorbeeld
Wordt nergens in de Schrift gelaakt.

De Bruidegom is weggenomen.
Och, wierd Hij door de Christenheid,
Totdat Hij heerlijk weer zal komen,
Met vasten en geween verbeid!

P. H.

UITTREKSELS

Uit de schriften van Dr. F. A. Krummacher, door S. N. H. VAN ZWEEL, M.D.

(*Vervolg van bladz.* 27.)

De andere Boeken van Mozes bevatten de reizen des volks in de Woestijn en de Wetgeving. Het Israëlietische volk moest zoo lang in de Woestijn rondtrekken, opdat er een ander en beter volk daaruit wierde. In Egypte waren de Hebreërs verdorven door slavernij en booze zeden. Er moest een nieuw geslacht opstaan: het oude was de afgoderij toegedaan. Het nieuwe volk moest door harde lotgevallen, wetten en tucht gevormd en gebeterd worden. Ten eersten gaf God door Mozes de Tien Geboden op den berg Sinaï: deze gebieden hoe zij den eenigen God vereeren en aanbidden, en Zijnen naam niet misbruiken, den Sabbath heiligen, de ouders eeren, niemand schade toevoegen, de echtverbindtenis heilig houden, diefstal, bedrog en leugens vermijden, en het onregt ook niet eenmaal begeeren zouden. Deze geboden zijn de grondlegging van der pligtenleer en van alle andere wetten en voorschriften. Mozes gaf hun ook nog andere wetten en voorschriften over de reiniging, de weldadigheid, de gastvrijheid, barmhartigheid omtrent de dieren, benevens meerdere burgerlijke wetten. De ceremoniele wet betreft uitwendige gebruiken, die op de Godsdienst betrekking hebben, bij voorbeeld de besnijding, verscheidene soorten van offerande, rookingen, de feesten, de kleeding der priesters, enz.

De Israëlieten ontvingen deze ceremoniële wet met verscheidene weldadige oogmerken. Bijzonder, om door het uitwendige het inwendige te verbeteren, vooral om hen van het afgodische volk te scheiden en immer aan den eenigen God te herinneren. Want het was een ruw zinnelijk en halstarrig volk.

* * * *

De ceremoniele wetten waren slechts voor een zekeren tijd. Ze zijn door Jezus Christus volkomen vernietigd. De Tien Geboden, als ook alle wetten Gods, die voor ons hart en leven zijn, zijn eeuwig en immer geldig. De Tien Geboden bevatten de kiem en de grondlegging der volkomene pligtenleer des Evangelies. De taal der Tien Geboden is de taal der goddelijke wet in het geweten: *gij zult!* Voor zinnelijke, vergetelijke en wederspannige menschen IS EENE STRENGE TUCHT de grootste weldaad.

Het derde boek van Mozes heet Leviticus, vermits het behalven meerdere ceremoniele en burgerlijke wetten voornamelijk de inrigting van den *priesterstand*, die uit den *stam Levi* gekozen werd, bevat. Het 4 boek van Mozes *Numeri* (getallen) wijst het getal des volks aan: buiten dat verhaalt het de togten der Israëlieten van den berg Sinaï tot aan de grenzen Kanaäns en derzelver lotgevallen in dit tijdperk. Het vijfde boek bevat, gelijk deszelfs naam *Deuteronomium* te kennen geeft, eene herhaling en inscherping der wetten, en nog in eenen aanhang den lofzang van Mozes, zijne laatste rede en dood.

NOG IETS OVER DEN PREDIKANT J. C. SCHUBERT.

(*Zie Kerkbode No.* 2, 1857, *Pag.* 28.)

Wilhelm I, Koning van Pruissen, droomde eens, dat hem iemand eenen beker vol bloed te drinken gaf. Deze droom verontrustte hem en hij liet eenen predikant roepen, opdat hij hem den droom verklaarde. Deze zeide: "Ik denk dat Uwe Majesteit oorlog zal krijgen en *overwinnen*." "Niet waar!" zeide de Koning. "Gij zijt een vleijer, ga maar heen!"—"Haal mij Schubert van de Frederikskerk!" beval hij nu. Schubert kwam en om zijne meening gevraagd zijnde, antwoordde hij: "Ik ben geen droom uitlegger, maar wanneer ik mijne gedachten uitspreken mag, dan meen ik: Het bloed beteekent deels de ongeregtigheden, welke ten deele *met*, ten deele *zonder* weten van Uwe Majesteit plaats vinden, bij voorbeeld, bij het aanwerven van groote jonge mannen, waardoor zoo velen aan hunne weenende ouders en familien ontrukt worden. Maar het beteekent ook, dat Uwe Majesteit, dit erkennende, het bloed van Christus tot vergeving uwer zonden gebruiken moet." —"Ik heb zoo gedacht," zeide de Koning tot den Predikant, en nadat deze vertrokken was, zeide hij tot de anderen: "*Heb ik het niet aanstonds gezegd, dat Schubert geen vleijer is?*"

Eens was Schubert bij den Koning ten eten. Toen meldde zich een comediant en vraagde verlof, om comedie te mogen spelen. Sommigen aan de tafel spraken er voor, anderen tegen. Toen wendde zich de Koning spoedig tot den Predikant en zeide: "Schubert, wat zegt gij daartoe?"—Deze antwoordde: "Ik denk er juist over na, wanneer ik gedurende de comedie zou sterven en voor den troon van God gevraagd wierde: Schubert, van waar komt gij? of ik wel met blijmoedigheid zeggen kon: uit de comedie!

Toen zeide de Koning met groote gemoedsbeweging: "Neen, in de commedie zou ik ook niet willen sterven!" en gaf bevel, om den commediant zijn verzoek *niet* toe te staan. (Luc. 12: 34.) Zoude men niet voor comedie, ook bal, danspartij, races enz. zetten kunnen? Wie wilde gaarne op een van die plaatsen sterven?

EENE BLADZIJDE UIT HET "VERBORGEN LEVEN MET CHRISTUS."

O wonderbare zaligheid van eene ziele die Jezus heeft gevonden! Wonderbare doortinteling van genoegen en hemelsche wellust! Zij kan het niet zwijgen. Zij wil spreken aan een ieder van de liefde haars Heeren. En nogtans, eene heilige schroomvalligheid weerhoudt haar om haar zoet geheim aan vreemde blikken te openbaren. Zij schuilt weg naar de eenzaamheid om daar met stille tranen den naam van Jezus, Jezus uit te fluisteren. Zij is als eene bloem die zich opent voor den dauw van omhoog. Zij is als eene bruid die voor het eerst haar hart ontsluit voor den beminde harer ziel.

Vreugde; reine, reine, zalige wellust! Waar zij gaat, zij is met Jezus. Waar zij zich wendt, zij ontmoet Jezus. Het gekweel der vogels in het groenend geboomte, het gemurmel der beekjes, de zachte koelte der avondlucht, ieder grasscheutje in het veld, ieder wolkje in den hemel, ieder zandkorreltje op den grond, alles ademt liefde, alles spreekt van Jezus.

Verrukking! Iedere bladzijde van Gods Woord is vol van troost en van leven. Ieder godsdienstig boek is beminnelijk. Want *Zijn* Naam staat er in gedrukt. En, als het mag geschieden dat een ander, met dezelfde gevoelens bezield, haar ontmoet: als het woord, het kenteeken gegeven wordt; als de Naam van Jezus wordt uitgesproken..... o vloeit, tranen van onuitsprekelijke blijdschap!... buigt u, knieën, gezamenlijk voor den heerlijken Heiland... daar is eene ontmoeting als die van Elizabeth en Maria, daar is eene inwendige, geheimzinnige vreugde, tot opspringens toe!

God van mijne ziel, Jezus mijn Heiland, hoe is het mogelijk, in dien hof geweest te zijn, in dat Paradijs uwe vruchten te hebben gesmaakt, den geur uwer specerijen te hebben genoten, den beker uwer Liefde te hebben gedronken... en niet hopeloos te wezen, van uit dien hof te zijn verdreven!......

DE EENIGSTE TROOST IN HET STERVEN.

Toen Hertog Georg van Saksen aan eene doodelijke ziekte leed, bemoeide zich de Roomsche Priester Eisenberg te vergeefs om den hertog met de verdiensten en voorspraak der heiligen te troosten. Er kwamen twee ridders van den hertog—Johan van Lindenau en Frederik van Oelsnitz—tot den stervenden vorst, en zeiden: "Genadige heer! gij hebt een spreekwoord: 'Regtuit maakt den besten looper;' wend uw hart *regtuit* tot Jezus, die onze eenigste Voorspraak is, dan zijt gij zeker van uwe zaligheid." Nu riep Georg: "Ach! zoo help Gij mij, Gij getrouwe Heiland, Jezus Christus! ontferm U over mij, en maak mij zalig door uw bitter lijden en sterven!" en hij ontsliep in vrede den 17den April 1539.

DE GORDEL VAN ROBERT PASZFIELD.

Johann Bruen van Staplefort, een vrome edelman in Engeland, die in het jaar 1625 stierf, had eenen ouden dienaar die noch schrijven noch lezen kon, maar een goed geheugen en een gezond verstand had, krachtig in het gebed, en zoo magtig in de Heilige Schrift was, dat ook bijna geen Bijbelvers aangehaald kon worden, van het welk hij niet geweten had in welk hoofdstuk het stond. Om zijn geheugen te hulp te komen, had hij zich eenen breeden lederen gordel ge-

maakt, welken hij tweemaal om het lijf wikkelen kon. Hij had denzelfden in zoo vele deelen onderscheiden, als er boeken in den Bijbel zijn, aan elk deel hingen lederen touwetjes, in dewlke hij zoo vele knoopen maakte als er hoofdstukken in elk boek zijn; behalve dit wist hij nog den inhoud van ieder hoofdstuk door bijzondere touwtjes te verdeelen. Door dit middel konde hij, wanneer hij uit de godsdienst kwam, de preek herhalen en zich de Bijbelverzen, welke de leeraar aangehaald had, herinneren. Na zijnen dood deed Bruen dezen gordel in zijne studeerkamer ophangen, en noemde hem *den gordel der waarheid.* (Eph. vi: 14: "Staat dan, uwe lendenen omgord hebbende met de waarheid.") Wie zoo in het minste getrouw is, dien zal de Heere over veel zetten.

ER IS MAAR *EEN* GOD.

"Hoe vele Goden zijn er?" zoo werd een kleine jongen van zijne zuster gevraagd.

"Er is maar een God," antwoordde hij.

"Hoe kunt gij dat weten?" vraagde zij verder.

"Omdat," antwoordde hij, "voor geenen anderen of tweeden meer plaats wezen zou, daar Hij (die *eene*) *alles in allen vervult.* 'Vervul ik niet den hemel en de aarde? spreekt de Heer!' (Jerem. xxiii: 24; Ps. cxxxix: 7—10.)"

KERKNIEUWS.

KAAPSTAD.—Op den 30sten April was er eene groote schare vergaderd in de Groote Kerk, om getuigen te zijn van de welluidende klanken van het Orgel, hetwelk eene groote reparatie had ondergaan onder toezigt van den Orgelist, den Heer L. Logier, door den Heer Bredell. De onkosten, welke op £120 beliepen, werden ruim gevonden uit de vrijwillige bijdragen van eenige leden der gemeente, waardoor de Kerkeraad in staat werd gesteld ook feitelijk zijne goedkeuring aan den Orgelist en Orgelbouwer te kunnen te kennen geven door eene extra belooning.

In de laatste Kerkeraadsvergadering is besloten de som van £500 van de schuld af te dragen.

De Bibliotheek der Zondag School is vermeerderd door een geschenk van boeken, geschikt voor de vatbaarheid der kinderen, die van het onderwijs gebruik maken.

De Eerw. Dr. Hofmeyr heeft dezer dagen op nieuw een beroep ontvangen, van de gemeente te Winburg in den Vrijstaat.

RIEBEEK.—Men zegt dat de gemeente uit achting voor haren Leeraar, den Wel-Eerw. Dr. Roux, overeengekomen is £100 te voegen bij de jaarwedde door het Gouvernement toegekend.

PIETERMARITZBURG.—In eene bijeenkomst alhier gehouden op den 13den April, is met algemeene stemmen besloten eenen tweeden Leeraar te beroepen, waardoor de dienst bij afwisseling in de bijzondere afdeelingen zou kunnen worden waargenomen. Men zoude bij den Wetgevenden Raad aldaar aanzoek doen om eene toelaag van £100—en wordt dit geweigerd, dan zoude het salaris door de gemeente worden bijeengebragt.

OFFICIEEL.

ZENDINGWEZEN.

Ontvangen van den Br. Ouderling H. H. Loedolff, van de de gemeente Malmesbury (Zwartland),			
Het gecollecteerde op den 25 Januarij, ll.	£5	1	9
Bij de Maandelijksche Bidstonden gedurende het afgeloopen jaar, ...	2	5	8½
	£7	7	5½

P. E. FAURE,
Thesaurier.

Waterloo, aan den Wijnberg,
April 28, 1857.

Theologische Kweekschool.

1857.			
April 30.—Van Dr. Robertson het gecollecteerde te Robertson, ...	£3	2	7½

A. FAURE.

Van de Sandt de Villiers & Co., Drukkers.

DE GEREFORMEERDE KERKBODE
IN ZUID AFRIKA.

DEEL IX.] ZATURDAG, MEI 23, 1857. No. 11.

DE OVERWINNAAR.

Die overwint, Ik zal hem geven met Mij te zitten in Mijnen troon.—Openb. iii: 21.

In de zeven brieven van den verhoogden Christus aan de klein-aziatische gemeente vindt gij voor hem, die overwint, zevenmaal eene belofte, de eene al heerlijker dan de andere. Het is, alsof iedere belofte een zegel is, waaraan de gemeente den Schrijver kan herkennen, als dat alleen van Hem moet zijn, die aan de regterhand Gods zit. Vergelijken wij die zeven beloften met elkander, dan zien wij, dat de laatste al de vorigen in zich sluit, de kroon der voorgaanden is; dat de zes eersten in de zevende worden te zamengevat. "Die overwint," zoo luidt de eerste, "Ik zal hem geven te eten van den boom des levens, die in het midden van het paradijs Gods is." Vóór alle dingen wordt alzoo het leven toegezegd, genomen uit de volheid des Vaders. De tweede zegt: "die overwint zal van den tweeden dood niet beschadigd worden." Moge hij ook op aarde gestorven zijn, de eeuwige dood zal hem niet kwetsen. De derde komt met dit woord: "die overwint, Ik zal hem van het verborgen Manna te eten geven, en eenen witten keursteen, en op den keursteen een' nieuwen naam geschreven, welken niemand kent, dan die hem ontvangt." Het is de regtvaardiging om niet, aan welke wij hier moeten denken. Naauwelijks heeft zij gesproken of de vierde roept: "die overwint en mijne werken tot den einde bewaart, Ik zal hem magt geven over de heidenen, en hij zal hen hoeden met eenen ijzeren staf; als pottenbakkers vaten zullen zij vermorzeld worden, gelijk Ik ook van Mijnen Vader heb ontvangen; en Ik zal hem de morgenster geven;" alzoo den triumf over alle goddeloosheid. De vijfde brengt dit woord: "die overwint, hij zal bekleed worden met witte kleederen, en Ik zal zijn' naam geenszins uit het boek des levens doen, en zijnen naam voor mijnen Vader en voor Zijne engelen belijden." Heerlijke beschrijving der eer, welke den overwinnaar met zekerheid wacht. De zesde heeft dit te getuigen: "die overwint, Ik zal hem maken tot een' pilaar in den tempel mijns Gods, en hij zal niet meer daar uit gaan, en Ik zal op hem schrijven den naam mijns Gods, en den naam der stad mijns Gods, des nieuwen Jeruzalems, dat uit den hemel van mijnen God afdaalt en ook mijn nieuwen naam." Ziedaar de vastheid der heerlijkheid van hem, die overwint. En nu komt de zevende met rijk gevulde hand en zet de kroon op het zestal: "Die overwint, Ik zal hem geven met Mij te zitten in mijnen troon, gelijk als Ik overwonnen heb, en met mijnen Vader ben gezeten in Zijnen troon." Hij, die overwint, zal zich niet slechts kunnen verblijden in de verlossing van het eeuwig verderf, niet slechts uit genade geregtvaardigd zijn en over alle magt der zonde zegevieren; niet slechts staan voor het aangezigt Gods, verzekerd van daar eeuwig te blijven; maar bovendien deel hebben aan de heerlijkheid van God's eengeboren Zoon. Zoo als de hofstoet den Vorst, omringt dan de schare der overwinnaars dezen Heer, maar niet, alsof zij er slechts waren om te dienen. Zitten zullen zij in Zijnen troon, en Zijn troon is de troon van Zijn Vader. Zitten zullen

zij in den troon des levenden Gods, daar rusten en met heerlijkheid en eere gekroond zijn. Rusten in eer en heerlijkheid, geëerd en verheerlijkt met Hem, die hun voorging.

HEMELVAARTSDAG.

Wie, die met den Heer Jezus in den hemel wenscht verheerlijkt te worden, kan Hem hooren zeggen: "die overwint, Ik zal hem geven met Mij te zitten in mijnen troon," zonder vurig te wenschen, dat omtrent de zekere vervulling dezer belofte geen twijfel moge bestaan; en wat laat zich ligter aantoonen, dan dat hare vervulling boven alle bedenking is verheven? Hij, die het beloofd heeft, is Jezus. Aan het vloekhout hangende beschikte Hij reeds over de plaatsen in het koningrijk Gods; wat dan, nu Hij niet als een vloek aan het hout der schande hangt, maar door God uitermate verhoogd is! O men moet op den Hemelvaartsdag komen met bedenkingen tegen de zekerheid, dat Jezus de magt heeft, om te doen wat Hij heeft beloofd aan ieder, die overwint! Vraagt gij ook bij het licht der zon, of het nacht is? Jezus zou u niet kunnen geven, te zitten in den troon des hoogheerlijken en driemaal heiligen Gods, indien gij overwint, indien gij als overwinnaar over al wat zich tusschen u en den hemel plaatst uit dit aardsche strijdperk treedt?

In Christus geloovende zult gij dit, indien gij slechts strijdt in de volle "wapenrusting Gods," en vasthoudt aan Hem, die de overwinning reeds voor u behaald heeft. Jezus is uitermate verhoogd, en ziet alle magt in hemel en op aarde in zijne handen gelegd, en alle dingen aan zijne voeten onderworpen.

God heeft Hem tot hoofd zijner gemeente gemaakt, en zijne gemeente is een heirleger van overwinnaars. Ja, God heeft zelf al de zijnen met Hem opgewekt, en in Hem mede in den hemel gezet. Wat zou aan de magt van den Christus en aan den grond der hoop zijner verlosten ontbreken? Neen, Jezus belooft niets, dat Hij niet zou kunnen doen, als Hij zegt: "die overwint, Ik zal hem geven met Mij te zitten in mijnen troon, gelijk als Ik heb overwonnen en met mijnen Vader in Zijnen troon gezeten ben." Want Hij heeft alles overwonnen, en niets is er overgebleven, dat Hem nu de handen kan binden. De Vorst der duisternis moet het aanzien, kan er niets tegen doen; hem is de kop vermorseld; de Vorst der duisternis, die zich eens onderwond aan dezen Jezus de magt en de heerlijkheid van de koningrijken dezer wereld aan te bieden met het woord: "indien gij mij aanbidt, zal het alles het uwe wezen." Maar Jezus heeft niet gewild. Jezus heeft den duivel wederstaan en met hem de zonde en de wereld. Jezus heeft over al deze magt getriumfeerd, gehoorzaam geworden tot den kruisdood. In zijn kruisdood ligt zijne overwinning, en in zijns Vaders welbehagen zijne kroon, en nu draagt Hij de kroon des overwinnaars. Nu verheerlijkt Hij die Hij verheerlijken wil, en verhoogt die Hij roept, en maakt ze tot kinderen zijns Vaders. Indien wij dan kinderen Gods geworden zijn, zoo zijn wij ook erfgenamen Gods, erfgenamen dan ook met Christus Erfgenamen met Hem en erfgenamen door Hem. Zijn woord wijst ons dan de plaats aan, die ons bereid is; bereid door Hemzelven, bereid voor ieder die overwint, bereid door den eersten overwinnaar. Dit is de eer en de heerlijkheid van den Zoon, dat Hij in den hemel gebiedt, en het is er; en al schijnt het u ook ongelooflijk, dat er zelfs voor u eene plaats in den troon der heerlijkheid Gods zou kunnen zijn, omdat gij u daar ten eenenmale misplaatst acht; de magt van den verhoogden Jezus is zoo groot, dat Hij eenen zondaar, zooals gij zijt, tot een verheerlijkt kind van God verheffen kan, en tot u als magthebbende kan zeggen: Zit hier naast mij. E. B.

HET GEBED.

Wanneer de mensch leeft ademt hij; zóódra de ziel leeft bidt zij. Het gebed is de adem der ziel, en haar eerste levensteeken. De Heer zegt van Paulus, nadat Hij zich aan hem had geopenbaard: "Want ziet, hij bidt." Paulus had zeker reeds vroeger van buiten geleerde gebeden gedaan; maar hij had niet wezenlijk gebeden. Het wezen des gebeds is in den geest, niet in de woorden; in het inwendige leven, niet in de uitdrukking. De taal geeft aan het gebed eenen vorm; maar de taal alleen is een ligchaam zonder ziel. Wie eene goede gezondheid geniet, diens adem is geregeld, vrij en krachtig. Wiens ziele gezond is, diens gebed is ligt, vrij en vurig. Een korte, ongeregelde adem getuigt van eenen ziekelijken toestand. Wanneer het gebed koud, afgebroken en zwak is, dan bewijst het eenen ziekelijken ziele-toestand; men moet dan haastiglijk tot den grooten geneesheer, Jezus Christus, zijne toevlugt nemen.

Wanneer het hart op eene heilzame wijze ontroerd is, dan *wil* en *moet* het bidden. Ontbreken het de woorden, dan zijn verzuchtingen zijne taal. "De Geest," heeft iemand gezegd, die deze zaak wel verstond en kende, "de Geest komt onze zwakheden mede te hulp," want wij weten niet wat wij bidden zullen gelijk het behoort; maar de Geest zelve bidt voor ons met onuitsprekelijke zuchtingen (Rom. viii: 26). O, hoe aangenaam zijn den Heer zulke gebeden! Een boetgeschrei, een kinderlijk roepen, eene verzuchting, wanneer het uit het hart komt, is beter, en wordt eerder verhoord, dan een met alle welsprekendheid en menschelijke kunst voorgedragen, welluidend gebed.

Daarom bedroeve zich de zondaar, wiens hart gebroken is, niet al te zeer, dat hij geene woorden kan vinden, om de volheid zijner begeerten en zijn sterk verlangen naar genade uit te drukken. God hoort de stem zijns harten, en zal ter bekwamer tijd daarop antwoorden (1 Sam. i: 13—15).

P. A. L.

Graaff-Reinet,
den 3den Mei, 1857.

EEN VERHAAL
UIT DE EGYPTISCHE KERK DER DERDE EEUW.

HOOFDSTUK V.

(*Vervolg van bladz.* 151, *Deel* 9.)

Zij, die van Gods wege geleerd hebben wat het zegt bekeerd te zijn, verlost te zijn van zelfzucht en eigengeregtigheid, van vruchtelooze moeite en lage berekening, en gekomen te zijn tot de zalige en ootmoedige vrijheid der kinderen Gods, zij kunnen het weten welk een geheel nieuw aanzien het leven van Cleon had.

Het hulsel van twijfeling en onzekerheid, dat hij onder zoo veel afmatting om zich heen gesponnen had, dat door elke poging om er zich uit los te wringen slechts naauwer om hem heen werd toegehaald, den hemel voor hem verborg, en hem van zijn geslacht scheidde,—dat hulsel was nu verbroken, door hooger hand verscheurd; nu schitterde de hemel voor hem in den helderen glans van zijn eigen zonneschijn, en rondom hem weerklonken vrolijke stemmen, en klopten harten even openhartig en ongedwongen als het zijne.

Zijn hart ontlook even als eene bloem in den lentemorgen, de dauw des hemels, eene zachte koelte, en de koesterende zonnestralen bezochten het; ook waren de hemelen geopend en de Engelen Gods daalden van uit de beparelde poorten neder om hem te dienen. Het oog, dat zoo vermoeid was van het naar binnen staren, dat zoo lang te vergeefs in de duisternis getuurd had, was nu naar boven gerigt—de schellen waren er aan ontvallen, en op hetzelfde oogenblik hadden zich de wolken vaneen gescheiden, en waar hij zag ontmoette hij het oog van een Vader, dat in liefde op hem nederzag.

Even als een oude Alchymist, had hij langen tijd gezeten, turende in den oven van zijn eigen hart, vergrijzende in

vruchtelooze pogingen om den levensdrank uit te vinden, en nu was God zelf tot hem genaderd, en had den beker der eeuwige jeugd aan zijne verdroogde lippen gezet. Cleon gevoelde nu, wat het zegt "een nieuw schepsel in Christus Jezus, en door Hem een bemind en vertrouwend kind van den Almagtigen God te zijn; hij gevoelde nu wat het zegt, al de krachten des levens vernieuwd te zien, en die krachten te besteden in de dienst van Eénen, die het zoo waardig was. Tot nog toe kende hij weinig van den strijd, doch ook die zou spoedig voor hem aanbreken. Het licht bescheen hem plotseling, even als een Egyptische dageraad, en het werk des daags nam een aanvang, bijna onmiddelijk na het aanbreken van den dag.

Maia en haar vader waren nog niet van hunne reis teruggekeerd, zoodat hem tijd tot nadenken geschonken werd. Hij twijfelde geen oogenblik aan de verpligting om zijnen Meester voor de menschen te belijden, noch aarzelde hij zulks te doen, ofschoon in die uren van stil en kalm nadenken, al de gevolgen van den door hem genomen stap zich levendig voor zijnen geest stelden. Geene opoffering kon hem zoo verschrikkelijk of zoo zwaar vallen als een leugen te moeten *beleven.*

Hij wist dat hij veel bespotting van zijne vroegere bekenden zou moeten verdragen; dat hij zelfs, zonder zeer kleingeestig of hardvochtig te zijn, de feiten, die hem waren geopenbaard, niet kunnende verstaan, hem voor een heethoofd, een dweeper, of wel een ziekelijken droomer moesten houden, het zwakke slagtoffer van bijgeloof en misleiding. Dit was hij zich bewust, nogtans hij deinsde niet terug, er was echter iets waarvoor zijn geheele natuur terugschrikte, vooral nu, dat het geloof ook het rein menschelijke in hem versterkt en bevestigd had. Gedurig stelde hij zich in verbeelding de ontevredenheid, de verachting, de bittere verloochening van Caius Sertorius voor, en gedurig trachtte hij in den geest Maia te ontmoeten, doch vermogt het niet. Hij wist het, *zij* zou hem niet verachten, niet verdenken, niet beschuldigen; maar hij wist ook dat zij lijden zou. En elke vernieuwde poging om den storm te verduren, voor dat die over hem losbarstte, bragt hem de vreeselijke werkelijkheid steeds levendiger voor den geest, en verzwakte hem meer en meer, totdat hij eindelijk vast besloot om het denkbeeld daaraan te verwijderen, of het met eenige van Jezus woorden of in het gebed te ontmoeten. Hij las veel in het Evangelie van Johannes en de overige christelijke schriften, en "op den eersten dag der week" woonde hij voor het eerst de christelijke vergadering bij, waartoe Isidore hem had uitgenoodigd.

Zij werd gehouden in een der vertrekken van Isidore's huis, daar de vrees eener bedreigde vervolging, en de schrik, veroorzaakt door eenen kort te voren losgebarsten opstand onder het volk, de christenen tot voorzigtigheid aanspoorden. Cleon stond onder de catechumenen. Reeds in den vroegen morgen nam het feest een aanvang, en was blijkbaar een algemeen dankzeggingsfeest. Isidore las van eene eenigzins verheven plaats voor de verzamelde menigte uit het N. Testament, terwijl elke zinsnede door een tolk in het Koptisch werd overgezet, ten dienste der Egyptische inboorlingen. Toen hij voleindigd had legde hij het gelezene op eene ernstige, eenvoudige wijze uit, het vergelijkende met andere plaatsen uit dezelfde bron, en zijne toehoorders opwekkende om het gehoorde in hunne harten te bewaren, met zich huiswaarts te nemen en te beleven.

Van tijd tot tijd beantwoordde de geheele vergadering de gebeden. Zij baden, zongen en luisterden in eene staande houding, want het was de dag der opstanding, en zij waren de discipelen van Hem, die de gevallenen opgerigt had, en de geheele godsdienstoefening, de geheiligde dag en het geheele leven der geloovigen, moesten een opstandingsfeest der dankzegging uitmaken, een levende getuige zijner opstanding.

Maar wat Cleon het meest trof, was het zingen, het zachte plegtige gezang, dat zich van verschillende zijden des vertreks ongemerkt verhief, totdat allen in een blijmoedig koor zich vereenigden; het was niet luid en woelig, even als de heidensche zegeliederen, maar kalm en doortrillend als een lied der blijde ruste na den arbeid, door een hereenigd gezin in 's vaders huis gezongen. Met onbeschrijfelijke liefelijkheid drongen die toonen tot Cleon door, want behalve het geheel nieuwe en hartelijke deel dat hij nu in de woorden zelven

nam, zoo herinnerden hem die toonen aan de liederen, die hij zijne zuster Alce in het geliefd ouderhuis, in zijn eigen dierbaar Griekenland, had hooren zingen. Toen het laatste gezang opgehouden had te weêrklinken, bragten velen offeranden, uit brood, wijn en geld bestaande, tot Isidore, voor de armen onder de gemeente bestemd; Isidore lag die op eene voor hem staande tafel, en offerde ze Gode toe, in den naam der geheele kerk —het koninklijk priesterdom tot het offeren van geestelijke offeranden geheiligd.

Vóór het gebruik des Avondmaals verlieten de toehoorders en de kandidaten voor den doop het vertrek—dit geschiedde volgens het reeds zoo spoedig in de kerk ingeslopen gebruik, dat aanleiding gaf tot zoo veel lastering onder de heidenen over de "christelijke mysteriën." Cleon wachtte in den tuin, totdat de vergadering uiteengaan zou en hem gelegenheid geven om met Isidore te spreken. Terwijl hij op en neder stapte, kwamen twee kleine kinderen den tuin snel inloopen, alsof zij elkander zochten te vangen. Toen zij den vreemdeling gewaar werden, stonden zij plotseling stil, en poogden daarna weg te ijlen, toen Cleon de voorste greep en haar terughield. Hij was een dier menschen, die door kinderen als bij instinct bemind worden, en het kleine meisje liet hem toe haar op zijne knie te zetten, en weldra begon zij regt vertrouwelijk met hem te praten. Haar broeder, die omtrent een jaar ouder scheen, stond zwijgend nevens hem, alsof hij over haar de wacht hield.

"Zij waren drie," zeide zij, "Dioscoros en Philippus en zij zelve. Zij hield veel van Philippus, maar Dioscoros was de liefste van allen; hij maakte speelgoed voor haar, en was altijd zoo zacht en zoo goed."

"Waar is hij nu?" vroeg Cleon.

"Hij is naar het feest gegaan," hernam zij.

"Welk feest?" zeide Cleon.

Het kleine meisje zag hem regt verwonderd aan.

"Het feest van den gezegenden Jezus," hervattede zij met kinderlijken eerbied.

"Gaat *gij* er dan niet heen?" vroeg Cleon.

"Neen," viel Philippus hem in de rede "mijne moeder zegt dat wij nog te klein zijn.

"Maar wij kennen Jezus," vervolgde het kleine meisje, "mijne moeder en Dioscoros hebben ons veel van Jezus verhaald; en ofschoon wij nog niet naar het feest mogen gaan, zoo hebben wij Hem toch regt hartelijk lief. Hebt *gij* Hem lief?

"Ja, ik heb Hem lief," hernam hij, terwijl hij hare haren glad streek.

Zij scheen hem iets te willen vragen, doch plotseling zweeg zij en bloosde.

Hij beantwoordde haar blik. "Ook ik zal spoedig dat feest bijwonen," en na een kort stilzwijgen voegde hij er bij, "maar wat kunt gij aangaande den Heere Jezus weten, mijn kind?"

"Hij daalde uit den hemel neder om ons gelukkig te maken," zeide zij. "Hij is de goede Herder, en kleine kinderen zijn zijne lammeren, die Hij in zijnen boezem draagt en lief heeft; en wanneer wij slapen, dan waakt Hij over ons en zegent ons."

"Gij zijt dus niet bevreesd voor de duisternis?"

"O neen!" zeide zij glimlagchend, "want, weet gij, Jezus kan altijd zien."

Cleon antwoordde niet, maar nam de les van het kind ter harte.

Eindelijk vroeg hij: "Wat is uw naam, mijn kind?"

"Alce," zeide zij, "het is de naam mijner moeder."

Een vermoeden flikkerde in Cleons gemoed: de zonderbaar bekende stem—de ernstige onderzoekende blik van Isidores gade—de nog niet geheel vergeten liederen—en nu, de naam van het kind! —de electrische keten scheen volkomen —en toch durfde hij er naauwelijks aan gelooven.

Juist toen voegde Isidore zich bij hen, gevolgd door zijne echtgenoot. Beiden groetten hem hartelijk.

"Zijt gij besloten?" vroeg hem Isidore.

"Ja;" was het antwoord, "ik ben een Christen en ik begeer zulks ook te doen blijken."

Isidore omhelsde hem teeder en zijne vrouw reikte hem de hand, en wederom rustten hare zachte, ernstige oogen op hem, met denzelfden vragenden en onderzoekenden blik, dien hij vroeger reeds had opgemerkt.

"Zijt gij uit Griekenland?" vroeg Cleon snel.

"Ja, ik ben," zeide zij.

"Werd uw huis door de Romeinen geplunderd?"

"Ja," hervatte zij.

"En gij, gij zelve, werd gij gebonden en in gevangenschap weggeleid?—Vergeef mij deze vraag."

"Ja, zoo was het," antwoordde zij, "zij bragten mij naar Egypte," en ziende met welke spanning hij naar haar luisterde, vervolgde zij, "Bisschop Dionysius en de kerk van Alexandrië betaalden mijn rantsoen, uit liefde voor onzen gemeenschappelijken Heer, en kort daarop huwde ik mijn echtgenoot, en ik leefde verscheidene jaren in Syrië, en eerst voor weinige maanden keerden wij naar Alexandrië terug."

"Hadt gij een broeder?" vroeg Cleon, in angstige verwachting.

"Ja, ik had, ik had een broeder!" riep zij uit.

"En gij hadt hem lief, en verzorgdet hem als eene moeder, en gij plagt christelijke liederen bij zijnen wieg te zingen?"

"Cleon!" riep zij uit, en al hare kalmte lostte zich op in een vloed van tranen, en broeder en zuster lagen in elkanders armen.

In dubbelen zin broeder en zuster nu, vereenigd door een band van dubbele sterkte.

"Gij zult in dit leven ontvangen huizen, en broeders en zusters, *met de vervolgingen.*"

(*Te worden vervolgd.*)

BRIEVEN UIT ROME.

(*Vervolg van bladz.* 155.)

NEGENDE BRIEF.

HENRI AAN EUGENIUS.

Rome, Maart, 1847.

Waarde Eugenius!

Twee dagen na de ontvangst van den brief, waarvan ik u in mijn laatsten sprak, bragt de post mij een tweeden van denzelfden vriend en van dezen inhoud:

"*Mijnheer de Abt!*

"Ik wenschte vurig een onderhoud met u, in de hoop, dat gij mij inlichtingen zoudt kunnen geven, die geschikt waren, om wat de pastoor verhaald had, te wederleggen, maar uwe weigering, om mij te ontmoeten doet mij vreezen, dat gij daartegen niets wezenlijks weet te zeggen. Desniettemin wil ik u mededeelen wat er bij eene tweede ontmoeting met dezen zelfden geestelijke is voorgevallen.

"Twee dagen na ons eerste bezoek begaven wij ons wederom naar den pastoor. Hij was in de sakristie. Eene dame, die in een somber gewaad gekleed was, zat weenende voor eene tafel waaraan de pastoor bezig was met schrijven; de sakristijn en de doodgraver stonden ieder aan eene zijde van den pastoor en wierpen elkander telkens blikken van verstandhouding toe, terwijl zij daarbij op stuitende wijs grimlachten. Wij, daar wij den pastoor bezig vonden, hielden ons op eenigen afstand, tot dat deze, de pen nedergelegd hebbende, zich tot de dame wendde, en haar het papier overgevende, zeide:

"Zie daar uw' rekening; en wees verzekerd dat ik u met de hoogst mogelijke billijkheid behandeld heb.

"Vijftig ecu's! ...... riep de dame uit; waar zal eene arme weduwe, als ik ben, die vinden?

"Maar—het is niet noodig dat ik u deze zaak, die mijn hart zeer deed, in al zijn kleuren mededeel—genoeg, als gij weet dat deze dame dien nacht haren man verloren had, en dat zij met den pastoor over de kosten van de begrafenis was komen spreken. Onze vriend wordt voor een der beste en meest belangelooze pastoors van Rome gehouden. Niettemin, eene som van vijftig ecu's, die dadelijk betaald moest worden, was een aanmerkelijke som voor eene arme weduwe, die tot dusver van de geringe betrekking, die haar echtgenoot had, geleefd had, en die nu bij den dood van haren man, zonder eenig fortuin, zich belast zag met de zorg voor zes kinderen.

"De weduwe nu had de nota van den pastoor voor zich, maar hare oogen, ofschoon op het papier gevestigd, waren vol tranen. De sakristijn en de doodgraver bogen zich over de tafel heen, ten einde in de rekening een oog te kunnen slaan en te kunnen zien, wat zij er van hebben zouden. Zij zeiden tot de weduwe, dat de pastoor zich ten haren opzigte bijzonder billijk gedragen had; maar de ongelukkige hoorde niets van hetgeen zij zeiden.

"Bedenk, zeide de doodgraver, dat ik van dezen doode niet meer dan zeven ecu's heb, terwijl ik er toch ten minste tien van hebben moest.

"En de kerk, zeide de Sakristijn, ontvangt maar omstreeks tien ecu's; het overige is voor den pastoor en ter betaling van de priesters en de monniken; waarlijk, voegde hij er bij, gij moogt wel blijde zijn dat gij zulk een billijken pastoor hebt mogen aantreffen.

"Wij—de Heer Sweetman en ik—konden ons, niettegenstaande ons Engelsch flegma, niet meer inhouden. De Heer Pasquali gaf ons bij deze gelegenheid een goed voorbeeld; hij trok den pastoor ter zijde, en verzocht hem de weduwe onder een of ander voorwendsel naar huis te laten gaan, en haar te beloven, dat hij over een uur bij haar zou komen om de zaak te schikken. Hierop verliet hij ons voor een oogenblik, ons verzoekende op hem te willen wachten, terwijl wij ons intusschen naar de vertrekken van den pastoor begaven.

"Naauwelijks bevonden wij ons met dezen alleen, of wij verzochten hem ons iets naders te zeggen van de wijze van begraven te Rome. Hij toonde zich daartoe bereid en zeide ons dat men het lijk, weinige uren na den dood, laat overbrengen in de kerk der parochie. Bij die gelegenheid moet men eenige regten aan den pastoor betalen. Nadat men in de kerk de lijkdienst gedaan heeft, wordt het lijk 's nachts en zonder eenige plegtigheid, naar het kerkhof gebragt en daar begraven. Daar wij echter nog meer bijzonderheden wenschten te vernemen, zeide hij: 'het begraveniswezen hier, behoort wel niet tot de meest stichtelijke dingen van Rome, maar wat doet het er toe? ik zal u zeggen wat het is.' En hierop vertelde hij ons dat er in de Roomsche Kerk een wetboek is, *Statuten der Geestelijken*, waarnaar de kosten van de begrafenisplegtigheden geregeld worden. De Romeinen, zoowel als de vreemdelingen die te Rome sterven, moeten zich daaraan houden, en wat daarin voorgeschreven is, moet naauwkeurig opgevolgd worden. Wil iemand uit zekere nederigheid of om eenige andere reden, geene groote kosten maken, dan wordt hij door den pastoor voor het geregt geroepen, en door dit geregt dadelijk veroordeeld om de kosten voor die plegtigheden, als of zij hadden plaats gehad, te betalen; en ingeval er meer schuldeischers in een boedel zijn, behoort de pastoor tot de bevoorregten en gaat hij allen voor. 'Ziet,' zeide hij, 'ik heb diep medelijden met den toestand van die weduwe, ik weet dat zij niets bezit, dat zij schuld zal moeten maken, om mij te betalen; maar wat moet ik doen? Indien ik haar van de betaling ontsla, dan zullen weldra allen daarvan ontheven willen zijn, en wat zal dan het gevolg worden? Mijne collega's zullen mij beschuldigen, als een die misbruiken invoert, en ik zal mij menige onaangenaamheden berokkend hebben.'

"Op dat oogenblik kwam de Heer Pasquali terug, en nu verzocht hij den pastoor ons te vergezellen bij ons bezoek van de congregatien, met wier hulp de paus zijne suprematie uitoefent. De pastoor ging, nadat hij aan den Sakristijn eenige orders gegeven had, met ons mede.

"Hij leidde ons in de eerste plaats naar de *Sekretarie der indulgentiën.* In de eerste kamer troffen wij een man aan, die nevens een waskaars stond en bezig was met zegels te plaatsen op de indulgentie-brevetten; de tweede kamer was aan de wanden geheel bedekt met dozen waarin de originele stukken van de toegestane indulgentiën bewaard werden. Vier priesters zaten er aan even zoo vele tafels, drie van hen schreven brevetten, terwijl de vierde deze tegen betaling uitgaf aan hen, aan wie indulgentien toegestaan waren. Wij kwamen daarop in een derde vertrek, waar wij den substituut van den sekretaris aantroffen. Deze man, een bijzondere vriend van den pastoor, ontving ons allerbeleefdst, en daar hij wist dat wij vreemdelingen waren, onderrigtte hij ons tot in de geringste bijzonderheden, en met de grootste goedhartigheid, omtrent de geheele inrigting van deze instelling. Hij zeide ons dat de heilige congregatie voor de indulgentiën uit verscheidene kardinalen bestaat, doch alleen voor den vorm; dat er bovendien een prelaat is, die den titel van secretaris draagt, maar dat deze zich met niets bemoeit; en dat alles draait op zijn substituut en de priesters die onder dezen staan. Dezen verleenen de indulgentiën, de gepriviligeerde altaren, het regt om de kroonen, de medailles, de krucifiksen en honderd andere dingen te zegenen, aan alzulken die er om verzoeken.

"Ik verzocht hem ons uit te leggen wat hij onder gepriviligeerde altaren verstond. Hij lachte over mijne onkunde, en zeide dat zoo dikwijls bij een gepriviligeerde altaar een mis gelezen wordt, eene ziel uit het vagevuur verlost wordt, en dat dit voorregt te beurt valt aan die ziel, voor welke de mis gelezen wordt. Er is, zeide hij, tweeërlei soort van gepriviligeerde altaren, *reële* en *personele*. De *reële* zijn zulken waarbij het privilegie aan het altaar zelf verbonden is, terwijl bij de *personele* het privilegie aan den persoon, die er de mis bij leest, verbonden is; zoodat de priester die het personele gepriviligeerde altaar bezit, eene ziel uit het vagevuur bevrijdt op iedere plaats, waar hij de mis leest.

"Maar, zeide de Heer Sweetman, wie dit privilegie bezitten wil, moet het koopen.

"Koopen?—Neen, hernam de substituut; men betaalt maar een kleinigheid; maar wie dit privilegie bezit, trekt er groote voordeelen van, want zoodra eens bekend is, dat door de mis van zulk een priester dadelijk een ziel uit het vagevuur verlost wordt, dan stroomt alles naar hem toe, terwijl daarenboven zulke missen ook nog hooger betaald worden.

"Toen de Heer Pasquali hierop vroeg, hoe men bij het verleenen van die indulgentiën te werk ging antwoordde? de substituut dit: Wanneer iemand die voor zichzelven of voor zijn familie vraagt, of wanneer deze slechts een bijzonder belang betreffen, vergunt de sekretarie haar zonder groot bezwaar; terwijl ik, zoo zij een meer algemeen belang betreffen, daarover met den Paus spreek; van zulke indulgentiën echter, die voor altijd verleend worden en die groote voordeelen verschaffen kunnen aan de kerk of aan den persoon, voor wie zij verlangd worden, zendt de sekretarie de vergunning aan de sekretarie der brèven, aan welke men dan eene aanmerkelijke som gelds, berekend naar den aard van het privilegie, betalen moet.

"Hierop maakte de Heer Pasquali de aanmerking dat, daar de indulgentie iets geheel en al geestelijks is, het hem simonie toescheen, die te verkoopen.

"Zeker, antwoordde de substituut, zou men simonie plegen indien men de indulgentie verkocht; en God beware ons voor zulk eene misdaad. Maar het is onbillijk, wanneer de Protestanten de Heilige Kerk beschuldigen, dat zij van alles geld poogt te maken. De indulgentiën worden niet verkocht, maar om niet geschonken. Hetgeen wij laten betalen, is niet indulgentie, maar het zegel, de inkt, het papier enz., en daar deze dingen stoffelijk zijn en wij zelven ze moeten koopen, kunnen wij die ook met een goed geweten verkoopen.

"Hier verlieten wij den substituut, hem dank zeggende voor zijn welwillendheid, en vervolgden onzen weg, ten einde eene andere sekretarie te bezoeken; maar terwijl wij op weg waren, zeide de pastoor dat de Congregatie der indulgentiën vereenigd was met die der relikwien, en noodigde hij ons uit om ook het depôt of de *custodia* van deze te bezigtigen.

"Wij begaven ons dan naar het oude collegium germanum, tegenwoordig het seminarium Romanum, waar de *custodia* is. In de eerste kamer worden fragmenten van grafzerken, glaswerk, anthieke vazen, lampen en dergelijke dingen bewaard. De tweede kamer is opgevuld met groen geverwde houten kisten, waarin de relikwiën van gewone heiligen, bewaard worden. In deze kamer zijn vier priesters bezig met het schikken van deze relikwiën in kleine relikwie-dozen. die daarna worden uitgedeeld; en op de tafels ziet men beenderen, tanden, lappen van oude kleederen, haar en soortgelijke dingen, in zulk eene verwarring en met zooveel onkieschheid uitgestald, dat ik, zoo de pastoor mij niet ten stelligste verzekerd had, dat het wezenlijke relikwiën waren, het niet had kunnen gelooven. Hieruit maakte ik het besluit op, dat de priesters, aan wie de behandeling van die dingen was toevertrouwd, er zelve wel niet aan gelooven konden, daar zij ze anders toch wel met wat minder minachting behandeld zouden hebben.

"De derde kamer is voor de relikwiën bestemd die *insignia* heeten. De relikwiën van de Apostelen, van de Heilige Maagd en van onzen Heer worden in dit vertrek, waarin de priester-opzigter zijn verblijf heeft, bewaard. Daar deze priester een vriend van den pastoor was, werden wij uiterst beleefd ontvangen.

"Mijne vrienden, zeide de pastoor ons voorstellende, zouden bijzonder gaarne enkele van uwe *insignia* zien.

"Dat is niet mogelijk, antwoordde de opzigter; zonder geschreven vergunning

van den kardinaal-vikaris mag ik er u geene laten zien. Maar zeg eens, mijnheer de abt, zijn deze heeren Katholiek? —En hij stond als van den donder getroffen, toen hij hoorde dat wij Protestanten waren.

"Spoedig, laat ons spoedig ons verwijderen, mijnheer de pastoor, riep hij uit. En hij voerde ons buiten de *custodia*. Toen wij echter in den gang waren, vroeg hij ons excuus, en zeide dat zoo de kardinaal-vikaris te weten kwam dat drie Protestanten in de *custodia* geweest waren, hij zeker zijne betrekking verliezen zou.

Wij vroegen, waarom men hieromtrent zoo gestreng was?

"Omdat de Protestanten alles komen onderzoeken, en daarna alles wat zij gezien hebben publiek maken, en ons alzoo in den vreemde in discrediet brengen.

"Kom, mijnheer de kanunnik, zeide de pastoor, wees niet zoo boos, gij kent mij, en weet wel dat ik u niet zou willen benadeelen.

"Welnu dan! zeide de kanunnik, ik zal u een en ander mededeelen, maar zien laten kan ik u niets. Daarop vertelde hij ons dat zij eene groote menigte van gewone relikwiën hadden, omdat men dagelijks nieuwe heiligen in de katakomben ontdekt; maar dat de *insignia* slechts weinige waren.

"Ik vroeg hem daarop hoe de Paus het aanleide om, als er in de katakomben een geraamte gevonden wordt, er achter te komen of het van een heilige is.

"De Paus, zeide hij, bekommert zich weinig om die dingen; hij heeft het bestuur daarvan opgedragen aan den kardinaal-vikaris, die wederkeerig pater Marchi daarvoor zorgen laat. Deze, een jesuit, schouwt de lijken die men opgraaft, en zendt ze, zoo hij meent dat zij aan heiligen behooren, herwaarts; terwijl wij ze vervolgens doopen en aan de geloovigen uitdeelen.

"Doopt gij ze? zeide ik, verwonderd hem in de rede vallende, doopt gij lijken?

"Onder *doopen*, zeide hij, verstaan wij een naam geven. Men weet niet wiens lijk het is; maar als de *custodia* de relikwiën van St. Patricius b. v. noodig heeft, dan noemen wij dat lijk St. Patricius.

"De Heer Pasquali zeide dat de authenticiteit van eene relikwie alzoo afhing van het oordeel van een enkel individu, en dat dit individu een jesuit was....

"De kanunnik haalde de schouders op en ging voort:

"Van de relikwiën, die *insignia* genoemd worden, hebben wij, gelijk ik zeide, er maar weinige. Wij hebben er van de twaalf Apostelen en van St. Johannes den Dooper; melk, haar, kleederen van de Maagd, van St. Jozef, van St. Jacobus, en van St. Anna. Dan hebben wij ook relikwiën van onzen Heer, te weten: twee doornen van Zijn kroon, een stuk van het ware kruis, een stuk van het opschrift, van de spons, van den rok zonder naad, van den stengel waarmede men Jezus laafde enz., enz.—Maar zoo gij insignia zien wilt, gaat dan naar de *Kerk van het heilige Kruis*; daar kunt gij vinden, den vinger waarmede St. Thomas de zijde van onzen Heer betastte,—eene fleschje, gevuld met bloed van Jezus Christus,—een ander fleschje gevuld met melk van de Heilige Maagd;—den steen waarop de engel Gabriël stond toen hij Maria de boodschap bragt;—een brok van den steen waarop de Heer gezeten was toen hij aan Magdalena hare zonden vergaf;—een stuk van de twee tafels der wet, geschreven met den vinger Gods,—een weinig van het manna, waarmede God Zijn volk in de woestijn onderhield;—het geheele opschrift boven het kruis;—een groot stuk van het kruis zelf,—een deel van het haar van onzen Heer; en meer andere niet minder kostbare relikwiën.—In de *Kerk van St. Cecilia* zult gij melk van de Heilige Maagd vinden; een volle flesch daarvan in de *Kerk van St. Cosmo*, evenzoo in *St. Maria in Prassedo*. In de Kerk van *St. Prassedo* wordt een hemd van de Heilige Maagd bewaard, een stuk van Mozes staf, de beeldtenis van onzen Heer Jezus Christus, die Petrus aan Prudentius ten geschenke gaf;—een der bij de steeniging van Stefanus gebruikte steenen—en de pilaar waaraan onze Heer Jezus Christus bij Zijne geesseling gebonden werd.—In *St. Johannes Lateranus* bewaart men eene flesch met het bloed en het water die uit de zijde van Jezus Christus vloeiden; het hoofd van St. Zacharias, vader van Johannes den Dooper; den doek waarmede onze Heer Zijne handen en dien waarmede Hij de voeten der discipelen afdroogde:—de tafel van het laatste Avondmaal; den staf van Mozes en Aäron;—het altaar waarop St. Johannes de Dooper in de woestijn of-

ferde ;—eene menigte van andere insignia, die men in de andere Kerken van Rome vindt, zou ik u nog kunnen opnoemen.

"De Heer Sweetman kreeg een kleur van verontwaardiging, en kon zijn misnoegen niet verbergen; ik had dezelfde gewaarwordingen; maar de Heer Pasquali, koud als ijs, bleef den goeden Kanunnik vragen en uithooren, tot dat de Pastoor ten laatste, vreezende dat het verkeerd zou afloopen, afscheid van hem nam, en wij vertrokken.

"De Heer Pasquali vroeg hierop de pastoor op welke Bijbelplaats de Roomsche Kerk de vereering der relikwiën bouwt?

"Op twee feiten," antwoordde de pastoor: 't eene heeft in den hemel plaats en wordt in de Openbaring (vi: 9) aangeduid: "Ik zag onder het altaar de zielen dergenen die gedood waren om het woord Gods!" Indien toch de zielen der martelaren onder het altaar in den hemel zijn, dan kunnen hunne ligchamen wel wezen onder het altaar op aarde. Het andere feit is dat aangaande Stefanus (Hand. vii: 2). En eenige godvruchtige mannen droegen Stefanus te zamen ten grave." Derhalve is het bewaren van relikwiën een godsdienstig werk.

"Wat is uw oordeel over die bewijzen, Mijnheer de abt? Weet gij ook betere?"

"Wij verlieten den Pastoor, en vroegen den Heer Pasquali daarop wat hij was gaan doen, toen hij ons in de sakristie zoo op eens verliet ?—Die goede Pasquali was die arme weduwe gaan troosten; en vervolgens had hij haar, zonder zich als gever bekend te maken, de vijftig ecu's ter betaling van de begrafenis-kosten doen toekomen. Wij verzochten dat hij ons vergunnen zou, deel te nemen aan dit liefdewerk.

"'s Avonds gingen wij zien op welke wijs men te Rome de dooden ter aarde bestelt. Wat vreesselijk schouwspel! Even na middernacht ziet men uit iedere parochie-kerk het lijk, dat begraven moet worden, uitbrengen; het wordt gedragen door twee doodgravers, die voorgegaan worden door een daartoe gehuurden priester, die somwijlen, terwijl men het lijk intusschen op den openbaren weg laat staan, een kroeg met hen binnen treedt.

"Als men op de verzamelplaats gekomen is, worden die lijken bij en op elkander geplaatst, tot dat iedere parochie haar aandeel geleverd heeft. In den tusschentijd zetten deze dragers zich op de lijken neder en slaan somwijlen de allerschandelijkste, Godonteerendste taal uit, verwenschingen uitsprekende tegen en allerlei beleediging toevoegende aan de dooden.*

"Als al de lijken bijeen zijn laadt men ze op een groote kar, en brengt ze naar het kerkhof. Daar ontsluit men een grooten kelder, werpt de lijken daarin neêr, en sluit hen daarna, om hen den volgenden dag bij de aankomst van nieuwe lijken weêr te openen.

Dat even barbaarsche als goddelooze begrafenis-stelsel maakte mijne verontwaardiging ten hoogste gaande; en de Heer Sweetman zou Rome dadelijk verlaten hebben, indien de Heer Pasquali hem niet terug gehouden had.

"Ik gevoel dat mijne vroegere overhelling tot de Roomsche Kerk met den dag afneemt, en wat het einde zijn zal, weet ik niet. Maar wat ik u bidden mag schenk mij gelegenheid om u te zien en te spreken, want ik gevoel behoefte om met u over al deze dingen te spreken.

"Geloof mij uw toegenegen Vriend.

W. MANSON."

P.S. Ik weet niet meer in welke wereld ik mij bevind, Eugenius! Na het afschrijven van dezen brief, kan ik er geen woord meer bijvoegen; vergeef mij mijne verlegenheid, heb medelijden met—heb lief uwen ongelukkigen

HENRI.

JUDA, DE VOORVADER VAN DEN HEER JEZUS.

Onze Zaligmaker is in het Oude Testament gelijk in het Nieuwe. Niet slechts in dadelijke profetiën, maar in personen, in geschiedenissen en lotgevallen, in gebruiken en ceremoniën, in alles!

Vooral in de *personen* van het Oude Testament ligt eene onmiskenbare vooraf-

* De schrijver dezer regelen is van deze feiten ooggetuige geweest, en zou, des gevorderd, plaatsen en personen kunnen noemen.

Tegenwoordig evenwel is het niet meer zoo als het vroeger was, omdat in het jaar 1849,—waarin deze regelen geschreven werden, de wijze van begraven iets verbeterd is.

schaduwing, en als eene levende voorspelling van den Heiland; en onder die personen weder vooral in dezulken, die de vleeschelijke voorvaders van den Zaligmaker waren. Laat ik slechts herinneren aan Izaäk den geofferde, aan Boöz den losser, aan David, onder wiens naam op zoo vele plaatsen de Zaligmaker verstaan moet worden, omdat wat van hem in dezelve gezegd is, slechts gedeeltelijk op hemzelve, maar in den vollen zin op den Zaligmaker betrekking heeft.

Ook in *Juda* is eene opmerkelijke voorafbeelding van den Heiland, niet slechts in sommige trekken van zijn karakter en van zijne geschiedenis; maar vooral in de profetiën die op Hem betrekking hebben.

Het schijnt mij alsof die profetiën, waarvan men slechts een klein gedeelte op den Zaligmaker toepast, eene veel uitgestrekter Messiaansche beteekenis hebben, dan men gewoonlijk schijnt te denken. Dit aan te toonen is het doel van dit artikel.

DE GEBOORTE VAN JUDA.

Reeds bij de geboorte van Juda (en hoe zoude het anders?) is er iets, dat den voorvader van den Messias aanduidt. Gen. 29. 35: "En zij (Lea) werd wederom bevrucht, en baarde eenen zoon, en zeide: *Ditmaal zal ik den Heer loven.* Daarom noemde zij zijnen naam *Juda.*" (De Heer zal geprezen worden.)

Het is opmerkelijk bij de geboorten der twaalf zonen van Jakob, dat slechts bij de geboorte van één hunner, van Juda, eene *zuivere Godverheerlijking* plaats had.

Bij de verschillende uitroepen van Lea en Rachel (welke uitroepen de aanleiding geven tot de verschillende benamingen harer kinderen) heerscht een gevoel van wedijver, van jaloerschheid tusschen de twee vrouwen, of wel een gevoel van moederlijken trots.

Bij de geboorte van Ruben zegt Lea: "Omdat de Heer mijne verdrukking heeft aangezien, *daarom zal mijn man mij nu liefhebben.*" vs. 32.

Bij Simeons geboorte zegt zij: "Dewijl de Heer gehoord heeft, *dat ik gehaat was,* zoo heeft Hij mij ook dezen gegeven." vs. 33.

Bij Levi's geboorte: "*Nu zal zich mijn man bij mij voegen,* dewijl ik hem drie zonen gebaard heb," vs. 34.

Men ziet het, bij de geboorte der drie eerste zonen is hare verheuging geene zuivere, geene die den Heer, om den Heere zelve, grootmaakt, maar om de liefde van Jakob, die het gevolg zal kunnen zijn van de geboorte eens zoons. Waar zij naar verlangt, waaraan zich haar hart hecht, is niet de Heer, maar Jakob.

Diezelfde stemmen ontmoeten wij naderhand weder bij haar, bij de geboorte van Zebulon: "God heeft mij, mij begiftigd met een goede gift, *ditmaal zal mijn man mij bijwonen.* (H. 30 : 20) want ik heb hem zes zonen gegeven." (De twee op Juda volgende waren van hare dienstmaagd Zilpa.)

Slechts bij Juda's geboorte is het een: "*Ditmaal zal ik den Heere loven!*" Geene zinspeling op vroegere verdrukking of geleden haat; geen verlangen naar de toebrenging haars mans; geene verheuging wegens het meerder aantal harer zonen: het is eene zuivere vreugde in den Heer. *Ditmaal,* als wilde zij zeggen: "Tot nu toe heb ik niet waarlijk den Heer geloofd. Tot nu toe heb ik mij meer in Zijne gaven dan in Hemzelve verblijd, maar ditmaal zal ik mijne vreugde van alle andere nevenvoorwerpen aftrekken, en den Heer zelve prijzen!"

Zulk eene zuivere, geheiligde, geloovige vreugde betaamde haar bij de geboorte van *Juda.* Waarom juist bij die van Juda? Omdat Juda van God bestemd was om de voorvader van den beloofden Messias te zijn. Lea, Juda ter wereld brengende, werd in hem moeder van den Zaligmaker. Wij willen niet zeggen, dat zij hiervan bewustzijn had. Maar de Geest Gods, zonder het aan haar verstand te openbaren, deed haar echter iets daarvan gevoelen, zoodat zij, 1700 jaren vóór de geboorte des Verlossers, reeds deel had aan die aandoenlijke, God lovende vreugde, die Maria, de moeder des Heeren, zou doen zingen: "Mijne ziel maakt groot den Heer, en mijn geest verheugt zich in God mijnen Zaligmaker." (Luk. 1: 46, 47.)

HET KARAKTER VAN JUDA.

Hetgeen ons in Juda's geschiedenis als voorafbeelding van den Messias het meest opmerkelijk voorkomt, is zijn

tusschentreden, eerst als *middelaar* voor *Jozefs* leven, daarna als *borg* voor *Benjamin*.

1. *Als middelaar voor Jozef.* Gen. 37 : 26, 27 : "Wat gewin zal het zijn, dat wij onzen broeder doodslaan, en zijn bloed verbergen? Komt, en laat ons hem aan deze Ismaëlieten verkoopen, en onze hand zij niet aan hem. Want hij is onze broeder, ons vleesch."

Het behoeft wel niet aan Christenlezers herinnerd te worden, met welk regt wij hierin eene voorafbeelding van den Zaligmaker meenen te zien. Immers, door Zijne aanneming der menschelijke natuur werd Hij onze broeder: "Hij is in alles zijnen broederen gelijk geworden" (Heb. 2: 17). Waarom? met geene andere reden, dan om aldus onze middelaar te kunnen wezen: "Er is één Middelaar Gods en der menschen, *de mensch* Christus Jezus" (1 Tim. 2 : 5). Aan Zijne tusschenkomst en voorspraak is het dat de wereld het uitstel van haar vonnis te danken heeft, gelijk wij kunnen opmaken uit de woorden van den wijngaardenier: "Heere, laat hem ook nog dit jaar" (Luk. 13: 8), alsmede uit de woorden van den Heer bij Zijne kruisiging: "Vader, vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen" (Luk 23 : 34). Het is aan zijne Middelaarstusschentreding, dat de geloovige Zijne redding en eeuwig behoud te danken heeft, gelijk er geschreven staat: "Alzoo Hij altijd leeft om voor hen te bidden" (Heb. 7: 25). Gelijk Jozef uit den kuil gered werd, door de voorspraak van Juda, en ten gevolge van diens voorspraak, langs eenen weg van smarten, gebragt werd tot de heerlijkheid in Egypte, zoo wordt de zondaar door Jezus voorspraak uit den afgrond van zonde, uit den "ondersten kuil" (klaagl. iii: 55), waarin hij zonder die tusschenkomst zoude hebben moeten omkomen, gered, om insgelijks door wegen van velerlei beproeving, miskenning, vernedering, gevoerd te worden tot nooit gedachte majesteit.

2. Dezelfde voorafbeelding van den Zaligmaker ligt in Juda's *borgtogtelijke* tusschenkomst voor Benjamin. Gen. 43 : 9 zegt hij tot Jakob: "Ik zal *borg* voor hem zijn, van mijne hand zult gij hem eischen." Gen. 44: 32 tot Jozef: "Want uw knecht is voor dezen jongeling *borg* bij mijnen vader."

Juda werd borg voor Benjamin. En hoe edelmoedig zich het karakter van Juda ook hier moge vertoonen, het is toch slechts eene voorafbeelding van die zoo oneindig grootere edelmoedigheid van Hem, die voor ons onregtvaardigen gestorven is. Gelijk ook de Apostel zegt: "Want voor den goeden zal mogelijk iemand ook bestaan te sterven, maar ...... Christus is voor ons gestorven toen wij nog zondaars ware." (Rom. 5 : 7. 8).

Zoo werd de Heiland borg voor de zijnen, waarheid, die voor het zelfverfoeijend zondaarshart den eenigen waarachtigen troost bevat. Schuldig staat de zondaar voor God, en sidderend, met oneindig meer reden dan de (vermeende) dief voor Jozef, beschuldigd van zijns weldoeners gunstbewijzen met groven ondank beantwoord te hebben. Ketenen der duisternis en doodstraf wachten hem. Daar treedt, als Juda voor Benjamin, de Zaligmaker tusschen beiden, en zegt: "Ik zal borg voor hem zijn; van Mijne hand zult gij hem eischen." Ja Hij geeft zich over aan banden en aan den dood. "Om onze overtredingen wordt Hij verwond" (Jes. 53: 5). Hij getuigt het van zich zelven: "Ik ben de goede Herder. De goede Herder stelt Zijn leven voor de schapen (Joh. 10 : 11). Niemand zal hen uit mijne hand rukken" (Joh. 10: 28).

Zoo in het middelaars en borgskarakter van Juda geene voorafschaduwing en voorspelling van den Heer ligt, waar zal het verblinde oog ze dan willen zien?

DE ZONDE VAN JUDA.

Wil men tegen onze beschouwing inbrengen, dat hetgeen in het 38ste hoofdst. van Genesis, omtrent Juda verhaald wordt, zulk een laag denkbeeld van zijne zedelijkheid geeft, dat het voor den Zaligmaker vernederend is in Juda eene voorafbeelding van Hem te willen zien, zoo diene daarop het volgende tot antwoord:

1. Dat de zedelijkheid dier dagen, alhoewel op dezelfde beginsels van Gods Heiligheid steunende, evenwel door ons niet naar onzen maatstaf beoordeeld moet worden, zoodat wij ons het karakter van Juda denken kunnen, als niet van vreeze Gods ontbloot, niettegenstaande zijn toegeven aan eene zonde, die reeds in zijne dagen verachtelijk was (vs. 23),

maar die in onze dagen (en te regt) met godsvrucht ten eenenmale onbestaanbaar gehouden wordt.

2. Wat in personen van het Oude Testament voorafbeelding is van den Heiland, is niet hunne geheele persoonlijkheid met al hunne daden en met hunne geheele geschiedenis, maar slechts enkele trekken in dezelve.

3. De zonde van Juda is evenmin een bewijs tegen onze meening, als de zonde van David een bewijs zoude zijn dat de Heer zich in David niet zoude hebben voorafgebeeld.

4. Ja zeker er is vernedering in voor den Zoon van God, van zich in zoo zondige menschen te hebben willen laten *afbeelden*. Doch die vernedering is geen bewijs *tegen* de waarheid onzer bewering. Integendeel, want diezelfde vernedering is in nog veel grootere mate en op nog veel duidelijker wijze zigtbaar in 's Heeren *menschwording* uit zulke zondige ouders als Juda, en Perez, die de vrucht was zijne zondige verbindtenis met Thamar (Gen. 38 : 27; Matth. 1 : 3) en anderen.

Zoo diep heeft Hij zich willen vernederen, van wien de Apostel getuigde: "Dien, die geene zonde gekend heeft, heeft Hij zonde voor ons gemaakt" (2 Cor. 5 : 21).

(*Te worden vervolgd.*)

HET LEVEN VAN McCHEYNE.

Daar ik in mijne verafgelegene Pastorij eerst voor kort dit werk van de Boekvereeniging heb ontvangen, moge het niemand bevreemden, dat ik nu eerst, met een enkel regeltje, de aandacht van de lezers van de *Kerkbode* bij hetzelve bepaal. Zulks kan ik niet nalaten, uit hoofde van de belangrijkheid van het bedoelde boekwerk, hoewel de leden der Boekvereeniging hetzelve alreeds gelezen hebben, ik vertrouw, met waren zegen. Wat ik bedoel, is den lezer van de *Kerkbode*, die het leven en de nagelatene schriften van McCheyne nog niet kent, aan te sporen om zich ten eersten daarvan te voorzien. Het is mij eene waarlijk verheugende en opwekkende gedachte, dat dit boek door duizenden van christenen in ons land gelezen zal worden. Daarbij komt bij mij de vraag op: Is het mogelijk dat de leeraars onzer kerk het heilig leven van dezen godsman en den heerlijken zegen op zijne Evangeliebediening gadeslaande, niet tot een heiligen naijver verwekt zullen worden, en trachten met eene nieuwe zalving des Heiligen Geestes overgoten te worden? Is het mogelijk dat de waarlijk geloovige ledematen onzer kerk, wanneer zij bekend worden gemaakt met de gezegende opwekking voor weinige jaren in de Schotsche Kerk beleefd, niet aangezet zullen worden om anders te bidden dan tot hiertoe, dat God ook hunne kerk met zulke heerlijke dagen zegenen mag? Is het mogelijk dat de lezing van dit boek kan geschieden, zonder wezenlijken en duurzamen zegen voor onze Kerk achter te laten?

Bij deze vragen komt nog eene andere op, welligt minder gewigtig dan de voorgaande, maar toch alles behalve onbelangrijk voor onze kerk, deze namelijk: Is het mogelijk dat eene Vereeniging, welke voor den geringen prijs van Vijf Rijksdaalders, drie zulke uitstekende werken, als van McCheyne, Van Alphen en Krummacher, levert, in de meeste gemeenten slechts zeer weinige inteekenaars telt, en in sommigen geen enkele?

V. D. M.

VOORBEELD VAN CHRISTELIJKE MILDDADIGHEID.

Niet zelden hebben wij gelezen, ook in de *Kerkbode*, van gevallen waarin zij die van God rijkelijk met aardsche goederen gezegend waren, aan hunne Christelijke roeping beantwoord hebben door een aanzienlijk deel van hun vermogen, hetzij in hun leven, hetzij door hun uitersten wil na hun dood, aan menschlievende en Christelijke doeleinden te besteden. Jammer maar dat die voorbeelden zoo zeer in andere landen slechts voorkomen. Met genoegen melden wij een voorbeeld in ons eigen land,—een lid der Wesleyaansche gemeente te Grahamstad,—wijlen de Heer William Wright, gewezen Parlementslid voor de afdeeling Cradock. Uit de nieuwsbladen verneemt men dat hij de som van twee duizend zes honderd pond sterling vermaakt heeft voor bovengemelde einden; te weten, aan het Britsch

en Buitenlandsch Bijbelgenootschap £200; aan het Wesleyaansch Zendeling Genootschap £750; voor reiskosten van meer Leeraars en Zendelingen uit Engeland naar de Oostelijke Provincie £500; voor de schuld van Wesleyaansche Kerkgebouwen £350; voor andere dergelijke ondernemingen £800. Gedurende zijn leven was hij eveneens bekend voor Christelijke milddadigheid en voorbeeldige godsvrucht. Zijn voorbeeld hebbe navolging bij de leden der Gereformeerde Kerk!

DE SYNODE.

AAN DE REDACTIE.

Hoe meer de tijd ter houding der aanstaande Synode nadert, des te meer worden de gedachten van velen bezig gehouden met de belangrijke zaken, welke voor dezelve, ter overweging en beslissing, gebragt zullen worden. Het is derhalve van belang, dunkt mij, dat sommige der bedoelde zaken onder de aandacht der gemeenten, en inzonderheid van kerkeraden, door middel van de *Kerkbode*, zoo gebragt worden, dat, zelfs vóór de Vergadering, elke afgevaardigde zich eenig denkbeeld van dezelve gevormd zal hebben. Het is geenszins mijne bedoeling, dat men hierover in een' pennestrijd zal treden, maar alleenlijk, dat degenen, die van elkander verschillen, hunne verschillende denkbeelden, in den geest van broederlijke liefde, aan de gemeenten mededeelen. Ik houde mij overtuigd, dat het voor velen onzer leden aangenaam zijn zou, wanneer zaken die onze Gereformeerde Kerk betreffen, en haren bloei bedoelen, op eene zoodanige wijze in de *Kerkbode* behandeld werden. Onder deze overtuiging wilde ik van mijne ambtsbroeders of anderen, hetzij zij met mij eens zijn, of van mij verschillen, uitlokken, sommige belangrijke zaken, die de aandachtder aanstaande Synode waarschijnlijk zullen bezig houden, in eenen broederlijken geest, en door middel van de *Kerkbode*, vooraf te behandelen. Onder deze zaken zijn :—

1. Het tot stand brengen der Theologische Kweekschool.
2. De Constitutie der Synode.
3. Het beramen van de beste middelen, om te voorzien in de behoeften van gemeenten, die geen' bijstand van den Staat genieten.
4. Het kiezen van kerkeraadsleden door de leden der gemeente.
5. Het instandhouden en uitbreiden van het Zendings Werk binnen de kolonie, en ook wel buiten dezelve.
6. De noodzakelijkheid van meer gebruik te maken van het prediken in het Engelsch.
7. Verdere bepalingen omtrent het afgeven van Attesten.
8. Het bepalen van Vragenboeken ten gebruike dergenen, die begeeren leden onzer kerk te worden.
9. Verdere bepalingen omtrent het aannemen van lidmaten.
10. Kerkvisitatie van tijd tot tijd door eene Ring Commissie.
11. Eenige bepalingen omtrent welke Leeraars of Zendelingen van andere gezindten, men vrijheid zal hebben tot onze kansels toe te laten.
12. Verdere bepalingen omtrent de werkzaamheden bij het openen der Synode, omschreven in Art. 17 der Kerkelijke Bepalingen.

Er zijn ook wel andere zaken, die van belang zijn, en die van tijd tot tijd voor de aandacht komen zullen. Bovenstaande schijnen mij toe belangrijk te zijn, om welke reden ik, in toekomende nommers van de *Kerkbode*, mijne gevoelens omtrent dezelve zal trachten mede te deelen. Voor het tegenwoordige laat ik dezelve aan de overweging mijner ambtsbroeders en andere leden onzer kerk over, in de hoop dat eene broederlijke behandeling van deze en dergelijke zaken met een gewenscht gevolg bekroond zal worden.

W. R.

Swellendam, 16 Mei, 1857.

"ELPIS"—EEN NIEUW TIJDSCHRIFT.

Tegen het einde der volgende week verschijnt bij de Heeren Van de Sandt de Villiers & Co., het eerste nommer van *Elpis*, algemeen Tijdschrift voor Zuid-Afrika, onder medewerking van

Dr. P. E. Faure,	Dr. N. Beets,
Dr. S. Hofmeyr,	Prof. B. De Geer,
Ds. G. W. A. v d Lingen	Dr. F. C. van den Ham,
Ds. J. Murray,	Dr. J. J. van Oosterzee.*

* De namen zijn alphabetisch, en de medewerkers uit Zuid-Afrika en Nederland afzonderlijk geplaatst.

en andere geleerden in Zuid-Afrika en Nederland.

Het eerste nommer zal bevatten :—

OPSTELLEN EN VERHANDELINGEN,

Aan den Lezer.

De godsdienstige toestand van de Zuid-Afrikaansche Republiek, sedert 1852.

MEDEDEELINGEN EN BERIGTEN,

De jongste togt naar het Noorden, door Dr. Kane, ter opsporing van Dr. Franklin.

Adolphe Monod.

Het Orgel in de Groote Kerk, Kaapstad.

CORRESPONDENTIE,

Indrukken mijner reis naar Noord-Amerika—S. Hofmeyr aan zijne vrienden in Nederland.

Beoordeeling van de Gereformeerde Kerk in Holland, door J. de Liefde.—S. Hofmeyr, aan de Redactie van *Elpis*.

Hoe dient onze Synodale Vergadering in het vervolg ingerigt te worden?—J. Murray, aan de Redactie van de *Kerkbode*.

BOEKAANKONDIGING,

Decapolis, naar het Engelsch van D. E. Ford; en *de Brief aan Filemon*, door Dr. J. J. van Oosterzee.

J. Caird, *Godsdienst in het dagelijksche leven.*

Er zullen vier nommers van *Elpis* in het jaar verschijnen, elk 5 vel of 80 pag. groot. De prijs der inteekening is voor de Kaapstad, 6 sh. per jaar; voor de Buitendistrikten, 7 sh.; en voor den *Vrijstaat*, en de *Zuid-Afrikaansche Republiek* 8 sh. Om de verspreiding te bevorderen, is de prijs zoo laag gesteld. De betaling geschiedt vooruit.

KERKNIEUWS.

SIMONSSTAD.—Op den 29sten April werd de gemeente alhier aangenaam en gevoelig verrast door een geschenk van de zusters Johanna Adriana Marais, geboren Rabe, Maria Elizabeth Marais en Geertruyda Johanna Marais, bestaande in *twee zilveren Nachtmaalskelken, twee do. Broodschalen* en *twee do. Collecte Borden*, ten gebruike bij het Heilig Avondmaal.

Wij maken hiervan openlijk melding, met hartelijke dankbetuiging aan de edele geefsters, en met de bede tot den Heer der gemeente, dat Hij haar dien arbeid der Christelijke liefde vergelde! Moge de vermeldiug hiervan anderen ter navolging verstrekken, en vooral vrienden van Christus, den Heere, die met het tijdelijke gezegend zijn, aansporen om deze in vele opzigten, behoeftige gemeente, *die voor school noch kerk eenigen onderstand van het Gouvernement geniet*, met Christelijke liefdadigheid te ondersteunen!

MOSSELBAAI.—Op Zondag, den 12den April, hield de Wel-Eerw. Heer T. J. van der Riet zijne afscheidsrede aan de gemeente te dezer plaats, naar aanleiding van Hand. xx: 17—38. Met veel belangstelling en aandoening werd dezelve aangehoord, en ernstige woorden werden tot afscheid gesproken. Op Dingsdag morgen vertrok zijn Wel-Eerwaarde naar Oudtshoorn, zijne nieuwe bestemming, geholpen door eenige ouderlingen en diakenen van die plaats, met een trein van vijftien ossen-, twee paarden-wagens en een kar, vergezeld van zijne familie.

LADISMITH (NATAL).—Tot herder en leeraar in deze gemeente, is beroepen de Wel-Eerw. Zeer-Gel. Heer N. J. Hofmeijr, Predikant te Calvinia, wien de beroepsbrief is toegezonden.

ROBERTSON.—In eene Kerkvergadering te dezer plaats in Februarij jl., ter kiezing van een leeraar, viel de keuze bij meerderheid van stemmen op den Ew. Hr. De Smidt. De Heer De Smidt werd dus weder beroepen, met een dringend verzoek om toch als herder der aanzienlijke gemeente te Robertson op te treden.

OUDTSHOORN.—De gemeente te dezer plaats mogt zich op den 3den dezer ver-blijden over de bevestiging van den Wel-Eerw. Heer T. J. van der Riet als hun leeraar, door zijn Wel-Eerw. zwager, den Wel-Eerw. Heer Kuijs, die eene hartelijke en ernstige rede uitsprak over 2 Cor. iv: 5: "Want wij prediken niet onszelven, maar Christus den Heer." In den namiddag predikte de nieuw bevestigde leeraar over 1 Cor. iii: 9: "Want wij zijn medearbeiders van God. Gods akkerwerk zijt...gij!" De Heer gebiede zijnen zegen op de verrigtingen van dien dag!

MARIANNE KERK (NATAL). — De Eerw. Heer Guldenpfennig heeft voor het aanbod namens den Transvaalschen Raad, om als zendeling werkzaam te wezen bij Secheli, bedankt, alsmede voor een beroep van godsdienstonderwijzer naar Harrismith. Tot onze groote vreugde zal zijn eerwaarde zijne woning nemen meer naar het midden van zijnen uitgebreiden werkkring, en alzoo beter in staat wezen zijnen gewenschten arbeid ongehinderd voort te zetten.

UTRECHT (NATAL).—INWIJDING DER KERK.—Dingsdag, den 28sten April dezes jaars, was een aangename, en zal blijven een onvergetelijke, dag voor de gemeente van Utrecht, over de Buffelsrivier, de grens van Natal. Dien dag werd het gebouw—dat door de inwoners dier gewesten voor de openbare eeredienst van God was gesticht als kerkgebouw—door den Consulent der gemeente, den Wel-Eerw. Zeer-Gel. Heer Dr. H. E. Faure, ingewijd. Hoewel de kennisgeving van den leeraar slechts een vijftal dagen te voren was ontvangen, werd de blijde tijding door den voorbeeldigen ijver van de leden des kerkeraads algemeen verspreid, zoodat eene groote schare zich op Maandag, den 27sten, rondom het kerkgebouw legerde. Op Dingsdag vond de inwijding plaats. De gemeente werd verzameld voor het landdrost kantoor, vanwaar zij zich in optogt begaf naar de kerk, onder het zingen van Ps. c: 3, 4:—

"Gaat tot zijn poorten in met lof,
Met lofzang in zijn heilig hof," enz.

Door den Landdrost, den Wel-Edelen Heer Andries Spies, Voorzitter der Bouw-Commissie, werd het gebouw als toen overgeleverd aan den kerkeraad, en plegtig vernamen wij de uitnoodiging van den leeraar: "In den naam van God den Vader, den Zoon, en den Heiligen Geest open ik dit gebouw, en noodig de gemeente van Utrecht om binnen te treden." Nadat de verheugde schare aan deze uitnoodiging had gehoord gegeven, werd zij door den Wel-Eerw. Consulent met eene hartelijke toespraak in het gebouw welkom geheeten, en met dankbare harten hief zij aan—van de zitplaatsen opstaande—het inwijdings lied, Psalm lxxxiv: 1:—

"Hoe lieflijk, hoe vol heilgenot,
O Heer der legerscharen God
Zijn mij uw huis en tempelzangen," enz.

Uit dien Psalm werd ook door den leeraar de inwijdings tekst genomen:—"Welgelukzalig zijn zij, die in uw huis wonen, zij prijzen U gestadiglijk."

Het kerkgebouw doet de gemeente van Utrecht, en vooral den heeren der bouwcommissie, waarlijk eer aan; het is net, sterk en aanzienlijk, met eene consistorie en logeerkamer voor den consulent. Wij weten waarlijk van geen enkele plaats aan deze zijde der Oranjerivier, waar de emigranten, zoo spoedig na hunne vestiging op eene bepaalde plaats, zulk een kerkgebouw hebben opgetrokken. Het is thans omtrent vier jaren geleden sedert de menschen naar die streken zijn getrokken, en nu reeds vóór dat zij voor hen zelven gerieflijke woningen hebben vervaardigd, staat er op hun dorp een net, aanzienlijk, sterk kerkgebouw.

Het zoogenaamde dorp, "Dordrecht," door den Eerw. Heer Van der Hoff eenigen tijd geleden gesticht—waarop zoo hooge roem werd gedragen in de Kaapsche en Hollandsche kranten—bestaat niet meer. De plaats waarop het dorp stond was ver binnen de Natalsche grens, en sedert die aan den Heer Pretorius is bekend aangewezen, is de eenige inwoner van Dordrecht naar Over-Vaal verhuisd.

KERK TE LIJDENBURG.

Ontvangen van Ds. N. J. Hofmeijr, te Calvinia, ...£2 14 0

A. FAURE.

Leeuwenrust,
16 Mei, 1857.

OFFICIEEL.

ZENDINGWEZEN.

Ontvangen van den Broeder Diaken P. G. Leeb, het gecolteerde te Richmond, ...£3 9 6

P. E. FAURE,
Thesaurier.

Waterloo, aan den Wijnberg,
Mei 13, 1857.

Van de Sandt de Villiers & Co., Drukkers.

DE GEREFORMEERDE KERKBODE
IN ZUID AFRIKA.

DEEL IX.] ZATURDAG, JUNIJ 6, 1857. [No. 12.

DE GROOTE KONING.

Hij moet als Koning heerschen.—
1 Kor. xv : 25ᵃ.

Er bestaat een volk op aarde, dat zeer veel bevreemdends van zich zou kunnen verhalen. Het wordt geregeerd naar vaste wetten. Het kan echter met geen der volken van onze aarde vergeleken worden. Vraagt gij, welk land het bewoont, het antwoordt u, dat het zich aan geen bepaald land van dezen aardbol hecht, noch zich binnen bepaalde grenzen beperkt. Wilt gij weten, welke taal het spreekt, het antwoordt u, dat het aan geen der ons bekende talen de voorkeur geeft. Dat is wel een wonderbaar volk ! Geen bepaald land tot zijne woning, geen bijzondere taal tot zijn gebruik. Desniettemin is het onderling veel inniger vereenigd in denzelfden geest, dan eenig volk, dat een bepaald land tot zijne woning en ééne en dezelfde taal in gebruik heeft. Maar nog meer. Het bedient zich van geen staande legermagt en ook niet van wapenen, zooals de volken der aarde ze gebruiken, en toch gaat het onophoudelijk op overwinningen uit en wordt al talrijker en talrijker, terwijl zijne sterkte eenvoudig schijnt te bestaan in de kracht van een woord, van eenen enkelen naam, en van hetgeen het omtrent dien naam heeft te getuigen. In deze getuigenis schijnt wel, althans voor velen, eene onwederstaanbare kracht verscholen te zijn ; want duizendmaal is het reeds gebeurd, dat iemand door de eenvoudige getuigenis van dezen naam geheel is veranderd en tot dit volk heeft willen behooren, terwijl hij er vroeger niets van wilde weten, ja, zich geweldig geërgerd zou hebben, als men in zijne tegenwoordigheid van dit bij velen verachte volk had gesproken. Bij velen veracht, — en het moest zoo hoog geëerd zijn op aarde, niet ter wille van hetgeen het in zich zelf is, maar ter wille van hem, die aan het hoofd staat ! In zich zelf wil dit volk niets zijn. Zij getuigen allen, dat zij niet waardig zijn te leven. Maar ter wille van hem, die aan het hoofd van dit volk staat, die de Koning van dit volk is en door wien het alleen bestaat en bestaan blijven zal, moesten allen het eeren. Beginnen zij, die tot dit volk behooren, van dezen Koning te spreken, dan is het, alsof zij geen namen kunnen vinden, die heerlijk genoeg voor Hem zijn ; als zij van dezen Koning beginnen te spreken, is er geen eind aan hunnen lof. Daar zijn er geweest, die zich op allerlei wijze voor Hem hebben laten onderdrukken, vervolgen, martelen, dooden. Geen kerker, geen folterwerktuigen, geen brandstapel heeft velen kunnen verhinderen, dezen Koning getrouw te blijven. Dit is, voor wie niet alles weet, te meer bevreemdend, omdat zij allen eenparig getuigen, dat deze Koning hen niet noodig heeft, om een magtig en heerlijk Koning te zijn. Verlangen wij nu dezen Koning te zien, dan is het: „ Hij is niet te zien op deze aarde ;" en zoo moeten wij ons vergenoegen met alles te gelooven, wat zijn volk wonderbaars van Hem verhaalt. Weigeren wij dit, dan verzekert men ons, dat ook wij ons hoe eerder des te beter aan zijne magt hebben te onderwerpen, onverschillig wie en wat wij

zijn. Weigeren wij, oogenblikkelijk begint men den krijgstogt tegen ons op de bij dit volk gewone manier, door de getuigenis, die het van Hem heeft. Men roept ons toe: Hij moet als Koning heerschen —, en daarmede worden wij uitgenoodigd, om ons aan Jezus Christus te onderwerpen.

Dat Jezus als Koning heerschen moet, hoevelen zijn er, die leven alsof zij het niet behoefden te gelooven. Het is verre, dat onder de begrippen, welke de wereld toejuicht, ook dit behooren zou, dat Jezus alle magt in hemel en op aarde heeft. Immers behoort geenszins tot de meest algemeen toegejuichte begrippen, dat er niets van eenig belang voor het huisselijk, maatschappelijk of staatkundig leven begonnen of ondernomen moet worden, zonder Hem daarbij te raadplegen, zijnen naam daarbij aanteroepen, zijnen zegen daarbij af te smeeken. Geenszins behoort tot de meest algemeen toegejuichte begrippen dit, dat Jezus alle magt heeft in hemel en op aarde, en derhalve ook is ons huis, derhalve ook met betrekking tot dingen, die ons maatschappelijk en staatkundig leven aangaan. Willen wij der waarheid hulde doen, dan moeten wij erkennen, dat de wereld den levenden Christus zich geheel anders voorstelt dan als een Koning, zonder wien er niet behoorlijk geregeerd en bestuurd kan worden; geheel anders dan als een Heer, zonder wien het maatschappelijk en staatkundig leven zeer ongoddelijk wordt. De zelfstandigheid van den mensch wordt er veel luider dan zijne onbepaalde afhankelijkheid van Jezus gepredikt. Daartegenover moeten wij Jezus' eer handhaven, de eer van Jezus, die door God tot Koning der koningen gemaakt is. Gelooft gij, dat Jezus werkelijk de Overste van de Koningen der aarde is, en derhalve niet geacht mag worden, zich alleen met de kerkelijke zaken, maar wel zekerlijk ook met de dingen, die het maatschappelijk en staatkundig leven aangaan, in te laten; toon dan, dat gij het gelooft. Toon dan in woord en daad, dat gij Jezus Christus erkent voor uwen Heer, dien gij te raadplegen en te gehoorzamen hebt in alle dingen, en meen niet, dat gij Hem zijne eere geeft, indien gij alleen naar Hem vraagt om behouden te worden van het eeuwig verderf. Spreekt het Evangelie dan nooit van iets anders, dan van hetgeen op het eeuwige leven betrekking heeft? Zijn de apostolische brieven niet vol van raadgevingen, opwekkingen en vermaningen voor het leven dezes tegenwoordigen tijds? Is het koningrijk der hemelen door den Heer Jezus dan niet vergeleken met een zuurdeesem, die het geheele deeg moet doordringen? Of zal men zeggen, dat de Heer in de dagen zijns aardschen levens zich zorgvuldig onthouden heeft van al wat niet tot het gebied van het Godsrijk behoorde? Nergens geeft het Evangelie onzes Heeren ons regt tot de stelling, dat Hij zijn gebied niet verder uitstrekt dan de geestelijke belangen zijner gemeente reiken. Zijn woord: "Mij is gegeven alle magt in hemel en op aarde," blijft in volkomen overeenstemming met zijne geheele verschijning, met de prediking zijner Apostelen. Hij moet als Koning heerschen. Alles moet Hem onderworpen zijn. Och of de dag spoedig aanbrak, op welken wij konden zeggen, dat dit ook tot de meest toegejuichte begrippen der Christelijke wereld behoort.

Jezus moet als Koning heerschen, en wij moeten doen wat wij kunnen, om zijn koningrijk al verder en verder uit te breiden. De belangen van zijn koningrijk moeten ons ter harte gaan als de dierbaarste belangen van onszelven. Wie heeft niet opgemerkt, dat het voornamelijk de stoffelijke belangen der menschheid zijn, voor welke de meesten een open hart en oog hebben. Reusachtige ondernemingen, bij welke zooveel mogelijk al wat de verschillende wetenschappen aan het licht gebragt hebben, wordt

toegepast, trekken meer dan ooit de aandacht en wekken de belangstelling. Alle krachten worden ingespannen om te doen, wat men vroeger onmogelijk zou genoemd, of had men er bij gerucht van gehoord, voor fabelachtig zou gehouden hebben. Maar onder de belangen, die men behartigen moet, behoorde wel de eerste plaats in te nemen de uitbreiding van het rijk des Heeren Jezus. Alles moet daaraan ondergeschikt, alles moet daaraan dienstbaar gemaakt worden, alles dienstbaar voor Jezus, den grooten Koning!

EEN VERHAAL

UIT DE EGYPTISCHE KERK DER DERDE EEUW.

HOOFDSTUK VI.

(*Vervolg van bladz.* 166, *Deel* 9.)

Alvorens eene enkele schrede verder te willen gaan, haastte Cleon zich om Caius Sertorius met zijne nieuwe overtuiging en voornemen bekend te maken. Hij had er zich op voorbereid om menig hard en bitter woord te zullen vernemen, hij kende des grijsaards hart—hij kende de teederheid die onder al zijne uiterlijke ruwheid verborgen lag—hij wist hoe al die verborgen schat van liefde in Maia was opgelost—en hij wist ook dat hij hem juist op dat zwakke punt zou moeten wonden—hij, die toen hij een gevangene en een vreemdeling was, door Sertorius als een kind was bemind en geleid geworden. En hij wist ook dat de reden die hij hem tot opheldering van zijn gedrag zou moeten geven, door Sertorius slechts als een nietige dekmantel, voor de laagste en meest beredeneerde ondankbaarheid zou beschouwd worden. Met zachtmoedigheid maar tevens op een' kalmen beslissenden toon die geen gelegenheid tot tegenspraak gaf, beleed en verklaarde hij daarom zijn geloof.

De oude krijgsman hoorde hem met norsch stilzwijgen aan, gedurende eenige oogenblikken gaf hij hem geen antwoord, maar eindelijk zeide hij, met bitteren ernst—„kies tusschen uwe nieuwe goden en Maia—*beiden* kunt gij niet bezitten."

Cleons voornemens kon niet weifelen—maar hoe kon hij het aan den ouden Romein verklaren dat er een was, wiens eisch van gehoorzaamheid en trouw, hooger gold dan die van zijnen weldoener, redder, vader en verloofde bruid? Hij poogde hem niet te wederleggen, maar liet zich stilzwijgend op smadelijke wijze uit het huis drijven, want hij gevoelde dat de oude man, gezind als hij was, niet anders handelen kon; en in zijn medelijden jegens zijnen ouden, edelmoedigen vriend—zijn' vader—de vader zijner Maia—vergat hij bijna zijn eigen zwaarder lot. En toch, niet zwaarder—moeijelijk en pijnlijk als het was—want kon hij niet *bidden*, en bidden voor Maia? Maar hem wachtte nog een andere strijd. Het zegt iets in eene wereld, die aan God vervreemd is—wat meer zegt—die in vijandschap is tegen God—om Zijn Woord tot regel van onzen levenswandel te stellen—om er ons leven niet slechts in het algemeen naar te rigten, maar om dag aan dag, in elk bezwaar, met eenvoudigheid des harten dáár licht en besturing te zoeken, met het vast besluit om in alles te doen, niet wat eigen wil, gemakzucht of menschelijk gezag, al is het ook onder goddelijke toelating, vóórschrijven, maar wat God zelf aanwijst—het zegt wat om niets tusschen onze ziel en Gods onmiddelijk bevel te gedoogen, maar Hem in *alle* dingen meer te gehoorzamen dan den mensch. Het *zegt veel*—veel meer dan een ander zou vermogen, indien het niet *meer* nog in zich sloot—indien het niet te kennen gaf, dat God onze Vader aan onze zijde staat, gereed om met den klimmenden nood, ook meerdere genade te geven. Stond er niet voor het bevel: „Wandel voor mijn aangezigt en zijt opregt," deze bemoedigende en versterkende verzekering: „Ik ben God, de Almagtige?"

Op dit enge spoor, dezen naauwen weg van gehoorzaamheid en *vrede*—want zij zijn beide één—had Cleon den voet gezet, en God gaf hem een eenvoudig hart.

Terwijl hij de Evangeliën en de Zendbrieven las, kwam hij tot de overtuiging, dat zijne roeping als krijgsman niet van God was; dat het eenen volgeling van Hem, die boozen niet wederstond, geenszins betaamde zijn levensonderhoud door den strijd te verdienen. Zelfs het dragen des zwaards in eene regtvaardige zaak kon Cleon niet overeenbrengen met

den geest van Hem, die den discipel bestrafte, die Hem met het zwaard trachte te verdedigen; en de oorlogen van het keizerrijk, waarin hij deel genomen had, hadden vaak hunnen oorsprong in ongeregeldheid en onregtvaardigheid—oorlogen van verovering, van plundering, of zelfzuchtigen strijd tusschen mededingende Opperhoofden: "Wij," dacht hij, "zijn tot volmaaktheid geroepen, *even als* onze Vader in den hemel volmaakt is, en Hij zendt zijnen regen over regtvaardigen en onregtvaardigen." Verdraagzaamheid en goed vertrouwen zijn onze eenige wapens. Zooals God met ons gehandeld heeft—zoo als Hij met de geheele wereld handelt—moeten ook wij handelen—met geduld en verdraagzaamheid. Want toen de Heer Jezus Zijne zending uit den Profeet Jesaja voorlas, sloot Hij het boek plotseling vóór dat Hij tot het slot genaderd was. De "dag der wrake" is nog niet gekomen.

Als een jonge man en een nieuweling raadpleegde hij hieromtrent velen der ouderlingen en voorgangers, doch zij konden niet overeenstemmen. Isidore zeide dat sommige opregte discipelen in de keizerlijke legerbenden gestreden hadden, en dat sommigen dit geweigerd en liever het lijden verkozen hadden; doch hij weigerde hem eenigen bepaalden raad te geven, en wees hem op Gods geopenbaarden wil, er bijvoegende dat overtuigingen op menschelijk gezag steunende, tegen den storm niet bestand zijn.

De Romeinsche soldaten werden vaak verpligt om plegtigheden bij te wonen en er zelfs deel aan te nemen, welke geen christen gedoogen kon—en sommigen rieden Cleon aan althans te wachten tot een dergelijke bevel tot hem zou worden gebragt, en de vervolging niet over zich te roepen. Zijn oude bekende, Papias, zettede hem vooral daartoe aan, en waarschuwde hem met menige voorzigtige spreuk tegen de geestdrift der jeugd en der nieuwe overtuigingen.

Cleon besloot om tot aan zijnen doop te wachten; niet omdat zijn voorremen zwak was, maar juist omdat hij gevoelde dat het stand zou houden. Eindelijk liep zijn proeftijd af; zijne katechetische loopbaan was voltooid, en op het aanstaande Paaschfeest, zou de vrome en verstandige Bisschop Dionysius hem met de overige catechumenen doopen.

Het was een heerlijke lente morgen op den dag voor het Paaschfeest. De christenen van Alexandria begaven zich in groepen van twee of drie naar het graf van een hunner martelaren, gelegen in een stil en eenzaam oord aan den oever van eene der uitwateringen van den Nijl. Het was zijn *geboorte dag*, zoo als zij de verjaardagen van der martelaren dood plagten te noemen, en zij verzamelden zich aan zijn graf, om hunne Paaschliederen van hoop en dankzegging te zingen.

Op dien dag zou ook de heilige doop worden bediend, want de eerste christenen verheugden er zich in om juist op dat tijdperk, waarop Christus "de banden des doods verbrak en de poorten des eeuwigen levens aan alle geloovigen ontsloot," het gezegend zinnebeeld van hun eigen dood en opstanding met Christus te vieren. Het was een vreugdevol en beteekenisvol feest. Een diepe ernst rustte op de kleine schaar en een bijzonder gevoel van teederheid en broederlijke liefde, want zij wisten dat een storm der vervolging boven hunne hoofden te zamen trok, en zij schuilden gezamenlijk onder de vleugelen des Almagtigen. De magten der aarde bedreigden hen; maar de kracht des Allerhoogsten overschaduwde hen, en zij hadden vrede.

Het was een rustig oord; de dauw lag nog op de aarde; de rijzende zon glinsterde in de dauwdruppelen, en gloeide in de rivier, hare schuinsche gouden stralen door het loof der palmboomen werpende, die rondom het graf van den martelaar groeiden.

Openlijk en plegtig zwoeren de Catechumenen één voor één de wereld, het vleesch, en den booze af—eene belijdenis die voor menig een onder hen eerlang van diepe beteekenis kon worden. Eén voor één daalden zij neder in de rivier "met Christus begraven"—één voor één rezen zij uit het water op, zinnebeeldig voorstellende hoe zij ongeschonden uit den zondvloed des doods verrezen waren—de dood, de vloek der zonde—door de opstanding van Christus.

Daarna bekleedden hen de ouderlingen en diakenen met de witte kleederen der reinheid—gelijk zij eenmaal hopen te staan voor den troon in kleederen gewasschen en gereinigd in het bloed des Lams; toen knielden zij allen neder voor den Bisschop Dionysius, die hen verze-

gelde met het teeken des kruises, als de leus waaronder zij zouden strijden, en die hen zalfde met de gewijde olie, ten teeken dat zij eene heilige priesterschaar waren, afgezonderd om geestelijke offeranden te offeren, Gode welgevallig door Jezus Christus, het groote zoenoffer en den grooten Hoogepriester.

Nu vereenigde zich de geheele vergadering in het zingen van een hunner opstandings-liederen; en toen de laatste nagalm van het blijmoedig koor in het frissche morgenwindje wegstierf, toen schenen de vogelen des hemels en de stilvlietende wateren der rivier, en het jeugdig loof dat in de morgenkoelte nestelde, alles scheen voor Cleon het antwoord te herhalen, "De Heer is waarlijk opgestaan."

Op den volgenden dag vergaderden de Alexandrijnsche Christenen weder in Isidore's huis; en na de Agape, of het algemeen liefdemaal, zat Cleon voor de eerste maal, in vreugde en eenvoudigheid des harten, aan hetgeen de kleine Alce "het verbondsfeest van den gezegenden Jezus" had genoemd.

Cleon bragt de eerste week na zijnen doop—de week waarin de nieuw gedoopten in hunne witte gewaden gekleed bleven—in het huis zijner zuster door. Het was een tijdperk van rust—en hieraan had hij grootelijks behoefte. De regterhand, welke hij had moeten afhouwen, kan niet worden hersteld, en de wond genas niet. Hij had zoo geheel in en voor Maia geleefd, dat hem voor de aarde geen hoop, geen wensch meer overbleef. Elke dag leerde hem dit dieper gevoelen, en er waren oogenblikken, waarin het hem in den gelukkigen huiselijken kring zijner zuster ondragelijk was. Op zulke tijden achtte hij het beter om den strijd te laten varen, daar hij zich dan in de eenzaamheid minder alléén govoelde—dáár toch naderde God tot hem, in zijne gezegende betrekking tot het wedergeboren gemoed, en dan kon hij zijn gansche hart in het gebed uitstorten voor haar, wier naam hij aan anderen niet kon noemen. Deze week van rust was een tijd van verfrissching en versterking, tegen den op handen zijnden strijd; want nog voor dat zij ten einde liep, werd er een feest ter eere van 's Keizers verjaardag, in Alexandria, afgekondigd; het werd bepaald dat zijn beeld in triomf door de straten zou worden gedragen, en dat de krijgslieden het vereeren, en voor hem aan de goden van Rome offeren zouden.

Nu bleef er dus voor Cleon geene keus meer over. Hij wist wat hem wachtte, doch verheugde er zich over, dat de eisch van zulken aard was als die geen schaduw of mogelijkheid van twijfel of toegefelijkheid in zijn gemoed kon achterlaten.

Eindelijk brak de feestdag aan, een dag van onbewolkten Egyptischen zonneschijn even als die, waarop hij Maia met haar dankoffer voor de overstrooming aan de treden des tempels had ontmoet. Het geluid der bazuinen en de vrolijke toebereidselen, die alom in de stad gemaakt werden, drongen hem duizend herinneringen in het hart. De storm der twijfelingen, die door dien helderen dag van zonneschijn, slechts voor een korten tijd, tot zwijgen was gebragt, was nu voor altijd gestild door de stem van Hem, die alléén zulke stormen stillen kan, en in zijne ziel was er groote kalmte. Maar wie kan zeggen welk een geweldige storm hem op dezen dag boven het hoofd hing, gereed om los te barsten?

Hij zag reeds den storm komen; in elke luide toejuiching, in elken gespannen blik, in elke opgewondene beweging der menigte zag hij den orkaan langzaam, doch zeker naderen;—maar sterk in de kracht der gehoorzaamheid trad hij kalm en rustig op den weg van pligt voort, gereed om dien te ontmoeten.

De optogt verzamelde zich en trok met vrolijke pracht door de straten voort; priesters in lange witte kleederen, met bloemen bekranst, witte ossen voor het offer leidende,—kinderen met bloemen en kleine banieren, die met blijden trots, naar hunne moeders en zusters in de menigte opzagen—krijgslieden met hunne wuivende vederbossen, schitterende wapenrusting en koelbloedige gelaatstrekken, voorttredende op het wild en eentoonig geklank der oostersche muzijk;—Cleon reed onder zijne medegezellen, en het volk juichte hun met geestdrift toe en wierp bloemkransen op den weg waar zij voorttrokken.

Eindelijk bereikte de optogt het verheven plein, waar het offer zou gebragt worden. Eén voor één naderden de soldaten om wierook te strooijen voor het beeld des keizers en om den gewonen eed, "bij den geest des keizers" te zweren. Cleon alleen, weigerde deze afgodische eerbewijzing te brengen. De menigte, die

niet wist waaraan het oponthoud moest worden toegeschreven, begon ongeduldig te worden, maar zoodra zij met de oorzaak bekend werden, veranderde hun ongeduld in woede—zelfs zij, die nog niet bekend waren met de toedragt der zaak, deelden in de algemeene spanning. Duizend woedende blikken werden op hem geworpen—duizend stemmen barstten in kreten van verachting en razernij over hem los—duizend armen verhieven zich dreigend tegen den man, die het had durven wagen om de feestelijke stemming des volks op zulk eene ongunstige wijze te storen. Doch Cleon stond bedaard in het midden der woedende menigte, terwijl eene kalme geestdrift zijn gelaat bestraalde. "Ik kan bij uwe goden niet zweren," zeide hij, "want zij zijn geene goden. Er is slechts één God, de Vader, en één Heer, Jezus Christus, dien wij dienen: ik ben een Christen."

Velen trachtten hem ernstig te overreden, uit medelijden met zijne jeugd; en uit de groep, die het meest nabij hem stond fluisterde hem eene stem toe—

"Wat kwaad ligt er in om een weinig wierook te strooijen, ten gevalle van het volk, of om eenen eed te zweren, die niemand schaden kan?"

Was het de stem des verzoekers? Cleon keerde zich snel om, en vóór dat hem de schare geheel verbergen kon, viel zijn oog op den scherpen, rusteloozen blik van den rijken koopman, Papias.

Een vriendelijk oude man poogde hem te dwingen om het wierookvat in de hand te nemen; maar Cleon wees hem met zachtmoedigheid af; in elke verzoeking, op elke dreiging bleef hij antwoorden:—

"Ik kan niet anders—ik ben een Christen."

De woede der menigte klom ten top—zij wilden hem verscheuren, uitroepende: "De dood voor den goddelooze!" "aan het kruis met den aanbidder des Gekruisten!" doch de geregtsdienaren, zijne armen gebonden hebbende, droegen hem met geweld door de zaamgevloeide schare heen, naar de gevangenis. Een steen echter, die op den slaap zijns hoofds gemikt was, bragt hem eene diepe snede toe in het voorhoofd—zijne lip krulde, en voor een oogenblik straalde er diepe verachting in zijn oog op het hooren van den vreugdekreet, die deze onmenschelijke daad aan de menigte ontlokte. En toch waren onder diezelfde schare vrouwen, die ter redding hunner dierbaren gewillig het leven zouden hebben afgelegd, en mannen die niet zonder tranen hunne kleine kinderen konden zien lijden. Hoe dan was het mogelijk? Cleon herinnerde zich het *kruis*, en hield op zich te verwonderen of ongeduldig te zijn.

(*Te worden vervolgd.*)

BRIEVEN UIT ROME.

(*Vervolg van bladz.* 170.)

TIENDE BRIEF.

HENRI AAN EUGENIUS.

Rome, Maart, 1847.

Waarde Eugenius!

De tweede brief van den heer Manson, heeft mij vreeselijk ontroerd. Reeds verscheidene jaren woon ik te Rome, en toch waren die dingen mij tot heden geheel onbekend! De ongeregtigheden, die door den mond dier onvoorzigtige priesters ontdekt worden, toonen maar al te zeer dat er te Rome vele misbruiken in het bestuur der kerkelijke aangelegenheden bestaan, en dat eene hervorming noodzakelijk is.

Moedeloos, neêrgeslagen, gedrukt door eene menigte van treurige denkbeelden, zocht ik in de eenzaamheid roost en opbeuring.

Op zekeren dag had ik mij daartoe, na den maaltijd, onder de bogen van het Amfitheater van Flavius begeven, en zat daar, in mijne gedachten geheel verzonken, op een plaats die mij het eenzaamst voorgekomen was, toen het gedruisch van personen, die naderden, mij uit mijne gepeinzen ontwaken deed, en ik mijne drie vrienden zag verschijnen, die, toen zij mij zagen, blijken van groote vreugde gaven.

Nadat wij de eerste woorden gewisseld hadden, zeide de Waldenser, met zijn gewonen ernst, dat hij niet wist wat hij van mij denken moest, daar ik ons aangevangen onderhoud zoo vreemd had afgebroken.

— Of gij meent gelijk te hebben, zeide hij, en dan moest gij het terrein niet verlaten; of gij gevoelt dat gij ongelijk hebt, en dan moest gij dit gewaad niet langer dragen; of eindelijk gij weifelt, en dan moest gij achter de waarheid trachten te komen, ten einde

als gij haar gevonden hebt, haar ook te volgen.

Ik antwoordde zeker te zijn dat de waarheid aan mijne zijde was, maar dat het onmogelijk was om te antwoorden op bewijzen die uit den Bijbel genomen waren, als men het gezag van de Kerk niet erkennen wilde.

Welnu, hernam hij, ik zal gaarne het gezag van uwe Kerk in onzen strijd toelaten. Zijt gij nu tevreden?—ik verzocht hem dat hij zich nader verklaren zou:

Ik neem het gezag van de *Roomsche Kerk* niet aan, want deed ik dit, dan zou ik tevens het gezond verstand moeten ter zijde stellen; maar om u bij onze discussie te krachtiger en duidelijker van uwe dwalingen te overtuigen, zal ik mij op uw terrein plaatsen en wij zullen ons onderwerp bekijken, volgens de verklaring van dezelfde kerkvaders, die het zóó verklaard hebben als het Concilie van Trente verordend heeft, in zijne vierde zitting.

De Heer Manson zeide dat ook hij het gezag der Roomsche Kerk niet geheel en al erkende, maar dat hij toch niet begrijpen kon, hoe men dit gezag, niet dan met verloochening van het gezond verstand, zou kunnen erkennen.

Dat is thans onze hoofd-kwestie niet, antwoordde de Heer Pasquali; ik wil u dus alleen maar herinneren, hoe men, bij het aannemen van het onfeilbaar gezag van de Roomsche Kerk, tevens vier of vijf tegenstrijdigheden, de eene al dwazer dan de andere, moet aannemen. Men moet, b. v. aannemen dat de Bijbel duister en onbegrijpelijk is in de dingen die klaarder zijn dan de zon, zoo als onder anderen, de zaligheid uit genade. Bovendien, moet men hem voor klaar en duidelijk houden in dingen die allerduisterst zijn, zelfs in zulke die er niet eens in vermeld worden, zoo als het geval is met het onfeilbaar gezag van de Kerk. Men moet aannemen dat eene vereeniging van feilbare menschen eene onfeilbaarheid vormt; men moet, in strijd met de duidelijkste uitspraken van de rede, erkennen dat een mensch, die van nature aan dwaling onderworpen is, zoodra hij, hetzij door intrigue, hetzij door geld, tot de pausselijke waardigheid verheven is, onfeilbaar wordt; dat de besluiten van de Conciliën, ofschoon zij meermalen met elkander strijden, onfeilbaar zijn;—dat als de eene Paus onfeilbaar omverwerpt, wat een andere onfeilbaar vastgesteld heeft, beiden toch onfeilbaar zijn;—zijn zulke dingen niet in strijd met het gezond verstand?—Voeg hier nu nog bij dat, terwijl de Roomsche Kerk het tot een leerstuk maakt, dat de uitlegging van den Bijbel niet aan bijzondere personen vergund is, er evenwel eene zoo groote menigte van uitleggers in die Kerk bestaat, dat zoo men hunne werken verzamelen mogt, men eene onmetelijke bibliotheek bijeen zou hebben, en dat de onwaarheden, de grofheden en de lasteringen die zij bevatten, zoo vele zijn dat, zoo men ze bijeenbragt, men deze bevinden zou oneindig verre de valsche verklaringen, die aan de ketters werden toegeschreven, te overtreffen. St. Hieronimus b. v. durft, in zijn apologie aan Pammachius, St. Paulus van kunstenarij en veinzerij beschuldigen.—Mijnheer de abt, zoo besloot hij, heeft te veel gezond verstand om de verantwoordelijkheid van zulke dingen op zich te nemen, maar ook—deze dingen maken thans het onderwerp van ons onderzoek niet uit. Ik zou dus, indien mijnheer de abt er niet tegen heeft, wel willen voortgaan met het primaatschap.

Daar ik mij niet voldoende voorbereid gevoelde, om op de beweringen van den Waldenser, betreffende het gezag der Kerk, te antwoorden, en dit te minder daar hiertoe eene diepere kennis van de geschiedenis noodzakelijk was, was ik blijde dat hij op de kwestie over het primaatschap terugkomen wilde. De plaats was eenzaam; niemand kon ons storen; en nadat wij ons op een omvergevallen pilaar hadden nedergezet, zetten wij ons vorig onderhoud voort, dat, gelijk gij u herinnert, over de beroemde plaats bij Mattheus: "*Gij zijt Petrus* enz." liep.

Denk niet, zoo begon ik, dat ik mij overwonnen acht door hetgeen gij laatst hebt bijgebragt. Gij hebt er u nu eenmaal toegezet om het woord: "*en op dezen steen*" zóó te verklaren dat de steen niet Petrus, maar Jezus Christus is. Het zij zoo. Maar wat hebt gij in te brengen tegen de woorden die volgen: "*Ik zal u geven de sleutelen van het koningrijk der hemelen, en al wat gij binden zult op de aarde, zal gebonden zijn in den hemel, en al wat gij ontbonden zult hebben op de aarde, zal in den hemel*

ontbonden zijn?" Het is boven allen twijfel verheven, dat Jezus hier aan Petrus die magt geeft, die onder den naam: *magt der sleutelen* bekend is, d. i. het regt om de Kerk te regeren, het vermogen om de zonde te vergeven, de zielen door den ban en door de prediking van 't Evangelie te binden; de wettige overdragt aan anderen van dit regt, van dat om de H. Schrift uit te leggen, de dienaren te wijden en, in één woord, al wat tot de regering der Kerk behoort. Het symbool der sleutelen is het symbool van de uitgestrektste, onbeperktste magt. St. Petrus dus heeft met de belofte van de sleutelen van het koningrijk der hemelen, tevens de belofte ontvangen eener volstrekte en onbeperkte magt.

Gij zelf, mijnheer de abt, doet mij, zonder dat te willen, het antwoord aan de hand. De sleutelen zijn, zegt gij, een teeken van magt. Wij willen dus zien wat de Bijbel van die magt, die door het beeld van sleutelen wordt aangeduid, zegt, en tevens of die magt aan Petrus alleen is opgedragen. *"Al wat gij op aarde gebonden zult hebben, zal in den hemel gebonden zijn, en al wat gij op aarde ontbonden zult hebben, zal in den hemel ontbonden zijn."* Jezus zelf beschrijft en bepaalt de symbolische magt der sleutelen. Die magt nu werd niet slechts aan Petrus toegezegd, maar aan alle Christenen, niet maar aan bisschoppen en priesters, maar aan ieder waarachtig Christen, hij mag priester zijn of leek.

De buitensporige bewering van onzen Waldenser verwekte bij mij even als bij den Heer Manson een glimlach.

Maar Pasquali, zijn' Bijbel weêr uit den zak halende, zeide:

Ik beweer niets zonder goeden grond; lees, als ik u verzoeken mag, Matth. XVIII: 18.

Hij deed ons hierbij zien dat, ofschoon eene traditionele uitlegkunde voorgeeft dat deze woorden van vers 18, tot de Apostelen alleen gerigt waren, even als die welke Joh. XX: 21—23 voorkomen, zij inderdaad toch niet alleen tot de Apostelen, maar ook *tot de Discipelen* gerigt werden. Deze woorden behelsden eene belofte die vervuld werd (zegt het Concilie van Trente) in het XXste hoofdstuk van het Evangelie van Johannes vers 23, toen Jezus inderdaad gaf wat hij beloofd had, te weten de magt om de zonden te vergeven of te houden.

Indien gij dus het Evangelie goed beschouwt. Joh. XX met Luc. XXIV vergelijkende, dan zult gij bevinden dat Jezus aan de discipelen de magt verleende om de zonden te vergeven, op den avond van de opstanding, toen de beide discipelen van Emmaus naar Jeruzalem terug gekeerd, de elven *en hen die met hen waren* (Luk. XXIV: 23), te zamen vonden. De magt der sleutelen werd dus niet bij uitsluiting aan Petrus alleen gegeven, gelijk Rome voorgeeft; ook niet aan de Apostelen alleen, gelijk andere uitleggers willen; maar aan al de discipelen.

Door deze magt dus, zoo besloot hij, wordt het primaatschap van Petrus zelfs uitgesloten en ontkend.

Maar—wat wordt er dan van de Apostolische opvolging? vroeg de Heer Manson.

Zij wordt, zeide de Waldenser, wat zij worden moet. DE APOSTELEN KUNNEN ALS APOSTELEN GEEN OPVOLGERS HEBBEN; als discipelen hebben zij alle ware Christenen die met hen hetzelfde geloof belijden, tot opvolgers.

En de magt der Kerke welke door de opvolging overgedragen wordt? ging de Heer Manson voort.

In den Bijbel wordt er geen enkel woord van zulk eene overdragt gevonden, antwoordde de Waldenser; DE MAGT DER KERK HEEFT HAREN GROND IN HAAR EENIG HOOFD JEZUS CHRISTUS. De Kerk is het ligchaam van Christus; de Christenen of de discipelen zijn de leden van dat ligchaam waarvan Christus het Hoofd is; waaruit volgt dat het gezag der Kerk niets anders is dan de magt van Jezus Christus, welke door Hem aan Zijn ligchaam medegedeeld wordt voor zoo ver Hij met dat ligchaam als Hoofd verbonden is.

Dus zou, volgens u, hernam ik, ieder Christen de magt der sleutelen hebben; dus zou er geen onderscheid meer wezen van bisschoppen, van priesters, zelfs niet van leeken! Ieder zou het vermogen bezitten om de zonde te vergeven, en de Kerk zou niet meer een goed geregelde maatschappij maar eene schrikkelijke anarchie wezen!

Niet alleen de Heer Manson, ook de Heer Sweetman stond hier aan mijne

zijde. Maar de Waldenser herinnerde ons, dat wij van ons onderwerp (het primaatschap van den paus) waren afgedwaald, en verzocht ons alzoo dat wij voor 't oogenblik deze tegenwerping zouden laten rusten om er op terug te komen, als wij over de natuur van de Kerk gingen handelen; gaarne toch, zeide hij, zou hij ons nu daarop het antwoord geven, maar dan zouden wij te ver afdwalen van ons tegenwoordig onderwerp.

Ik maakte er hem nu opmerkzaam op dat hij zijn woord, waarbij hij beloofd had om naar de beginselen der Roomsche Kerk de zaak te bespreken, niet gehouden had. Hierop haalde hij een aanteekeningboekje uit zijn zak waarin eenige plaatsen uit de kerkvaders aangeteekend waren.

Welaan! zeide hij, ik ben bereid om woord te houden. Het concilie van Trente schrijft, in zijn vierde zitting, voor, dat de Bijbel uitgelegd moet worden, volgens het *eenstemmig* gevoelen der kerkvaders. Zoo willen wij dan zien wat de plaats: "*En ik zal u de sleutelen,*" enz. naar die uitlegging, die de kerkvaders er aan geven, beteekenen moeten.

In de eerste plaats wijs ik op Origenes. Deze spreekt dus: * "Zouden de sleutelen van het koningrijk der hemelen door den Heer soms aan Petrus gegeven zijn, en geene *andere uitverkorenen* die ontvangen hebben? Gelden echter deze woorden: "*Ik zal u de sleutelen*" al de Apostelen, waarom zouden zij ook niet, even als die welke voorgaan en volgen, anderen gelden, ofschoon zij alleen tot Petrus gerigt schijnen? Gij ziet dat Origenes, even als ik geloofde, dat de magt der sleutelen door Jezus gegeven was aan al Zijne discipelen, aan al de uitverkorenen, d. i. aan alle ware Christenen, en niet alleen aan Petrus, of aan de Apostelen alleen.

Hieronimus zegt: † "Gij zegt dat de Kerk op Petrus gebouwd is, maar wij lezen dat zij op al de Apostelen te zamen gebouwd is, en dat *ieder hunner* de sleutelen van het koningrijk der hemelen ontvangen heeft."

Ambrosius‡ verzekert dat wat tot Petrus gezegd werd, ook tot de andere Apostelen gezegd werd: *Ik zal u de sleutelen,*" enz.

* Homil XII in Matth. n°. 11.
† Adv. Jovianum lib. 1.
‡ In Psalm XXXVIII.

Gaudetius * stelt, dat al de Apostelen na Jezus' opstanding met Petrus *de sleutelen van het Koningrijk der hemelen ontvingen*, toen de Heer tot hen zeide: "*Ontvangt den Heiligen Geest.*"

Augustinus † verklaart dat de sleutelen van het Koningrijk der hemelen aan de Kerk gegeven werden toen zij aan Petrus gegeven werden, en op eene andere plaats ‡ zegt hij: "Zal men zeggen dat Petrus en Paulus alleen die sleutelen ontvingen? Neen. Ontvangen Petrus, Jacobus en Johannes en de andere Apostelen ze niet? Zijn het niet die sleutelen die aan de Kerk gegeven werden in welke elken dag de zonden vergeven worden? De sleutelen werden niet aan een enkelen mensch gegeven, maar aan de eenheid der Kerk."

Om evenwel niet te breed te worden, zal ik u alleen nog maar zeggen dat de Waldenser nog verscheidene andere plaatsen uit de kerkvaders, allen van denzelfden tijd, aanhaalde; plaatsen die ik aanteekende om er op te antwoorden; maar nadat hij al die aanhalingen gedaan had en zijn boekje wederom in den zak gestoken had, zeide hij, zich tot mij wendende:

En nu, wat dunkt u, mijnheer de abt? òf uwe kerkvaders zijn ketters even als ik, òf ik ben een katholiek gelijk zij; kies dan nu.

En daarop het woord tot den Heer Manson rigtende, zeide hij:

De kerkelijke oudheid moet men bij de bronnen bestuderen, en niet in de boeken die geschreven werden door zulken, die in de oudheid een steun voor hunne dwalingen zoeken.

Gij kunt wel begrijpen dat ik op dit uit de kerkvaders genomen bewijs eenig antwoord diende te geven; ik zeide dus dat ik mij voorstelde, om wederkeerig even veel plaatsen uit de kerkvaders bij te brengen, plaatsen welke die andere duidelijk en stellig tegenspreken, en door middel van diezelfde woorden: *Ik zal u de sleutelen*, enz. het oppergezag van den paus bewijzen zouden.

Maar de Heer Pasquali antwoordde hierop met zekere gestrengheid.

Dit juist verwachtte ik, mijnheer de

* Orat. LXVI in die.
† De civ. Chr. cap. 30.
‡ Sermo 149 de verbis Domini et Sermo 295 in nat. Apost.

abt. Omdat met het eenstemmig gevoelen van uwe kerkvaders, het *voor* en *tegen* van eene leer kan opgehouden worden, omdat er een bijbelplaats in tweeërlei geheel tegenovergestelden zin mede kan verklaard worden, zult gij moeten belijden, dat het willekeurig beginsel dat door het concilie van Trente werd vastgesteld, valsch en niets beteekenend is; *valsch* omdat het u nooit tot eene ware verklaring brengen kon; *niets beteekenend* omdat gij, terwijl gij meent een zeker beginsel ter verklaring te hebben, gedwongen zijt, de toevlugt te nemen tot een ander, d. i. tot de Kerk, en iedere andere verklaring, hoedanig zij ook zijn moge, op zijde te stellen. Laten wij dus opregt en geheel tot de eenig zekere bron terugkeeren, tot den eenigen regter over alle betwistbare punten, tot het eenige, tot het zuivere woord van God, en laten wij eene oudheid, die zich zelve tegenspreekt, die dienen kan om zijne geleerdheid te toonen, maar nooit om leerstukken te bewijzen, laten zijn en blijven voor hetgeen zij is.

Intusschen was het avond geworden, en daar ik de uitnoodiging ontvangen had, om dien avond bij Mgr. G. door te brengen, wilde ik van mijne vrienden afscheid nemen, maar zij zeiden mij, dat ook zij daar genoodigd waren, en zoo gingen wij er zamen heen.

Terwijl wij voortgingen, vroeg ik den Heer Manson, wie de pastoor was, van wien hij mij in zijne beide brieven geschreven had.

't Is, zeide hij, de pastoor van de St. Maria Magdalena-kerk, een man die niet onkundig schijnt, en professor in de Theologie geweest is. Ook is hij emeritus-censor van de theologische Academie te Rome en theologant bij het heilig officie. Maar hij schijnt, zoo voegde hij er bij, niet zeer ingenomen met de Roomsche Kerk.

Ik zeide dat ik hem gaarne zou leeren kennen, en mijne vrienden toonden zich bereid om mij den volgenden morgen aan hem voor te stellen.

Wat ik op dien droevigen avond, dien ik bij Mgr. G. doorbragt, opmerkte, en wat ik den volgenden dag vernam, zal ik u in mijn volgenden beschrijven. Het waren dingen die mij troffen ja verpletterden, en zulks oneindig meer, dan de discussiën met den Waldenser dat hadden gedaan.

JUDA, DE VOORVADER VAN DEN HEER JEZUS.

(*Vervolg van Bladz.* 173.)

DE ZEGENSPRAAK VAN JAKOB BETREFFENDE JUDA.

Gen. xl: 8—12.

Na de verwerping zijner drie oudste zonen, wendt Jakob zich met de zegenspraak tot Juda.

Juda, gij zijt het. Gij zijt de uitverkorene onder uwe broederen. In hoevele opzigten Juda boven zijne broeders uitstak, behoeft naauwelijks herinnerd te worden.

1. Reeds in de woestijn van Sinaï was zijn stam de aanzienlijkste, en telde (strijdbare mannen boven de 20 jaar) 74,600 (Num. i: 27). Naderhand in de woestijn te Sittim 76,500 (Num. 26: 22).

2. In de eerste jaren, na den intogt der Israëlieten in Kanaän, verkrijgt Juda de grootste magt, zoodat toen, kort na Jozua's dood de vraag ontstond: "Wie zal onder ons het eerst optrekken naar de Kanaänieten, om tegen hen te krijgen?" het antwoord des Heeren beslist: "Juda zal optrekken, ziet Ik heb tot land in zijne hand gegeven."

3. Uit Juda kwamen, van David tot Zedekia, twintig koningen voort, waaronder acht godvreezenden.

4. Juda heeft zijnen naam gegeven aan het rijk der twee stammen, het aanzienlijkste, het meest gezegende, het langst bewaarde.

5. Juda heeft zijnen naam gegeven aan het geheele Israëlietische volk, sedert de Babylonische gevangenschap naar hem Juden, Joden genoemd.

6. Juda heeft zijnen naam gegeven aan het geheele zuidelijk gedeelte van het Heilige land, naar hem Judea genoemd, in onderscheiding van Samaria (het middel-deel) en Galilea (het noordelijk gedeelte). De naam Judea wordt ook aan het geheele Joodsche land gegeven.

7. In den stam van Juda lag de stad Jeruzalem, de trots der Israëlieten.

8. In den stam van Juda lag Bethlehem, de geboorte plaats van den Zaligmaker.

Voorzeker redénen genoeg, om het: "*gij zijt het*" van Jakob te verklaren, en de voortreffelijkheid van Juda boven zijne broeders aan te toonen. En toch, wat is dit alles, vergeleken bij het laatste, uitnemendste?

9. Uit Juda was David: uit David Maria; uit Maria Jezus, de Zoon Davids (Matth. 1: 1.); de Leeuw uit den stam van Juda, de wortel Davids (Op. 5: 5).

Dit was wel voorzeker de voornaamste reden, die den helderzienden Patriarch tot zijnen vierden zoon, boven allen uit, deed zeggen: "Juda, gij zijt het.

U zullen uwe broeders loven. Juda beteekent *lof.* De stam van Juda zoude zoo aanzienlijk wezen, dat de broeders (de andere stammen) hem zouden loven. Dat het aldus geschiedde is duidelijk. Immers in Juda was Jeruzalem, waarheen al de stammen lofzingend opgingen.

Uwe hand zal zijn op den nek uwer vijanden. Deze uitdrukking zinspeelt op de gewone wijze van overwinnaars om op den nek hunner vijanden te treden. Deze profetie werd vervuld reeds terstond na den intrek in Kanaän, bij de schitterende overwinningen door den stam van Juda op de heidenen behaald (Rigt. 1) —en later in David, die het zeggen mogt: "gij omgordet mij met kracht, gij deedt onder mij nederbukken die tegen mij opstonden" (Ps. 18: 40). en later in andere koningen van het rijk der twee stammen.

Voor u zullen zich uws vaders zonen nederbuigen. Hoe ook dit bewaarheid werd, blijkt genoegzaam uit hetgeen wij hebben aangevoerd om de voortreffelijkheid van Juda boven zijne broeders aan te toonen. Herinneren wij nog slechts aan hetgeen wij lezen 1 Kron. 5: 2: "Want Juda werd magtig onder zijne broederen."

9. *Juda is een leeuwenwelp.* Juda wordt hier vergeleken bij een' leeuw, als zijnde deze het zinnebeeld van kracht en moed.

Gij zijt van den roof opgekommen, mijn zoon; deze uitdrukking zinspeelt op eenen verzadigden leeuw, van de effene vlakte naar het gebergte opklimmende.

Hij kromt zich, hij legt zich neder als een oude leeuw. Wie zal hem doen opstaan? Deze woorden zijn dichterlijke beschrijvingen van de rust van Juda na zijne overwinningen, uit welke rust hem niemand zoude kunnen verstoren. Men denke hier, zoo men wil, aan de rust van Salomo, na de roemrijke overwinningen zijns Vaders. En hij had vrede van al zijne zijden rondom. (1 Kon. 4: 25).

10. *De schepter zal van Juda niet wijken, noch de wetgever van tusschen zijne voeten.* De voor de hand liggende opvatting is: de *schepter* (d. i., de koninklijke heerschappij) en de *wetgever* (d. i., de regterlijke magt) zullen in de stam van Juda blijven tot op den tijd van de komst van den Verlosser. De moeijelijkheid in deze schriftuurplaats is, dat de koninklijke heerschappij van Juda reeds bij de Babijlonische ballingschap werd weggenomen en daarna niet weder hersteld. Waaruit zonde volgen, dat de schepter reeds 588 jaren vóór Christus geweken was. Doch het woord "*schepter*" kan ook "*bestuur*" in het algemeen beteekenen, en dan kan de verklaring deze zijn, dat Judà zijn eigen bestuur en zijne eigene regters behouden zoude tot dat de Messias zoude komen. Hetgeen ook geschied is, tot dat kort na den dood des Verlossers, Jeruzalem verwoest werd, het land het bezit werd van vreemden, en de inwoners verbannen werden, om zonder eigen bestuur en zonder eigene wetgeving te blijven tot op dezen dag.

Tot dat Silo komt. Silo beteekent, "de *gezondene,*" of wel "de *vrede aanbrengen.*" Gewoonlijk, gelijk bekend is, wordt deze plaats van den Zaligmaker verstaan. Anderen echter vertalen "Silo" door "*vrede tijd.*" Dan zoude de beteekenis wezen: "Juda zal zoo lang het grootste aanzien hebben, totdat de vrede met de vijanden zal gesloten zijn." Anderen weder, de Rabbijnen namelijk, vertalen: "totdat hij (namelijk de ark) naar Silo zal gekomen zijn, dat is naar die plaats waar de tabernakel in den tijd der regters vertoefde." Deze laatste verklaringen evenwel zijn beide onaannemelijk, behalve voor dezulken, wier streven het is om den Zaligmaker, zoo veel in hun vermogen is, *uit* de schrift te *verbannen,* of *in* de schrift te *verduisteren.*

En denzelven zullen de volken gehoorzaam zijn. Of, gelijk de Engelsche vertaling heeft, "tot hem zullen de volkeren vergaderd worden." Past men dit op Juda toe, wie denkt dan niet aan de regering van David en Salomo. Doch de profetie is van uitgestrekte beteekenis, en slaat op Hem, van wien geschreven is, dat eenmaal alle knieën voor Hem zich buigen zullen.

11. *Hij bindt zijnen jongen ezel aan den wijnstok.* Woorden waarmede Jakob de vruchtbaarheid beschrijft van het land van Juda, dat ook elders (2 Kon. 18: 32) een land van wijngaarden genoemd wordt.

En het veulen zijner ezelin aan den edelsten wijnstok. Dichterlijke herhaling (paralelismus) van het voorgaande.

Hij wascht zijn kleed in den wijn. Ander beeld van overvloed, waarmede Jakob wilde te kennen geven, hoe groot de menigte der wijngaarden in Juda zijn zoude.

En zijnen mantel in wijndruiven bloed. Insgelijks-herhaling van het voorgaande.

12. *Hij is roodachtig van oogen door den wijn.* Teeken van de weelderige natuur van het land.

En wit van tanden door de melk.—De vruchtbaarheid van het land dat vol kudden zou zijn, en derhalve van melk overvloeijende.

Deze is, geloof ik, de gewone verklaring van Jakobs profetie betrekkelijk Juda, volgens welke slechts het tiende vers, en daarvan deze woorden: "totdat Silo komt, en denzelven zullen de volken gehoorzaam "zijn," op den Zaligmaker slaan.

Dat die woorden werkelijk op den Messias betrekking hebben, wordt algemeen aangenomen, en de pogingen der Joodsche Rabbijnen om er eene andere beteekenis aan te geven, zijn van weinig kracht.

Het schijnt mij echter alsof er in de woorden van Jakob meer is gelegen.

De *geheele* profetie aan Juda is toepasselijk op den Zaligmaker. In Juda ziet Jakob den persoon van den Messias, en al wat hij aan Juda zegt is van dezen slechts *gedeeltelijk*, maar van den Messias *volkomen* waar.

(*Te worden vervolgd.*)

Aan de Redactie van de "Gereformeerde Kerkbode."

Met belangstelliog las ik in uw laatste nommer het voornemen van W. R. om vóór de Synode bijeenkomt, eenige der belangrijkste punten, die daar ter sprake zullen worden gebragt, te behandelen.

Naarmate het er zich op laat aanzien, dat de volgende Synode eene der belangrijkste zijn zal, naar die mate verblijden wij ons, als men vooraf de voornaamste zaken bespreekt, en zoo veel spoediger tot klaarheid en gemakkelijker tot eenheid geraakt. Er zijn echter onder de genoemde punten voornamelijk twee die mijne aandacht hebben getrokken—niet zoozeer van wege hunne belangrijkheid, als wel daarom, dat zij onzes inziens op de volgende Synode geenszins te pas komen. Ik wil er met een enkel woord op wijzen.

Het zesde punt is: "de noodzakelijkheid van meer gebruik te maken van het prediken in het Engelsch." Nu lezen wij in Art. 57 onzer Kerkelijke Wetten: "Waar het noodig is zullen de leeraars, die het doen kunnen, ook in het Engelsch prediken, en ook daartoe worden zij aangemoedigd, mits zulks geschiede zonder nadeel aan de Hollandsche gemeente, en na voorafgaande kennisgeving aan den kerkeraad omtrent het gebruik daartoe van het kerkgebouw." Geene betere bepaling kan er worden gemaakt naar de tegenwoordige behoeften van onze kerk, zoo men zich slechts daaraan houdt; en daarom achten wij dit punt onnoodig ter behandeling voor onze Synode.

Een belangrijker punt is het 3de: "Het beramen van de beste middelen, om te voorzien in de behoeften van gemeenten, die geen bijstand van den Staat genieten." Wij zeggen onze gedachten hierover in een woord. Het geheele land is *tegen* de "voluntary principle," en slechts eene gedeelte van het Parlement er *voor*. Hieruit volgt dat het in dit opzigt het gevoelen des lands niet behoorlijk door het volk wordt vertegenwoordigd. En zal de Synode nu in dezelfde tegenstrijdigheid vervallen? Zal zij in eene zaak voorziening maken, waartegen niet alleen de leden onzer kerk, maar zelfs onze kerkelijke autoriteiten hebben geprotesteerd? En dat wel zonder het minste gevaar? Hoe ongerijmd! Onze zaak, die wij als de zaak onzer kerk, de zaak Gods verdedigen, staat, Gode zij dank, goed in ons land, en zullen wij bevorderen wat wij bestrijden, waartegen wij ten sterkste protesteren? Geenszins! Nog ééne zitting van het Parlement, en zoo de volgende verkiezing in den geest van ons land geschiedt, is spoedig in de behoefte der kerk voorzien.

Het heeft ons om die reden ook verwonderd, toen wij voor eenige dagen in het *Volksblad* lazen, dat het gepast zoude zijn voor onze Synode in deze zaak te voorzien, toen het gebleken was dat men in de "House of Assembly" ongunstig dacht over den onderhoud der kerken door den Staat. Waarom door zulke taal het volk opdringen, hetgeen men niet behoeft te vreezen? Wijs het liever op het be-

lang der volgende verkiezing. Dit Parlement is in vele opzigten toch slechts eene proef.

Laat men intusschen in die gemeenten, waar er armoede heerscht, nog eene wijle tijds wachten, zoo als aan de *Simonstad;* maar laat bij voorbeeld de *Kaapstad* niet LANGER hare duurste belangen zien verwaarloozen, en laat de gemeente *voorloopig* bijdragen, waartoe zij naar onze overtuiging niet alleen bereid is, zoo er door den Kerkeraad een beroep op haar wordt gedaan, maar zelfs in staat den eersten stap te doen, zoo dit ligchaam langer werkeloos blijft. Onze kerk in de hoofdstad, waar onze sterkte behoort te worden gevoeld, *mag* niet langer worden verwaarloosd, zoo *dit* Parlement geen ondersteuning schenkt.

Onze Synode wete wel wat zij in deze zaak doe, en daarom geven wij deze opmerking in overweging.

R. W.

TEGENSTELLING.

Toen Christus geboren werd, had Hij te doen met de allervroomsten; in zijn lijden met de allerboossten. Toen verheerlijkte Hem de priester Zacharias, een man regtvaardig voor God; nu is de Hoogepriester Cajaphas zijn hoofdvijand; toen bragten de Wijzen uit het Oosten Hem goud, nu wordt Hij door Judas verraden voor een handvol zilvers; toen scheen de glans der Engelen over zijne kribbe, en nu hangt de nachtelijke duisternis als een rouwfloers over zijn kruis; toen opende Hij een hemel voor het hart zijner moeder, en nu dringt een zwaard door hare ziel.

DE SYNODE.

1. De Theologische Kweekschool.—Hieromtrent zal ik thans niets zeggen, daar men weet wat de Synodale Commissie gedaan heeft, en de leden der kerk verwachten mogen dat de Synode zodanige maatregelen zal nemen, waardoor die, terstond in werking gebragt zal worden.

2. De Constitutie der Synode.—Deze belangrijke zaak is reeds in al de jongste Ringsvergaderingen ter sprake geweest, en verschillende gevoelens zijn hieromtrent door die Vergaderingen uitgebragt geworden, gelijk den lezers van de *Kerkbode* genoegzaam bekend is.—Ook is dezelve breedvoerig behandeld door de Wel-Eerw. Heeren J. H. Neethling, H.z. en Dr. P. E. Faure.—Zie *Kerkbode* No. 3 en 5 van dit jaar.—Na eene bedaarde overweging der onderscheidene uitgedrukte gevoelens, vereenig ik mij met sommigen van dezelve, terwijl ik van anderen verschille. De regeringsvorm, welke mij als de geschiktste voorkomt, bestaat hierin:—

"Dat de Synode om de vijf jaren blijve vergaderen, en besta, gelijk thans, uit de leeraren en afgevaardigden van al de gemeenten,—blijvende dezelve het wetgevend ligchaam; dat er eene Synodale Commissie voor de Westelijke en eene voor de Oostelijke Provincie bepaald worde; dat deze Commissien bestaan uit één predikant, en één ouderling, jaarlijks door elken Ring te worden afgevaardigd; en verder dat deze Commissiën aan de Algemeene Kerkvergadering verantwoordelijk zijn zullen, en derzelver verrigtingen aan dezelve, ter goed- of afkeuring onderwerpen."

Een geheel nieuw voorstel hieromtrent is mij ter hand gesteld van den leeraar van Natal, hetwelk ik, ter overweging, hier bijvoege:—"Elke gemeente worde in de Synode vertegenwoordigd door één lid, haren leeraar of eenen ouderling beurtelings."

"Het eenig bezwaar, tegen mijn voorstel" zoo schrijft de voorsteller, "zou wezen dat de eene Synode misschien uit eene groote meerderheid van ouderlingen zou kunnen bestaan en slechts weinige predikanten of omgekeerd; maar zeer gemakkelijk zou dit verholpen kunnen worden, indien er bepaald werd dat de eene helft der gemeenten hare ouderlingen zal benoemen ter zelfder gelegenheid dat de andere helft hare predikanten afvaardigt. Natuurlijk zal men dan de gemeenten moeten plaatsen op twee lijsten naar haren afstand van elkander; b. v. Stellenbosch en Somerset, zou men niet op dezelfde lijst moeten plaatsen, aangezien zij nabij elkander gelegen zijn, zoodat de leeraar van de eene plaats van

tijd tot tijd het werk van den leeraar der andere plaats zal kunnen vervullen, tijdens zijn afzijn uit de gemeente naar de Synode. Zou dit plan ook niet ons *presbyteriaansch* kerkstelsel meer in de hand werken, door onze broeders ouderlingen in de hooge kerkvergadering minder afhankelijk te doen zijn van de leeraren en daardoor meer zelfstandig doen handelen?"

3. Het beramen van de beste middelen, om te voorzien in de behoeften van gemeenten, die geen bijstand van den Staat genieten.—Het is wel eene treurige zaak, dat, niettegenstaande de gemeenten, zoo duidelijk en onbewimpeld, hare gevoelens aan de wetgeving hebben opengelegd, de ondervinding geleerd heeft, dat alle verzoeken om bijstand of hulp voor eene nieuwe kerk, want het woord *geld*, mag men, bij het doen van eenig verzoek aan het Parlement niet gebruiken, van de hand gewezen of ter zijde gelegd worden. Veel zou hierover kunnen gezegd worden; dit zullen wij echter liever uitstellen, totdat er eene kiezing van Parlementsleden weder plaats zal hebben.

Om niet geheel verstoken te zijn van de Evangelieprediking hebben sommige gemeenten, hoewel geene ondersteuning van den Staat genietende, op eene loffelijke wijze gezorgd voor het onderhoud van den leeraar; doch zij blijven, met dat al, erkennen de verpligting van den Staat om te zorgen voor de instandhouding van de godsdienst, waartoe vooral behoort het onderhoud van den leeraar.

Doch wat staat de Synode te doen, zoolang er van Staatswege die huivering bestaat, om het belangrijkste en gewigtigste te behartigen, waardoor de bloei van den Staat bevorderd kan worden?

In eene der jongstgehoudene Ringsvergaderingen was men van gevoelen dat het "voorbarig" zoude zijn, dat de eerst volgende Synode stappen neme tot het oprigten van een Algemeen Fonds, ter salariëring van Leeraars onzer kerk. Van dat gevoelen moet ik verschillen, meenende dat dit eene zeer belangrijke zaak is, welke niet alleen behoorde besproken, doch waaromtrent stellige maatregelen dienen in werking gebragt te worden. Reeds aan de jongste Synode is deze vraag gedaan; die vergadering heeft dezelve, ter overweging aan de Synodale Commissie opgedragen. De Synodale Commissie heeft reeds in 1854 haar eenparig gevoelen tegen het aannemen van het "Vrijwillig Beginsel" bij het Parlement duidelijk te kennen gegeven, en ernstig verzocht dat men de ondersteuning tot dus ver door de Nederduitsch Gereformeerde Kerk genoten, aan haar niet zoude onttrekken, maar, integendeel, doen voortduren en vermeerderen, naarmate de aanwas van gemeenten vereischen mogt. Ook heeft de Synodale Commissie de kerkeraden in het algemeen opgewekt, zich hierin van hunnen pligt getrouw te kwijten, en hun gevoelen aangaande het "Vrijwillig Beginsel" duidelijk bij de Wetgeving te kennen te geven.

Dit alles is geschied, doch zonder eenig goed gevolg. De salarissen van Burgerlijke Ambtenaren worden bijna algemeen, uit aanmerking van de dure tijden, vermeerderd; aanzienlijke sommen worden, ter bevordering van belangrijke publieke zaken, met de grootste bereidwilligheid, afgezonderd; maar, ter salariëring van Evangeliedienaars, heeft het Parlement tot hiertoe geen stuiver willen toekennen. Al zou men dan, in een toekomstig Parlement, eenige verandering van gevoelen hieromtrent kunnen daarstellen, is het billijk dat men de ernstige overweging der zaak in de Synode langer zou uitstellen? Doch, wat gedaan? Zal men hier, even als in de Vrije Kerk van Schotland, een algemeen fonds trachten daar te stellen tot welk alle gemeenten zullen bijdragen, en waaruit leeraars, die geen salaris van den Staat genieten, in gelijke deelen zullen betaald worden, het aan de bijzondere gemeenten overlatende, deze som naar derzelver vermogen te vermeerderen? Zal men verdere kerkelijke belastingen op de gemeenteleden leggen, bij het aannemen van lidmaten, of bij andere gelegenheden te worden betaald, ter daarstelling van een algemeen fonds? Zal men aanbevelen, dat, in zoodanige gemeenten, waar er geen fonds reeds bestaat, en geen bijstand van den Staat genoten wordt, de leden opgewekt worden, om eene gelijke jaarlijksche som, of anders, naar elks vermogen, ter salariëring van een' leeraar bij te dragen? Of, zal men het aan elke gemeente overlaten, naar omstandigheden, en naar derzelver best oordeel te handelen? Ik beschouw het van belang, dat er in onze kerk, zoo veel mogelijk, eenparigheid in de wijze van

handelen hieromtrent plaats hebbe. Nieuwe gemeenten worden overal opgerigt; de behoefte daaraan wordt, hoe langer hoe meer, gevoeld: "De arbeider is zijn loon waardig," dus moet er voor het onderhoud van leeraren, op eene behoorlijke wijze, gezorgd worden. Aan de gemeenten moet er ook rondborstig en duidelijk te kennen gegeven worden, dat leeraren, in de tegenwoordige tijden, met hunne salarissen niet bestaan kunnen; en dat, wanneer wij hun het geestelijke gezaaid hebben, het geene groote zaak is, zoo wij het hunne, dat ligchamelijk is, maaijen. Ik vertrouw dat anderen in staat mogen zijn een licht over deze zaak te doen opgaan, waardoor de Synode in hare beraadslaging, en in haar besluit, op de best mogelijke wijze geleid moge worden.

W. R.

Swellendam, 22 Mei, 1857.

RAMPZALIGHEID VAN HET ONGELOOF.

Een zekere Professor S......, welke de Godsdienst zeer weinig waardeerde, liet niettegenstaande zijne kinderen zeer zorgvuldig in de Christelijke Godsdienst onderwijzen. Zijne vrienden, welke dit met verwondering en met genoegen zagen, waren verlangend te weten, hoe zulks met zijne stellingen overeenkwam, en vraagden hem naar de reden van deze zijne handelwijs. Hierop antwoordde de Professor: "Ik wensch mijnen kinderen *meer* zielrust, vrede en genoegen in dit leven, dan ik zelf genoten heb, en daartoe kunnen zij komen, wanneer zij meer gelooven *dan ik zelf geloof!*"

BUITENLANDSCH KERKNIEUWS.

Te Elbeuf, in Normandie (Frankrijk), wonen honderden van lakenfabriekanten, die hun bekomst hebben aan de grove legenden en praktijken der Roomsche Kerk, de Evangelie-prediking bij. Eenige maanden geleden hebben weder dertig familiën de leeringen der Reformatie omhelsd.

Te St. Opportune zijn er twee honderd nieuwe bekeerlingen opgenomen, die door geenen tegenstand hoegenaamd bewogen konden worden terug te keeren. Nabij die plaats is het dorp Fumachon, alwaar honderd hoofden van huisgezinnen, alle Roomschen van geboorte, op eigen kosten eene Protestantsche Kerk gebouwd hebben, hoewel de burgerlijke overheid voor alsnog hun de vrijheid heeft geweigerd dit heiligdom in te wijden.

De dienst van den Wel-Eerw. J. Zastera, vroeger Roomsche Priester in Bohemen, vanwaar hij, wegens de vervolging om zijne Evangelische beginselen, naar Amerika is gevlugt, en na eenigen tijd te Rutgers College gestudeerd te hebben, door de Classis der Nederduitsch Gereformeerde Kerk te New York, tot predikant is geordend—wordt rijkelijk van den Heer, in die gewesten, onder de Roomschgezinden gezegend. Het veroorzaakt de Roomsche Kerk in Hongarijen en Bohemen geen geringe onrust, dat sedert de laatste jaren zoo vele priesters en monniken, de gemeenschap dier kerk hebben verlaten, en bij de Protestanten zich hebben aangesloten.

(Wij ontleenen deze berigten aan het Amerikaansch Maandschrift, getiteld, *American and Foreign Christian Union*, dat geregeld wordt ontvangen bij den boekverkooper N. Marais.)

Belgie.—Was de Roomsche Kerk vroeger ijverig werkzaam om, waar het maar konde, het licht der waarheid uit te blusschen, in den laatsten tijd schijnt zij haar ijver verdubbeld te hebben. In Luik, Gent en Brussel doet zij wat zij kan om den voortgang van het Evangelie te stuiten. Een beroemde prediker, de Priester Cambelot, werd daarheen ontboden, en deze schroomde niet in zijne predikatiën te beweren dat door de kerkhervorming het heidendom verder in Europa is ingevoerd, en Engeland, door het aannemen van Hervormde leeringen, heidensch is geworden. De Bijbelgenootschappen, noemde hij eene meesterlijke uitvinding van den satan om de kerk te ondermijnen—en belasterde op alle mogelijke wijzen het Protestantisme, dat het diefstal, roof, ontucht, en wat niet al, zoude voorstaan en beschermen. Dit eenen priester openlijk van den predikstoel te hooren beweren, moest wel het ge meene volk tegen het Protestantisme innemen. De Protestantsche leeraars Panchaud, Anet and Filhol gevoelden

zich dus geroepen dezen priester tot een openbaren redetwist uit te dagen. Hij weigerde daaraan te voldoen. Zij kondigden dus aan dat zij in de Vlaamsche Kapel van den Predikant Van Maasdijk, redevoeringen zouden houden over "het regt elken mensch gegeven den Bijbel te lezen, en over Bijbelgenootschappen." De belangstelling was groot—telkens waren er meer menschen dan het gebouw bevatten kan, zoo dat meer dan de helft geen toegang konde bekomen.

De Eerw. Anet gaf twee boekjes in het licht, waarin hij de beweringen van den Priester Cambelot weerlegde—en bij de 2000 exemplaren waren in weinige dagen uitverkocht. Een leeraar die vroeger in die gewesten heeft gearbeid, zoude zeggen: "De duivel heeft zijn eigen glazen ingegooid."

Moravische Broedergemeente.—Op den 1sten Maart werd het Vierde Eeuwfeest gevierd van de Moravische Broeder Gemeente. Dit vernemen wij nu eerst uit de berigten, welke wij uit Engeland ontvangen hebben.

KERKNIEUWS.

Colesberg.—Wij vernemen dat men van daar de som van £120 zonder eenige voorwaarden, ter dispositie van den Eerw. Dr. Hofmeyr heeft gesteld, ten einde hem te gemoet te komen in zijn voornemen de reis derwaarts te ondernemen. Dit verstrekt zoowel deze gemeente tot eer, als aan andere gemeenten tot voorbeeld.

Mosselbaai.—Op Zondag, den 24sten Mei, kwam de gecombineerde Kerkeraad alhier, onder voorzitting van den Wel-Eerw. Heer Ballot bijeen, ten einde door een beroep in de vacature te voorzien. Met eene meerderheid van stemmen, werd het beroep op den Wel-Eerw. Heer Kuys, van Napier, uitgebragt.

Graaff-Reinet.—Op Zondag, 17 Mei, had de jaarlijksche inzameling voor de Theologische Kweekschool alhier plaats, en bedroeg ongeveer £25. Moge er spoedig voorziening komen in de opleiding van jongelingen voor het gewigtig leeraarsambt. Het veld is wit om te oogsten; doch waar zijn de arbeiders? Wanneer zal Zuid-Afrika bij zoo vele andere inrigtingen ook een Instituut hebben ter vorming van toekomstige Evangeliedienaars? Graaff-Reinet zal hare bijdragen vermenigvuldigen, indien zoodanige inrigting tot stand kome, en andere gemeenten zullen het voorbeeld volgen.—(*Medegedeeld.*)

OFFICIEEL.

ALGEMEENE KERKVERGADERING.

De Ondergeteekende herinnert de respectieve Kerken, dat de Algemeene Kerkvergadering gehouden zal worden in de Kaapstad, op Dingsdag, den 13 October, dezes jaars, en verzoekt dat de voorstellen (overeenkomstig Art. 22), op of voor den 4 Augustus, aan hem mogen worden toegezonden. Hij neemt de vrijheid ten opzigte van de kiezing van afgevaardigden, de aandacht der Kerkeraden te bepalen bij Art. 12 der Wetten.

A. FAURE,
Scriba der Algemeene Kerkvergadering.

Consistorie der Geref. Kerk,
Kaapstad, 2 Junij, 1857.

De Kerkeraden behoorende tot den Ring van Graaff-Reinet, worden bij dezen bescheidenlijk herinnerd aan de aanbeveling der Ringsvergadering van 1855, dat er jaarlijks eene collecte gedaan worde ten behoeve van het Britsch en Buitenlandsch Bijbelgenootschap, waartoe voorgesteld werd, als de beste gelegenheid, de Dankzegging na het Avondmaal, in de maand Julij.

J. Murray, Scriba.

Burgersdorp, 18 Mei, 1857.

Theologische Kweekschool.

1857.
30 Mei.—Ontvangen van den Broeder Diaken Kassier J. J. Brugman, Graaff-Reinet het gecollecteerde aldaar op den 17den Mei, ...£25 15 6

A. Faure.

Van de Sandt de Villiers & Co., Drukkers.

DE GEREFORMEERDE KERKBODE
IN ZUID AFRIKA.

DEEL IX.] ZATURDAG, JUNIJ 20, 1857. [No. 13.

DE MAGT DER APOSTELEN.

Het is eene droevige waarheid, dat al zeer vroeg in de Christen Kerk verkeerdheden waren ingekropen, welke de harten der Apostelen met droefheid vervulden. Verkeerde leerstellingen werden voorgedragen; want niet allen, die zich bij de gemeenten voegden, waren door den Heiligen Geest verlicht en vernieuwd, en onzedelijkheden werden gepleegd, welke aanleiding gaven dat de Naam des Heeren gelasterd werd. Deze verkeerdheden poogden de Apostelen in alle opzigten tegen te gaan. Zij waarschuwden den geloovigen, dat zij niet door den wind van menschelijke leeringen zich zouden laten vervoeren. Zij toonden aan, zoo bij monde als in hunne geschriften, hoe de leer der zaligwording uit genade den mensch door de krachtigste drangredenen aanspoort tot een heilig gedrag en godvruchtigen wandel. Immers "de zaligmakende genade Gods is verschenen aan alle menschen, en onderwijst ons, dat wij, de goddeloosheid en de wereldsche begeerlijkheden verzakende, matig, en regtvaardig, en godzalig leven zouden in deze tegenwoordige wereld" (Tit. ii. 11, 12). Hadden sommigen zich laten vervoeren tot het omhelzen van verkeerde leerstellingen, zij werden getrouw vermaand. Wandelden anderen ongeregeld, zij werden ernstig bestraft. Had de gemeente verzuimd haar ongenoegen en afkeer te kennen te geven over het onchristelijk gedrag van dezen of genen, die gemeente ontging de berisping der Apostelen niet. Zoo handelde de Apostel Paulus ten opzigte van de gemeente te Corinthe, alwaar men niet stellig genoeg betuigd had tegen de handelwijze van een lid, dat een huwelijk had aangegaan, hetwelk door goddelijke en menschelijke wetten was verboden. Hij gaf zijn ongenoegen te kennen over het verzuim der opzieners dier gemeente, dat zij dien overtreder niet uit de gemeente hadden verbannen, en beval hun daarmede niet langer te verzuimen (1 Cor. v). Die bestraffing gold wel de gemeente in het algemeen, maar de *opzieners* in het bijzonder. De vraag echter is, of Paulus dit deed als de opziener (Bisschop) der gemeenten in Griekenland geplant, eene magt bezittende boven al de leeraars in die gemeenten en vooral dus ook in de Corinthische? Dit wil men beweren en uit het gezegde van den Apostel (1 Cor. v) het bewijs aangevoerd hebben, dat reeds in de EERSTE Christen kerk, de leeraars geene gelijke magt hadden, maar één over de anderen was gesteld, wien dezen moesten gehoorzamen. Toetsen wij dit bewijs aan de *geschiedkundige* waarheid van hetgeen wij omtrent de eerste Christen kerk in de Apostolische Schriften aangeteekend vinden, en laten wij ons door geene gissingen verleiden.

Op aanwijzing des Heiligen Geestes (zoo lezen wij in Hand. xiii: 1, enz.) werden Paulus en Barnabas door de leeraars in de gemeente van Antiochië plegtig ingezegend met oplegging der handen, en uitgezonden om het Evangelie te verkondigen. Zij doorreisden vele gewesten in Klein Azië; door hunne prediking werden vele menschen bekeerd, en waar zij eene gemeente hebben mogen stichten, daar werden ook mannen aangesteld tot ouderlingen

in dezelve (Hand. xiv: 23). Zoo als hij en Barnabas hebben gedaan in de gemeenten van Klein Azië, zal hij en Silas vervolgens ook gedaan hebben in de gemeenten van Griekenland. Deze toch werden door die beide mannen geplant. Dezelfde mannen, die de Apostel *ouderlingen* noemt, in de gemeenten aangesteld (Hand. xx: 17), spreekt hij zelf aan als *opzieners* (επισκοποι bisschoppen) (Hand. xx: 28). Daar blijkt het dat in de gemeente van Efeze vele opzieners (bisschoppen) waren, alle met dezelfde magt bekleed. Ook in de kleine stad Filippi—waren er in die gemeente vele *opzieners* (bisschoppen). (Fil. i: 1.)

Was al de gemeente te Corinthe door zijne prediking gesticht en door andere personen ook verder uitgebreid, hij noemt zich echter niet den bisschop dier gemeente, noch eigent hij zich zelven een meerder gezag toe boven de anderen, zoo als blijkt wanneer hij van zichzelven, Cephas en Apollos spreekt:—"Zij zijn maar dienaars van Christus" (1 Cor. iii: 22). Wij vragen nu niet, wie destijds de opzieners (bisschoppen, leeraars) der Corinthische gemeente waren. Wij weten uit het geschiedverhaal van Lukas, dat die gemeente, bestaande uit bekeerlingen uit Joden en Heidenen, spoedig in getal is toegenomen, en dat er treurige verdeeldheden in dezelve zijn ontstaan, gedeeltelijk verwekt door diegenen, die het *apostolisch* gezag van Paulus in verdenking poogden te brengen.

Het was immers zijn *apostolisch* gezag hetwelk Paulus deed gelden in de ernstige bestraffing, aan de Corinthische gemeente toegediend (1 Cor. v: 4). Aan de getrouwe vermaning van Sosthenes schijnen zij geen gehoor te hebben gegeven, noch van Crispus;—en niet als opziener (bisschop) bestraft hij hen wegens verzuim in de uitoefening der kerkelijke tucht, maar aantoonende hoe dat verzuim schadelijk is geweest voor het welzijn der gemeente (1 Cor. v: 6), *beveelt* hij als *een Apostel* des Heeren, dat de overtreder zou worden gestraft, en verklaarde zijn bijzonder apostolisch gezag in dezen te zullen uitoefenen (1 Cor. v: 4).

De Apostelen toch hadden eene buitengewone magt van Christus ontvangen, om ergerlijke menschen te stellen in het geweld van den overste der booze geesten, om hen door ligchamelijke straffen tot inkeer te brengen. Dat zij met die magt zouden bekleed worden, was in de eerste tijden van het christendom noodig. Dat zij die magt oefenden, daarvan lezen wij in Hand. v en xiii: 11. Die magt gebruikten zij echter niet op eigen gezag, maar *met de kracht van den Heere Jezus Christus* (1 Cor. v: 14), niet naar willekeur, maar wanneer zij eene goddelijke aandrift daartoe gevoelden, zoowel om Gods eer te verbreiden, als met het menschlievend oogmerk om grove zondaren te regt te brengen en te behouden.

Zegt Paulus: "Ik, als wel met het ligchaam afwezig, maar tegenwoordig zijnde met den geest, heb alreeds, als tegenwoordig, besloten, dengene, die dat alzoo bedreven heeft, in den naam van onzen Heer Jezus Christus, als gijlieden en mijn geest vergaderd zullen zijn, met de kracht van onzen Heer Jezus Christus, den zoodanige aan den Satan over te geven" (1 Cor. v: 3, 4), zoo toont hij, hoe hij dat besluit genomen had, niet op eigen gezag, maar op *bevel* van Christus, na voorafgaande aanroeping van zijnen naam, en in verzekerd vertrouwen, dat zijn besluit, met de goedkeuring van Christus, zijnen Heer, zou bekrachtigd worden. En waarom voegde Paulus dit daarbij? Deels om het vermoeden van meesterachtigheid voor te komen, en aan te toonen dat hij niets deed dan overeenkomstig zijne betrekking; deels om de Corinthische Christenen te doen begrijpen, dat zij hem, hoe zeer door sommigen veracht, ten aanzien van zijne *apostolische* bediening, wel te vreezen hadden. En kan en mag thans eenig opziener der Christen-kerk, om het even welken naam hij

drage, zich op dit gezegde en deze daad des Apostels beroepen, om zijn gezag te doen gelden, tegenover dat van de leeraars en opzieners der gemeente?—Deze vraag willen wij met eene wedervraag beantwoorden. Heeft dan eenige OPZIENER thans de magt, die buitengewone strafoefening, waarvan de Apostel spreekt, te doen plaats vinden?—Zegt hij een opvolger der Apostelen te zijn, hij bewijze zijne magt door de teekenen, welke allen twijfel aan zijne bewering zullen benemen.—Die buitengewone strafoefening bestond "in de verderving van het vleesch, opdat de geest behouden worde in den dag van Christus" (vers 5).

Uit dit alles ziet de lezer—dat het de wil en het bevel was van den *Apostel*, als *Apostel van Christus*, dat de Corinthische Christenen en vooral de opzieners (bisschoppen) dier gemeente, op de plaats, tot de gemeenschappelijke godsdienst afgezonderd, ligchamelijk zouden te zamen komen, en dan zou er een geest van den Apostel onzigtbaar tegenwoordig zijn, op soortgelijke wijze, als Elisa, door den profetischen geest, wist, wat Gehazi in zijne afwezigheid had gedaan. Dit zou geschieden *met de kracht van onzen Heer Jezus Christus;* i.e., de wonderdoende kracht, door Christus aan de Apostelen verleend. Deze kracht van Christus zou werken, wanneer de Corinthische Christenen, en Paulus geest, te zamen waren vergaderd, om getuigen te zijn van het lot des bloedschenders: dan zouden zij duidelijk zien, dat Christus met zijne wonderdoende kracht blijkbaar tegenwoordig was; en dan zou de misdadiger, aan den Satan, ter ligchamelijke tuchtiging worden overgegeven. Zijn ligchaam zou in eenen kwijnenden staat geraken, zijne krachten zouden zoodanig vervallen, dat hij eer naar eene geraamte, dan naar een mensch geleek. Die ligchamelijke kastijdingen zouden tot behoud van zijnen geest gedijen.—Die bedreiging had dan ook het gewenschte gevolg, zoo als wij dit ontleenen uit 2 Cor. ii: 6—8, en vii: 7—12. Zoodanig was de magt der Apostelen.—Met zulk eene magt is geen leeraar of *opziener* der Christen kerk thans bekleed.—En hoe ook in de dagen NA de Apostelen, zekere opzieners boven anderen zijn gesteld geworden,—en dat gebruik in de duistere eeuwen meer en meer is toegenomen, zoo dat door eene reeks van namen de een zich een meerder gezag boven den andere aanmatigde,—ieder onbevooroordeelde, eenvoudige en nadenkende lezer des Bijbels is volkomen overtuigd, dat dit in de *allereerste* tijden des christendoms het geval niet is geweest—dat allen gelijke magt hadden—dat de gewone leeraars in gemeenten den naam droegen, dan eens van *ouderlingen* (Presbyters), dan van opzieners (Bisschoppen), en dat er *meer dan een* in elke gemeente zich bevond, dat *ouderling* de eernaam was en *opziener* hun ambt te kennen gaf. OPZ.

EEN VERHAAL

UIT DE EGYPTISCHE KERK DER DERDE EEUW.

HOOFDSTUK VI.

(*Vervolg van bladz.* 182, *Deel* 9.)

Gedurende de drie dagen zijner gevangenschap, werd geen zijner vrienden bij hem toegelaten. Het waren dagen van plegtige gemeenschapsoefening met zijnen God. Toen de geregtsdienaren terugkeerden om hem voor het geregtshof te leiden, vonden zij hem kalm en bedaard, als een die door hooger magt wordt bestuurd. Even als Hizkia, had hij den vijand reeds in den tempel ontmoet en dáár had hij hem reeds overwonnen.

"Wij hebben u tijd gegeven," zeide de opperregter beleefdelijk, "om u voornemen te herroepen, en wij willen er niet aan twijfelen, of gij hebt er een verstandig gebruik van gemaakt."

"Ik vertrouw dat ik dien tijd wel gebruikt heb," hernam Cleon bedaard, "mijn voornemen is bevestigd; ik durf den eed van trouw aan den Koning der koningen niet breken."

"Zijt gij dan bereid om het lot van uwen Koning te ondergaan?" vroeg hem een der magistraten met bijtenden scherts.

"Ik geloof dat Hij, die voor mij stierf, mij ook sterken zal om voor Hem te sterven, indien dit Zijn wil is," zeide Cleon kalm, "en dat Hij mij weder opwekken en tot Hem nemen zal."

"Hij is gelijk al de overigen," prevelde een der magistraten; en na dat zij gedurende eenige minuten te zamen geraadpleegd hadden, zeide een hunner, die nog meer dan de anderen vijandig gezind scheen tegen het Christendom: "Er is slechts één weg langs welken een Romeinsch krijgsknecht zijnen pligt kan ontwijken—en dat is, door tot den slavenstand vernederd en als een misdadiger gebrandmerkt te worden. Indien gij zulks begeert, kunnen wij u dit middel ter ontwijking aanbieden."

Een hoog rood bedekte Cleons gelaat, en op bitteren toon zeide hij:—"Ik heb betere dingen van Rome's legerbenden verdiend."

"Indien gij in des keizers dienst verkiest te blijven," hervatte de magistraat koelbloedig, "zoo zal hij ongetwijfeld uwe diensten in aanmerking nemen."

Voor een oogenblik bragt Cleon de hand aan het voorhoofd; op dat oogenblik bestormden de hoop en liefde van jaren herwaarts—Maia—eer—alles wat het leven tot leven maakt—zijne ziel; maar toch, op datzelfde oogenblik, te midden van het gedruisch der hartstogten, weerklonk een zwakke stem in zijn hart, zeggende:—"Die Mij belijdt voor de menschen, dien zal Ik ook belijden voor mijnen Vader."

En den regter standvastig aanziende, zeide hij eindelijk:—

"Welnu, als het zoo wezen moet, ik ben gereed; ik kan niet offeren, noch vechten, want ik ben een Christen."

Daarna, doodsbleek, onbewegelijk, behalve één ten hemel geslagen blik en ééne enkele trilling der zaamgedrukte lippen, hoorde hij, staande, het oordeel over hem uitspreken.

Hij was jong en van nature was hij trotsch en opvliegend; de aarde had voor hem hare heerlijkheid nog geenszins verloren, en evenmin ontbrak hem de vatbaarheid tot genieten. Het pad van getrouwheid en gehoorzaamheid lag voor hem juist in eene met zijnen natuurlijken aard strijdende rigting, maar er was Eén, die dien weg vóór hem bewandeld had, en deze liet hem niet alléén.

Zij ontnamen hem al zijne regten als Romeinsch burger—ook zijne vrijheid; maar hij wist dat God hem eene stad bereid had, en nu eerst leerde hij de waarheid der gulden spreuk regt gevoelen:—"Ons burgerschap is in den hemel." Zij verklaarden hem een slaaf te zijn, doch hij gedacht aan Hem "die in gedaante gevonden werd als een dienstknecht om onzentwil." En toen zij hem in het kleed der slavernij vóór de troepen rondleidden en met een gloeijend ijzer het onuitwischbaar teeken der schande en der misdaad op zijn voorhoofd brandden, toen zag hij op Hem "die het kruis verdragen en de schande veracht heeft, en nu gezeten is aan de regterhand Gods," en hij dacht: "dit is toch het kruis niet."

Hij onderging zijn vonnis niet met de ongevoeligheid van eenen dweeper; integendeel, hij gevoelde alles zeer diep, maar Hij, die in de zijnen vervolgd wordt, bleef hem nabij. Hoe bitter hem ook de schande viel, hoe zwaar ook de verdrukking op hem lag, toch gevoelde Cleon in het diepst zijner ziel dat zijn lijden ligt was, vergeleken met het gansch uitnemend eeuwig gewigt der heerlijkheid dat geopenbaard zou worden.

Het vonnis werd in allen deele voltrokken. Hij werd als slaaf verkocht en zijn prijs in 's lands schatkist geworpen.

Hij wist niet wie hem gekocht had, noch waar zij hem zouden henenleiden, noch welken meester hij zou moeten dienen,—hij had reeds te veel geleden om zich daarover te bekommeren; bovendien, hij vertrouwde zich geheel toe aan de hand van Hem, aan wien hij zijn alles overgegeven had. Eindelijk voerden zij hem door Alexandria; eenige woorden van smaad en verachting hem in 't voorbijgaan toegeworpen, deden hem opzien; hij meende de straat te herkennen—alles scheen hem zoo wel bekend. Nog een oogenblik en hij bevond zich voor de deur van het huis zijner zuster. Zij geleidde hem in het voorportaal. De kerk van Alexandria had zijn rantsoen betaald.

"Neen, mijne zuster," zeide hij, terwijl hij zich uit hare sprakelooze omhelzing losrukte, "neen, ik kan hier niet blijven. Het heeft God behaagd om mij zeer, zeer diep in het stof te vernederen, doch ik wil u niet met mij doen zinken."

Zij gaf hem geen antwoord, doch zijne

brandende hand in de hare nemende, leidde zij hem naar eene rustbank en knielde nevens hem neder. Toen hij daar zwijgend zat, het hoofd op de borst gezonken, naderde hem de kleine Alce, en op zijne knie klouterende, kustte zij zijn voorhoofd, juist dáár waar zij hem gebrandmerkt hadden; toen hare kleine zachte handen op de wond leggende, riep zij verbaasd uit: "o moeder,—zij hebben hem bezeerd!"

Cleon stootte haar niet van zich weg; hij drukte haar nog vaster aan zijn hart. De koorts die in hem woelde was bekoeld, en zijne tranen vielen op het voorhoofd van het lieve kind.

Doch uit zulk eene hitte der verdrukking keert men niet ongedeerd terug. De geest was wel gewillig, doch het vleesch, hoezeer ook ondersteund, bleef zwak; vóór dat nog de week ten einde liep had eene kwaadaardige koorts Cleon op het ziekbed geworpen.

Gedurende vele dagen was hij ijlhoofdig. Somtijds sprong hij verschrikt op en bad dat men toch alles voor Maia verbergen mogt; dan weder smeekte hij als een kind, dat men hem toch vergunnen zou om Maia te zien en haar alles te verklaren; hij was er zeker van, zij zoude het verstaan. Dikwijls ook scheen hij heerlijke gezigten te zien en riep hij in verrukking uit:—"Zeg haar dat het mij niet berouwt, dat het het offer waard is." Somtijds ook drukte hij de hand op het voorhoofd, zeggende:—"Sidder niet, wend u niet van mij af, Maia! het is slechts het teeken des kruises, waarmede zij mij bij mijnen doop verzegelden. Het brandt wel, maar toch, het is ligt! Wilt gij ook gedoopt worden met den doop, waarmede ik gedoopt ben?"

Nacht en dag zat Alce bij zijne sponde, elke beweging, elke verandering gadeslaande. En somtijds scheen hij haar met Maia te verwarren en den hemel met de vaderlijke woning in het dierbaar Griekenland: "Hebben zij gezegd dat het geplunderd en vernietigd was?" zeide hij, "maar dit *kan* niet wezen; het is immers onverderfelijk—mot, noch roest, noch dief kan dáár inkomen,—ook geen droefheid, noch zonde. Het is eene stad die fondamenten heeft, God is haar Maker en haar Licht."

Toen eindeljik de genezende slaap hem geschonken werd en hij ontwaakte en bedaard om zich henen zag, toen was Alce nog dáár, wakende bij zijn leger. Het licht harer kalme oogen scheen zijne nog maar half ontwaakte ziel te bedaren, en hij zeide:—"Ik heb lang gedroomd, Alce, was het *alles* een droom?"

Van lieverlede keerden zijn zelfbewustzijn en tevens ook zijne krachten weer. Op zekeren dag, toen hij sterker dan gewoonlijk scheen, waagde Alce het, om naar Maia te vragen; toen vloeide de stroom der vertrouwelijkheid ongehinderd voort, en hij verhaalde haar alles wat hij verloren had. Het was geene geringe vertroosting voor Cleon te weten, dat nu ook Alce's gebeden zich aan de zijnen voor Maia paren zouden, en dat het haar welligt vergund zou worden om over haar te waken, zoo als hij zelf nu nimmer meer vermogt te doen.

Hij had ook nog veel te leeren; vele van Gods dierbaarste toezeggingen zijn, als het ware, met een onzigtbaren inkt ter neder geschreven, en worden slechts door het vuur leesbaar gemaakt. Er waren schatten van waarheid en hoop, die hij nog slechts bij aanvang had leeren kennen. Het hemelsch burgerschap, de bestaande verzoening der kerk, en hare verwachting van de toekomende, gekochte, doch nog niet in bezit genomene erfenis—die zoo overwaardig is om haar voor eenen kleinen tijd in vreemdelingschap op aarde te doen verkeeren, "de groote verborgenheid" der Bruid en haren Heer—de kerk, door den Vader aan den Zoon geschonken, om in alle eeuwigheid *de zijne* te zijn, gekocht met zijn bloed en uit het stof verheven, om de heerlijkheid van Hem, die haar lief gehad heeft, ook aan de engelen te openbaren, om deelgenoot zijner vreugde te wezen en zijne genade aan al het geschapene uit te deelen, en in 's Vaders huis voor eeuwig met eene onuitsprekelijke liefde bemind te worden—die liefde, waarop het reeds in de wildernis zoo onuitsprekelijk zalig is, te steunen;—deze, en vele andere feiten, die de heerlijkheid dezer aarde zoo nietig en armoedig maken, en aan den geringsten arbeid voor God zoo veel heerlijks verbinden, kwamen met onweerstaanbare kracht tot zijne ziel en deelden hem kalmte en sterkte mede—en dat van wege dien Trooster, die voor altijd bij de verweesde kerk woont.

Voor den smaad der menschen, die niet wisten wat zij deden, de erkenning voor God en zijne engelen, dat Hij ons

lief gehad heeft; voor de innerlijke droefheid en de ellende van den tegenwoordigen tijd, den witten steen met den nieuwen naam, dien alléén bekend, die hem ontvangt—was dan de ruiling niet goed?

Intusschen was het zachtmoedig, rustig karakter zijner zuster, de stille glimlach die menigmaal in hare oogen glinsterde, alsof zij een verborgen schat van zalige gedachten had; de ernstige, heilige wandel van Isidore, zoo streng jegens zichzelven, zoo zacht en toegevend jegens anderen, zoo geheel vatbaar voor elken heilzamen invloed van buiten; de eerlijke, doch eenigzins moeijelijk gewonnen genegenheid van Philippus; de waakzame teederheid van Diocorus, die zijn vader zijnen jongen *Parabalanus*, of ziekentrooster, plagt te noemen, omdat hij zoo gaarne de kranken hielp en oppaste; de teedere liefkozingen zijner kleine lieveling Alce,—dit alles en de zich op duizendvoudige wijze openbarende invloed van een christelijk huisgezin, waren voor Cleon even als de frissche, versterkende en gezegende zeekoelte voor den herstellenden kranke.

Een frissche morgenlucht scheen immer dit huisgezin te doorwaaijen, als diegenen die met vernieuwde krachten en verlevendigde hoop in gezondheid ontwaakten om het werk van één korten bezigen dag te volvoeren. In nadruk waren zij "kinderen des *daags*." Eén feit scheen het middenpunt van hunne gedachten en van hun leven—de opstanding. Even als in de schilderijen en beeldhouwwerken der Katacomben van het oude Rome, was het kruis voor hen met bloemen en zegekransen uit het geopend graf versierd. De dag van gisteren was voor hen de dag der verrijzenis van hunnen Heer; het heden, de dag der dienstbetooning, met al de krachten van het vernieuwde leven; de dag van morgen, was voor hen de morgen der opstanding der regtvaardigen, wanneer de in Christus ontslapenen zullen opgewekt worden, en de nog levenden veranderd. In zulk een atmosfeer kon Cleon niet dag aan dag verkeeren, zonder krachtiglijk vertroost en bemoedigd te worden.

Ook de kerk van Alexandria vereerde gaarne hem die haren Heer zoo zeer had geëerd. Het was toen geen gulden tijdperk voor de kerk, evenmin als in de dagen toen de gemeente van Corinthe den Apostel Paulus zoo veel moeite veroorzaakte, of toen Gaius, door Diotrephes verleid, den geliefden discipel weigerde te ontvangen. Doch de kerk was toen nog niet in vele strijdende partijen verdeeld, noch had zij zich met de heidensche volkeren vereenzelvigd. Er was toen nog ééne zigtbare algemeene kerk op aarde, die openbaar was aan allen, en de eerste Christenen schenen nog alom als het licht in de duisternis, betoonende dat zij discipelen van Jezus waren, door de liefde die zij voor elkander hadden.

Cleon kon niet altijd de eerbewijzen dragen, waarmede zij hem wilden overladen en Isidore en Alce achtten het raadzaam, dat hij Alexandria voor eenen tijd verlaten zou en aan zijne begeerte zou voldoen, om de genade en waarheid van God onder de Oostersche volkeren te verkondigen.

Hij werd daartoe door den Bisschop Dionysius en zijne ouderlingen geordend, en met gebeden en zegenwenschen der kerk van Alexandria uitgezonden om te arbeiden in die gemeenten, welke de Apostel Thomas in Zuidelijk Indië had gesticht.

"Denk aan Maia!" zeide hij bij het scheiden tot Alce.—Zij vergat haar niet.

(*Te worden vervolgd.*)

BRIEVEN UIT ROME.

(*Vervolg van bladz.* 186.)

ELFDE BRIEF.

HENRI AAN EUGENIUS.

Rome, Maart, 1847.

Waarde Eugenius!

Ik beloofde in mijn' laatsten, u eene beschrijving te zullen geven van den avond, dien ik met mijne vrienden bij Mgr. G. doorbragt. En ofschoon het mij moeite kosten moge, om te spreken van dingen, waarin voor u zeker niets stichtelijks is, zoo wil ik toch liever mijn hart in alle opregtheid voor u openleggen, dan het geringste, ter wille van menschen of zaken, voor u verbergen. Ik ben Katholiek, en opregt Katholiek, en schoon de redeneringen van den Heer Pasquali, de ontdekkingen van den pastoor, en de ongeregeldheden waarvan ik zelf getuige ben, mij somtijds in verlegenheid brengen, blijf ik toch aan mijne Kerk gehecht; ik geloof dat zij de ware

is, ofschoon ik erken dat zij in eenige opzigten van de oorspronkelijke zuiverheid harer leer is afgevallen, en eenigzins besmet is door eenige verkeerdheden, die zijn ingeslopen; maar deze verkeerdheden komen van de menschen, en de leer is van God.

Wij begaven ons dan allen naar het paleis van Mgr. G.—De trap was prachtig met waskaarsen verlicht; eene menigte van bedienden, die eene rijke liverei droegen, kondigden met luider stem de aankomende gasten in de antichambres aan. Dezer namen werden vervolgens van kamer tot kamer herhaald, en kwamen zoo tot de kamer, waarin zich de prelaat bevond, voor dat de personen zelven die bereikten. Dit geschiedde, opdat de prelaat, volgens de etikette, hun zoo veel of zoo weinig als de rang der aangekondigden vorderde, zou kunnen te gemoet gaan.

Zoo gingen wij vier zalen door, voor wij in de receptie zaal kwamen. Deze was zeer ruim, prachtig gemeubeld en verblindend verlicht.

De prelaat ging ons eene schrede te gemoet, drukte den beiden Engelschen hartelijk de hand, en maakte voor den Waldenser en voor mij eene ligte buiging met het hoofd. Vervolgens stelde hij hen aan verschillende kardinalen, prelaten, priesters en heeren, die daar waren, voor. Maar ik arme en geringe abt, ging met den Heer Pasquali naar een hoek van de zaal, en gevoelde mij verlegen en gekrenkt.

Intusschen kwamen er steeds meer genoodigden, die, na de eerste begroetingen zich in verschillende groepen verdeelden en gesprekken aanknoopten.

De dames zaten op sofa's die tegen de rijke lambrisering geplaatst en met damast bekleed waren, en verschillende prelaten, kardinalen en priesters, die voor haar stonden en zich met haar onderhielden, maakten haar het hof.

Mijnheer de abt, wat dunkt u van de opvolgers van de Apostelen? zeide de Heer Pasquali tot mij. Vindt gij wel eenige gelijkheid tusschen de woning van dezen prelaat en die van St. Petrus, in welke de Heer ging om Petrus' schoonmoeder te genezen?

Ik beet mij op de lippen en antwoordde niet.

In onze nabijheid bevonden zich eene dame en twee prelaten, aan wier lagchen en gebaren ligtelijk te zien was dat zij spraken over weinig belangrijke zaken. De Waldenser gaf mij een wenk, en wij plaatsten ons in de nabijheid van eene andere groep. Het stichtelijkste gesprek nog was dat van drie oude priesters, die over politiek spraken.

Weldra werden de deuren van eene andere zaal, die niet minder schitterend verlicht was, geopend.

Ieder kardinaal, prelaat en priester haastte zich nu om aan de eene of andere dame den arm aan te bieden en haar in de zaal te leiden, in wier midden eene prachtige tafel stond, die met de uitmuntendste spijzen als overdekt was; allerlei soort van visschen, die allerkeurigst waren gereed gemaakt, konfituren en vruchten van verschillenden aard stonden daar. En daar alleen de dames mogten of konden aanzitten, bleef ieder prelaat achter de dame, die hij geleid had, staan en diende haar.

Waarde Eugenius, dat tooneel hinderde mij geweldig, 't was in den vastentijd en vastendag. Er waren wel is waar geen verboden spijzen op de tafel, maar toch, die alle maat te buitengaande weelde ergerde mij evenzeer als de beide Engelschen die nu tot ons kwamen. Ik wilde heengaan, maar de Waldenser hield mij terug.

Ik ben herwaarts gekomen, zeide hij, om Rome aan den Heer Sweetman te laten zien, en ofschoon zulk een tooneel, mij zeer hinderlijk is, wil ik er toch het einde van afwachten, opdat de Heer Sweetman, als hij in zijn vaderland is teruggekeerd, zeggen kan 'waarin de zamenkomsten van die priesters, opvolgers der Apostelen, bestaan.

Hij verzocht ons dus dat wij stil zouden blijven en—opmerken.

Er waren minder vrouwen dan mannen, zoodat vele priesters en leeken zonder dames gebleven waren. De laatsten schenen mij toe meer aan den maaltijd dan aan de galanterie te doen. Ook aten zij, zonder zich om de vasten iets te bekreunen, als vraten, en de champagne-flesschen waren spoedig geledigd. Twee jeugdige prelaten maakten het hof aan de prinses S. Daar de een van haar een of ander gunstbewijs ontvangen had, werd de ander in hevige drift ontstoken, zoodat zijne oogen zijne woede duidelijk uitdrukten. Bedreigingen werden gewisseld, en hij die zich voorbijge-

gaan achtte, stak met een mes, waarmede hij de prinses diende, naar zijn mededinger, en wondde hem in de dij. De prinses gaf een gil, en weldra was het geheele gezelschap in groote beweging, en ik weet niet hoe de zaak afgeloopen zou zijn, indien niet de gastheer en onderscheidene kardinalen zich tusschen de strijdenden geplaatst hadden. De gewonde prelaat werd weggeleid, en de ardinaal P., een man die in groot aanzien staat, nam het woord en verzocht het geheele gezelschap, om uit achting voor zijne eminentie over deze zaak een diep stilzwijgen te bewaren(*).

Hierop keerde men naar de gezelschapszaal terug, die onder het soupé eene groote verandering ondergaan had. In de hoeken van de zaal had men speeltafels geplaatst, waaraan de dames en de kardinalen verzocht werden zich te plaatsen, en met spelen te beginnen.

Voor ons, vreemdelingen, die aan zulke dingen niet gewoon waren, was dat een ergerlijk gezigt. Kardinalen, prelaten, priesters en dames zamen neêrgezeten en kaart spelende! Maar ik kan u wel zeggen, Eugenius! dat kaartspel nog het onschuldigste tijdverdrijf is, waaraan de priesters zich overgeven. De Heer Manson leed hierbij geweldig, en de Heer Sweetman kon zijn oogen niet gelooven. Ik gevoelde mij verslagen, terwijl de Heer Pasquali, met zijn gewone kalmte, tot den Heer Manson zeide:—

Wat zegt gij van uwe collega's, de Roomsche priesters? Tot den Heer Sweetman zeide hij:—

Zijt gij over die dingen verwonderd? —gij zult er nog wel erger zien.

En mij voegde hij toe:—

Verdedig uwe Kerk nu, Mijnheer de abt.

Ziedaar uwe helden, de opvolgers der Apostelen.

Ellendig was mijn toestand!

Wij hadden ons in een hoek van de zaal nedergezet, van het overige gezelschap verwijderd. Mgr. G. kwam tot ons, die bij zijne nadering opstonden, en daarop den Heer Manson aansprekende, vroeg hij wat men in Engeland op de soirées deed. De Heer Manson antwoordde dat die soirées, wanneer zij door kerkelijke personen werden gegeven, en vooral als er daar meer aanwezig zijn, weinig op de tegenwoordige gelijken; dat de gasten, nadat men thee gedronken heeft, zich met elkander onderhouden, en dat in die gesprekken meestal gehandeld wordt over godsdienstige onderwerpen; dat vervolgens een hoofdstuk uit den Bijbel wordt voorgelezen, waarbij men eenige stichtelijke aanmerkingen maakt, terwijl alles met een gebed besloten wordt.

Ziedaar de groote fout der Protestanten, hernam de prelaat; altijd de Bijbel, altijd de Bijbel; daarom zijn zij dan ook zoo verstrikt in hunne dwalingen.

Dat de Engelschen zich bij die woorden ten hoogste ergerden, kunt gij begrijpen.

De Waldenser echter zeide:—

Heb de goedheid, Monseigneur, mij eens te zeggen, of al de zamenkomsten der geestelijken te Rome aan deze gelijken.

Neen, zeker niet, antwoordde de prelaat, deze soirée is eene buitengewone soirée.

Maar dat kaartspel, zeide de Heer Sweetman, gelooft Uwe Eminentie dat dat kaartspel goed is?

Het is ten minste geen kwaad; het is een onschuldig spel, en het is beter kaart te spelen, dan kwaad te spreken. De beste priesters te Rome brengen er hunne avonden mede door.

Hierop verliet Monseigneur ons en ging naar eene tafel, waar men over het spel oneenig was, en zijn oordeel inriep.

Deze avond was voor mij een aanhoudende foltering; daarom verliet ik dan ook (voor een deel evenwel ook om niet langer de opmerkingen van den Waldenser te moeten hooren) mijne vrienden en ging heen.

Het was voor het eerst dat ik zulk een gezelschap bezocht. Het zou ook, zoo nam ik mij voor, de laatste maal zijn. Want mogt ik al overtuigd zijn dat men zulke verkeerdheden niet aan de godsdienst, maar aan de menschen wijten moet, het had mij toch zéér gedaan. Zóó bragten de eerste dignitarissen der Kerk hunne avonden door! En

(*) Dit verhaal van twee prelaten, van wie de een bij een aanval van jalousie den ander op eene soirée met een mes in de dij wondde, ziet op eene gebeurtenis, die in 1845 te Rome is voorgevallen, en de auteur dezer brieven zou de handelende personen, zoowel als het huis, waarin dit tooneel plaats had, kunnen noemen.

als zij dan den avond zóó hadden doorgebragt, lazen zij den volgenden dag de mis, zetten zich in den biechtstoel neder, en berispten zulken die hun zonden kwamen biechten, zonden, welke oneindig geringer waren dan zij zelven bedreven hadden. Er kwamen gedachten in mij op die ik verfoeijen moest en die mij toch den geheelen nacht bezig hielden. En wilt gij weten wat vooral en bovenal mij bezig hield? Het was de vergelijking van het gedrag diens ketterschen Waldensers met dat van den prelaat. Hoe, zeide ik bij mij zelven, hoe, die Waldenser die over niets spreekt, dan over het Evangelie, en wiens daden zoo zeer overeenstemmen met dat Evangelie, die Waldenser zou verdoemd wezen, ketter zijn, verdienen om verdelgd te worden; terwijl die prelaten, wier onschuldigst tijdverdrijf het kaartspel is, de ware Christenen en de opvolgers der Apostelen zouden zijn?

Om van die gedachte verlost te worden, besloot ik in het morgenuur den pastoor, van wien ik u in mijn laatsten brief gesproken heb, op te zoeken. Wie weet, zeide ik, of die man mij niet wat meer lichts kan geven; in alle geval wil ik hem leeren kennen.

Ik begaf mij dan naar den pastoor. In zijn kamer gebragt, vond ik mijne drie vrienden en twee andere personen, die, gelijk ik later vernam, de Sakristijn en de doodgraver waren, bij hem. De pastoor was met deze beide menschen aan een tafel en scheen druk bezig te zijn; hij wenkte dat ik een oogenblik zou wachten. Mijne vrienden zeiden daarop dat ik de persoon was, van wien zij reeds gesproken hadden—en daarop bleven wij wachten. Toen hij echter na eenige oogenblikken, den Sakristijn en den doodgraver had laten vertrekken, vroeg de Heer Pasquali hem wat dat was waarmede hij bezig was.

Hoe, zeide hij, weet gij niet dat Paschen nadert, en dat ik bezig ben om den *staat der zielen* op te maken?

Wat is dat, vroeg de Heer Manson, wat is een *staat der zielen?*

Dat is, hernam de pastoor, het vervelendste en toch ook tevens het belangrijkste van de geheele zielzorg.

Daar nu mijne vrienden hunne begeerte deden blijken om deze zaak juist te weten, toonde de pastoor hun het grootboek van den staat der zielen, en verhaalde dat de pastoors te Rome, even als in den geheelen Romeinschen Staat, in de vastendagen, alle huizen moeten bezoeken en de namen van alle personen, zij mogen inwoners of vreemdelingen zijn, opschrijven; vervolgens moeten wij, zeide hij, daarvan twee kopiën maken, eene voor de politie en eene andere voor de Curia Ecclesiastica, terwijl wij het oorspronkelijke in onze archieven bewaren moeten. Ik waagde het daarop te zeggen dat dit geschiedt, opdat de pastoor zou kunnen weten wie hunne verpligting, om met Paschen te communiceren, vervullen en wie niet. De pastoor lachte, maar daarop zich tot den Heer Pasquali wendende, zeide hij:

Daar mijnheer de abt uw vriend is, geloof ik, dat hij een van de *onzen* is, en daar ik voor uliedén geen geheimen heb, wil ik u wel zeggen dat datgeen wat de abt daar genoemd heeft, wel het voorwendsel is, maar dat de waarheid iets anders is. Wanneer wij tegenover de Protestanten, die ons van zoo veel dingen beschuldigen, staan, dan gebruiken wij deze en andere voorwendsels, maar onder en aan vrienden moet men de waarheid zeggen. Indien ik u nu zeg wat wij omtrent ieder individu boeken moeten, dan kunt gij zelven oordeelen, wat er van dit voorwendsel is. Wij moeten 1. naauwkeurig aanteekenen ieders woning, de straat, het nummer en de verdieping; 2. den naam, den voornaam en de geboorteplaats; 3. den stand (aanzienlijk of gering, koopman, geleerde, handwerksman); 4. of de persoon gehuwd, ongehuwd, of weduwenaar is, enz.; 5. indien hij vreemdeling is, moet aangegeven worden sedert hoe lang hij te Rome is, en sedert wanneer hij in de parochie woont; 6. waar hij vóór zijne komst woonde; 7. welke sacramenten hij heeft ontvangen. En zoo men hierbij nog aanmerkingen te voegen heeft, dan is daarvoor, gelijk gij ziet, eene ruime plaats opengelaten.

En welken regel volgt gij hierbij ten opzigte van de Protestanten? vraagde de Heer Pasquali.

Denzelfden, antwoordde de pastoor, behalve dat wij in de aanmerkingen vermelden dat zij Protestanten zijn. En ieder jaar moeten wij aan de Curia Ecclesiastica en aan de politie afzonderlijk al de Protestanten opgeven die wij,

ieder in zijn parochie, hebben. Nu zult gij wel begrijpen, dat dit alles in geen betrekking staat met het gebod dat oplegt om met Paschen te communiceren.

Zoo zijn de pastoors te Rome dan *agenten* van policie, zeide de Waldenser.

Zoo diep moet gij ons niet verlagen, antwoordde de pastoor, zeg liever dat wij er de *directeuren* van zijn. De politie hangt geheel en al van ons af, en om u daarvan een bewijs te geven—zie hier!

En terwijl hij dit zeide, nam hij uit eene lade een pak brieven van de politie, die hem omtrent verschillende personen inlichtingen verzocht.

Zoodat noch de politie, noch het vikariaat het ooit waagt om iemand in de gevangenis te zetten, zonder ons geraadpleegd te hebben; enkele gevallen, en wanneer de misdadiger op heeter daad betrapt wordt, uitgezonderd.

Zoo drukte ik mij daar even dan verkeerd uit, zeide de Heer Pasquali; ik had u niet *agent* van de politie, maar *spion* moeten noemen.

De pastoor scheen door dit stekend gezegde van den Waldenser gekwetst; en opstaande noodigde hij ons uit om hem te volgen, en met hem nog andere sekretariën te gaan bezoeken.

Ik veronderstel, zeide hij, dat mijnheer de abt gekomen is om zich bij *ons* te voegen?

Ik antwoordde, dat, ofschoon dit niet het eigenlijk doel van mijn bezoek was geweest, ik evenwel gaarne mijne vrienden vergezellen wilde.

Wij begaven ons dan naar de sekretarie van de congregatie van het concilie.

De kanselarij, naar welke ik u breng, zeide de pastoor onder weg, behoort aan de heilige congregatie van het concilie, die door Pius IV werd ingesteld en zamengesteld is uit kardinalen, prelaten en zulke doctoren die in de heilige canons ervaren zijn. Het doel van deze congregatie is: de dekreten van het concilie van Trente uit te leggen.

Wij traden weldra de kanselarij binnen, en vonden allereerst een groote zaal, die in het rond met eene menigte tafels bezet was, aan elke waarvan een priester bezig was met schrijven. De wanden van die zaal waren met planken, waarop dozen en papieren lagen, bedekt. Een oude priester, die aan het eind der zaal zat, deelde de brevetten en de antwoorden aan de verzoekers uit, en ontving daarvoor naar vastgestelde prijzen de betaling. De onophoudelijke beweging van gaanden en komenden deed zien dat in deze kanselarij veel te doen was.

Deze zaal doorgegaan zijnde, werden wij door den pastoor in een kabinet geleid, waarin zich Mgr. de Sekretaris ophield, en van wien wij de vergunning erlangden om de *Archieven* te bezigtigen.

De *Archieven* zijn verscheidene kamers, wier wanden geheel bedekt zijn met papieren, welke de dekreten en de verklaringen van de artikelen van het Trentsch concilie bevatten. De Heer Pasquali maakte glimlagchend de opmerking, dat het hem niet meer verwonderde dat de Roomsche Kerk den Bijbel van duisternis beschuldigt, daar zij zich verpligt gezien had zulk een aantal kamers te vullen met de verklaringen van haar concilie, een concilie dat was zamengeroepen om den Bijbel op hare wijs te verklaren. Hij naderde den archivarius, een ouden, vrij onnoozelen priester, en zeide:

Zijn dat al de verklaringen van de congregatie?

O neen! antwoordde de priester, gij ziet het kleinste deel maar. De andere zijn overgebragt naar de algemeene Archieven, in het paleis Salvati; de nieuwere slechts worden in deze kanselarij bewaard; en dagelijks voegen wij er honderden nieuwe aan toe.

En wordt er voor al die verklaringen betaald? vraagde de Heer Pasquali.

Natuurlijk, antwoordde de priester; hier geeft men niets om niet.

Van hier gingen wij naar de kanselarij van een congregatie, welke door paus Clemens VIII werd opgerigt, en bestemd is om te waken over het beheer van de goederen van St. Pieter, maar die, daar hare werkzaamheden ten dezen opzigte slechts gering zijn, nog andere dingen onder haar bestuur heeft.

Bij voorbeeld, juist toen wij binnen traden, werden wij getuigen van een geval, dat mijne ziel diep schokte. Wij zagen er een priester die met den sekretaris in twist was. Waarover?—Deze priester had van onderscheidene vrome Katholieken geld ontvangen en moest daarvoor vijf duizend missen lezen. Dat geld was doorgebragt, en de missen

waren niet gelezen. De priester vroeg alzoo van de congregatie *ontslag* van de verpligting tot het lezen van die missen. Die zaak was in den regel. Daarover liep dan ook de twist niet, want dat ontslag wordt aan allen gegeven. Maar men kon het niet eens worden over den prijs. De Sekretaris wilde hem een *bajocco* per mis laten betalen, zooals de taks is, derhalve vijftig ecu's. Maar de priester zeide, dat hij regt had op eenigen afslag, omdat het getal missen, waarvan hij ontslag vroeg, zoo groot was; en omdat hij, daar hij zoo dikwijls zulke dispensatiën kwam verzoeken, wel verdiende dat men eenige consideratie gebruikte! Daarover was de strijd. Van schaamte werd mijn gelaat rood als vuur, en de pastoor gevoelde zich bij dit voorval evenmin als ik op zijn gemak.

Wij vertrokken dus, en nadat ik van mijne vrienden afscheid genomen had, keerde ik naar mijne woning, meer dan vroeger nog verslagen en verlegen, terug. Ik weet niet hoe het met mij afloopen zal, Eugenius! Ik bid God dat Hij mij bij mijn geloof beware, maar ik voel dat het wankelt. Bid ook gij voor mij.

Uw Henri.

DECAPOLIS.

D. E. Ford, *Decapolis*, naar het Engelsch; en Dr. J. J. van Oosterzee, *De Brief aan Filemon*.

Na het voortreffelijke werk, "Het Leven en Nagelaten Geschriften van den Wel-Eerw. R. M. McCheyne," heeft de Z. A. C. Boekvereeniging een klein doch nuttig werkje in het licht gezonden, dat wij met een enkel woord aankondigen. Was de naam van den Evangelischen Leeraar Ford niet reeds gunstig bekend, dit boeksken zou hem met regt hoog bij ons doen aangeschreven staan. Ons bevalt vooral de hooge ernst en christelijke getrouwheid waarmeê hij schrijft, en konden wij over de ruimte beschikken, wij zouden meer dan éene plaats hier uitschrijven, die ons diep heeft getroffen.—Voortreffelijker nog, hoewel in andere opzigten, is de *Brief aan Filemon*, door v. Oosterzee, die met dit werkje onder éénen band is zamengevoegd. Die daar den tijd toe heeft, leze veilig deze beiden meer dan eens, en hij zal zich rijkelijk beloond vinden.

Wij mogen ons wel verheugen over eene Boekvereeniging, die ons met zulk eene verscheidenheid, ook zulke voortreffelijke boekwerken schenkt.—*Elpis.*

(*Aan de Redactie van de Kerkbode*).

Aliwal Noord, 11 Mei, 1857.

In het nummer van 25 April, ll., komt een berigt voor omtrent Aliwal Noord, betreffende de gecollecteerde gelden voor den bouw eener nieuwe kerk aldaar. Dit berigt is zeker niet geschikt, om een zeer gunstig denkbeeld van de liberaliteit van Aliwals gemeente te geven. Het zij mij vergund hetzelve eenigzins te rectificeren.

De gemeente had reeds vroeger tot den bouw eener nieuwe kerk ingeteekend voor de som van £500, betaalbaar in 5 jaren. Deze sommen worden nu afbetaald. Daarenboven heeft er, bij de laatste Nachtmaalsviering, eene nieuwe inteekening plaats gehad. Deze bedroeg niet meer dan insgelijks nagenoeg £500. Om de geringheid van deze som te verklaren dient gemeld te worden:

1. Dat slechts een gedeelte van de gemeente bij het Nachtmaal tegenwoordig was, zoodat men van de afwezigen misschien op eene gelijke inteekening mag hopen.

2. Dat Aliwals gemeente in het laatste jaar twee deelen heeft afgegeven:

a. Dordrecht, dat nu eene afzonderlijke gemeente uitmaakt, en waar het voorloopig kerkgebouw binnen een paar maanden voltooid kan wezen;

b. Het gedeelte van de Oranje Rivier, dat bijna eenparigliijk begeert om (gelijk in het politieke, alzoo ook) in het kerkelijke onder Smithfield te behooren.

3. Dat een *derde* gedeelte van Aliwals gemeente, gelegen over de Kraai-rivier aan die *nieuwe* inteekeningen tot nog toe geen deel genomen heeft, aangezien het voor zich een afzonderlijk kerkgebouw wil oprigten, gelijk ook in het bedoelde artikel van *Kerkbode* 25 April vermeld is.

Indien men dit alles in aanmerking neemt, verkrijgt de zaak een ander aanzien, en ziet men dat de Aliwalsche gemeente (na aan alle zijden verkleind te zijn) met zoo goed als £1000 cash eene kerk begint te bouwen, terwijl er te Dordrecht eene nagenoeg voltooid is, en er over Kraai-rivier eene andere gesticht zal worden.

Wat mij betreft, ik ben voornemens om met den Predikant van Bloemfontein in het begin van de volgende maand, een reis naar Lijdenburg te ondernemen.

Ik ben, enz.,

P. H.

(*Aan de Redactie der Kerkbode.*)

Het volgend uittreksel uit eenen brief dezer dagen ontvangen, *tijdig* en *gepast* oordeelende, en met het daarin uitgedrukt gevoelen sympathiserende, is mijn verzoek daarvoor eene plaats in de *Bode* te willen inruimen.—Ik ben.

LIDMAAT DER KAAPSCHE GER. KERK.

"......... In den tegenwoordigen tijd moet dit *minstens* het inkomen van een leeraar zijn, te meer als een leeraar (zoo als verwacht wordt) der gemeente ook een voorbeeld van weldadigheid wenscht te zijn. *Ik* schaam mij om het te zien hoe onverschillig de gemeenten (zelfs de beste) onzer kerk zijn omtrent hare leeraren. ....moest zijne beste krachten jaren lang in een school uitputten, om onbekrompen te kunnen bestaan. De oude Heer ......, bezwaard door een talrijk huisgezin, kreeg *niet van zijne gemeente,* maar van het Gouvernement eene vermeerdering van salaris. Er zijn verscheidene leeraren die niet groot leven, en verpligt zijn meer dan £200 uit te geven. Men moet ook niet vergeten dat niet alle predikantsvrouwen weten te bezuinigen. Twee onzer leeraren aan de Kaap hebben een salaris gelijkstaande aan het inkomen van menigen klerk!—en dan moeten zij voor eene woning zorgen. —Schame zich de gemeente aan de Kaap, die niet handen in een slaat om pastorijen voor uwe leeraars aan te koopen—neem een voorbeeld aan uwe zuster gemeenten op het land. Ik ben nu in zulk een luim, daarom schrijf ik u mijne gevoelens over kerkelijke aangelegenheden zoo uitvoerig. Dat ik met deze zienswijze mij schaam, dat de nieuwe gemeenten aanhouden bij het Parlement te komen bedelen, instede de gierige hand maar eenmaal diep genoeg in den zak te steken, en zelve den herder harer zielen te onderhouden Ach! wat is onze Gereformeerde Kerk nog *diep, diep,* gezonken......

DE SYNODE.

(*Vervolg van No.* 12, *bladz.* 191.)

4. HET KIEZEN VAN KERKERAADSLEDEN DOOR DE LEDEN DER GEMEENTE.—Dit belangrijk onderwerp is in de jongste Synodale Vergadering ter tafel geweest; de voorstellen, echter, daaromtrent zijn niet aangenomen; buiten twijfel wordt hetzelve in de aanstaande Synode alweder onder de aandacht gebragt. De geest der tegenwoordige dagen schijnt hoe langer hoe meer hiermede in overeenstemming te komen;—in gemeenten vooral alwaar de leeraar door de gemeenteleden onderhouden moet worden, zullen dezen er op aandringen, dat zij in het benoemen van de bestuurders der gemeente regt van stemmen hebben. Eene der in de jongste Synode aangevoerde tegenwerpingen—namelijk de uitgestrektheid van vele gemeenten, en de daaruit voortvloeijende onbekendheid van vele gemeenteleden met de personen, die voor de kerkedienst geschikt zijn—is nu bijkans vervallen, daar de meeste gemeenten, sedert dien tijd, zoo verkleind zijn, dat ieder lid, die in het welzijn der gemeente eenig belang stelt, met de geschiktste personen tot kerkeraadsleden genoegzaam bekend kan worden.

Wanneer wij met aandacht letten op de beschrijving, die ons gegeven wordt, van de wijze waarop de eerste diakenen aangesteld werden (zie Hand. vi: 2—6), blijkt het duidelijk, dat zij door het geheele ligchaam der Christenbelijders—"de menigte der discipelen"—gekozen, en daarop door de Apostelen in hun ambt bevestigd werden. Op dit voorbeeld lettende, schijnt het een regt te zijn waarop leden eener Christelijke gemeente aanspraak maken kunnen, dat zij in het kiezen dergenen, die de zaken der gemeente bestieren, eene stem hebben. Wel is waar, er wordt in de bedoelde plaats alleen gemeld van degenen, die de tijdelijke belangen behartigen; men zou echter daaruit kunnen afleiden, dat, indien de Apostelen, met hunne buitengewone magt en gezag, zelfs geene diakenen wilden aanstellen, zonder de gemeente daarin te erkennen, het van veel meer belang is, dat men eene stem hebbe in het benoemen dergenen, aan wie de behartiging der geestelijke belangen wordt toevertrouwd.

Wij moeten echter niet uit het oog verliezen, dat "de menigte der discipe-

len" in die dagen, ten opzigte van hun Christelijk bestaan, grootelijks verschilde van de menigte der gemeenteleden in onze dagen. Hoe velen zijn er niet op de rol van Christenbelijders aangeschreven, die van hunne kerkelijke voorregten, zelfs van de gewone genademiddelen, weinig of wel geen gebruik maken! Niemand kan dan billijk verwachten, dat aan degenen, die openlijk toonen geen belang in de godsdienst te stellen, een regt toegekend zoude worden, waardoor de dierbaarste belangen der gemeente in de hoogste mate zouden kunnen benadeeld worden.

Iemand, bij voorbeeld, die van het Heilige Avondmaal geen geregeld gebruik maakt, is, mijns inziens, niet verkiesbaar als lid des kerkeraads. Zij moeten immers, volgens Kerkelijke Bepaling, uit "de godsdienstigste en kundigste leden der gemeente" gekozen worden. Hij heeft dus ook, naar mijn gevoelen, het regt niet van stemmen voor kerkeraadsleden.

Mansleden der gemeente, boven de vijf-en-twintig jaren oud, die toonen in de godsdienst belang te stellen, een onbesproken wandel voeren, en van de godsdienstige instellingen gebruik maken, zijn verkiesbaar als kerkeraadsleden;—dezulken alleen, die geregelde communicanten zijn, en wier wandel met hunne Christelijke belijdenis niet in strijd is, en aan geene anderen, zou ik genegen zijn het regt van stemmen in het kiezen van kerkeraadsleden toe te kennen.

5. Verdere bepalingen omtrent het afgeven van Attesten. — Dit staat eenigermate in verband met het bovenstaande, en verdient, mijns inziens, de ernstige aandacht der Algemeene Kerkvergadering. Aan leden naar elders verhuizende wordt, op hun verzoek, een Attest ter hand gesteld, behelzende, onder anderen, dat zij "gezond in het geloof en onbesproken van leven" zijn; tevens verzoekende de opzieners der gemeente, waarheen de betrokkene zich begeeft, gezegde broeder of zuster tot de gemeenschap van het Heilige Avondmaal toe te laten.

Wanneer echter zwarigheden bestaan tot het verleenen van zoodanig Attest, wordt slechts een Bewijs van Lidmaatschap verleend. Dikwijls gebeurt het dat er bij een kerkeraad groote zwarigheid bestaat om zoodanig Attest te verleenen, en echter valt het den kerkeraad moeijelijk die bezwaren duidelijk te noemen. Daarenboven, hoe dikwijls wordt zoodanig Attest verleend aan leden, enkel omdat zij niet onder censuur zijn, terwijl zij nogtans toonen, weinig of geen belang in de godsdienst te stellen! Is het niet ongerijmd aan de bestuurders eener gemeente te verzoeken, iemand tot de gemeenschap des Heiligen Avondmaals te willen toelaten, die nooit in de gemeente, welke hij staat te verlaten, of reeds verlaten heeft, eenig gebruik daarvan heeft gemaakt? Of, hoe kan men van iemand, die slechts weinig gebruik van de openbare godsdienst, en geen gebruik van het Avondmaal maakt, getuigen, dat hij "gezond in het geloof en onbesproken van leven" is?

Mijns inziens ware het beter, alleen aan communicanten een geregeld Attest te verleenen, en aan anderen slechts een Bewijs van Lidmaatschap. Mijne eigene ondervinding van de gemoedelijke bezwaren, die zoo dikwijls bij een kerkeraad bestaan, tegen het verleenen van de gewone Attesten, en waarmede men in vele gevallen niet wel voor den dag kan komen, noopt mij om deze zaak aldus onder de aandacht van anderen te brengen, en zal waarschijnlijk aanleiding geven om daarbij de aandacht der Algemeene Kerkvergadering te verzoeken.

6. Verdere Bepalingen omtrent het Aannemen van Lidmaten.—Hieromtrent is het mij dikwijls voorgekomen, dat te los gehandeld wordt, en niet in overeenstemming met de handelwijze onzer kerk omtrent degenen die reeds lidmaten zijn. Ik doel niet op de mate van kennis die er behoorde gevonden te worden in degenen, die zich tot het aannemen als lidmaten aanbieden, maar op de zekerheid die men behoorde te hebben, omtrent hun goed zedelijk gedrag.

Wanneer iemand, die reeds lidmaat is, naar eene andere gemeente overgaat, verkrijgt hij eerst een Attest, waarop hij in de nieuwe gemeente geregtigd wordt het Avondmaal bij te wonen, na eene driemalige afkondiging. Het is, echter, genoegzaam bekend, dat jongelieden zich dikwijls ter aanneming aanbieden, met wier zedelijk gedrag men weinig, of in het geheel niet, bekend is: en nogtans worden dezulken, in vele gevallen, op den eenen dag aangenomen, en op den anderen niet alleen toegelaten, maar zelfs

bemoedigd het Heilige Avondmaal bij te wonen.

In sommige gemeenten,—als in die van Graaff-Reinet,—heeft men het gebruik gehad, en welligt nog, van de jongelieden te onderzoeken, eene maand na de Avondmaals bediening, en, goedgekeurd zijnde, derzelver namen aan de gemeente bekend te stellen, om te vernemen of iemand op hun gedrag iets wist in te brengen; en eerst, in geval er geene bezwaren worden geopperd, na twee maanden, bij de Voorbereiding, worden zij als leden aan de gemeente voorgesteld.

Een mijner ambtsbroeders heeft aan mij in bedenking gegeven, of het niet goed ware, dat degenen die begeeren lidmaten te worden, zich, eenige maanden te voren, als candidaten melden; het komt mij, echter, verkieslijker voor, te handelen zoo als te Graaff-Reinet gedaan wordt. Eenige bepaling of aanbeveling hieromtrent, van wege de Synode, kan niet anders, dunkt mij, dan eene strekking hebben, de goede orde, en andere heilzame gevolgen in de gemeente te weeg te brengen.

7. Het bepalen van Vraag-boeken, ten gebruike dergenen, die begeeren leden onzer kerk te worden.—Dit onderwerp werd reeds in het vorige jaar, in de *Kerkbode*, No. 18, breedvoerig behandeld door "Clerus," met wiens aanmerkingen ik mij ten volle vereenig. Het is een ieder opvallend, hoe vele, en welke verschillende Vraag-boeken in onze kerk gebruikt worden, naar dat de onderscheidene predikanten verkiezen. In dit opzigt verschillen wij van alle andere kerkgenootschappen mij bekend, waarin er toch eenparigheid heerscht, ten opzigte van de boeken, waaraan leeraars en onderwijzers zich te houden hebben.

Het is derhalve van belang, dunkt mij, dat de Algemeene Kerkvergadering deze zaak in overweging neme, en uitspraak doe, of men eenparigheid, in het geven van godsdienstig onderwijs, door het algemeen gebruik van dezelfde boeken, in acht moet nemen, dan of aan ieder predikant de vrijheid overgelaten zal worden, naar zijn eigen goedvinden te handelen?

Naar mijn gevoelen ware het beter, dat de Synode hieromtrent eenige bepaling vaststelle, opdat er niet alleen eenparigheid in de wijze van handelen onder de predikanten plaats hebbe, maar ook eenparigheid van denken omtrent godsdienstige zaken onder de leden der kerk bevorderd worde. Onze kerk heeft immers vervaardigd een' "Catechismus, of onderwijzing in de Christelijke leer, die in de Nederlandsche Gereformeerde kerken en scholen geleerd wordt," en daarbij gevoegd een "Kort Begrip der Christelijke Godsdienst, voor degenen die zich willen begeven tot des Heeren Heilig Avondmaal." Het schijnt dus de bedoeling te zijn geweest, dat van deze beide werken, in de scholen onzer kerk, in het geven van godsdienstig onderwijs, gebruik zoude worden gemaakt. Hoe weinig gebruik wordt er nogtans van onzen voortreffelijken "Catechismus" gemaakt, behalve wanneer daarover voor de gemeente gehandeld wordt? Ware het dus niet goed dat de Synode vaststelle of aanbevele, dat, welke andere goedgekeurde boeken als hulpmiddelen, in het geven van godsdienstig onderwijs, ook gebruikt worden, degenen die tot lidmaatschap opgeleid worden, vooral in de twee werken, door de kerk zelve daartoe vervaardigd, onderwijs ontvangen? Men denke hierover na.

Swellendam, W. R.
11 Junij, 1857.

KERKNIEUWS.

Inwijding der Kerk te Calitzdorp.—Dit eenvoudig net gebouw werd op Zondag den 7 dezer plegtig ingewijd. Op Zaturdag verzamelde eene groote menigte zich in dit dorp, hetwelk omstreeks 40 mijlen van Oudtshoorn nabij de Gamka de westersche grenslinie dezer Parochie gelegen is. 's Avonds hield de Wel-Eerw. Heer Van Velden godsdienst in eene private woning—terwijl de Wel-Eerw. Heer Van der Riet in de Consistoriekamer der nieuwe kerk de jeugd catechizeerde. Vroeg in den morgenstond van den volgenden dag werd voor het eerst het liefelijk geluid der kerkklok gehoord te Calitzdorp. Onder de groene met goudkleurige vruchten beladene Oranjeboomen vergaderd, zong de staande schare de twee eerste verzen van Ps. 122. En ofschoon de wind hevig waaide werd de vereenigde stem der feesthoudende menigte boven het gedruis der stormen gehoord. Een toepasselijk gebed

werd daarop gedaan door Ds. Van der Riet. Het *Amen* was niet uitgesproken, of daar hoorde men uit den mond van Ds. Van Velden het

Gaat tot zijn poorten in met lof,
Met lofzang in zijn heilig hof;
Looft Hem aldaar met hart en stem;
Prijst zijnen naam; verheerlijkt Hem.

Deze woorden gezongen zijnde, begon de optogt. Vooraan ging de broeder Jacobus Grundeling, ouderling van Oudtshoorn met de overige 9 Directeuren. De Magistraat van Oudtshoorn, Kolonel Armstrong. De Wel-Edele Heer J. Van Reenen, Vrederegter in het Swellendamsche, en vier Veldkornets volgden hem. Daarop de beide Predikanten met vier ouderlingen en vier Diakenen, alsmede eenige Oudkerkeraadsleden van Oudtshoorn en verscheidene leden des kerkeraads van Ladismith. Vervolgens de zusters en eindelijk de broeders der gemeente. Voor de kerk gekomen, welke reeds met een singmuur is voorzien, zong men van Ps. 118 vs. 9. Na de woorden:

Ontsluit, ontsluit, voor mijne schreden,
De poorten der geregtigheid;
Door dezen zal ik binnen treden,
En loven 's HEEREN Majesteit.

hield men op, toen de broeder Grundeling den sleutel overgaf aan den Wel-Eerw. Van der Riet, die de deur der kerk opende, op eene plegtige wijze uitroepende: "In den naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes, in wiens naam wij ook den hoeksteen gelegd hebben, ontsluit ik de poorten van dit Heiligdom." De Gemeente trad toen binnen, zingende het 10 vers van Ps. 118:

Dit is, dit is de poort des HEEREN; enz.

Niemand die de menigte buiten het Godshuis in optogt had aanschouwd, kon denken dat er voor allen ruimte in hetzelve zoude zijn. En toch vonden allen eene plaats: sommigen wel is waar moesten zich met de Consistoriekamer tevreden houden, terwijl anderen staan moesten, maar het grootste gedeelte kon toch in de nette banken zitplaats erlangen, welken den vervaardiger, den Heer Blignehault, tot eer verstrekken, evenzeer als het overige houtwerk—gelijk het metselwerk getuigt de bekwaamheid van den Heer Harding.

Alles tot stilstand gekomen zijnde deed de Wel-Eerw. Van der Riet luidkeels een ernstig gebed voor dat hij den kansel (welke bijzonderlijk net is) besteeg. Zijn WelEerw. werd gevolgd door den broeder W. Olivier, den oudsten der Ouderlingen, die met eene korte toespraak zijn Wel-Eerw. eenen grooten Bijbel overhandigde om dien op den predikstoel te gebruiken. Nu zong men van Ps. 84 vs. 1:

Hoe liefelijk hoe vol heilgenot enz.

Waarna de leeraar het gebed van Salomo bij de inwijding van den tempel voorlas uit 2 Chron. 6, terwijl de gemeente weder opstond, en vervolgens weder zong het 5 vers van dien Psalm.

In zijne voorafspraak herinnerde de Redenaar zijne hoorders dat de hoeksteen was gelegd op den 20 Feb. 1856, en de kerk derhalve in weinig meer dan 15 maanden was voltooid; hoe men tot nog toe verpligt was geweest in private huizen—in tenten of onder het geboomte in de tuinen de eeredienst uit te oefenen, hoe eene bliksemstraal het gebouw getroffen, en zoo God het niet verhoed had, al hun werk in een oogenblik had kunnen vernietigen. Na onderscheidene personen te hebben aangesproken en den dank der gemeente betuigd te hebben aan de broeders van Ladismith, die gelijk bij het leggen van den hoeksteen, zoo ook nu geene moeitevolle reis hadden ontzien ten einde aan deze plegtigheid deel te kunnen nemen, gaf zijn Wel-Eerw. als zijn tekst op Psalm 132 vs. 1 tot 10.

Na eenige aanmerkingen tot opheldering gemaakt, en de overeenkomst aangetoond te hebben van de omstandigheden waaronder deze Psalm gedicht en voor het eerst gezongen is geworden, met die waarin de gemeente thans verkeerde, nam de prediker daaruit aanleiding om den ijver der voorstanders te prijzen, die even als David niet hadden gerust voor dat zij dit Godshuis hadden gesticht, alsmede de milddadige medewerking van die leden der gemeente welke daartoe hadden bijgedragen, niet alleen met goud en zilver maar ook door den arbeid hunner handen en het leveren van bouwstoffen. En hier gaf Zijn Wel-Eerw. een verslag van rekeningen, waaruit bleek dat het gebouw geheel voltooid is voor de som van Rds. 13,215 waarvan slechts Rds. 2764 tot nog toe niet was afgedragen. Voorts uitte Zijn Wel-Eerw. den wensch dat het bouwen dezer Kerk voor Calitzdorp en deszelfs omstreken, tot heil en zegen mogt gedijen even als de gelofte van David, om een huis te bouwen voor den

Heer, de bron was van al den zegen aan Davids huis beloofd, en de oorzaak van zoo vele zegeningen aan het land en volk van Israël bewezen. Waarop de Redenaar besloot, met de overige leden der gemeente op te wekken, het loffelijk voorbeeld, door de inwoners van Calitzdorp en deszelfs omstreken gegeven, na te volgen en niet te rusten, voor dat men ook te Oudtshoorn eene andere Kerk had gebouwd, daar het Godshuis aldaar niet alleen te klein was voor deze talrijke gemeente, maar op al te grooten afstand verwijderd is van 't middenpunt van dit dorp. De collecte bedroeg bij deze gelegenheid £20.

Na afloop der Godsdienst had er een treffend geval plaats. De Heer Willem Nel, een grijsaard van 96 jaren, uit de gemeente van Ladismith, die de godsdienst had bijgewoond en nog in zijnen gewonen welstand de kerk verliet, viel plotseling dood, toen hij naauwelijks 50 schreden van daar had gedaan. Dit gaf aanleiding dat de Wel-Eerw. Van Velden de namiddag godsdienst opende, met het zingen van Gezang 183 vs. 2 en 3, en in Zijn Wel-Eerw's. voorafspraak met grooten ernst de waarheden daarin begrepen op het gemoed zijner hoorders poogde te drukken. Waarna Zijn Wel-Eerw. eene zeer stichtelijke leerrede uitsprak over Haggaï II vs. 10, volgens welke hij *Christus* als de heerlijkheid zijner kerk beschouwde. Toen de doop aan een aantal kinderen was bediend, was het reeds duister geworden. De wind woedde zoo hevig dat verscheidene tenten verscheurd of omvergeworpen waren. Men oordeelde het derhalve niet raadzaam 's avonds weder bij een te komen. Maar zoodra de dageraad op Maandag aanbrak, werd het klokgelui weder gehoord, en voor zonnenopgang was de gemeente weder in het Heiligdom vergaderd. Ernstig waarschuwde, nu Ds. Van der Riet zijne toehoorders (naar aanleiding van Jesaja V vs. 2); "En hij heeft in deszelfs midden een toren gebouwd," om niet tevreden met het bezit van een kerk of met uitwendige godsdienst, naar het Evangelie dat hier gepredikt wordt, hun gansch openbaar, huiselijk en verborgen leven in te rigten; de bedreiging vervat bij Jeremia VII vs. 1—15, en eindigende met den wensch dat ook van dit Zion eenmaal gezegd zal worden, die en die is daar geboren.—(*Medegedeeld.*)

Z. A. Christelijke Boekvereeniging.

1857.

		£	s.	d.
Mei 23.	—Ontvangen van Ds. J. H. Neethling, Prins Albert,	£ 8	5	0
Junij 4.	—Van den Heer P. G. Leeb, Richmond, ...	10	0	0
10.	—Van den Heer N. G. Vos, Ceres,	3	15	0
18.	—Ew. J. F. Stegmann, Pniel, ...	£ 3	15	0
	Ds. R. Shand, Tulbagh, ...	1	10	0
	33 Leden, Kaapstad, ...	12	7	6

J. D. MARQUARD,
Penningmeester.

OFFICIEEL.

ALGEMEENE KERKVERGADERING.

DE ONDERGETEEKENDE HERINNERT DE RESPECTIEVE KERKEN, DAT DE ALGEMEENE KERKVERGADERING, GEHOUDEN ZAL WORDEN IN DE KAAPSTAD, OP DINGSDAG, DEN 13 OCTOBER, DEZES JAARS, EN VERZOEKT DAT DE VOORSTELLEN (OVEREENKOMSTIG ART. 20), OP OF VOOR DEN 4 AUGUSTUS, AAN HEM MOGEN WORDEN TOEGEZONDEN. HIJ NEEMT DE VRIJHEID, TEN OPZIGTE VAN DE KIEZING VAN AFGEVAARDIGDEN, DE AANDACHT DER KERKERADEN TE BEPALEN BIJ ART. 12 DER WETTEN.

A. FAURE,
Scriba der Algemeene
Kerkvergadering.

Consistorie der Geref. Kerk,
Kaapstad, 2 Junij, 1857.

Theologische Kweekschool.

1857.

Junij 13.—Van den Wel-Ed. Heer J. C. Overbeek, Scriba van Kaapstadschen Kerkeraad, het gecollecteerde, ... £10. 17 8

A. FAURE.

Van de Sandt de Villiers & Co., Drukkers.

DE GEREFORMEERDE KERKBODE
IN ZUID AFRIKA.

DEEL IX.] ZATURDAG, JULIJ 4, 1857. [No. 14.

WARE GEHOORZAAMHEID.

Men moet Gode meer gehoorzamen dan de menschen.—Hand. v: 29b.

Stellen wij ons de Apostelen eenige oogenblikken voor op den dag na hunne wondervolle verlossing uit de gevangenis, in welke de Joodsche Raad hen om hunne prediking van Jezus gebragt had. In de gevangenis geworpen om de waarheid, werden de getuigen van Jezus er den volgenden dag te vergeefs in gezocht. De Heer had de zijnen des nachts uitgeleid. Toen men hen dus uit de gevangenis voor den Raad wilde brengen, moest men hen uit den tempel, waar zij, op last des Heeren, stonden te prediken, en dat nog wel zonder geweld te gebruiken, daar men het volk ontzien moest, met veel omzigtigheid voor den Raad brengen. De Apostelen verschijnen, en allereerst ontvangen zij eene bestraffing. Hoe ernstig was hun niet op het hart gedrukt, dat zij van Jezus zwijgen zouden, en geheel Jeruzalem hoorde hen voortdurend van dezen naam spreken! Moge de tegenstand tegen den naam van Jezus zich niet altijd in dien vorm vertoonen, in welken wij dien bij den Joodschen Raad vinden, hij is er desniettemin, hetzij dan als vervolging van hen, die den Bijbel verspreiden, hetzij als bestrijding van hen, die stellig Christelijke beginselen op elk gebied van het leven voorstaan en handhaven. Gij kunt er op rekenen, dat er geen belijder van Christus is, die niet bij de wereld onder het verbod ligt van te spreken over den Eenigen die behouden kan, en die niet op de eene of andere wijze door de wereld beschuldigd wordt van onrust te stoken en verderfelijke bedoelingen te hebben. Maar dit is nu eenmaal vast aan het wandelen in den weg der Apostelen van Jezus, aan de roeping van ieder, die den Heer Jezus kent en liefheeft. Hij verwondere zich nooit over den argwaan, waarmede men hem aanziet, bedenke, dat de waarheid in eene leugenlievende wereld wel nooit op vrijheid van spreken zal te rekenen hebben, en dat er geen grooter miskenning van bedoeling uitgedacht worden kan, dan die het deel van Jezus, den getrouwen Getuige, is geweest.

Dat de Apostelen niet op de ontvangen bestraffing zwegen, verwondert ons zeker niet, maar verdient toch wel opgemerkt te worden, daar zij zich hier geplaatst vonden tegenover eene vergadering, wier leden door stand, betrekking en magt in de wereld verre boven hen stonden. Evenwel, de Apostelen hadden iets boven hen voor, en die dit vóór zich en op anderen voor heeft, kan niet ligt tot zwijgen gebragt worden. Hooren wij, wat hen sterk maakte in het antwoord dat zij geven. Zij beginnen met te erkennen, dat zij het ontvangen gebod overtreden hebben; maar, omdat het in strijd met een ander gebod was. "Men moet Gode meer gehoorzaam zijn, dan de menschen," zegt Petrus in aller naam. Dit was natuurlijk niet te wederleggen. Het kwam er slechts op aan, te bewijzen, dat de Joodsche Raad, door de prediking van den naam van Jezus te verbieden, in strijd met Gods gebod had gehandeld. Het bewijs is spoedig gegeven, en terwijl hij het bewijs geeft, toont Petrus, niet

van meening te zijn, dat men bij de Evangelieprediking alle ergernis vermijden moet. Ergernis geven, waar het vermeden worden kan en moet, is stellig aftekeuren; maar waar het de volle waarheid geldt en daarbij het behoud van verlorenen en de eer des Heeren--dáár voor ergernis vreesachtig te zijn, is niet minder afkeurenswaardig. Petrus ontziet zijne hoorders volstrekt niet; ontziet zelfs niet het verbod van den Joodschen Raad op hetzelfde oogenblik, waarop hij om de overtreding er van gestraft is. In plaats van nu den naam niet te noemen, dien des Heeren vijanden niet in den mond genomen hebben (immers spreken zij wel van "dezen naam" en van "het bloed van dezen mensch;" maar laten den naam "Jezus" van hunne lippen niet hooren), spreekt Petrus dien uit, verklaart Petrus dezen door hen aan het hout der vervloeking genagelden voor opgewekt uit den dood door Israëls God, en wijst hij hen zoowel op den zegen zijner verhooging voor dit volk, als op het bewijs dier verhooging in de uitstorting des Heiligen Geestes gegeven. Daarvan moeten zij spreken, omdat God hen als getuigen van deze gebeurtenissen had aangesteld, en hier kon derhalve voor gehoorzaamheid aan een gebod van menschen in een tegengestelden zin geen spraak, veel minder plaats zijn. Onverbeterlijk antwoord, zonder hartstogtelijke• betuigingen, zonder ongepaste verklaring! Alles in eenvoudigheid. Alles met vrijmoedigheid. Alles volkomen naar waarheid. Zoo te antwoorden betaamt ons altijd, indien wij ons te verantwoorden hebben wegens afgelegde getuigenis van de waarheid, die in Christus is. Niemand mag zich aan het getuigen van den Heer met woord en daad, in elken kring, in elk deel zijns levens onttrekken. Wij moeten beginnen met geen onderscheid te maken tusschen een belijder en een getuige van Jezus. Die Hem belijdt als zijnen Heer, die door Hem de bekeering en vergeving der zonden ontvangen heeft, moet zich beschouwen als door God geroepen tot getuige van de waarheid, dat Jezus leeft als de Herder der dwalende schapen en de Behouder der verloren zondaars. Die Jezus belijdt als zijn Heer, en niemand kan het dan in de gemeenschap des Heiligen Geestes, heeft in den Heiligen Geest eene getuigenis van de verhooging van Gods Zoon, en in de verhooging van Gods Zoon den grond zijner vrijmoedigheid, om van Hem tot de wereld te spreken. Laat ons van Hem spreken, indien Hij ons door den Heiligen Geest geleerd heeft, met het hart in Hem te gelooven. Gebeurt het dan, dat men u het zwijgen over Jezus als noodig tot den vrede aanraadt; vergeet niet, dat de vrede nimmer door het verzwijgen van de zaligmakende waarheid mag worden bewaard. Men kan zeker spreken, waar zwijgen op dat oogenblik beter zijn zou; maar de vreeze der menschen houdt in den regel tien maal meer monden gesloten, dan de wijsheid, die uit den Heiligen Geest is. Men kan zichzelven ook bedriegen. Moet ieder, die van den Heer Jezus getuigt, zich wel onderzoeken, of hij het op eenen even gepasten toon en met dezelfde inachtneming der betamende vormen doet, als Petrus voor den Joodschen raad; ieder, die van den Heer Jezus zwijgt, onderzoeke ook wel, of hij het spreken nalaat uit menschenvrees en menschenbehaagzucht. Staat het vast, dat God door den Heer Jezus bekeering en vergeving der zonden niet alleen aan Israël, maar ook aan hen, die niet van het huis Israëls zijn, geven wil; dan moeten wij het onzen pligt achten, ieder in onzen kring en naar onze krachten en gaven, beginnende met hen, die het naast bij ons zijn, het woord des levens te prediken. Die dan ooit beweert, dat dit uwe roeping niet wezen zou, dien kunt gij antwoorden, dat zwijgen hier buiten twijfel ongehoorzaamheid aan God zou zijn.

E. B.

EEN VERHAAL
UIT DE EGYPTISCHE KERK DER DERDE EEUW.

HOOFDSTUK VII.

(*Vervolg van bladz.* 198, *Deel* 9.)

Evenmin werd Cleon door Maia vergeten. Toen zij 't eerst van haren vader vernam dat Cleon een Christen was en dat zij nu voor altijd gescheiden waren, scheen zij onder dien zwaren slag te zullen bezwijken, en vele dagen lang weende zij hartstogtelijk. Maar juist in de overmaat harer droefheid vond zij vertroosting. Het was haar zoo natuurlijk om te hopen —en zij had zoo weinig teleurstelling gekend! De smart was haar zoo nieuw en zoo vreemd, zij was er zeker van, dit kon niet duren; zij kende het hart van haren vader beter dan zijnen wil, en zij was er van overtuigd dat hij spoedig weer toegevend zou worden. Wat deerde het haar welke godsdienst Cleon was toegedaan—hij bleef immer Cleon! Onder den invloed van zulke verwachtingen, keerde haar geschokt gemoed spoedig weder tot rust, en Caius Sertorius begon de hoop te koesteren dat zij aan zijne verwachtingen, omtrent jonge meisjes in het algemeen, voldoen zou, en spoedig weder, als een vlinder, naar eene andere bloem zoude fladderen. Om haar dit gemakkelijker te maken, voorzag hij haar van alle mogelijke genot en trachtte hij haar den huiselijken kring, op allerlei wijzen, te veraangenamen; hij begon zich reeds van den goeden uitslag verzekerd te houden —immers hij zag de tranen niet die zij 's nachts weende. Eindelijk echter hoorde Maia het gerucht van Cleon's diepe vernedering en bitter lijden; het was een ieder ten strengste bevolen om alles voor Maia verborgen te houden, doch toen zij er eenmaal, bij gerucht, iets van gehoord had, rustte zij niet vóór dat zij alles wist. Toen, in hare verontwaardiging en in de deelneming haars harten, wilde zij plotseling haren Cleon opzoeken, om in zijnen smaad te deelen, doch men hield de plaats zijns verblijfs voor haar verborgen, en vóór dat zij zijne woning kon uitvinden, had Cleon Alexandria verlaten—verlaten, zonder een enkel woord, een enkel teeken van herinnering voor haar achter te laten —*voor altijd* verlaten, zoo als men haar zeide! Zij was verzekerd dat zij hem tot in het diepst der ziele kende, dat hij onmogelijk kon veranderd zijn; maar dan die nieuwe godsdienst, die door allen zoo gehaat en verfoeid werd—hoe wist zij, welke tooverkracht die welligt op zulk een ernstig gemoed kon uitgeoefend hebben? En onder die ijskoude schaduw der twijfeling verkleumde en bevroor haar anders zoo warm hart. Hare geestkracht faalde, hare belangstelling in alles wat haar omringde verdween; de schoone aarde was als koud en dood voor haren voet, de gewelven des hemels als de gewelven van een' somberen grafkelder,—want buiten Cleon had Maia niets waarop zij steunen kon. Zoolang als de staf dáár was, was zij er zich naauwelijks van bewust dat zij er op steunde; maar toen zij dien moest missen, toen viel zij hulpeloos en zonder kracht neder. Zij worstelde niet, noch gaf zij toe aan hartstogtelijke klagten, magteloos en verpletterd zonk zij neder! De wereld was haar nu een woestijn—haar hart was ledig; maar het is vaak juist het ledig hart, dat God met zijne dierbaarste toezeggingen vervult.

Het kon haren vader niet ontgaan, en te vergeefs beproefde hij allerlei soort van genoegens, gezelschappen, reizen; zij luisterde toe, wel is waar, zij zag, zij glimlachte, doch zij genoot niets; zij scheen eene loutere toeschouwster van het leven van anderen,—ja, ook van haar eigen leven—geworden te zijn. Zij merkte het wel op, dat haars vaders teederheid van dag tot dag vermeerderde; maar hoewel zij dit diep gevoelde, toch kon het haar niet vertroosten, integendeel, het maakte de wond slechts dieper. De stroom zijner liefde vloeide over haar hart als over den bodem van een kanaal, dat door de brandende hitte geheel was opgedroogd—en haar hart bleef even dor.

Op zekeren dag echter, toen zij op de oude tuin treden gezeten was, waar zij zoo dikwijls met Cleon gezeten had, terwijl zij staarde op de rivier die aan hare voeten vloeide, gebeurde het, dat zij, haren vader nog niet te huis verwachtende, schielijk opzag en hem met eenen ernstigen blik haar zag aanstaren. Zij wist niet hoe lang hij daar welligt gestaan had, doch toen zij haar oog op hem vestigde, zag zij hem haastig de tranen van zijne wangen afwisschen, en zich toen treurig van haar afwenden. Nu gevoelde zij levendig het onregt, dat zij hem aandeed; zij gevoelde dat hij haar van noode

had, en opstaande, begaf zij zich zwijgend naar hem toe, en haar gelaat tegen zijnen schouder verbergende, weende zij daar in stilte. De keerzijde van het vrouwelijke hart was getroffen, zij gevoelde dat er een was, die van haar *afhing* en het bewustzijn dat zij hem ondersteunen moest, gaf haar kracht; door hem te ondersteunen werd zij zelve ondersteund. En zoo leerde zij verdragen. Zij was echter veel veranderd, al het kinderlijke was van haar weggenomen, en weinigen zouden in de zachte, ernstige jonkvrouw, die haar vader aan den maaltijd bediende, zijne wenschen voorkwam, of die aan haar spinnewiel gezeten, naar zijne verhalen omtrent de oorlogen en de barbaren luisterde, Maia hebben herkend. Cleons naam werd echter nimmer genoemd.

De lente keerde eindelijk weder, de tweede na Cleons afreis—en Sertorius begon eene verandering in zijn kind te bespeuren. Er straalde weder iets van het schitterend licht van weleer in hare oogen, er lag iets van de vroegere veerkracht in haren tred. Een nieuw leven scheen haar te bezielen, en een ongedwongen, doch rustige glimlach scheen vaak haar gelaat te verhelderen. Hij kon zich dit wel niet verklaren, het verheugde hem echter zeer.

Zou hij er zich even zeer over verblijd hebben, indien hem de oorzaak ware bekend geweest? Het was inderdaad een nieuw leven dat Maia bezielde. Eene sterke begeerte om die nieuwe godsdienst te leeren kennen, die haar van haren Cleon had beroofd, had haar bewogen om van een' reizenden koopman, die een Christen was, een exemplaar van het Evangelie van Lukas en van de Zendbrieven van Petrus te koopen; en door de onwederstaanbare waarheid van het geschiedverhaal gewonnen, had zij het in eenvoudigheid des harten, zonder twijfel of bezwaar, als waarheid erkend en aangenomen. Zij was vermoeid en beladen, en zij kwam tot Jezus, en vond rust. Het licht kwam tot Maia nog vóór de duisternis, en uit de verzoening zelve leerde zij voor het eerst hare zonde kennen.

Het licht had haar van zelf de duisternis geopenbaard; op de kennis van de liefde Gods en van zijne onuitsprekelijke gave, volgden van zelf een diep gevoel van hare verantwoordelijkheid en verpligting. Zij verlangde er naar om aan allen den schat, dien zij gevonden had, bekend te maken, doch vrees en al de redenen tot voorzigtigheid, die de vrees immer weet te opperen, hielden haar daarvan terug. Zij zou haar geloof toonen uit den vrede en de vreugde die het over haar leven zou verspreiden; en dan, wanneer haar vader dit opmerken zou, dan zou zij hem haar dierbaar geheim mededeelen en hem bewegen om hetzelfde geloof te omhelzen. Zij was bovendien zelve nog maar zoo kort geleden tot de kennis en aanneming der waarheid gebragt, en zij had nog zooveel te leeren; ware zij nu haastig of onvoorzigtig in hare belijdenis, zoo zou zij zich misschien van alle gelegenheden, tot verdere ontwikkeling, berooven. Op deze wijze, zoo als steeds het geval is, wanneer wij, in stede van regtstreeks op God te zien, op de omstandigheden letten, werd Maia's oog bewilderd en haar geweten bewolkt, tot dat zij eindelijk zelfs die rustige gemoedsstemming verloor, die zulke wonderkracht op haren vader moest uitoefenen.

Hetgeen echter spoedig daarna plaats vond, bragt haar tot beslissing. Het vuur der vervolging brak in Alexandria uit. Op zekeren avond kwam Sertorius te huis met het berigt, dat de Christenen in grooten getale naar de tempels stroomden om volgens keizerlijk bevel te offeren, en onder hen bevond zich een rijke koopman, Papias genaamd. "Zij schenen," zeide hij, "even bevreesd om te offeren als om te weigeren."

Bevend vroeg Maia, "waren er onder hen die weigerden?"

"Ja," zeide hij, "sommigen bleven in hunne dwaasheid volharden; sommigen werden gegeeseld, sommigen gepijnigd en anderen in de vlammen geworpen. Een knaap, Diascores genaamd, de zoon van een' hunner voorgangers, werd gemarteld, tot dat het mij, ouden krijgsman, die aan tooneelen van bloed en lijden zoo zeer gewoon ben, deed sidderen; en nogtans ontsnapte den knaap geene enkele klagt."

"Bleef hij volharden?" vroeg Maia, terwijl haar hart inéénkromp.

"Ja, hij bleef bij zijne weigering, doch de landvoogd had medelijden met zijne jeugd, en zijn leven werd gespaard. Zijne medgezellen werden verbrand. Hunne dwaasheid is ongeloofelijk. Ware het niet om hun bijgeloof, zoo zou men hunne lijdzaamheid moeten bewonderen,

doch de man, dien zij aanbidden als hun God, heeft hun eene of andere wonderbare gelukzaligheid na den dood toegezegd, en zij gelooven zijne woorden even stellig alsof zij de zaken aanschouwden."

Maia rees haastig van haren zetel op, en bleek en bevend voor hem staande, riep zij uit, met eenen moed en eene sterkte die zij voorwaar niet uit zichzelve had:—"Vader! o spreek geen enkel woord tegen Hem—ik geloof in Hem—ik ben een Christen!"

Zij had zich niet op de hartstogtelijke woede voorbereid, die deze woorden te weeg bragten. In het eerst bleef haar vader als stom van verbazing aan den grond genageld, doch toen zij door angst en vrees half bezwijmend in hare belijdenis bleef volharden, toen scheen de oude man als buiten zichzelven van droefheid en toorn. "De vloek der goden," riep hij uit, "rust op mijn huis! eerst is Cleon gevallen—en nu mijn eigen kind!"

Hij bedekte zijn gelaat met beide handen. Maia weende in stilte en sloeg hem zwijgend gade, tot dat zij het eindelijk waagde hare hand op zijnen arm te leggen en te fluisteren:—"Vader!" Maar hij, ijlings opstaande, weerde haar met gestrengheid van zich af, zeggende:—"Geen Christen kan mijn kind zijn! Dit huis kan niet langer het uwe zijn. Ga waarheen gij wilt, slang, die ik aan mijn hart gekoesterd heb! Ga! en wees de deelgenoot van Cleons schande, zoo gij wilt, en laat mij op mijnen ouden dag alléén."

Doch Maia ging niet heen. Gedurende eenigen tijd bleef zij in de voor haar afgezonderde vertrekken, vanwaar zij nogtans zorg droeg dat het haren vader aan niets ontbrak, en eindelijk waagde zij het om hem, gelijk weleer, aan zijnen maaltijd te bedienen. In het eerst sprak hij ter naauwernood tot haar en poogde hij zijne gestrengheid jegens haar, althans voor het uiterlijke, te handhaven, maar zijne oogen volgden haar nogtans wanneer zij het vertrek verliet; en op zekeren avond vroeg hij haar kortaf: "waarom zit gij niet kind?—gij schijnt vermoeid." Maia's oogen schitterden, toen zij haar spinnewiel nam en zich zwijgend nevens hem nederzettede.

Van lieverlede keerde alles tot het oude terug; de grijsaard vergat zijn stoïcijnsch besluit geheel, en wanneer de klimmende gebreken des ouderdoms hem somtijds wat lastig maakten, dan was zij zoo zachtmoedig en wist hem, door hare vriendelijke woorden, zoo wel op te beuren, dat hij spoedig als een kind van haar afhing en haar geen oogenblik kon missen.

Nooit sprak zij tot hem over haar geloof, maar des te meer sprak zij tot God voor hem, hetgeen misschien de meest geschikte weg was. Op zekeren dag echter, na verloop van vele weken, waagde zij het om haren wensch, ter bijwoning der christelijke vergaderingen, te kennen te geven. Sertorius gaf haar geen antwoord, en Maia zat zwijgend neder, hare bekommernis werpende op Dien, die voor ons zorgt, hoewel bevende voor den uitslag. Doch toen zij hem kuste en goeden nacht wenschte, fluisterde hij: "Blijf niet lang afwezig, kind, indien gij volstrekt gaan moet." Van dien tijd af legde hij haar geenerlei hinderpalen in den weg, en liet haar toe om de kranken te bezoeken en de weduwen en weezen der martelaren te verzorgen, terwijl zij, van hare zijde, met een blijmoedig hart afstand deed van alles, wat de getrouwheid aan hooger gezag niet van haar vorderde.

Sertorius zond steeds eenen slaaf om haar van het huis des gebeds huiswaarts te begeleiden, tot dat hij, op zekeren dag, toen de burgerkrijg in Alexandria woedde en zij langer dan gewoonlijk weg bleef, zeer bekommerd over haar zijnde, haar zelf in 't gemoet ging, en van dien dag af begeleidde hij haar steeds huiswaarts. Een paar malen meende zij, dat hij aan de deur had staan luisteren, doch hij gaf het haar nimmer te kennen. Ook omtrent dezen tijd miste zij haar exemplaar van het Evangelie van Lukas; zij deed er geen onderzoek naar, doch bad ernstig en vurig dat, in wiens handen het ook gevallen mogt zijn, het daar tot het hart mogt doordringen.

In de christelijke vergaderingen, en in haar stil dienstwerk onder de zieken en beroofden, waakte Alce over haar met moederlijke teederheid, haar dikwijls door woorden van geloof en deelneming bemoedigende;—doch aangaande Alce's geschiedenis en huisgezin wist Maia niets.

(*Te worden vervolgd.*)

Voor den regtvaardige is de eeuwigheid een dag zonder avond, en voor den goddelooze een avond zonder dag.

BRIEVEN UIT ROME.

(Vervolg van bladz. 203.)

TWAALFDE BRIEF.

HENRI AAN EUGENIUS.

Rome, April, 1847.

Waarde Eugenius!

Reeds sedert geruimen tijd had mijn leermeester mij op het collegie geen woord toegesproken, maar op den morgen, die volgde op dien treurigen avond, waarvan ik in mijn laatsten brief schreef, verzocht hij mij, na de les, in zijne kamer te komen. Ik ging, maar toen ik die kamer binnentrad, vond ik er nevens hem nog twee andere Jesuiten, die er even als hij, zeer ernstig en streng uitzagen.

Mijn leermeester sprak mij aan en zeide:

Ik moet u zeggen, mijn zoon, dat gij in groot gevaar verkeert, gij hebt mijn raad niet willen volgen, gij hebt uwen omgang met dien ketterschen Waldenser niet gestaakt, gij hebt dien Puseyïst niet tot mij willen brengen; zóó begint dan ook uw geloof te wankelen; zóó keert de Puseyïst langzamerhand tot het protestantisme terug; en gij—wat zal er van u worden? Gij staat op den rand van een' diepen afgrond, maar toch—nog kunt gij u redden.

Ik ben, gelijk gij weet, vrij bedeesd, daarbij zeer zenuwachtig, zoodat deze aanspraak mij ook groote vrees aanjoeg. Evenwel ik vatte moed, en zeide dat minder mijn omgang met den Waldenser, dan wel hetgeen ik met mijn eigen oogen gezien had, mij geschokt had.

Ik verhaalde hem toen al wat de Heer Manson mij geschreven, al wat ik in de kanselarijen gezien, al wat de pastoor, wiens naam ik onvoorzigtig mij ontvallen liet, gezegd had.

Dat zijn al te maal kleinigheden, antwoordde de pater; die kanselarijen worden door menschen bestuurd, die van hunne magt misbruik maken en in hunne betrekking zich misdragen kunnen, maar het beginsel waarop zij rusten, is de onbeperkte magt van den H. Vader, als stedehouder van Jezus Christus, en als opvolger van den grooten Apostel St. Petrus. Gij nu weet wat de groote Tagnono leert: dat het niet geoorloofd is de daden van den Paus te beoordeelen, omdat hij, al wat hij doet, op gezag van God doet. Gij weet ook dat de kardinaal Zubarella, een zeer geleerd theologant, bewezen heeft dat God en de Paus één en hetzelfde zijn in hunne beslissingen en besluiten; en in zekeren zin is deze laatste meer dan God, omdat hij met een goed geweten ongeoorloofde dingen, die God zich niet zou kunnen veroorloven, kan doen. En onze kardinaal Bellarminus leert dat, indien de Paus mogt komen te dwalen, bevelende wat misdadig en verbiedende wat goed is, alle ware Christenen niettemin verpligt zouden wezen te gelooven, dat de ondeugd deugd, en de deugd ondeugd is (*). Gij weet dat het vijfde Lateraansch concilie, in de zesde afdeeling, den Paus genoemd heeft: *God op aarde*, en in de tiende hem den Zaligmaker der Kerk genoemd heeft. Ziedaar de leerstellingen, waaraan een goed Katholiek gehecht moet wezen. De verkeerdheden van de dienaren der Kerk kunnen de waarheid van deze leerstellingen niet verzwakken.

Maar, mijn vader, hernam ik, te verklaren dat de beenderen van een gewonen en onbekenden afgestorvene relikwiën van een heilige zijn, indulgentiën verkoopen voor geld, heiligschennende afzetterijen toelaten, dat zijn ongeregtigheden, niet slechts van de dienaren der Kerk, maar ook in de beginselen, dat is, dunkt mij, een vreesselijk misbruik maken van die beginselen.

Ik zeide dat met zekere hevigheid; en ik bemerkte dat de beide Jesuiten elkander op geheimzinnige wijs aanzagen. Mijn leermeester echter toonde zich in het geheel niet verrast of in de engte gebragt, maar antwoordde met de grootste kalmte, dat hij, die met een enkel woord het brood in het ligchaam van Jezus verandert, nog gemakkelijker de beenderen van een heiden in die van een heilige moet kunnen veranderen, en dat de magt van den Paus geene grenzen heeft. En de betaling, die gevorderd wordt voor de indulgentiën, zeide hij, was niet een prijs dien men gaf voor de verkregene gunst die oneindig meer waardig was, maar slechts een gedeelte van den afkoop van het verdienend werk, dat men anders zou

(*) Bibl. de Romano Pontif. Lib. IV, hoofdst. V.

hebben moeten verrigten, ten einde die gunst te verkrijgen.

Daar ik door deze redenering evenwel nog niet geheel overtuigd scheen, nam een der beide Vaders het woord en zeide dat ik mij bij dezen stand der zaken, wachten moest om aan de heilige Sacramenten van Paschen deel te nemen, en dat zij mij voorstelden, om deel te nemen aan de oefeningen van St. Ignatius, die aanstonds na dit feest wederom zouden plaats hebben. Als gevolg daarvan konden zij mij eene volkomene gewetensrust voorspellen, indien ik althans, wat zij mij ook ten stelligste geboden, de gemeenschap met mijne drie vrienden afbrak.

Daar ik opregtelijk den vrede mijner ziel zoek, beloofde ik ook mij tot die oefeningen te zullen voegen; maar wat mijne vrienden betreft, zeide ik, ik wil mij wel verbinden om hen, zooveel als mogelijk is, te vermijden, maar als ik hen ontmoeten mogt, dan geen enkel woord tot hen te spreken, dat zou mij onmogelijk zijn.

Daarop stond mijn leermeester op en zeide op indrukwekkenden toon:

Indien gij nog eens met die ketters spreekt, dan zijt gij verloren!

Hierop beval hij mij, doch gansch niet vriendelijk, heen te gaan, gelijk ik ook deed, met goede voornemens vervuld. Maar....

Op Palmzondag had ik mij namelijk naar de St. Pieter begeven, om er de pausselijke zegening van de palmtakken bij te wonen. Ik stond onder de menigte en staarde op den H. Vader, die op zijn troon gezeten, en door al zijne kardinalen en prelaten omringd, aan zijn hof en aan eenige vreemde heeren, aan wie deze eer vergund werd, zulke takken uitdeelde; ik bewonderde daarbij den vromen ootmoed van die Fransche en Engelsche heeren, die voor den Paus waren nedergeknield, en nadat zij hem de voeten gekust hadden, met groote blijdschap uit zijne hand een kleinen olijftak ontvingen.

Op eens hoorde ik achter mij iemand die zeide:

O! wat verheven tooneel!

Ja, antwoordde eene andere stem, ja wel een vreesselijk verheven tooneel! Het is de verborgenheid der ongeregtigheid die zich ontwikkelt. Welk een contrast tusschen het roerend schouwspel dat er voor 18 eeuwen plaats had, en dat hetwelk men hier wil naäpen.

Ik keerde mij om, ten einde te zien wie alzoo sprak, en ik zag mijne drie vrienden voor mij.

Na den afloop van deze plegtigheid begon de mis. In plaats van het Evangelie van dien dag, zongen drie diakens, om beurten, de geschiedenis van het lijden van onzen Heer J. C. volgens het verhaal van St. Matthéüs. Een der diakenen stelt hierbij den Evangelist voor en zingt de geheele geschiedenis; de tweede, die de rol van den persoon van J. C. speelt, zingt al de woorden van den Heer; en de derde, die de overigen vertegenwoordigt, zingt al de woorden, die door de Joden, door de Farizeën, door Pilatus enz. gesproken werden.

De Heer Sweetman toonde zich hierbij zeer geërgerd; hem dacht dat zulk een zingen van het lijden van Jezus Christus, dat zulk eene voorstelling van deze personages, eigenlijk een verzwakken was van het hoogwaardige dezer door den Evangelist vermelde gebeurtenis, en meer geschikt was voor een komedie dan voor de kerk.

De Heer Manson echter, die de dingen beter wist te waarderen, vond er veel stichtelijks in.

Deze uiterlijke plegtigheid, zeide hij, treft de zinnen van de geloovigen meer. Het zingen van het Evangelie is bovendien een gebruik, dat zeer oud is in de Kerk.

Meent gij, zeide de Waldenser, dat St. Petrus ook het Evangelie gezongen heeft?

Gedurende het gezang bleven al de kardinalen en prelaten staan. De Paus echter klom van zijnen troon af en begaf zich naar eene, voor die gelegenheid uit damasten tapijten vervaardigde, kamer, in eenen hoek van de kerk. Van tijd tot tijd trad daaruit een prelaat te voorschijn om den een of anderen kardinaal te roepen, die dan naar de kamer, waarin de Paus zich bevond, ging, en na er even vertoefd te hebben, terugkeerde.

Dat heen- en wedergaan veroorzaakte telkens eenige opschudding, en de Waldenser noodigde ons uit om ons in de nabijheid van die kamer te begeven, ten einde te zien wat daar voorviel.

Wij beproefden dat dan ook, maar de Zwitsersche soldaten hielden ons terug en verhinderden ons er digt bij te komen

en te zien. Dit evenwel zagen wij, dat er naast dat grootere vertrek een kleiner was, waarin ijs en allerlei ververschingen gereed gemaakt werden, terwijl uit het vertrek, waarin de paus zich bevond, een groot gelach tot ons doordrong. Nu begrepen wij het geheim, en verbaasd zagen wij elkander aan.

Ziedaar, zeide de Waldenser, de bezigheid van den Paus, terwijl men in de kerk het lijden van den Zaligmaker behandelt! Terwijl ieder Christen het verhaal van het lijden des Zoons van God hoorende, daarbij weenen moest, doet hij, die zich het Hoofd van de Kerk noemt, zich te goed en schatert van lagchen. Mijnheer de abt en gij Mijnheer Manson, wat zegt gijlieden daarvan; verdedigt, indien gij durft, eene handelwijs, waaraan ik, om niet meer te zeggen, geen naam weet te geven.

Ik keerde mij om en ging heen, want vreemde denkbeelden maakten zich van mijne ziel meester.

Donderdags ging ik wederom naar de St. Pieter om de andere ceremoniën te zien.

Nadat de mis in de kapel gelezen was, kwam de Paus naar de St. Pieter, en daar zong, zoodra deze zich neêrgezet had, een diaken de vijftien eerste verzen van het dertiende hoofdstuk van Johannes' Evangelie. Hierop nam de Paus een fijn linnen voorschoot, klom van zijn troon af en ging naar de pelgrims. De pelgrims zijn twaalf priesters, die tot verschillende natiën behooren en de twaalf apostelen moeten verbeelden. Zij zijn op Oostersche wijze gekleed en hebben een grooten witten hoed op het hoofd. Zij zijn op hooge banken gezeten, en hebben ieder een groot koperen bekken, dat met water gevuld is, voor zich staan. De Paus gaat langs deze priesters heen, raakt hunne voeten even aan, hetgeen verbeelden moet, dat hij die wascht, en gaat daarop weêr zitten op zijn troon. Die plegtigheid noemt men de voetwassching.

Vroeger had ik die plegtigheid altijd voor zeer stichtelijk gehouden, maar eene aanmerking van Pasquali was oorzaak, dat ik haar uit een geheel ander oogpunt ging beschouwen. Hij zeide dat men hoogstwaarschijnlijk van datgene, wat men uit het Evangelie niet kon doen verdwijnen, eene komedie wilde maken.

Na den afloop van deze plegtigheid had er nog eene andere plaats, die de Waldenser ook eene komedie noemde; de voorstelling namelijk van het Avondmaal des Heeren.

In eene groote zaal had men, op eene hoogte, eene tafel geplaatst, die bedekt was met een' rijken en weelderigen overvloed van zilverwerk, porselein, bloemen en allerlei vruchten. De twaalf priesters zaten in oostersche kleeding aan die tafel en aten met goeden smaak. De Paus kwam hierop, met eigen handen een schotel, waarvan hij hun diende, dragende, terwijl hij vervolgens weêr heenging. Zoo deden ook de toeschouwers,—er waren er wel tien-duizend—toen er niets bijzonders meer te zien was. Dat was de voorstelling van het Avondmaal des Heeren, te Rome.

Wil ik u eens zeggen, zeide de Waldenser, zich tot ons wendende met hoogen ernst, hoe men het Roomsch Katholicisme best beschrijven kan?.. Het is het Evangelie verkeerd in eene komedie.

Ik trachtte die gebruiken, zooveel ik kon, te regtvaardigen, maar ik moet zelf bekennen, dat ik mijzelven hierbij niet voldoen kon.

Vrijdags ging ik weder naar de St. Pieter, waar men, even als op den voorgaanden Zondag, het lijden van onzen Heer, volgens het Evangelie van Johannes zong. De Paus was, toen ik kwam, nog niet gekomen; hij kwam eerst toen het gezang geëindigd was. Toen begon de aanbidding van het kruis. De dienstdoende kardinaal plaatste zich, na menigvuldige kniebuigingen, beneden aan de trappen, ter linkerzijde van het altaar. Een diaken gaf hem hierop het kruis in een zwart omkleedsel over. Nadat de kardinaal den regterarm van het kruis ontbloot, en het vervolgens naar de zijde van het volk in de hoogte geheven had, zeide hij: "Aanschouwt het hout des kruises, komt, aanbidden wij het." Hierop vielen de Paus, al de kardinalen, de geestelijkheid en het volk op de knieën, en aanbaden het kruis. De kardinaal beklom de trappen van het altaar, en nadat hij den linkerarm van het kruis ontdekt had, zong hij dezelfde woorden, maar op meer verheven toon. Dit is de tweede aanbidding, die iets langer dan de eerste duurt. Eindelijk plaatste hij zich in het midden, ontblootte het kruis geheel en al, en zong, doch op nog meer

verheven toon, dezelfde woorden, en de derde aanbidding had plaats. De geheele vergadering bleef geknield liggen, totdat de kardinaal in het midden van de kerk gekomen, het kruis op een rijk, daartoe bestemd, tapijt met groote statigheid had nedergelegd. Nadat de kardinaal hierop, naar den kant van het kruis een kniebuiging gemaakt hebbende, naar zijn plaats teruggekeerd was, en nadat de zangers een klaagzang hadden aangeheven, trok de Paus zijne schoenen uit, klom van zijnen troon af, en knielde, ontschoeid, voor het kruis neder, om het te aanbidden. Na hem kwamen al de kardinalen, de bisschoppen en de priesters, even zoo met ontschoeide voeten, het kruis aanbidden, terwijl eindelijk ook het volk in de gelegenheid gesteld werd om hetzelfde te doen.

Ik was bij dat tooneel diep getroffen, immers het aanschouwen van een Paus, die zich zoo diep verootmoedigt voor de afbeelding van het kruis van Christus, moet iederen opregten Katholiek wel roeren. De Heer Manson deelde in mijne ontroering. Pasquali zelf scheen eenigzins getroffen; ten minste ik verbeeldde mij, dat hij door dit tooneel verteederd was geworden. Maar toen ik hem bij het uitgaan, naar de reden van zijne ontroering vroeg, zeide hij:

Een Christen kan wel niet anders dan droevig aangedaan worden bij het aanschouwen van zulke ongeregtigheid; in de Roomsche Kerk maakt men van de ernstigste dingen eene komedie, en met den hoogsten ernst verrigt men er een daad van zuivere afgoderij.

Hier vingen wij een gesprek aan over de vereering van het kruis en van de beelden, waarvan ik u, om thans in mijn verhaal te kunnen voortgaan, in een volgenden brief berigt zal geven.

Na den Zaturdag, wiens plegtigheden naauwelijks vermelding verdienen, komt eindelijk de Paaschzondag, de groote dag.

De kerk van St. Pieter is geheel en al ingerigt voor het feest. Het geheele garnizoen der stad staat in parade op het groote plein; de grenadiers, de Zwitsersche gardes, de keurbende der burgerij, de garde van den Romeinschen senaat en degarde-nobles, staan in de kerk geschaard, vormen eenkring rondom den pauselijken stoet, en omringen het altaar en den troon. Militair trompetgeschal kondigt de komst van den stoet aan. Het pauselijk kruis, dat door een prelaat gedragen wordt, te midden van zeven gouden kandelaren, opent den trein; op dit kruis volgt een lange processie van prelaten, die groote roode mantels dragen; vervolgens vijf pauselijke mijters, en de driedubbele kroon, daarop de kardinalen, naar hunnen rang opgetooid met wit-damasten en met goud gezoomde mantels, eindelijk komt de Paus, gezeten op een troon, die door mannen gedragen wordt. Aan iedere zijde heeft hij een verbazend grooten waaijer, die van allerkostbaarste vederen vervaardigd is, en terwijl hij voortgedragen wordt, knielt alles voor hem neder.

Zou ook Petrus de vergadering der geloovigen zoo zijn binnengetreden? vroeg de Waldenser hierbij.

Als hij voor het altaar gekomen is, klimt de Paus van zijn draagbaren troon af, doet andere kleederen aan, zich optooijende met de rijkste pauselijke versierselen, en nadat hij op den grooten troon, die voor het altaar is opgerigt, plaats genomen heeft, begint hij de mis te lezen.

Terwijl het koor het kyrie eleijson (Heer, ontferm u onzer) zingt, komen de kardinalen, de een na den ander, om den Paus te aanbidden.

In de groote pauselijke mis, die de pontifikale mis genoemd wordt, zingt men het Evangelie in het Grieksch en in het Latijn, met dit onderscheid echter, dat het tweede door een kardinaal gezongen wordt, en het eerste door een eenvoudigen diaken. Het Latijnsche Evangelie ligt daarenboven tusschen zeven kandelaren, terwijl er bij het Grieksche slechts twee gevonden worden. Dit alles geschiedt, om volgens de leer van het Trentsch concilie, te toonen, dat het gezag van de Latijnsche vertaling des Bijbels, dat van den oorspronkelijken tekst verre overtreft.

Om niet te veel uit te wijden, zal ik maar niet vermelden, al wat de Waldenser hierbij had aan en op te merken; genoeg, als ik u zeg, dat zelfs de Heer Manson, ofschoon hij niet nalaten kon, de majesteit van die ceremoniën te bewonderen, zich bij hetgeen hij zag, meermalen geërgerd gevoelde.

Wat mij echter meer dan iets anders mishaagde, was de communicatie.

De Paus was, nadat het Evangelie gelezen was, met de mis voortgegaan, maar toen hij communiceren zou, plaatste hij zich op den troon. Dáár bragt de onderdiaken hem de gewijde hostie, en terwijl hij den vorigen Vrijdag ter aanbidding van het beeld des kruises op de knieën gevallen was, bleef hij nu in tegenwoordigheid van het heilig sacrament overeind staan. Even zoo deed hij toen de diaken hem den gouden beker bragt. Hij plaatste aan zijn mond een pijpje van hetzelfde metaal en op deze wijze dronk hij, zonder voor den gewijden wijn te knielen.

O! die Paus, zeide de Waldenser, gelooft niet aan de wezenlijke tegenwoordige van Jezus in het sacrament, of zoo hij er aan gelooft, dan is hij zeker die mensch der zonde, van welken Paulus in den tweeden brief aan de Thessalonicensen schrijft: "die zich verheft boven al wat God genaamd, of geëerd wordt, alzóó dat hij in den tempel Gods als God zal zitten, zich zelven vertoonende, dat hij God is" (2 Thess. II: 4.)

Na den afloop van de mis, zette zich de stoet wederom in beweging; de Paus beklom wederom zijn draagbaren troon, en begaf zich alzóó naar het groote balkon, om bij vol militair muziekgeschal en het donderen van het kanon, aan de ontelbare menigte, die het plein bezet hield, den zegen te geven.

Ik heb alzoo, gelijk gij vermoeden kunt, een vreesselijk treurig Paschen gehad. Mijn geweten is in onrust en angst. Ik durf de paaschcommunie niet houden, en ik weet nog niet of ik de geestelijke oefeningen van St. Ignatius, waartoe de Jesuiten mij hebben uitgenoodigd, wel zal gaan bijwonen.

In mijn volgenden meld ik u, wat mijn besluit geworden is.

Bid intusschen voor mij, Eugenius, want mijn toestand is waarlijk beklagenswaardig.

Geloof mij uwen

HENRI.

EEN WOORD AAN OMIKRON.

Hartelijk dank voor het uitbrengen uwer gevoelens aangaande "*het Zendingwezen der Nederduitsch Gereformeerde Kerk.*" Ik zeg u dank, omdat gij mij bevestigd hebt in inzigten die ik sedert jaren lang heb gekoesterd, en voor eenige jaren in de *Kerkbode* heb bekend gemaakt. Uw schrijven was mij een welkom bewijs dat ik niet alleen stond, en eene uitzondering maakte.

Mijn plan noemde ik den middenweg. En het zij mij vergund uit de *Kerkbode* van 1853, pagina 167, over te schrijven wat ik in der tijd van dezen middenweg dacht. Ik meen dat deze herinnering van het welligt vergetene, door u en door den lezer dezer regelen, niet geheel van onpas zal geacht worden.

"Deze middenweg," zoo schreef ik onder anderen in 1853, "is dan, dat de kleurlingen met de blanken wel in hetzelfde kerkgenootschap ingelijfd worden; maar daarin eene afzonderlijke afdeeling uitmaken. Het zendingwerk moet in elk bestaande kerkgenootschap in ons land wel niet een afgescheiden, maar toch een afzonderlijk werk zijn. Het moet het werk der kerk zijn. Bij uitnemendheid was dit de roeping van onze Gereformeerde Kerk, daar zij een geruimen tijd bijna de eenige kerk in de kolonie was, en nu nog de uitgebreidste is. Niemand *kon* dezen middenweg inslaan, dan alleen onze kerk; immers, zoodra iemand die aan een uitheemsch genootschap is verbonden, onder de heidenen arbeidt, en ze om hem vereenigt, *moet* hij scheiding maken, moet er met den tijd eene afgescheidene en (van ons) onafhankelijke gemeente uit de heidenen ontstaan. Om dit voor te komen had men niet slechts eene bepaling moeten maken, dat alle aankomende zendelingen buiten de grenzen moeten gaan arbeiden; maar moest onze kerk van den beginne het zendingwerk, krachtdadig in hare eigene handen hebben genomen. Er had altijd, wat wij *nu* billijk verwachten, een ijver bij onze leeraren, en bij de leden onzer kerk moeten bestaan, om de heidenen onder ons met het Evangelie bekend te maken. *Iedere kerk had van den beginne haar kapel, ieder leeraar zijnen zendeling moeten hebben.* Het is dit, waar wij nu op aandringen, anders blijft het zendingwerk bij ons, maar een half werk. Het is onmogelijk voor den leeraar, vooral in onze uitgestrekte gemeenten, naar eisch en wensch de Evangelisatie der heidenen te behartigen. Onder toevoorzigt, en met medewerking van den leeraar en den kerkeraad, moet de gemeente uit de heidenen worden bestuurd, en voornamelijk door den arbeid van den zendeling wor

den uitgebreid. Wanneer de leeraar in het kerkgebouw de dienst waarneemt, behooren de kleurlingen daar altijd tegenwoordig te zijn [waar het kan]; voor het overige moeten zij hunne afzonderlijke godsdienstoefeningen hebben in de kapel, naar hunne eigene vatbaarheid ingerigt, en beurtelings [zooveel mogelijk] door den leeraar en den zendeling waargenomen. Het doopen, het aannemen tot lidmaten, het bestieren van het avondmaal moet in hun gesticht door den leeraar geschieden. Ziedaar den middenweg, dien ik om vele redenen den besten beschouw. Hierdoor worden de kleurlingen noch teruggestooten, noch nauwer verbonden dan de aard der zaak doelmatig doet zijn," enz., enz.

Ik weerhoude mij meer over te nemen. Die er in belang stelt, zie zelf na wat ik ter aangehaalde plaatse heb geschreven.

In deze mijne zienswijze ben ik onder anderen ook door uw schrijven bevestigd geworden. Zonder het welligt te weten hebt gij voldaan aan eenen wensch dien ik toen aldus uitsprak (pag. 167):—"Ter bevordering dan eener juiste zienswijze in dezen, waag ik het mijn gevoelen te uiten; dat anderen dit voorbeeld volgen!"

Gij zijt verder gegaan dan ik. Gij beveelt een middel aan om naar genoemde denkwijze dadelijk aan het werk te gaan. En wat is dit middel? Dat ieder lidmaat één penny des weeks bijdrage om in het salaris van den zendeling te voorzien.

Dit plan nu—hoe eenvoudig en aannemelijk ook onder zekere omstandigheden—vindt bij mij een ontzettend bezwaar.

Vooreerst, veronderstelt het, dat de gemeente eenparig met dezen arbeid aan de heidenen zij ingenomen. Bij mij is het verre daarvan daan. Ik meen dat Gods Woord wel reeds zoo veel invloed op de leden heeft uitgeoefend, dat zij, overtuigd dat dit toch des christens pligt is, dit werk niet meer zullen tegenstaan. Maar helpen, van harte helpen; dat zullen zeer weinigen. Eenparige zamenwerking, zal wel hier de vrucht van jaren lange Evangelieprediking moeten zijn, gelijk zij het is in die weinige gemeenten waar men eenen lofwaardigen ijver in deze goede zaak bespeurt. Wie zijn hoofdzakelijk de medewerkers van de leeraren in Wijnberg en Swellendam? Zij behooren tot het jonge geslacht dat onder den invloed dezer leeraren is opgewassen.

Hierbij komt nog dat in gemeenten waar de menschen ver uit elkander wonen, en (zoo als hier geschiedt) maanden lang met hun vee rondzwerven, de inzameling der penningen, al heel moeijelijk bevonden zal worden; terwijl onder zulke omstandigheden, het eenvoudig inzamelen al eene zeer groote mate van ijver en zelfverloochening veronderstelt.

Wat wil ik dan? Dat wij in wanhoop niets doen? Dat zij verre. Vooreerst moeten wij, als leeraren, steeds bij de gemeente aandringen op hare dure verpligting in deze zaak mede te werken, en naarmate Gods Woord de vleeschlijke overleggingen des harten ter neder werpt, zal tegenstand in zamenwerking veranderen. Ten anderen moet de gansche kerk zich deze zaak met meer ijver, dan wij nu ontwaren, aantrekken. Ik wensche dat een ieder leeraar en lid onzer kerk zich geroepen gevoele, het zijne bij te dragen, dat niet alleen in hunne onmiddelijke nabijheid, maar overal binnen de grenzen onzer kerk, de heidenen tot de kennis der waarheid worden gebragt. Ik wensche dat eenige leeraren en leden onzer kerk zich tot een "Gereformeerd Zendelinggenootschap" vereenigen, en zich in verband stellen met onze "Zendingscommissie." Dit genootschap zamele gelden bijeen, spore geschikte mannen op, zoeke door woord en schrift, door publieke bijeenkomsten in alle plaatsen, de leden onzer kerk tot ernst en ijver op te wekken.

Neem mij niet kwalijk als ik u mijne overtuiging mededeel, dat ik nog meer verwacht van een genootschap dat uit vrijen aandrang is tot stand gekomen, dan van eene Commissie door de Synode aangesteld. Dit volgt uit den aard der zaak. Het zij genoeg u te vragen:—"Zou eene Boekvereeniging, bestuurd door mannen, die van wege de Synode met het werk aan het bestier verbonden waren belast, zóó groote uitkomsten hebben geleverd als de tegenwoordige, die geheel en al aan eene vrije beweging in de kerk is te danken? Eene Commissie ziet om naar de hulp van anderen; een genootschap is op zichzelf geworpen. Maar de Commissie blijve voortduren. Ik hecht hieraan zeer groote waarde, omdat naar mijne overtuiging de kerk alleen langs zulke *officieele* wegen hare overtuiging uitdrukt, dat het zendingwerk haar heilig is.

Het zendinggenootschap ondersteune de zendingcommissie; en de zendingcommissie verschaffe u en mij en anderen, die met ons in dezelfde omstandigheden verkeeren, de middelen, om de Evangelieprediking aan de heidenen krachtdadiglijk voort te zetten, in gemeenten wien het aan genoegzamen ijver ontbreekt om ons de noodige hulpe te bieden.

In de hoop dat wat ik hier heel vlugtig ter neer schreef, van eenig nut zal zijn, onderteeken ik mij, zoals in 1853, ook nu,

I. T.

HET HART OMHOOG!

"Indien gij dan met Christus opgewekt zijt, zoo zoekt de dingen die boven zijn, daar Christus is, zittende aan de regterhand Gods. Bedenkt de dingen die boven zijn, en niet die op de aarde zijn; want gij zijt gestorven, en uw leven is met Christus verborgen in God."—Col iii: 1—3.

Vanwaar komt het, dat wij, die toch de hoop der eeuwige heerlijkheid hebben, nog *zulk* eene vermaning noodig hebben, van welke men bijna zou denken, "zij ging minder de kinderen Gods aan, dan de kinderen dezer wereld?" Deze verootmoedigende zaak heeft in het algemeen daarin haren grond, dat de zonde ons nog altoos aankleeft en traag maakt. Wat echter buitendien deze toespraak aan de geloovigen nog noodzakelijker maakt, zullen de volgende regelen nader aantoonen.

Wij denken te weinig daaraan, welke groote zaligheid ons ten deel geworden is, toen de Heer ons zocht en bij ons inkeerde, weshalve wij ook, als zijne geroepenen en uitverkorenen, een ander doel moeten beoogen dan de dingen dezer wereld. Ons *doel* moet zijn, het eeuwig onbevlekt erfdeel dat in den hemel bewaard wordt. Wij moeten wandelen als vreemdelingen die naar huis trekken, als dezulken, die hier geene blijvende stad hebben, maar de toekomende zoeken, en wier geboorteregt in den hemel is. Deze, den waren Christen betamende houding, deze roeping, op welke de Apostel ons ook nog bijzonder met de woorden wijst: "daar Christus is zittende aan de regterhand Gods," vergeten wij al te ligt, en naar mate wij dit doen, wordt ons hart op nieuw tot de wereld en het wereldsche getrokken. Wereldzorg, wereldzin, wereldlust—zij het ook nog zoo bedekt—keeren weder bij ons in. Wij worden onvoorziens weder verstrikt in de dingen *dezes levens;* het trachten naar het *eeuwige* leven wordt zwakker, het licht des geloofs wordt verdonkerd, het zigtbare schijnt ons weder begeerenswaardiger, en laauwheid, traagheid, geestelijke krankheid, zijn daarvan de zekere gevolgen; wij wenden de oogen af van *dat* doel, hetwelk ons onze hemelsche roeping in Christus Jezus voorhoudt.

In het bedenken van de dingen die op aarde zijn, worden wij geboren, en er toe getrokken; alle bezigheden, alle kennis, tot welke wij van de jeugd aan opgeleid worden, zijn meest berekend voor *dit* leven, hebben het doel, om ons door *dit* leven te helpen, *hier* iets te *bezitten, hier* iets te *zijn,* en ten gevolge van onzen gevallen staat, is dit ook in zekere mate eene noodzakelijkheid.

Bij den natuurlijken mensch bestaat het maar altijd in een "bedenken van hetgeen op aarde is," het zij in begeerte van geld en goed, in dorst naar eer en roem, in fijner of grover zingenot of waarin ook; maar ook den geloovigen komen deze dingen, die de wereld als het hare zoekt, begeert en bemint nog altoos, zoolang zij in deze wereld zijn, zeer aanlokkelijk voor. Onze oude mensch laat zich gaarne daarmede in; en voor dat wij het merken, worden wij er door verrast. Wij lijden dan schade aan onze ziel, en worden wij al door de genade des Heeren bewaard, dat wij niet juist met Demas de wereld weder beminnen, zoo gebeurt het wel eens, dat wij toch voor eenen langen tijd den vrede Gods missen. Daarom is de vermaning des Apostels zoo bijzonder belangrijk en noodzakelijk. Zijn wij nu overtuigd in het bovenstaande de ondervinding van vele Christenen uitgesproken te hebben, zoo is het even zeker, dat velen, vooral in dezen ernstigen tijd, zulke vermaningen meer dan ooit behoeven. Ja het betaamt *allen,* dat zij zich deze woorden des Apostels dikwijls voorhouden, en gedachtig blijven aan hunne hemelsche roeping. Ons leven, heeft zijne inwendige kracht alleen in den bestendigen, verborgen omgang des harten met Christus in God; en in de daardoor steeds onderhouden gemeenschap des geloofs met Hem, als den Wijnstok, uit welken de ranken alleen kracht en sap trekken, om vrucht voort te brengen ten eeuwigen leven, en der wereld dagelijks

meer af te sterven. *Zonder* Hem vermogen wij niets; maar *met* Hem alles.

Zonder strijd gaat dit zekerlijk niet. Vleesch en bloed willen de aarde, het aardsche; de Geest Gods echter leidt naar den hemel, het eeuwige. Bedroeft echter niet den Geest, door welken gij verzegeld zijt (Ef. iv: 30). Bedroeven wij den Geest niet daardoor, dat wij op eenige wijze den Geest dezer wereld weder toegeven, en in plaats van het hemelsche, het aardsche; in plaats van het eeuwige, het vergankelijke zoeken!

"Wij zijn duur gekocht, niet met vergankelijke dingen, zilver of goud, verlost zijnde uit onze ijdele wandeling, die ons van de vaderen overgeleverd is; maar door het dierbaar bloed van Christus, als van een onbestraffelijk en onbevlekt lam." (1 Pet. i: 18, 19). Moge de Heer ons door zijnen Heiligen Geest steeds daaraan herinneren, op dat onze schat *daar* zij, waar Christus is, onze Heer.

Herdenken wij dat wij geroepen zijn, het zout der aarde te wezen; te schijnen als lichten in het midden van een krom en verdraaid geslacht; al vermoeden wij het niet, de wereld merkt op, hoe de Christen naar de goederen en genietingen dezer wereld staat. Ziet nu de wereld, hoe zij, die wereldverloochening prediken en zich over het eeuwige leven beroemen, zelven nog de wereld en de dingen dezer wereld liefhebben, nog zoo veel waarde aan *datgene* hechten, waarnaar zij ook streeft, dan acht zij zich juist daardoor tot de gevolgtrekking geregtigd:—"dat alle Christenen geveinsden zijn, en dat het christendom in het geheel niets is." Zorgt daarom dat uw schat niet gelasterd worde. Weest uwer zalige roeping gedachtig; want als Christus, uw leven, zal geopenbaard zijn, dan zult gij ook met Hem geopenbaard worden in heerlijkheid. De Heere komt! laat uw licht schijnen en uwe lendenen omgord zijn, opdat gij als dezulken gevonden moogt worden, die op hunnen Heer wachten.

P. A. L.

Graaff-Reinet,
den 21 Mei, 1857.

Iedere weg naar een troon is bekoorlijk, al is die met nog zoo veel zwarigheden bezet, en elke weg naar een afgrond is verschrikkelijk, al is die met bloemen bedekt.

EEN BLIK

IN HET HEILIGDOM VAN GOD.

God heeft gesproken in Zijn heiligdom; daarom zal ik van vreugde opspringen.—Ps. cviii: 8a.

Gij klaagt: dat nog stikdonkere nacht
De wolken moet bedekken,
En dat slechts schaars des Heeren magt,
Den slapende op komt wekken:
Dat nog millioenen, blind en doof,
Vervreemd van 't eenig waar geloof,
En van des Geestes gaven,
Niets zijn dan Satans slaven.

Wend naar Gods huis uw aangezigt,
Van over zee en landen,
En zie in zevenvoudig licht,
Den gouden luchter branden.
Dat licht brandt eeuwig helder voort,
En schoon 't stil en statig gloort,
't Zal eenmaal schittrend stralen,
Tot aan des aardrijks palen.

Gij klaagt: er is gebrek aan brood,
Om zoo veel volk te spijzen,
En welk een jammer, in den nood,
Den arme af te wijzen!
O! zie, daar staat een kruik van goud,
Wiens inhoud u voor oogen houdt:
God regent uit de wolken,
Zijn brood voor al de volken.

Gij klaagt: geheel des Heeren hof
Staat nog vol dorre boomen,
Begroeid, bestuifd met slijk en stof,
Waaraan geen blad kan komen.
O! zie, hoe God Aärons-staf,
In slechts één nacht amandlen gaf:—
God kan de dooden wekken,
En ook den traagste trekken.

Gij klaagt: nog krijnt gansch Israël,
Aan de eeuwen oude wonden,
Der volken tot een spot en spel,
En zelf een spel der zonden.
O! zie, voor God de bondkist staan,
God ziet in Hem gansch Israël aan,
God kan Zijn volk niet haten,
Hij zal hen niet verlaten.

Gij klaagt: nog blijft mijn eigen schuld,
Mijn ziel met zorg vermoeijen,
En kan de rouw die mij vervult,
Mij hart en handen boeijen.
O! zie, de Hoogepriester doet

Verzoening naar Gods regt met bloed,
Met bloed uit eigen wonden,
Voor al uw vuile zonden.

O klaag dan, zondaar! klaag niet meer,
Maar wend naar God uw blikken,
En werp bij Hem uw anker neêr,
Dan kan het niet verwrikken.
Uw voet kan staan in storm en nacht,
Uw oog moet zien in 's hemels pracht,
Zult gij de hel braveren,
En God door daden eeren.

KLAGTE OVER HET "IK."

Het "Ik" is een zeer ongemakkelijk iets voor ieder *opregt godvreezend* hart; want niet slechts heeft men alle dagen veel te doen, om het te wasschen, te kleeden, te voeden, enz.; maar men leeft ook voortdurend in oneenigheid met hetzelve. Wil men ter regterhand, dan wil "Ik" ter linker; heeft men het uit de eene deur naar buiten gejaagd, dan komt het de andere weder binnen. Met één woord, het is het ongelukkigste gezelschap, met hetwelk wij hier met ons "Ik" leven moeten. Het is de schaduw, welke ons altijd volgt en vervolgt, en is hierin aan de schaduw gelijk, dat, wanneer wij in het duistere of bij schemerlicht of onder een bewolkten hemel gaan, wij het niet zien en bemerken; maar hoe helderder de zon schijnt, des te duidelijker en zwarter wordt deze schaduw. Bij deze gelegenheid bekennen wij ook, dat het, gelijk de schaduw, eigenlijk niet ons "Ik" maar ons *Niet-Ik* is, hetwelk ons *Ik* slechts voorstellen of vertoonen wil; doch, degenen, die niet in het licht wandelen, zien en bemerken dat niet; maar stellen zelfs hunne schaduw voor, zijn eens met hunne schaduw en het schaduwbeeld van zich zelven.

(Uit "Von Meiers Blätter für höhere Wahrheit.") Lutherus zegt: Het "Ik" is schadelijker dan duizend duivelen.

CHRISTOPH FISCHER.

Luther had Christoph Fischer als proost te Jüterbock aanbevolen. Deze, op zekeren tijd een uitstapje naar Wittenberg doende en Luther bezoekende, werd op deze wijze door hem aangesproken:—"Veertien dagen geleden is de Gouverneur Leopold van Klinzing, bij gelegenheid van een aanzienlijke bruiloft, hier geweest, en heeft u zeer geprezen, en mij zeer bedankt dat ik hem zulk een wakker man heb aanbevolen, hetwelk ik *niet* met genoegen heb aangehoord: want als wereldsche lieden een predikant prijzen, dan is het gewoonlijk een teeken dat hij niet spreekt tot het geweten, maar ligt over de zaken heen gaat, dewijl de wereld de waarheid niet kan dulden." Vervolgens drong Luther bijzonder bij Fischer aan, dat deze zijn ambt met grooter ernst zou waarnemen, al moest hij daarvoor ook het loon van al de getrouwe predikanten—den haat en nijd der wereld—verdienen. Fischer volgde dezen raad zóó goed op, dat het hem niet enkel aan vervolging niet ontbrak, maar dat men hem zelfs naar het leven stond.

DE SYNODE.

8. DE NOODZAKELIJKHEID VAN MEER GEBRUIK TE MAKEN VAN HET PREDIKEN IN HET ENGELSCH.

De Synode heeft reeds hieromtrent eene voorziening gemaakt, door aan te bevelen, dat "leeraars, die het doen kunnen, waar zulks noodig is, ook in het Engelsch prediken, waartoe zij ook worden aangemoedigd, mits zulks geschiede zonder nadeel aan de Hollandsche gemeente," enz.

Ik stem dus in met een schrijver in de *Kerkbobe*, No. 12, van dit jaar, dat nieuwe bepalingen hieromtrent onnoodig zijn, zoo men zich aan deze bepaling houdt. Eene herinnering aan deze aanbeveling zou nogtans, in de tegenwoordige dagen, geen kwaad zijn. Wij mogen onze oogen niet sluiten voor de daadzaak, dat, in de Kaapstad en vele onzer dorpen, een groot gedeelte onzer jeugd bijna geheel in de Engelsche taal onderwezen wordt; dat zij, ten gevolge hiervan, die taal beter verstaan; en meestal niets dan Engelsch lezen, en schrijven, en zelfs met elkander spreken. Niet weinigen worden bij ons in het Engelsch aangenomen, dewijl zij niet in staat zijn vraag-boeken in het Hollandsch te leeren, of zich behoorlijk in die taal uit te drukken. Hierbij komt ook, dat er in de meeste buitengemeenten, Schotten en anderen zijn, die de Gereformeerde kerk toegedaan zijn, doch die de Hollandsche taal niet genoeg magtig zijn, om aan eene godsdienstoefening in dezelve op eene stichtelijke wijze deel te nemen, en

die, derhalve, verblijd zijn, het Evangelie, door leeraars onzer kerk, in hunne moedertaal, te hooren verkondigen. Het schijnt, derhalve, wenschelijk,—gelijk het buiten twijfel de wensch van velen is,—dat, in plaatsen alwaar het Engelsch veel heerscht, meer in onze kerken in die taal gepredikt worde, dan tot hiertoe, in het algemeen, heeft plaats gevonden. Ik onthoude mij van hierover uit te weiden; dit is reeds door een' schrijver in de *Kerkbode*, No. 4, van het vorige jaar geschied; het is ook niet onwaarschijnlijk dat deze zaak onder de aandacht der aanstaande Synode zal komen.

9. Bepalingen omtrent welke leeraars van andere gezindten men vrijheid zal hebben tot de kansels onzer kerk toe te laten.

Het moge sommigen vreemd schijnen, dat zulk een voorstel gedaan wordt, en echter is het eene zaak, waaromtrent ik geloof, dat niet weinigen met mij het gevoelen der Algemeene Kerkvergadering wenschen in te winnen. Gevallen hebben er plaats, waarin leeraars en kerkeraadsleden niet wel weten, hoe zij te handelen hebben. Een leeraar, bij voorbeeld, in dienst van het eene of andere Zendeling-Genootschap, op reis zijnde, bevindt zich, op den dag des Heeren, op een onzer dorpen;—hij is welligt bij den leeraar te huis; of hij bevindt zich op een dorp, alwaar er wel een kerkgebouw, maar geen leeraar is; of alwaar de leeraar krank is. Hoe heeft men nu in zulke omstandigheden, te handelen? De leeraar wil misschien aan dien broeder volgaarne eene beurt opdragen, doch weet niet of hij wel vrijheid heeft, zulks te doen; of een kerkeraad, waar geen leeraar is, of alwaar de leeraar krank is, bevindt zich in dezelfde verlegenheid. Mag dan niemand dan die als leeraar der Gereformeerde kerk is geordend onze kansels beklimmen? Mag men geen' broeder, die leeraar is bij een ander gedeelte der christelijke kerk, hetzij onder de Heidenen of anders werkzaam, uitnoodigen, om de Gereformeerde gemeente, bij eene enkele gelegenheid, te stichten? Ik ben van gevoelen, dat wanneer men weet, dat zoodanig leeraar dezelfde leerstellingen, als die onzer kerk, is toegedaan, het aan eenen leeraar, of, waar er geen leeraar is, aan eenen kerkeraad onzer kerk, onder omstandigheden, gelijk die welke ik genoemd heb, zal vrijstaan, hem uit te noodigen, voor de Gereformeerde gemeente te prêken.

W. R.

Swellendam,
den 24 Junij, 1857.

KERKNIEUWS.

Colesberg.—Door een' gelukkigen zamenloop van omstandigheden mogten wij het geluk hebben, Dr. S. Hofmeyr op Zondag 21 dezer als voorganger in ons midden te hebben. Echter zijn wij, aan de welwillendheid van den Doctor, zoowel als aan de ijverige pogingen van den Heer L. A. Visage, in deze, alles verschuldigd, want indien zij niet beiden de handen aan het wiel hadden geslagen dan voorzeker had de wachtende schare in groote teleurstelling moeten terugkeeren.

Opgetreden, handelde Zijn Wel-Eerw. over Joh. 19: 18—27.

In het namiddag uur, trad Zijn-Eerw. andermaal op, en nam tot text Joh. 11: 25 b.

Gisteren heeft Dr. Hofmeyr Colesberg verlaten, met het plan, om op de plaats Grootfontein, in de Nieuwe Hantam, het eigendom van den zeer zieken Heer J. Oosthuizen, godsdienstoefening te houden. Verder meent men te mogen onderstellen dat Zijn Wel-Eerw. op aanstaanden Zondag, 28 dezer, te Burgersdorp zal prediken; vandaar zijne reis zal voortzetten tot Aliwal Noord, Smithfield, Carmel, en naar wij hopen van dáár over Philippolis, en Fauresmith naar Colesberg terugkeeren, in gezelschap van Ds. Louw, om op den 12den Julij aanstaande het Nachtmaal hier bij te wonen, en ons blijde te maken met de blijde boodschap dat Zijn Wel-Eerw. het beroep van Colesberg zal aannemen.—(*Medegedeeld.*)

24 Junij, 1857.

Fransche Zending. — Eene bijeenkomst wordt er verzocht door de Wel-Ew. Heeren Arbousset en Pelissier, Zendelingen van het Parijsch Evangelisch Zendeling Genootschap, arbeidende onder de Basutos, van de begunstigers van die missie, om een hulpgenootschap in deze kolonie op te rigten. Die bijeenkomst zal op Woensdag avond aanstaande (den 8 dezer), worden gehouden, waartoe de kerkeraad der Gereformeerde Kerk het gebruik van de Consistorie Zaal heeft afgestaan.

SCHOOLWEZEN.

De jaarlijksche vergadering van de Maatschappij *Tot Nut van het Algemeen* had plaats op Maandag den 29 dezer. Het verslag door het bestuur voorgelegd, gaf een gunstig berigt van den staat der Maatschappij, waarin het onderwijs door vier onderwijzers en drie onderwijzeressen aan 230 kinderen wordt gegeven.

De volgende voorstellen door het bestuur aan de Algemeene Vergadering voorgelegd, werden met eenparige stemmen aangenomen :

1. Dat er voortaan onderwijs zal gegeven worden, in de beginselen der Grieksche en Latijnsche talen, alsmede in die der Wiskunde, ten behoeve dergenen die hunne letteroefeningen aan het Zuid Afrikaansche Athenaeum, of andere scholen van hooger onderwijs wenschen voort te zetten.

2. Dat er gelegenheid gegeven worde aan een *tiental* kinderen ter bekoming van onderwijs *gratis* onder de volgende bepalingen.

a. Deze moeten kinderen zijn van hulpbehoevende godvruchtige ouders, en wel niet meer dan *twee* uit één huisgezin.

b. Zij zullen gedurende vijf jaren gratis onderwijs genieten.

c. Ingeval zij wenschen voor een langer tijd aan het Instituut te verblijven, zal zulks aan het bestuur worden voorgedragen, hetwelk dan naar gelang van omstandigheden in dezen handelen zal.

d. Bij hunne opneming in het Instituut, om *gratis* onderwijs te ontvangen, zullen de kinderen den ouderdom van acht jaren moeten bereikt hebben.

e. Elk half jaar zal er door de onderwijzers een verslag gegeven worden, aan het bestuur, van hetgedrag en de gemaakte vorderingen van de aldus *gratis* onderwijs genietende kinderen in het Instituut, van welk rapport het verder verblijf dier kinderen afhangen zal.

Britsch en Buitenlandsch Bijbel Genootschap.

Ontvangen van den Heer F. J. Bernhardi, vorigen Thesaurier van het Paarl Tak-genootschap, een saldo van £18 17 6

GEORGE MORGAN.

Kaapstad, 2 Julij, 1857.

OFFICIEEL.

ALGEMEENE KERKVERGADERING.

DE ONDERGETEEKENDE HERINNERT DE RESPECTIEVE KERKEN, DAT DE ALGEMEENE KERKVERGADERING, GEHOUDEN ZAL WORDEN IN DE KAAPSTAD, OP DINGSDAG, DEN 13 OCTOBER, DEZES JAARS, EN VERZOEKT DAT DE VOORSTELLEN (OVEREENKOMSTIG ART. 20), OP OF VOOR DEN 4 AUGUSTUS, AAN HEM MOGEN WORDEN TOEGEZONDEN. HIJ NEEMT DE VRIJHEID, TEN OPZIGTE VAN DE KIEZING VAN AFGEVAARDIGDEN, DE AANDACHT DER KERKERADEN TE BEPALEN BIJ ART. 12 DER WETTEN.

A. FAURE,
Scriba der Algemeene Kerkvergadering.

Consistorie der Geref. Kerk,
Kaapstad, 2 Junij, 1857.

ZENDINGWEZEN.

Ontvangen van den WelEerw. Dr. Roux, het gecollecteerde te Riebeek, ...	£ 5	0	0
Van den Heer J. C. Overbeek, Scriba des Kerkeraads, het gecollecteerde bij de Bidstonden in de Kaapstad, gedurende het laatste jaar,	39	18	3
Van de Jongejufv. Isabella Murray, namens de kinderen van Graaff-Reinet, een gedeelte van de opbrengst eener Bazaar, aldaar gehouden ter bevordering van Evangelieverspreiding.	20	0	0
	£64	18	3

Waterloo, aan den Wijnberg,
Julij 2, 1857.

P. E. FAURE,
Thesaurier.

Theologische Kweekschool.

29 Junij.—Van Dr. Robertson, het gecollecteerde te Montagu, ... £5 7 10½

A. FAURE.

Van de Sandt de Villiers & Co., Drukkers.

DE GEREFORMEERDE KERKBODE
IN ZUID AFRIKA.

DEEL IX.] ZATURDAG, JULIJ 18, 1857. [No. 15

WAAROM WEDERSTAAT GIJ DEN HEILIGEN GEEST?

Is het niet de Heilige Geest, die in teedere nederbuigende goedertierenheid uit den hemel op aarde nederdaalt, om den afgedwaalden zondaar tot God terug te brengen?

En kan die hemelsche bezoeker worden wederstaan; en dat, door die wezens, tot wier behoudenis Hij tot hen komt? Ja, de Heilige Geest kan, en is menigmaal wederstaan geworden. Van ouds werd Hij door het groote ligchaam der Joden wederstaan, zooals gij leest in Hand. vii: 51, en ook ten huidigen dage wordt Hij door velen wederstaan. Zoo gij een Christen zijt, vraag ik u ernstig, op uw geweten af, of gij *den Heiligen Geest niet wederstaat?* De Heilige Geest heeft menigmalen met u getwist. Hoe hebt gij u onder zijne teedere opwekkingen gedragen? Zoo gij niet hebt *toegegeven,* hebt gij die *wederstaan.*

Gij WEDERSTAAT den Heiligen Geest, *wanneer gij de genademiddelen versmaadt of verwaarloost,* want door dezelve werkt Hij. Het voornaamste dezer is de *Bijbel.* Dit is meer bijzonder zijn boek. De "heilige mannen Gods," die het schreven, schreven "zoo als zij gedreven werden door den Heiligen Geest." Hoe hebt gij dan den Bijbel behandeld? Daar die God den Heer aan u voorstelde in zijne voortreffelijke heerlijkheid, en u beval Hem lief te hebben; daar die uw eigen schuldig bestaan u voor oogen stelde, en u beval dat gij u zoudt bekeeren; daar die u naar Jezus Christus den Heer wees, als den eenigen algenoegzamen Zaligmaker, en u noodigde en drong in Hem te gelooven; daar die al die plegtige, teedere en liefderijke beweegredenen u voorhield, welke hemel, aarde, en hel aanbieden, en u bad en smeekte, u waarschuwde den toekomstigen toorn te ontvlieden, en naar het eeuwig leven te grijpen, hebt gij naar die smeekingen geluisterd? —Hebt gij die bevelen gehoorzaamd? Zoo niet, dan hebt gij den Heiligen Geest wederstaan.

Somwijlen zijn de waarheden in den Bijbel vervat, op uw geweten aangedrongen geworden door den *levendigen prediker,* met al de plegtigheid van goddelijk gezag, en al den ernst van Christelijke weldadigheid; nu eens door de liefelijke stem van vrienschap; dan weder door vrees inboezemende bezoeken der goddelijke Voorzienigheid. Hebt gij nogtans geweigerd daaraan gehoor te geven? Ach! met welke stoute moedwilligheid hebt gij dan niet den Heiligen Geest wederstaan?

Maar de Heilige Geest is nog nader gekomen. *Hij komt in de ziel,* bepaalt de aandacht, verwekt eene diepe en vreesselijke overtuiging van het wezenlijke en het belang der eeuwige dingen, beroert het geweten, verwekt een pijnlijk gevoel van schuld en eene vreeselijke vertegenwoordiging van den toekomenden toorn, en geeft aan de ziel een indruk van de noodzakelijkheid terstond dat aan te wenden, waardoor die zich de eeuwige zaligheid zoude verzekeren. Hebt gij, mijn lezer, zulken indruk niet somwijlen gevoeld? Hoe hebt gij daarmede gehandeld? Hebt gij daaraan toegegeven—of wederstaan?

Er zijn vele wegen en wijzen om den

Heiligen Geest te wederstaan. Nu eens geschiedt het door een stout en goddeloos besluit *alle gevoel van schuld en gevaar te onderdrukken;* en wanneer men ondervindt dat dit alleen niet genoegzaam is, dan dieper in *wereldsche bezigheden* zich te dompelen—*allerlei vermakelijkheden* op te sporen—bij het gezelschap der dartelen zich te voegen—met ligtzinnige geschriften zich te onderhouden, met één woord *dat alles* aan te grijpen, dat maar dienen kan om de gedachten van God en Eeuwigheid, van Christus, van Hemel en Hel te verbannen. Hebt gij nooit den Heiligen Geest aldus wederstaan?

Men wederstaat den Heiligen Geest *wanneer men weigert zijne opwekkingen op te volgen.* Hij dringt ons tot berouw over de zonden; elke onbetamelijke en onregtvaardige najaging te laten varen; elk zondig vermaak te verzaken; in goddeloos gezelschap zich niet te mengen, hunne gemeenschap te mijden, en het gezelschap der godvruchtigen te kiezen; het kruis op te nemen, en Christus te volgen, op Hem vertrouwende om de zaligheid te beërven. Hebt gij die opwekkingen gehad en geen gehoor daaraan gegeven, dan hebt gij den Heiligen Geest wederstaan.

Door *uitstel* wederstaat men den Heiligen Geest. De Geest dringt aan op *onmiddelijke* bekeering. Het hart des zondaars antwoordt daarop: "Als ik gelegener tijd zal hebben, zal ik u roepen." De Heilige Geest staat echter geen uitstel toe. Gij kunt niet voor eenen dag, een uur, een oogenblik uitstellen, of gij wederstaat den Heiligen Geest.

Staat gij schuldig aan het wederstaan van den Heiligen Geest? En WAT IS DIE SCHULD? Ach! wie zal dat zeggen? Welk eindig gemoed kan de grootheid daarvan beseffen?

Wanneer gij den Heiligen Geest wederstaat, zoo wederstaat *gij regstreeks God.* En wie en wat zijt gij, dat gij de houding zoudt aannemen van het grootste en beste Wezen in het heelal te wederstaan? Een worm des stofs, een ademende ondeel tegen Hem die werelden schiep en regeert—een zondaar, door louter barmhartigheid als nog van het verderf terughouden—tegen Hem, dien engelen aanbidden, en alle heilige wezens met vreugde gehoorzamen!

Gij wederstaat God in *zijn allerbeminnelijkst karakter,* in het werk waarin Hij zijne schitterendste heerlijkheid openbaart. Hij komt tot u als God van zaligheid, om u in zijn eigen beeld te herscheppen, en u onder zijn geslacht (Efez. iii: 15) op te nemen, dat Hij u voor zijnen troon moge stellen als een eeuwig gedenkteeken en schitterende openbaarmaking van zijne wijsheid en liefde, zijne waarheid en barmhartigheid.

Aan welke zwarte *ondankbaarheid* maakt gij u niet schuldig, die den Heiligen Geest wederstaat! Komt Hij niet om u gelukkig te maken—om u van de magt der zonde, den wreedsten dwingeland, te verlossen—om u in de gunst Gods te doen deelen—om u den vrede te schenken van een goed geweten—de vreugde van uwe zonden vergeven te hebben—de verzekering van Gods liefde—en de hoop des eeuwigen levens? Ja, Hij komt om u rijk te maken voor de eeuwigheid—om u te maken tot "een erfgenaam van God, een mede-erfgenaam van Christus;"—om eer, heerlijkheid en onsterflijkheid u te schenken—eene gelukzaligheid welke geen oog heeft gezien,—waarvan geen oor heeft gehoord, noch in het hart des menschen is opgekomen,—welke *eeuwig* duren zal—en gij wederstaat Hem!! Waar kan er meerder ondankbaarheid zijn!

Daar gij den Heiligen Geest wederstaat, *berooft gij God van zijne heerlijkheid,* en verijdelt het voornemen zijner oneindige liefde in de gave van zijnen Zoon. Gij toont een ingekankerden afkeer van heiligheid en liefde tot zonde. Gij geeft een voorbeeld van opstand, welke—indien algemeen gevolgd—regeringloosheid, duisternis,

en wee over het heelal zoude verspreiden.

En zal dit kwaad straffeloos blijven? "Wie heeft zich tegen God verhard en voorspoed gehad?" "Wee dengene die met zijnen Maker twist." Daar zonden tegen den Heiligen Geest van bijzonder ergen aard zijn, zoo zal ook hare straf zeker zijn en vreesselijk. "Wie tegen den Heiligen Geest zal lasteren, die heeft geene vergeving in eeuwigheid," zegt Christus, "maar hij is schuldig des eeuwigen oordeels." Weerstand, het is zoo, is geene lastering; maar is die niet eene gelijkstandige zonde? Komt die dezelve niet al zeer nabij in schuld en gevaar?

God zoude u met bedwelmenden wraak, naar zijne bedreigingen *kunnen bezoeken.* "Hij, die dikwijls bestraft zijnde, den nek verhardt, zal schielijk verbroken worden, zoodat er geen genezen aan zij." Of, hetgeen even gevaarlijk is,—

Hij zoude den Geest geheel van u onttrekken kunnen. "Mijn Geest zal niet altijd twisten met den mensch." Deze plegtige verklaring heeft Hij menigmalen vervuld. De Israëlieten in de Woestijn "werden wederspannig, en hebben den Heiligen Geest smarten aangedaan," en "Hij heeft gezworen in zijnen toorn, dat zij in zijne rust niet zullen ingaan." "Efraim is vergezeld met de afgoden: *laat hem varen!*" Hoe weende de Zaligmaker over Jeruzalem: "Och! of gij ook bekendet, ook nog in dezen uwen dagen, hetgeen tot uwen vrede dient; *maar nu is het verborgen voor uwe oogen.*"

Hoe dikwerf in latere jaren heeft de Geest getwist, werd het geweten ontwaakt, beefde de zondaar, en riep uit: "Wat moet ik doen om zalig te worden!" maar zijn hart werd opstandig tegen de eischen van het Evangelie; hij wilde de wereld niet afstaan—konde zijne zondige vermaken niet laten varen,—en een leven van zelfverloochening en godzaligheid leiden. Hij weerstond den Geest, en de Geest verliet hem. Zoo als de verzengde vijgeboom, stond hij al zijne overige dagen zonder vrucht, blad of bloesem, verschroeid, verhard, dood, en op geene gewone wijze toebereid voor de vlammen, die nooit uitgebluscht zullen worden.

Ach! hoe akelig, hoe *hopeloos* is zijn toestand van wien God den Heiligen Geest geheel heeft doen wijken. Niets zal hem ooit meer hier krachtdadig doen ontwaken—niets zijn verharde hart doen smelten, of zijn weerstrevigen wil doen buigen. Niets verbeidt hem, dan de donkerheid der duisternis voor eeuwig. "Tenzij iemand wederom geboren wordt uit water *en den Geest*, hij kan het koningrijk Gods niet ingaan." Goedertierenheden, middelen, voorregten, waarschuwingen, oordeelen verharden slechts zijn hart, en bereiden hem voor eene vreesselijker veroordeeling.

Dit zal uw deel, uw lot zijn, indien gij blijft volharden den Heiligen Geest te wederstaan. En hoe zal in eene wereld van wee en ellende de gedachte allerpijnigendst voor u zijn dat uwe eigene dwaasheid en roekeloosheid u daarheen gevoerd hebben. De Geest twistte met u—drong u met oneindige teederheid ter bekeering—wees u naar het bloed des Zaligmakers—hield u de belofte des levens voor—waarschuwde u tegen den toekomenden toorn; *maar gij wildet niet hooren.* Gij wederstond al zijne genaderijke invloeden. Hij was gewillig, maar *gij wildet niet.* Zoo lang de eeuwigheid duurt, zal die vreesselijke gedachte nog in uwe ooren klinken en uwe ziel doorboren, "dat gij uzelven verdorven hebt."

Gij, die deze woorden moogt lezen, wilt gij niet "dag en nacht voor eeuwig en altoos gepijnigd worden," door zulke gedachten—weerstaat dan niet langer den Heiligen Geest.!

A. S.

De zeilsteen heeft geene rust, voor hij in het noorden is, en de ziel niet voor zij in den hemel is.

BRIEVEN UIT ROME.

(Vervolg van bladz. 218.)

DERTIENDE BRIEF.

HENRI AAN EUGENIUS.

Rome, April, 1847.

Waarde Eugenius!

Na twee smartelijke en pijnlijke jaren, treed ik wederom in de vrije lucht, en verheug ik mij weêr in de dierbare vrijheid, die ik waande voor altijd verloren te hebben.

En gij, waarde Eugenius! die evenzoo uwen vriend meendet verloren te hebben, gij vindt hem terug, ja zelfs dubbel terug, want hij komt niet slechts levend, maar ook bevrijd van al zijne dwalingen, van al zijne vooroordeelen tot u; gij hervindt hem als een broeder in den gemeenschappelijken Vader in den Heer J. C. Wat toch de gesprekken met en de redeneringen van mijn' goeden vriend, den Waldenser, niet hadden kunnen uitwerken, dat heeft de genade des Heeren gedaan. Twee jaren, die ik heb doorgebragt in de gevangenis der Inkwisitie, eene langdurige en aandachtige lezing van het Evangelie en hartelijke, zoo wel als vurige gebeden, hebben een geloof in mij doen ontkiemen, dat mij vroeger onbekend was.

De Heer, dien ik niet zocht, is zelf mij komen opzoeken in mijne gevangenis, en de goede Herder heeft het arme afgedwaalde schaap tot Zijne kudde terug gebragt.

Ik weet niet waarmede ik beginnen zal, zóóveel heb ik u te zeggen; mijne inkerkering, mijn proces, mijn lijden, mijne bekeering en mijne bevrijding, zullen alle zeker u een levendig belang inboezemen, en zou ik u alle wel in éénen adem vertellen willen. Maar daar dit onmogelijk is, zal ik met mijne bevrijding beginnen en u vervolgens eene beschrijving geven van die vreesselijke gevangenis der Inkwisitie, waardoor u datgene ook duidelijker en begrijpelijker zal worden, wat ik u daarna aangaande mijn proces te zeggen heb. Mijne mededeelingen zullen, naar mijne vroegere gewoonte, onopgesierd en eenvoudig zijn.

Op den 27sten van de afgeloopen maand, hoorde ik tegen den avond, in den gang die naar mijn gevangenhok leidde, een groot gedruisch en het gerucht van menschen die met snelle schreden naderden, overluid schreeuwden, en woorden die ik echter niet onderscheiden kon, uitbragten. De deuren, die geopend werden, de uitroepen, de bedreigingen, de vloeken, die in dezen lagen gang weêrgalmden, gaven te kennen dat er iets buitengewoons moest plaats hebben. Daar ik het ergste vreesde, knielde ik neder en begon ik te bidden en mijne ziel aan God aan te bevelen. Op eens ging mijne deur met groot gedruisch open, en een man van kleine gestalte stormde mijne gevangenis binnen; hij viel mij om den hals, omhelsde mij, en overdekte mij hierbij als met zijne tranen. Deze man, zoo bleek mij daarna, was de minister Sterbini, de auteur van het besluit, waarbij het heilig Officie werd afgeschaft. Andere menschen die mij evenzoo omhelsden, volgden hem. Aan twee van dezen droeg Sterbini op om voor mij te zorgen, en tot mij zeide hij: "Gij zijt thans vrij; ik ga heen om de anderen te bevrijden."

Ik kon mijne beenen haast niet gebruiken, zoo zwak waren zij geworden door het langdurig verblijf in dat ongeschikt kerkerhol; de beide mannen ondersteunden mij dus en leidden mij zoo als in triomf naar de volksmenigte, die zich op het plein verzameld had en die, toen zij mij zag, mij met luide vreugdekreten en met handgeklap begroette, onder den uitriep: *Leve de vrijheid van geweten!* Ik werd gebragt in eene kamer, waar de andere bevrijde gevangenen zich reeds bevonden, en waar dat goede Romeinsche volk, dat van zijne priesters zoo zeer verschilt, alles inspande om hen met bouillon, wijn en andere versterkingen te verkwikken. Weldra beliep het getal der bevrijde gevangenen, die in deze kamer waren, dertig personen. Hierop vroeg Sterbini, die geheel vermoeid in de kamer teruggekomen was, aan ieder onzer, werwaarts hij gebragt wilde worden? Ik antwoordde, dat ik als vreemdeling te Rome geen te huis had, maar dat de pastoor van de Magdalena-kerk wel zoo goed zou wezen mij huisvesting te verleenen, en dat ik derhalve verlangde tot dezen overgebragt te worden. "De pastoor van de Magdalena-kerk," antwoordde Sterbini, "heeft de priesters eer dan gij doorgrond en sedert geruimen

tijd reeds heeft hij Rome verlaten en met Rome, tevens de Roomsche godsdienst vaarwel gezegd."

Bij dat nieuws kon ik niet nalaten de oogen naar den hemel te slaan, en Gode daarvoor te danken, dat Hij dezen arbeider tot Zijn Evangelie gebragt had. Een der heeren die daar aanwezig waren, bood mij vervolgens huisvesting in zijne woning aan. Ik nam dit aanbod aan, en ben er nog. Ten gevolge van de voorkomendheid van mijnen gastheer en de goede zorg van een uitstekenden geneesheer, ben ik ook reeds in staat om uit te gaan. Gisteren, den vierden April, ben ik voor het eerst uit geweest. Het heilig Officie was voor het publiek geopend, opdat allen zouden kunnen zien, welke gruwelen vroeger in dit huis bedreven waren, en mijn gastheer verzocht mij hem te vergezellen en te begeleiden bij het bezoek, dat hij aan deze gevangenis wilde brengen.

Het paleis voor de Roomsche Inkwisitie ziet er uiterlijk eenvoudig, maar somber uit. De eenzaamheid waarin het staat, het reusachtig Vatikaan waardoor het beheerscht en als gedrukt wordt, de ijzeren poort aan den ingang, de statige stilte die in het rond heerscht, geven aan dit paleis een huiveringwekkend aanzien. Het bestaat uit twee gebouwen. Het eerste gedeelte van het gebouw dat aan de straat uitkomt, was vroeger het paleis van den wreeden Michel Ghilieri, die later Pius V. werd, de bewerker van den St. Bartholomeusnacht. Hij gaf dit paleis aan de Inkwisitie ten geschenke, die er nog eenige kamers bijvoegde, en het tot een verblijf inrigtte voor de paters-inkwisiteurs en de bedienden van het heilig Officie. Het andere gedeelte is voor de gevangenen bestemd. Wij gingen naar de eerste verdieping; eene uitgestrekte zaal leidde naar twee van elkander afgescheidene, vrij groote en goed ingerigte appartementen, het eene voor den pater-kommissaris, het andere voor Mgr. den Assessor bestemd. Deze appartementen waren ledig, daar zij die ze bewoond hadden, het ameublement hadden laten bergen. Wij gingen vervolgens in de zaal van het vreesselijk geregt. Aan het eind, vlak tegenover den ingang, ziet men de wapens van Pius V; een leuningstoel voor den pater-kommissaris, waarover een groot kruis uitgespreid ligt; een tafel met een twintigtal stoelen voor de raadsleden van het heilig Officie, en een afbeeldsel van den gruwelijken Guzman (St. Dominicus) maakten het ameublement uit van deze zaal. Van hier gingen wij naar de Archieven. Een opschrift dat met groote letters boven de deur geplaatst was, verbood den toegang *op straffe van excommunicatie*. Allen echter gingen nu binnen, en zoo deden ook wij. Eene groote zaal, langs wier muren kasten die met papieren opgevuld waren, en waarin eene groote menigte van tafels met verschillende schrijfbehoeften stonden, ziedaar het eerste gedeelte van de archieven, dat ook wel de kanselarij genoemd wordt. Hier vindt men al de nieuwe processen, d. i. de processen van omstreeks de laatste honderd jaren. Hierop volgt de Bibliotheek. De geheele correspondentie van het heilig Officie, al de werken, die de inkwisitie verdedigen en prijzen, in welke taal zij ook mogen geschreven zijn, maken een deel van deze Bibliotheek uit. Een ander en wel het belangrijkste gedeelte is eene volledige verzameling van werken van Italiaansche hervormers, werken die, omdat zij bijna geheel vernietigd zijn, voor het meerendeel aan de kundigste en ervarenste boekenkenners onbekend zijn. Ik wist niet dat de Italianen zoo veel geschreven hadden ten gunste van het Evangelie. Evenwel het allerbelangrijkste gedeelte van deze bibliotheek zijn de handschriften, die door de Inkwisitie bij de kettersche priesters die zij gevangen nam, gevonden werden, of die de censuur verboden had te doen drukken. Het derde gedeelte eindelijk van de archieven, maken de oude proceduren uit, die met Pius V beginnen. Hieronder vindt men het fameuse proces van Luigi Pasquali, van Antonio Paleario, van Carnesecchi, en van zeer veel anderen, die te Rome ter wille van het Evangelie verbrand werden. Daar liggen de gruwelijke ontwerpen van het bloedblad in Veltlin begraven, daar de dokumenten van de buskruid-zamenzwering in Engeland, van den Bartholomeus-nacht in Frankrijk, en eene menigte andere materialen, die, zoo zij aan het licht gebragt wierden, ten klaarste zouden doen zien wat het pausdom is.

De Archieven verlatende, gingen wij

naar eene andere zaal, die geheel ledig stond; twee zijdeuren leidden naar de appartementen van de twee paters, confraters (compagnons) genoemd. Wij traden die van den tweeden binnen, die mij zeer goed bekend was, omdat ik door hem, die de betrekking van regter-instructeur bekleedde, meermalen was geëxamineerd. In de kamer zelve, waarin ik ondervraagd geworden was, en juist onder de plaats waarop ik bij die gelegenheid zat, zag ik een openstaande valdeur. Daar wij wilden zien, waartoe deze dienen mogt, klommen wij langs een kleinen wenteltrap naar beneden, waar wij in den muur eene opening vonden, die op bevel van het gouvernement der Republiek* gemaakt was, en uitliep op een klein, onderaardsch, aan een begraafplaats gelijkend gewelf. Eene vette, zwarte, mulle aarde bedekte den grond. Aarde en menschelijke geraamten, ter helfte slechts begraven versperden er den weg. Bij dat gezigt dreigde mij het hart te breken, en mijn gastheer werd, bij het aanschouwen van dien gruwel, in woede ontstoken.

In het midden van het tweede gebouw, waarin de gevangenhokken gevonden worden, is eene vochtige en duistere plaats, en rondom die plaats wijzen kleine deuren met groote ijzeren staven de oude gevangenhokken aan; het zijn kleine, lage, vochtige cellen, die naauwelijks één persoon bevatten kunnen. Onder die cellen bevinden zich gewelven, die uit de ruïnen van den ouden circus van Nero gemaakt zijn. In die gewelven vindt men nog in een hoek, een steenen trap van ongeveer dertig treden, langs welken de ongelukkigen, die veroordeeld waren om *ingemetseld* te sterven, moesten afdalen. Aan de lijken, die op den grond gevonden werden, kon men duidelijk zien op welke wijs deze barbaarsche straf werd uitgevoerd. Men begroef deze ongelukkigen, nadat men hun de handen op den rug had zamengebonden, tot aan de schouders, in met ongebluschte kalk vermengde aarde, vervolgens metselde men den ingang toe, en liet hen zóó van honger omkomen! Nog kon men aan het verwrongene van deze geraamten zien, wat vreesselijk bangen strijd die slagtoffers, voor hunnen dood, hadden te strijden gehad.

Wij verlieten die helsche verblijven, en zetten onze wandeling door de oude gevangenis voort. Een kleine gang ter zijde van den reeds vermelden, voerde naar eene andere kleine plaats die nog somberder was dan de eerste. Daar vindt men, in drie verdiepingen, zestig uiterst kleine gevangenhokken; in ieder hok is een ijzeren ring in welken het lijf van den gevangene gesloten werd; in sommige was de ring in den muur, in andere in den grond bevestigd. In het midden van een dier hokken zagen wij een ronden steen, waarmede, zoo als bleek toen het gouvernement dien had doen opnemen, een kuil bedekt was op welks bodem geraamten lagen. Men weet niet of de lijken die daar gevonden werden, dood of levend begraven waren.

Te midden van al dat vreeselijke gevoelde men zich echter levendig aangedaan en diep verteederd, bij het zien van de half uitgewischte opschriften, die op deze muren gevonden werden. In een van die hokken las men: "De Heer is mijn Herder, ik zal aan geen ding gebrek hebben." In een ander: "De boosheid en de wreedheid der menschen zullen mij nooit van uwe Kerk scheiden, o Christus! mijn eenige hope." In een derde: "Zalig zijn zij die lijden om der geregtigheid wille, want hunner is het koningrijk der hemelen."

Wij kwamen ten laatste tot de nieuwere gevangenis. Zij is door een langen en naauwen gang in twee gelijke deelen verdeeld. Op dien gang komen de kleine cellen uit. Op de deur van iedere cel ziet men een gekruisigde Christus, maar het gelaat van den Zaligmaker heeft niets van de uitdrukking die het gehad moet hebben, toen Hij bad: "Vader! vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen!" Het had veeleer een dreigende en wreede uitdrukking. Binnen in elk hok leest men de Bijbelplaatsen met groote letters. Maar deze Bijbelplaatsen zijn gekozen uit zulke plaatsen van de Wet en de Profeten, die het meest vrees- en angstverwekkend zijn. Geen enkele die van barmhartigheid en vergeving spreekt. Men zou ook te vergeefs een dergelijk woord in het woordenboek der Inkwisitie zoeken. Nooit eenig zachtmoedig gevoel, daar zachtmoedigheid jegens ketters, ketterij zou wezen.

Zoo had men in mijn hok het zesde vers van Psalm 109 geplaatst: "Stel

een goddelooze over hem, en de satan sta aan zijne regterhand." In een ander hok het 17de vers van denzelfden psalm: "Daar hij de vervloeking heeft lief gehad, zal zij op hem komen, en daar hij geen lust gehad heeft tot den zegen, zal hij verre van hem zijn." In een derde eindelijk, Deuter. xxviii: 19: "Gij zult vervloekt zijn bij uw ingaan en vervloekt zijn bij uw uitgaan."

Nog moesten wij ten besluite de oude pijnkamer, die in een van de kelders gevonden wordt, en tot welke men langs een steenen trap afdaalt, bezigtigen. Wij deden zulks. De instrumenten waarmede men pijnigde bestaan niet meer; maar in eenen in den muur bevestigden steen zagen wij den ijzeren haak toch nog waaraan vroeger de as van het *rad* had vastgezeten, en in het midden den vierkanten steen waarin de balk gestaan had, die diende bij de pijniging met het koord; ijzeren ringen aan den zolder wezen de plaats van andere martelwerktuigen aan, en een groote schoorsteen in den hoek van de zaal herinnerde ons de pijniging met vuur. Maar in den laatsten tijd was dit vertrek tot een wijnkelder ingerigt, bestemd ter bewaring van den wijn van den eerwaarden pater-inkwisiteur. Het gouvernement der republiek had intusschen een muur van dezen kelder laten doorslaan, want ofschoon men dezen muur, door er slijk op te smeren, een grijze kleur had pogen te geven, ten einde hem zoo den schijn van oud te geven, hadden deskundigen, bij eene nadere beschouwing van de kalk, bevonden dat deze muur eerst later was opgetrokken. Deze zoo gemaakte opening verleende den toegang tot een zaal, waarin twee vrij hooge, in den vorm van bijenkorven vervaardigde haardsteden waren, en deze haardsteden waren tot boven toe met verbrande beenderen opgevuld. Toen de Inkwisitie hare slagtoffers niet meer in het openbaar verbranden kon, verbrandde zij ze heimelijk in deze ovens.

En nu alles gezien hebbende, verlieten wij deze helsche plaats, om er nimmer weder te keeren.

Ziedaar, waarde Eugenius! de plaats waar uw arme vriend gedurende twee lange jaren gezucht heeft. De ongeregtigheden echter van de procedures die daar gevoerd worden, overtroffen die der gevangenis zelve.—Maar de Heer heeft een groot werk aan mij gedaan. God heeft zich van de boosheid der menschen bediend, en van die menschen zelfs, wien ik zoo hooge achting toedroeg, om mij tot bekeering te brengen.

Wat mij intusschen beangstigen blijft, is—dat ik niet weet wat er van mijne vrienden geworden is; ik vrees dat ook de Waldenser door het heilige Officie gevangen genomen is. Maar of hij in de gevangenis omgekomen, dan of hij levend er weêr uitgekomen is, kan ik maar niet te weten komen. Mijn gastheer heeft mij beloofd, dat hij naar het lot mijner vrienden onderzoek doen zal, en angstig wacht ik op den uitslag daarvan.

Ik ben nog niet bepaald, waarheen ik gaan zal, maar zoolang ik te Rome blijf, zal ik u dikwijls schrijven. Eerdaags verhaal ik u de geschiedenis van mijne gevangenneming en van mijne bekeering.

Vaarwel! waarde vriend.

HENRI.

JUDA, DE VOORVADER VAN DEN HEER JEZUS.

(*Vervolg van Bladz.* 188.)

DE ZEGENSPRAAK VAN JAKOB BETREFFENDE JUDA.

Gen. xl: 8—12.

8. *Gij zijt het.* Gij zijt de gezegende, gij zijt de eenig waardige om geprezen te worden. Hoe dit woord bij uitnemendheid op den Heiland toepasselijk is, zal door den geloovige, die het "*Ik ben het,*" van den Heere kent, niet ligt geloochend worden.

Uwe broeders zullen u prijzen. Hoe ook dit van den Heere gezegd is, en hoe de geloovigen zijne *broeders* genaamd mogen worden, blijkt uit Ps. 22: 28: "Ik zal uwen naam mijnen *broederen* vertellen; in het midden der gemeente zal ik u prijzen;"—aangehaald door Paulus, Hebr. 2: 11, 12, waar hij zegt: "Om welker oorzaak Hij (Jezus) zich niet schaamt hen *broeders* te noemen, zeggende: Ik zal uwen naam mijnen *broederen* verkondigen." Verder herinnere men zich het woord des Heeren aan Maria Magdalena: "Ga heen tot mijne *broeders*" (Joh. 20: 17), en voorts het andere woord des Heeren (Matth. 12: 50): "Want zoo wie den wil mijns Vaders

doet, die in de hemelen is, dezelve is mijn *broeder*, en zuster, en moeder."

Uwe hand zal zijn op den nek uwer vijanden. Wie denkt hier niet aan Gen. 3: 15: "Het zaad der vrouw zal u den kop vermorzelen," en aan Heb. 1: 13: "Zit aan mijne regterhand, tot dat Ik uwe vijanden zal gezet hebben tot eene voetbank uwer voeten. Of aan de woorden van den Messiaanschen 18den Psalm, waarin (vers 42) van den Heer Jezus gezegd wordt: "Gij gaaft mij den *nek mijner vijanden*, en mijne haters die vernielde ik."

Voor u zullen zich uws Vaders zonen nederbuigen. "Opdat" zegt de Apostel (Fil 2: 10), "in den naam van Jezus zich zou buigen alle knie dergenen, die in den hemel, en die op de aarde, en die onder de aarde zijn."

9. *Juda is een leeuwenwelp.* Hoe ook dit van onzen Heiland, den magtigen en onoverwinnelijken mag verstaan worden, blijkt uit Openb. 5: 5, waar de Christus uitdrukkelijk genoemd wordt "de *leeuw* die *uit den stam van Juda is*, de wortel Davids."

Gij zijt van den roof opgeklommen, mijn zoon! Onverstaanbare, of althans weinig beteekenende woorden zijn deze en de volgende, zoo zij slechts op Juda toegepast worden. Diep en zinrijk daarentegen, indien zij toepasselijk gemaakt worden op den Zaligmaker, die, "in de gestaltenis Gods zijnde, het *geenen roof* geacht heeft Gode gelijk te zijn (Fil. 2: 6), en die, mensch geworden zijnde, als een leeuw de prooi aan den Satan heeft komen ontscheuren. "Gij zijt *opgevaren* in de hoogte," zegt Ps. 68: 19, van den Heiland. "Gij hebt de gevangenis (dat is dezulken, die anderen gevangen hielden, namelijk de zonde, de dood, de hel) gevangen genomen." "En, "voegt de Apostel er bij (Col. 2: 15)," de overheden en de magten uitgetogen hebbende, heeft Hij die in het openbaar ten toon gesteld, en heeft door hetzelve (het uitgewischte handschrift) over hen getriomfeerd."

Hij kromt zich, hij legt zich neder als een oude leeuw, wie zal hem doen opstaan? Deze woorden kunnen verstaan worden van de rust der heerlijkheid, waarin de Zaligmaker teruggekeerd is na het volbrengen zijner taak, en het behalen zijner overwinning op den overste dezer wereld. "Ik heb voleindigd het werk, dat gij mij gegeven hebt om te doen; en nu, verheerlijk Mij, Gij, Vader! bij uzelven, met de heerlijkheid, die Ik bij U had, eer de wereld was" (Joh. 17: 45).

Daar rust Hij nu, na een zoo veel heerlijker werk dan dat der zesdaagsche schepping, namelijk de herschepping en de redding van de Zijnen uit de magt des boozen. En wie zal Hem doen opstaan? Wie zal Hem zijn buit ontrooven? "Niemand zal dezelve uit mijne hand rukken" (Joh. 10: 28).

10. *De schepter zal van Juda niet wijken—noch de wetgever van tusschen zijne voeten.* Dat is:—Hij zal heerschen als Koning en als Wetgever, hetgeen Hij nu alreeds doet, zelfs over de ongeloovigen, die door hunnen naam van Christenen, en door hunne onderwerping aan zekere christelijke voorschriften, Hem, zoo al niet in hun hart, dan toch uiterlijk als Koning en Wetgever eeren. In het hart der geloovigen echter heerscht Hij waarlijk als Koning, en schrijft er Zijne wetten.

Tot dat de Silo komt. Daarop wachten alle geloovige harten, dat de Silo, de Vredekoning, kome om zijn rijk te stichten, dan

Zullen alle volken Hem gehoorzaam zijn. Dit laatste wordt op zoo vele plaatsen van den Heiland gezegd, dat het naauwelijks noodig is er ééne van te vermelden. Herinneren wij echter aan Openb. 15: 5, waar in het gezang des Lams gezegd wordt:—"Alle volken zullen komen en voor U aanbidden."

11. *Hij bindt zijnen jongen ezel aan den wijnstok, en het veulen zijner ezelin aan den edelsten wijnstok.*

Geheimzinnige woorden, zoo wij namelijk gelooven, dat "alle Schrift is van God ingegeven" en derhalve meer dan die oppervlakkige beteekenis moet hebben, waarmede de meesten zich vergenoegen. Hoe zoude Gods Geest er behagen in scheppen om slechts, ten einde de vruchtbaarheid van Juda's stam (die toch niet de eenige stam was die op vruchtbaarheid mogt roemen) te beschrijven, zoo vele verschillende uitdrukkingen te gebruiken? Wij gelooven het niet. Hij, die de profetiën des Ouden Testaments met de vervulling in het Nieuwe (of in de geschiedenis) vergelijkt, zal ras bespeuren hoe die uitdrukkingen, welke hem schenen de minst letterlijke beteekenis te hebben, juist de meest letterlijke vervulling gehad hebben. Hoe nu Jakob hier in zijnen

profetischen zang zoude melding maken van eenen jongen ezel en van het veulen der ezelin, zonder daarmede iets anders te beteekenen dan de vruchtbaarheid van Juda's landstreek, is mij een raadsel. Wie denkt hier niet veeleer aan Zach. 9: 9: "Ziet, uw Koning zal komen, regtvaardig, en Hij is een Heiland: arm, en rijdende op eenen ezel, en op een veulen, een jong der ezelinne." Zouden, zoo de geschiedenis des Evangelies die voorspelling niet letterlijk vervuld had, de verschillende uitleggers derzelve niet op figuurlijke, oneigenlijke wijze verklaard hebben? Doch nu, wat lezen wij in Matth. 21: 2, "Gaat henen in het vlek dat tegen over u ligt, en gij zult terstond eene ezelin gebonden vinden, en eene veulen met haar; ontbindt ze en brengt ze tot mij," en vers 4, "Dit alles nu is geschied, opdat vervuld worde hetgeen door den profeet gesproken is, zeggende: "Zegt de dochter Sions:—Zie uw Koning, enz."

(*Te worden vervolgd.*)

INDIE.

Uit de *News of the Churches* vernemen wij, dat sints 1853 toen Pegu, in Achter-Indië, bij de Engelsche bezitting werd gevoegd, er 1000 volwassenen gedoopt zijn, van dewelke 800 nog leven. Dezen zijn aan de vervolgzucht en wreedheid der Burmeezen blootgesteld; maar de kracht van het gezegend kruis vertoont zich in den moed en de blijdschap waarmeê zij lijden. Schoon een arm volk zijn hunne werkzaamheden voor het Koningrijk der Hemelen groot en vele. Wij vinden, dat zij daartoe bij honderden ponden sterling blijmoedig te zamen brengen. Een man, die de geringe som van 25 rupeën per maand, van het Gouvernement ontvangt, bragt zijnen vriend naar den zendeling en sprak: "Gij weet dat ik niet preêken kan, maar deze kan zulks; zend hem uit en ik zal hem onderstand geven." Dit alles vindt plaats onder de Kareenen, een' volkstam in Achter-Indië.

Wij lezen ook:—

Juist dertig jaren geleden, het tijdperk gemeenlijk aan een geslacht toegerekend, mogt men eenen ouden armen slaaf zien water dragen naar eenen heuvel-top, uit eene bron, in eene diepe kloof, te Moulmein; of wel uit het woud komen met eene dragt takkebossen, of ook voor zijnen meester, eenen Burmeeschen Christen, onder de schaduw van eenen boom de rijst toebereiden. Na verloop van een paar jaren begeleidde de Heer Boardman, op eenen stillen morgen, dezen slaaf, nu de vrije man Ko-Thah-bijú, door de tuinen op den heuvel Siam in de voorsteden van Tavoij, naar een klein "Loch Katrine" alwaar hij hem doopte. Reeds denzelfden dag was de nieuw-bekeerde verre op weg naar de bergen ten einde Christus aan zijn volk, —de Kareenen—te verkondigen. In de eerste gemeente, welke hij vond, was een onbeduidend jongsken van zestien jaren, die het Woord geloovig aannam, en deze nu een man met langen baard, wel opgevoed en een geoefend herder, heeft, sints de laatste twee jaren, meer dan 2,400 bekeerlingen gedoopt.

De eerste bekeerlingen onder de Kareenen buiten Tavoy, zijn gedoopt te Moulmein in 1831, door den Heer Wade. De opgave van den stand der zending onder dit volk in 1832 waren: 174 communicanten te Tavoy, en 83 te Moulmein. Vroeg in 1833 ging Ko-Thah-bijú over naar Rangoon, en werd de eerste bode der verlossing bij de Kareenen van Eigenlijk Burmah. In November werden de eerstelingen onder hen gedoopt. De bedienaar van het Sacrament Ko-Thah-a, tegenwoordig 'Herder der eerste Baptisten Kerk te Rangoon,' werd in de gevangenis geworpen, in den stok vastgezet, geslagen, en zwaar beboet voor zijne stoutmoedigheid. Niettemin ging het werk voort, en van jaar tot jaar werden er tot het getal der christenen toegedaan. En hoewel het werk der Evangelizatie nagenoeg geheel aan inboorlingen was overgelaten, die te Sandoway en Moulmein daartoe waren opgeleid, ging hetzelve voorspoedig voort, en bedroeg het getal der Kareensche Christenen in 1852 omtrent 6773.

In het hart van Burmah is Tounghoo, de hoofdstad van een oud Koningrijk, dat in het Burmeesche Keizerrijk verdween, voor twee en een halve eeuw. Van wege den naijver van het Gouvernement had nooit zendeling noch ingeboren Christen dat rijk betreden, voor dat in 1852 de Engelschen daarvan bezit namen. In dit jaar echter, na juist de betaling en den druk der Bijbels in de Kareensche taal te hebben voltooid, gingen de Heer

Mason en zijne vrouw, vergezeld van eene schaar van ingeboren predikers, de Sitang-rivier op, en toen de nevel van de oevers was weggewaaid, hadden zij de muren en schansen van Toungboo voor zich. Gedurende het verblijf aldaar van drie maanden, was het huis des zendelings dagelijks gevuld van menschen uit drie stammen der Kareeners, van dewelke geen enkele ooit te voren het Evangelie had gehoord. Gansche scharen beleden haar geloof aan de gepredikte waarheden; en hun herder, een inboorling, schreef in het nommer van October jl. van het Kareensche tijdschrift: "Als ik aan degenen, die om den doop verzoeken vraag, wanneer zij eerst geloofd hebben —antwoorden zij: 'Toen wij het Evangelie van den onderwijzer en de onderwijzeres hoorden!—Zoo is het woord der schrift vervuld: 'Hoe liefelijk zijn op de bergen de voeten desgenen, die het goede boodschapt!'"

Er is eene school geopend ter toebereiding van onderwijzers, terwijl de geheele zending aan eenen inboorling met name Sau Quala is toebereid. Gedurende de twee sints verloopen jaren, heeft bij de grondslagen gelegd van dertig kerken, meer dan twee duizend vier honderd bekeerlingen gedoopt, veertien tot onderwijzers bekwaam gemaakt. Deze onderwijzers zijn werkzaam in verschillende dorpen, en dat zonder van het genootschap iets te trekken, schoon Sau Quala de magt heeft eene kleine toelaag maandelijks voor zich en zijne medegenooten te ontvangen. Hij schrijft dat de gemeenten in zijne en hunne behoeften voorzien. Zij verschaffen hun zijne reisonkosten, ja hebben in de verledene jaar nog daarenboven edelmoedig bijgedragen tot de fondsen van het genootschap. Het getal der Christenen onder de Kareenen, bedraagt nu omtrent 13,000 (dertien duizend). En Sau Quala neemt geene hulp van buiten aan. Liefst wil hij uit de gemeenten zelven arbeiders zoeken op te wekken—bezield met den geest die op hem rust, van volle overgegevenheid aan het ziel-veredelend werk der Evangelie-prediking onder de heidenen—der prediking van Christus, waar Zijn naam niet is genoemd en slechts bekend met den 'Bijbel zoo waar.'

Toen ik dit las, dacht ik aan het woord des Heilands: "Mijn Vader werkt tot nu toe en ik werk ook,"—toen bad ik: Heere gedenk ook onzer!

MIKROS.

Zuid-Afrika, Junij, 1857.

DE SYNODE.

(*vervolg van bladz.* 223.)

10. DE NOODZAKELIJKHEID VAN EENE WIJZIGING VAN ART. 12 DER KERKELIJKE BEPALINGEN.

De Scriba, in het aankondigen der aanstaande Synode, bepaalt de aandacht van Kerkeraden bij Art. 12. Dit artikel luidt aldus: "De Algemeene Kerkvergadering is zamengesteld uit alle dienstdoende predikanten in Zuid-Afrika, en eenen fungerenden of oud-onderling, door elken kerkeraad te benoemen enz." Van vacante gemeenten wordt hier niets gemeld, en zoo men dit artikel letterlijk wil opnemen, kunnen gemeenten welke geen' predikant hebben, slechts één ouderling of oud-ouderling naar de Synode zenden. Uit dit artikel blijkt het ook, dat alleen fungerende of oud-ouderlingen, sedert 1842, in de Synode zitting verkrijgen kunnen, alhoewel in die Synode, zoowel als in vorige vergaderingen, diakenen *als* ouderlingen zitting gehad hebben. Op den geest der wetten lettende, kan het geen twijfel lijden of vacante gemeenten zich in de Synode, gelijk in de Ringsvergadering—Zie Art. 27—door twee afgevaardigden kunnen doen vertegenwoordigen.* Volgaarne wil ik erkennen, dat dezen, waar zulks geschieden kan, ouderlingen, of oud-ouderlingen behoorden te wezen; en echter, er zijn gevallen, waarin dit bijkans, zoo niet geheel onmogelijk is. Er zijn nieuwe gemeenten, die slechts twee ouderlingen, en geene oud-ouderlingen hebben; in zulke gevallen kan er geene "kiezing" van afgevaardigden geschieden, en wordt een der twee ouderlingen door ongesteldheid of anderzins belet, zoo kan volgens Art. 12, geen ander lid des kerkeraads als plaatsvervanger afgevaardigd worden, en ver-

* Wij zouden kerkeraden raden, dat zij zich houden *aan de letter* van het wetsartikel door den Scriba der Synode aangehaald, in de aankondiging der aanstaande Synodale Vergadering.—RED.

liest de gemeente, in zulke omstandigheden verkeerende, eene stem in alle zaken welke voor de Synode komen. Ten opzigte van de Ringsvergaderingen is bepaald, dat " vacante gemeenten zich kunnen doen vertegenwoordigen door twee ouderlingen, of *bij plaatsvervanging, door twee andere leden des kerkeraads.*" Was het de meening der Synode, dat dit in de Algemeene Kerkvergadering niet zou kunnen geschieden—waaromtrent ik twijfel—zoo moest er, naar mijn gevoelen, eene wijziging in het 12 artikel gemaakt worden. Diakenen zitten als plaatsvervangers, in de Ringsvergaderingen, en nemen ook deel in Kerkeraadsvergaderingen, aan de uitoefening van kerkelijk opzigt en tucht, welke meer bijzonderlijk tot de betrekking van ouderlingen behoort; waarom zouden zij dan niet, onder bijzondere omstandigheden, in de Synode kunnen zitten? Waarom vooral, zou eene gemeente, die nog jong is, beroofd worden van het voorregt omtrent afgevaardigden naar de Algemeene Kerkvergadering te mogen zenden? Dit punt is, mijns inziens, wel waardig onder de ernstige aandacht der Synode te komen.

11. Verdere bepalingen omtrent de werkzaamheden bij het openen der Synode, omschreven in Art. 17 der Kerkelijke Bepalingen.

Bij de verrigtingen, welke de plegtige opening der twee jongste Synoden voorafgingen, had men geen voorzitter; ook werden de verrigtingen met het gebed niet begonnen. Volgens de tegenwoordige bepalingen eischt de Scriba alleen de geloofsbrieven op, en leest dezelve voor. Hierop worden de voorzitter en zijn secundus gekozen, en aanmerkingen, zoo er eenigen zijn mogten, over de goloofsbrieven gemaakt;—en na dit alles geschiedt eerst de plegtige opening.

Mijns inziens moest de voorzitter der vorige vergadering den stoel bekleeden totdat zijn opvolger gekozen zal zijn. In die betrekking moest of hij zelve, of iemand, daartoe door hem verzocht—voordat eenige bezigheden verrigt worden—de werkzaamheden met het gebed openen. Bij het kiezen van eenen voorzitter moest er, dunkt mij òf,—gelijk bij het kiezen van kerkeraadsleden,—eerst eene breede lijst geformeerd worden, waaruit de voorzitter bij eene tweede stemming gekozen kon worden; òf anders moesten er eenige leden, als daartoe geschikt, door andere leden der vergadering voorgedragen worden, waaromtrent het gevoelen der vergadering, door eene stemming, ingewonnen kan worden, Op de eene of andere wijze behoorden er candidaten voor het voorzitterschap voor de aandacht der vergadering gebragt te worden; op dezelfde wijze zou men kunnen handelen in het kiezen van een bijzitter, of anders zou men kunnen besluiten, dat de tweede op de stemlijst bijzitter zal wezen.

W. R.

Swellendam,

den 10 Julij, 1857.

KERKNIEUWS.

Fransche Zending in het Basutoland.—Op uitnoodiging in de dagbladen geschied, door de broederen Arbousset en Pelissier, zendelingen van het Parijsche Zendelinggenootschap, had er eene bijeenkomst plaats in de Consistoriezaal der Gereformeerde Kerk in de Kaapstad, op Woensdag avond, den 8sten dezer, van Christen vrienden en vriendinnen, die in de uitbreiding van het Evangelie belangstellen. Daar op den vorigen Zondag van de predikstoelen was afgekondigd, dat deze bijeenkomst zoude plaats grijpen, had men gemeend dat die zaal te klein zoude zijn geweest de menigte te bevatten die daartoe zoude zamenvloeijen, en dan zoude men de kerkdeuren kunnen opengesteld hebben, doch dit was niet noodig. Op voorstel van den Wel-Ed. Heer O. J. Truter aanvaardde de Wel-Eerw. A. Faure het voorzitterschap bij deze bijeenkomst. Hij bepaalde de aandacht bij de komst zijner voorouders in deze gewesten, na hunne vlugt uit het Zuidelijk Frankrijk,—de bewaring van het zuiver Woord der Waarheid onder hunne afstammelingen alhier,—de redenen waarom zij zoo bepaaldelijk aan de voortplanting van het Evangelie onder de Heidenen in de binnenlanden niet hebben kunnen arbeiden,—de wijze hoe, door Gods aanbiddelijke wijsheid, hun gebrek in deze werd te hulp gekomen door de Protestantsche kerken in Europa,—en gaf zijne hoop te kennen, dat hetgeen zij nu zouden vernemen van de planting en uitbrei-

ding van het Evangelie uit den mond van twee levende getuigen in hun midden, hen opwekken mogte om aan die zending hunne Christelijke ondersteuning te schenken. Hij sprak in het Hollandsch en deed in die taal het gebed.

De Wel-Eerw. Heeren Arbousset en Pelissier gaven elk een bijzonder schriftelijk verslag van den oorsprong en staat der missie onder de Basutos in het Engelsch.—[*Zie bijlagen A. en B.*]

Dr. Changuion wijdde hierop uit over de bijzondere gesteldheid der Christen Kerk in Frankrijk, vergeleken met Engeland, en stelde daarop voor, dat "er een Hulpgenootschap in de Kaapstad worde opgerigt voor het Fransch Evangeliesch Zendelinggenootschap."

Dit voorstel werd in het Hollandsch ondersteund door den Wel-Eerw. Dr. P. Faure, die op eene treffende wijze uitwijdde over de verpligtingen van Christenen aan de uitbreiding van het Evangelie te arbeiden, hij gaf een kort doch belangrijk verhaal van hetgeen hij bij personeel onderzoek, tijdens zijn bezoekreis in de binnenlanden, van de gezegende uitwerking der verrigtingen der Fransche Zendelingen had ondervonden.

De Wel-Eerw. Heer Thompson ontwikkelde nader eenige denkbeelden door den naastvoorgaanden spreker geuit, en merkte vooral aan, hoe die Christen gemeenten vooral de bloeijendste zijn geweest, die zich met ijver de zending zaak hadden aangetrokken, en verwachtte dat de verrigtingen van dezen avond ook deze hoogstweldadige gevolgen voor de gemeente alhier hebben mogten. Hij stelde daarop voor, "dat er nu een comité worde benoemd om het genomen besluit ten uitvoer te brengen."

Dit voorstel werd door den Wel-Eerw. Heer G. Morgan ondersteund, waarna Dr. Abercrombie, ondersteund door den Wel-Eerw. Heer Cameron, die met de Fransche missie wel bekend is, den invloed ontwikkelde, welken de toenemende beschaving onder die volkstammen alrede heeft uitgeoefend op de volkplanting zelve, en de navolgende Heeren tot leden van bovengemeld comité werden benoemd:—De Wel-Eerw. A. Faure, Dr. S. P. Heyns, Dr. P. E. Faure, G. Morgan en Thompson, de Wel-Ed. Heer Dr. Abercrombie, John Barry, Ed. H. E. Rutherfoord, de Hr. Syme en Dr. A. N. E. Changuion.

Alle die voorstellen werden eenparig aangenomen.

Na deze verrigtingen verzocht de Wel-Eerw. Morgan de aandacht der bijeenkomst te bepalen bij de conferentie welke door de voorstanders en aanklevers van de *Evangelical Alliance* gehouden zal worden te Berlijn—waarvan een berigt een paar dagen te voren was ontvangen—en niet twijfelende of er zouden ook wel hier worden gevonden, die met die christenbelijders sympathiseerden, stelde hij voor, dat een adres worde opgesteld, om met de nu verwacht wordende stoompaket te worden verzonden, zullende het in het depôt van het Bijbelgenootschap ter teekening worden gelegd. Tot vervaardiging van gemeld adres werden Di. A. Faure en G. Morgan benoemd, die dien opdragt zich lieten welgevallen.

De vergadering werd besloten met een dankgebed door den mond van den Wel-Eerw. Heer Morgan.

Het volgende adres, door ettelijke christenen van onderscheiden gezindten geteekend, werd op den 11den dezer met de "Mail-steamer" verzonden:—

"Uit het nommer voor Mei van het *Evangelical Christendom*, hetwelk deze kolonie slechts eenige dagen geleden bereikte, gezien hebbende dat eene algemeene bijeenkomst van Christenen in verband met de "Evangelical Alliance" (*Evangelisch Verbond*) te Berlijn, zal gehouden worden in de maand September aanstaande, onder de vriendelijke sanctie van zijne Majesteit den Koning van Pruissen, en met veel genoegen een adres gelezen hebbende uitgaande van een aantal beroemde Christelijke godgeleerden in Duitschland, de bijwoning bij die gelegenheid uitnoodigende, van broederen in den Heere van andere landen, en 'de deelneming en gebeden verzoekende van allen die den Heer Jezus en zijne verschijning liefhebben,'—

"Bedienen wij, ondergeteekenden, geestelijken en leeken der verschillende Protestantsche Kerkgenootschappen in de Kaapstad en nabijheid, zich houdende aan de groote beginselen die den grondslag van het Evangelisch Verbond uitmaken, en begeerig zijnde om broederlijke gemeenschap met ware geloovigen door geheel de Christenheid te oefenen, ons van deze gelegenheid, om onze hartelijke deelneming uit te drukken met die

broederen op het vasteland van Europa, die arbeiden ter verdediging van het Protestansch geloof, en de verdere verspreiding van de waarheid gelijk die is in Jezus. Het zoude ons groot genoegen gegeven hebben, konden wij schikkingen gemaakt hebben, om een of meer broederen af te vaardigen, die bekend zijn met den staat der godsdienst in dit verwijderd gedeelte der wereld, om ons te vertegenwoordigen bij de bovengemelde belangrijke gelegenheid; doch daar de kortheid van den tijd der kennisgeving en andere omstandigheden dit onuitvoerbaar maken, kunnen wij slechts onze broederlijke toegenegenheid in dezen vorm aanbieden, met eene verzekering dat wij ons vereenigen zullen in het opzenden van vurige gebeden tot den God aller genade, dat Hij de beraadslagingen der broederen, die de conferentie te Berlijn zullen bijwonen, zoodanig leiden moge, dat de groote oogmerken van het "Evangelisch Verbond" ten volle mogen bereikt worden.

"Het doet ons leed dat, daar de maal stoomboot voor Engeland, met welke dit adres verzonden zal worden, op het punt staat deze haven te verlaten, er geen tijd is onze broederen op eenen afstand van de Kaapstad in de gelegenheid te stellen om hunne naamteekeningen op hetzelve te plaatsen.

"Kaapstad, 10 Julij, 1857."

(Bijlage A.)

De Eerw. Hr. M. Arbousset stond op en sprak tot de vergadering als volgt:—Het Parijssche Zending Genootschap werd gesticht in 1822. Het is eene der vele vruchten, voortgebragt door de verfrisschende herleving der godsdienst, die destijds plaats vond onder de Protestantsche Kerken in Frankrijk. Zij waren aan het sluimeren; koude en drooge formaliteit heerschte; met eenige edele uitzonderingen was de predikstoel niet opwekkend; Bijbels waren schaarsch in het land, bekeeringen nog schaarscher. Doch het behaagde God zijnen Geest uit te zenden, die in de kerk en de geestelijkheid kwam,—en zij leefden. Toen stonden zij op. Een Bijbelgenootschap werd spoedig opgerigt, alsmede een Godsdienstig Traktaatgenootschap, en ook een Zendelingsgenootschap. Dit vond geen kleinen tegenstand bij de onverschilligen en laauwen. In plaats van ondersteuning kregen wij bespotting. Ons werk, zeiden zij, was weelde,—het ware beter eerst te huis goed te doen, als wij het konden, en niet de kudden te verarmen ter wille van onbekeerde heidenen. Hierop werd een krachtig antwoord gegeven; namelijk dat het bevel van onzen gezegenden Zaligmaker aan zijne discipelen voor allen gold, als een stellig gebod:—"Gaat in de geheele wereld, en predikt het Evangelie aan alle schepselen." Christenen van hoogen en lagen stand kwamen bijeen in de hoofdstad van Frankrijk. De zaak werd wel overwogen, en een committee gevormd. De bloote namen der leden toonden dat zij eene algemeene (Katholieke) Vereeniging vormden, in welke 's lands ijver met dien van andere landen kon zamen werken, als een grond waarop de braven van alle genootschappen elkander konden ontmoeten. De Graaf Verhuell, onze Admiraal, een Edelman van Frankrijk, doch een Hollander van geboorte, werd tot Voorzitter gekozen; een leeraar van de Hervormde Kerk, aan de Oratoire, Mr. Zuillerac Chasseur, en Dr. Stapfer, werden aangesteld tot Vice-Presidenten, behalve twee Censors, een Secretaris, een Thesaurier, en twaalf Assessoren, van Fransche, Zwitsersche en Engelsche of Duitsche afkomst. Een Zendelings College werd opgerigt, onder het bekwame toezigt van Mr. Galland, die spoedig door Dr. Grandpierre werd opgevolgd. De tijd nog niet gekomen zijnde om een Zendelings Magazijn te beginnen, werden bescheidene doch dringende circulaires verspreid door de kerken. Welsprekende stemmen, gelijk die van Baron de Staël of Guizot, of Monod, verdedigden de zaak. De Eerw. Mark Wilks van Londen, de Wel-Ed. Heer S. Wilder, van de Vereenigde Staten, benevens andere werkzame ondersteuners, verleenden hunne kostelijke hulp. Voor als nog waren wij slechts bekend met de afgevaardigden der Propaganda te Rome, die tegen de Protestanten waren; doch nu werden wij bezocht door echte voorstanders van het Evangelie, bij voorbeeld King, van Amerika; Cook, een Wesleyaan; Pyt, van het Evangelisch Genootschap van het Vaste Land; Gobat tegenwoordig Bisschop van Jeruzalem, bleef een tijd lang in ons College, en ook de beroemde Gutzlaf bezocht het. Vele omstandigheden liepen te zamen in de goede voor-

zienigheid Gods, om den zendinggeest door geheel het land op te wekken. En daar de zaak zijne eigene is,—daar Hij genade gegeven heeft, niet slechts om haar in zijnen naam te beginnen, maar ook voort te zetten, tot zijne eer,—zoo heeft Hij haar ook voorspoedig gemaakt. Het moeder-genootschap telt thans talrijke takken, zelfs buiten Frankrijk. Bij voorbeeld al de oude en eerwaardige kerken der Waldenzen geven hunne ondersteuning. Het geeft maandelijks een Zending Magazijn van veertig bladzijden in het licht, en een kleiner bestemd voor kinderen, benevens een groot jaarlijksch verslag. Geregelde giften en contributiën worden ontvangen; elken eersten Maandag in de maand wordt eene Zendelingsdienst en collecte gedaan in al de Hulpgenootschappen, en eene jaarlijksche vergadering wordt in Parijs, gelijk ook door de meeste tak-committees gehouden. Het jaarlijksche inkomen klimt tot £4,000, zijnde het gemiddeld bedrag der uitgaven. De Dames-Genootschappen zijn talrijk en gewoonlijk krachtdadig. Er is een bepaald in de hoofdstad, dat grootendeels voorziet in de opvoeding van de kinderen onzer zendelingen, onder de benaming van het Moederlijk Committee. Geven verruimt het hart; medelijden met de heidenen verwekt ook diezelfde gezindheid jegens degenen die ons omringen, ja, jegens onszelven. De levendige schildering van heidensche ellende in hare zwarte kleuren, door de zendelingsberigten ons voor oogen gesteld, verlicht, treft en doet denken. De zegepralen die behaald zijn bemoedigen en versterken het geloof in de kracht van het Evangelie; dagelijksche harde strijd, menigvuldige afkeuringen en struikelingen, van welke wij lezen in de berigten der zendelingen, zijn niet zonder leering. Christen Kerken—als zij dien naam verdienen—kunnen beter met zendingen bestaan dan zonder dezelve. Zoodanig althans, erkennen wij met genoegen, is de ondervinding van die in Frankrijk. En na iets in deze zaak gedaan te hebben, schijnen zij nu genegen om een stap verder te gaan, en nog meer te doen, in het geheel erkennende dat, "hij die nat maakt zelf nat gemaakt wordt."

Mijne Heeren,—Velen uwer zullen zich nog herinneren dat een eerwaardig man in 1829 van de Kaap naar Parijs ging. Hij vond daar de drie eerste zendelingen van ons genootschap gereed, en bragt ze tot uwe stranden. Gij hebt ze welkom geheeten, en dat heeft hen aangemoedigd. Zij vonden het aangenaam een schakel te worden tusschen de Protestanten in Frankrijk en hunne uitgetrokken broederen, omdat de keten van communicatie met elkander voor twee eeuwen gebroken was. Dat was de voorname reden, waarom de Heer Bisseux, een van de drie Fransche broederen, zich te Wagenmakersvallei neerzette, onder de afstammelingen der Fransche vlugtelingen, en hij is er tot op den huidigen dag gebleven. De beide anderen, de Heeren Rolland en Lemue begaven zich naar Kafferland, en van daar tot aan Motito, veertig mijlen hooger op dan Kuruman, alwaar zij eene kerk stichtten onder de Barolongen. Dezelve bloeit nog, en wij vernemen dat er onlangs eene herleving geweest is. Zich verder binnen lands begevende, poogden onze vrienden eene zending te Mosiga te vestigen; doch dezelve is door den oorlog opgebroken, en nooit weder door ons hervat. Daar zit Broeder Pellisier. Hij kwam toen uit. De Heer bragt hem in veiligheid tot bij den beruchten Koning der Zulus, Moselekatse, om aan hem en zijn volk het woord des levens te verkondigen. Dat veld was nog niet rijp. Onze vriend kwam lager af en stichtte aan de Noorder oevers der Oranjerivier de bevolkte, rijke en belangrijke statie van Bethulië. In het begin van 1833, arriveerde mijn lieve Broeder Cassalis, vergezeld van een uitmuntend kunstenaar, genaamd Gesselin, en uwen nederigen dienaar. Onze weg werd door de Voorzienigheid geleid naar het Noord-Oosten dezer kolonie, alwaar wij de Basuto stammen aantroffen, en ons onder hen neerzetten. Hun opperhoofd, Moshesh, ontving ons zeer gunstig; en daar dit veld wijd was, en het volk gewillig en talrijk, kwam de Heer Rolland van Motito spoedig om ons te helpen. Vervolgens kwamen de Heeren Daumas, Keek, Martin, Schrumpf, Cochet, met vele andere broederen, op verschillende tijden. Ons genootschap telt tegenwoordig in die verwijderde landen elf bloeijende staties, en eenige aanhangsels. Van een derzelve, Motito, en deszelfs gemakkelijk kapel te Mannesa, onder de Korannas, hebben wij geene versche berigten; doch hier zijn die van de tien andere :—

JUNIJ 1857.

STATIEN.	RESIDERENDE ZENDELINGEN.	Communicanten.	Catechisanten.	Bijwoning op Zondagen.	Dagelijksche Scholieren.
Beersheba, ...	Rolland, ...	406	140	600 tot 750	200
Bethesda, ...	Schrumpf en Gosselin,	43	—	130 ,, 200	30
Morija, ...	Maeder, ...	341	51	300 en 600 *a* 800	40
Berea, ...	Martin, ...	29	8	150	—
Thaba Bosigo, ..	Jouse en Dr. Lemore,	106	20	300 *a* 450	30 *a* 60
Hebron, ...	Cochet, ...	24	25	120 *a* 200	—
Bethulia, ...	Schuh, ...	213	—	400	40
Hermon, ...	Dyke	54	51	400 *a* 500	30
Carmel, ...	Lemue, ...	83	10	200	67 *a* 80
Metuatling, ...	Keek, ...	91	59	400	85
Tien Statien, ..		1390	364	2630 *a* 3600	565

In het opleiden der barbaarsche stammen aan hunne zorg toevertrouwd, hebben uwe Fransche broederen twee hoofd hefboomen gebruikt:—de drukpers en scholen. Van de eerste zijn vele boeken voor eerstbeginnenden. Vraagboeken, godsdienstige traktaten, een gezangboek, waarvan eene uitgaaf van 5,000 exemplaren verspreid is; en eindelijk het geheele Nieuwe Testament in de Basuto taal. Kleine kinderscholen en scholen voor volwassenen hebben een barbaarsch land met honderden van lezers gevuld. Van den dag dat het volk van Moshesh het Evangelie gehoord heeft, zijn zij verbazend toegenomen van jaar tot jaar, in aantal, rijkdom, kennis, en invloed. Gij kunt ze gerust beschouwen als half beschaafd, als deels bekeerd, en als bijna bereid zich onder Britsch gezag te begeven, indien het van nu voortaan voorzigtiger en niet zoo onedelmoedig als vroeger zich betoone. Dat is althans mijn nederig gevoelen over die zaken, niet zoo onbelangrijk voor uwe kolonie aan den eenen kant, en voor Christen zendingen aan den anderen kant, als men op eenen afstand veronderstellen mag. Laat ons eindigen. De zaak van Christus in Frankrijk heeft zelve veel goeds getrokken door de daarstelling eener buitenlandsche zending. Die zending heeft eene zekere mate goeds aan menigen heidenschen stam medegedeeld. Daarom betaamt het ons genootschap om voort te gaan en te volbrengen wat het begonnen heeft. En dit zal het doen. Echte godsdienst moet voorwaarts gaan; zij kan niet stil staan. Er bestaat inwendig eene krachtige drijfveer, die haar voortstuwt, zij moet voorwaarts, of sterven.

In 1848 noodzaakte eene staatkundige omwenteling ons om onze Zending College te Parijs te sluiten. Dat was een toeval. Wij zien nu betere tijden. Die inrigting is nu weder geopend. Gij, Christen vrienden! zijt ons te hulp gekomen toen wij in verlegenheid waren. Wilt gij nu niet weder met ons werken, en trachten om een nieuwen spoorslag aan onze nederige, belanglooze zaak te geven, door in deze stad een Hulp-genootschap te vormen? Zoodanig is de wensch dien ons committee in Parijs ons gelast heeft aan u bekend te maken. Een Hulp-genootschap in dit land zou niet alleen onze fondsen verbeteren, maar ook een zedelijke steun van geen klein belang voor de zending zelve zijn.

(*De toespraak van den Eerw. Pelissier in het volgend nommer.*)

MONTAGU.—Daar het oorspronkelijke gesticht te dezer plaats—hoewel onlangs zeer aanmerkelijk vergroot—nu te klein bevonden wordt voor de steeds toenemende bevolking der gemeente, zoo heeft men besloten een aanvang, zonder uitstel, te maken met het bouwen eener ruime en aanzienlijke kerk. In eene kerkeraads-vergadering, gehouden op den 27sten Junij, hebben de vorige direkteuren, door middel van hunnen thesaurier, den Heer D. S. van der Merwe—na reeds eene som van Rds. 8000 tot kerkelijke einden aangewend te hebben—eene nadere som van Rds. 22,000, ontspruitende uit den verkoop van erven, aan den kerkeraad ter opbouwing eener kerk overhandigd. Een inteekenings lijst werd dadelijk hierop geopend, om den gemeente-leden de gelegenheid te geven tot deze goede zaak bij te dragen, en weldra bleek het dat dit niet te vergeefs geschiedde. De kerke-

raad hoopt den hoeksteen van het nieuwe kerkgebouw te kunnen leggen in de aanstaande maand September.

SWELLENDAM.—Ter dezer plaats is men voornemens de kerk van binnen geheel te doen veranderen, door het leggen van een plankenvloer en het invoeren van familie banken, instede van de tegenwoordige banken en stoelen. Daartoe is men bezig de hulp der gemeente-leden in te roepen, terwijl een aantal jufvrouwen werken voor een *Bazaar*, waarvan de opbrengst tot hetzelfde einde zal besteed worden.

Bij gelegenheid der Nabetrachting, na de jongste Avondmaalsviering, werd er eene collecte gehouden voor de kerk van Lijdenburg, welke de som bedroeg van £15.

De Wel-Eerw. Dr. Hofmeijr, heeft voor het beroep te Glenlynden, en Winburg bedankt. Eene gecombineerde kerkeraads-vergadering zoude den 13den Julij te Colesberg worden gehouden, om een nieuw beroep uit te brengen op Zijn Eerwaarde.

MOSSELBAAI.—Wij vernemen dat de Wel-Eerw. Heer A. Kuys voor het beroep naar deze plaats bedankt heeft.

CLANWILLIAM.—Op den 7den dezer overleed alhier de Wel-Eerw. Heer H. L. de Villiers, na een smartelijk ziekbed van eenige weken, nalatende eene weduwe en vijf kinderen. Twaalf jaren heeft hij alhier de dienst vervuld. Niet weinig heeft het gedurig rondreizen in deze zoo uitgebreide gemeente toegebragt tot die afmatting en verzwakking der ligchaamskrachten, waaronder hij in den bloei des levens (zijnde 38 jaren oud) is bezweken.

Britsch en Buitenlandsch Bijbel Genootschap.

Ontvangen van den Heer J. J. Brugman, Graaff-Reinet, het bedrag van eene Collecte in de Gereformeerde Kerk aldaar, op den 6den dezer, ...	£22
Alsmede een gift van eenige Jonge Jufvrouwen, zijnde één gedeelte der opbrengst eener Bazaar, ...	£20
	£42

GEORGE MORGAN.

Kapstad, 16 July, 1857.

Z. A. Christelijke Boekvereeniging.

1857.

Junij 25.—Ontvangen van Dr. Robertson, Swellendam,	£7	10	0
Julij 7,—Ds. W. Murray, Middelburg, ...	10	0	0
— 9.—Ds. R. Shand, Tulbagh, voor verkochte boeken, ...	2	0	0
— 9.—Ds. T. J. van der Riet, Mosselbaai, . . .	9	7	6
— 9.—123 Leden, Kaapstad, ...	46	2	6
— 15.—Den Heer M. Bukes, Stellenbosch, . . .	12	0	0
— 16.—J. G. V. H. Tulleken, Worcester.	15	0	0

J. D. MARQUARD,
Penningmeester.

OFFICIEEL.

ALGEMEENE KERKVERGADERING.

DE ONDERGETEEKENDE HERINNERT DE RESPECTIEVE KERKEN, DAT DE ALGEMEENE KERKVERGADERING, GEHOUDEN ZAL WORDEN IN DE KAAPSTAD, OP DINGSDAG, DEN 13 OCTOBER, DEZES JAARS, EN VERZOEKT DAT DE VOORSTELLEN (OVEREENKOMSTIG ART. 20), OP OF VOOR DEN 4 AUGUSTUS, AAN HEM MOGEN WORDEN TOEGEZONDEN. HIJ NEEMT DE VRIJHEID, TEN OPZIGTE VAN DE KIEZING VAN AFGEVAARDIGDEN, DE AANDACHT DER KERKERADEN TE BEPALEN BIJ ART. 12 DER WETTEN:—"*De Algemeene Kerkvergadering is zamengesteld uit alle dienstdoende Predikanten in Zuid-Afrika, en eenen fungerenden of Oud-ouderling, door elken Kerkeraad te benoemen, met uitzondering van de Kaapstad, die twee Ouderlingen zal mogen afvaardigen.*"

A. FAURE,
Scriba der Algemeene Kerkvergadering.

Consistorie der Geref. Kerk,
Kaapstad, 2 Junij, 1857.

Van de Sandt de Villiers & Co., Drukkers.

DE GEREFORMEERDE KERKBODE
IN ZUID AFRIKA.

DEEL IX.] ZATURDAG, AUGUSTUS 1, 1857. [No. 16.

1 PET. V: 7.

Werpt al uwe bekommernissen op Hem; want Hij zorgt voor u.

God belooft voor ons te zorgen; maar wachten wij ons Hem daarbij iets te willen voorschrijven. Wij hebben niets te doen, dan met volkomene onderwerping en onvoorwaardelijke afhankelijkheid zijne leiding te volgen; dan alleen hebben wij vrede en kunnen al onze bekommernissen in Gods hand leggen. Vooreerst, wat ons ligchamelijk bestaan aangaat, laat ons van dag tot dag zijne gaven *dankbaar* ontvangen, maar niet minder voor het *geestelijke* alleen van Hem afhankelijk ons gevoelen. Hebben wij om Gods wil den troost en de vreugden dezer wereld vaarwel gezegd, zoo moeten wij ook, wanneer het zoo zijn zal, de geestelijke vertroostingen en genietingen om zijnent wil leeren verbeiden. Wanneer uw aanschijn over mij licht, o mijn God! dan prijs ik U; moet ik echter in duisternis wandelen, dan zal ik U ook loven! De Heer spreekt van de goederen dezer wereld: "Goud en zilver zijn mijn;" kan het niet met hetzelfde regt van Hem heeten: "Mijn Geest is mijn, mijne vertroostingen zijn mijn; Ik heb ze rijkelijk, en verleen ze aan wien Ik wil?" Wanneer wij dit vertrouwen regt vasthouden, kunnen wij niet twijfelen, dat God in het raadsbesluit zijner wijsheid en liefde ons alle gaven ten allen tijde en in de regte maat mededeelt. Daarom van ons weg al het wantrouwen, alle onrust en het geheime murmureren. In alle dingen zij het: "O Heer! uw wil geschiede!" Op deze wijs geven wij God die eer welke Hem toekomt, en zulke dank maakt ons voor de nog ontbrekende gaven ontvankelijk. Wie zich het onvoorwaardelijkst aan zijnen wil overgeeft, zal den rijkdom zijner liefde het meest ondervinden.

P. A. L.

Graaff-Reinet, 20 Junij 1857.

BRIEVEN UIT ROME.

(Vervolg van bladz. 231.*)*

VEERTIENDE BRIEF.

HENRI AAN EUGENIUS.

Rome, April, 1847.

Waarde Eugenius!

Gij verwacht in dezen brief het verhaal van mijn gevangenneming te zullen vinden, en zeker moest deze, zoo ik mij aan de tijdsorde houden wilde, thans het onderwerp van mijn schrijven uitmaken. Maar ik gevoel behoefte om mijn hart te ontlasten en voor u de verborgenheid eener gruwelijke ongeregtigheid, die u tot dusverre wel niet bekend was, te ontdekken. Vraagt gij wat ik onder die gruwelijke ongeregtigheid versta; of het de Inkwisitie is?.... Mijn antwoord is: neen, maar het jesuitisme.

Gij weet dat ik, schoon ik tot die orde niet toegetreden was, met hart en ziel jesuit was. Gij weet bovendien dat ik de oefeningen van St. Ignatius met opregt-geloovig gemoed gevolgd had. Maar sommige gesprekken met Pasquali, waarover ik nimmer aan u geschreven heb, hadden mij reeds zekere behoedzaamheid tegenover de jesuiten doen in acht nemen.

Mijn biechtvader die tot deze orde behoorde, was sekretaris van den pater assistent van Frankrijk, en daar hij veel werks van mij maakte, en mij voor een

affilié (*) hield, deelde hij mij vele dingen mede, en liet hij mij somwijlen zelfs zijne brieven schrijven. Hij stelde zoo groot vertrouwen in mij, dat hij mij meermalen alleen in zijne kamer liet. Bij zulke gelegenheden trachtte ik de geheimen zijner correspondentie te ontdekken, en schoon ik mij geenszins verbeeldde, al die geheimen doorgrond te hebben, geloof ik toch dat ik door al mijne kleine ontdekkingen bijéén te voegen, in de eenzaamheid mijner gevangenschap, het stelsel der jesuiten vrij goed heb leeren begrijpen.

Ik zal u geen volledig verhaal geven van mijne ontdekkingen en evenmin de brieven die ik gelezen heb, opsommen; ik wil u eenvoudig de resultaten mijner navorschingen mededeelen.

De hoofd- en grondregel van de jesuiten is, gelijk ik u reeds in mijn eersten brief, waarin ik over de heilige oefeningen van St. Ignatius handelde, gezegd heb, deze: *Alle middelen zijn onverschillig, zoo zij maar leiden tot het doel.* En vraagt gij nu:—wat is het doel dat de jesuiten zich voorstellen? dan antwoorden zij zelve: *De meerdere eere Gods.* Ziedaar hun zinspreuk. Merk intusschen wèl op, dat zij niet zeggen: ons doel is *de eere Gods*, maar de *meerdere* eere Gods, en door dezen comparativus, banen zij zich den weg tot al hunne verklaringen. Zoo zou, b. v. de eere Gods vorderen dat alle menschen tot de kennis der waarheid kwamen langs den weg van onderrigting en overtuiging; maar de *meerdere* eere Gods vordert, volgens hen, dat alle menschen, willen zij niet verdoemd zijn, gedwongen worden even zoo als de jesuiten te denken. Doch—hetgeen volgt, zal u de schandelijke verkeerdheid van dit beginsel nog beter doen inzien.

Om hun doel te bereiken, redeneren zij aldus: de meerdere eere Gods eischt de zaligheid van alle menschen, maar die zaligheid kan buiten de Roomsche Kerk niet verkregen worden. Bij gevolg bestaat de meerdere eere Gods in zoo te doen, dat alle menschen tot de Roomsche Kerk behooren.

Bij de toepassing van dit beginsel zijn de middelen onverschillig. En daar nu een van de middelen, waardoor de volken Roomsch blijven of worden, *onkunde* is, zoo maken zij het zich tot een pligt, de onkunde onder het volk te verbreiden en te doen voortduren. Die onkunde evenwel kan men niet openlijk voorstaan en bevorderen, omdat het volk het dan bemerken zou. Daarom trachten de jesuiten en hunne geaffilieerden, die hierbij den schijn aannemen alsof zij voorstanders der verlichting zijn, het monopolie in het onderwijs magtig te worden. In plaats van een grondig onderwijs te geven, wikkelen zij de wetenschap zoo in, en dragen zij haar zóó voor, dat men nimmer hare gronden leert verstaan, en houden zij de hoofden met ijdele, niets beteekenende kwestiën bezig, terwijl zij, zoo één hunner niet-geaffilieerden grooter vorderingen maakt dan de anderen, en toont dieper te willen gaan, dezen uitstekenden mensch, door middel van hun veel vermogenden invloed vervolgen, hem, naar het land waarin hij woont, òf als een ketter, òf als een liberaal voorstellende, en zijne geschriften op den index plaatsende.

Ten einde de menschen bij de Roomsche godsdienst te doen blijven, of hen tot haar te brengen, moet men bij de onkunde het *bijgeloof* voegen. Het bijgeloof is zeker op zich zelf iets verkeerds, maar het doel heiligt de middelen. Zóó hebben dan ook alle nieuwere Roomsche bijgeloovigheden haar aanzijn aan de jesuiten te danken, en daar er menschen zijn, die in zake van godsdienst datgene slechts willen wat oud is, worden de leugen en het bedrog te hulp geroepen, om aan te toonen dat de uitvindingen van den laatsten tijd reeds dagteekenen van de eerste eeuw der Kerk. Geleerde en welgezinde mannen ontmaskeren wel is waar dit bedrog spoedig, maar even spoedig worden deze mannen door de jesuiten voor ketters, Jansenisten of ongeloovigen uitgemaakt en als zoodanig vervolgd.

't Is onmogelijk in een enkelen brief de *beginselen* van die verborgenheid der ongeregtigheid geheel bloot te leggen: begeven wij ons dan tot hunne praktijk.

Te Rome handelen de jesuiten openlijk en zonder vrees, zij hebben de geheele stad in hunne magt. Wat het onderwijs aangaat, zij hebben het grootste Roomsch collegie, waar meer dan duizend jongelieden hun onderwijs ont-

(*) De jesuiten noemen zulken, die zonder het kleed van de orde te dragen, heimelijk in het genootschap zijn opgenomen, affiliés, geaffilieerden.

vangen. Zij hebben het Duitsche collegie, waar meer dan honderd jonge Pruissen, Hongaren, Beijerschen en Zwitsers door hen worden opgeleid, om later als bisschoppen en pastoors weêr naar Duitschland gezonden te worden. Zij hebben de Iersche en Schotsche collegies waarin de jongelieden gevormd worden, die bestemd zijn om in deze beide rijken kerkelijke betrekkingen te vervullen. Het Engelsch collegie wordt door enkel geaffilieerden bestuurd. Zij hebben het collegie van *de propaganda*, waar meer dan drie honderd jongelieden uit alle streken van den aardbodem worden opgeleid, om daarna als geaffilieerden van het genootschap naar hun Vaderland teruggezonden te worden. Zij hebben bovendien nog een collegie voor den adel, waar bijna de geheele Roomsche adel zijne vorming van de jesuiten ontvangt, zoodat het onderwijs te Rome nagenoeg geheel jesuitisch is.

De opvoeding der vrouwelijke personen is in de handen van de dames van het *Heilige Hart*, en van den *Goeden Herder*, wier jesuitische geest algemeen bekend is.

Alle deze jongelieden zijn verpligt bij de eerwaarde vaders jesuiten te biechten; en hier wordt er geoogst. Door deze mannen opgevoed wordende, gewoon hunne predikatiën te hooren, kunnen zij dezen, door hen zoo hoog vereerde menschen, niets weigeren. De jesuiten hebben eene manier van biecht-afnemen, die eigenaardig en hun bijzonder eigen is. Zij vergenoegen zich niet met de belijdenis der zonden aan te hooren, maar op eene zachte, innemende en indringende wijze leggen zij den jeugdigen mensch zoovele vragen voor, dat hij alles biecht wat zijne familie, het gedrag van zijne ouders, de inrigting van de huishouding, de personen, die het ouderlijk huis bezoeken, en de gesprekken, die daar gehouden worden, aangaat. Dien ten gevolge is het meermalen gebeurd, dat jonge lieden, onwillekeurig en zonder eenige kwade bedoeling, de beschuldigers van hunne ouders werden.

Is de biecht nu een der middelen, door welke de eerwaarde vaders hunne geheime politie uitoefenen, door dit middel alleen zouden zij hun doel evenwel niet bereiken. Daarom hebben zij in hunne Kerk van *Jezus* eene congregatie, waarin alle aanzienlijken van Rome zijn opgenomen. De jesuiten zijn daarvan de directeuren en de biechtvaders, en zij hebben door dezen, al wat in Rome aanzienlijk is, in hunne hand. Zij hebben in dezelfde kerk eene congregatie der kooplieden, waarin bijna al de handelaren van de stad zijn opgenomen, terwijl zij van dezen, door middel van de biecht en van hun gewetensbestuur, de dingen die den handel betreffen, vernemen. Zij hebben in de kerk van *St. Ignatius* eene congregatie, die buitengewoon talrijk is en *prima primaria* genoemd wordt; tot deze behoort het grootste deel van de kunstenaars te Rome. Zij hebben in de kerk *St. Vitalis* eene congregatie van landbouwers, en door dezen worden zij bekend met alle dingen, die op het land betrekking hebben. Zij hebben in de bagno's van het kasteel St. Angelo eene congregatie van galei-slaven, en op die wijs oefenen zij de politie uit op de galeijen. Eene andere congregatie die in de gevangenissen bestaat, verzekert hun de heerschappij over de gevangenen; en daar men hun het geestelijke bestuur van het corps karabiniers (gens d'armes) heeft toevertrouwd, worden zij door dezen, van al wat in de stad gebeurt, op de hoogte gehouden.

In de kerk *Caravita* is er eene congregatie van dames, waartoe bijna al de dames van de stad behooren; zoo bestaat er nog eene tweede congregatie, aan welke bijna alle vrouwen, die niet tot den adel behooren, zich hebben aangesloten. Eindelijk is er nog eene congregatie der *Missiën*, waarin de bijgeloovigsten en domsten onder de kunstenaars, dienstboden, grisettes, enz. worden opgenomen.

De jesuiten zitten aanhoudend ter biecht, en er worden onder hen biechtvaders voor allerlei soort van menschen gevonden; zulken, die zich het best bij de jeugd kunnen indringen, zien zich de taak opgedragen om aan de kinderen de biecht af te nemen; zulken, die geschiktheid hebben om met aanzienlijken om te gaan, zitten ter biecht voor de aanzienlijken; zoo vindt iedere klasse van menschen onder de jesuiten zulke biechtvaders als voor iedere klasse het meest berekend zijn. En op die wijze komen zij tevens alles te weten.

De inrigting van de jesuiten-maatschappij is bij uitstek monarchaal. Er is maar

één hoofd: de *generaal.* Maar, zie hier— voor zoover ik dit heb kunnen ontdekken— hoe de jesuiten de wereld beheerschen. Ieder jesuit is verpligt zich met *blinde gehoorzaamheid* aan zijn superieur te onderwerpen; zoodat de jesuit, naar een uitdrukking van hun reglement, in de handen van zijn meerdere wezen moet, *wat het lijk* is in de handen van den chirurgijn die het ontleedt.

De jesuit mag geen geweten hebben, omdat zijn geweten in de hand van zijn superieur is, zoodat hij, zegt het reglement, aan dezen gehoorzamen moet, uitgenomen het geval waarin de bevolen zaak *klaarblijkelijk* eene zonde zou zijn. Nu weet echter iedereen, dat volgens de zedeleer der jesuiten, noch laster, noch diefstal, noch doodslag *klaarblijkelijke* zonden zijn. — — — De pater-generaal heeft de verschillende landen van den aardbodem in even zoo vele provinciën zijner heerschappij verdeeld. De drie rijken van Engeland maken eene provintie uit; Italie eene andere provincie; even zoo Frankrijk; ieder van deze rijken is slechts eene van de provinciën van dit rijk van den generaal der orde. Daar Zwitserland te gering is om eene afzonderlijke provintie uit te maken, is het tusschen Frankrijk en Duitschland verdeeld. Elke provincie heeft te Rome een vertegenwoordiger dien men *assistent* noemt. Ieder persoon die tot het genootschap behoort, moet iederen dag van hetgeen hij gezien, gehoord en gedacht heeft, rapport doen aan een jesuit, die den naam van geestelijke vader draagt, óf aan het hoofd van het collegie óf van het huis waarin hij zich bevindt. Dezen moeten uittreksels uit deze rapporten vervaardigen, daaruit nemen wat hun het belangrijkste voorkomt, en dat zenden naar den pater-provinciaal. Deze maakt wederom een uittreksel van al die rapporten en zendt dat uittreksel iedere week aan den pater-generaal, die op zijn beurt daarvan een kort verslag opmaakt, en dit aan den Paus, in eene bijzondere audiëntie, waartoe iedere Donderdag-avond bestemd is, mededeelt.

Dit alles maakt, dat de pater-generaal door vorsten zelfs ontzien wordt. Alle zonen toch van de Katholieke Kerk heeft hij door zijnen invloed op de gewetens in zijne hand. De pater-generaal overlegt en besluit naar de ontvangene berigten, met zijne *assistenten.* Gelooft men, b. v. dat de meerdere eere Gods vordert dat in een rijk eene omwenteling te weeg gebragt worde, dan geeft de pater-generaal daartoe het bevel aan den assistent van dien Staat, en deze zendt het orderwoord aan zijne geaffilieerden. De door dat rijk verspreide jesuiten, als *lijken* gehoorzamende, spreken overeenkomstig de ontvangen order, hetzij in den biechtstoel, hetzij op den predikstoel, zoodat de pater-generaal, weêrhield hem de vreeze niet dat zijne intrigues zóó ontsluijerd zouden worden, de uitkomst dikwijls eenige maanden, of eenige jaren zelfs, vooruit zou kunnen voorspellen. Maar ziedaar dan ook de reden waarom de vorsten en de gouvernementen hen beschermen. Toont eenig gezag dat het hun vijandig is, vroeg of laat moet het dan vallen.

In zulke landen, waar de jesuiten niet wettig geduld worden, is de invloed van den pater-generaal misschien nog veel grooter; want de jesuiten bestaan daar òf als missionarissen, òf heimelijk onder een anderen naam. De pater-generaal zendt naar zulke landen de bekwaamsten en listigsten zijner orde, en dezen propageren onder een anderen naam; terwijl zulken, die zich niet openlijk tot het jesuitisme zouden durven voegen, zich nu gaarne onder dien anderen naam met het genootschap verbinden.

Mijn biechtvader vertelde mij eens, op een dag dat hij bijzonder goed geluimd was, ongeloofelijke dingen van het jesuitisme in Engeland. Hij vertelde mij, b. v. dat de jesuiten, trots de vervolgingen waaraan zij voortdurend bloot stonden, Engeland nimmer verlaten hadden;—dat er in dat land meer jesuiten zijn dan in Italie, dat er jesuiten gevonden worden in alle klassen der maatschappij, in het parlement, onder de Protestantsche geestelijkheid, onder hare bisschoppen, en zelfs in den allerhoogsten stand.—Toen ik zeide dat ik niet begrijpen kon, hoe een jesuit Protestantsch priester kon wezen, of hoe een Protestantsch predikant of bisschop jesuit kon wezen, sloot mijn biechtvader mij den mond met zijn: *Omnia munda mundis* (alles is den reine rein); en hij voegde daarbij dat St. Paulus om de Joden te behouden, wel een Jood geworden was met de Joden, en dat er dus ook niets vreemds in wezen kon, dat een jesuit, om de Protestanten te behouden,

met de Protestanten een Protestant werd.

Nog moet ik u mededeelen wat ik aangaande den aard van de Engelsche godsdienstige beweging, puseyisme genaamd, ontdekt heb. Daar de Anglikaansche geestelijkheid bijzonder sterk aan hare geloofsbelijdenis gehecht was, was het onmogelijk haar daarvan los te maken. Alle pogingen en machinatiën die door Bossuet en de Fransche Jansenisten werden aangewend, om de Engelsche geestelijkheid wederom met de Katholieke Kerk te vereenigen, bleven vruchteloos. Nu beproefden de jesuiten een ander middel, en dit middel was, de aanwijzing, met behulp van de geschiedenis en de kerkelijke oudheid, van de regtmatigheid en gegrondheid der gebruiken in de Anglikaansche Kerk. Vervolgens verlokte men de Anglikaansche geestelijkheid, door middel van geheime jesuiten, tot eene bijzondere en uitsluitende beoefening van de kerkelijke oudheden. Hiermede had men ten oogmerk, de jongelieden met langdurige, groote inspanning vereischende en moeijelijke studien bezig te houden, en hen van het bestuderen van den Bijbel af te trekken.

Terwijl Bingham in Engeland zijn uitstekend werk over de kerkelijke oudheden in het licht gaf, koos de Paus, hiertoe door de jesuiten opgewekt, de besten en kundigsten zijner kampioenen uit, en gaf hun betrekkingen die rijke inkomsten aanboden, en veel ledigen tijd lieten, opdat zij zich zoo met de beoefening der kerkelijke oudheden geheel zouden kunnen bezig houden, en daar er te Rome eene groote menigte van oude documenten gevonden wordt, hadden de Roomsche theologen tegenover de Engelschen, het voordeel aan hunne zijde, vooral daar zij zich veroorloofden allerlei veranderingen en vervalschingen te maken. Arringhi, Mamachi, en een groot aantal minder bekwamen, gaven te Rome hunne Christelijke oudheden uit. De jesuiten in Engeland spoorden intusschen de Anglikaansche geestelijkheid bij voortduring en steeds sterker aan, om zich aan deze studie over te geven, en wekten de begeerte bij haar op, om naar Rome te gaan en zelve zich met eigen oogen te overtuigen, terwijl de jesuiten te Rome zich wèl wachten, deze afgezanten te bekeeren, daar zij er liever Apostelen van maken wilden. Zoo zijn de Engelsche jesuiten en die te Rome er in geslaagd, om een groot deel van de Anglikaansche geestelijkheid tot die sekte, welke men Puseyisme noemt, heen te leiden.

Ziedaar wat mijn biechtvader mij mededeelde. Wat ik aangaande hun taktiek tegenover de protestantsche landen heb kunnen te weten komen, komt hierop neder, dat de jesuiten in de protestantsche landen een katholicisme prediken en in praktijk brengen, dat elders ketterij zou wezen. Zij hebben er veel minder bijgeloovigheden, dan zij in katholieke landen voorstaan. Zij vergunnen aan de Katholieken tegen de besluiten der pausen en der conciliën aan, de lezing van den Bijbel en zulks om de Protestanten van leugen te kunnen beschuldigen, als zij van zulke dingen in de controversie melding maken. Zij dringen zich bij de bevolking in, meer door werken van barmhartigheid dan door den biechtstoel. Zij sparen geene opofferingen om de gunst der grooten en der magtigen te winnen. Zij trachten zich zoo veel mogelijk onmisbaar te maken, en een van de middelen die zij daartoe in de protestantsche landen aanwenden, is dat zij op geheime maar listige wijs inwendige verdeeldheden trachten te doen ontstaan. Indien er b. v. in de regering of in de volksvertegenwoordiging van een protestantsch land, twee partijen zijn, dan behoorden de jesuiten en al de Katholieken, die door hen geleid worden, onzijdig te blijven; maar het tegendeel daarvan doen zij dan; zij wegen met groote bekwaamheid de kracht der beide partijen, en voegen zich dan in massa bij die partij, die hun de grootste en de schoonste beloften en concessien doet. Zoo met de zegevierende partij, die door hen overwinnares wordt, vereenigd, trachten zij de overwonnen partij te vernietigen, en nadat hun dit gelukt is, pogen zij de partij, waaraan zij zich gehecht hebben, evenzeer te vernietigen, om alleen meester te blijven op het slagveld.

Maar, zegt gij misschien, hoe kunnen zulke ongeregtigheden bestaan? Zijn dat menschen, of duivelen? En daar men toch zoo boos niet zijn kan zonder een groot doel, wat is dit doel?—Ook zult gij mij misschien nog vragen, hoe zij dit alles doen kunnen zonder groote schatten. Vanwaar zij die schatten

hebben?—maar op al die vragen kan het antwoord niet in weinige woorden gegeven worden. Daarom wil ik een volgend schrijven aan de beantwoording van deze vragen wijden.

Intusschen blijf ik vooreerst nog te Rome; wanneer ik weet wat er van den Heer Pasquali geworden is, vertrek ik, en waarheen ik mij begeef, zal ik u dan melden.

Geloof mij uw'

HENRI.

ONZE BRIEFWISSELING

MET DE SYNODE DER HERVORMDE KERK IN HOLLAND.

In de *Kerkbode* van 1856, No. 5, pag. 77, werd aan het slot eener mededeeling aangaande den toestand der Hervormde Kerk in Nederland, eenige vragen uitgesproken betreffende het hierboven genoemd onderwerp.

Slechts één persoon, de Schrijver van "*Iets omtrent onze kerk*," heeft in het elfde nommer van denzelfden jaargang (p. 164), openlijk doen blijken, dat hij op die vragen heeft gelet, en zijn gevoelen daaromtrent openbaar gemaakt; en wij keuren zijne wenken zóó gewigtig, dat zij, naar ons nederig oordeel, wel de aandacht van elk lid der Synode waardig zijn. Wij beamen zijne bedoelingen, en erkennen gaarne dat onder anderen, het volgende ons als uit het hart is geschreven:—

"Zijn wij het hartelijk eens met de minderheid der Nederlandsche Kerk, die voor de oude waarheid strijd voert, dan is het ook moeijelijk te zien, hoe eene voortgezette correspondentie, met het kerkbestuur aldaar, waarin geen blijk van die sympathie gegeven wordt, ons niet in een verkeerd daglicht moet plaatsen."

Het is van deze overtuiging, dat wij thans eene zoo rondborstige als bescheiden verklaring wenschen te geven. Wij gevoelen het dat wij ons op een glibberig pad wagen, een zeer teeder onderwerp aanroeren; maar de zaak is ons te gewigtig, dan dat wij ons door deze moeijelijkheid, dan dat wij ons zelf door het gevaar van onze bedoelingen misduid te zien, van de ons voorgestelde zaak zouden laten terughouden. De bewustheid, dat het ons om *beginselen* en niet om *personen* te doen is, geeft ons moed, in het aangezigt van alle bezwaar, het hier enge pad in te treden.

Het zij mij dan vergund al dadelijk te belijden, dat ik voor eenige jaren het mij zeer dierbaar geworden Nederland verliet, onder den indruk dat de Synode der Hervormde Kerk aldaar, in den hevig gevoerden strijd tusschen de aanhangers en verguizers der kerkleer, aan de laatsten haren gewigtigen steun gaf, terwijl zij over de eersten eene ongereformeerde, laat staan eene onchristelijke, heerschappij uitoefende. Natuurlijk dat ik, die uit diepgewortelde overtuiging de leer onzer kerk was toegedaan, de minachting en verloochening er van door het hoogste kerkbestuur innig betreurde; en een medelijdend gevoel had voor de verdrukte partij, die meestal hooghartig teruggestooten, al meer gedwongen werd, zich het haar eenmaal opgelegde juk te laten welgevallen.

En toch—ik vermag het niet te ontveinzen—dat ook ik van harte in de vreugde deelde, waarmede de eerste brief, dien de Synode in Holland ons toezond door onze Kaapsche Synode, tijdens hare laatste zitting, is ontvangen geworden. Er is over het geheel bij het Hollandsche deel onzer koloniale bevolking, een gevoel van hartelijke gehechtheid aan het oude moederland. Het echt Kaapsche hart klopt voor Nederland; en ik, Kaaplander van top tot teen, voel zijnen polslag in mijne aderen. Is het wonder dat ook ik van innige blijdschap werd aangedaan, toen op het onverwachts de welbekende stem van het moederland, zoo welsprekend, en vriendelijk, en deelnemend ons tegenklonk? Ook is mij die bekrompenheid vreemd, welke meenen zoude dat wij aan de hartelijkheid waarmede de Haagsche Synode ons pleegt te bejegenen, geene waarde moeten hechten omdat er op het hoogste gebied eene diepe klove bestaat tusschen de beginselen die zij volgt, en die welke onze Kaapsche Synode is toegedaan.

Vergeten wij ook niet dat deze eerste brief ons geenszins op dit hoogste gebied voerde; maar zal het niet daartoe moeten komen als onze correspondentie hartelijk en opregt is? En zal in dit geval zich niet het gevoel van smart mengen bij de vreugde, die tot nu toe onze briefwisseling zoo ruimschoots scheen te bezielen?

Om mij van eene gelijkenis te bedienen:—Moeder en dochter, na in lang

niet van elkander gehoord te hebben, ontmoeten elkaâr op het onverwachts in de voorportaal, waar zij in de vreugde des wederziens, elkander hartelijk omhelsden, en de aangenaamste woorden wisselden. Maar als zij nu eens naar de binnenkamer gingen om de hoogste aangelegenheden te bespreken, dan zou de dochter in hare moeder, van wie zij weleer hare opvoeding heeft genoten, eene treurige verzaking der dierbaarste waarheden bespeuren; en van kinderliefde blakende, zou zij haar met ernst bezweren, het thans verlaten pad weder in te slaan.*

Wij kunnen het niet langer voor onze Kaapsche kerk verbloemen, dat de hoogste kerkbesturen in Holland de oude ons nog geliefde en beledene waarheden stelselmatig verloochenen. De berigten aangaande hunne handelingen in de zaken van de predikanten MEYBOOM en ZAALBERG, zouden ons in het aangezigt weerspreken; berigten die door middel der *Kerkbode* ter kennisse onzer gemeenten gebragt zijn geworden.

Wij weerhouden ons thans over deze zaken uit te weiden. Slechts wilden wij een paar feiten hier aanhalen, waarin de geest der Haagsche Synode zich ondubbelzinnig afspiegelt.

Tegen de gebeden van vele duizende regtzinnigen, tegen het protest van eene van 's lands Universiteiten, heeft zij tot eene nieuwe Bijbelvertaling besloten; terwijl zij van dit werk allen, die eenigzins hunne gehechtheid aan de kerkleer hebben doen blijken, zelfs tegen den uitgedrukten wensch der Utrechtsche Universiteit, zorgvuldig heeft uitgesloten.†

Zij heeft een nieuw onderteekeningsformulier ingevoerd, ‡ waarin slechts sprake is van "*den geest en de hoofdzaak* der leer welke in de aangenomene formulier van eenigheid der Nederlandsche Hervormde Kerk begrepen is;" terwijl blijkens eene nadere omschrijving, geest en hoofdzaak, hierop neerkomen:—*de aanneming van Gods Woord, vervat in de Schriften des Ouden en Nieuwen Verbonds, en de prediking van Gods genade in Jezus Christus als den eenigen grond der zaligheid*—uitdrukkingen,—die in den mond der Liberalen eene beteekenis hebben welke met de kerkleer in lijnregten strijd is.

Zij heeft een nieuw reglement van kerkelijk opzigt en tucht voorgesteld,* waarin onder anderen deze merkwaardigheden voorkomen. Terwijl in het oude reglement het doel van het kerkelijk opzigt aldus wordt opgegeven:† "de handhaving van de godsdienst, *bijzonder der Hervormde leer* en de zuiverheid van zeden, enz.," zoo lezen wij in de plaats hiervan in het nieuwe reglement:‡ "kerkelijk opzigt wordt gehouden en kerkelijke tucht uitgeoefend tot handhaving van de kerkelijke reglementen en verordeningen; en tot bevordering van christelijk leven op kerkelijk gebied." Geen woord dus van de leer der kerk. Daar de Synode dezen éénen waren kerkelijken band—de gemeenschappelijke belijdenis der waarheid—heeft laten varen, moest zij naar eenen anderen, dien van reglementen en bepalingen, grijpen. Haar eigen stelsel dreef haar tot dit uiterste. Wat is het gevolg? Dat wel de gemeenten aan de leeraren, maar geenszins de leeraren aan de gemeenten gebonden zijn. Geen wonder, dat terwijl in dit nieuwe reglement de oude bepaling die het regt van de leden der gemeente erkende, tot het doen van aanklagte tegen kerkelijke ambtenaren,‡ is uitgelatene en eene andere in hare plaats is opgenomen die aldus luidt:—"Ieder lid der kerk is verpligt de voorschriften en beslissingen van de bevoegde kerkelijke collegiën te eerbiedigen, behoudens hooger beroep," enz. En om de lastige klagten der regtzinnigen in hare geboorte, kan het zijn, te smoren, heeft men ook nog deze nieuwe bepaling ontworpen:—"Bezwaren ten laste van eenen predikant worden niet in *officieel* onderzoek genomen, tenzij de kerkeraad zijner gemeente bij meerderheid van twee-derden der stemmen dezen gewigtig genoeg oordeele om ze te brengen ter kennis van het klassikaal bestuur, waaronder de gemeente ressorteert."

* Men zou in deze gelijkenis deze onjuistheid kunnen aanwijzen, dat, namelijk in de Haagsche Synode niet de moeder te erkennen is, voor zoo ver zij niet eene vrije en ware vertegenwoordiging is der Nederlandsche Hervormde Kerk.—Zie *Kerkbode*, Deel VI., pag. 327—329.

† Zie *Kerkbode*, Deel VII., p. 80.

‡ *Ernst en Vrede*, D. II., p. 223.

* Zou niemand ons kunnen zeggen of dit in 1856 is gearresteerd geworden?

† Zie onze Kerkwetten, Art. 111.

‡ Zie onze Kerkwetten, Art. 117.

Zoo is de Synode der Nederlandsche Kerk welligt op weg om de regtzinnigen, wier blijven in de kerk al meer wordt bemoeijelijkt, er uit te drijven. Niet dat wij haar dit als opzettelijk doel toeschrijven, maar hare beginselen stuwen haar, tegen wil en dank, naar dit noodlottig einde voort.

Niemand zegge dat wij te sterk spreken, te hard oordeelen, te liefdeloos berispen. De geschiedenis der moederkerk sedert 1834 zal, wat haar hoogste kerkbestuur aanbelangt, altijd tot hare treurigste bladzijden behooren, en getuigt luider tegen de Synode in Nederland, dan het zwakke woord, dat wij met een weenend hart hebben uitgesproken. De tegenwoordige verhouding tusschen de Synode en de Kerk in Holland, wordt, onzes inziens, zeer juist aldus beschreven door eenen man die tot de scherpzinnigste en onbekrompenste leeraren in Holland behoort:*

"Hiertegen komen wij op, dat de kerkbesturen toonen geen middenweg te kennen tusschen eene letterlijke, blootformele, dus ongeestelijke handhaving der belijdenisschriften, en de geheele verwerping van hare verbindbaarheid; dat zij dus aan de eene zijde de tegenwoordige kerk afsnijden van haar verleden, en daardoor aan de andere den wasdom voor de toekomst belemmeren. Het is in onze oogen een systema des ongeloofs, des ongeloofs aan de tegenwoordige werking des Heiligen Geestes. Het is een systema der wanhoop, wanhoop aan de mogelijkheid van eene ware oplossing van het moeijelijke probleem om het verledene te binden aan de toekomst en den overgang te vormen. Het is een ter zijde uitwijken, een verlaten van de regte baan. Welnu, dit beginsel bestrijden wij; en wij hebben daartoe alle regt, juist daarom, omdat wij den wasdom der kerk niet willen verhinderen, maar dien bevorderen, en wij overtuigd zijn, dat het beginsel der kerkbesturen de kerk ontbindt, voor zoo ver dit in hunne magt is, en de plant van hare wortels afsnijdt. Ja, levendige sympathie gevoelen wij, niet zoo als gij schrijft, met het onregt in onze oogen der gemeente aangedaan, maar met het lijden der gemeente, aan wie onregt wordt aangedaan, onregt daardoor, dat zij in den waan wordt gelaten van éénheid van belijdenis, doordat de geheele inrigting der kerk die éénheid onderstelt, terwijl inmiddels door het wegnemen der verbindbaarheid der belijdenisschriften de kerk wordt opengezet voor allen wind van leering en daardoor gesloopt."

Op eene andere plaats, in ditzelfde schrijven, voelde deze man zich genoopt aan het neergedrukt hart in dezen pijnlijken toon lucht te geven:*—"Alleen door den strijd aan te nemen (en daardoor mogelijk te maken) op het terrein, waarop die door ons is aangebonden, kan de onvermijdelijke crisis welligt (*welligt:* —namelijk, indien het niet te laat is), tot genezing strekken eener kerk, die, gaat men voort op den weg waarop men zich nu bevindt, onvermijdelijk, tot groot nadeel des dierbaren vaderlands, tot schande van den Nederlandschen naam en tot oneer van het Protestantisme, en van de schoone en roemrijke Gereformeerde Kerk, andermaal in tweeën zal splijten."

Als wij nu belangstellen in het welvaren van Neêrland en Neêrlands kerk, dan moet ons de strijd ter harte gaan waaraan de toekomst der Hervormde Kerk in Nederland is gebonden. Wat zeg ik? Zijn wij niet onverschillig omtrent onze *eigene* dierbaarste belangen, omtrent de panden die God aan de Nederduitsche Gereformeerde Kerk in Zuid-Afrika heeft toevertrouwd, dan kunnen wij niet eene te naauwkeurige kennis nemen aan de aanvallen die men in Nederland, vooral aan twee harer Universiteiten, in naam der vergode "wetenschap" op de door ons nog, Gode zij dank! beledene waarheden doet; *want aan Neerlands Hoogescholen worden ook onze leeraren opgevoed.*

En nu ik dit punt aanrake, zij het mij vergund rondborstig te verklaren, dat het thans zoo aanzienlijk getal Kaapsche studenten, die zich in Holland tot het leeraarsambt voorbereiden, en waarover anderen zich zoo onbekrompen verheugen, mij wel eens met kommer vervult. Zoolang toch de weg tot dit ambt onder ons alleen voor de zonen van gegoede ouders openstaat, vreezen wij, wat eene allerdroevigste ervaring reeds meermalen bevestigde, dat sommige ouders hunne kinderen tot dit gewigtig ambt laten oplei-

* D. Chantepie de la Saussaye in zijn "*openbaren brief aan den Hoogleeraar* J. H. Scholten," *Ernst en Vrede*, D. III., p. 276.

* *Ernst en Vrede*, D. III., p. 464.

den, niet omdat zij in hen blijken van ware godsvrucht hebben opgemerkt, maar omdat zij hen gaarne eenmaal eene eervolle plaats in de maatschappij zagen innemen. Dat de toekomst mijne vrees logenstraffe! maar ik kan het niet verhelen dat ik het voorzie, dat allen die niet door ware godsvrucht gedreven naar het leeraarsambt staan, tot ons zullen terugkeeren bezield met allerlei vooroordeelen tegen de voornaamste leerstukken welke de christelijke kerk van den aanvang heeft beleden. Niet dat ik voor den strijd beducht ben, die hieruit ook onder ons, als men opregt en eerlijk handelt, zal moeten ontstaan. Waar strijd is daar is leven; en zonder strijd kan de waarheid haren invloed niet laten gelden. Maar *dit* beklagen wij, dat door zulke predikers aan de, vooral onder ons, soms zeer onkundige gemeenten, het brood des levens wordt onthouden, en alzoo de herleving onzer kerk uit haren doodschen toestand wordt bemoeijelijkt en tegengewerkt.

Maar keeren wij van dit uitstapje tot ons onderwerp terug. Is het natuurlijk dat wij naauwlettend acht slaan op den strijd die in den boezem der Hollandsche Kerk wordt gevoerd; zoo is het den toon eener christelijke correspondentie waardig, dat wij openhartig voor onze gevoelens desaangaande uitkomen, en het dus doen blijken dat wij met de verdrukte partij ons van harte een gevoelen. Geene opregtheid, en ook geene hartelijkheid zonder rondborstigheid. Men weet in Holland uit hetgeen gedurig alhier in de *Kerkbode* verschijnt, hoe de meerderheid onzer Kaapsche Synode over de handelwijze der hoogste kerkbesturen in Nederland denkt; *men wete dit ook uit onze briefwisseling!*

Het is waar, tegenover de Synode in het moederland eene belijdenis af te leggen, die hoe zacht ook uitgesproken, hare beginselen veroordeelt, zal in het oog van sommigen den schijn van onvriendelijkheid, ja zelfs van vermetelheid, verraden. Maar welke waardij heeft eene briefwisseling waarbij de innigste en heiligste overtuiging zorgvuldig wordt verzwegen? Dit niet alleen. Men bedenke dat onze kerk correspondentie voert, niet in de eerste plaats, met de Haagsche Synode, maar door haar met de *Nederlandsche Hervormde Kerk;* en de kern der Hervormde Kerk, zien wij niet in de *verwerpers*, maar in de *belijders* der Hervormde leer. Mogen, durven wij het dan voor deze laatsten verborgen houden, dat ons hart met hen is; dat wij, als wij van tijd tot tijd van hunnen druk vernamen, met hen hebben geweend, voor hen tot den Heere der gemeente hebben gesmeekt?

Ik geloof dat de verzwijging van de klove die er werkelijk tusschen de Kaapsche en Haagsche Synode bestaat, eene verkorting is aan de waardigheid die eene christelijke briefwisseling moet kenmerken; een onregt gepleegd aan hen wien onze openhartige taal tot eene opbeuring in den strijd zal zijn; en, wat meer is, eene verzaking van eenen door God zelven ons opgelegden pligt. *Onze bazuin moet geen onzeker geluid geven.*

Gevoel van pligt moet, naar onzen wensch, onze Commissie van Correspondentie noopen het smartgevoel uit te spreken, dat ons het hart vervult bij den aanblik van Neêrlands geschokte en gescheurde kerk, vooral van de miskenning harer dierbaarste belangen door hare hoogste Besturen. Dan zal gewis onze correspondentie gekenmerkt blijven door den eerbied, die onze Synode tegenover de Synode der moederkerk betaamt, en door de bescheidenheid, die noodwendig geboren wordt uit besef van eigene veelvuldige gebreken.

Eerst als wij in onze briefwisseling zulk eenen toon hebben aangeslagen, zal de Haagsche Synode, onder anderen, verstaan, waarom de Synodale Commissie, toen zij in Holland naar Professoren voor ons aanstaand Seminarium zocht, *haar* voorbij is gegaan, en zich tot mannen heeft gewend, die tot de partij (om eens dezen naam te gebruiken) behooren, welke bij voortduring met kracht protesteert tegen het stelsel dat door de hoogste kerkbesturen in de Nederlandsche Hervormde Kerk wordt gevolgd.

Ten slotte zij het mij vergund op het voorbeeld te wijzen van de Hollandsche Hervormde Kerk in Noord Amerika, die met ons in dezelfde betrekking tot de Nederlandsche Kerk staat, aangaande wie wij voor eenigen tijd het volgende berigt lazen:—*

"Het is belangrijk op te merken, uit de *Christian Intelligencer*, een orgaan van de Nederduitsche Hervormde Kerk in

* De Vereeniging: — Christelijke Stemmen, 1856, p. 743.

New York, welk een levend belang de tegenwoordige toestand van Nederland bij de leden dier gemeente opwekt. Die gemeente handhaaft de leer en tucht welke zij van de moederkerk heeft ontvangen, terwijl ook vele harer leeraars de Hollandsche taal verstaan. De Eerw. DR. M'CLURE, een der Secretarissen van de Amerikaansche en Buitenlandsche Christelijke Vereeniging, heeft in een brief het voorstel gedaan, dat de algemeene Synode eene deputatie benoeme om de moederkerk in Nederland te bezoeken en zoo vele voorname steden als mogelijk in Nederland, met het oogmerk om de kerk te verlevendigen, en op te wekken tot eene volle en onverschrokken uiteenzetting van de groote leerstukken des geloofs, zoo als die in de erkende belijdenisschriften der geheele Hollandsche Kerk zijn vervat. "Wie weet," zoo eindigt de brief, "of niet de Hollandsche Kerk in Amerika door eene alwijze Voorzienigheid tot hiertoe bewaard is gebleven, onder anderen om een groot werk, als b.v., op de voorgestelde wijze, voor de godsdienst in de oude wereld te doen! Als de moeder blind wordt, behoort de kinderlijke liefde dan niet hare schreden te leiden? Als zij in de gracht valt, behoort de verpligte dochter haar niet uit het slijk te trekken?"

Niet dat wij ons vermeten een dergelijk plan aan onze Kaapsche Kerk voor te dragen. Men is hier nog niet vatbaar voor de grootsche gedachten en daden der Noord Amerikanen. Dat wij slechts handelen naar de mate der genade die *ons* gegeven is. En als dan het hierboven vermelde voorstel door de Hollandsche Hervormde Kerk in Amerika wierd aangenomen, en, ook wij in onze briefwisseling met ons nederig getuigenis voor de waarheid voor den dag kwamen; hoe liefelijk gingen dan de beide dochterkerken hand aan hand; en welk eene verkwikking zou haar tweestemmig getuigenis allen in de Nederlandsche Kerk aanbrengen, met wie wij ons van harte één gevoelen!

Dwaal ik misschien in mijne beschouwingen, dat men mij van het dwaalspoor brenge, en aan onze kerk eenen weg aantoone die uitnemender is. Ik meen door het openbaar maken mijner gevoelens, mij van mijnen pligt te hebben gekweten.

EEN LID DER SYNODE.

20 Julij, 1857.

DE SYNODE.

(*Vervolg van bladz.* 235, *No.* 15.)

In plaats van "het voorregt omtrent afgevaardigden," het voorregt om twee afgevaardigden, enz."

12. HET VERTEGENWOORDIGEN VAN VACANTE GEMEENTEN IN DE SYNODE.

De redactie der *Kerkbode* raadt Kerkeraden zich hieromtrent te houden aan de letter van het wets-artikel, door den Scriba der Synode aangehaald.

Dit wets-artikel is in 1842 vastgesteld, toen er, voor zoo ver ik mij herinneren kan, geene vacante gemeenten waren. Sedert dien tijd zijn er binnen de kolonie 32, en in den Vrijen Staat en Natal, 9 nieuwe gemeenten opgerigt, de gemeenten over de Vaalrivier er niet bij gerekend zijnde. Van deze gemeenten zijn er thans 23 vacant, uitmakende met Colesberg, Glenlynden, Mosselbaai en Clanwilliam, in het geheel 27 vacante gemeenten.

De vraag ontstaat nu, en behoorde, indien mogelijk, duidelijk beantwoord te worden: "*Kunnen* vacante gemeenten, die zulks verkiezen, door twee afgevaardigden, ouderlingen of oud-ouderlingen, zich in de Synode, gelijk in de Ringsvergaderingen, doen vertegenwoordigen?

De geest onzer kerk is immers dat alle gemeenten in kerkvergaderingen gelijke voorregten genieten. Zullen dan gemeenten, die eenen vasten leeraar hebben, naar de Synode *twee* afgevaardigden mogen zenden, en vacante gemeenten van dit voorregt verstoken zijn?

De Synode van 1842 heeft aan dezen toestand van zaken waarschijnlijk niet gedacht, en alzoo in de bepalingen omtrent de Synodale Vergadering voor vacante gemeenten geene voorziening gemaakt. Of was het een verzuim, daar toch in art. 27 voor het vertegenwoordigen van vacante gemeenten in de Ringsvergaderingen behoorlijke voorziening gemaakt is?

In de bepalingen omtrent eene Algemeene Kerkvergadering, vastgesteld in 1804 door den zoo bekwamen Commissaris Generaal DE MIST, en welke de grondslag waren van de tegenwoordige kerkelijke bepalingen, vindt men hieromtrent het volgende: "Bij vacature, of andere wettige verhinderingen, van een predikant of der fungerende ouderlingen, mag elke kerkeraad ten platten lande zich daarbij ook laten vertegenwoordigen door

een of *twee* der diakenen, of ook door een of twee onbesprokene ledematen der gemeente, die tevoren leden van den kerkeraad geweest zijn."

Ik weet dat hieromtrent, bij vacante gemeenten, veel onzekerheid plaats heeft. Gewoon om twee afgevaardigden naar de Ringsvergaderingen te zenden, weten sommige kerkeraden niet, wegens de onduidelijkheid der wetsbepaling hoe ten opzigte der Synode te handelen. Niet alleen heb ik dit opgemerkt in de gemeenten welke ik als consulent bedien, maar zelfs uit andere gemeenten is mij de vraag gedaan, hoe men hierin te handelen hebbe.

Volgaarne daarom zou ik het gevoelen van anderen hieromtrent willen vernemen. Een der belangrijke oogmerken, toch, waarmede de *Kerkbode* tot stand gebragt werd, was om aan leden onzer kerk de gelegenheid te geven, hunne gevoelens omtrent kerkelijke zaken onderling mede te deelen. Mijn eigen gevoelens over de zaak in kwestie heb ik reeds uitgedrukt, met het gevoelen van anderen begunstigd te worden zou mij hoogstaangenaam zijn, en kon tot algemeene bestiering verstrekken.

W. R.

Swellendam, 22 Julij, 1857.

NOOT.—Wij kunnen niet anders dan den raad herhalen, dat kerkeraden bij het benoemen van afgevaardigden naar de aanstaande Synode, zich stiptelijk houden aan de letter van het Algemeen Reglement Art. 12.—Hoe toch is het mogelijk te veronderstellen dat de Synode van 1842 er niet aan zoude gedacht hebben, om voorziening te maken voor de vertegenwoordiging van vacante gemeenten in de Synode? Zien wij niet duidelijk dat de Wetgeving een duidelijk onderscheid gemaakt heeft, tusschen de Synode en de Ringsvergadering? Zij zegt bepaaldelijk wie leden van de Synode zijn kunnen. Art. 12, en wie leden van eene Ringsvergadering zijn kunnen, Art. 27. Zij laat tot de Synode toe, alle dienstdoende predikanten en uit iedere gemeente slechts één ouderling, of oudouderling; behalve de Kaapstad, die twee zenden mag, terwijl zij tot leden van den Ring toelaat, ook alle dienstdoende predikanten van den Ring, en één ouderling of ander lid des kerkeraads uit elke gemeente van den Ring, en twee leden des kerkeraads waar de gemeente vacant is. Hier zien wij het onderscheid: in de Synode mag *geen* diaken zitting hebben, in de Rinsvergadering *wel*. In de Synode, (het wetgevend ligchaam) zenden alle gemeenten (met uitzondering van de Kaapstad) éénen afgevaardigde, in de Ringen (die geene algemeene wetten mogen maken) mogen de kerkeraden van vacante gemeenten twee afgevaardigden zenden. En zoude men willen vragen: waarom dit onderscheid? De wetgever zelf zal dit wel het best kunnen beantwoorden; maar ons komt het voor, dat het vooral ook daarom aldus bepaald is, dat in het *wetgevend ligchaam* onzer kerk er eenige evenredigheid zijn zoude tusschen het getal van predikanten en leeken welke evenredigheid reeds verbroken wordt, zoodra er slechts ééne vacante gemeente is die door één lid des kerkeraads vertegenwoordigd wordt, maar die in het geheel niet meer bestaan zoude, indien er, gelijk thans gebeuren kan, zevenëntwintig gemeenten door vierënvijftig afgevaardig en vertegenwoordigd zouden worden, tegen over welk getal niet een enkele predikant gesteld kan worden. Indien toch de aanstaande Synode voltallig werd bijgewoond, en de vacante gemeenten, naar de meening van W. R., door twee afgevaardigden worden vertegenwoordigd, zoude dezelve bestaan uit 143, van welk getal vierënveertig predikanten en negenënnegentig ouderlingen zouden zijn. Terwijl dezelve vertegenwoordigd, zoo als bepaald in Art. 12, nu bestaan moet uit 115 leden, waarvan vierënveertig predikanten en eenënzeventig ouderlingen zijn.

Wij hebben ook bijzondere aanleiding gekregen om kerkeraden vooral opmerkzaam te maken, dat zij *geenen diaken* naar de Synode mogen afvaardigen, maar wel een *ouderling* of *oud-ouderling*, en verwijzen hen behalve naar Art. 12 der wetten, ook naar Art 7 der ordonnantie, dat zeer duidelijk spreekt:—

"Er wordt vastgesteld, dat de Algemeene Kerkvergadering of Synode van de gez. kerk, ten allen tijde zal moeten bestaan uit al de dienstdoende leeraars van de gez. kerk, en één dienstdoenden of oud-ouderling, te worden benoemd door iederen kerkeraad; maar de kerkeraad van de Kaapstad zal ten alle tijde twee ouderlingen benoemen."—RED.

KERKNIEUWS.

(*Vervolg van bladz.* 239.)

De Eerwaarde Heer Pellisier zeide:—Vergunt mij voor eenige oogenblikken uwe aandacht, om verder uit te wijden over hetgene mijn waardige vriend straks gesproken heeft. Het was in den aanvang van 1832, dat ik te Kuruman twee van de eerste zendelingen van ons genootschap bereikte, die op mij wachtende waren om naar Moriga te gaan, omtrent

200 mijlen ten noord-oosten van Latakoo, om eene statie te stichten. Wij hadden schijnbaar een goeden kans om te slagen. Omtrent 10,000 Buharutsis waren welgezind om ons te ontvangen, en de localiteit was uitmuntend geschikt voor een Zendelings Etablissement. Weinig wisten wij toen dat een gezigteinder, schijnbaar zoo helder, weldra zou bedekt worden met donkerheid, en dat, in een korten tijd, de achtereenvolgende pogingen van drie verschillende genootschappen op eene mislukking zouden uitloopen. Ik doel op onze Amerikaansche broederen, en den eerwaardigen Owen, van de Episcopaalsche kerk. Kort na onze aankomst onder de Buharutsis, werden wij de moeijelijkheid van onzen toestand gewaar. De herhaalde boodschappen van Mosalikatsi aan ons waren van een verontrustenden aard. Een jaar te voren aangevallen zijnde door eene zamengespannen magt van Grikwas, Korannas en Bechuanas, was hij geneigd om ons als spionnen te beschouwen, of als mannen zeer gevaarlijk voor zijne dwingelandij; want hij verkeerde in volslagene onkunde van den onnaspeurlijken rijkdom van de liefde van Christus, die wij gekomen waren om aan zondaars te verkondigen. Bedwelmd door de gedachte van zijne grootheid, beschouwde Mosalikatsi onze woning onder de Buharutsis als de grootste beleediging voor zijne majesteit. Toen wij een woonhuis bijkans voltooid hadden, vaardigde hij manschappen af met stelligen last om ons tot hem te brengen. Onkundig van zijne ware bedoelingen jegens ons, dachten wij dat het zeer onvoorzigtig zoude zijn om gehoor te geven aan zijne tyrannische bevelen en wenschen. Doch, daar wij hem niet afslaan wilden, uit vrees van hem tegen ons in te nemen, besloten wij dat een onzer hem een bezoek zou geven. Die taak viel mij te beurt. Na negen dagen gereisd te hebben, in eene zuidoostelijke rigting, tot 24 mijlen per dag, door bergachtig en vruchtbaar land, bevochtigd door vele stroomen en bedekt met bosschen, kwam ik tot de residentie van Mosalikatsi. Hij was van dag tot dag door zijne boden van mijne nadering verwittigd, en meermalen was ik verpligt op zijn antwoord te wachten voor dat ik verder kon gaan. Ik vond hem zittende onder een mimosa boom, in het midden van eene groote cirkelvormige kraal, omringd door duizenden van krijgslieden. Hij scheen uitgelaten om mij te zien, en gaf met eens den wensch te kennen dat mijne vrienden en ik zelf ons bij hem zouden vestigen, om de geweren die hij zijnen vijanden ontnomen had te repareren, en zijn volk te leeren dezelve te gebruiken. Ik bediende mij van die gelegenheid om hem te zeggen, dat mijne vrienden en ik betere dingen hadden om hem en zijn volk te leeren. Terwijl ik druk bezig was met Mosalikatsi over godsdienstige onderwerpen te spreken, arriveerden velen van zijne spionnen van verwijderde deelen des lands, om te berigten wat zij gezien en gehoord hadden. Zij waren nog op eenen afstand van ruim 100 schreden, toen ons gesprek afgebroken werd door hunnen gewonen groet: "Groot is mijn koning." Intusschen kropen zij op handen en voeten tot dat zij binnen dertig schreden, van den koning waren, want nader mogt niemand komen, behalve zijn oudste zoon en een of twee raadslieden. Mosalikatsi woonde vroeger nabij den geduchten Chaka, toen oorlogen hem dwongen noordwaarts te vlugten. Hij vernielde velen der stammen die hij op weg ontmoette. Een groot aantal steden van de inboorlingen werden geslecht. Op mijne reis heb ik vele bedekt gezien met menschen beenderen. De schrik voor Mosalikatsis naam werd zoo groot onder de Bechuana stammen, dat toen ik hem bezocht, de verschijning van tien Zulus genoeg was om schrik te brengen op eene groote stad. Ik zag bij verschillende gelegenheden gedurende ons verblijf bij de Baharutsis, de aankomst van eenige boden van Mosalikatsi, eene stad van 6,000 zielen in de grootste verwarring brengen, en al de inwoners de vlugt nemen naar het veld. Gedurende de twee weken, welke ik bij dien despoot doorbragt, had ik vele gelegenheden om privaat met hem en eenigen van zijn volk te spreken over godsdienstige onderwerpen; doch ik kon er niet inslagen om eene openbare dienst te houden. Als ik hem om verlof vroeg, zeide hij altijd ja, doch als het bepaalde uur kwam, was ik alleen met mijn tolk; niemand was te zien, en als er geroepen werd kwam er niemand. Mosalikatsi was zoo bedwelmd door zijne grootheid, dat hij dacht dat er geen ander God was dan hij, wien zijn volk kon aanbidden. Ik was toen overtuigd in mijn eigen gemoed dat de tijd nog niet gekomen was om

dien stam te evangelizeren, en veronderstellende dat eene poging gedaan wierde, dan zouden de zendelingen verpligt zijn zich te onderwerpen aan de wenschen van den dwingeland; indien niet, dan zouden zij in groot gevaar zijn van hunne levens te verliezen, zonder de voldoening te hebben van iets goeds uitgewerkt te hebben. Ik verliet Mosalikatsi zeer tegen zijn zin. Het was slechts op de voorwaarde dat ik terug zou komen en mijne vrienden medebrengen om bij hem te wonen, dat hij mij toeliet om naar Moriga terug te keeren. Ik was naauwelijks bij de Heeren Rolland en Lemue gekomen, die bijna het denkbeeld hadden opgegeven van mij immer weder te zien, of twaalf afgevaardigden kwamen, met den uitdrukkelijken last om niet zonder ons terug te keeren. Bevindende dat de dwingelandij en trotschheid van Mosalikatsi ons niet wilde toelaten om voort te gaan met ons zendingwerk onder de Baharutsis, en geen trek hebbende om ons te onderwerpen aan de willekeur van dien dwingeland, besloten wij Moriga te verlaten, tot dat de Heer een helderder dag zou doen schijnen. Dit besluit werd genomen niet omdat wij ons leven niet in gevaar zagen, maar omdat wij, de eerste telgen zijnde van een nieuw zending genootschap, bevreesd waren hetzelve in den aanvang in moeijelijkheden te brengen, door deszelfs ondersteuners af te schrikken. Wij hadden geen berouw over dien stap. De Heer zelf heeft een arbeidsveld bereid, niet alleen voor ons, maar ook voor vele andere van zijne dienstknechten, die ons volgen zouden in het zendingwerk. Op onze terugkomst te Kuruman werden wij vriendelijk ontvangen door de zendelingen van die statie, en met hunnen raad stichtten wij dadelijk Motito, in de nabijheid van Latekoo, waar wij plagten te gaan en elken Zondag te prediken. In den aanvang van 1838, landden mijn vriend, hier tegenwoordig, de Heer Casalis, en de Hulp-zendeling Gosselin, op de stranden van Zuid-Afrika. De Heer Lemue en ik zelf ontmoette hen in de kolonie en raadpleegden met hen om een nieuw arbeidsveld te zoeken, want te Motito was er niet genoeg werk voor ons allen. Terwijl wij over dat onderwerp handelden, gebeurde het volgende merkwaardige geval onder de Voorzienigheid:—Eenige Grikwas van Philippolis waren op eene jagtpartij oostwaarts gegaan. Niet bewust zijnde dat het land bewoond was, verdeelden zij zich. Adam Kretz, een humer, ontmoette eenige Basutos, die hem gevangen namen naar hun Opperhoofd Moshesh, denkende dat hij een Koranna spion was. Moshesh vernemende wie hij was, en vanwaar hij kwam, vertelde hem hoe lastig de Korannas hem waren door gedurig te rooven en zijn volk te dooden. Adam Kretz antwoordde, dat als hij een zendeling had, de Korannas hem niet zouden plagen, want te Phillippolis, en op de Bosjesmans statie, waar de zendelingen Kolbe en Clark waren, had men niet den minsten last. Zulk een goed nieuws hoorende, verzocht hij den Grikwa om hem eenen zendeling te bezorgen, belovende om hem wel te beloonen voor zijne moeite. Adam Kretz maakte bij zijne terugkomst dit voorval aan den zendeling bekend, die het dadelijk aan Dr. Philip rapporteerde. De doctor in de zaak belangstellende, en verlangende dat wij eene vaste plaats zouden krijgen, schreef aan ons daarover. Zijn brief kwam ons ter hand onder het gastvrije dak van onzen geachten vriend den Wel-Eerw. Heer Murray, te Graaff-Reinet. Onder zulke gunstige omstandigheden raadde hij ons sterk aan om eene zending onder de Basutos te ondernemen; en ten einde ons aan te moedigen, stelde hij voor om de Boschjesmans Statie, nabij de zamenvloeijing van de Caledon- en de Oranjerivier, aan het Fransche Zending-Genootschap, als de eerste schakel van den keten van onze toekomstige zendelingsverrigtingen, op te geven. Dat goed nieuws was zoo onverwacht en ter gelegener tijd, in den tegenwoordigen moeijelijken toestand van onzekerheid, dat wij het voorstel en vriendelijk aanbod aannamen. In ons gemoed overtuigd van 's Heeren genadige tusschenkomst, door ons de deur van een nieuw arbeidsveld te openen, aanvaardden wij onze zending met vertrouwen en dankbaarheid, in den naam des Heeren. De Heer Lemue keerde naar Motito terug, alwaar hij gedurende vele jaren met goed gevolg gearbeid heeft vóór de grondvesting van Carmel. De Heeren Arbousset, Casalis, en Gosselin gingen naar Moshesh, Adam Kretz tot gids hebbende, die beloofd had hem eenen zendeling te brengen; en ik, die nu de eer heb tot u te spreken, bleef

op de Bosjesmans statie, thans Bethulia, destijds slechts door eenige Bosjesmans bewoond. De tijd, toen wij die zending ondernamen, was gunstig. De Korannas werden zeer gevreesd. De Bechuanas, zoowel als de Basutos waren de voorwerpen van hunne gedurige rooverijen. De laatstgemelden geweren hebbende en de anderen niet, slaagden zij er in om honderden van weerlooze schepselen te dooden, en hen van het grootste gedeelte van hun vee te berooven. De toevlugt genomen hebbende naar de bergen om zich te versteken voor hunne vijanden, werden zij tot armoede gebragt. Dit, benevens dagelijksche aanvallen van het oosten, verstrooide den Basuto stam, en velen van dat volk namen de wijk in de kolonie om bescherming en onderhoud te zoeken. De eerste zendelingen zich eenmaal bij Moshesh neergezet hebbende, hielden de strooperijen der vijanden op, en velen der verstrooide Basutos keerden naar hun land terug, alwaar zij vrede genoten hebben door den zegen der Evangelieprediking. Intusschen gelukte het mij, in een ander gedeelte des lands, door 's Heeren goedheid, omtrent 4,000 verstrooide Bechuanas bijeen te brengen.

Toen de Fransche zendelingen onder de Basutos kwamen werden zij met groote verwachtingen ontvangen. Zij kleefden hun aan, niet als de gezanten van God, maar als weldoeners, die gekomen waren om hen te beschermen tegen de aanvallen hunner vijanden. Wij vonden hen in volslagen onkunde aangaande God en de zaligheid. Het Evangelie was hun nooit verkondigd. Zij hadden geen anderen God dan hunne voorouders, en geene andere profeten om hen te leiden dan hunne toovenaars. Levende zonder hoop op eene andere wereld, schenen zij het woord der Epicureërs te verwezenlijken, zeggende:—"Laat ons eten en drinken, want morgen sterven wij." Velen hunner waren zoo laag gezonken, dat zij zich vergastten op menschenvleesch. In den beginne was het met de grootste moeite dat het den dienstknechten des Heeren gelukte de aandacht van sommige dier wilden te trekken. Hoewel als zendelingen door hen verwelkomd, werd de leer van een gekruisigden Zaligmaker, om zondaren van eene eeuwige verdoemenis te verlossen, niet zoo wel ontvangen. Immers is het te vernederend voor den mensch berouw te hebben over zijne zonden en vergiffenis te vragen. Zijn hoogmoed wil hem niet toelaten zijne overtredingen te erkennen en voor God te belijden, ten einde vergiffenis te erlangen door Jezus Christus. Drie jaren lang moesten wij prediken voor kleine en onverschillige gemeenten, voor dat wij eenige vruchten op onzen arbeid konden zien. Dan, toen het goede zaad, dat met tranen gezaaid was, begon te wassen, werd de opkomst beter, belangrijker en oplettender. Vele heidenen werden uit hunnen geestelijken slaap gewekt, geloofden ter zaligheid in Christus, en verlieten hunne zonden. Wij leerden hun de gewigtigste leerstellingen en voorschriften in de Heilige Schrift vervat. Hunne vordering in de kennis des Heeren, en hun dagelijksch gedrag, werden angstvallig en naauwkeurig gadegeslagen gedurende een of twee jaren, voor dat wij hen door den Heiligen Doop in de kerk opnamen. Zoo begonnen wij en zoo vervolgden wij. Wij hebben stof om ons te verootmoedigen, en al den lof en de eer aan den Heer te geven, die sterk geweest is in onze zwakheid. De bloeijende staat van de Statiën door den Heer Arbousset gemeld, is te wijten aan den zegen des Heeren, die ons zoo vele blijken zijner goedertierenheid gegeven heeft. Het grootste gedeelte van onze Statiën hebben goede, hechte en voor het land geschikte kerkgebouwen. De godsdienstoefeningen worden nu over het algemeen wel bijgewoond door de inboorlingen, die ordentelijk gekleed zijn. Velen hunner kunnen lezen, en komen in het Huis des Heeren met hunne Nieuwe Testamenten en Gezangboeken. En daar beschaving altijd volgt op het christendom, kunnen wij vermelden dat onze Bechuanas en Basutos ook in dat opzigt wonderbaar verbeterd zijn.—(*Vervolg hierna.*)

Burgersdorp.—Met genoegen vernemen wij van deze gemeente, dat men begonnen is de zaak der Evangelizatie ter harte te nemen. Eene commissie uit de leden der gemeente, in vereeniging met den kerkeraad, heeft eene overeenkomst aangegaan met den Heer J. J. Hermann, die onlangs uit Holland gearriveerd is, om onder de heidenen op het dorp werkzaam te zijn, als ook onder de verder wonende leden der Gereformeerde Kerk. Wij vertrouwen dat het schoolonderwijs en de prediking van den Heer Hermann

gezegende vruchten zal dragen. Moge de gemeente van Burgersdorp de waarheid ondervinden van Spr. 11 :. 24. 25. en dit voorbeeld in andere gemeenten navolging vinden!

COLESBERG.—Op Maandag den 13den Julij werd door den gecombineerden kerkeraad alhier, het beroep uitgebragt op den Eerw. Dr. Hofmeyr, die dat beroep heeft aangenomen. Moge de Heer over leeraar en gemeente beiden, de gaven van Zijnen Geest in ruime mate uitstorten!

MOSSELBAAI.—Van hier vernemen wij dat een beroep is uitgebragt op den Wel-Eerw. Dr. S. Hofmeyr.

RICHMOND.—De *Mercantile Advertiser* meldt, dat de ouderlingen en diakenen van de gemeente van Richmond, zoo voor hen zelven als voor de gemeente, hunnen Leeraar, den Wel-Eerw. Heer Berrangé, eene beurs van £150 aangeboden heeft.

Britsch en Buitenlandsch Bijbel Genootschap.

Ontvangen collecte in de Hollandsche Gereformeerde Kerk te Colesberg, per Ds. J. Murray, ...	£21	17	3
Do. do., Burgersdorp, per do., ...	16	3	0
Van den Eerw. Heer E. Solomon, Philippolis, Verkoop Rekening. ...	10	0	0
	£48	0	3

GEORGE MORGAN,
Secretaris van het Z. A. Hulp Bijbelgenootschap.

Kaapstad, 29 Julij, 1857.

Z. A. Christelijke Boekvereeniging.

1857.			
Julij 22.—Ontvangen van Dr. H. E. Faure, Natal, voor 1856, ...	£4	2	6
— 29.—Door Ds. P. N. Ham, Fransch Hoek, voor 1857, ...	1	17	6
— 29.—Do. do., voor verkochte boeken. ...	0	10	0

J. D. MARQUARD,
Penningmeester.

OFFICIEEL.

ALGEMEENE KERKVERGADERING.

DE ONDERGETEEKENDE HERINNERT DE RESPECTIEVE KERKEN, DAT DE ALGEMEENE KERKVERGADERING GEHOUDEN ZAL WORDEN IN DE KAAPSTAD, OP DINGSDAG, DEN 13 OCTOBER, DEZES JAARS, EN VERZOEKT DAT DE VOORSTELLEN (OVEREENKOMSTIG ART. 20), OP OF VOOR DEN 4 AUGUSTUS, AAN HEM MOGEN WORDEN TOEGEZONDEN. HIJ NEEMT DE VRIJHEID, TEN OPZIGTE VAN DE KIEZING VAN AFGEVAARDIGDEN, DE AANDACHT DER KERKERADEN TE BEPALEN BIJ ART. 12 DER WETTEN:—"*De Algemeene Kerkvergadering is zamengesteld uit alle dienstdoende Predikanten in Zuid-Afrika, en eenen fungerenden of Oud-ouderling, door elken Kerkeraad te benoemen, met uitzondering van de Kaapstad, die twee Ouderlingen zal mogen afvaardigen.*"

A. FAURE,
Scriba der Algemeene Kerkvergadering.

Consistorie der Geref. Kerk,
Kaapstad, 2 Junij, 1857.

ZENDINGWEZEN.

Ontvangen van Ds. N. J. Hofmeyr, van Calvinia, de som van	£5	0	0

Waterloo, aan den Wijnberg,
25 Julij, 1857.

P. E. FAURE,
Thesaurier.

Theologische Kweekschool.

24 Julij.—Van Ds. J. Murray, door Ds. G. Morgan, geschenk van een lid der Colesbergsche Gemeente.	£15	0	0

A. FAURE.

De B. B. Deelhebbers in het Predikanten Weduwen Fonds, worden bij dezen bekend gemaakt met den staat van dat Fonds, onder ultimo December, 1856, zoo als blijkt uit het verslag bij den ondergeteekende ontvangen, op den 24 dezer.

A. FAURE, Quæstor.

Leeuwenrust, 27 Julij, 1857.

Het Predikanten Weduwen Fonds in Rekening met de Executeurs Kamer.

1856.		£ s. d.	£ s.
Jan.	—Aan Cassa, £43 12 6		
„	14.—Aan de volgende Weduwen, op order van den Kwestor betaald, te weten:—		
	De Weduwe Thom,	18 15 0	
	Do. Kicherer,	9 7 6	
	Do. Moll,	15 0 0	
April	—Cassa, £80 12 6		43 2 6
	Als boven betaald, te weten:—		
„	10.—De Weduwe Thom,	18 15 0	
„	10.— Do. Kicherer,	9 7 6	
„	12.— Do. Stucki,	37 10 0	
„	16.— Do. Moll,	15 0 0	
Julij	—Cassa, £55 4 2		80 12 6
„	5.—De Weduwe Thom,	18 15 0	
„	12.— Do. Edgar,	18 15 0	
„	17.— Do. Kicherer,	9 7 6	
„	31.— Do. Moll,	8 6 8	
Oct.	—Cassa, £28 2 6		55 4 2
„	8.—De Weduwe Kicherer,	9 7 6	
„	8.— Do. Thom,	18 15 0	
Nov.	—Cassa, £18 15 0		28 2 6
„	20.—De Weduwe Edgar,		18 15 0
Dec.	—Commissien, £25 15 9		
„	31.—5 per Cent. op £470 14 4½, zijnde ontvangene Renten, Contributien, enz.,	23 10 9	
	½ per Cent. op £450, zijnde ontvangene Kapitaal,	2 5 0	£25 15 9
	Saldo ten behoeve van het Fonds,		11600 19 9¼
			£11852 12 2¼

1856.			£ s. d.
Jan.	—Per Saldo onder ult. December, 1855,		£10335 5 7¾
„	26.—Cassa, £27 10 6		
	Van den Kwestor ontvangen penningen door ZWel-Eerw. ingevorderd,		27 10 6
April	—Cassa, £34		
„	15.—Als boven ontvangen,	4 0 0	
„	30.— Do. do.	30 0 0	
Aug.	—Cassa, £506 5 0		34 0 0
„	2.—Van Redelinghuys en Wessels, in voldoening van het Kapitaal, ten lasten T. W. Brown,	450 0 0	
	Renten van 1 Julij, 1854, tot 1 dezer,	56 5 0	
Oct.	31.—Cassa, £159 12 8,		506 5 0
	Van den Kwestor ontvangen penningen door ZWel-Eerw. ingevorderd,		159 12 8
Nov.	—Cassa, £3,		
	Van den Kwestor ontvangen, als boven,		3 0 0
Dec.	—Cassa, £189 6 2½,		
„	2.—Van den Kwestor, zooveel door ZWel-Eerw. is ontvangen,	30 3 0	
„	4.— Do. do. do.	41 7 0	
„	13.— Do. do. do.	3 0 0	
„	19.— Do. do. do.	23 17 2½	
„	24.— Do. do. do.	44 5 6	
„	27.— Do. do. do.	31 0 0	
„	29.— Do. do. do.	15 18 6	
			189 6 2½
„	31.—12 Maanden Renten op £10335 5 7¾, tot heden, £620 2 4,		
	4 Maanden do. op £447 15 0, £8 19,	629 1 4	
	Voor 5 per Cent. Commissie,	31 9 2	
			597 12 2
			£11852 12 2¼

Kantoor der Executeurs Kamer, Kaapstad, ult. December, 1856.

C. J. C. GIE, Secretaris.

Van de Sandt de Villiers & Co.. Drukkers.

DE GEREFORMEERDE KERKBODE

IN ZUID AFRIKA.

DEEL IX.] ZATURDAG, AUGUSTUS 15, 1857. [No. 17.

BOEKVERSPREIDING.

Onder de menigvuldige middelen, die de Christelijke liefde heeft uitgedacht om de kennis aan den naam en de zaligheid van Jezus overal den weg te banen, is de verspreiding van Christelijk lektuur zeker een dat niet vergeten mag worden. Het is dan ook een waarvan Christenen in Europa zich in den laatsten tijd met nieuwen ijver zoeken te bedienen. Bij al de duizenden van Christelijke boekwerken, die er worden uitgegeven, heeft men ontdekt, dat er zelfs onder belijdende Christenen nog tienduizenden zijn, die met godsdienstige lektuur geheel onbekend blijven, totdat de boeken van dien aard hun worden aangeboden en aangeprezen door degenen, die met dat doel uitgezonden worden.

Het is echter niet van onze eeuw dat de Christelijke Boekverspreiding haar bestaan dagteekent,—reeds ten tijde der Hervorming lezen wij van dien uitnemenden zegen, gesticht door vrome mannen, wier werk het was om rond te reizen en de geschriften der Hervormers overal te koop aan te bieden. Later was het dikwerf een der voornaamste middelen om de godsdienst levend te houden in de streken van Engeland en Schotland, waar men de geregelde Evangeliebediening miste. Zoo dankt de beroemde Richard Baxter zijne bekeering middelijkerwijze aan een boek door eenen rondreizenden boekverkooper hem bezorgd.

Later in onbruik geraakt, is deze gelegenheid om nut te stichten binnen korte jaren het doel geworden, waarmede verscheidene genootschappen, in de verschillende distrikten van Engeland en Schotland, zijn opgerigt, en de uitkomst, na eene zeer korte briefwisseling, bewijst, dat het niet te vergeefs is. Velen bedienen zich met blijdschap van de gelegenheid om godsdienstige boeken te bekomen; anderen, die in het eerst onverschillig of onwillig waren, hebben later hun dank komen betuigen voor de hun aangeboden geschriften.

De wijze waarop men te werk gaat is zeer eenvoudig. Waar er in een dorp of stad geen winkel bestaat voor den verkoop van godsdienstige boeken, zoekt men dien tot stand te brengen, door een, zoo mogelijk, godsdienstigen man te vinden, en hem met de noodige middelen te voorzien om dezen boekhandel te beginnen. Is de plaats te klein, dan is het zijn werk om in eene zekere omgeving rond te gaan en zijne boeken van huis tot huis aan te bieden. Men ondervindt, dat waar christelijke vrienden zich tot dat doel vereenigen, de kosten van de zaak dikwijls uit den handel zelven vergoed worden.

Dat er in Zuid-Afrika behoefte bestaat aan meer boeken en meer lezen, zal iedereen erkennen. Ware het niet mogelijk voor ons om op bovengemelde wijze meer werkzaam te wezen tot bevordering der goede zaak? Tot hiertoe is het in onze buitengemeenten te veel het werk van den predikant geweest om boeken bekend te maken, aan te prijzen en te verkoopen—iets dat echter met vele moeijelijkheden gepaard gaat. Ware het niet doenlijk, om in de groote dorpen —als de Paarl, Swellendam en Graaff-Reinet—zulke *colporteurs* uit te zenden, al ware het dat zij slechts voor eenige maanden zouden arbeiden? Het werk kon onder opzigt van eenige vrienden des Heeren, liefst onder dat des kerkeraads, voortgezet worden. Als men de boeken aan huis ziet gebragt, en aangeprezen door iemand wiens hart voor den Heere klopt, zal dikwijls zelfs de onverschilligste een boek koopen en lezen. En ook, die niet onverschillig zijn, hebben zoo noodig hunne Christelijke kennis te vermeerderen en hun leven te laten opwekken. Ware er, vooral in de Kaapstad, geene schoone gelegenheid voor den arbeid van zulk een Evangelist? Naar ik vernomen heb, heeft de Heer Lamb vroeger iemand met Engelsche boekjes op deze wijze

rond doen gaan, die zijn bestaan had uit de winsten van den handel.

En onze buitengemeenten! Hoe zullen wij het daar aanleggen? Mij dunkt, dat wij in onze kerkeraden de personen hebben, die in dezen uitnemende dienst zouden bewijzen, zoo zij slechts er toe opgewekt werden. De leeraar brenge ze onder het oog de schoone gelegenheid om aldus voor het heil der hun toevertrouwde zielen te arbeiden, voorzie hen met eene kleine verzameling van boeken, drukke ze op het hart de noodzakelijkheid om tijdig en ontijdig werkzaam te zijn, en met volharding allen rondom hen ook met goede boeken bekend te stellen; en ik houde mij overtuigd, dat in ons land duizenden met blijdschap zich boeken zullen aanschaffen, welker namen ons tot nog toe onbekend zijn. En voorts, waarom zouden wij alleen van kerkeraden spreken, laat alle Christenen hunne roeping gevoelen, om te verkondigen wat de Heer voor hunne ziele gedaan heeft. Gij klaagt dat gij zoo weinig en zoo slecht kunt spreken. Koop een twintig- of dertigtal van zulke werkjes, als: "Thirza," "Kom tot Jezus," Welkomstwoorden," "De Wekstem," "Geschenk aan de Jeugd," prijst ze anderen aan, verkoop of geef ze een exemplaar, gij kunt eeuwig nut stichten. En dan hoe gemakkelijk, naar aanleiding van zulk een boekje, een woord tot vermaning en opwekking te spreken.

Maar waarom zouden wij bij zulke kleine boeken blijven staan? Hoe veel kan er niet voor onze heerlijke "Boekvereeniging" gedaan worden, om den kring harer werkzaamheden uit te breiden, zoo allen, die er belang in stellen, ook medearbeiders waren om inteekenaren te winnen. Ware het niet mogelijk voor het volgende jaar een voorstel te doen, waarvan men zich met nut heeft bediend, bij genootschappen in Europa, namelijk, dat ieder lid moeite doe om ten minste nog één inteekenaar te bezorgen. Al kost het moeite iemand er toe om te praten, gij doet hem eene weldaad—heeft hij de boeken in huis, hij wordt ligt opgewekt ze ook te lezen, of leest hij ze niet, ze komen in handen van anderen, die ze gebruiken.

En sprekende van hetgeen in dit land behoort verspreid te worden, mogen wij wel vragen of het *Kaapsche Matigheids-blad* niet meer ondersteuning verdient? Bijzonder ten behoeve der Hollandsch-sprekende inwoners van het land uitgegeven, mag het gewis rekenen op de belangstellende medewerking van al de leeraren en kerkeraden onzer gemeente. Er is immers in meer dan een Ring in de laatste jaren geklaagd over de toenemende dronkenschap; de verspreiding van dit blad zal medewerken om de gruwelijke verwoestingen door deze zonde aangerigt bekend te stellen, en op te wekken tot de krachtige bestrijding van dezelve. Dat wij het niet alleen zelven lezen, maar ook anderen geven voor wie wij vreezen, en die wij gewaarschuwd willen hebben Of durven wij dat niet eens, hoe ligt dat wij per post een exemplaar bestellen aan het adres van den vriend die in gevaar verkeert. Het ware waarlijk te bejammeren, zoo de Hollandsche uitgave, uit gebrek aan ondersteuning, niet langer voortgezet wierde.

Ten slotte de vraag, of onze kerk bij de aanstaande Synode, zich deze zaak der Boekverspreiding niet aantrekke? Heeft de Vrije Kerk van Schotland een afzonderlijk comité tot verspreiding van godsdienstige werken, neemt het Wesleyaansche Kerkgenootschap een van zijn leeraars van de prediking weg, opdat hij zich geheel aan dit werk mag wijden—de behoefte van ons land roept onze kerk om ook in dezen hare handen aan het werk te slaan. Wij houden ons overtuigd, dat middelijkerwijs er weinige dingen zijn die tot meer gezonde en gezegende Bijbelkennis zullen leiden, en voor eene gezonde, en ontwikkelde godsvrucht meer bevorderlijk zullen zijn, dan de toenemende verspreiding van godsdienstige boeken en de daaruit geborene vermeerderde leeslust.

E. A.

EEN VERHAAL
UIT DE EGYPTISCHE KERK DER DERDE EEUW.

HOOFDSTUK VII.

(*Vervolg van bladz.* 213, *en slot.*)

Intusschen genoot de kerk van Alexandrië rust, en plukte zij, de vreedzame vrucht der vervolging—zij die haar niet in waarheid hadden toebehoord, hadden haar verlaten, terwijl de band van liefde en eendragt de ware discipelen zooveel te hechter aan elkander verbond. Verdeeld-

heden waren geheeld, en met meer eenvoudigheid des harten het pad des geloofs bewandelende, hadden zij ook meer gemeenschap met elkander. Zoo als de de goede Bisschop Dionysius destijds schreef:—"Allen verblijden zich in de eensgezindheid en broederlijke liefde die nu alom heerschen, en verheerlijken God voor deze zaak."

Er was veel strijd geweest over het duizendjarig rijk van den Heere Jezus. Sommigen streden voor een aardsch paradijs, terwijl anderen in hunnen ijver, om die hemelsche en geestelijke vooruitzigten der kerk ongeschonden te bewaren, de toegezegde verlossing der schepping bij de openbaring der kinderen Gods, en de aardsche vooruitzigten der Joodsche natie, misschien geheel uit het oog verloren; waarschijnlijk echter twijfelde geen hunner er aan, dat de Heer Jezus eenmaal alzoo zou weder komen, gelijk hij heengevaren was, om de volkeren te oordeelen en zijne verlosten, de levenden zoowel als de dooden, tot zichzelven te vergaderen.

Na de vervolging ontstond eene pestziekte. Alexandrië, door hongersnood, oproer en burgerkrijg lang geteisterd, zoodat het somtijds gevaarlijk was om van de eene straat naar de andere te gaan, Alexandrië werd nu onmiddelijk door de roede Gods verwoest.

De pest met al hare schrikkelijke gevolgen, van radeloozen schrik en vreeselijke wetteloosheid, woedde in de stad. In het voedsel, in de lucht, in de kleeding, overal scheen het doodelijk gif te schuilen. Men vreesde adem te halen, men vreesde te eten, men vreesde elke aanraking, ja men vreesde zelfs om te vlugten. De ijskoude hand des doods had elk huis in Alexandrië aangegrepen; en Alexandrië met al haren rijkdom en weelde, met hare scherpzinnige wijsbegeerte en openbare zonde, Alexandrië was zonder God in de wereld! In hunne wanhoop, stroomde het volk naar de tempelen met geloften van zelf-opoffering, terwijl zij de Christenen, als de vijanden hunner godheden en de oorzaken hunner rampen, in het openbaar aanvielen.

Verblijdend is het om op te merken, hoe te midden van al het verval en de treurige onverschilligheid der kerk van God tegenover de wereld, haar licht in die duistere dagen nogtans helder scheen —met regt werd het voor allen openbaar, dat Hij, die in haar was, grooter was dan die in de wereld was. Onder het gevaar, dat de Heidenen tot wanhoop dreef, bleven de Christenen kalm. Eusebius zegt: —"de Heidenen stieten de kranken van zich en onttrokken zich zelfs aan hun dierbaarste vrienden. Zij wierpen de stervenden somtijds op de straten en lieten de lijken onbegraven liggen, alle gemeenschap met den dood trachtende te ontvlieden........." Velen onzer broederen, zoo vervolgt hij, "uit overgroote liefde en broederlijke genegenheid, zichzelven geheel verwaarloozende om elkander in liefde te bedienen, hielden onophoudelijk het opzigt over de kranken, hen zonder vrees, zonder verkoeling verzorgende, hen in Christus genezende en gewillig met hen stervende. Door de vreesselijke besmetting aangetast namen zij blijmoedig de smart, waarvan zij anderen verlosten, op zich. De ontzielde ligchamen der heiligen namen zij in hunne armen en aan hun hart; zij sloten hunne oogen, en droegen de lijken op hunne schouderen, zij vouwden hunne handen, omhelsden ze met groote teederheid, en legden ze op eene betamelijke wijze uit, hen wasschende en in een kleed wikkelende, en spoedig daarop ontvingen zij van anderen dezelfde liefdediensten—de overblijvenden degenen die vooruitgegaan waren spoedig volgende."

In het huis van Sertorius werd een der slaven een prooi der pest; daarna bezweek ook de oude trouwe voedster—Julia. Maia sloot haar de oogen in de blijde hoop, dat zij die weder openen zou, om verheugd Hem aan te staren die ook voor haar doorstoken werd.

Eindelijk begonnen zich ook bij Caius Sertorius de verschijnselen der doodelijke kwaal te openbaren; en naauwelijks was dit bekend, of al de huisgenooten vloden, den stervenden grijsaard alléén met zijn kind achterlatende. Hij smeekte haar om ook te vlugten, doch zij wilde niet naar hem hooren, en eindelijk hield hij op om haar zulks te vragen en liet haar toe om alles aan hem te doen wat zij verlangde.

De ziekte nam met vreesselijkheid toe. Op zekeren avond, toen het reeds begon te schemeren, waakte Maia aan haars vaders sponde en bad.—"Mijn kind," zeide de oude man, met een gebroken stem, "neem dat boek uit het vak nevens

mijn bed, en lees mij voor van Hem, in wien gij vertrouwt."

Haastig greep Maia de rol—*het was haar verloren Evangelie van Lukas.* Bij het leger van haren vader nederknielende bragt zij den Heer snikkend het blijde dankoffer harer ziel toe.

"Maia," vroeg hij, zijne holle schitterende oogen met een blik van diepen ernst op haar vestigende, "Maia, gelooft gij dat er ook voor mij vergiffenis zijn kan?"

"Vader!" zeide zij, "toen gij meendet dat ik een ondankbaar, wederstrevend kind wàs, toen kondet gij niet besluiten om mij van u af te stooten. Onze Heer Jezus leert ons om God als onzen *Vader* aan te roepen."

De grijsaard zweeg gedurende eenige oogenblikken, toen zeide hij: "Wat gij daar zegt is wonderbaar; doch ik geloof dat het waarheid is. Lees mij voor, Maia."

Zij las van den verloren zoon. Terwijl zij las wéérklonken voetstappen eens mans door het ledige huis. De deuren waren allen geopend; zij dacht dat het misschien een der roovers was, die de verlaten paleizen plagten te plunderen. Eene kille huivering overviel haar, doch zij bleef geloovig voortlezen—

"En als hij nog ver van hem was zag hem zijn vader, en werd met innerlijke ontferming bewogen; en toeloopende, viel hem om zijnen hals en kuste hem, zeggende, deze mijn zoon was dood en is weder levend geworden; en hij was verloren en is gevonden."

De voetstappen hielden bij de deur stil—

"Het is Cleon!" snikte de stervende.

Maia sprong verschrikt op—het schemerde haar voor de oogen.—Zij had niet gedacht dat het gevoel van weleer nog zóó sterk in haar was—doch de tegenwoordigheid des doods en de nabijheid van God, schonken haar spoedig hare kalmte terug.

Cleon naderde tot voor het bed. Maia zag het likteeken op zijn voorhoofd, en zij reikte hem hare hand—hij drukte die tusschen de zijnen. Geen van beiden kon een enkel woord spreken.

Eindelijk verzamelde de grijsaard het overblijfsel zijner krachten, en zeide: "Maia! zoudt gij vreezen om zijnen smaad te deelen?"

Zij kon niet antwoorden, doch legde ook hare andere hand op die van Cleon.

"Cleon!" zeide de stervende, "ik heb zwaar gezondigd, doch ik vertrouw dat God mij zal aannemen, gelijk ik u welkom heet. Vergeef mij en zorg voor *haar.*"

Zwijgend knielden zij nevens zijne sponde en vouwden hunne handen zamen in de zijnen,—hij drukte die aan zijn hart en fluisterde zacht: "Nu Vader," en zoo sprekende ontsliep hij.

Cleon voerde Maia naar het huis zijner zuster. Ook dáár was de dood binnen gedrongen en had den oudste en jongste naar de eeuwige rust gevoerd. Isidorus had den strijd volstreden en was op zijnen post gestorven, en de kleine Alce was hooger opgeroepen tot "het feest van den gezegenden Jezus" in de hemelen.

Eindelijk week de pestilentie—en op nieuw vergaderde de kerk van Alexandrië in het voorhuis van Isidorus woning.

Er waren vele weduwen en weezen, maar toch te midden harer tranen, verhief de kleine gemeente hare stem in lof en dankzegging jegens God, zoowel voor diegenen onder haar, die Hij tot zichzelven vergaderd had, als voor de anderen, die Hij nog voor eene wijle in de wereld had achtergelaten om Hem te dienen en te verheerlijken. Zij zongen den 107den Psalm:—

Looft den Heer, want Hij is goed,
Want zijne goedertierenheid is in eeuwigheid,
Dat zulks de bevrijden des Heeren zeggen,
Die Hij van de hand des wederpartijders bevrijd heeft!

Op dien dag zouden twee levens te zamen gevoegd worden voor de gemeente des Heeren: Cleon en Maia zouden door den echt vereenigd worden.

Maia werd door de diakonessen binnen geleid; zij was in eene lange sluijer, van helderwit linnen gehuld—toen legden zij de trouwbelofte jegens elkander af; en de bisschop, de ouderlingen en de gemeente vereenigden zich in een vurig gebed om zegen op hunnen echt. Daarna legden zij eene gave op 's Heeren tafel neder en zaten gezamenlijk aan den gedachtenis maaltijd van Hem in wien zij nu één waren.

Voortaan zou hun beider leven in een effen stroom van lieflijkheden kalm en rustig voortvloeijen—hun disch zou huns Heeren tafel zijn—hun huis, zijn tempel

—en zóó, met eene geheiligde, geloovige vreugde, bewandelden zij den levensweg te zamen.

Wij kunnen van Tertulianus vernemen wat in die dagen het ideaal eener christelijke echtvereeniging was :—

"Welk eene vereeniging is deze," zegt hij, "waar twee geloovigen, door ééne hoop, ééne begeerte, één levensregel, één Heer, dien zij dienen, aan elkander verbonden zijn! Beiden, als broeder en zuster, één in het vleesch, één ook in den geest, ja, in waarheid twee tot één vleesch, knielen zij te zamen neder—te zamen vasten en bidden zij; zij leeren, vermanen en verdragen elkander; te zamen zitten zij in Gods huis, en aan zijne Avondmaals tafel neder. Zij deelen in elkanders beproevingen, vervolgingen en genietingen—verbergen niets voor elkander; met blijmoedigheid bezoeken zij de kranken en helpen de nooddruftigen; hunne woning weerklinkt van het liefelijk gezang der psalmen en liederen tot Gods eer, en zij wedijveren wie hunner den lof des Heeren het meest verkondigen zal. Christus verheugt zich wanneer Hij dit alles ziet en hoort; op de zoodanigen doet Hij zijnen vrede nederdalen; wáár twee te zamen vergaderd zijn, daar is Hij, en wáár Hij is, dáár is de Booze buitengesloten."

Zoo wisten onze broederen in die dagen onderscheid te maken tusschen den arbeid des dweepers en de vrije dienst der dankzegging—zoo verstonden zij wat het beteekent op Hem te gelijken, die zoowel volkomen mensch als volkomen God is.

Alzoo geheiligd, gezegend en tot zegen voor velen, was het christelijk leven van Cleon en Maia.

De beide huisgezinnen zouden weinige dagen na de voltrekking van het huwelijk van Cleon en Maia, Alexandrië voor goed verlaten, om zich onder de Christen gemeenten in Indië te vestigen, waar Cleon met zegen had gearbeid.

Daags vóór hunne afreize, begaven zich de weduwlijke Alce en hare kinderen, met Cleon en Maia, naar een stil buiten de stad gelegen oord, waar vele ligchamen der heiligen van Alexandria sliepen, om een laatst vaarwel aan de rustplaats hunner dierbaren toe te brengen. Zij waren niet in rouwgewaad gehuld, want de eerste Christenen vreesden dat dit den schijn van morren hebben mogt tegen Hem van wien zij wisten dat Hij *alle* dingen wel maakt.

Zij knielden neder op de graven en Cleon bad. Onwillekeurig nam zijn gebed den vorm eener dankzegging aan. Toen zij opstonden, gevoelden allen, zelfs Cleon en Maia, aan wie zoo veel op aarde geschonken was, dat veel van hunnen schat reeds in de hemelen was overgebragt—dat zij reeds veel kostbaar zaad aan die aarde hadden toevertrouwd, tot op den tijd waarin hij, die "met tranen zaait" ongetwijfeld "zal wederkeeren met vreugde, dragende zijne schoven."

"Alce," zeide Cleon, "het is voor ieder onzer slechts een kleine tijd."

Zij boog het hoofd en fluisterde:—"Het is wel."

"Immers wij," hernam hij, "wij treuren niet als diegenen, die geene hope hebben."

"Neen," zeide Maia, terwijl een heldere glimlach haar betraand gelaat bestraalde, "Hij zal hen wederbrengen met Hem."

"Wij op aarde, en zij in beter en zaliger gewesten voor altijd met den Heer, ook wij zien verlangend uit naar dien dag, waarop Hij, met wien ons leven is verborgen, verschijnen zal, en wij met Hem."

En zoo met lijdzaamheid arbeidende, van dag tot dag voor hunnen God—in de wereld gezonden gelijk hun Meester eenmaal gezonden werd—allen bedienende, gelijk Hij allen bediend had—den wil huns Vaders volbrengende en op zijne genade alléén steunende—zagen zij door den duisteren nacht heen op den onbewolkten morgen der opstanding.—(*Naar het Engelsch, medegedeeld door* M. F.)

P.M.burg, Maart, 1857.

BRIEVEN UIT ROME.

(Vervolg van bladz. 246.)

VYFTIENDE BRIEF.

HENRI AAN EUGENIUS.

Rome, April, 1849.

Waarde Eugenius!

Ik heb u in mijn vorigen brief een algemeen idee trachten te geven van de jesuiten en het jesuitisme: mij blijft overig u een en ander mede te deelen over hunnen invloed, hunne zeden en hunnen rijkdom.

Wie de hedendaagsche jesuiten mogt

willen beoordeelen naar hetgeen de schrijvers van de beide voorgaande eeuwen omtrent hen gezegd hebben, zou zich zeker in vele opzigten bedriegen.

Het jesuitisme van vroeger was een openbare oorlog, tegen het Evangelie en de maatschappij, terwijl het nieuwe jesuitisme eene besmettelijke ziekte is, een soort van epidemie, die juist, omdat zij zich onopgemerkt en heimelijk verbreidt, te gevaarlijker geacht moet worden.

Het vroegere jesuitisme handelde openlijk en als een overweldiger; het nieuwe handelt en werkt gelijk een sluipmoordenaar, in 't verborgene. De jesuiten zijn in den tegenwoordigen tijd niet meer de biechtvaders der koningen, want langs dien weg kunnen zij geen invloed meer oefenen; zij zijn niet meer als vroeger, hofpredikers, want zoo min als de biecht vermag de prediking iets op de harten der vorsten en het lot der volken. Om hetgeen tegen hen wordt ingebragt, te ontzenuwen, en om te toonen dat zij niet schuldig zijn aan hetgeen men van hen zegt, slaan zij tegenwoordig bij de rigting die zij geven aan de godsdienst en de maatschappij, een geheel anderen weg in dan vroeger, en welke die weg is, heb ik u in mijn vorigen brief pogen aan te wijzen.

Maar wat is dan nu het doel, dat de jesuiten trachten te bereiken? vraagt gij. Doet gij die vraag aan hen zelven, dan zullen zij antwoorden: "De meerdere eere Gods;" doet gij die vraag echter aan de feiten, aan hun streven en leven, dan zult gij tot het inzien komen, dat zij bestuurd worden door een' onmatigen dorst naar heerschappij. Zij trachten zich voor de Pausen en de Koningen noodzakelijk te maken, om daarna den Paus en door hem de geheele Roomsch-Katholieke Kerk te kunnen beheerschen, maar zoo ook eindelijk de koningen en de geheele wereld onder hun juk te doen buigen.

Ziedaar het ware doel dat de eerwaarde vaders beoogen. Maar zoo zijn dan ook Katholicisme, en jesuitisme, en despotisme, één en hetzelfde. Vroeger waren er Jansenisten, was er eene Gallikaansche Kerk; maar tegenwoordig is dat alles verdwenen (?); goed Katholiek kan men nu niet meer zijn, zonder ook tevens jesuit te wezen.

"Om het doel te bereiken, zijn de middelen onverschillig." Ziedaar hun geliefkoosden stelregel. Om de geesten beter te kunnen beheerschen, trachten zij die te verlammen, en terwijl zij voorwenden te willen onderwijzen, vullen zij de hoofden der jonge menschen met vooroordeelen op, en houden hen alzoo in onwetendheid gekneld. Om in de godsdienst meester te blijven, verlagen zij die tot iets stoffelijks, zinnelijks, tot een zamenstel van bijgeloovigheden. Zij noemen zich discipelen van Jezus, niet om zich naar Hem te vormen, maar om van Hem een Jezus naar hun zin te maken; gelijk men dan ook in ieder door een jesuit geschreven boek, ten minste in ieder dat geschreven werd met het doel om de godsdienst hunner kweekelingen te voeden (gelijk zij zich uitdrukken), niet den Jezus van het Evangelie zal vinden, maar een Jezus die zoo verkleind is, dat Hij sprekend op hunne novicen gelijkt. Met diezelfde bedoeling hebben zij alle nieuwere bijgeloovigheden uitgevonden, en de godsdienst verlaagd tot eene zinnelijke en zinledige eeredienst, die de door het Evangelie voorgeschrevene aanbidding in geest en in waarheid vernietigt.

Zij willen heerschen in de politiek; alle middelen zijn goed, zoo zij maar leiden tot het doel. Om zich derhalve bij de vorsten noodzakelijk te maken, prediken zij niet—gelijk St. Petrus en St. Paulus deden—gehoorzaamheid aan de gestelde magten; maar zich zelven met de Katholieke godsdienst vereenzelvigende, prediken of onderwijzen zij in de biechtstoelen, op de kansels, in de scholen, dat hij de beste vorst is, die hun het meest begunstigt; en zoo een gouvernement de eerwaardige vaders niet begunstigt, dan is dat gouvernement kettersch, en wordt het op allerlei wijze zwart gemaakt. Pius IX., die in den beginne niet gunstig jegens hen gezind scheen, was volgens hun zeggen, een scheurmaker, iemand die zich ingedrongen had, en openlijk baden zij voor zijne bekeering. Wanneer een vorst de jesuiten niet begunstigt, dan kan hij staat maken op eene omwenteling in zijne staten; zij verspreiden dan, dat men aan een' ongodsdienstigen vorst geene gehoorzaamheid verschuldigd is, en het bijbelwoord: "Men moet Gode meer gehoorzaamen dan den menschen," misbruikende, en daarbij zich zelven stellende in de plaats van God, ruijen zij het volk op en sporen

tot ongehoorzaamheid en opstand aan. Wordt een vorst om zijn edel karakter door zijne onderdanen bemind, de eerwaardige vaders verliezen den moed niet, maar zij toonen het volk aan dat die eigenschappen, die het bewondert, gelijken aan de verleidelijke stem der Sirenen, die wel aantrekt maar om te verderven; dat zij eeu strik zijn door den duivel gespannen; dat zij eene listige, door ongodsdienstige menschen aangewende verzoeking zijn, om uit de zielen der onderdanen, den kostbaren schat van de voorvaderlijke godsdienst uit te roeijen, en zij weten zoo goed te spreken en 't zoo goed te maken, dat de vorst, zelfs al begeert hij in allen ernst het welzijn zijner onderdanen, zich gedwongen ziet, om al zijne goede voornemens en bedoelingen te laten rusten, ten-einde eene bloedige revolutie voor te komen; of is zijn invloed zoo groot, dat hij, trotsch de lagen en listen der jesuiten, zich voortdurend in de liefde zijner onderdanen verblijden mag, dan weten die jesuiten, om hunne oogmerken te bereiken, groote onordelijkheden, en volksoploopen in tegenovergestelden zin te doen ontstaan, opdat die vorst, of dat gouvernement op de oude baan van gestrengheid en despotisme terugkeere.

Graaf Rossi was de eenige mensch die het *statuut* kon handhaven. Ik weet dat men zijne vermoording aan de liberalen heeft toegeschreven, maar alle verstandige menschen te Rome houden zich overtuigd dat deze moord de vrucht was van eene geheime manoeuvre van de jesuiten, die in Rome eene bloedige omwenteling wilden doen uitbreken. Rossi werd vermoord. Ander bloed werd er niet gespaard; want toen beval de kardinaal Antonelli, die een affilié van de jesuiten is, aan de Zwitsersche garde, om op de ongewapende en vreedzame bevolking, die den Paus om een nieuw ministerie verzocht, te vuren; en daar ook die helsche verzoeking den gewenschten uitslag niet had, beproefde de jesuitenpartij wederom een ander middel, en overreedde den Paus, hem bevreesd makende voor gevaren die niet bestonden, om Rome te verlaten. Zoo toch, begrepen zij, zou Rome aan groote regeringloosheid prijs gegeven worden. Zoo zouden zij hun doel het best bereiken, en den Paus zelven op nieuw in hunne magt krijgen. En even als dáár te Rome, even zoo handelen zij in alle landen. Heerschappij, zie daar, waarnaar zij jagen, en de middelen ter bereiking van dit doel zijn hun onverschillig. En, in ieder land waarin de jesuiten zich gevestigd hebben, moeten en willen zij uitsluitend heerschen, of dat land moet te gronde gaan.

Gij verlangt ook te weten op welke wijs de jesuiten zich zoo groote schatten verwerven. Hunne schatten dienen ter meerdere eere Gods, derhalve zijn de middelen ter verkrijging er van onverschillig, zoodat dan ook wat volgens de Evangeliesche zedeleer, diefstal, roof, bedrog, enz. genoemd moet worden, voor hen slechts een onschuldig middel is om de meerdere eere Gods te bevorderen. Een van deze middelen is de voorgewende armoede, waarin zij zich uiterlijk vertoonen. Treedt gij de kamer van een jesuit binnen, dan ziet gij niets als eenvoudigheid en nederigheid. De jesuit heeft nooit een cent in den zak, maar deze schijnbare armoede dient tot niets dan om de eenvoudigen te verblinden. De jesuit heeft aan niets gebrek, en heeft altijd wat hij maar wenschen kan. Geen vorst die heeft wat een jesuit heeft; allerkostbaarste bibliotheken, museums, werken van kunst kunt gij in al de huizen van de jesuiten vinden; hunne tafel, zonder dat zij overdadig is, is toch beter dan de dagelijksche van iemand uit den hoogeren stand, en hunne uiterlijke armoede is niet anders dan een masker, om de liefdadigheid der eenvoudigen op te wekken. Datzelfde doen zij door nog eene andere huichelachtige bedriegerij. Hunne ordehuizen namelijk, hebben geene inkomsten, maar bestaan van aalmoezen, dat wil zeggen, de jesuiten bezitten hunne inkomsten niet op den naam van hun huis, maar op dien van het ziekenhuis, dat bestemd is voor de zieke jesuiten, en onder dezen titel erlangen zij hulpmiddelen, die hunne behoeften verre overtreffen, en daar zij onder het volk verbreiden, dat het huis geene inkomsten bezitten mag, laten zij in de stad aalmoezen verzamelen, en verrijken zich alzoo met de aalmoezen, die zij van de burgers aftroggelen. Zij bedelen vervolgens voor hunne kerk, nu onder het eene voorwendsel, dan weêr onder het andere, en verzamelen alzoo aanmerkelijke sommen. Toen zij b. v. voor eenige jaren, het groote altaar in hunne kerk te Rome hadden laten verfraaijen, deden zij

eene kollekte, die honderd duizend een's opbragt.

Een andere bron van hunnen rijkdom zijn de vreemde landen, en vooral Protestantsche landen. De jesuiten leiden te Rome een zeker aantal jonge lieden van verschillende natien op, en hierin hebben zij een voorwendsel tot heimelijke inzameling van gelden in zulke landen, ten behoeve van het onderhoud en de opvoeding van deze naar Rome opgezondene kweekelingen. Mijn biechtvader vertelde mij, dat Engeland alléén 's jaarlijks eenige duizend ponden sterlings naar Rome opzendt.

Ik ga met stilzwijgen den welbekenden arbeid voorbij van "de verbreiding des geloofs," wier middelpunt Lyon is. Al die millioenen die langs dezen weg zamengebragt werden, worden, gelijk gij weet, bestuurd en aangewend ter invoering van het jesuitisme in zulke streken waar het nog bestaat of heerscht.

Een andere bron van den rijkdom der jesuiten zijn de schenkingen en de testamenten. Gaat een rijk man bij een jesuit ter biecht, dan komt hem zijn absolutie zeker vrij hoog te staan. Niet dat de Eerwaarde vader zeggen zou: "Geef mij geld, of ik weiger u de absolutie;" neen, maar hij begint met te spreken over den pligt der liefdadigheid, gelijk hij zulks, wij erkennen het gaarne, ook vrijelijk doen mag. Vervolgens zal hij met een valsch beroep op het schriftuurwoord: "uw linkerhand wete niet wat de regterhand doet," trachten aan te toonen, dat de schoonste liefdadigheid die is, welke door middel van een geestelijke, die den naam des weldoeners verzwijgt, geschiedt, terwijl hij eindelijk met een andere Bijbelplaats, met die namelijk, waarin Jezus de vrouwe, die Hem met welriekende olie zalfde, prees, zal pogen te bewijzen, dat de beste aalmoes zulk eene is, welke gegeven wordt aan Jezus, en onder Jezus verstaan zij de jesuiten. Op deze wijs verkrijgen zij groote sommen.— Nemen zij de biecht af aan iemand die zich met het goed van anderen verrijkt heeft, dan zeggen zij tot dezen, den waren zin der gelijkenis van den onregtvaardigen rentmeester daartoe verdraaijende: "Maakt u zelven vrienden uit den onregtvaardigen Mammon, opdat wanneer u ontbreken zal, zij u mogen ontvangen in de eeuwige tabernakelen." (Luk. xvi: 9.); en zoo dringen zij er op aan, dat men die onregtvaardige schatten aan de Maagd en de Heiligen geve, om zich vrienden te verwerven in den hemel. Aan het sterfbed van rijken spreken zij van het bezwaarlijke dat een rijke behouden worde, en nadat zij hem vreeze aangejaagd hebben, blazen zij hem in het oor, dat de eenige weg die nog openstaat deze is, dat hij zijn schat in den hemel plaatse, opdat, zeggen zij (wederom de Schrift verdraaijende) daar waar zijn schat is ook zijn hart moge wezen. En hij die alzoo verneemt, dat hij zich den hemel met een enkelen pennetrek openen kan, schrijft en teekent al ligt zijn testament ter gunste van de Eerwaarde Vaders.

Maar zij hebben ook nog een ander middel, waardoor zij zich in de achting der eenvoudigen trachten te bevestigen; zij nemen namelijk den schijn aan alsof zij streng zedelijk en bijzonder godsdienstig zijn. En zeker, men moet erkennen, dat hun uitwendig zedelijk gedrag vrij ingetogen is; men verneemt nooit zulke beschuldigingen en grieven tegen hen, als tegen de andere priesters en monniken, en nooit ontmoet men in hunne kloosters die wanordelijkheden, welke in die der anderen zoo veelvuldig voorkomen. Die vertooning evenwel van gestrenge zedelijkheid verhindert hen niet al die ongeregtigheden, waarvan ik u laatst schreef, zonder eenigen den minsten schroom te bedrijven; want terwijl slechte zeden, zeggen zij, omdat zij van het doel verwijderen, zijn af te keuren, zoo moet al het overige, als het maar leidt tot het doel onverschillig geacht worden. Zoo dan is de groote hoeksteen van de jesuitische zedeleer *hun eigenbelang*; maar daar niet allen, die onder hunne leiding staan, voor zich zelven zulk eene strenge zedeleer verlangen; zoo hebben zij volgens hun aangenomen beginsel, eene zedeleer die geschikt is voor alle neigingen, voor iederen smaak en voor alle soorten van menschen. Ik zal hier niet herhalen wat de beroemde Pascal zoo schoon en treffend in zijne *Provinciaalen* geschreven heeft, maar ik kan u verzekeren dat hunne zedeleer, ofschoon zij eenigzins naar de tegenwoordige omstandigheden gewijzigd en vollediger geworden is, dezelfde gebleven is; zij wenden groote vroomheid voor en trachten hunne vroomheid onder hunne vereerders te verbreiden en te bevestigen; maar hunne geheele godsdienst bestaat in een vreesselijk

bijgeloof, en hun geheele streven loopt uit op de geheele vernietiging van het Evangelie. Het Evangelie zegt, dat de weg die ten leven leidt, steil is en de poort eng, en *zij* denken aan, en streven naar, niets zoo zeer dan aan en naar het effenen van dien weg en het verbreeden van die poort. Het Evangelie zegt, dat maar weinigen door de enge poort ingaan, en de jesuiten trachten naar niets zóó zeer als om u eene godsdienst te kunnen aanbieden, bij welke het onmogelijk is niet behouden te worden. Daartoe hebben zij de Mariolatrie (de Mariadienst) uitgevonden, en aanhoudend schrijven zij en dagelijks prediken zij, dat het onmogelijk is dat zulken, die zich aan Maria toewijden, verloren zouden gaan; want mogt al hun leven hier op aarde door de grofste misdaden bezoedeld geweest zijn, Maria zal hen bij hun sterven wel bekeeren. Daartoe hebben zij ook nog eene devotie aan hunnen heiligen Franciscus Xaverius uitgedacht, en eene nieuwe openbaring verzonnen, bij welke God beloofd zou hebben, dat Hij aan ieder die deze devotie eens in zijn leven verrigten mogt, de gunst waarom hij verzoekt ook geven zou. Ook zult gij op de dagen, die aan deze devotie gewijd zijn, de Kerk der jesuiten opgevuld zien met eene groote schare uit den aanzienlijksten stand, die, schoon zij leeft te midden van allerlei zonden, dáár die devotie komt verrigten; en de jesuiten verzekeren dan aan allen hunne behoudenis in den naam van God en van Franciscus Xaverius.

Indien ik alle jesuitische onzedelijkheid beschrijven wilde, zou ik geen einde kunnen vinden; maar door dat wat ik u medegedeeld heb, zult gij thans wel in staat zijn om u ten minste eenig denkbeeld van het jesuitisme te vormen.

In mijn' volgenden beschrijf ik u mijne gevangenschap; intusschen beveel ik mij in uwe vriendschap aan en noem mij uwen

HENRI.

Alleen de onbestendigheid is bestendig op aarde, daarom is haar lentekleed geweven van teeder gras en brooze bloemen; maar in den hemel is alles bestendig, daarom is zijn vloertapijt doorwrocht van eeuwige sterren; en boven die sterren?—dáár heeft de klok opgehouden te slaan en de wijzer opgehouden te wijzen; dáár is enkel eeuwigheid; dáár is de Heer.

VRIJWILLIG BEGINSEL.

Welk lot de "Zondags Ordonnantie," die door den Wetgevenden Raad in het "House of Assembly" is gebragt, heeft ondergaan, is onzen lezers bekend. Zij verwonderen zich dan ook niet, dat de pogingen om voor ettelijke CHRISTEN-gemeenten eenige ondersteuning uit de publieke revenuen te bekomen, een gelijk lot hebben ontmoet. Onlangs werd den schrijver dezes in eene bijeenkomst door een der voornaamste voorstanders van het "Vrijwillig Beginsel" te kennen gegeven, dat geen leeraar, onder zekere gezindte, door hem genoemd, ooit of immer wegens zijne getrouwheid eenige vermindering heeft geleden in de jaarwedde door de gemeente hem toegekend. Die aanmerking werd gemaakt op een vermoeden door den schrijver geopperd, dat hij vreesde, indien hij de *rijke* Sabbatschenders openlijk wegens hunne verkeerdheden zoude bestraffen, zij het op hem zouden wreken op eene wijze welke zij meenden in hun vermogen te hebben. Dezer dagen kreeg ik in handen *The News of the Churches*, en op bl. 30 van dezen jaargang, lees ik het volgende, dat feitelijk leert, hoe zeer dat vermoeden niet ongegrond is geweest. Zoo zegt een nieuwsblad in Engeland, als aldaar aangehaald:—

"Het is een feit, hoewel verre van vleijende te zijn voor de Congregationalisten, dat hunne leeraars in kleine steden en dorpen niet half betaald worden. Velen hunner zijn mannen van innige godsvrucht en uitgebreide kunde, noch in hart noch in hoofd onwaardig hunne voorouders, de Non-conformisten, maar, helaas! door kommer ter neer gedrukt en met armoede bedreigd. Hun inkomen is menigmalen een werktuig tot pijniging, waarvoor zij gedurig sidderen. Komt er een Evangesche predikant in de stad, dan wordt de Independenten herder,—hoewel dikwerf een beter prediker,—door een of twee rijke familiën verlaten, omdat het Evangelie in de kerk wordt verkondigd, en de gevestigde kerk is meer naar den smaak. Maar, let wel! het inkomen van den leeraar wordt verminderd. Een rijke en somwijlen weekhoofdige diaken (kerkeraadslid) begeert wel eens over het erfdeel des Heeren te heerschen; de leeraar verzet zich daartegen op eene vriendelijke en ferme wijze; maar wat gebeurt! hij moet op het einde van het

kwartaal voor zijne getrouwheid boeten. Eenige ijverige hoewel misleide lieden, verlangen hunne uiterste meeningen te doen gelden, en alzoo de eensgezindheid der kerk te storen. Gelukt het hun niet, zoo wordt oogenblikkelijk wraak genomen op het inkomen van den leeraar. Of, mogt er een klein getal zeer sluwe lieden zijn, zoo als ik ze ontmoet heb, die ontdekten, dat hun leeraar, na acht jaren slecht betaalden en zelfverloochenenden arbeid, geene *verbeelding* heeft, moet bij gevolg, onder zulke omstandigheden, de leeraar worden "uitgehongerd." Dit schrijvende, ontving ik een briefje van eenen broeder leeraar (die zich bij geene gemeente had verbonden) die, na verscheiden vragen beantwoord te hebben, voor een pastoraat van £35 per jaar bedankte. Zulke feiten spreken luide—mogen zij zich niet vruchteloos laten hooren!"

CHRISTELIJKE MEDEDEELZAAMHEID.

Een leeraar onzer kerk verzoekt ons nevensgaanden brief te plaatsen. Dezelve is hem ter hand gesteld, met de som van £6 10s., gecollecteerd voor het gemelde doel op eene boerenplaats in eene gemeente waar hij Consulent is. Hij heeft goedgevonden deze som te zenden naar Dr. F. C. van den Ham, predikant te Utrecht, om in die gemeente besteed te worden, volgens het verlangen der gevers. Hij vertrouwt dat zij den loon van Christus discipelen niet missen zullen, als die dit in zijnen naam doen. Ook meent hij dat de openbaarmaking van dit bewijs eener regt christelijke gezindheid (zonder namen te noemen), anderen tot dergelijke milddadigheid kan opwekken:

"Wel-Eerw. Heer!

"Voor een tijd las ik in den *Christelijken Album*, een stuk met opschrift:—'De Armen,' waarin de schrijver den toestand der armen in Europa beschrijft; onder anderen schrijft hij dat aldaar menig kind des avonds met hongerige maag moet gaan slapen, en hunne moeders vragen of zij dan morgen brood zullen krijgen? Ook meldt hij, ik herinner mij hier een allerliefst vijfjarig knaapje, dat, met deze vraag op de lipjes, zijne moeder, eene weduwe, die met mangelen de kost won, goeden nacht kuste. Gij moet bidden, zeide de moeder. Zal onze lieve Heer mij dan brood geven? vraagde hij aan zijne moeder, Ja zeker, jongen lief. Terstond knielde hij neder, en bad: Och! lieve Heer, geef ons morgen een stukje brood, ik heb zoo honger! Nu legde hij zich vol vertrouwen neder, en sliep weldra in. De Heer beschikte het alzoo, dat eer hij den volgenden morgen opstond, zijne moeder geld in huis had (om brood te koopen). Dit verhaal trof mij zoo dat ik mijn gemoed niet bedwingen kon, en dat ik met een diepen zucht dacht, och, Heer! ontferm U toch over zulke arme kinderen. Mijn verlangen was om iets aan zulke armen te kunnen doen, de zwarigheid kwam mij voor, hoe nu iets te doen aan zulke armen, die ver van mij verwijderd zijn? Eindelijk vond ik raad, en wel dat UEerw. zeker met zulke menschen in Europa bekend zijt; en dat wanneer ik een kleine som geld aan UEerw. tot dat einde gaf, UEerw. wel een middel vinden zult om hetzelve naar Schotland, Engeland, of Holland, aan eenen vertrouwden vriend te zenden, die in staat is om het aan zulke noodlijdenden uit te deelen, naar hunne behoeften; ik heb dan dit mijn geld hier op de plaats bij elkander verzameld, hetwelk ik hier ingesloten aan UEerw. overhandig, wetende dat UEerw. op de best mogelijke wijze daarmede zult handelen. Van mijne zijde bedoel ik niet anders daarmede, dan dat het een middel in de hand des Heeren zij, om eenige tranen van noodlijdende moeders en kinderen te droogen, en hunne harten in dankbaarheid tot den Heer te verheffen. Ik vertrouw dat de Heer, die de kleine penning der arme weduwe niet versmaad heeft, ook dit weinige niet versmaden zal, hoewel ik niet waardig ben de minste zijner dienstknechten genaamd te worden.—Verblijve, enz."

De booze mensch wandelt in avondnevelen, en de vallende nacht verdikt zich rondom hem tot tastbare duisternis; maar de godvruchtige mensch wandelt in morgennevelen, die nedervallen zoodra de zon opgaat.

Van Abel, den eersten door God geregtvaardigde en door de wereld gehaten geloovige, tot aan het einde der eeuwen, reist de kerk van Christus hemelwaarts tusschen de vervolgingen der wereld en de vertroostingen Gods.

AAN DE REDACTIE.

Daar de WE. HG. schrijver van "de Synode," een iegelijk uitnoodigt om zijne denkbeelden mede te deelen, over de waarschijnlijke punten van overweging der aanstaande Synode, zoo verstout ik mij om § 4 en 5, van bovengemeld artikel, welke, naar mij dunkt, niet zoo *con amore* zijn behandeld, als eenige anderen, nader toe te lichten.

Bederf der kerk, is de grondoorzaak, dat zulke punten, alsmede dat van § 6, over het doen van belijdenis, in de Synode zullen worden te berde gebragt. Dat het iets helpen zal om dat bederf te weren, geloof ik niet, daar de Zaligmaker zelfs vragend uitriep:—"Zal de Zoon des menschen nog geloof op aarde vinden bij zijne wederkomst?" Maar het past ieder Christen om te trachten, datgene te behouden, wat er nog is.

Het uitoefenen der kerkelijke tucht heeft nu alleen ten gevolge, het openbaar maken van bedekte vijanden des Heeren, welke gesteund worden, doordien bij eenige weldenkenden de vrees wordt opgewekt voor priesterheerschappij, dat dan ook iets is, waarvoor men met regt moet bevreesd zijn, bij de dure lessen, die de geschiedenis van het menschelijk geslacht, ons daaromtrent aanbiedt, en waaraan de geest des tijds,—bandelooze vrijheidszin,—nog meer voedsel geeft. Het beheerschen der gewetens, wordt door den Heer en zijne Apostelen ook strengelijk verboden.

Dat de eerbiedwaardige leden der Synode van Dordrecht, in 1618—19, niet bepaald hebben, dat de opzieners en overige leden des kerkeraads door de lidmaten zouden gekozen worden, schrijf ik toe aan de onmogelijkheid bij den mensch om zich in eens boven de algemeene denkwijze te verheffen, daar God zulks ook niet heeft gewild, gelijk de Zaligmaker ons leert in de verklaring van de wet der Echtscheiding door Mozes uitgevaardigd op Gods last (Math. xix).

Eene geheele verandering in de tegenwoordige wijze van kiezen, zoude mij dus ook uiterst schadelijk voorkomen, en de vreesselijke gevolgen opleveren, welke de geleerde schrijver, en ieder opregt Christen voorziet, van onwaardigen als kerkeraadsleden te hebben. Ik zoude dus eenen tusschenweg aanraden en wel dezen:—

Laat de breede kerkeraad eene lijst opmaken van een zeker aantal personen welke hij tot de betrekking van Ouderling en Diaken voorstelt. Stel, bijvoorbeeld, een Ouderling en twee Diakenen voor ieder honderdtal mannelijke ledematen der gemeente. Die zullen toch wel te vinden zijn. Laten de stemgeregtigden daaruit kiezen. Plaatselijkheden kunnen hierbij in acht genomen worden. Deze namen worden gedrukt, op zestiende gedeeltens van een vel schrijfpapier, en ieder briefje afzonderlijk voorzien van een doorloopend nummer. De kosten zullen, dunkt mij, niet groot zijn en minder bedragen dan wanneer zij geschreven moesten worden. Ieder stemgeregtigde heeft dan slechts de namen door te slaan, van diegenen, die hem minder verkieslijk voorkomen. Daarop doet hij zijn briefje in de bus. Is de stemming afgeloopen, dan wordt de bus geopend. De nommers en namen afgelezen en aangeteekend zoodat ieder zich kan overtuigen dat er geen vergissing met zijn briefje heeft plaats gehad.

De zwarigheid in het uitoefenen der kerkelijke tucht, door algemeen bederf, maakt de bepaling van stemgeregtigden moeijelijk. Mij dunkt, dat geheel verwerpelijk is het aanteekenen der communicanten; dit is niet alleen te Roomsch en dus geweten beheerschend, maar onregtvaardig. De trotsche Farizeër durft naderen, terwijl de boetvaardige Tollenaar van verre blijft staan. Zeker is het geloof niet sterk bij den laatsten, maar let op de woorden van den Apostel Paulus (Rom. xiv. en xv.), en vooral op die van onzen Heer (Math. xviii. 10, en Math. xii. 20).

Daar deze eeuw de geldeeuw wordt genaamd, en met regt, dewijl velen den Mammon liefhebben en God haten; de groote menigte het onmogelijke wil, God en den Mammon wil dienen, en slechts weinigen, zoo eenigen, aan den Mammon niet offeren, zoo zoude ik wenschen bepaald te zien, dat ieder lidmaat, die zijne plaats, en zoo hij een huisgezin heeft, die van zijne huisgenooten, welke lidmaat zijn, betaalt, regt heeft om te stemmen, in evenredigheid der zitplaatsen die hij betaalt. Ik heb hier gezegd van alle lidmaten in zijn huisgezin, omdat het voor iemand niet genoeg is, voor zichzelven te zorgen, maar hij ook verantwoordelijk is voor de zijnen, en moet zeggen als Jozua (kap. xxiv. 15):—"Ik en mijn huis, wij

zullen den Heere dienen." Men zal misschien aanmerken, dat de rijken dan alleen de stemmers zullen zijn. Ik zoude eer denken, de armen alleen of minstens voornamelijk, want vele rijken betalen hunne zitplaatsen niet. Die zoo arm zijn dat zij geene zitplaatsen kunnen betalen, behoeven zulks slechts aan den kerkeraad ter beoordeeling te onderwerpen, welke hun dan zeker zitplaatsen zal aanwijzen, en het stemregt geven, in achtnemende het voorschrift des Heeren, in den brief van Jacobus, hoofdstuk ii.

Een ander bezwaar zoude door partijzucht kunnen ontstaan, in kerken die te klein zijn voor de gemeente, en wel dat eene partij zich van de zitplaatsen meester maakte, die plaatsen niet gebruikte en dus anderen verhinderde. Dit kan, dunkt mij, daardoor verholpen worden, dat men vaststelt, dat de plaatsen welke bij den aanvang van het derde gelui niet bezet zijn, beschouwd worden als vrij. Ik wilde wel zeggen tweede gelui, want ik stem met Vader Hinlopen in, dat het lezen van Gods Woord het voornaamste deel der godsdienstoefening is, daar God en geen mensch tot de gemeente spreekt, wat nu meest voor banken en stoelen plaats heeft, en zeer onstichtelijk voor hen, die Gods Woord wenschen te hooren, door gedurige aankomsten en veelvuldig gepraat; maar "van wege de hardigheid uwer harten," zegt de Heer; en daarom zeg ik ook met het einde van het tweede gelui. Voorts kon de kerkeraad in zulk een onwaarschijnlijk geval, den aanzoekers, die daardoor verstoken waren van zitplaatsen, het stemregt geven.

Zet voorts een merkbaar teeken op iedere stoel en plaats die niet verhuurd is. Dit heeft wel op sommige plaatsen geene uitwerking meer, maar zoo zal het niet overal zijn.

Daar de kerkeraad dan geragsteund is door een zeker getal kiezers, zullen zij beter de tucht handhaven, minder beschroomd zijn om aan onwaardigen attesten te weigeren, niet zoo de hand ligten met aannemen en naauwkeuriger overwegen, wie den onderstand der gemeente verdient, volgens 1 Tim. v. Kinderen zullen zij aanzetten om hunne ouders te eeren, zoo als de Apostel en de Zaligmaker ons leert.

De vrees van daardoor lidmaten te verliezen is wereldsch. Een klein rein kuddeke, is beter dan eene talrijke kudde waaronder vele schurfachtigen zijn, waarbij de zwavel niet meer helpt.

LIDMAAT.

AAN W. R.—OVER DE SYNODE.

Waarde Broeder!—Gij verdient den dank van de vrienden der kerk, voor uwe mededeelingen in de jongste nommers van *De Kerkbode*, omtrent de aanstaande Synodale Vergadering. Ik wensch mede te werken ter voorbereiding van de kerk voor die bijeenkomst, door enkele aanmerkingen op uwe te korte aanteekeningen te doen volgen.

De Kweekschool moet dadelijk tot stand komen. Deze overtuiging wordt gedeeld door niet weinige leden der kerk. Indien de Synode ook die overtuiging heeft, zal zij zulke stappen nemen als de gemeenten tot het besef brengen zullen. Nu komt er eindelijk iets van de zaak: nu is het tijd dat wij de handen openen. Als men echter nadenkt over het belang van eene goede keus van de eerste Professoren, dan mogen de doordenkende vrienden der zaak wel inzien hoe noodig het is, dat de Heer ons hierin leide. Welligt blijkt het nog van achteren, dat onze bittere teleurstelling met de beroepingen uit Holland een zegen is.

De Constitutie der Synode, is zoo dikwijls al ter sprake geweest, en is nu zoo ingewikkeld een vraagstuk geworden, dat ik hierover niet uitweiden wil. Het is te hopen dat de wensch in de correspondentie van *Elpis*, No. 1, uitgesproken, aanleiding zal geven tot eene dergelijke behandeling der zaak in No. 2, en wel voor dat de Synode bijeenkomt.

Een algemeen Fonds voor het onderhoud van predikanten, die geen traktement van 's lands kas trekken, is eene zaak die veel vóór zich, doch *thans* welligt meer tegen zich heeft. Ik durf mij niet vleijen met de verwachting dat alle nieuwe gemeenten volle traktementen van het Gouvernement ontvangen zullen; maar evenmin is het bij mij uitgemaakt, dat wij van deze zijde hoegenaamd *niets* verwachten moeten. Maar veronderstel het ergste, te weten, dat het Gouvernement geene verdere toelagen wil geven, dan blijft het eene vraag, of het tijd is een zoodanig centraal fonds bijeen te brengen. Ik houd mij verzekerd dat de meeste nieuwe gemeenten niet zoo behoeftig zijn als men denkt. Onze kerk moet maar de

kunst leeren van te collecteren, en hare ledematen oefenen in de kunst van te geven: geene van beide verstaan wij nog. Denk aan Engeland, Schotland, Amerika. Zal menige gemeente niet gestijfd worden in hare traagheid, en de predikanten, die geen vast tractement hebben, zich gerust overgeven aan eene valsche schaamte om te vragen, zoodra het berigt uitgaat: Er is een algemeen fonds voor arme gemeenten? Daarenboven, de markt is thans slecht voorzien van predikanten, dit artikel schaarsch, dus laat eene gemeente, die zich voorzien wil, hare krachten inspannen om er voor te betalen. Men brenge, waar er kans is, een kapitaal bijeen, gelijk ons berigt is voor een tijd van Middelburg, om uit de jaarlijksche renten den leeraar te onderhouden. Is dit niet met eens doenlijk, men ga te werk gelijk te Robertson, of op eene andere wijze. Over een tijd, als de gemeenten nog meer verdeeld zijn en er een voorraad predikanten is, dan zullen wij ons best doen om eene kleine, arme gemeente broederlijk te ondersteunen. Daarbij geef ik u in overweging, of het niet goed ware om voor een tijd ten minste op te houden met het sanctioneeren van nieuwe gemeenten, tenzij men aan de Ringen of de Synodale Commissie eenig waarborg wil geven dat men genegen en in staat is een predikant te onderhouden?

Geheel ben ik het met u eens, dat het tijd is om de gemeenten aan het verstand te brengen, dat £200 geen voldoende salaris is. Men denke aan de meerdere liberaliteit van den Vrijen Staat, waar men £250 's jaars betaalt. Me dunkt de predikanten in de kolonie verdienen even goed deze bezoldiging als over de Oranje Rivier.

Tegen ***het kiezen der Kerkeraadsleden door de geheele gemeente,*** opper ik met bescheidenheid enkele bezwaren. 1—"De geest der tegenwoordige dagen," welke deze verandering eischt, is een geest dien men meer beteugelen dan aanmoedigen moet. 2.—De gemeenten over het algemeen zijn te vrede met de tegenwoordige inrigting. Wij zullen onze handen vol genoeg hebben met veranderingen van allerlei soort: laat ons in vredes naam hier een weinig bij het oude blijven. 3.—Uit uw eigen schrijven blijkt het verschil tusschen onze tegenwoordige soort van ledematen (helaas!) en die van de Apostolische kerk. Eer gij dus deze verandering invoert, moet gij ons eenig waarborg geven voor de bekwaamheid der kiezers om zich van hunnen nieuwen pligt te kwijten. 4.—Ik schrik voor al de kuiperijen en onderhandsche streken waarmede de jaarlijksche kiezingen van Ouderlingen en Diakenen in sommige gemeenten, waar "de geest der tegenwoordige dagen" het meest heerscht, gepaard zullen gaan. Besluit men dan om kerkeraadsleden door de ledematen te doen kiezen, zoo zult gij noodzakelijk, om het gevaar der jaarlijksche herhaling dier ongeregeldheden te ontwijken, uwe Ouderlingen en Diakenen niet voor twee of vier jaren moeten benoemen, maar voor hun leeftijd: dit is immers ook Apostolisch. Vraag:—Zullen onze nieuwe, door het algemeen gekozene kerkeraadsleden, gewillig zijn om hun leven lang de gemeente te dienen?

Uwe wenken omtrent *het aannemen van ledematen en het afgeven van attesten* brengen ons op een gebied, waar onze kerk groote behoefte heeft aan een klaarder besef van wat schriftmatig is. De maatstaf van het lidmaatschap moet zeker minder laag wezen dan thans; de kerkelijke tucht moet zeker wat naauwgezetter gehandhaafd worden. Wij moeten in het reine trachten te komen over de vraag: Wat zijn de vereischten tot het lidmaatschap? Een zeker ouderdom, eenige Bijbelkennis, en een onbesproken gedrag, maken bij ons uit de eenige vereischten. Vergelijk hiermede de vragen waarop onze nieuwe ledematen *ja* antwoorden bij hunne bevestiging. Zij verklaren dat zij van harte gelooven de leer des Evangelies waarin zij onderwezen zijn, en die zij beleden hebben. Dit beteekent toch niet alleen dat zij de Gereformeerde kerken in onderscheiding van de Roomsche en Luthersche omhelzen: hieronder zal wel verstaan worden dat zij het middelpunt dier leer, Jezus Christus, van harte aannemen als hun eenig deel in leven en sterven. Doe hun die vraag in deze woorden: Zijt gij een geloovige in den Heere Jezus?—en de meesten dergenen, die niet op verregaande wijze onkundig zijn omtrent de beteekenis der woorden, zullen eerder *neen* dan *ja* antwoorden. Waarlijk er moest voor de toelating tot het Avondmaal wat meerder arbeid besteed worden, aan de scharen die beloven een christelijk leven te voeren en de

zonde te verzaken. Zij moesten een tijd lang voor dat zij dien stap nemen met naauwlettende en liefderijke zorg gadegeslagen worden. Vergelijk bij onze praktijk in dit opzigt, het stelsel der Amerikanen en der Engelsche Dissenters, die van hunne aankomende lidmaten eenige bewijzen verlangen van ware gemoedsvernieuwing. Ik kan mij nog niet verklaren als geheel toegedaan aan dat stelsel: ik vrees dat als wij van ieder nieuw lidmaat het verhaal van een reeks van geestelijke bevindingen zouden verwachten, de reeds sterke zucht om vroom te praten op vreeselijke wijze zoude toenemen: ik zou bevreesd zijn voor den post van regter om te oordeelen wie bekeerd en wie onbekeerd is. En toch, met dit alles houde ik mij overtuigd, dat onze kerk behoefte heeft aan meer klare denkbeelden omtrent het lidmaatschap,—dat het ons hoogst nuttig zoude wezen, algemeen en van nabij bekend te worden met hetgeen andere christelijke kerkgenootschappen in dezen voor schrifmatig houden.—Omtrent het opzigt en de tucht de kerk, over hen die reeds erkend zijn als lidmaten, mag men wel hetzelfde zeggen als omtrent het lidmaat-worden. Voor een tijd heeft men hierover in de *Kerkbode* geschreven. Het ware zeker niet kwaad om de onderwerpen ook in de Synode ter sprake te brengen, zoo niet om met eens nieuwe bepalingen te maken, dan toch om door vergelijking van denkwijzen te doen uitkomen, hoe het thans gesteld is en hoe het wezen moest.

In een volgend schrijven (D.V.), nog iets over de andere door u aangeroerde onderwerpen.—Verblijve, enz.,

E. A.

27 Julij, 1857.

In dat land zal geen Kaïn meer zijn, die zijn broeder Abel vermoordt; in dat rijk geen Saul meer, die een David vervolgt; in die gemeente geen Judas meer die zijnen Heer verraadt; in dat huisgezin geen Esau meer, die Jacob haat; in deze feestzaal geen Ismaël meer, die tegen Izaäk opstaat. Daar is enkel een volk van vrede, een rijk van vrede en eene eeuwigheid van vrede.

De groote hemelsche rustdag komt niet, voor dat al de werkdagen der wereld ten einde zijn.

DE SYNODE

(*Vervolg van bladz.* 251, *No.* 16.)

DAT KERKVISITATIE *plaatselijk en persoonlijk*, VAN TIJD TOT TIJD PLAATS HEBBE, DOOR AFGEVAARDIGDEN UIT DE RINGEN.

Dit onderwerp werd, in de jongste Synode, door den Kerkeraad van Fransche Hoek, en de Predikanten van Wijnberg en Burgersdorp ter tafel gebragt; de voorstellen daaromtrent zijn echter niet aangenomen; alleenlijk is er besloten "dat het den Ringen worde aanbevolen toe te zien, dat aan het doel van het tegenwoordig kerkelijk onderzoek beantwoord worde." Ik twijfel zeer of aan die aanbeveling eenig gevolg gegeven is; daardoor echter werd de aanneming der voorstellen omtrent eene persoonlijke en plaatselijke kerkvisitatie verschoven. Het komt mij voor van belang te zijn, dat deze zaak weder onder de aandacht der Synode gebragt worde. De Kerkvisitatie heeft toch op de voorgestelde wijze plaats in de Hervormde Kerken van Nederland en Schotland; en zou, naar mijn gevoelen, kon dezelve ingevoerd worden, van het grootste nut zijn voor de Gereformeerde Kerk in Zuid-Afrika. De Kerkvisitatie, die thans geschiedt, bestaande in het beantwoorden der vragen, voorkomende onder Art. 34 der Kerkelijke Bepalingen, beteekent bijkans niets. De vragen worden meestal, jaar na jaar, op dezelfde wijze beantwoord; en het oogmerk van het onderzoek wordt aldus niet, dan op eene ten minste zeer gebrekkige wijze, bereikt. In sommige kerkgenootschappen heeft men immers bisschoppen, en in andere, superintendenten, die de gemeenten, hunner zorge toevertrouwd, geregeld bezoeken, en, ter bevordering van derzelver welzijn naar omstandigheden handelen. In onze kerk vervult de Ringsvergadering de plaats van zoodanige Opzieners, en behoorde aldus, naar het gevoelen van velen, ter bevordering van den bloei der gemeenten, sommige van hare leden van tijd tot tijd af te vaardigen, ten einde naar den staat der gemeenten in persoon, en ter plaats zelve te vernemen.

Dit persoonlijk onderzoek geschiedt in Holland om het derde jaar, in de andere jaren geschiedt hetzelve schriftelijk. Het onderzoek wordt door eene Commissie van Klassikaal of Rings-Bestuur gehouden, in eene Kerkeraads Vergadering

waar alle leden tegenwoordig moeten zijn, en de lidmaten der gemeente ook het regt hebben te verschijnen. Verschillende vragen worden, bij zoodanige gelegenheid, gedaan omtrent den wandel en de ambtsbediening van Leeraren, Ouderlingen en Diakenen; de kerkeboeken worden naauwkeurig onderzocht, en aan de leden der gemeente, die iets voor te dragen hebben, wordt de gelegenheid gegeven zulks te doen. Zoo er klagten mogen zijn, of zwarigheden of geschillen van eenigen aard, tracht de Commissie van Onderzoek dezelve te vereffenen door broederlijke toespraak en raadgeving. Waar dit niet gelukt, en de Commissie het noodig acht, doet zij verslag van zulke gevallen aan het hoogere Kerkbestuur.

Door de Kerk van Schotland is er aanbevolen, dat bij zoodanige gelegenheid eene leerrede door den leeraar der gemeente gehouden worde, opdat de Commissie oordeele over de wijze waarop dit gedeelte zijner ambtsverrigtingen geschiedt. Dit heeft ook in Duitschland plaats, wanneer het onderzoek door eenen Superintendent geschiedt.

Bij zoodanige gelegenheden wordt er ook onderzoek gedaan naar den staat der kerkelijke gebouwen en goederen, kerkelijke inkomsten en uitgaven; en deze inrigting is in de genoemde landen bevonden uiterst heilzaam te zijn, in het bevorderen van de goede orde, en van den bloei der kerk in het algemeen.

De groote hinderpaal in den weg eener plaatselijke Kerkvisitatie in dit land, is de verre afstand waarop de kerken van elkander gelegen zijn, en dien ten gevolge de bezwaren verbonden aan het reizen van eene Commissie uit den Ring. Ik twijfel er echter niet aan of, wanneer de zaak door de leden onzer gemeenten eerst duidelijk begrepen werd, er eene groote bereidwilligheid zoude bevonden worden, zoodanige Commissie, in het bezoeken der gemeenten, behulpzaam te zijn. Ook worden de meeste gemeenten hoe langer hoe kleiner, en de afstand aldus van de eene naar de andere minder. Kerkeraden zouden, dunkt mij, wel willen zorgen voor het kosteloos vervoeren van zoodanige Commissie; terwijl zij, naar mijn gevoelen, gewis ondervinden zouden, dat zoodanige bezoekreizen voor de gemeenten, in alle opzigten, heilzaam zijn. De afgevaardigden der onderscheidene gemeenten, in de Synode vergaderd, zouden wel, wanneer de vergadering hare begeerte mogt te kennen geven, de voorgestelde inrigting in onze kerk in te voeren, derzelver gevoelens omtrent het vervoeren van zoodanige Commissien duidelijk te kennen geven. De Synode zou anders maatregelen kunnen nemen, om eenige bezwaren welke hieromtrent mogten ontstaan, te gemoet te komen, waar het Ringsressort, bij voorbeeld, zeer uitgebreid is, zou men kunnen bepalen, dat twee of meer Commissien benoemd worden. Hoe het ook zij, de zaak is waardig om nog eens in ernstige overweging genomen te worden.

Dit onderwerp is breedvoerig behandeld door eenen waardigen leeraar onzer kerk, die in haren bloei veel belang stelt, in de *Kerkbode*, No. 12, van 1852, waarhenen ik degenen, die wenschen met dit voorstel nader bekend te worden, verwijze.

W. R.

Swellendam, 4 Aug., 1857.

KERKNIEUWS.

(*Vervolg van bladz.* 254.)

Mij slechts bij mijne eigene statie bepalende, kan ik met genoegen zeggen, dat de bevolking 4,000 zielen sterk is. Wij hebben 20 ploegen en 40 wagens. Eenige *comfortable* huizen zijn gebouwd. Sommigen beginnen met Merino schapen te boeren. De inwoners dragen over het geheel Europésche kleederen. Twee winkels zijn er op de statie, wier eigenaars eene broodwinning uit den handel hebben. Ik moet ook erkennen dat de inboorlingen aangespoord worden door het voorbeeld der blanke bevolking op hunne grenzen. Veelwijverij wordt minder. Vrouwen, die verlaagd waren, herkrijgen haren stand. Tooverij wordt niet langer zoo algemeen geraadpleegd. De ceremonie der besnijdenis heeft men nagelaten, niet alleen onder de Christenen maar ook bij vele anderen op de statie. De uitgestrektheid van het goed dat er gedaan wordt ter bekeering, beschaving en geestelijke en tijdelijke verbetering der inboorlingen, door de Evangelie-prediking, het lezen der Heilige Schrift en door onze dagelijksche scholen, kan alleen naar waarde geschat worden door hen, die onze

statiën hebben bezocht, toen wij ze stichtten, en die dezelve nu zien. Doch wat is dit alles in vergelijking van hetgeen nog gedaan moet worden? Wat zijn acht of tien statien ter evangelizering en beschaving van omtrent 100,000 Basutos, over eene groote uitgestrektheid lands op de steilten en toppen van hooge bergen verspreid? Die heidenen, op eenen aanmerkelijken afstand van de statien, hoewel nu en dan door de zendelingen bezocht, blijven onkundig en onverschillig. Opdat ook zij mogen verbeterd en tot de kennis des Heeren gebragt worden, moeten zij eenen bestèndigen omgang met de zendelingen hebben, zij moeten hen dagelijks zien en hooren. Slechts dan zal de zendelings arbeid krachtdadig uitgevoerd worden. Slechts dan kunnen wij eenen overvloedigen oogst verwachten. Onze directeuren het gewigt dier waarheid verstaande, wenschen meer arbeiders onder de Basutos te zenden, en de zending, die zij zoo gunstig aangevangen hebben met kracht en ijver voort te zetten. Daartoe is het Zendings Instituut, dat in 1848 gesloten was, ten gevolge van de finantieele crisis van ons gènootschap verleden jaar weder geopend, en zijn er zeven jongelingen in opgenomen Na onze laatste berigten van Parijs, zou weder een zendeling, met Mr. Daumas, Frankrijk verleden maand verlaten, om ons ter hulp te komen. Doch nu ontstaat er eene moeijelijkheid. De £4,000 jaarlijks door het genootschap ingezameld, slechts voldoende zijnde om de reeds opgerigte statiën te onderhouden—waar kan men nu de additionele fondsen bijeen krijgen voor de bijkomende uitgaven, ten gevolge van de heropening van het Zendings Instituut, en uitzending van meer zendelingen? Onze directeuren, op den Heere vertrouwende, en zich herinnerende hoe gereedelijk gij hen uit hunne finantieele verlegenheid gered hebt, hebben ons verzocht deze belangrijke zaak ter uwer overweging voor te leggen. Wat gij voor den Heere moogt doen, zal Hij u honderdvoudig vergelden. Daarenboven, terwijl gij ernstig arbeidt voor de behoudenis van anderen, houd ik mij overtuigd, waarde Christen vrienden, dat gij zelven boven verwachting zult gezegend worden. Dat zij zoo!

Richmond.—Bij gelegenheid van de laatste Avondmaals viering deed onze leeraar aan de tegenwoordig zijnde oud en dienstdoende onderlingen de vraag, of het niet wenschelijk en noodzakelijk ware, dat, gelijk vroeger om droogte of andere redenen, zoo ook thans, hoe eerder zoo liever een buitengewoon Biddag onder ons worde bepaald, om de uitstorting van den Heiligen Geest over Christus Kerk en onze gemeente? Deze wenk was genoeg, en eenparig werd besloten Donderdag den 23sten Julij daartoe af te zonderen. Op dien dag heeft zulks dan ook op dit dorp en de verschillende bidplaatsen in de gemeente plaats gehad, en tot roem van Gods genade, zijn de vruchten niet achtergebleven. Onze leeraar predikte over Ps. lxxxv: 7, hebbende den vorigen Zondag gehandeld over Joël i: 14, en den volgenden over 1 Thess. v: 19.

Napier.—Op Woensdag, den 19den Augustus, zal, zoo de Heere wil, het kerkgebouw der Gereformeerde gemeente alhier, dat met eenen nieuwen vleugel is vergroot geworden, den Heere weder plegtig toegewijd worden. Men verwacht, dat, benevens den leeraar der gemeente de Wel-Eerw. Heeren Robertson, Brink en Albertijn aan die plegtigheid deel nemen zullen.

Britsch en Buitenlandsch Bijbel Genootschap.

Ontvangen van het Worcester Tak Genootschap:—

Vrije Contributien, ...	£ 0	7	0
Verkoop Rekening. ...	13	0	0
	£20	0	0

George Morgan,

Secretaris van het Z. A. Hulp Bijbelgenootschap.

Kaapstad, 14 Augustus, 1857.

Z. A. Christelijke Boekvereeniging.

1857.

Aug. 7.—Ontvangen van een Lid, Kaapstad, ...	£ 0	7	6
Van W. A. Steede, Wagenmakers Kraal, voor Boeken.	0	16	0

J. D. Marquard,

Penningmeester.

9, Kasteelstraat, 14 Aug., 1857.

[OFFICIEEL.]

De B.B. Kerkeraden ontvangen bij dezen eene opgaaf van de

GEREDIGEERDE BESCHRIJVINGSPUNTEN

VOOR DE

ALGEMEENE VERGADERING DER NEDERDUITSCHE GEREFORMEERDE KERK,

WELKE GEHOUDEN ZAL WORDEN

(D. V.)

OP DEN 13DEN OCTOBER 1857 EN VOLGENDE DAGEN.

I.—DE KERK.

HARE ROEPING—VERPLIGTING—STOFFELIJKE MIDDELEN.

1. Evangelizatie der Transvaalsche Emigranten.

Leeraar van Pietermaritzburg.

2. Inlijving van andere Presbyteriaansche Kerken in Zuid-Afrika.

Leeraar van Pietermaritzburg.

3. De Synode berame middelen om in het kerkjaar van 1857—58, eene naauwkeurige opgaaf te verkrijgen van het zielental, dat binnen deze kolonie tot de Gereformeerde Kerk behoort.

Kerkeraad van Calvinia.

4. Dat er bepaald worde welke Leeraars van andere Gezindheden men vrijheid zal hebben tot de kansels onzer Kerk toe te laten, ten einde voor onze Gemeenten te prediken.

Kerkeraad van Swellendam.

5. Binnen zes maanden na afloop der Synodale Vergadering, worden door Afgevaardigden der Synode, al de Gemeenten, die tot ons Kerkgenootschap behooren, bezocht, ten einde ernstiglijk te worden opgewekt tot ijverige medewerking in het ten uitvoer brengen der synodale plannen, welke den bloei onzer Kerk en van het Godsrijk in het algemeen bedoelen.

Kerkeraad van Calvinia.

6. Dat verdere maatregelen genomen worden om de Christelijke Godsdienst onder de Onchristenen, zoo wel binnen als buiten de grenzen onzer Kerk te verbreiden.

Predikant van Swellendam.

7. Die Gemeenten, die van het Gouvernement geen toelaag ontvangen tot onderhoud van eenen Leeraar, worden door de Synode opgewekt zekere middelen daartoe te vinden.

Predikant van Calvinia.

8a. Dat in overweging genomen worde, de wenschelijkheid van de oprigting van een Algemeen Fonds, ten einde Salarissen te helpen bijdragen voor Gemeenten, die geene Tractementen uit 's lands Kas ontvangen, en hare eigen Leeraars niet onderhouden kunnen.

Ring van Graaff-Reinet.

8[b]. Dat maatregelen beraamd worden, waardoor zoo wel in Gemeenten, die bijstand van den Staat genieten, als anderzins, Leeraars onzer Kerk een genoegzaam bestaan mogen hebben.

Predikant van Swellendam.

8[c]. Dat de Synode de Gemeenten opmerkzaam make op het ongenoegzame van £200 's jaars, *in den tegenwoordigen tijd,* voor het salaris van den Predikant.

Kerkeraad van Fauresmith.

9. Eene bepaling, dat Gemeente-leden, zonder bezwaar van hunne eigen Kerkkas, hunne Afgevaardigden naar Hoogere Kerkvergaderingen te gemoet komen zullen in hunne reiskosten, waar de toelagen uit het Synodale Fonds ontoereikend zijn.

Ring van Graaff-Reinet en Kerkeraad van Victoria.

KERKELIJK REGT.

10. Mogt het gebeuren, dat eenig Lid der Gemeente of eenig Kerkelijk Ligchaam, ondanks den waarborg gegeven in Ordonnantie No. 7, 1843, pag. 9 (geplaatst voor onze Kerkelijke Wetten), regterlijk worde vervolgd, en daardoor kome schade te lijden, dat dan de zaak der vervolgden, als "Zaak der Kerk" worde beschouwd, en dat langs eenen door de Synode te bepalen weg, de geledene schade hem zoo veel mogelijk worde vergoed.

Kerkeraad van Calvinia.

11. Als hoedanig moet het gedrag beschouwd worden van een Lid der Gemeente, dat, met voorbijgaan der Hoogere Kerkbesturen, zich bij den wereldlijken Regter beklaagt over eene kerkelijke handeling of kerkelijk besluit van een Lager Kerkbestuur; en hoedanig moet met zoodanig Lid worden gehandeld?

Kerkeraad van Calvinia.

12. Verzoek van den Oud-ouderling M. J. Weeber om terugbetaling van de door hem betaalde geldsom, in zijne betrekking als Ouderling geïncurreerd in een procès in appèl gebragt voor het Hooge Geregtshof.

13[a]. Daar het nergens blijkt, dat de uitspraak der Synode in eenige zaak, die zonder beroep voor dezelve gebragt wordt, beslissend is, zoo wordt er bij Art. 14 gevoegd: "Zoo mede, die zonder beroep voor dezelve behandeld of afgedaan zijn."

Kerkeraad van Wijnberg.

13[b]. Dat er eene bepaling worde gemaakt, welke graden van bloedverwantschap in het huwelijk verboden zijn.

Ring van Transgariep.

KERK EN STAAT.

14. Kennisgeving omtrent de vertegenwoordiging der Gereformeerde Kerk bij den Staat en voorstel, dat de Synode daaromtrent bepaling make.

Synodale Commissie.

II.—TERRITORIAAL.

1. De Synode opmerkzaam te maken op den titel van den Bisschop der Episcopale Kerk te Natal.

Ring van Transgariep.

2. De toestand der Nederduitsche Gereformeerde Kerk te Natal en in den Vrijstaat, tegen over de Regering.

Ring van Transgariep.

III.—SYNODAAL.

SYNODALE VERGADERING.—SYNODALE COMMISSIE.

A.—1. Kennisgeving van den Ring aan de Synode van deszelfs gevoelen over de in de *Kerkbode*, D. VIII, No. 12, bl. 191, *officieel* medegedeelde voorstellen, betrekkelijk de Constitutie der Synode, dat namelijk die zaak niet voor de vergadering gebragt is, in overeenstemming met het besluit der Synode daaromtrent (*Acta Syn.* 1852, *bl.* 50), en dat de vergadering, zonder een beredeneerd plan, haar gevoelen over de bovengemelde en in de Vergadering van 1856 ter tafel gebragte voorstellen niet uitbrengen kan.

Ring van Kaapstad.

2. Dat de Synode besta uit Afgevaardigden van elken Ring, het getal der Afgevaardigden te bepalen naar de uitgestrektheid der Ringen, en dat de Synode om het tweede of derde jaar zamenkome.

Ring van Graaff-Reinet.

3. Dat in de zamenstelling en tijd der Vergadering der Synode geene verandering worde gemaakt, maar de Synodale Commissie, benevens de Officieele Leden, besta uit één Predikant en één Ouderling, jaarlijks door elken Ring te worden afgevaardigd.

Ring van Swellendam.

4. Dat elke Gemeente in de Synode vertegenwoordigd worde door slechts één Lid, den Leeraar der Gemeente en eenen Ouderling of Oud-ouderling beurtelings.

Predikant van Pietermaritzburg.

5. Dat de tijd tot het houden van Rings- en Synodaalvergaderingen worde veranderd, en de maand Januarij of Februarij daartoe te bepalen.

Kerkeraad van Riversdale.

6. Dat de Synode ook elders, dan in de Kaapstad vergaderen zal.

Ring van Graaff-Reinet.

7. Er zij eene wisseling in de Vergaderplaats der Synode; en hare volgende vergadering hebbe plaats te Graaff-Reinet.

Predikant van Calvinia.

8. De Synode besluite, dat voortaan hare tezamenkomst, door eenen algemeenen door de Kerk gehouden biddag worde voorafgegaan en bepale wanneer die biddag te houden zij.

Predikant van Calvinia.

9. De zittingen der Synodale en Ringsvergaderingen met het Bijbellezen zoo wel als met het Gebed te openen.

Predikant van Pietermaritzburg.

B.—1. Geene zaken in de Synodale Commissie te behandelen tenzij twee maanden voor hare zitting kennisgeving zal zijn geschied.

Synodale Commissie, 1853, *bl.* 26.

2. Dat er twee Synodale Commissiën worden aangesteld, eene voor het Westelijke en eene voor het Noordelijke gedeelte onzer kerk.

3. De Præses en Scriba der Synode nemen de betrekking van Præses en Scriba waar in die Synodale Commissie onder welke de Ring sorteert, waartoe zij behooren, en de Synode benoeme den Præses en Scriba voor de andere Synodale Commissie.

4. Elke Ring worde in de Synodale Commissie vertegenwoordigd door twee leden, die met hunne Secundi benoemd worden door de Synode.

5. Zij vergaderen jaarlijks, indien er bezigheden voor handen zijn, op eene *centrale* plaats, tenzij de aard der zaken hare tegenwoordigheid op eene bijzondere plaats vereischt.

6. Zij doen rapport van hare verrigtingen aan den Actuarius Synodi, die dezelve ter approbatie van de Synode voorlegt.

7. Waar het in het belang der kerk in het algemeen noodzakelijk is, dat zij vereenigd werken, doen zij door den Actuarius Synodi voorstellen aan elkanderen, of deelen zij hare besluiten wederzijds mede.

Predikant van Wijnberg.

IV.—RINGSBESTUUR.

1. Dat de naam "Ring" veranderd worde in "Classikaal."

Predikant van Wijnberg.

2. Dat het honorarium aan de Scribas en Quæstors der Ringen worde verhoogd, uit hoofde van de moeijelijkheden en veelvuldige werkzaamheden aan het ambt verbonden.

Ring van Swellendam, 1855.

3. De Synode bevele aan, dat daags na den afloop eener Ringsvergadering, ter plaatse, waar die vergadering was gehouden, eene openbare bijeenkomst plaats hebbe, van de leden des Rings en de leden der Gemeente, ten einde op gepaste wijze bij de laatsten eene ijverige belangstelling in alles, wat onzer kerk ter harte moet gaan, op te wekken en aan te bevelen.

Predikant van Calvinia.

4. Dat in elken Ring drie of vier naburige Predikanten eenen kleineren Ring zullen vormen, welke om de drie maanden bij gelegenheid der Avondmaalsviering beurtelings op iedere der respectieve plaatsen, waar de Kerken staan, zal bijeenkomen. Aan dezen kleineren Ring kon opgedragen worden, de Kerkelijke Visitatie der Kerk waar de Vergadering gehouden wordt.

Kerkeraad van Oudtshoorn.

5. Dat het District George tot een' afzonderlingen Ring worde afgezonderd, zoo dat instede—volgens Art. 25 der Kerkelijke Wetten, van zeven Ringen, in vervolg acht Ringen zullen bestaan.

Kerkeraad ven George.

6. Het District van George in een afzonderlijken Ring te formeren, en tot welken Ring alsdan zullen behooren de Gemeenten van Georgestad, Mosselbaai, Oudtshoorn, Knijsna, en Calitzdorp.

Kerkeraden van Mosselbaai, Knijsna en Oudtshoorn.

7. Dat de Synode de Kerk van "Wellington" weder onder den Ring van Kaapstad plaatse.

Kerkeraad van Wellington.

8 Dat een afzonderlinge Ring worde opgerigt voor Natal,—of *vooreerst* eene Speciale Rings Commissie voor dat gewest worde aangesteld.

Predikant van Pietermaritzburg.

9ᵃ. Verzoek van C. G. van Wijk en eenige anderen, die tot de Gemeente van Hanover werden ingetrokken, om tot de gemeente van Richmond te mogen blijven behooren.

9ᵇ. Verzoek van P. J. Pienaar, H. S. Pienaar, D. J. Pienaar, J. W. Stevens, W. Liebenberg en P. J- van der Merwe, om onder de Gemeente van Richmond te mogen blijven sorteren.

9ᶜ. Verzoek van J. H. Cloete, dat zijne plaats moge behooren tot de Parochie van Midden Roggeveld.

10. Beroep van de Kaapstadsche Rings Commissie, op de aanstaande te houdene Synode in de zaak der afscheiding van Villiersdorp van Franschhoek, en in de gehoudene handelwijze des Kerkeraads van Worcester.

Namens Rings Commissie van de Kaapstad, P. N. Ham.

11. Appèl van N. G. Vos, tegen de uitspraak van den Kaapstadschen Ring, ten opzigte van zijne klagte over den Kerkeraad van Stellenbosch.—(NB.—Wegens gebrek aan een quorum in de Synodale Commissie niet overwogen.)

12. Appèl van J. C. Faure, Sen., P. Marais, Jac. du Toit, Sen., en G. du Toit, over de uitwijzing des Kaapstadschen Rings ten opzigte hunner klagte over het besluit des Kerkenraads te Stellenbosch, waarbij verklaard is geworden, dat N. G. Vos, niet verkiesbaar is tot Ouderling der Kerk.—(NB.—Als No. 11).

13. Bezwaar over de handelwijze van den Tulbagschen Ring, die geweigerd heeft onderzoek te doen naar eene klagte van onzedelijkheid.

Synodale Commissie, 1855.

14. Klagte tegen den Ring van Swellendam, van wege handelingen, als in strijd met de voorschriften onzer Kerkelijke Wetten en Bepalingen.

Kerkeraad van Ladysmith.

15. Klagte tegen den Scriba van den Swellendamschen Ring.

Kerkeraad van Ladysmith.

16. Verzoekschrift van F. B. le Roex en andere mans-lidmaten, ter bekoming van verlof om eene afzonderlijke gemeente gesticht te hebben aan Riebeeks Kasteel, en om revisie van het besluit van den Tulbagschen Ring.

17. Dat Kerkelijke Visitatie, van tijd tot tijd, *persoonlijk* en *plaatselijk* door eene Rings Commissie geschiede.

Kerkeraad van Swellendam.

V.—LEERAARSAMBT.

1. Verzoek van Eerw. R. J. Gregorowski, tot Leeraar onzer Kerk te worden aangenomen,—beroepen zijnde door de Gemeente te Melvill.

2. Verzoek van den Eerw. J. A. Stegmann, tot Leeraar onzer Kerk te worden aangenomen.—(N.B. Wegens gebrek aan een Quorum in de Synodale Commissie niet overwogen.)

3. Verzoek van den Theol. Cand. P. Huët, het examen af te leggen om tot het Leeraarsambt te worden toegelaten.

4. Er worde eene Commissie aangesteld om, staande de Synode, middelen te beramen tot het voorzien op een' ruimeren voet, dan tot dus ver heeft kunnen geschieden in het Godsdienstig Onderwijs der aankomende leden van ons Kerkgenootschap, en tevens in een bestendigen aanvoer van beroepbare Leeraars geëvenredigd in getal aan de jaarlijks toenemende behoefte der Nederduitsche Gereformeerde Kerk in de Kolonie.

Kerkeraad van de Kaapstad.

5. De noodzakelijkheid eener Wetsbepaling, waardoor Leeraren niet zullen gehouden zijn den H. Doop toe te dienen aan kinderen, spruitende uit huwelijken door Magistraats personen voltrokken aan plaatsen waar Predikanten zijn of Consulenten, voor en aleer die huwelijken kerkelijk zijn ingezegend.

Ring van Transgariep.

6. Verzoek dat eene Algemeene uitnoodiging geschiede aan de Leeraars der onderscheidene Gemeenten, ten einde iemand hunner te bewegen voor eenen bepaalden tijd het dienstwerk in de Gemeente Lijdenburg te verrigten.

Ring van Transgariep.

VI.—THEOLOGISCHE KWEEKSCHOOL.

1. De Synode kome tot zoodanig besluit, dat de Theologische Kweekschool zonder langer uitstel, in werking trede.

Kerkeraden van Calvinia en Swellendam.

2. Er worde door de Synode besloten, dat zoodra het getal Studenten in de Theologische Kweekschool tot eene zekere hoogte, zeg tot tien, zal zijn geklommen, een derde Professor zal worden aangesteld, te benoemen van uit de Gereformeerde Kerk in Noord Amerika of van elders.

Predikant van Calvinia.

3. Er worde door de Synode eene deputatie naar Europa en Amerika afgevaardigd, om de hulp der Protestantsche Kerkgenootschappen aldaar in te roepen, ter bijeenzameling eener geschikte Bibliotheek voor de Theologische Kweekschool.

Predikant van Calvinia.

4. De Synode stelle benevens de Commissie voor het Zendingwerk, ook eene Commissie voor de Theologische Kweekschool aan, en geve aan beide magt om naar eigene keuze, in elken Ring, een of meer officieele Correspondenten te hebben, aan wie de taak zij opgelegd op allerlei gepaste wijze in hunne respectieve Ringen, hulp en belangstelling voor deze zaken te gewinnen, en van hunne verrigtingen en bevindingen in dezen aan de genoemde Commissie jaarlijks verslag te doen.

Predikant van Calvinia.

VII.—ZENDINGWEZEN.—ZENDELINGEN.

1. Er geschiede een onderzoek naar de oorzaken waarom het Zendingwerk onzer kerk, ondanks gedane beloften, zoo zwak wordt ondersteund, en, om den ijver voor deze zaak aan te wakkeren, worde, *onder anderen*, besloten, eene Zendingstatie buiten onze grenzen, voor rekening en onder bestuur der Nederduitsche Gereformeerde Kerk in Zuid Afrika op te rigten.

Predikant van Calvinia.

2. Kennisgeving van L. Witsteijn van de redenen, waarom hij het Kerkgenootschap heeft verlaten.

3. Mededeeling van een schrijven der Conferentie van de Fransche Zendelingen.

Actuarius.

4. Art. 61, No. 2, Lit. C., worde opgehelderd.

Predikant van Calvinia.

VIII.—OPENBAAR—GODSDIENSTIG—ONDERWIJS.

1. De Synode brenge haar gevoelen uit over een voor ons land geschikt Openbaar Onderwijs, en zende een, overeenkomstig haar gevoelen opgemaakt verzoekschrift belangende deze zaak bij de aanstaande Parlements Vergadering te dezen lande in.

Predikant van Calvinia.

2. Er geschiede eene vernieuwde poging om een Instituut ter opleiding van Onderwijzers tot stand te brengen.

Predikant van Calvinia.

3. Briefwisseling van den Actuarius met den Kerkeraad van de Kaapstad over de benoeming en aanstelling van Godsdienstonderwijzer in het gevangen-, zieken- en verbeterhuis.

Actuarius.

4. Dat er eenparigheid zal plaats vinden in onze gemeenten ten aanzien van de Vragenboeken, welke door Leeraars en Catechiseermeesters gebruikt worden, ter voorbereiding van de candidaten voor het lidmaatschap, tot het afleggen van de belijdenis des geloofs.

Kerkeraad van Burgersdorp.

5. De Synode verklare de Heidelbergsche Catechismus en het "Korte Begrip" als de eenige leerboeken voor onze Gereformeerde Kerk.

Kerkeraad van Victoria.

"Korte Begrip" alleenlijk.

Kerkeraad van Colesberg.

6. Dat bepaald worde, welke vraagboeken in het geven van onderwijs tot het toelaten van lidmaten gebruikt moeten worden.

Kerkeraad van Swellendam.

7. Dat maatregelen genomen worden om de verspreiding van Christelijke boekwerken in al de gemeenten onzer kerk te helpen bevorderen.

Predikant van Swellendam.

IX.—KERKBESTUUR IN DE GEMEENTE.

OPENBARE EEREDIENST.—VACATUREN.

1 De benoeming van alle Kerkelijke Ambtenaren moet geschieden door de *volstrekte* meerderheid der tegenwoordig zijnde stemgeregtigden, in elke Kerkelijke Vergadering.

Predikant van den Wijnberg.

2. Art. 36, 11, dat bij de benoeming van Predikanten en Kerkeraadsleden de gecombineerde vergadering besta uit den Kerkeraad en de mansleden der gemeente, die den ouderdom van 25 jaren bereikt hebben, en tot het genot van hunne Kerkelijke voorregten geregtigd zijn.

N.B.—Indien bovenstaand voorstel aangenomen wordt, dan eene Commissie te benoemen om een Reglement op zoodanige kiezing te ontwerpen.

Kerkeraad van Wijnberg.

3. Dat voortaan niet alleen de Kerkeraadsleden, maar ook de predikanten door de leden der gemeente onder zekere wijzigingen gekozen zullen worden.

Kerkeraad van Franschehoek.

4. Eene nadere verklaring omtrent hetgeen in Art. 36, No. 12, vergeleken met hetgeen in No. 21 in de Noot wordt gezegd.

Ring van Transgariep.

5. Dat de zinsnede in Art. 36, 21, "doch vier jaren achtereen gediend hebbende, zal hij niet worden herkozen, ten ware hij ten minste één jaar hebbe gerust"—worde uitgelaten.

Kerkeraad van Riversdale.

6. Dat het volgende in plaats van Art. 36, § 7 en 9 der Kerkelijke Wetten worde gesteld :—

"Elke Kerkeraad heeft tot leden tweemaal zoo veel Ouderlingen en viermaal zooveel Diakenen, als er Predikanten, leden van den Kerkeraad zijn."

Kerkeraad van Kaapstad.

7. De Synode neme in overweging de Officieele mededeeling van den Actuarius Synodi betrekkelijk het salariëren van Consulenten, voorkomende in de *Kerkbode*, Deel VIII., No. 4, Bladz. 64.

Ring van Kaapstad.

8. Nieuwe opgerigte gemeenten worden slechts provisioneel erkend, tot dat zij minstens de helft van het tractement eens leeraars of op eene, den Ring, waaronder zij ressorteeren, bevredigende wijze, zullen hebben gewaarborgd, tot zoo lang zenden zij hare afgevaardigden naar de Rings- en Synodale Vergadering op hare eigene kosten.

Predikant van Calvinia.

9. Wetsbepaling dat de stukken, door Kerkeraden aan hoogere Vergaderingen ingezonden, door al de leden worden geteekend.

Synodale Commissie, 1853.

10. Bekendstelling in de Wetsbepalingen dat aan Kerkeraden het regt is toegekend om ten opzigte van voorlezers even zoo te handelen als in Art. 107 ten opzigte van kosters is bepaald.

Ring van Swellendam, 1856.

11. De Goede Vrijdag worde voortaan geheel en wel op de plegtigste wijze als een Christelijke feestdag gevierd, en wel bepaaldelijk door het houden van het Heilige Avondmaal.

Ring van Kaapstad.

12. Dat door de Predikanten een hoofdstuk uit den Bijbel worde voorgelezen bij de Openbare Godsdienstoefeningen.

Predikant van Pietermaritzburg.

13. Ieder Predikant bepale in overeenkomst met zijne Ouderlingen een uur in de week, wanneer ouders, die kinderen gedoopt willen hebben, zich bij hem melden kunnen, opdat hij in de gelegenheid zij hen op eene gepaste wijze over hunne ouderlijke pligten te onderhouden.

Kerkeraad van Fauresmith.

14. Dat Art. 50 dus worde veranderd:—

"Het wordt aan de onderscheidene Kerkeraden vrijgelaten om behalve des Zondags, bij de Openbare Godsdienst, ook gedurende de week, een uur op een bepaalden dag af te zonderen tot het toedienen van den Doop aan de kinderen van lidmaten der Kerk, die daarom mogten aanzoek doen.

Kerkeraad van Kaapstad.

15. Maatregelen worden genomen ter spoedige vervulling der menigvuldige vacaturen van Predikants plaatsen, en ter voorkoming van gebrek aan leeraars voor de toekomst.

Ring van Albanië, 1856.

X.—KERKELIJK OPZIGT EN TUCHT.

1. Dat de Synode overwege welke middelen door de onderscheidene Kerkelijke Vergaderingen dienen aangewend te worden, ten einde het kerkelijk opzigt meer naauwgezet plaats hebbe, en de kerkelijke tucht meer stipt gehandhaafd worde.

Kerkeraad van Burgersdorp.

2. Dat verdere bepalingen omtrent het verleenen van Kerkelijke Attesten gemaakt worden.

Kerkeraad van Swellendam.

3. Dat verdere bepalingen omtrent het aannemen van ledematen gemaakt worden.

Kerkeraad van Swellendam.

4. Dat jonge lieden, die Ledematen wenschen te worden, zich twee jaren vooraf zullen moeten melden als Catechisanten.

5. Dat de Synode middelen berame om opzigt te doen houden over den zedelijken en godsdienstigen toestand van hen, die zich in Europa tot het leeraarsambt onzer Kerk voorbereiden.

Predikant van Bloemfontein.

XI.—HERZIENING VAN WETTEN EN BEPALINGEN.

A. Verzoek om revisie der volgende besluiten der Synode van 1852.

1. Betrekkelijk het formulier gebed bij de opening en sluiting der Synodale Zittingen.

2. In opzigt tot de verklaring af te leggen door een' Leeraar van eene andere Afdeeling der Christenheid die tot de onze wenscht over te gaan.

Door Ds. SPIJKER, *Act. Syn.*, 1852, *p.* 122.

3. Intrekking van het Synodaal Besluit omtrent het Zendingwezen (blad. 87, No. 2). Anders aanstelling van een Lid voor de Commissie van het Zendingwezen, in plaats van Ds. Van der Lingen, die resigneert.

4. Het besluit der Synode van 1852 (bladz. 89, No. 2), te vernietigen, of ten uiterste alleen op de Gemeenten in het Onderveld toepasselijk te maken.

5. Afschaffing van het ambt van Zaakgelastigde ter ontbieding van Onderwijzers (bladz. 90); anders aanstelling van een Zaakgelastigde in de plaats van Ds. Van der Lingen, die resigneert.

Predikant van Paarl.

B. Revisie van Wets Artikelen:—

1. In Art. 10: 6, te roijeren, "præadviseert op alles."—(*En Kerkeraad van Wijnberg.*)

2. Art. 36: 11, te vermeerderen met inlassching der woorden: "*even zoo vele*" achter "*af te treden.*"

3. Art. 37, te vermeerderen met bijvoeging "*voor het godsdienstig onderwijs der gevangenen te zorgen.*"

4. In Art. 38, in te lasschen de woorden "*dag, maand en jaar.*"

5. Art. 42 te herzien.

6. In Art. 50, uit te laten "*betaling van geldsom.*"

7ª. Art. 62: 4, aldus te veranderen:—"*Het Examen wordt afgenomen door eene wegens de Synode te benoemene Commissie.*"

7ᵇ. Dat in Art. 63: *a.*) worde ingelascht het woord "Classikaal."

8. Art. 127, in te lasschen, "*of hunne vrouwen.*"

Actuarius Synodi.

9. Art. 19, No. 4, worde herzien.

10. Art. 210, do. do.

Predikant van Calvinia.

11. Dat Art. 17 en 12 gerevideerd worden.

Predikant vau Swellendam.

12. Art. 19, 4, het Synodaal besluit van 1847 omtrent het vroegere bepaalde in dit Artikel, worde vernietigd.

Kerkeraad van Wijnberg.

13. In Art. 99, de woorden "van eenige distinctie" weg te laten.

Predikant van Pietermaritzburg.

14. Art. 36: 15, 16 en 21 en Art. 120 te herzien.

Predikant van D'Urban.

15. Dat Art. 31ª worde gerevideerd en geëmendeerd.

Ring van Beaufort.

16. Bij Art. 5, worde gevoegd, "welke zaken bij eindelijke uitspraak, niet weder in haar geheel zouden kunnen gebragt worden."

17. Art. 7 duidelijk te bepalen: of zaken, die ter eerster instantie nog niet gediend hebben, voor de Algemeene Vergadering kunnen worden getrokken al dan niet.

18. Op Art. 10, No. 6 en 7, verandering of uitbreiding der bepalingen.

19. Art. 10, 9. De Algemeene Vergadering besluite van nu voortaan geene bepalingen te maken, die ingrijpen in het regt der gemeenten, of in het parochiale regt van Predikanten en van Kerkeraden, tenzij dat de voorstellen tot zulke bepalingen, vijf jaren lang bekend zijn geweest aan de gemeenten, en aan

hare overweging zijn aanbevolen, en ook dan niet anders, dan met algemeene temmen.

20. Art 10, No. 22. Het regt der Vergadering te worden beperkt.

21. Art. 19, No. 6. "Januarij" te worden vervangen door "eene der Lente of Herfst maanden."

22. Art. 37, No. 5, "te beoefenen" te veranderen.

23. Art. 113. "Alles wat tot het Burgerlijk Bestuur of Regtspleging behoort," te veranderen: "Alles wat uitsluitelijk of meer tot het Burgerlijke Bestuur of de Regtspleging behoort."

24. Art. 116, te vermeerderen, aldus: "Alles wat aandruischt tegen het Avondmaalsformulier, en al wat aanloopt tegen de beloften," enz.

25. Art. 127, in overeenstemming te brengen met Art. 10, No. 9, en Art. 124. Bepaal verder wat te doen indien de tucht moet uitgeoefend worden met opzigt tot een Lidmaat, of Kweekeling eener Gemeente, die beschuldigd wordt van iets berispelijks of strafbaars, dat te gelijk beleedigend of verongelijkend is voor al de leden van den Kerkeraad dier Gemeente. En aangezien, volgens dit Artikel (127), het ligt gebeuren kan, dat de predikant en andere leden, die bekwaam zijn om de handelingen te bestieren, "gedurende de behandeling der zaak moeten afwezig zijn," aan te wijzen, hoe de overige niet bekwame Kerkeraadsleden of Oud-kerkeraadsleden zich uit de moeijelijkheden redden moeten.

26. Art. 128. Wat, indien de getuigen Heidenen zijn of Mahomedanen?

27. Art. 166, No. 1. Weglating der woorden die op letter *d.*) volgen; of anders verandering aldus: "uitspraak (met kennisgeving aan de Synode) dat de predikant behoort afgezet te worden."

Predikant van Paarl.

XII.—VRAGEN.

1. Kan iemand nog als Lidmaat der Gereformeerde Kerk worden beschouwd die, zijn Attest verkregen hebbende, opzettelijk nalaat het in te leveren waar het behoort?

Ring van Swellendam, 1856.
Kerkeraad van Piketberg.

2. Heeft de Kerkeraad de magt om, zonder toestemming der Leeraars, besluiten te nemen die de vermeerdering hunner diensten ten gevolge kunnen hebben?—(Ter overweging uitgesteld bij de vorige Synode, XVIIIde Zitting.)

3. Vragen door A. J. van Wyk, Ouderling te Ceres, met toezending van zeker voorstel in den Kerkeraad gedaan, dat niet is opgeteekend:—

(1.) Is het voorstel van zoodanigen aard, dat het ter Vergadering van een Nederduitsch Gereformeerden Kerkeraad gedaan, en aangenomen mag worden?

(2.) Heeft de Voorzitter, die te gelijker tijd Scriba is, het regt, om, wanneer hij zich met een voorstel niet vereenigen kan, te weigeren zoodanig voorstel in de Notulen aan te teekenen?

(3.) Wat moet de Kerkeraad doen wanneer de Scriba weigert de Kerkelijke Notulen volgens de Kerkelijke Reglementen te houden.

Brief van 21 *July*, 1857.

4. Of een Leeraar der Nederduitsche Gereformeerde Kerk bevoegd is personen in het Huwelijk te bevestigen uit eene andere Gemeente komende, en die nog als Ledematen hunne betrekking op die andere Gemeente behouden?

Kerkeraad van Tulbagh.

5. Of het de goedkeuring der Synode wegdraagt, dat in de Gemeenten der Nederduitsch Gereformeerde Kerk, waar men dit begeert, de gekleurden in een afzonderlijk gebouw, echter onder het bestier en opzigt van den Kerkeraad, alle voorregten der Christelijke Godsdienst *afzonderlijk* genieten zullen.

Predikant van Tulbagh.

6. Of het Leeraren der Nederduitsche Gereformeerde Kerk vrijstaat, Heidenen of ongedoopten, na afkondiging van Huwelijks geboden, in het Huwelijk te bevestigen?

Predikant van Tulbagh.

7. Hoe te handelen zij met een lid der gemeente, niet verkeerende onder Censuur, dat kort voor het Avondmaal zich schuldig maakt aan wangedrag, en dat, na gewaarschuwd te zijn, zich niet wil onthouden van het Avondmaal.

Hierbij voorstel gevoegd: "dat aan den Leeraar magt worde verleend in overleg met eenen Ouderling, het Avondmaal aan zoodanig lid te weigeren, en zulks ter kennis van de eerste Kerkeraadsvergadering te brengen." *Ring van Transgariep.*

8. In welke betrekking staat de Kerk tot de gedoopte kinderen harer leden?

Ring van Transgariep.

9. Hoe is het met het vrij beroep in onze Kerk gesteld?

Kerkeraad van Victoria.

10. Wat te doen met ledematen, die in de gelegenheid zich bevinden om van de openbare genademiddelen gebruik te maken en zulks tegen alle vermaningen aan niet doen?

Kerkeraad van Victoria.

11. Heeft een Predikant vrijheid Joden, Heidenen of Mohamedanen in het huwelijk in te zegenen, zoo ja, kan het huwelijks formulier onzer kerk daarbij gebruikt worden?

Ring van Kaapstad.

12. Hoe lang moet iemand in een kerspel gewoond hebben om van de verpligting ontslagen te zijn om elders zijne geboden te laten afkondigen?

Ring van Kaapstad.

13. Hoeveel tijd moet er verloopen tusschen een eerste en tweede huwelijk?

Ring van Kaapstad.

14. Een lidmaat der gemeente, of ten minste een gedoopt persoon, verzoekt dat zijn aanstaand huwelijk met een ongedoopt persoon zal afgekondigd worden. Nu is het duidelijk, dat zulks niet geschieden kan volgens de Huwelijks Ordonnantie, aangemerkt de ongedoopte geen "christian name" heeft: Wat is nu het gebruik en wat oordeelt de Synode dat geschieden moet?

Ring van Kaapstad.

15. Maken Ledematen der Kerk, die geen acht geven op de waarschuwingen tegen het bijwonen van openbare wereldsche vermaken, zich onderhevig aan Kerkelijk Censuur, al dan niet?

Kerkeraad van Pietermaritzburg.

16. Hoe te handelen met Ledematen, die hun Huwelijk bij een ander Kerkgenootschap hebben laten inzegenen, daar zij elkander te na in den bloede verwant waren en die in de Gemeente blijven wonen?

Kerkeraad van Fauresmith.

17. Op welke voorwaarden Kerkelijke voorregten toegestaan kunnen worden aan Leden van andere Kerken, die hun verblijf in onze Gemeente hebben.

Kerkeraad van Fauresmith.

18. Welk Kerkelijk Ligchaam is bevoegd aan een Lid des Kerkeraads, zulks wenschende, zijn ontslag te geven?

Ring van Beaufort.

FINIS.

Quod Deus bene vertat!

A. FAURE,
Scriba.

Van de Sandt de Villiers & Co., Drukkers.

DE GEREFORMEERDE KERKBODE

IN ZUID AFRIKA.

DEEL IX.] ZATURDAG, AUGUSTUS 29, 1857. [No. 18.

HOOGMOED IS GEEN DEUGD.

Dienstvaardigheid is de weg tot eere; die het meest geacht wilde wezen moest het meeste werk doen, en die de meeste genade en grootste gaven ontvangen heeft, moet dezelve ten dienste van anderen besteden.

Dit is bewaarheid in den Apostel Paulus, die een dienaar werd van alle menschen, daar hij bezig was, opdat hij Christus eenigen mogte gewinnen, en zoodoende was hij de eerste, schoon hij zich zelven den minsten achtte van de Apostelen, jaminder dan den geringsten van al deheiligen.

Maar die de meeste is, of wezen wil, in de oogen van God, moet allermeest uitmunten in gemeenzaamheid en in nederigheid, en gereed zijn een dienaar te wezen; want Christus zeide: Matth xxiii, 12: „ Wie zich zelven verhoogen zal, die zal vernederd worden; en die zich zelven zal vernederen, die zal verhoogd worden." Wie zich zelven verhoogen zal boven zijne medechristenen, of mededienaars, door hooge gedachten van zich zelven te maken, op zijne gaven boven anderen ontvangen te roemen, of zich eer aan te matigen, die hem niet toekomt, zal vernederd worden door God of door menschen, of door beide; zij zullen verachtelijk worden bij de menschen en verwerpelijk in de oogen van God.

En wie zich zelven zal vernederen door geringe gedachten van zich zelven te vormen, en zich ootmoedig onder de menschen te gedragen, zal verhoogd worden, van God of van de menschen, of door beide, indien niet in deze, dan zeker in de toekomende wereld; en, waarlijk, zoodanige zedige lieden, worden met de meeste achting onder de menschen in het algemeen aangemerkt, God geeft den zoodanigen de meeste genade, en eindelijk de meeste heerlijkheid. Het is een gezegde, dat onze Heer meermalen geuit heeft, en het schijnt een spreekwoord geweest te zijn onder de Joden. In den Talmud wordt met dezelfde woorden als hier gezegd: „ Wie zich zelven zal vernederen, de heilige gelukzalige God zal hem verhoogen; en wie zich zelven zal verhoogen, de heilige gelukzalige God zal hem vernederen." Die zich door aandrijving van eene hoogmoedige gemoedsgesteldheid heerschzuchtig gedraagt, en over anderen den meester wil spelen, zal vernederd en beschaamd gemaakt worden, zoo wel hier als hiernamaals; maar die zich ootmoedig gedraagt, zal in het aangezigt van God en de menschen verheerlijkt worden. Christus schijnt door de herhaling van dit gezegde te kennen te geven, dat Hij daarmede mede niet alleen beoogt dezulken, die leeraars van anderen waren, maar al zijne discipelen zonder uitzondering, en het is onze opmerking waardig te bedenken, dat geen gezegde van onzen Heere zoo dikwijls herhaald is als dit, hetwelk ten minsten tienmalen bij de Evangelisten voorkomt, vergelijk, kap. xviii: 4, en xx: 26, 27, en xxiii: 10, 11; Mar. ix: 35, en x: 43, 44; Luk. xiv: 11, en xviii: 14, en xxii: 6; Joh. xiii: 14. J. C. S.

BRIEVEN UIT ROME.

(Vervolg van bladz. 265.)

ZESTIENDE BRIEF.

HENRI AAN EUGENIUS.

Rome, Mei, 1849.

Waarde Eugenius!

Ik bevind mij thans in eene door de Franschen belegerde stad. En had ik lust, om over politiek te schrijven, dan zou ik u fraaije dingen kunnen vertellen. Maar dat was mijn plan niet; ik heb niets met de politiek te maken; en daarom ook zal ik mij thans noch bij de belegering, noch bij de verdediging, noch bij de proclamaties, noch bij de volksbewegingen ophouden; al die dingen kunt gij bovendien in de dagbladen vinden. Dit alleen wil ik u zeggen, dat ik nog te Rome ben, wachtende op de komst van mijn dierbaren vriend Pasquali, die binnen weinige dagen te Rome terug komt van een reis die hij met de beide andere vrienden gemaakt heeft, om daarna naar Engeland te gaan, waarheen ik hen hoop te vergezellen.

In mijnen vorigen beloofde ik u een en ander omtrent mijne gevangenneming te zullen melden, en thans sta ik gereed om mijn belofte te vervullen.

Op Maandag na Paschen, den vijfden April, 's avonds omtrent 9 uur, traden twee mannen mijne kamer binnen. De een, een groot, sterk gebouwd mensch, bleef, nadat hij mijn deur gesloten had, een weinig op den achtergrond staan, terwijl de ander, tenger van gestalte, en van een ongunstig uiterlijk, mij met vele pligtplegingen naderde en zeide:

Mijnheer, is de abt J...... ?

Ja, zoo is mijn naam, antwoordde ik.

In dat geval, hernam hij, moet ik u verzoeken, mij wel te willen volgen, gij behoeft evenwel niet te vreezen, ik ben een wellevend mensch, 't zal zich goed schikken; het heilig Officie is barmhartig.

Toen ik het heilig Officie hoorde noemen, was het als of een nevel op mijn oogen viel, en begonnen mijne knieën te knikken, zoodat ik op een stoel nederzonk; een koud zweet overdekte mijn geheele ligchaam, en ofschoon die mijnheer met zijne vriendelijke toespraak voortging, hoorde ik niet dan eenige verwarde klanken.

Nadat intusschen eenige oogenblikken verstreken waren, zag ik den superior van het klooster bleek en bevend binnen treden. In naam van het heilig Officie werd hem geboden mijn kamer te verzegelen, en daarna zijn zegel af te geven, terwijl hij voor het H. Geregtshof verantwoordelijk gesteld werd voor elke verandering die er in mijne kamer en in mijne zaken komen mogt. Hierop namen de beide mannen mij ieder bij een arm, en mij met niet-gemeende vriendelijke woorden, bemoedigende, bragten zij mij uit mijne kamer. Toen dit geschied was, plaatste de superior het zegel van het klooster op de deur, en gaf het vervolgens aan den man die het woord gevoerd had. Hierop werd mij geboden in een koets te klimmen, die mij naar de plaats mijner bestemming brengen zou.

Toen wij in het rijtuig alleen waren, toonden mijne geleiders hunnen waren aard. In de plaats van de vleijende honigzoete woorden, die zij mij in de tegenwoordigheid van den superior hadden toegesproken, traden nu barbaarsche en laaghartige beschimping en hoon, waarvan ik evenwel nu maar liever zwijgen wil, daar het mij nog zeer doet, zoo dikwijls ik er aan denke. Hunne laagheden hadden echter ten gevolge, dat mijn gevoel van eigenwaarde zich verlevendigde en mijn goede moed zich verhief, en daar ik zag dat ik slechts een paar ellendige politiedienaars voor mij had, beantwoordde ik hunne laagheden met een verachtelijk stilwijgen.

Toen nu het rijtuig, aan de bestemde plaats gekomen, ophield, trad iemand van een wreed en ruw uiterlijk nader en opende het portier. Een mijner geleiders klom hierop uit het rijtuig, beval dat ook ik zulks zou doen, en stelde mij daarop in handen van dezen concierge, die mij met zijn ijzeren hand bij den arm greep en bij het licht eener lantaarn, in de gevangenis bragt.

Naauwelijks bevond ik mij hier, of een verbazend zwaarlijvige Dominikaan kwam tot mij, vergezeld door een priester die van papier en schrijfgereedschap voorzien was. Zij, die mij tot aan de gevangenis begeleid hadden, vertelden nu de geschiedenis mijner gevangenneming aan den priester, die dat opteekende, en gaven het zegel van het klooster, waarmede mijn kamer verzegeld geworden was, over; vervolgens ontkleedden zij mij geheel en al, ten einde te zien of ik ook iets bij mij, in mijn kleederen

had, dat voor de Inkwisitie belangrijk kon wezen. Zij ontnamen mij het weinigje geld dat ik bij mij had, evenzoo ook mijn pennemes, de koorden mijner schoenen, mijn das, mijn zakdoek, en mijne bretels. Daar ik dezen maatregel buitengewoon grof en barbaarsch vond, beklaagde ik mij daarover bij den hierbij tegenwoordig zijnden pater Dominikaan; maar deze zeide met eene gehuichelde zachtzinnigheid, dat alles mij terug gegeven zou worden, wanneer ik mij goed gedroeg, doch dat de liefde hem voor 't oogenblik verpligtte om mij alles te ontnemen wat mij een zelfmoord gemakkelijk zou kunnen maken.

Terwijl deze schandelijke dingen geschiedden, wierp ik een blik in het rond, en merkte op dat mijne gevangenis een klein vierkant, op een kloostercel gelijkend, vertrek was; in een van de hoeken zag ik een met stroo gevulden zak, in een anderen eene gemeene kruik en nog een ander noodzakelijk meubelstuk; verder nog een houten bankje en eene aan den muur vaststaande tafel. Toen men gereed was, wendde de Dominikaan zich naar den gevangenbewaarder, en zeide op deftigen toon tot hem:

Deze gevangene wordt u aanbevolen; gij zijt voor hem bij het H. Officie aansprakelijk.

Deze maakte hierop eene diepe buiging. Vervolgens gingen allen heen, en nadat mijne deur gesloten was, bleef ik alleen in mijne gevangenis.

Gij kunt ligt begrijpen, waarde Eugenius, dat het mij onmogelijk moet wezen, u den stroom van gewaarwordingen mede te deelen, die mij in dien oogenblik overstelpten. Ik herinner mij alleen dat een zwaar gewigt, gelijk een nachtmerrie op mijn hart drukte en mij verhinderde vrij adem te halen. Ik weet niet hoe langen tijd ik in dien toestand bleef, maar wat ik weet, is dat een verheven denkbeeld mij uit dien staat van verslagenheid ophief. Niet ik zocht in dien oogenblik God, maar God zocht mij op; en het woord des Evangelies kwam mij voor de aandacht: *dat Jezus gekomen was, om het Evangelie te brengen aan dn armen, om te genezen de verslagen en van harte, om de vrijheid te boodschappen aan de gevangenen, om vrij te maken al wie verdrukt zijn* (Luc. IV: 18, 19). Deze woorden waren als een balsem voor mijn hart, ik knielde neder, ik bad met mijn geheele hart, en stortte een stroom van tranen. Hierdoor gevoelde ik mij verlicht en getroost mijn strooleger opzoekende, wierp ik mij daarop neder, en sliep den geheelen nacht gerust.

Mijn gevangen-vertrek lag op het Oosten; een zonnestraal viel op mijn oogen, en ik ontwaakte. Maar o! hoe vreesselijk is dat ontwaken op den eersten morgen, in eene gevangenis. Dan gevoelt men eerst regt de waarde van de verloren vrijheid! Ik wilde mij een weinig vertreden; maar mijn vertrek was slechts drie schreden lang, en door mijn keeren en wederkeeren werd ik weldra zoo duizelig dat ik moest ophouden. Ik wilde mijn raam openzetten, ten einde een weinig versche lucht in te laten, maar het was boven mijn bereik. Ik wachtte met ongeduld den gevangenbewaarder, en ieder kwartier dat de klok van de St. Pieter aangaf, scheen mij eene eeuw toe;—ik hoorde niet het geringste geluid in het geheele gebouw, en het werd middag, zonder dat iets mij herinnerd had dat ik mij nog in het land der levenden bevond.

Verslagenheid, smart, eenzaamheid en honger, hadden mijne verbeelding zoo geschokt, dat ik meende hier opgesloten te zijn, ten einde den hongerdood te sterven. Eindelijk, nadat het middaguur op de St. Pieterskerk geslagen was, hoorde ik dat men in den gang met sleutels aankwam, vervolgens zag ik mijn deur opengaan, en den gevangen-bewaarder mijn vertrek met een bak binnenkomen; 't was mijn middigmaal. Een weinigje slechte soep in een tinnen schotel, daarbij drie oncen gekookt vleesch, en een brood van twaalf ons, ziedaar mijn geheel maal. Geen lepel of vork, geen mes of glas, geen bord of servet; al die dingen zouden voor gevangenen van de Inkwisitie maar weelde zijn.

De gevangenbewaarder plaatste mijn eten op de tafel en zeide:

Tot weêrziens! tot morgen!

En heengaande, liet hij mij weêr alleen.

Op die wijs gingen acht lange dagen voorbij, waarin ik niet anders zag dan het knorrig en afstootend gezigt van mijn oppasser. Op den achtsten dag verzocht ik om een van de eerwaarde paters inkwisiteurs te mogen spreken. Hierop begon deze onmensch te schateren van lagchen, en den spot met mijne vermetel-

heid, zoo als hij 't noemde, drijvende, zeide hij:

De vaders zijn geenszins de dienaren van de gevangenen; wanneeer de vaders u spreken willen, zullen zij u wel laten roepen; maar gij moogt u wel wachten hen te laten roepen.

Ik zeide hem nu de reden waarom ik een van de vaders wenschte te spreken; ik zeide dat ik om een ander vertrek verzoeken wilde, daar ik in den bedorven dampkring waarin ik mij nu bevond, haast geen adem halen kon, en dat ik tevens vragen wilde om eenige boeken, ten einde de zoo vervelende en zoo langdurende dagen door te komen.

Van verplaatsing, zeide hij hierop, behoeft gij niet te spreken, want alles is bezet; maar van boeken en andere gemakken kan ik u, zoo veel gij zulks verkiest, voorzien.

Ik wist niet hoe ik deze bereidwilligheid van mijn oppasser rijmen moest met zijn ruw uiterlijk en met hetgeen ik meermalen vernomen had aangaande de gestrengheid van de Inkwisitie.

Ik was verrast door dit voorstel; maar mijn oppasser helderde mij die bereidwilligheid op.

Denk niet, zeide hij, dat wij gevangenbewaarders zoo boos zijn, als men wel eens zegt, en dat de Inkwisitie zoo wreed is, als de booswichten haar nageven. De eerwaarde vaders mogen het lot van de gevangenen niet in het minste verzachten, omdat dit strijdig zou wezen met de regelen van het H. Geregtshof; maar zij stellen hierin hun vertrouwen op de gevangen-bewaarders, daar zij weten dat deze geschikte menschen zijn; en dezen verschaffen aan de gevangenen al wat hun aangenaam wezen kan, ofschoon zij zich hierbij natuurlijk altijd binnen zekere palen moeten houden. Derhalve, zoo besloot hij, hebt gij slechts te bevelen, en ik zal u verschaffen wat gij begeert, indien gij althans den eerwaarden vader notaris tevens gelast mij hiervoor van uw geld te betalen.

Hierop verzocht ik hem om twee dingen; het eerste, dat hij 's morgens mijn venster zou open zetten, het andere, dat hij mij eenige boeken verschaffen zou.

En inderdaad, de gevangen-bewaarder trad den volgenden morgen met een groot boek onder den arm, mijn vertrek binnen, en nadat hij ook mijn venster opengezet had; ging hij weêr heen. Ik gevoelde mij een geheel ander mensch, toen ik versche lucht mogt inademen; ik stond van mijn leger op, om het boek in te zien, maar, helaas! dat boek was het *legendenboek*. Ik zou het eerst wel hebben willen wegwerpen; maar de groote behoefte die ik aan eenige lektuur had, ten einde mijne treurige gedachten te verdrijven, deed het mij toch inzien. Weldra evenwel walgde het lezen van die apokryfe geschiedenissen mij zoo zeer, dat ik hem verzocht dit boek maar weêr mede te nemen en mij een Bijbel te verschaffen.

Een Bijbel! riep de oppasser, eene schrede achteruit gaande en twee groote oogen opslaande, met ontzetting uit. Een Bijbel! Meer zou niet noodig zijn om den duivel weêr in het Heilig Officie te brengen.

Om deze uitdrukking te verstaan, moet gij weten, dat onder de gevangenbewaarders van de Inkwisitie, zoo wel als onder het gemeene volk te Rome, eene overlevering, die door de priesters verspreid en onderhouden wordt, bestaat, volgens welke overlevering de gevangenen van het H. Officie, zij, namelijk, die om zuiver godsdienstige redenen gevangen gehouden werden, voortdurende en veelvuldige verkeering hebben met den duivel, die zich in de gedaante en in het gewaad van een abt in de gangen van de gevangenis vertoont. Daarom dan ook plaatsen de gevangen-bewaarders, menschen die bijzonder onkundig en bijgeloovig zijn, kruisen en heiligen-beeldtenissen op de muren der gangen en gevangenhokken, en trachten ieder boek, waaraan eenige ketterij kleeft, en dat volgens hunne meening de kracht hunner kruisen en beeldtenissen zou kunnen verlammen, uit de gevangenis verwijderd te houden. Hij bood mij dus in de plaats van den Bijbel romans en tooneelstukken aan, geschriften waarvan hij, zeide hij, een geheele bibliotheek ter mijner beschikking had. Ik nam dus andere boeken aan, mij aan zijne keus onderwerpende, maar met uitsluiting van romans en tooneelstukken, en hij bragt mij de *leerredenen van Segneri*.

Reeds was ik een maand in mijne gevangenis geweest, zonder iemand anders dan mijn oppasser te zien. Op zekeren morgen bragt deze mij de rekening mijner gemaakte onkosten. Zij bedroeg, voor het openen van mijn venster, voor het

schoonmaken mijner gevangenis, en voor het verschaffen van boeken gedurende twintig dagen, de som van zes ecu's. Ik teekende de rekening, zoodat de eerwaarde notaris haar voldoen kon. Op deze wijze, dat is, voor geld kunnen de gestrengste voorschriften van de Inkwisitie getemperd worden. Drie maanden na mijne gevangenneming, werd ik voor het eerst geroepen om verhoord te worden, en met dat tijdstip, kan ik rekenen, is mijn meeste lijden begonnen. Maar daarover wil ik in een volgenden brief handelen.

Vaarwel! Uw

HENRI.

GETROUWD OF ONGETROUWD?

Gij zult niet ploegen met eenen os, en met eenen ezel te gelijk.—Deut. 22: 10.

Zijt gij getrouwd, lezer of lezeres! of ongetrouwd? In beide gevallen, zie hier een stukje voor u.

Doch, eerst wil ik met u spreken over de tekst, die aan het hoofd van dit opstel staat: "*Gij zult niet ploegen met een os, en met een ezel te gelijk,*" en die u ongetwijfeld eenigermate vreemd voorkomt.

Het is een dier bevelen van den Heer in de Mozaïsche wet aan zijn volk, met betrekking tot hun vee gegeven. *De regtvaardige*, zegt de schrijver der Spreuken (12: 10) *kent het leven van zijn vee.* Geen wonder dus dat God, de hoogste regtvaardigheid, zich het lot der dieren aantrekt. Voor den *werkenden* os werden liefderijke bezorgingen gemaakt, beschamend voor alle vroegere en latere wetgevingen: *Den dorschenden os zult gij niet muilbanden* (Deut. 25: 4). En ook voor hunne *rust*, gelijk voor die der menschen werd gezorgd. *Dan* (op den Sabbatdag) *zult gij geen werk doen, gij, noch uw os, noch uw ezel, noch eenig van uw vee* (Deut. 5: 14).

Wel mogen wij in deze wetsbepalingen de wonderlijke liefde Gods opmerken en bewonderen. Maar tevens moeten wij trachten dieper in dezelve te dringen, en te zien wat er in *ook voor ons* mag opgesloten liggen. Of, zou het wezen, wat men tegenwoordig zoo ligt *valsch vernuft* noemt, zoo wij in *alle uiterlijke* geboden van God aan Israël, onder den eersten oppervlakkigen zin, nog eene andere, diepere, zinrijker beteekenis meenen te ontdekken? Het schijnt ons alsof de schrijvers van het Nieuwe Testament ons zelve daarin voorgaan. De Apostel Paulus toch haalt in zijnen brief aan de Korinthiers (1 Kor. 9: 10), de woorden van Deut. 25: 4 aan, ten einde daaruit te bewijzen, dat de arbeider zijn loon, en de dienstknecht des Evangelies zijn onderhoud waardig is; en vraagt bij die aanhaling: *zorgt God voor de ossen?* Willende daarmede niet zeggen, dat God voor de ossen *niet* zorgt, want dit zoude regelregt tegenstrijdig zijn met wat onze Heiland zegt van de zorg des Hemelschen Vaders voor alles, zelfs voor de vogelen des Hemels, maar willende daarmede te kennen geven, dat Gods bevelen niet slechts op onvernuftige dieren toepasselijk zijn, maar eene geestrijker beteekenis hebben.

Daar derhalve de Apostel ons op dezen weg van verklaring is voorgegaan, *mag* het niemand ergeren, zoo wij ook eene diepere beteekenis op *menschen* betrekkelijk vinden in de woorden: *Gij zult niet ploegen met eenen os, en met eenen ezel te gelijk.* Ook in dit bevel is allereerst de barmhartigheid Gods zigtbaar, die niet wilde dat het zware ploegwerk door twee dieren van zoo verschillende grootte en sterkte zoude verrigt, en aldus van het kleinere eene krachtsinspanning boven zijn vermogen gevorderd worden. Maar, welk is nu het beginsel, dat in dit bevel ligt opgesloten, en hetwelk van meer algemeene toepassing is dan slechts op het redelooze vee? Mij dunkt, het is duidelijk dit: "*dat God niet wil dat twee ongelijksoortige wezens onder één juk gekoppeld worden;*" met andere woorden, op Christenen toegepast, hetzelfde wat de Apostel voorschrijft (2 Kor. 6: 14): "*Trekt niet een ander juk aan met de ongeloovigen.*"

En nu, lezer of lezeres, kom ik terug op mijne vraag: *Zijt gij getrouwd of ongetrouwd?*

GETROUWD?

Dan zijn er drie gevallen mogelijk:—

1. Of gij en uw echtgenoot wandelt te zamen (want hoe zelden dit ook gezien worde, nogtans het is mogelijk) in liefelijke overeenstemming op het pad van boete, gebed, geloof, heiligmaking, zelfverloochening, zaligheid, den Heiland achterna. Gij zijt gelijksoortig, met eene heerlijke gelijksoortigheid. Te midden van alle verscheidenheden, die tusschen u mogen bestaan, is daar deze eenheid, de

Genade des Zaligmakers, die u beiden tot nieuwe schepselen in Hem gemaakt heeft. Gij zijt met elkander vereenigd in Hem. En niets, geen schepsel, geen dood zal u kunnen scheiden. Dan zelfs, wanneer de banden der vleeschelijke betrekking zullen losgescheurd worden, zal de geestelijke band, die aan elkander hecht, voor eeuwig blijven bestaan.

2. Of gij en uw echtgenoot wandelt te zamen op het breede pad des verderfs. Misschien leeft gij met elkander in overeenstemming van denkwijze, van begeerte, van gevoelen. Misschien ook verschilt gij van elkander in allerlei opzigten. Uw beider smaak is welligt geheel uiteenloopend, ja tegenstrijdig. Zelfs in het godsdienstige zijt gij het in uwe gesprekken welligt dikwijls met elkander oneens. Nogtans *hierin* komt gij met elkander overeen, dat voor u beiden dit aardsche leven de hoofdzaak, en het leven hiernamaals eene bijzaak is. Hierin komt gij overeen, dat gij beiden leeft in eigendunk, in onverschilligheid, zonder berouw en zonder verootmoediging. Hierin komt gij overeen, dat uwe zonden onverzoend zijn; dat gij beiden leeft zonder bekeering, zonder genade, zonder Christus. Hierin zijt gij zamen gelijksoortig. Noodlottige gelijksoortigheid, die er bestaat tusschen degenen die *in het vleesch* zijn, (dat is, die in hunnen natuurlijken staat van zonde en wereldsgezindheid verkeeren) en waarvan geschreven is, dat *zij Gode niet behagen kunnen* (Rom. 8 : 8). Gelijksoortigheid voor twee melaatschen, die door dezelfde ziekte ten grave gesleept worden. Gelijksoortigheid van geestelijk dooden, die onbevreesd en onbekommerd naar den schrikkelijken Regterstoel voorttreden, om daar voor altijd gelijksoortig verklaard te worden in schuld, in vonnis, in eindelooze rampzaligheid.

3. Of wel, gij zijt in het juk des huwelijks (dat de vergelijking u niet beleedige! zij is schriftuurlijk) gelijk de os en de ezel zamenploegende. Gij zijt zamen verbonden; zamen hebt gij het lief en leed der wereld te dragen; zamen hebt gij de moeijelijkheden en beproevingen dezes levens door te worstelen. Maar de last drukt niet gelijkelijk. Gij zijt misschien overeenstemmende in ouderdom, opvoeding en beschaving; maar gij zijt ten eenenmale ongelijk in het gewigtigste. De een is een kind der wereld, de ander is een kind van God. De een wandelt in den Geest. De een heeft Jezus lief, lief boven alles; voor den ander is Jezus onverschillig, dat is hatelijk. De een is op den smallen weg van tranen en smeekingen, de ander is op den weg van ligtzinnigheid en dwaasheid. Die twee zijn verbonden! Hoe is het mogelijk? Daar kan geene verbindtenis wezen. De ligchamen mogen vereenigd zijn, de harten zijn gescheiden. Daar is geen gemeenschappelijke grond der hope, geene zamenstemming in het liefhebben en danken. Daar is eene groote klove tusschenbeiden. En het is van u waar: *"Twee zullen op een bed zijn, de een zal aangenomen, en de ander zal verlaten worden."* Verschrikkelijke toestand! Daar is geene ware liefde tusschen u; want er is slechts ééne ware liefde: die welke van Jezus uitgaat. Uwe liefde, weet gij, hoe de Apostel Jacobus ze zoude noemen? eene aardsche, natuurlijke, duivelsche (3: 10). Niet slechts geene liefde, maar *vijandschap* bestaat er tusschen u en uw echtgenoot. Vijandschap? Ja, diezelfde vijandschap welke begon in den hof van Eden, en voortduren zal tot op den dag der groote overwinning (Openb. 20 : 10), de vijandschap tusschen het zaad der slang en het zaad der vrouwe, tusschen de kinderen der duisternis, en de kinderen des lichts. Slechts zóó lang kunt gij met elkander in goede vriendschap leven, als er van den Heer Jezus geene belijdenis gedaan wordt, en als er vóór of tegen Hem geene keuze te doen is. Misschien zal de een, om den wil des anderen, somtijds een weinig godsdienst dulden, doch ook slechts zoolang als die godsdienst het hart en het dagelijksch leven niet raakt, en dat dulden zelfs, dat toegevend en inschikkelijk toelaten van hetgeen op de hoogste plaats regt heeft, het is eene beleediging te meer voor uwen Heiland. En, laat daar eene eerlijke, opene, trouwe belijdenis van den Zaligmaker geschieden, en weldra zal het blijken, dat het Woord des Heeren nog nu in al zijne kracht geldig is: *"Meent gij dat Ik gekomen ben om vrede te geven op aarde? Neen, zeg Ik u, maar veel eer verdeeldheid. Want van nu af zullen er vijf in één huis zijn, drie tegen twee, twee tegen drie, enz.* (Luk. 13: 51, 52).

Ziedaar dan uwen droevigen toestand: Gij kunt slechts zoolang met uw echtgenoot in vrede leven, als gij zwijgt van Hem, die u dierbaarder zijn moet dan echtgenoot, en dan het leven zelfs. On-

gelukkige staat, gij hebt spotternijen, bittere verwijtingen, hatelijke toespelingen, ongodsdienstige gesprekken, onheilige gezelschappen) die u opgedrongen worden, te dulden. Uw geestelijk leven kwijnt zonder opwekking en opbeuring. Ware het niet de Almagt des Heeren, die het beginsel der genade te midden der ongunstigste omstandigheden, weet staande te houden, de teedere (maar toch onverbreekbare) band tusschen u en den Zaligmaker ware reeds lang stukgescheurd. Arme ziel! zulk een leven is zwaar. En wel heeft de Heer gezegd: *Gij zult niet ploegen met eenen os, en met eenen ezel te gelijk.*

RAAD.

Doch wat nut u te beklagen? Beter is het u te raden wat te doen? Hier geldt de vraag:—

A.—Zijt gij in het huwelijk getreden, toen gij zelve nog zonder Christus waart? Hebt gij u aldus voor uw leven lang verbonden, ligtzinnig, onnadenkend, of wel onderzoekend naar alles behalve naar de godsdienstige gesteldheid van de persoon waarmede gij u verbondt? Hebt gij, in één woord, gehandeld gelijk de kinderen der wereld doen? En heeft de Heer u *daarna* aangegrepen?

Zoo zijt gij in denzelfden toestand als die gehuwde lieden tot wie de Apostel spreekt in den 1sten Brief aan de Korinthiers, die alreeds met elkander verbonden waren vóór het Evangelie hun gepredikt werd, en waarvan slechts één zich tot den Heere had bekeerd: "Want wat weet gij, vrouw, of gij den man zult zalig maken? Of wat weet gij man! of gij de vrouw zult zalig maken?"—(7: 16).

Grijp moed. Wees niet kleingeloovig, maar geloovig. Gij moogt groote vrijmoedigheid gebruiken om tot den Heiland te schreijen om de bekeering van uw echtgenoot.

Zie hier wat gij te doen hebt:

1. Geloof vastelijk in de liefde van Hem, die voor u gestorven is, en in dit woord van Zijnen Apostel: "Want indien wij vijanden zijnde, met God verzoend zijn door den dood Zijns Zoons, veel meer zullen wij, verzoend zijnde, behouden worden door zijn leven."—(Rom. v: 10.) Gij hebt die vastheid van noode om te kunnen spreken.

2. Ga naar uw echtgenoot, en spreek openlijk. Zeg zonder bewimpeling wat er in u omgaat: Hoe de Heiland u heeft getrokken, hoe Hij zich aan u geopenbaard heeft (of zoo gij dit niet kunt), zeg hoe gij in Hem hebt leeren gelooven en ruste vinden. Zeg hoe gij u aan Hem hebt overgegeven, hoe gij Hem toebehoort. Zeg daarna hoe gij hebt opgemerkt met bittere droefheid, dat uw echtgenoot leeft zonder gebed, zonder genade, zonder geloof. Zeg welk het lot is dergenen die elders onbekeerd en onbegenadigd voortleven en sterven.

Spreek op deze of dergelijke wijze. Voeg er bij hetgeen Gods genade u op dat oogenblik zal willen schenken. Stel aan uw echtgenoot voor om zamen de genade des Heeren aan te roepen. Val op uwe knieën, in tegenwoordigheid van uw echtgenoot, roep tot uwen Heiland, herinner Hem aan Zijne beloften met betrekking tot gebedsverhooring en bekeering van zondaars.......

Doe aldus.—O zeg niet dat het bezwaarlijk is boven al uwe krachten, dat u daartoe ten eenenmale de vrijmoedigheid ontbreekt. Daar behoort moed toe, meer dan menschelijke moed. Welnu, dien moed moet gij oefenen. Gij weet waar te putten. Waag het met David te zeggen "*Ik kom in den naam van den Heer der heirscharen*" (1 Sam. xvii: 45). En het zal u gaan als met die zeventig die door den Heer uitgezonden, versteld waren over *de groote werken die de naam en kracht des Heeren door hen had verrigt.* (Luk. x: 17).

3. Welk het *gevolg* zal zijn van deze handelwijze? Wij zouden u kunnen antwoorden, dat gij dat aan den Heere kunt overlaten. Maar zie hier het gevolg.

a). Gij zult uw echtgenoot redden van het verderf. Of althans, wanneer gij geene verhooring op uwe gebeden ziet, gij zult de goede trouw gehad hebben van te waarschuwen "die ter dood gegrepen zijn" (Spreuk. xxiv: 11), en uwe ziel van eene bloedschuld verlost te hebben (Ps. l: 16).

Indien op uwe poging geene dadelijke onmiddelijke, wonderbare bekeering volgt, geef daarom de hoop op hoop *tegen hoop* niet op. Wat bij menschen onmogelijk is, is mogelijk bij God. Denk hoe lang gij zelve aan de genade hebt tegenstand geboden, tot dat zij u te magtig werd.

b). Uwe handelwijze zal uw echtgenoot overtuigen van uwe liefde. Gij zult er

het bewijs door leveren dat gij niet slechts het vergankelijk ligchaam, maar dat gij zijne ousterfelijke ziel lief hebt.

c). Gij zult er het bewijs door leveren, dat uwe godsdienst opregt is, dat de Heer Jezus voor u iets meer dan een naam, en zijn dienst voor u iets meer dan eene verzameling van klanken is.

d). Uwe handelwijze zal u in de verpligting brengen van met groote mate van nederigheid, vriendelijkheid, naauwgezetheid te wandelen: nederigheid en vriendelijkheid, ten einde niet af te stuiten wat toegebragt moet worden; naauwgezetheid om geene aanleiding te geven tot de beschuldiging van onopregtheid.

e). Eindelijk is het mogelijk dat zulke handelwijze, (door u met zoo veel gebeds, zoo veel strijds gebezigd), u spotternijen, hatelijke beschimpingen en vervolgingen op den hals haalt. In dat geval zult gij misschien vrijmoedigheid gevoelen om te denken aan het: "Zalig zijt gij als u de menschen smaden en vervolgen, en liegende alle kwaad tegen u spreken, om mijnentwil. (Matth. v: 11).

B. Een tweede geval is mogelijk. Welligt hadt gij reeds godsdienstige indrukken *voor* uw huwelijk. Gij waart alreeds gekomen tot erkentenis uwer zonden, en tot geloof in den Heiland. Maar, door de verleiding eener zinnelijke liefde hebt gij u laten medeslepen in eene verbindtenis voor uw leven, zonder te vragen of zij voor het heil uwer ziel voordeelig of nadeelig zi n zoude, zonder te vragen of zij met uwe liefde tot den Heiland bestaanbaar was. Gij hebt het zondig schepsel lief gekregen, gij hebt er uwen God aan opgeofferd. Het ware regtvaardig geweest zoo Hij u in die afgoderij tot den einde toe had gelaten. Maar Hij is groot van barmhartigheid. Na den eersten roes van aardsche liefde, heeft Hij u doen ontwaken. Gij hebt de geurige bloem Zijner liefde weder op nieuw zien ontluiken; maar ontluiken als de "*lelie onder de doornen*" in het Hoogelied. En gij bevindt u in denzelfden toestand als degeen wiens lot wij zoo te regt hebben beklaagd. Gij meendet in het huwelijk tredend eenen hof van rozen in te gaan, en zoo er een juk te dragen viel, een juk te torschen van heerlijke eenstemmigheid. De werkelijkheid is dat gij zijt, tegen Gods bevel in, als *een os en een ezel te zamen ploegende*.

Wat u te zeggen? Gij hebt al uwen kommer, al uwe ellende, al uw lijden aan u zelven te danken. Het voegt u dus, gelijk aan allen, maar u nog meer bijzonderlijk, het voegt u met verootmoediging en met volkomen onderwerping uw lot te dragen. Het voegt u boete te doen en te treuren, tot dat gij gelooven kunt in het woord des Heeren (Jer. iii: 22): "*Keert weder, gij afkeerige kinderen! Ik zal uwe afkeerigheid genezen,*" en de Heiland u weder volkomen in Zijne genade hersteld heeft.

Wat gij te doen hebt overigens, het is in de vorige afdeeling A. genoegzaam herinnerd. Alleenlijk dit: Gij hebt noodig, wanneer gij uw echtgenoot zult toespreken, belijdenis van uw schuld te laten voorafgaan. Zonder deze zullen al uwe pogingen tot overtuiging hoogstwaarschijnlijk vruchteloos gemaakt worden door deze bedenking die in het hart van uw echtgenoot terstond zal opkomen: "Indien gij met mij in het huwelijk zijt getreden zonder één woord met mij van den Heere te spreken, zonder er u in het minst om te bekommeren of ik bekeerd of onbekeerd, geloovig of onverschillig was, dan moet uwe liefde tot dien Heiland waarvan gij nu zoo hoog opgeeft, bitter weinig waarde hebben." Gij moet dus beginnen met te belijden hoe gij gezondigd hebt tegen uwen Verlosser, door niet van den eersten aanvang aldus te spreken: dat gij u schaamt over zulk eene handelwijze; dat gij echter hoop hebt dat Hij ze u, in zijne grondelooze genade, vergeven heeft; en dat gij de hoop koestert dat Hij u mogt gebruiken tot een middel om uw echtgenoot tot Hem te brengen. De almagtige hulp des Heeren zij u daartoe nabij.

(Te worden vervolgd.)

JUDA, DE VOORVADER VAN DEN HEER JEZUS.

DE ZEGENSPRAAK VAN JAKOB BETREFFENDE JUDA.

(*Vervolg en slot van bladz.* 233, *No.* 15.)

Gen. xl: 8—12.

Welnu, waar had die gebeurtenis plaats? In Juda. En met wien? Met Jezus, den wortel Juda's. Is het dus niet natuurlijk om te onderstellen dat Jakob, die in de profetie betreffende zijnen zoon Juda, zoo onmiskenbaar op

den toekomstigen Verlosser zag, ook (zonder het te weten welligt), op 's Heilands intogt in Jeruzalem op de ezelin zinspeelde?

Nu mag wel deze zwarigheid gemaakt worden, namelijk, dat in onzen tekst niet gesproken wordt van Juda *rijdende* op eenen ezel, maar integendeel van Juda zijnen ezel *vastbindende*. Doch dit is van weinig belang, want wie is het die zijnen ezel of zijn paard vastbindt, zoo niet juist deszelfs rijder? Daarenboven hetgene waar het hier op aankomt is niet het *vastbinden* of *berijden*, maar het is de vermelding van den jongen ezel en het ezelsveulen, in geheimzinnig verband met Juda's toekomst. En daarin, dunkt mij, ligt eene onloochenbare zinspeling op den Zaligmaker.

Het zij ons vergund om met betrekking tot deze plaats van eene oude uitlegging melding te maken. De dubbele vermelding, namelijk van eenen ezel *en* van het veulen eener ezelin, heeft sommige kerkvaders doen meenen dat er werkelijk van *twee* ezelen sprake geweest is, en dat de Heer achtereenvolgens op elk een zoude gereden hebben. Dit verklaren zij dan aldus:—De eene ezel reeds jukdragend, ziet op de Joden, reeds aan een juk van Gods wege, namelijk de wet, gewoon. En de andere, waarop nog geen mensch gereden heeft (Mark. 11: 2), ziet op de Heidenen, ongewoon aan het juk. Het schijnt echter weinig waarschijnlijk dat de Heer achtereenvolgens op de twee dieren zoude gereden hebben. Veel eigenaardiger is het te denken aan eene ezelin die door haar veulen gevolgd werd. En ook deze geestelijke verklaring schijnt al te gezocht.

Indien echter zulke geestelijke vergelijkingen geoorloofd zijn [en de heilige schrijvers zelve geven er ons het voorbeeld van (bij voorbeeld Gal. iv: 24, enz.)], zoude men nog eene andere, liefelijke vergelijking in deze woorden kunnen vinden: de ezel namelijk als het zinnebeeld van een lijdzaam, geloovig dienstknecht des Heeren, zijn eigen pak dragende, vastgebonden aan den edelsten wijnstok, aan Hem die het van zichzelve getuigde: "Ik ben de ware wijnstok."

Hij wascht zijn kleed in den wijn, en zijnen mantel in wijndruiven bloed.

Deze met de daarop volgende, zijn de twee laatste profetische beschrijvingen van Juda, en die insgelijks wonderbaar onbeteekenend moeten schijnen, wanneer men er niets dan eene beschrijving van Juda's vruchtbaarheid in ziet.

Maar wanneer wij die woorden op den Heiland toepassen, hoe geheel vol van beteekenis worden zij dan niet! "Zijn kleed wasschen in wijn, en zijnen mantel in wijn-druiven bloed" ziet op het treden van den wijnpersbak, waardoor de kleederen met wijn worden bevlekt, en beteekent het overwinnen en vertreden van vijanden, en het bespat worden met hun bloed. Zoo wordt van de overwinning des Heeren op het volk van Edom deze grootsche beschrijving gegeven (Jes. lxiii: 1, enz.): "Wie is deze, die van Edom komt, met besprenkelde kleederen van Bozra?......Waarom zijt gij rood aan uw gewaad? en uwe kleederen als van eenen die in de wijnpers treedt?" Antwoord: "Ik heb de pers alleen getreden, en er was niemand van de volken met Mij; en Ik heb hen getreden in mijnen toorn, en heb hen vertrapt in mijne grimmigheid; en hunne kracht is gesprengd op mijne kleederen, en al mijn gewaad heb Ik bezoedeld." Deze beschrijving (wanneer men de volgende verzen leest, zal het nog duidelijker worden), ziet ongetwijfeld nog verder dan op de Edomieten, en doelt op de laatste uitgietingen van den toorn van den Zoon van God op de aarde. "Zend," roept de engel van het altaar tot dengenen die de scherpe sikkel had, "zend uwe scherpe sikkel, en snijd af de druiftakken van den wijngaard der aarde, want zijne druiven zijn rijp. En de engel zond zijne sikkel op de aarde, en sneed de druiven af van den wijngaard der aarde, en wierp ze in den grooten *wijnpersbak* des toorns Gods. En de *wijnpersbak* werd buiten de stad getreden, en er is *bloed* uit den *wijnpersbak* gekomen" (Openb. xiv: 18, 19, 20).

Hier zien wij eenen engel der wrake den wijnpersbak des toorns *bereiden*. In (Openb. xix: 13, 14, 15) zien wij Hem, die dien wijnpersbak *treedt*, en *zijn kleed met den wijn des toorns en het bloed bezoedeld*: "En Hij was bekleed met een *kleed* dat met *bloed* geverwd was, en zijn naam wordt genoemd het Woord Gods. En Hij zal de heidenen (m.a.w. de volken) hoeden met eene ijzeren roede; en Hij treedt den wijnpersbak van den wijn des toorns en der gramschap des almagtigen Gods."

Indien wij deze schriftuurplaatsen in aanmerking nemen, is het waarschijnlijk dat ook in de woorden van Jakob op de laatste wraaknemingen van den Heiland bij zijne wederkomst, gedoeld worden.

12. *Hij is roodachtig van oogen door den wijn, en wit van tanden door de melk.*

Hoe ook dit op den Zaligmaker slaan kan, is welligt duister voor hen die met de taal der Heilige Schrift en derzelver beteekenis niet of slechts oppervlakkig bekend zijn. Het zal echter geene moeite kosten het te bewijzen aan dezulken die den Heer Jezus als hunne *verzoening* en hunne *geregtigheid* mogen kennen. *Rood* toch ziet ontegenzeggelijk in zoo vele zinnebeeldige plaatsen des Ouden Testaments op het verzoeningswerk des Heeren, op het bloed des Nieuwen Testaments dat vergoten wordt voor velen tot vergeving der zonden. *Wit* daarentegen ziet op de geregtigheid van den Heiland, op zijne onschuld, op zijne heiligheid, op zijne verdiensten, die Hij den zijnen om niet toerekent. Dit is het bruiloftskleed (Matth. xxii: 11); dit is het rein en blinkend en fijn lijnwaad, de regtvaardigmakingen der heiligen (Openb. xix: 8). Hetzelfde wordt bedoeld door de bruid in het Hooglied, waar zij van haren bruidegom zegt: "Mijn liefste is *blank* en *rood*." Hetzelfde in de uitnoodiging van Jes. lv: 1: "O alle gij dorstigen! komt tot de wateren, en, gij, die geen geld hebt, komt, koopt, en eet, ja komt koopt zonder geld, en zonder prijs, *wijn* en *melk*," d. i. vergiffenis van zonden door zijn dood—en regtvaardigmaking door zijn leven. Indien dit toegestemd, wordt zal het ook ligtelijk erkend worden dat de woorden: Hij is roodachtig...door den wijn, en wit...door de melk, eene uitgestrektere beteekenis hebben dan slechts die van de gezondheid van Juda of de vruchtbaarheid van zijnen stam, en figuurlijker wijze van den Heiland moeten verstaan worden.

En zoo hebben wij dan de profetie van Jakob, betreffende zijnen zoon Juda, een weinig nader beschouwd, en in verband gebragt met Hem, die uit Juda zoude voortkomen op wien alle profetiën uitloopen, en in wien alle beloften Ja en Amen zijn.

DE ZEGEN VAN JUDA UIT MOZES MOND.

Ook Mozes heeft kort voor zijnen dood, in hoog verhevene taal, over de verschillende stammen van Israël eenen profetischen zegen uitgesproken, waarin insgelijks eene bede voor den stam van Juda voorkomt. Wij willen kortelijks ook van deze bede aantoonen: eerst, dat zij met betrekking tot den stam van Juda hare verhooring gehad heeft; daarna, dat zij in profetischen zin op den Zaligmaker toepasselijk is.

Deze zijn de woorden van Deut. 33: 7: "Dit is van Juda, dat hij zeide: Hoor, Heer! de stem van Juda, en breng hem weder tot zijn volk; zijne handen moeten hem genoegzaam zijn, en wees Gij hem eene hulp tegen zijne vijanden."

Hoe ook deze voorzegging van eenen anderen stervenden Godsman aan Juda vervuld is, is duidelijk.

De Heer hoorde de stem van Juda (d. i. was hem goedgunstig) boven zijne broederen. In Juda was de Heilige Stad en de Tempel. Juda was dus als het ware de mond waardoor de gebeden van geheel Israël tot den Heer opgezonden werden. En hoe goedgunstig luisterde de Heer niet naar Juda's stem. Eerst voor de afscheiding der tien stammen, onder David en Salomo, en ook daarna, onder de daaropvolgende koningen, b. v., onder Hizkia, welke gedurige en welke opmerkelijke gebedsverhooringen! zoodat het met regt gezegd mogt worden: "God is bekend in Juda" (Ps. 76: 2).

Breng hem weder tot zijn volk, b. v., na den oorlog breng hem veilig terug, hetgeen vervuld werd reeds terstond bij het intrekken in Kanaän, en verder, zoo dikwijls als Juda op zijne vijanden eenige overwinning behaalde, en zegevierend door den Heer in zijne landpalen werd teruggebragt. Ook kan dit doelen op de wederbrenging van gevangenisschap in Babylon. Opmerkelijk zeker is het, dat terwijl de tien stammen nimmer van hunne ballingschap wedergekeerd zijn, Juda, na de zeventigjarige ballingschap, in zijn grondgebied is teruggekeerd, en God hem alzoo wedergebragt heeft tot zijn volk.

Zijne handen moeten hem genoegzaam zijn. Hij mag geen hulp van anderen vragen. Dit te doen—gelijk den bijbellezer bekend is—was den Joden in het algemeen, Juda in het bijzonder, ongeoorloofd. Het was mistrouwen van Gods hulp. Het was ongeloof, ja, inderdaad, godverzaking, die dan ook, gelijk de geschiedenis ons leert, ten allen tijde

God door gestrengelijk gestraft werd. Alleen, zonder bondgenoot, moesten de Joden strijden, vooral Juda, die na de afscheuring der tien stammen, met den kleinen stam van Benjamin geheel alleen was.

Wees Gij hem eene hulp tegen zijne vijanden.—God zou hem tot eenen bijstand wezen. En zulks *is* Hij Juda geweest, zoo dikwijls als het Zijn hulp inriep. En zulks *zal* Hij Juda, en in Juda aan al de Israëlieten wezen, wanneer Hij hen uit de volkeren verlossen zal, en bij hunnen uittogt de heidenen (de volkeren) met toorn zal dorschen (Zie o. a. Hab. 3: 12, 13.)

Doch, gelijk wij reeds gezegd hebben, de profetie van Mozes heeft uitgestrekter beteekenis dan slechts op *Juda*. Zij betreft den *Zaligmaker*, als afstammeling van Juda, hier Juda genoemd, gelijk Hij op vele andere plaatsen, in David voorafgebeeld, David genoemd wordt. Deze profetie is dan ook algemeen als Messiaansch aangezien.

Hoor, Heer de stem van Juda.— Hoe dit, op gansch bijzondere wijze, op den Heiland toepasselijk is, blijkt uit hetgeen Hij bij het graf van Lazarus zeide: "Vader! ik dank U dat Gij Mij gehoord hebt; doch Ik wist dat Gij mij altijd hoort" (Joh. 11: 41, 42).

Breng hem weder tot zijn volk.—Breng hem als Heerscher, tot dat volk, dat Hem onderworpen zijn moet. Of liever: bevestig Hem in zijn rijk. Hieronder moet verstaan worden het Joodsche volk, tot hetwelk Hij gekomen was (Joh. 1: 11). "Hij is gekomen tot het zijne, en de zijnen hebben Hem niet aangenomen." Verstooten van Zijn eigen volk, heeft Hij het aan zich zelven overgelaten. Maar, "breng Gij Hem weder tot zijn volk." En Hij zal wedergebragt worden tot Zijn volk. De dag zal komen wanneer de eenmaal verachtelijk uitgeworpene Koning weder zal komen in heerlijkheid tot zijn uitverkoren volk en door hetzelve zal aangenomen worden.

Zijne handen moeten hem genoegzaam zijn.—In het werk dat Hij te volbrengen heeft, zal Hij alleen zijn. Alleen. Teeken van *verlatenheid*. Zoo werd de Heiland alleen gelaten in den hof van Gethsemane (Mark. 14: 50): "En zij hem verlatende zijn allen gevloden," overeenkomstig de voorspellingen (Joh 19: 13). "Mijne broeders heeft Hij verre van mij gedaan" (Ps. 88: 9). "Mijne bekenden hebt Gij verre van mij gedaan." Ja zelfs van God werd Hij verlaten toen Hij uitriep aan het kruis: "Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij mij verlaten!" Maar niet slechts alleen in de beteekenis van verlatenheid. Alleen is ook tevens een teeken van *kracht*. Zoo was Simson (die eene treffende voorbeduiding is van den Heer Jezus) in al zijne gevechten en overwinningen alleen. Zoo zegt ook Jesaja van den Heiland (Jes. 63: 3: "Ik heb de pers alleen getreden, en er was niemand van de volken met Mij" (vs. 5). En ik zag toe, en er was niemand die hielp, en ik ontzettede mij en er was niemand die ondersteunde."

Wees Gij hem eene hulp tegen Zijne vijanden.—Maar Hij zou niet alleen gelaten worden van Zijnen God. Daarom zegt ook Jesaja (59: 10): "Dewijl Hij zag dat er niemand was, zoo ontzettede Hij zich, omdat er geen voorbidder was: Daarom bragt Hem zijn arm heil aan, en Zijne geregtigheid ondersteunde Hem" (50: 8). "Hij is nabij, die mij regtvaardigt, wie zal met mij twisten? (9) "Ziet, de Heere Heere helpt mij." En de Messiaansche 91ste Psalm: "Aan uwe zijde zullen er duizend vallen, en tienduizend aan uwe regterhand, tot u zal het niet genaken. Alleenlijk zult gij het met uwe oogen aanschouwen; en gij zult de vergelding der goddeloozen zien. Want Gij, Heere! zijt mijne toevlugt!" (7, 8, 9) Woorden die reeds aanvankelijk hare vervulling gehad hebben, toen God Zijnen Zoon uit de dooden opwekte, tot beschaming van al Zijne vijanden, en die nog zoo veel treffender waarheid zullen worden wanneer (Ps. 68: 2): "God zal opstaan, Zijne vijanden verstrooid zullen worden, en Zijne haters van Zijn aangezigt zullen vlieden."

Zietdaar dan hoe ook Mozes voorzeggingen omtrent Juda, toepasselijk zijn op den Zaligmaker. Hoeveel belangrijker worden zij niet, wanneer zij uit dit oogpunt beschouwd worden! Hoeveel belangrijker wordt niet de geheele Schrift wanneer zij onderzocht wordt met den wensch om er den Zaligmaker in te vinden. "Want de Schriften zijn het" (en wie zal zeggen in hoeveel uitgestrekter zin dan wij meenen) "die van mij getuigen." Hoe liefelijk voor wie den Heiland heeft mogen liefkrijgen, om in het geschrevene Woord Gods, het ongeschapen, mensch geworden Woord Gods te zoeken, en te vinden. H.

DE SYNODE EN HET ZENDINGSWERK.

Bijzonder tijdig achten wij het schrijven van OMIKRON en I. T., in No. 9 en 14, van onzen *Bode*, over het Zendingswerk als de roeping der kerk. Over een paar maanden immers vergadert de Synode, die dienen moet als het middenpunt waaruit alle beweging der kerk ten goede voorkomt. Ernstig is dan de vraag, "*Wat zal de aanstaande Synode doen voor de Zending?*"—eene vraag die gedaan wordt niet alleen door onze eigene meer verlichte en belangstellende ledematen, maar ook door de vrienden van het Godsrijk in andere kerkgenootschappen hier te lande. Wat *zal* de Synode doen?—de tijd zal het leeren: onze gebeden mogen intusschen opgaan dat de Heer die vergadering zoo bestrale met zijn Geest, dat het antwoord niet tot schande van de kerk verstrekke! Wat *kan* de Synode doen? Laat ons zien. Zij kan besluiten op papier uitvaardigen, eenstemmig of door eene groote meerderheid aangenomen, die welligt zonder uitwerking of gevolg blijven. Sommigen mogen meenen dat zij niets meer doen kan dan dit. Wij zijn van een ander gevoelen. Zij *kan* (indien de gemeenten voor haar door het gebed den zegen Gods afsmeeken, en indien zij zelve doordrongen is van het gewigt harer roeping), hare leden die uit alle oorden zijn opgekomen en de ledematen der kerk in het algemeen,—zoo op het geweten drukken wat *kan* en wat *moet* gedaan worden voor de zaak, dat een nieuw tijdperk van liefde en belangstelling zal aanbreken. Zij *kan* schikkingen maken om uit den vreemde Evangelisten te ontbieden, daar er hier niet gebrek aan geld maar aan arbeiders bestaat. Zij *kan* Commissies harer leden benoemen om het land te doorreizen, ten einde predikanten en gemeenten wakker te maken, en plaatselijke commissies, of hulpgenootschappen, of hoe men ze noemen wil, te doen oprigten. Zij *kan* door herderlijke brieven of andere middelen hare getuigenis ondubbelzinnig afleggen in de ooren van al de ledematen der Gereformeerde kerk, ten aanzien van het vreeselijk verzuim van het christelijk onderwijs der Heidensche dienstboden in duizenden van huisgezinnen. Hiervan zal het gevolg wezen dat hoofden van huisgezinnen, door de Synode en door plaatselijke dienaars der kerk opgewekt zijnde, het werk der Evangeliezatie zelven aanvaarden zullen.

Ziedaar iets,—veel, dat de Synode doen *kan*. De wenken en raadgevingen van OMIKRON en I. T., willen wij niet thans gaan beoordeelen. Wij bevelen ze aan de ernstige overdenking van de leden der aanstaande Synode. *Iets moet de Synode doen ter ontwaking der kerk in dit opzigt.* Als wij ernstig en geloovig bidden dat de Heer met zijn Geest voorzitte in hare vergaderingen, dan zal zij regt hebben om hare besluiten, ook omtrent het Zendingswerk, uit te vaardigen, gelijk de allereerste Synode der Apostolische kerk, met de heerlijke bewoordingen, "Het heeft den Heiligen Geest en ons goedgedacht," enz. (Hand. xv. 28). Zulke besluiten zullen niet krachteloos blijven,—zij zullen weerklank vinden in de harten,—zij zullen tot eene werkzaamheid aanleiding geven tot hiertoe onbekend. Een ieder doe het zijne, de Heer zal niet ten achteren wezen om ook het Zijne te doen.

SPES.

SCHOOLWEZEN.

Het examen van de Kerkelijke School, welke een jaar geleden is opgerigt, had op den 19den dezer plaats in de Consistoriezaal der groote kerk. De school telt 240 kinderen, zijnde 132 jongens en 108 meisjes. De kinderen werden door den hoofdonderwijzer den Heer Hoek ondervraagd, bij opklimming van de kleine kinderen tot de grootere. Ieder scheen voldaan én over de wijze, waarop het onderwijs wordt gegeven, én over de vorderingen, welke door de kinderen in dit eerste jaar zijn gemaakt geworden. Het examen werd met gebed geopend door Ds. A. Faure—het verslag werd gelezen door Dr. Changuion, den secretaris der kerkelijke schoolcommissie, en met dankzegging en toespraak gesloten door Dr. S. P. Heijns. De kinderen gaven blijken dat zij ook goed geoefend worden in de toonkunst.

Een ongeloovige vraagde spottenderwijs aan eenen Christen, of zijn God groot of klein is? "Hij is zoo groot," antwoordde de Christen, "dat hemel en aarde Hem niet bevatten kunnen, en toch, o wonder! mijn hart is groot genoeg, om Hem ter woning te zijn."

OVER DE BENOEMING VAN KERKERAADSLEDEN.

Volgens de beschrijvingspunten verlangen de Predikanten van Wijnberg en Franschhoek, dat Kekeraadsleden worden gekozen door de leden der gemeente. In de *Kerkbode*, No. 17, bl. 268, wenscht E. A., dat de kiezing blijve zoo als die thans geschiedt. Dat er eene verandering geschiede oordeel ik allernoodzakelijkst, maar ik kan mij niet geheel vereenigen met de voorstellen van bovengenoemde predikanten. Een ander weg komt mij wenschelijker voor. Hij is deze:—De Gecombineerde Vergaderingen volgens Art. 19, blijven zoo als thans, doch instede dat bij de jaarlijksche verkiezing elk lid of stemgeregtigde een dubbel getal Ouderlingen en Diakenen als Candidaten voorstelle, worden slechts voorgesteld zoo vele Ouderlingen en Diakenen als er benoemd moeten worden, en na dat de Vergadering de lijst gezuiverd zal hebben van die candidaten, die, volgens de Wets artikelen, onbevoegd worden beschouwd, worden er loten gemaakt waarop de naam van elken candidaat wordt geschreven en in twee afzonderlijke bussen gedaan. Door den Præses wordt alsdan de naam des Heeren aangeroepen, en door een der leden, daartoe benoemd, worden eerst zoo vele leden uitgehaald als er voor Ouderlingen noodig zijn, en daarna even zoo voor Diakenen, en deze worden verklaard tot Ouderlingen en Diakenen gekozen te zijn. Zoo handelende oordeel ik, dat men het voorbeeld der Apostelen eenigermate volgt (Hand. 24), en ik geloof, dat de benoemde Ouderlingen en Diakenen met meer vrijmoedigheid zullen kunnen antwoorden op de voorgestelde vragen bij hunne bevestiging.

P. J. M.

Stellenbosch,
24 Aug., 1857.

DE ARME ZONDAAR.

Een snijder, in Wurtemberg, kwam eens tot eenen predikant en klaagde er over, dat in het voorbereidings-gebed die woorden voorkomen: "Ik arme zondaar!" welke hij niet kon medebidden. "O," zei de predikant "daar is raad voor. Terwijl de anderen zeggen: 'Ik arme zondaar!' —denk en zeg gij maar: "Ik hoogmoedige snijder!' "

HERROEPING.

De predikant Rauschenbusch, te Elberfeld, kwam eens aan een ziekbed, en de zieke konde niet nalaten zich in de sterkste bewoordingen als den grootsten van alle zondaren te schetsen. "Zoo is het dan *wezentlijk* waar, wat ik *van u* gehoord heb?" vroeg de predikant. Bij deze woorden ging de zieke overeind zitten en zeide: "Wat hebt gij van mij gehoord, mijnheer predikant? Mij kan *niemand* met waarheid iets slechts nageven;"—en nu was de mond van dien te voren zoo ootmoedigen zondaar overvloeijende in lofspraak over zijn geheel leven en in verwenschingen over de vijanden en lasteraars, die hem belasterd hadden." "Niet van vijanden en lasteraars, antwoordde Rauschenbusch," maar *van uzelven* heb ik het zoo even gehoord, dat gij een zoo slecht mensch zijt; ik zie echter nu wel, dat gij het zelf niet geloofť!"

BIDT, EN U ZAL GEGEVEN WORDEN.

Het is den Christen eene behoefte en een liefelijke pligt tevens, den Heere te kennen in al zijne wegen, en verzekerd is hij er van, dat de Waarmaker van zijn Woord zijne paden zal regt maken. En naarmate de Christen gewigter en moeijelijker taak te verrigten heeft, naar die mate buigt hij zich te meer en te dieper neder voor dien genade troon, maar naar die mate ook dalen die zegeningen te rijker tot hem neder.

Nogweinige weken, en,—zoo de Heere wil,—de leeraren en ouderlingen bevinden zich ter algemeene kerkvergadering in de Kaapstad. Daar zullen dan gewigtige zaken behandeld worden. De Kweekschool komt ter sprake, het Bestuur der Kerk en wat dies meer zij; alle zaken waarvan de toekomstige welvaart der Kaapsche Gereformeerde Kerk in zeer groote mate afhangt

De algemeene Kerkvergadering belooft op haar terrein niet minder belangrijk te zullen worden, dan het de Parlementszitting op het hare was. En juist om hare groote belangrijkheid komt het mij wenschelijk voor, dat de Kaapsche kerk, als kerk, zich tot den Heer der gemeente wende om zegeningen over de te houdene vergaderingen af te bidden. Waar de

Heer erkend wordt, daar is Hij met zijnen zegen, en waar Hij meer wordt erkend, daar vloeijen de stroomen te milder. Daarom wensch ik dat allen, die in Zion geboren zijn, en die dus de zegeningen van het Evangelie in meerdere of mindere mate ondervinden, zich dikwijls afzonderen om te bidden voor de algemeene Kerkvergadering; dat, in gemeenten, waar twee of drie of meer gevonden worden, die daartoe behoefte gevoelen, dezulken zich vereenigen in gemeenschappelijk gebed; dat in de kerken niet het minst geworsteld worde in den gebede; en dat er ter algemeene Kerkvergadering een voorstel gedaan worde om voor het houden eener zoodanige vergadering een Biddag te bepalen.

O.

DE VERSTANDHOUDING.

Een soldaat, die bij gelegenheid van een opstand in Ierland, onder den Markies Cornwallis diende, kwam in verdenking dat hij met den vijand in verraderlijke betrekking stond. Men had opgemerkt dat hij meermalen op den dag zich verwijderde, een geruimen tijd wegbleef en zich ook overigens met zijne kameraden weinig inliet. Hij werd voor den krijgsraad geroepen, en, daar allen hem tegen waren, veroordeeld om doodgeschoten te worden. Toen het vonnis aan Cornwallis, als opperbevelhebber des legers, ter teekening werd voorgelegd, was hij niet voldaan met de gronden van beschuldiging, en begeerde den beschuldigde zelf te zien en te spreken. Deze werd voor hem gebragt. De generaal vroeg hem wat hij dan toch eigenlijk gedaan had, toen hij zich zoo dikwijls verwijderde? "Generaal!" zeide de soldaat, "ik heb eene groote behoefte om overluid te bidden, en daar ik hiertoe geene gelegenheid heb onder mijne kameraden, zoo zoek ik de eenzaamheid. Ik heb dit voor den krijgsraad gezegd, doch men vond dit zoo belagchelijk, dat ik er bij het voorlezen van mijn vonnis niet eens melding ven heb hooren maken." De generaal werd nadenkend en zeide: "Indien gij zoo trouw bidt, zoo zult gij wel kennis hebben van bidden. Welaan! doe uw gebed in mijne tegenwoordigheid, ik zal er niet meê spotten." De soldaat verontschuldigde zich met de zwakheid zijner woorden; doch het hielp niet, de generaal hield aan. Toen knielde hij neder, en zich zelven en den generaal vergetende, bad hij zoo kinderlijk eenvoudig, en toch zoo roerend en innig, dat de generaal er van getroffen werd; en toen het gebed geeindigd was, verscheurde Cornwallis het vonnis met de woorden: "Zoo kan niemand bidden dan die een gemeenzamen omgang heeft met God." Hij ontsloeg hem daarbij uit de krijgsdienst en nam hem tot zijn bijzonderen bediende aan.

M. K.

OP EENEN ZONDAG TE ....

AUGUSTUS 1857.

'k Min uwe Sabbatten, Jezus mijn Koning!
Als zich uw volk in uw tempels vergaârt;
Wanneer de lofzang weêrgalmt in uw woning;
Wanneer uw Naam wordt verkondigd op aard.

'k Min uwe dagen: met hijgend verlangen
Had ik naar dezen uw Sabbat gewacht,
Of ik dien zegen uws Woords mogt ontvangen,
Waar sinds zoo lang reeds mijn ziele naar smacht.

Brandend van hart was ik kerkwaarts getogen,
Door het gewoel van de volkrijke stad:
Daar stond het grootsche gebouw voor mijn oogen,
Dat 'k met schroomvallige voeten betrad.

Sierlijk van buiten zijn uwe kerken,
  Prachtig geschilderd en smaakvol gebouwd,
Maar......in het schoon van die menschlijke werken,
  Heer! hoe is alles zoo kil en zoo koud!......

Koud was de kerk en het kerkmuur gesteente,
  Koud het gebed en het orgelgeluid,
Koud was de prediker, koud de gemeente,
  Koud het begin, en 't vervolg, en 't besluit.

't IJskoude woord, onbekwaam tot verschrikking,
  Stiet als de hagel op rotssteenen af;
En voor de ziele, die vraagt naar verkwikking,
  Was het er zwijgend en dood als in 't graf.

Treurige staat der verbrijzelde ziele,
  Die met dit smeekgebed tempelwaarts gaat:
" *Of daar voor mij ook een kruimelke viele!*"
  Maar weder hongrig den tempel verlaat.

Treurige tijd als Jeruzalems wachters
  Blazen bazuinen, schier zonder geluid;
Zonder verschrikking voor 's Heeren verachters,
  Zonder verkwikking voor 's Bruidegoms Bruid!

Doch, o! ik zelf, ben ook ik niet gezonden
  Om te getuigen van Christus, het Lam,
Die, aan het kruishout geslagt voor de zonden,
  Tot een vertroosting voor zondaren kwam?

O! en hoe vaak, zonder gloed, zonder leven,
  Heb ik niet zelf, even koud, even dood,
Zondige en flaauwe getuigenis gegeven:
  Slangen voor visschen, en steenen voor brood?

Heiland! vergeef het—zend licht en zend leven;
  Gord uwe dienaars met waarheid en kracht.
Wil uit uw rijkdom de volheid hun geven,
  Dan wordt met zegen uw boodschap volbragt.

Eens, o mijn Heer! wordt Gij beter verkondigd:
  't Is als uw knechten, van 't ligchaam bevrijd,
Allen, van traagheid en laauwheid ontzondigd,
  In beter sfeer aan uw dienst zijn gewijd.

Eens komt de tijd van hartgrondiger zangen,
  Eens breekt een betere Sabbatdag aan:
't Is als zij 't kleed van fijn lijnwaad ontvangen,
  Om rond uw troon met uw Englen te staan.

P. Huet.

KERKNIEUWS.

COLESBERG.—De Wel-Eerw. Dr. Hofmeijr het beroep naar Colesberg aangenomen hebbende, hetwelk *kerkelijk is goedgekeurd*, en daarop de approbatie verkregen zijnde van Zijne Excelllentie den Gouverneur, zoo vernemen wij dat het bepaald is zijn Wel-Ew. bevestiging te doen plaats hebben op den 30 dezer.

CLANWILLIAM.—Wegens de hevige en voortdurende ongesteldheid van den consulent (den Wel-Eerw. R. Shand), heeft sedert het overlijden van den leeraar geene Kerkvergadering, *naar de wet*, alhier kunnen plaats hebben: wij vernemen dat de geneesheer zou hebben verklaard, dat zijn Wel-Eerw. de dienst alhier niet zal kunnen waarnemen, en verlangen zeer te weten, wanneer de Ringscommissie van Tulbagh eenen leeraar als consulent naar deze plaats zal afvaardigen, om de belangen der gemeente te behartigen—die begeerig en verlangend is dat eene gecombineerde Kerkeraadsvergadering worde belegd, om een beroep te kunnen doen. Waar moeten de leden heen en wat staat hun te doen daar deze zoo *uitgebreide* gemeente de hulp derft van de leeraars harer kerk?

NAPIER.—De 19de Augustus was te dezer plaats een heugelijke dag, daar wij het genoegen hadden, eene zeer talrijke gemeente te mogen aanschouwen, en vier leeraren in ons midden te hebben. De leeraar der gemeente, die door het besluit, ons onlangs medegedeeld, om ons niet te verlaten, ons dubbel dierbaar geworden is, begon de plegtige verrigtingen met een kort gebed, waarmede het vergroot en verbeterd kerkgebouw op nieuw aan de dienst des Allerhoogsten plegtig werd toegewijd. Daarop las Zijn Eerw. het tweede hoofdstuk uit den eersten Brief aan de Corinthische gemeente, en na eene korte aanspraak, waarin hij zijne blijdschap over de verrigtingen van den dag te kennen gaf, en de gemeente met het voltooijen van het ondernomen werk gelukwenschte, liet hij zingen uit Psalm 65 v. 1, 2. Onder het zingen beklom de Wel-Eerw. Dr. Robertson, van Swellendam, den kansel—een aanzienlijk geschenk van tien leden der gemeente—en na tot voorafspraak in het kort uitgewijd te hebben over Nehemia viii 5—9, bepaalde hij na het gebed de aandacht der gemeente bij de liefelijkheid der openbare godsdienst, naar aanleiding van Psalm 84 v. 2. Onder het zingen van Psalm 84 v. 5, 6, beklom de Wel-Eerw. Heer Brink van Breda'sdorp, die tevens consulent dezer gemeente is, den kansel, en hield eene rede over Markus 16 v. 15—*Gaat in de geheele wereld, en predikt het Evangelie aan alle schepselen*, sluitende met dankzegging en het zingen door de gemeente, staande, van Psalm 72 v. 11.

In den namiddag predikte de Wel-Eerw. Heer Albertijn van Caledon, over Lukas 15 v. 7: "Ik zeg u lieden, dat er alzoo blijdschap zal zijn in den hemel, over éénen zondaar die zich bekeert, *meer* dan over negen en negentig regtvaardigen, die de bekeering niet van noode hebben." Ook bij deze gelegenheid was de gemeente talrijk en aandachtig. De geheele plegtigheid leverde een tooneel op, hetwelk, gelijk duidelijk zigtbaar was, zoowel den leeraar als de gemeente van Napier met blijdschap vervulde.—De collecte bij de beide godsdienstoefeningen bedroeg de som van £21.—*Correspondent.*

Britsch en Buitenlandsch Bijbel Genootschap.

Ontvangen van het Piketberg Takgenootschap, per Dr. Scholtz, vrije contributien, £4 5 0

GEORGE MORGAN.

27 Aug.

OFFICIEEL.

Theologische Kweekschool.

Aug. 28.—Ontvangen van den Broeder Diaken J. Roux, te Stellenbosch, ... £1 15 6

A. FAURE.

ERRATA IN DE "KERKBODE."

Bladz. 276 staat "Ring" veranderd worde in "Classikaal" moet zijn: "Ring" veranderd worde in "Classis" en Ringswijze in "Classikaal."

Op bladz. 277, regel 16, van boven staat F. B. le Roex moet zijn P. B. le Roex.

Van de Sandt de Villiers & Co Drukkers.

DE GEREFORMEERDE KERKBODE

IN ZUID AFRIKA.

DEEL IX.] ZATURDAG, SEPTEMBER 12, 1857. [No. 19.

BIDT!

(*Bij een Biduur.*)

Meer dan achttien eeuwen geleden klonk deze opwekking der vergaderde menigte in de ooren van de lippen des gezegenden Verlossers. Hij had zijne discipelen geleerd hoe zij in het gebed zich tot hunnen Vader in de hemelen moesten wenden. Hij had hun gewezen op het onvoldoende en wisselvallige van het aardsche, en hen voorgesteld de uitnemende waarde van den schat in de hemelen. Vele vermaningen, waarschuwingen, opwekkingen, teregtwijzingen, leeringen had hij hen op den berg in Galilea doen hooren. Maar het is alsof Hij niet genoeg kan drukken op de noodzakelijkheid van het gebed; op het onmisbare van die handeling der ziel ter bevrediging van de dringendste behoefte onzer natuur, de behoefte aan vrede, heil en zaligheid. Vandaar dat Hij gedurig tot dit onderwerp terug keert, en met den meest mogelijken ernst zijnen hoorders op het harte bindt het bevel: *bidt!* En voorwaar, geliefden! indien Jezus in eene enkele rede zoo dikmaals de zaak van het gebed den zijnen voorhoudt, zult gij het gereedelijk toestemmen, dat wij daaruit mogen besluiten tot de *noodzakelijkheid* van het opheffen onzer harten en onzer handen tot God in den hemel, opdat wij van Hem verkrijgen mogen wat wij van noode hebben voor ligchaam, ziel en geest, opdat zijn naam worde verheerlijkt en zijn koningrijk kome. Het is waar, alles in het gansch heelal, de zonde uitgenomen, gebeurt er naar den wil en den raad van onzen hemelschen Vader; niet een haar valt van ons hoofd ter aarde buiten zijne beschikking; geen twee muschjes worden er voor een penningske verkocht buiten zijnen wil. Hij is de onveranderlijke, gisteren, heden, in alle eeuwigheid dezelfde; en toch hetzelfde woord waaruit wij dit leeren, dezelfde Jezus, die ons den Vader alzoo openbaarde, roept ons toe: *bidt!* Hij die het doel voorziet, bepaalt ook de middelen. Hij, die de zaligheid uit loutere liefde en genade schenkt wil dat wij daarom vragen zullen. Hij, die het beloofd en stellig verklaard heeft, dat de koningrijken dezer aarde zijnen Zoon zullen worden gegeven, wil dat zijne onderdanen daarom zullen bidden. En daartoe is het ook dat wij ons aan deze plaats bevinden; om daartoe te worden opgewekt hebben wij ons herwaarts begeven. Wij kunnen u niets zeggen, hetgeen gij niet reeds veel beter, veel krachtiger, veel ernstiger hebt vernomen, maar wij weten het, de Heer is magtig het geringe, het onedele, ja hetgeen niets is, te zegenen aan onze zielen; immers zijne kracht wordt in zwakheid volbragt. En waar wij eenige eenvoudige opmerkingen aangaande het gebed in uw midden willen neêrleggen, zij het ons vergund te beginnen met de opmerking, dat het gebed—zal het in waarheid dien naam mogen dragen—*door den Heer ons moet worden geleerd.* Uit onszelven kunnen wij onmogelijk de handen opheffen naar het heiligdom, of zoo al de handen, niet het hart. En immers daarin eerst bestaat het gebed. Gods Woord leert ons, dat de mensch van nature dood is in de zonde en de ongeregtigheid. Kan nu de doode zijne lippen ontsluiten om voor zich eene weldaad te verzoeken? Kan het lijk de kille

hand uitstrekken om eene gave te ontvangen? Wanneer dat gebeurt, niet eerder, zal de onbekeerde ziel, de ziel van nature dood in de zonde, zich zelve kunnen opheffen in het gebed tot God, de hand uitstrekken om zijn heil te ontvangen. Alleen het magtwoord van den Zaligmaker kon den doode doen herleven; alleen het magtwoord van den Zaligmaker kan de doode ziel doen ademen. Het is waar, het gebed is de adem der ziel, maar niet eerder dan dat de Heere God haar dien heeft ingeblazen. Hetgeen uit de aarde is, dat is aardsch, dat kan zich niet boven de aarde verheffen. Het water kan zich zelf niet verheffen boven de hoogte der bron waaraan het ontspringt. De wateren des levens, die voor den troon Gods ontspringen, die alleen keeren derwaarts terug. Het gebed, door den Geest Gods van uit den hemel in onze harten gewrocht, dat gebed alleen stijgt tot God omhoog. De ontuitsprekelijke verzuchtingen door den Geest in des zondaars hart gewrocht, stuiten niet tegen een koperen hemel, maar rijzen zeker tot dáár waar zij door den eeuwig gezegenden Hoogepriester, als liefelijk reukwerk, in het heiligdom der hemelen Gode worden aangeboden. Het gebed van den onbekeerde mag den naam van gebed niet dragen; zijngebed is een offer der dwazen waarvan de Heer een afkeer heeft; hij steunt op zijne geregtigheid, hij bouwt op zijne deugd, hij meent dat zijn lang verhaal van woorden hem de verhooring zal verzekeren. Zoo ging het met Saulus van Tarsen, om slechts een uit velen te noemen—maar eerst toen de Heer met krachtige hand in zijn hart had gegrepen en hem door de genadige werking zijns Geestes tot inkeer en bekeering had geleid, toen eerst zeide Hij, die eeniglijk over de opregtheid van het gebed kan oordeelen: *ziet, hij bidt.* Verneem dit, mijn lieve medemensch! wiens hart nog niet door Gods genade is veranderd, die nog geen nieuw schepsel in Christus zijt geworden, die welligt op uwe braafheid en de getrouwe waarneming uwer godsdienstpligten vertrouwt, en u weinig bekommert over de vermaningen tot bekeering—ach! uw bidden mag dien naam niet dragen—al verzuimt gij nooit om uwe knieën geregeld te buigen in uwen huisselijken kring en in de binnenkamer—gij komt tot God met een leugen in de regterhand—gij noemt Hem 'Vader!' en Hij is uw Vader niet—niet in den zin waarin gij het bedoelt—niet uw Vader in Christus. Vraag den Heer om u te leeren bidden, om de ootmoedige tollenaars bede u op de lippen te leggen: "O God! wees mij zondaar genadig." Want, geloof het toch! eenmaal zult gij zeker den angst-kreet aanheffen. Al blijft de eigengeregtigheid uwe oogen verblinden tot op het sterfbed, bij de eerste schrede over den drempel van de poorte des doods zal u dat deksel zijn ontvallen; maar ook dan zal uw angstkreet geen gebed zijn, want Jehova zal in uw verderf lagchen, de Heer zal spotten, wanneer uwe vreeze komt. Wanneer uwe vreeze komt gelijk eene verwoesting, en uw verderf aankomt gelijk een wervelwind; wanneer u benaauwheid en angst overkomt, dan zult gij roepen, maar de Heer zal niet antwoorden: gij zult zoeken, maar niet vinden.

En gij, die reeds hebt leeren bidden, kinderen van God! laat mij toe u te herinneren dat het gebed steeds *met ootmoed* gepaard moet gaan, zal het, in Christus, Gode aangenaam wezen. God wederstaat den hoovaardigen, maar den nederigen geeft Hij genade. De trotsche Farizeër, die zoo veel dankensstof meent te hebben, dat hij beter is dan andere menschen, wordt door Hem verworpen, de nederige tollenaar die in de verslagenheid zijns harten, de oogen niet eens hemelwaarts durft heffen, wordt door Hem geregtvaardigd. Voorwaar, het betaamt ons in het kleed des ootmoeds voor God ons neder te bukken, als wij naderen tot zijnen troon—wie toch zijn wij—overtreders tegen Gods wet—opstandelingen

tegen den Heer—wat noemt ons Gods Woord? Welk afschuwelijk beeld aanschouwen wij wanneer wij ons zelven stellen voor den klaren spiegel van Gods heilige wet? Welk een afgrond van ellende en zonde en ongeregtigheid ontdekt ons oog, door Gods Geest verlicht, in het hart daarbinnen? Welke bezoedeling, door het slijk der zonde? Welke vreesselijke tekortkomingen, gebreken en feilen? Wat zelfzucht? Welke onzuivere bedoelingen in onze heiligste verrigtingen? En zullen wij, van dit alles ons bewust, met hoovaardij kunnen verschijnen voor Hem die ons ziet en kent, die onze gezindheid in de weegschalen des heiligdoms weegt? Zullen wij, doemelingen, met 'edele zelfvoldoening' tot onzen Regter kunnen naderen? Wij, die niets hebben, en als bedelaars tot den Heer moeten komen, met fierheid ons voor Hem kunnen stellen? Onmogelijk! zegt gij; en toch het gebeurt, want het hart is arglistig en bedriegelijk. En gelijk in alles zoo zelfs in het gebed kleeft de hoogmoed ons aan—van daar dat het noodig is hieraan te worden herinnerd opdat wij er tegen waken mogen. Laat ons toch nimmer wanen dat wij den hoogmoed hebben overwonnen, ook hieromtrent moet het woord des Apostels steeds gelden: "Niet dat ik het reeds gegrepen heb of alreede volmaakt ben, maar ik jaag er naar, of ik het ook grijpen mogt." Ook hier weder is het alleen Gods genade die den weligen aanwas van dit onkruid kan tegengaan. Vergeten wij dan nimmer dat wij aan die genade alles verschuldigd zijn. Want wat hebben wij, dat wij niet hebben ontvangen? En zoo wij het ontvangen hebben, betaamt het ons zeker niet om daarover te roemen als of wij het niet ontvangen hadden. Laat de grondtoon van ons gebed dan altijd wezen de opregte, diep ootmoedige belijdenis van zonde en schuld, van onze geheele onbekwaamheid om uit ons zelven iets goeds te denken, te spreken of te doen—want zoo wij ons zelven vernederen, zal de Heer ons verhoogen te zijner tijd.

Te zijner tijd! Het gebed moet *aanhoudend* wezen. Het is des Heeren wil dat wij geoefend zullen worden in het gebed, daartoe plaatst Hij ons op het grondgebied des gebeds, daartoe onthoudt Hij meestal het antwoord op onze verzuchtingen en gebeden. Hij hoort ons wel, maar omdat wij hier in een oefenschool verkeeren, zoo stelt Hij vaak de verhooring onzer gebeden uit, opdat Hij des te beter ons leere bidden, om ons geloof te beproeven, om ons vooraf tot de stellige en duidelijke overtuiging te leiden, dat wij de hulp en uitredding die wij ervaarden Hem en Hem alleen en Hem geheel te danken hebben. Wat anders predikt ons de geheele wolk van getuigen die in den Bijbel, in de geschiedenis der kerk, in dezen tijd ons omringen—wat anders dan dat wij *aanhoudend* moeten bidden. Ziet hoe Jakob worstelt voor dat hij overwint. Hoort de angstkreten van David om genade, voor hij de zaligheid kan bezingen van den man, wiens overtreding vergeven, wiens zonde bedekt is. Merkt hoe de Kananesche vrouw hare bede herhaalt voor de Heer haar gehoor wil leenen—hoe Bartiméus den zone Davids aanroept voor hij het gezigt ontvangt. Hoe Paulus tot driemaal zich moet werpen op de knieën, voor hij het troostrijk antwoord verneemt: "Mijne genade is u genoeg." Ja, herinnert u hoe de Zaligmaker de handelwijze van zijnen Vader vergelijkt bij die van eenen onregtvaardigen regter, die eene arme weduwe hem eenen langen tijd eerst laat moeijelijk vallen, voor hij haar helpt! daarom, geloovigen! laat den moed niet varen; donkerheid en wolken mogen zijn rondom den troon waartoe gij nadert—het licht zal schijnen. Gedenkt aan uwen grooten Voorganger, aan Jezus in Gethsemane—voorwaar alles werkte mede om Hem geheel moedeloos te doen neerzijgen, om Hem het gebed te laten varen, en

ziet hoe Hij worstelt, hoe Hij aanhoudt in het gebed te strijden, en volgt dat voorbeeld. Eerst na den strijd, de zege—eerst na de duisternis, het licht. Moet gij derven het liefelijk licht van Gods aangezigt, den vrede des gemoeds, de blijdschap in den Heer, *bidt, volhardt* in den gebede; is de Satan ijverig bezig uwen weg met allerlei verzoekingen te omtuinen, hebt gij reeds dagen, weken, maanden, te vergeefs gebeden, te vergeefs gestreden—broeder! zuster! laat den moed niet varen, houdt niet op te bidden; welligt zijt gij niet verre van den dageraad der verlossing; voor het aanbreken van den dag is de duisternis van den nacht het meest tastbaar. Hij die het goede werk in u heeft begonnen, zal het niet laten varen. Zijn Woord en zijne belofte zijn als Hij zelf, *ja en amen*, onveranderlijk, O! er is zoo veel toegezegd op het opregt, ootmoedig, aanhoudend gebed; alle de beloften, in den Bijbel vervat, zijn daarop gerigt; dat is het zekere middel waardoor de geloovige zich wendt tot den Magtige Jakobs om van Hem redding, licht en leven, kracht, bijstand, en sterkte te verkrijgen. De mensch heeft reeds den bliksem des hemels getemd, hem tot een bode, waardoor hij zijn nood den evenmensch bekend kan maken, en om hulpe vragen; de Christen, de geloovige, heeft een bode, die de snelheid des bliksems overtreft—een bode die hem nimmer faalt, nimmer bedriegt: den bode des gebeds, waardoor hij in elken nood zich kan wenden tot zijnen Koning daarboven en Hem in een oogwenk bekend maken kan den benarden toestand waarin zijne ziel verkeert. Geliefden! laat ons dan het gebed niet nalaten onze ziel eischt het, Christus Kerk in ons land eischt het, de heidenen, die ons in deze gewesten omringen, eischen het. De koningrijken dezer wereld zijn nog niet geworden onzes Gods en zijns Gezalfden; ongeloof en bijgeloof knellen onze broeders en zusters uit Adam in hunne boeijen zinnelijkheid voert heerschappij in de harten en leden der meesten; de zoon van Abraham naar het vleesch, blijft Abraham's Heer en Abraham's God verwerpen; de duistere plaatsen der aarde, vooral van dat deel, waarvan wij den zuider hoek bewonen, zijn vol van de woningen des gewelds en des wrevels; duizenden bij duizenden sterven elken dag zonder immer den eenigen naam te hebben gehoord, waardoor zij kunnen behouden worden. Zelfs onder hen, naar dien naam genoemd, hoe weinigen, die toonen door hun gedrag, dat zij dien naam geschreven hebben op de tafel des harten. Het Evangelie van Christus wordt, geloofd zij God! ook door velen getrouw verkondigd; maar hoe zelden vernemen wij de blijde mare: deze en die is in Zion geboren. Broeders en zusters!' wat staat ons bij dit alles te doen?

Jezus geeft het antwoordt: *Bidt!* Heere! leer ons bidden! *Amen.*

Zuid-Afrika,
Augustus, 1857.

BRIEVEN UIT ROME.

(Vervolg van bladz. 289.)

ZEVENTIENDE BRIEF.

HENRI AAN EUGENIUS.

Rome, Mei, 1849.

Waarde Eugenius!

Reeds vijftig dagen zuchtte ik, als levend begraven, in mijne gevangenis, niemand ziende dan den gevangenbewaarder, die nadat hij mij mijn laatsten penning had afgezet, mij aanhoudend met allerlei grove beleediging kwelde, toen ik op zekeren morgen mijne deur op een ongewoon uur zag opengaan. Nu, voor het eerst, werd mijn vertrek schoon gemaakt, vervolgens werden ter verdrijving van de *malaria* eenige laurierkorrels aangestoken, terwijl men eindelijk mijn houten bankje wegnam en twee stoelen binnenbragt. De reden van al die oplettendheid was een bezoek, dat door mijn oppasser, op geheimzinnige wijs, werd aangekondigd. Gij kunt wel denken dat

ik hoogst verblijd was, toen ik van een bezoek hoorde spreken, maar wat ik ook beproeven mogt, om er achter te komen wie mijn bezoeker wezen zou, 't was alles te vergeefs; ik kon verder geen woord uit den mond van mijn beul krijgen. Ik wachtte dus in de grootste spanning, stelde mij nu dezen dan weêr genen voor, tot dat ik omstreeks tien uur 's morgens mijne deur wederom hoorde opengaan en de hatelijke stem van den gevangenbewaarder, mij de komst van den abt Pallotta aankondigde.

De abt Pallotta is een man die te Rome in grooten reuk van heiligheid staat; klein, mager, als uitgemergeld, en met een kaal hoofd, droeg hij een gewaad van grof laken, dat hem tot aan de voeten reikte. Deze mensch werd gezonden om mij te bekeeren. Naauwelijks bevond hij zich in mijn vertrek, of hij haalde een krusifiks, een boek en een violetkleurige stool uit zijn zak; vervolgens bragt hij uit den mouw van zijn gewaad een koperen beeldtenis van de Maagd, in *bas-relief* te voorschijn; dat alles leide hij mij op de tafel neder, deed daarop de stool aan, en nederknielende voor die beeldtenis, begon hij te bidden. Nadat hij eenige oogenblikken gebeden had, ging hij zitten, en noodigde mij uit bij hem neder te knielen en te biechten. Ik antwoordde dat God alleen de zonden vergeeft, en dat ik daarom bij niemand anders dan bij God biechten wilde. Op dit antwoord, stond de abt verschrikt op, zeggende, dat ik van den duivel bezeten was, en dat hij den duivel uit mij verdrijven wilde. Ik antwoordde hierop: zulken, die de onschuldigen zoo barbaarsch vervolgen, zulken zijn van den duivel bezeten, en daarom als gij zoo grooten lust tot duivelbannen hebt, ga dan tot de vaders inkwisiteurs en naar mijn oppasser, en verlos die van den duivel. Deze woorden troffen hem alsof hij van den donder getroffen werd. Hij zonk op zijne knieën, haalde een ijzeren geesselroede uit den zak, maakte op eene behendige wijze zijn gewaad van achteren los, ontblootte zijne schouders, en begon met al zijn kracht op zijn bloote schouders te slaan, onder den uitroep: "Barmhartigheid, Heere!"

De handelwijs schokte mij diep; ik wist niet wat ik van dien mensch maken moest, en gedurende eenige oogenblikken stond ik roerloos van verbazing. Maar toen ik het bloed van zijne schouders zag vloeijen, werd ik door zulk een afschuw aangegrepen, dat ik op hem aanvloog, en hem met geweld de roede uit de handen nam. Hij stond op en zeide: "Mijn zoon, gij ducht eenige weinige geesselslagen, maar hoe zult gij u dan houden bij de martelingen der hel, die u bereid zijn, indien gij voortgaat met de vergeving te weigeren die u van Gods wege wordt aangeboden?"

Hierop volgde een gesprek tusschen ons beiden over de voorwaarden waarop God de zonden vergeven wil. Ik zal u niet vermoeijen door de mededeeling van wat hierbij gedurende ongeveer een half uur over en weêr gesproken werd; dit alleen moet ik hierbij voegen, dat hij tegen al de bijbelplaatsen die ik aanhaalde, niets anders over te stellen wist, dan gebeden tot de Maagd, wier beeldtenis hij kuste, en wier hulp hij inriep te mijner bevrijding uit de magt van den duivel. Hij eischte dat ik die beeldtenis kussen en daarvoor nederknielen zou, en toen hij zag dat ik dit niet doen wilde, wierp hij zich wederom op de knieën, en zou dezelfde geesseling herhaald hebben, indien ik hem daarin niet had verhinderd. Daarop verliet hij mij zeggende, dat deze soort van duivelen alleen door bidden en vasten kan uitgedreven worden.

Dit geheêle tooneel had mijne ziel diep ontroerd, en ik bragt het overige van den dag in smartelijke gedachten en treurige twijfeling door. De gevangenbewaarder kwam weldra terug, door een priester vergezeld, die mijn geheele vertrek en mij in 't bijzonder met wijwater besprenkelde. De stoelen werden hierop weêr weggenomen, en in plaats van mijn gewoon middagmaal, ontving ik niets dan een klein stuk zwart brood. Mijn oppasser scheen telkens als hij mijn vertrek binnentrad, ten hevigste ontzet; hij sprak mij geen enkel woord meer toe. Op die wijs bragt ik negen dagen door. Op den tiende, na het door mij zoo even beschreven tooneel, werd ik geroepen om ondervraagd te worden. Doôr den oppasser in de kamer van instruktie gebragt, vond ik er den Dominikaner Pater, die op den avond mijner gevangenneming mij bezocht had. In een grooten fauteuil voor eene tafel gezeten, had hij aan zijne linkerzijde den priester-notaris, die bezig was met schrijven; een groot zwart krucifiks stond aan zijn regterzijde, terwijl een blad papier, waarop het begin van het Evangelie van Johannes

geschreven was, midden op de tafel lag. Mijn oppasser stond aan mijne linkerzijde, ofschoon een weinig achterwaarts. De regter-instrukteur gebood mij dat ik op het Evangelie zweren zou, de waarheid te zullen zeggen. Ik zwoer, en hierop werd mij vergund mij op een houten bankje neder te zetten.

Nadat hij mij gevraagd had naar mijn naam en voornaam, mijn vaderland, mijn stand, enz, vroeg hij mij of ik wist om welke redenen ik mij in de gevangenis van het Heilig Officie bevond. Ik antwoordde dat ik het niet wist. Maar het zal, om u een duidelijk begrip van dit verhoor te geven, beter zijn, dat ik u de vragen en de antwoorden, zoo als zij gedaan werden, tracht terug te geven.

Vr. Kunt gij dan ten minste niet vermoeden wat aanleiding tot uwe gevangenneming gegeven heeft?

A. Misschien dit, dat ik met Protestanten in eenige betrekking gestaan heb.

Vr. Op welken grond steunt deze uwe meening?

A. Omdat de pater jesuit mij bedreigd had met het H. Officie, indien ik mijne verkeering met die Protestanten niet staken wilde. Ik houd mij verzekerd, dat *hij* mijn aanklager is.

Vr. Wie waren die Protestanten met welke gij verkeerdet?

A. Ik noemde hierop de namen en het vaderland van mijne vrienden.

Vr. Over welke onderwerpen handeldet gij met hen?

A. Ik vertelde hem hierop wat ik mij nog herinnerde van onze gesprekken.

Vr. Welke zijn uwe gevoelens over die onderwerpen?

A. Van mijne gevoelens ben ik Gode alleen rekenschap verschuldigd; ik geloof niet dat het geregtshof het regt heeft om over mijn binnenste te oordeelen.

Vr. Gij hebt u bij eede verbonden om de waarheid te zeggen op mijne vragen. Ik waarschuw u dus, dat gij u aan meineed schuldig maakt, indien gij weigert op mijne vraag te antwoorden.

Hier bemerkte ik den strik dien men mij gespannen had, door mij te laten zweren. Ik stond een oogenblik als verpletterd; maar nadat ik overwogen had in hoeverre een eed, dien men mij afgedwongen had, geldig kon wezen, antwoordde ik:

A. Niet uit vrees voor een meineed, maar ter liefde van de waarheid zal ik u antwoorden: Mijne gevoelens zijn, dat ik alles geloove wat het Woord van God zegt, geen enkele lettergreep meer, geen enkele minder.

Een helsche glimlach verscheen op het loodkleurig gelaat van den monnik, die zijn verhoor vervolgens op deze wijs voortzette:

Vr. Hebt gij uwe gevoelens ook aan anderen medegedeeld?

A. Ik heb er over gesproken met mijn biechtvader.

Vr. Wie is uw biechtvader?

A. Pater M., jesuït.

Vr. En wat heeft hij u gezegd?

A. Ik herinner het mij niet duidelijk meer, maar ik weet dat ik door zijn antwoord geene andere overtuiging verkreeg.

Vr. Waarom kwaamt gij niet tot andere overtuiging?

A. Omdat, wat hij antwoordde, niet steunde op het Woord van God.

Vr. Wat verstaat gij onder het Woord van God?

A. De Kanonieke geschriften van het Oude en het Nieuwe Testament.

Vr. Aan hoeveel personen hebt gij deze dingen gezegd?

A. Ik heb gezegd dat ik er tot niemand over gesproken heb dan tot mijn biechtvader.

Vr. Zweer daarop.

A. Neen, ik zweer niet meer. (Gedachtig aan den strik die in den eersten eed verborgen was).

Mijn regter zeide hierop dat hij mij uit zuivere liefde zijn raad gaf, maar dat zoo ik mogt blijven weigeren te zweren, dit een bewijs zou zijn, dat ik gelogen had; dat bovendien, het H. Officie de bewijzen, dat ik onwaarheid sprak, in handen had.— Maar ik antwoordde dat ik in 't geheel niet meer zweren wilde, dat men met geen regt, den aangeklaagde tot het doen van een eed verpligten kan; dat de vragen, die hij mij deed, strikvragen waren; en dat ik, zoo hij mij niet geregeld ondervroeg, ook niet meer zou antwoorden. En inderdaad antwoordde ik niets meer.

Nadat hij, maar te vergeefs, nog eenige pogingen aangewend had, om mij tot antwoorden te bewegen, wendde de regter zich tot mijn oppasser, en zeide: Deze mensch wordt aan uwe barmhartigheid aanbevolen.

De oppasser beval mij hem te volgen, maar in plaats van mij naar mijne gevangenis terug te brengen, bragt hij mij in

een zeer klein vertrek, dat in het bovenste gedeelte van het gebouw gelegen was. Deze gevangenplaats werd de *proefkamer* genoemd en was in de plaats van de ligchamelijke pijniging gekomen. Het was een zeer klein, onmiddellijk onder het dak gelegen kamertje; een dakvenster dat tegen het zuiden uitkwam en in 't midden geplaatst was, gaf den toegang aan het licht. IJzeren staven maakten het onmogelijk om bij dit venster te komen, zoodat men nog eenige versche lucht scheppen, noch het raam openen kon. In de buitengewoon groote Julij-hitte was die gevangenis onverdragelijk; men was er als in een oven. Was de zon weg, dan maakte de warmte, die nu in die kleine ruimte zich zamentrok, die gevangenschap nog ondragelijker; immers nu gevoelde men te meer al het schrikkelijke van dien mefitischen dampkring en van die door de groote warmte zoowel als door de onreine uitwasemingen (mijn oppasser toch had volgens zijn zeggen bevel om slechts om de drie dagen de onreinheden weg te brengen) verpeste lucht. Voeg hierbij, dat ik niet meer, gelijk in mijne vorige gevangenis, zooveel drinkwater erlangen kon als ik wilde, maar dat men mij elken dag eens een weinig waters bragt, dat ik in één teug verslond, en waardoor ik nog dorstiger werd dan ik eerst was. Had ik te kiezen gehad, ik zou de pijniging met de koord verkozen hebben boven de vreesselijke en langdurige, die ik nu door den honger, den dorst, de warmte en de verpeste lucht moest uitstaan. Woede en haat tegen mijne schandelijke vervolgers vermeesterden hier mijne ziel, terwijl de gedachte om mij het hoofd tegen den wand te verbrijzelen, in mij opkwam. God evenwel bewaarde mij voor dit uiterste van wanhoop. Ik bad niet meer, ik geloofde niet meer, mijne kracht was gebroken, en op den vierden dag was ik zoo verzwakt, dat het mij was alsof de vier muren van mijne gevangenis om mij ronddraaiden, en ik niet meer wist waar ik was.

In dezen toestand werd ik op nieuw in de kamer gebragt, waarin ik mijn eerste verhoor ondergaan had. Ik herinner mij niets meer van hetgeen ik bij die gelegenheid zeide of deed. Al wat ik weet, is dat ik in dien toestand op nieuw ondervraagd werd, en dat ik vervolgens in mijn vorig vertrek, dat mij nu een paleis toescheen, terug gebragt werd, en dáár ook weder het vroegere voedsel kreeg.

Nadat ik hier wederom eenige dagen had doorgebragt en wederom eenige kracht verkregen had, werd Pater Theiner, die tot de Congregatie van St. Philippus Neri behoort, tot mij toegelaten. Deze man is van Protestant—Katholiek geworden, en gaat voor een van de beste theologen te Rome door; hij wordt gebruikt om de ongelukkigen die in de handen der Inkwisitie gevallen zijn, van hunne kettersche dwalingen terug te brengen, en wanneer hij hierin niet kan slagen, dan tracht hij met behulp van bedreigingen of beloften, hen tot herroepen te bewegen, terwijl hij met iedere herroeping die hij verkrijgt, eene schrede nader komt aan het kardinaalschap, waarnaar hij eerzuchtig, als hij is, met de grootste inspanning jaagt.

Ik liet den pater eenigen tijd spreken zonder hem tegen te spreken. Terwijl hij tot mij sprak, viel het mij in, een krijgslist aan te wenden, ten einde een Bijbel te verkrijgen. Ik verklaarde genegen en bereid te wezen, om met hem in gesprek te treden over al de punten waarover de strijd liep, maar ik zeide dat ik wederkeerig verzocht, dat men mij een Bijbel verschaffen zou, opdat ik mij zoo de plaatsen die mij toeschenen voor eene andere opvatting te pleiten te beter zou kunnen te binnen brengen, en tevens de verklaringen van Zijn Eerw. te beter zou kunnen waarderen.

De pater scheen tevreden, en zeide dat hij den pater kommissaris verzoeken zou om aan mijn verlangen te willen voldoen. En inderdaad, eer een uur verloopen was, trad mijn oppasser mijn vertrek binnen, met een Latijnschen Bijbel, vier vellen papier, een inktkoker en een pen. Hij zeide evenwel, dat ik mij wel moest wachten om van dit papier—eenig—al ware 't ook het kleinste stukje te vermorsen.

Toen ik dien zoo vurig begeerden Bijbel, en bovendien de middelen om te schrijven, zag, had ik moeite mij te bedwingen, zoo verblijd was ik. Naauwelijks had de gevangenbewaarder mijn vertrek verlaten, of ik sloeg het heilige boek open, en mijn oog viel al dadelijk op deze woorden van (Jes. lxi: 1.): "De Geest des Heeren is op Mij, omdat de Heere Mij gezalfd heeft, om eene blijde boodschap te brengen den zacht-

moedigen; Hij heeft Mij gezonden om te verbinden de gebrokenen van harte, om den gevangenen vrijheid uit te roepen, en den gebondenen opening der gevangenis......" En toen ik die woorden gelezen had, meende ik daarin de hand van God te herkennen, en het er voor te mogen houden, dat God met deze woorden mijne wonden had willen heelen. Mijne gevangenis scheen mij nu geen gevangenis meer toe, en die eenzaamheid, die mij eerst zoo had gedrukt, kwam mij nu een geluk voor. Ik viel op de knieën om God te danken; ik bad en gevoelde mij vertroost.

Van dat tijdstip af aan, begon er een nieuw leven voor mij. Ik gevoelde mijn lijden niet langer, God was mij nabij, en ik had geen vrees voor hetgeen de menschen mij mogten kunnen doen.

Morgen vertel ik u wat mij met mijn Bijbel overkwam. Intusschen geloof mij

Uw, u liefhebbende

HENRI.

GETROUWD OF ONGETROUWD?

(*Vervolg van bladz.* 292, *en slot.*)

OF DEZE STUKKEN OVERDREVEN ZIJN?

Gelijk van zelve spreekt, in de oogen van onbekeerde, wereldsche lieden, zijn zulke beschouwingen niet slechts overdreven maar belagchelijk. Denken zij aldus over de *beschouwingen*, welk zou hun oordeel zijn indien zij eens iemand volgens den voorgeschreven weg zagen *handelen?* Bespotting? Haat? Misschien. Het gewone verwijt: Medicijnmeester genees u zelven? Hoogstwaarschijnlijk. Maar welligt ook iets gansch anders, iets onverwachts...Stilzwijgen, ontsteltenis, en een henengaan met de vurige pijl in het hart.

Christenen misleiden zich veelal door overdreven voorstellingen van spotternij die zij zouden te dulden hebben. Het geschiedt nog nu gelijk ten dage van Elia en Achab, dat eene eerlijke belijdenis den tegenstander ten eenenmale den mond stopt. Maar dan moet het ook eene belijdenis zijn, niet eene schroomvallige, niet eene schaamachtige, als gevoelde men zich schuldig. Neen, maar eene belijdenis, waar de naam van den Heer Jezus, ik zeg waar Zijn naam, *die nog nu wonderbare kracht doet*, openlijk, vrijmoedig, met helder voorhoofd en luide stem vermeld wordt. Er zijn niet vele duivelen die daarna nog tegenstand durven bieden. Gewoonlijk buigen zij het hoofd, en maken zich druipstaartend uit de voeten.

Of onze raadgevingen overdreven zijn?

Wij hebben het te onderzoeken. Wij hebben, sprekende van echtelieden, onderscheid gemaakt tusschen geloovigen en ongeloovigen, tusschen bekeerden en onbekeerden, als waren er slechts deze twee soorten van menschen, duidelijk en kennelijk van elkander onderscheiden.

"Dit onderscheid moge op een bijbelsch standpunt waar zijn, maar de ondervinding leert, dat de menschen zich verdeelen laten in *drie* soorten: roekelooze zondaars, en waarlijk geloovige Christenen, en tusschen dezen in, eene groote schare van lieden, de een meer, de ander minder van de uitersten verwijderd, lieden van verschillende kleur, verschillende wijziging, maar allen meer of minder godsdienstig en christelijk, zoo dat het van hen niet te zeggen valt of zij waarlijk christenen zijn of niet. Welnu, indien dit aldus is, hoe zullen wij van zulke lieden eene dergelijke heldenmoedige handelwijze kunnen verwachten?"

Zie daar dan de tegenwerping. Zij is niet zonder grond. Er zijn inderdaad slechts weinige christenen in onze laauwe doode dagen, die tot zulke ruiterlijke belijdenis in staat schijnen. De meesten zijn voor zich zelven in het onzekere. Hunne huisgenooten en de wereld zijn over hen in het onzekere. En hoe zullen zij, die voor zich zelve geene vastheid van geloof bezitten, hoe zullen zij anderen op zulk eene vastberadene wijze aanspreken? Zouden zij niet, alzoo doende, den schijn aannemen van iets te bezitten, wat zij weten te missen, en aldus, in stede van eene goede daad te verrigten, eene schijnheiligheid en huichelarij te meer plegen, van de vijandige zijde terstond, gelijk die van de zonen van Sceva (Hand. xix: 13 enz.) ontdekt?

Wat zullen wij antwoorden? Belijdenis te doen met den mond, waar het hart dood en vijandig is; belijdenis van den Zoon des Menschen op de lippen van een' onbekeerde en onverootmoedigde is den Heere een gruwel; en wordt door Hem nog nu even gestreng afgekeurd als toen hij den duivelen het stilzwijgen oplegde,

wanneer zij Hem nariepen: Gij zijt de Christus, de Zone Gods (Luk. iv: 41).

Van eene andere zijde, waar het hart zich heeft leeren overgeven aan den Zaligmaker en tot regtvaardigheid geloo-ven, *daar is de belijdenis met den mond noodzakelijk ter zaligheid* (Rom. x. 10). En het is eene noodlottige inblazing, welke ons zoekt wijs te maken, dat wij te wachten hebben op buitengewone inwendige opgewektheid, alvorens iets degelijks te ondernemen tot heil van onzen medemensch en tot eer van den Zaligmaker.

Eene voorname oorzaak van al deze bedenkingen en jammerlijke overleggingen is de slordige en wereldsche levenswijze der zoogenaamdé geloovigen. Waar geene of bijna geene eenzame afzondering is, en men zich behelpt met onuitgesproken verzuchtingen in tegenwoordigheid van anderen; waar geene dagelijksche en meer dan dagelijksche smeekingen en worstelingen plaats hebben; waar Gods Woord vlugtig en oneerbiedig doorgebladerd wordt en men zich de moeite niet geeft naar uitlegging te vragen; waar daarentegen dagen achtereen, of althans uren, kunnen worden doorgebragt in geheel wereldsche gezelschappen of in nog noodlottiger niets-doen; waar de dag des Heeren kan gebruikt worden tot bezoeken geven of bezoeken ontvangen, en tot insgelijks wereldsche gesprekken.... Waar zulk een bestaan gevoerd wordt, ja, daar mag het wel gezegd worden dat daar geen onderscheid meer is tusschen dengene die God dient en tusschen dengene die Hem niet dient (Mal. iii. 18); daar is het niet te verwonderen zoo de vrijmoedigheid ontbreekt. Want daar ontbreekt de olie in de lamp, en het is te vreezen, dat zoo dezulken niet opstaan vóór de komst des Bruidegoms, zij het bij zijne komst zullen moeten hooren :—"*Wie zich den Zoon des Menschen zal geschaamd hebben voor de menschen, dien zal de Zoon des Menschen zich schamen*" (Luk. ix. 26).

Mogen wij dezulken nog Christenen noemen? Mogen wij hen tellen onder het aantal der "nieuwe schepselen," onder het "*heilige volk*" Gods? De Heere kent degenen die de zijnen zijn. Wie zal het zeggen, hoevelen er zijn onder hen, die in den stroom van wereldsgezindheid, waardoor zij medegesleept worden, en waarin het oppervlakkig zoude schijnen dat het hun niet onaangenaam valt? Wie zal zeggen hoevelén er welligt onder dezulken zijn, wier hart zucht en schreit naar andere heiliger omgevingen; wier lippen branden van woorden, die zij zouden willen maar niet durven uitspreken, hoevelen wier ziel hijgt naar Jezus, gelijk een gevangene naar vrijheid, te midden van het gelach der wereld! De Heer ontferme zich over dezulken, en geve hun de noodzakelijkheid in te zien van de beslissende keuze te doen, en zich af te scheiden van al hunne zielmoordende gebruiken en gezelschappen. De Heer geve hun het onhoudbare van hunnen valschen, hinkenden toestand te gevoelen op zulk eene wijze, dat zij alle Baalsdienst ten eenenmale vaarwel zeggen, en de wereld het gevoele dat zij alle regt op hen verloren heeft.

Dit is noodzakelijk. Wel heeft de genadige Verlosser van zichzelven laten getuigen dat Hij het *gekrookte riet niet zal verbreken* (Math. xii. 20), en wel mag deze profetische getuigenis een onuitputtelijke troost heeten voor alle zwakken en verslagenen. Maar wanneer men onder gekrookte rietjes en rookende lemmeten begint te verstaan lieden die (niet éénmaal als bij verleiding maar) gedurig, jaren achtereen, God en den Mammon te gelijkertijd blijven dienen, wereldsch zijn met de wereld en toch de hoop op den hemel niet willen opgeven, dan verdraait men 's Heeren troostwoord tot een woord van verharding, en verkeert den zegen tot eenen vloek. Hoe, daar is eene juf-vrouw bezig met zich te kleeden voor eene danspartij, of (om het ergste niet te noemen) voor eenen wereldschen muziekavond; zij treedt met een glimlach van zelfbehagen de kamer binnen, men kan haar met smaak wellustige walsen hooren spelen op het klavier, of Godhonende minneliedjes zingen... en overmorgen zal zij zich, in de kerk zijnde, een *gekrookt rietje* heeten! Of om een voorbeeld uit eenen anderen stand te nemen, hier is een man met woedend gelaat bezig zijnen jongen te schelden en uit te vloeken;... daar is een ander die op den zoeten Sabbatdag het geklap zijner zweep door de stille velden laat weerklinken; hij is op togt om wereldsch profijt; het is hem ongelegen en vervelend om eenen Zondag stil te liggen; hij rijdt henen; zijne tien ossen trekken geduldig, zij kennen de tien geboden niet; zijn "zwart schepsel" leidt de ossen, hij kent de wet welligt

evenmin als zij. Maar de boer weet het: "*noch gij, noch uw dienstknecht, noch uw os.*" Welligt zit hij op den wagen zijnen Smijtegeld over het "gekrookte rietje" te lezen, en zich zelven te vleijen met de inbeelding van zulk een gezegend rietje te zijn.

Zijn dat de gekrookte rietjes? Die leven als heidenen, en sterven willen als heiligen? Wij zouden er veeleer dezulken onder verstaan, die door schuldgevoel verpletterd, in het besef hunner onwaardigheid voor God op de knieën liggen; tot dat de gezegende Heiland het hun verzekert dat Hij hen niet verbreken zal. Gekrookte rietjes! alle Christenen, zelfs de meest bevestigde, zelfs de eikeboomen der geregtigheid, zij zijn gekrookte rietjes bij Hem. En naarmate zij zich meer rietjes gevoelen, naar die mate zijn zij meer eiken, steun, schaduw, verkwikking voor anderen! Maar een distel is geen gekrookt rietje!

Zieldoodende woord verdraaijingen! Eene enkele moedwillige of onwillekeurige misvatting van dien aard is voldoende om iemand, gedurende zijn geheele leven, gevangen te houden in de zonde. Er zijn menschen bij menigten, die zich verschansen achter éénen afgezonderden tekst, of achter één enkel volksspreekwoord. Daarin gevoelen zij zich veilig. Zij gaan ter kerke, maar al de beweegredenen des leeraars stuiten onmagtig af op dat ééne, enkele gezegde. Zoo leven zij rustig daarhenen. Geen vijand kan hen deren, geen schot kan hen treffen. Zij zijn onwondbaar als Achilles, tot dat op den grooten dag hun bolwerk instort als de muren van Jericho, en zij open en naakt voor den Verderver staan!

Onder die klasse van tweeslachtige wezens, die tegelijkertijd godsdienstig, en niet godsdienstig, of op den éénen dag vroom en op den anderen goddeloos zijn, is het aantal onnoemelijk van hen die aldus de eene of andere bijbelplaats als tot motto van hun amphibien bestaan hebben genomen. Het werk hunner bekeering begint wanneer zij zoodanige bijbelplaats in het ware licht komen te zien, en de valsche steun, dien zij er in vonden, hun ontvalt. Dan staan zij verlegen, hulpeloos, zonder verontschuldiging. Zij zijn redbaar geworden. Dan beginnen zij een ander inzigt in de levenswijze, die zij te leiden hebben, te krijgen. Zij gevoelen zich schuldig, strafbaar, ellendig. En de persoon van den Zaligmaker begint hun noodig te worden. De *persoon*? ja, nu niet meer een naam, een woord, een traktaatje, of een hoofdstuk uit den Bijbel, of een gebed als eene taak die afgedaan moet worden. Maar nu, nu de Redder zelve, de Zaligmaker, de persoon Jezus, *zonder* wien, dood, rampzaligheid, verdoemenis—en *met* wien leven, vrijspraak, hemelsche zaligheid.

Ha! voor een die aldus zijnen toestand en die aldus den Zaligmaker heeft leeren zien, is het niet meer mogelijk gelijkvormig aan de wereld te blijven. Hij moet er uit. Hij moet bij den Heiland. De scheiding is daar. De groote klove wordt zigtbaar. Zijne gedurige, onwillekeurige begeerte is, om hen, die aan de andere zijde staan, over te halen. Zulk een ook zal mijne beschouwingen en raadgevingen niet overdreven noemen.

Neen, niet *zij zijn* overdreven. Maar zij *schijnen u* overdreven, omdat gij u gewend hebt aan het gezigt en aan de voorstelling van mislukte en schijn Christenen, geestelijke misgeboorten! Zoo dat de voorstelling van een, die werkelijk eenigermate als een Christen zou spreken, u voorkomt als eene beangstigende onmogelijkheid. Het gaat u als dien blinde die menschen als boomen zag wandelen. Het gaat u gelijk het eenen mensch onzer dagen, klein, misvormd, door allerlei verwijfde gebruiken en schadelijke dranken ontzenuwd, gaan zoude, wanneer hij eensklaps geplaatst werd tegen over het schouwspel van den eersten mensch, gelijk hij in het hof van Eden, met wijde neusgaten en ruime borst, den wind Gods die door het geboomte ruischte, inademde. "Overdreven" zou hij met belagchelijke neuswijzigheid uitroepen, den ander beschuldigende van boven de maat te zijn, en niet verstaande hoezeer hij zelve hopeloos beneden de maat is.

En nu, lieve lezers, nogmaals: ***Zijt gij getrouwd of ongetrouwd? Ongetrouwd*** nog?

O dan zie toe. En, zoo daar eenige begeerte bij u is om van uw zondig en wereldschgezind hart verlost te worden, eenig verlangen om de genade van den Heer Jezus deelachtig te worden, eenige ernst om niet verloren te gaan, maar eenmaal bij Christus te zijn in den hemel — — — O dan, zie toe! En wanneer

eene keuze of een aanbod zich aan u zal voordoen, laat *anderen* vragen naar allerlei andere belangen (rijkdom, beminnelijkheid van voorkomen of van inborst, enz.), *gij*, vraag *gij* naar dat ééne:—"Is deze een kind der wereld? of wel een die den Heiland wil aanhangen? een van den breeden weg of een van het naauwe pad?" En onthoud dit woord van den Apostel (1 Kor. vii: 39), van te trouwen *alleenlijk in den Heer*, of met andere woorden, het woord van Deuter.:—"*Gij zult niet ploegen met eenen os en met eenen ezel te gelijk.*

Gij zult niet, zoo spreekt 's Heeren wet,
Met os en ezel zamenploegen.
Dat is, in geestlijk licht gezet,
Geen ongelijken zamenvoegen.

Stort niet u zelf in 't ongeluk,
O gij, geheiligd volk des Heeren,
En wil niet in hetzelfde juk (2 Cor vi: 14)
Met d' ongeloovigen verkeeren.

Bedenk dat nimmer Belial (vers 15)
Met Christus zamenstemmen zal.

P. H.

EEN VOORBEELD VOOR ONZE SYNODE.

De geschiedenis van de eerste Synode der Christelijke Kerk leest men in Hand. xv. Dezelve werd bijeengeroepen, ten gevolge van een geschil in de gemeente van Antiochië, geboren uit de pogingen van eenige Joodsch-gezinde Christenen, van de Jeruzalemsche gemeente afkomstig, om de bekeerlingen uit de Heidenen te onderwerpen aan de nu verouderde ceremoniën der Mozaïsche bedeeling. Om op de meest voldoende wijze dat geschil uit den weg te ruimen, besloot de Antiochiesche gemeente om Paulus en Barnabas af te vaardigen naar Jeruzalem, om het gevoelen der Apostelen en Ouderlingen aldaar te vernemen.—Zoo zullen ook eerlang de afgevaardigden onzer gemeenten "opgaan" (zie vers 2) naar den zetel harer moedergemeente, om met elkander broederlijk te beraadslagen over geschillen in de gemeenten en andere vraagstukken van algemeen belang. In sommige gevallen weten wij dat de gemeenten nog bij eene dergelijke gelegenheid hare afgevaardigden uitgeleide doen (zie vers 3), en biddend den Heere aanbevelen,—ten bewijze dat de broederlijke liefde en de belangstelling in het heil der kerk niet bij ons geheel uitgestorven zijn. Van Paulus en Barnabas lezen wij, dat zij den broeders langs den weg zoowel als te Jeruzalem, groote blijdschap aanbragten, door te verhalen wat groote dingen God gedaan had in de bekeering der Heidenen. —Zullen onze van verre komende broeders hetzelfde kunnen doen?

Te Jeruzalem gekomen zijnde, werden Paulus en Barnabas "van de gemeente ontvangen" (vers 5), ongetwijfeld met eene broederlijke liefde die zich ook door een gastvrij onthaal openbaarde.—Een wenk voor de Kaapstadsche gemeente, wier ledematen veel zouden kunnen doen om hare van verre gewesten aankomende broeders in staat te stellen de moeijelijkheden der reis te vergeten.

De vergadering geopend zijnde en kennis ontvangen hebbende van het geschilpunt, ontstaat er "groote twisting" (vers 7),—daar er een verschil van gevoelen openbaar wordt tusschen de Christenen uit de Farizeeuwen, die nog hun ouden ijver voor de voorvaderlijke inzettingen niet in het minste kunnen vaarwel zeggen, en de meer verlichte Christenen, die merken dat zoodanige verkleefdheid aan het oude en nu verouderde een grooten hinderpaal in den weg der toebrenging van de Heidenen leggen zal. Die twisting levert ons een bewijs van de rondborstigheid en openhartigheid, waarmede een ieder voor zijn gevoelen uitkwam,—geen valschen, oppervlakkigen vrede tegen over de wereld willende vertoonen ten koste van de christelijke opregtheid.—Een wenk voor onze aanstaande vergadering.

De eerste redevoering waarvan ons een verslag wordt geleverd (vers 7—11), werd gedaan door Petrus. Zijn gevoelen en de wijze waarop hetzelve geuit wordt zijn juist wat wij verwachten zouden van dezen vurigen en openhartigen Apostel, —van den man die op zoo merkwaardige wijze geleid werd, door zijne kennismaking met den Heidenschen hoofdman Cornelius, om te verstaan dat er geen onderscheid meer moest wezen tusschen Jood en Heiden,—dat de Heiden Christen kon wezen zonder eerst Jood te worden, en zich alzoo te onderwerpen aan een ondragelijk juk.

Deze krachtige getuigenis van de vrijheid der Christenen uit de Heidenen van de ceremonien der Mozaïsche wet, bragt

een stilzwijgen te weeg onder de menigte, want er niet enkel Apostelen en Ouderlingen in de vergadering tegenwoordig waren. Hetgeen Petrus gezegd had werd nu bekrachtigd door Barnabas en Paulus, die uitvoerig verhaalden wat zij op hunne zendingsreizen onder de Heidenen gezien en ondervonden hadden, van de krachtige werkingen des H. Geestes, in de bekeering tot Christus van hen, die niets wisten van de besnijdenis of dergelijke instellingen. Vervolgens nam Jacobus het woord,—een man wiens woorden het meeste gewigt moesten hebben bij de streng Joodschgezinde partij, daar hij aan het hoofd stond der Jeruzalemsche gemeente. Op eene gematigde wijze sprak hij, om zijne broeders, uit de Farizeeuwsche sekte, te verzoenen met de toekenning van gelijke regten aan de bekeerlingen uit de Heidenen, met die welke zij zelven genoten. Aan de onderwerping der Heidenen aan de besnijdenis was niet te denken.—Jacobus stelde voor, dat zij zich slechts stiptelijk onthouden zouden van alles dat met de afgodendienst in verband stond, en dus het meest aanstootelijk was aan strenge voorstanders der Joodsche instellingen. Paulus en Barnabas, en de voorvechters van de vrijheid der Heidenen, maakten geen bezwaar tegen dezen zoo billijken eisch. Ook de Joodschgezinde Christenen werden te vreden gesteld en het voorstel van Jacobus vond alzoo algemeene goedkeuring. De Geest der wijsheid leidde de vergadering in haar besluit.

Men vond goed een brief te schrijven, behelzende verordeningen in dezen geest, welke niet alleen te Antiochië, maar in alle de Heidengemeenten ten rigtsnoer dienen zouden (vers 23—29). Vervuld zijnde in die dagen met den Heiligen Geest (hoewel ettelijke jaren al verloopen waren sedert den Pinksterdag), konden de Apostelen en Ouderlingen hun herderlijken brief uitzenden in de overtuiging, "Het heeft den Heiligen Geest en ons goedgedacht," enz. En onze Synode, zal zij ook met deze vrijmoedige woorden hare besluiten kunnen afkondigen aan de gemeenten? Waarom niet? Is de Geest dan niet gegeven om in eeuwigheid bij de kerk van Christus te blijven? Heeft Jezus dan niet beloofd met haar te zijn tot de voleinding der wereld, om in den hemel te binden wat zij in zijnen naam op aarde zal gebonden hebben? Voorzeker heeft menige Synode en Concilië, zich beroepende op het voorbeeld dier eerste kerkvergadering, aanspraak gemaakt op de bekrachtiging harer besluiten door het gezag des Heiligen Geestes, terwijl er te duidelijke blijken geleverd werden, dat men door een anderen geest dan dien des Heeren geleid was. Dit neemt echter niet weg dat wij, onze vergadering houdende met het opregt gebed om hoogere leiding in de vreeze des Heeren, en ondersteund door vele gebeden onzer gemeenteleden, vertrouwen mogen op de vervulling der belofte (Jac. i. 5), dat de wijsheid van God dengenen zeker geschonken zal worden die er om vragen. Die wijsheid zal zijn, als in de bedoelde vergaderlng te Jeruzalem, "ten eerste zuiver, daarna vreedzaam, bescheiden, gezeggelijk, vol van barmhartigheid en van goede vruchten, niet partijdig oordeelende en ongeveinsd" (Jac. iii. 17). *Ten eerste zuiver*, handhavende de waarheid en geregtigheid (om niet de Heidenen aan een juk van afgeschafte inzettingen te onderwerpen); *daarna vreedzaam*, zoo veel toegeeflijkheid betoonende als bestaanbaar is met waarheid en regt (van de Heidenen eischende zich te onthouden van wat het meest aanstoot gaf aan de Joden, en wat God ten tijde van Noach reeds van alle geslachten had geëischt). Niet, ten eerste vreedzaam, daarna zuiver,—niet eerst en bovenal zorgende voor den vrede, daarna voor de waarheid.

In dezen geest handelende en besluitende, zendt de vergadering niet slechts haren brief uit naar Antiochië, maar stelt ook eene deputatie aan, te weten, Judâs en Silas, om Paulus en Barnabas te vergezellen naar Antiochië, en alzoo aan die moedergemeente uit de Heidenen een des te klaarder blijk te leveren der hartelijke toegenegenheid van hare oudste zuster, de Jeruzalemsche, die vooral beschouwd werd als de moeder der gemeenten uit de besnijdenis. Wederom een wenk voor onze Synode, die veel meer ingang zoude vinden in het vertrouwen en de werkzame belangstelling onzer gemeenten, indien zij van tijd tot tijd deputaties harer leden uitzond om hare oogmerken en plannen duidelijker uit één te zetten, en tevens een levendiger gevoel te wekken van de ware en hartelijke eenheid die er in eene christelijke kerk behoort te bestaan. Het gevolg zal wezen dat onze gemeenten, ge-

lijk die van Antiochië, "zich verblijden zullen over de vertroosting" (vers 31) hun alzoo toegebragt,—dat eensgezindheid in denken, voelen en handelen, meer en meer onder ons gevonden zal worden.

Zonder aanmatiging, zoo hij vertrouwt, heeft schrijver dezes, de vrijheid genomen de kerk te wijzen op het *voorbeeld* der eerste Apostolische vergadering van opzieners der kerk, waarvan ons een bepaald verslag gegeven wordt. Zal onze vergadering instaat zijn dat spoor getrouw te drukken, dan zal zij zelve niet slechts biddend haar werk moeten verrigten, maar dan behooren alle geloovigen onder ons, met haar door de gebeden mede te werken. Deze regelen strekken dan als eene uitnoodiging aan alle kinderen Gods om, voor en na den belangrijken 13den October aanstaande, zich eendragtig tot God te wenden in hunne verborgene gebeden, dat de onmisbare leiding des Heiligen Geestes niet ontbreken moge aan de aanstaande vergadering. (Men lette op zulke teksten als Ps. cxxii. 6—9; Jes. lxii. 1, 2, 6, 7; Math. xviii. 19, 20; Joh. xiv. 16; Hand. i. 14, enz.)

Nog iets. Wat mag men beschouwen als het grootste en heerlijkste gevolg der Jeruzalemsche vergadering? Gods naam werd verheerlijkt, niet slechts door de herstelling van vrede en eene goede verstandhouding tusschen die twee groote afdeelingen der kerk, die van Joodschen en die van Heidenschen oorsprong,—maar vooral door den krachtigen steun, welke de uitbreiding der kerk onder de Heidenen daardoor verkreeg. Denkt eens aan het gevolg van besluiten in een tegenovergestelden geest,—van de bepaling dat de Heidenen dat ondragelijk juk moesten aantrekken, hetwelk de bekrompene, aan het oude vasthoudende, Joodsche partij hun opleggen wilde. Eene breuk tusschen de twee groote afdeelingen der kerk,—het afvallig worden der bekeerlingen uit de Heidenen—het moedeloos worden van zulke ijverige zendelingen als Paulus en Barnabas,—het ophouden van het werk der Heidenbekeering,—de vereenzelviging van het Christendom met het Jodendom,—de kwijning en langzame dood der kerk,—ziedaar wat dan gevolgd had. En wat moet het groote gevolg wezen onzer aanstaande vergadering, anders dan de krachtige uitbreiding der kerk onder de Heidenen? Eene kerk moet kwijnen als zij stilstaat, dan gaat zij een langzamen dood te gemoet. Eene levende kerk heeft behoefte zich uit te breiden en daartoe vooral moeten leiden de beraadslagingen harer opzieners.

Dat deze wenken, en die welke meermalen in den laatsten tijd gegeven zijn omtrent onze roeping, ten aanzien van de heilige zendingzaak, niet te vergeefs vernomen worden!

ALIQUIS.

De Redactie verzoekt vooral de aandacht bij het volgende:—

VOORSTEL

AAN DE LEDEN DER KERK OMTRENT DE SYNODE.

Geliefde Broeders en Zusters in Christus Jezus, onzen Gezegenden Verlosser, het eenig Hoofd der gemeente!—Een belangrijk tijdstip nadert voor onze kerk; binnnen weinige weken, zoo de Heere wil, zullen onze leeraars en opzieners, vertegenwoordigers van de gemeenten der Nederduitsche Gereformeerde Kerk in Zuid-Afrika, te zamen vergaderen, om te raadplegen over de gewigtige belangen van Christus Kerk in deze volkplantingen. Zij zullen geroepen worden te beslissen over zaken zoo gewigtig als maar immer gebragt kunnen worden voor de aandacht van eene Kerkelijke Vergadering. De "beschrijvingspunten," die onlangs in de *Kerkbode* het licht zagen, leveren ons het bewijs, dat onze leeraren en kerkeraden het ernstig meenen met het heil der kerk, van daar dat zij zulke waarlijk levensvragen ter bespreking hebben aangekondigd. Diep doordrongen schijnen zij van het besef, dat men ernstig handen aan het werk moet slaan, en dat de Synode daartoe den weg moet aanwijzen; dat men algemeen als kerk ontwaken moet uit den doodslaap van onverschilligheid en traagheid, en dat de Hooge Kerkvergadering daartoe de wekstem moet doen hooren. Echter wat zal de Synode indien zij niet door de leden der kerk worde bijgestaan? Onze vertegenwoordigers in de Synode zijn mannen van gelijke bewegingen als wij zijn; mannen wien het vaak ontbreekt aan licht en wijsheid, genade en getrouwheid, om—met voorbijzien van zichzelven—enkel des Heeren eer te beoogen. Het is waar, wij mogen het nederig en dankbaar erkennen, dat het

grooter deel onzer leeraren, van den Heer geleerd zijn, en wij willen hopen dat de meerderheid der opzieners in de Synode mannen van beproefde godsvrucht zullen zijn, derhalve mogen wij verwachten dat de meeste leden der Hooge Kerkvergadering mannen Gods zijn, maar, o! wat zal dit ons baten, indien zij, tijdens hun zamenzijn, niet worden bestierd door des Heeren Geest, noch door dien hemelschen Leidsman in de waarheid worden geleid! Dit is derhalve voor hen, voor ons, voor Christus Kerk, waartoe wij behooren, van het eerste belang, dat des Heeren Geest in het midden dier Vergadering wone, de leden der Synode beziele, opdat de *zaak des Heeren* worde bevorderd, opdat de naam des Heeren worde verheerlijkt, opdat het Koningrijk des Heeren onder ons worde uitgebreid! Laat ons dan, mijne geliefde medeleden onzer dierbare kerk, met elkander een verbond sluiten, om den Heer dezen zegen af te smeeken: de ruime uitstorting van Zijnen Heiligen Geest over de aanstaande Synode. Hij, de Hoorder des gebeds, zal ons niet te vergeefs laten bidden. Wij hebben immers het Woord Zijner belofte dat zeer vast is: "Ziet Ik ben met u lieden, al de dagen, tot de voleinding der wereld." Het is waar, zoo als het thans met ons gesteld is, gelijken wij maar al te zeer op de vallei dorre doodsbeenderen (helaas! maar al te dor), maar het behoeft onzen God slechts een enkel woord te kosten om den wind des Geestes in die gedooden te doen blazen, opdat zij herleven; echter hierom wil de Heer gebeden worden. Dat wij dan, die de kracht kennen van het ootmoedig ernstig gebed, hierom des Heeren aangezigt zoeken. Dat wij het doen eenpariglijk, op gezette tijden. "Indien er twee van u zamenstemmen op de aarde, over eenige zaak, die zij zouden mogen begeeren, die zal hun geschieden van mijnen Vader, die in de hemelen is." Dit heeft de "AMEN" beloofd. Reeds vroeger zijn wij tot zoodanig eenparig gebed opgewekt geworden, door middel van de *Kerkbode*, en werd de tijd daartoe bepaald op Donderdag morgen; van harte willen wij hopen dat aan dit voorstel door de *biddende* leden onzer kerk is beantwoord, en dat de Hoorder des gebeds menige verzuchting van vele binnen kameren in Zuid-Afrika eenparig tot Hem heeft zien opstijgen tot het heil van zijn Zion in ons middden. En nu nemen wij slechts de vrijheid, onze broeders en zusters in den Heer voor te slaan, ja, in 's Heeren naam, ernstig te verzoeken, *om op elken Donderdag en elken Zondag morgen in hunne gebeden te denken aan de aanstaande Hooge Kerkvergadering, dat het den Heere moge behagen, om over de leden der Vergadering uit te storten eene ruime mate van zijnen Heiligen Geest.* Van harte vertrouwen wij, dat de leeraars en opzieners onzer gemeenten, en alle vrienden des Heeren, die dit mogten lezen, persoonlijk tot dit doel zullen zamen werken, en ook anderen met dit voorstel zullen bekend maken, en hen ter ondersteuning van deze goede zaak gaarne zullen opwekken.

De Heer zelf geve ons den Geest der genade en den Geest der gebeden!

S. A.

Zuid-Afrika, 31 Aug. 1857.

AAN W. R.,—OVER DE SYNODE.

(*Vervolg.*)

Ik neem de vrijheid voort te gaan met eenige aanmerkingen over de gegevene wenken.

Eenparigheid in het gebruik van eene handleiding voor het godsdienstig onderwijs, acht ik voor zeer wenschelijk. De volkomene vrijheid van ieder predikant en godsdienst-onderwijzer in het kiezen van eene handleiding voor het onderwijs van de aanstaande ledematen der kerk, bestaat niet in andere kerkgenootschappen. Om eenparigheid in denkwijze te bevorderen, kan het niet anders dan goed wezen dat men terugkeert tot het reeds lang gesanctioneerde,—den Heidelbergschen Catechismus en het Korte Begrip. Of kent men betere onderwijs-boekjes dan dezen, men ga over om dien overeenkomstig te bepalen. Veronderstel eens dat een onzer aanstaande predikanten, die in Holland in eene Neologische omgeving studeren, een vragenboek in dien geest zou invoeren, met hoeveel moeite en onaangenaamheid zal het gepaard gaan zulks te beletten? Hoe ligt zal niet de bedenking opkomen, waarom aan een en niet aan een ander eene vrije keus hierin gelaten mag worden? Om dit alles voor te komen heeft men eenvoudig te bepalen welk vragenboek door allen gelijkelijk gebruikt zal worden. Ik vertrouw dat de wenschelijkheid van eensgezindheid

in denkwijze, onder de gemeenteleden, ons bewegen zal tot het een of ander besluit te komen, in den geest der gedane voorstellen.

De prediking in het Engelsch moet hier en daar geschieden, waar men tot hiertoe geen aanvang er mede gemaakt heeft. Maar heeft de Synode de magt om dit te gebieden indien er geene klagten van gemeenten over het gemis eener Engelsche prediking vernomen worden? Eene zeer twijfelachtige vraag voorwaar. Maar hoewel men niet aan nieuwe bepalingen hierover te denken heeft, zoo is het zeker tijd, dat er met nadruk gewezen zal worden op de noodzakelijkheid van de bestaande wetsbepaling beter na te komen. Men vergete niet de omstandigheden des lands in onze dagen. Duizenden van emigranten, allen uit Engeland, zullen over eenige maanden aan onze kusten geland worden; deze landverhuizers zullen zich ook vestigen daar, waar onze kerk de eenigste is om in hunne behoefte te voorzien; onder onze eigene gemeenteleden neemt het gebruik van het Engelsch des te meer toe, hoe sterker het inmengsel van eene Engelsche bevolking wordt. Lettende dus op de toekomst, kan men het niet ongepast achten dat wij voor de toenemende behoefte aan eene Engelsche prediking zorgen, en dat de Synode onze aanstaande predikanten, die nog in Europa zijn opmerkzaam make op hetgeen een belangrijk deel hunner toekomstige werkzaamheid kan uitmaken.

Omtrent *de vrijheid van predikanten om de leeraars van andere gezindten tot hunne kansels toe te laten*, is het zeker ook niet kwaad dat wij elkander wat beter verstaan zullen. Aan den eenen kant is het zeer wenschelijk, dat wij den geest der hoogmoedige uitsluiting meer en meer verwijderen, en zoo toonen dat wij waarlijk gelooven aan "éene algemeene christelijke kerk," die zich vrij wat verder uitstrekt dan de enge grenzen onzer Nederduitsch Gereformeerde Kerk. Aan den anderen kant is het bezwaarlijk, een lijst te maken van kerkgenootschappen, wier leeraars al dan niet mogen toegelaten worden om voor onze gemeenten te prediken. Zonder eenige wetsbepaling mogen predikanten thans de bedoelde vrijheid gebruiken, blijvende echter een ieder, die een leeraar van eene andere gezindheid tot zijn kansel toelaat, verantwoordelijk aan het kerkbestuur.

Ten aanzien van *Art.* 12 *der Wetten en Bepalingen*, komt het mij voor dat wij ons thans het liefst aan de letter der wet te houden hebben. Ook acht ik het voor mij niet noodzakelijk, dat er eene verandering gemaakt worde. Vooreerst acht ik het beter dat geene diakenen zitting hebben in de Synode, noch in de Ringen. Als men let op de pligten van diakenen, in onze formulieren beschreven, dan is het blijkbaar dat zij geen regt daartoe hebben. De omstandigheden onzer kerk eischen het voor als nog, dat zij in kerkeraadsvergaderingen gelijken invloed hebben als ouderlingen: het zal zeker meer overeenkomstig het Presbyteriaansch karakter van onzen kerkvorm wezen, zoo zij over een tijd tot een afzonderlijk collegie gevormd worden, dat zich alleen met het geldelijke te bemoeijen heeft. Ten tweede, acht ik het ook niet bijzonder wenschelijk, dat vacante gemeenten twee afgevaardigden zullen zenden. Indien zulks bij deze Synode zoude geschieden, zullen er tweemaal zoo veel ouderlingen wezen als predikanten,—iets dat in het hoogste kerkbestuur van geene andere Presbyteriaansche kerk plaats heeft, zoo ver mij bekend is.

Wat *de opening der Synode* betreft, vereenig ik mij geheel en al met de gegevene wenken (*Kerkbode*, Deel IX., bl. 235). Ongepast mag men het zeker achten dat de keuze van een Voorzitter, volgens Art. 17, zonder het gebed plaats vindt. Het schijnt ook ondoelmatig te zijn, dat men geene candidaten voor het voorzitterschap mag noemen, gelijk in alle andere vergaderingen, maar dat men in het wilde stemt. Tevens neem ik de vrijheid in het midden te brengen de vraag, of het goed is dat men in onze kerk het stemmen met geslotene briefjes, in zoo vele gevallen, voorstaat. In eene vergadering van opzieners der Christelijke kerk mag men zoo veel rondborstigheid en regtschapenheid verwachten, dat niemand zich schamen zal om openbaar te maken, wat zijn gevoelen is bij eene opneming van stemmen. E. A.

KERKNIEUWS.

ROBERTSON.—De kerkeraad dezer gemeente heeft onlangs een schrijven ontvangen van den Eerw. Heer C. H. de Smidt, Theol. Candidaat, die in de aanstaande maand zijn Proponents Examen hoopte af te leggen, in antwoord op eene

tweede uitnoodiging hem toegezonden, om het ambt van Herder en Leeraar der gemeente, bij zijne terugkomst in zijn vaderland, op zich te willen nemen.

De inhoud van zijn schrijven komt hoofdzakelijk hierop neder:—"Dat zijn geweten hem niet toelaat, eene zoo hoogstgewigtige verbindtenis met eenige gemeente aan te knoopen, vóór en aleer zij in haar eigen midden aangaande zijne leer en persoonlijkheid hebbe geoordeeld."

De billijkheid en betamelijkheid van dit besluit kan niemand tegenspreken; even zoo min als dat deze gemeente groote behoefte heeft aan een eigen leeraar. Niet alleen is het den Consulent moeijelijk om deze, en de naburige gemeente van Montagu alle maanden geregeld te bezoeken; in de voorledene maand was het zelfs gevaarlijk, daar de rivieren gezwollen waren, en hij niet te min aan beide plaatsen op den bestemden tijd was.

Dan, de Heere zal het voorzien. Tweemalen is de keuze der gecombineerde vergadering op den Heer De Smidt gevallen; de tijd zal het nu welhaast doen blijken, of het de wil des Heeren zij, dat hij van deze gemeente leeraar worde.—Waarlijk de oogst is groot, maar de arbeiders zijn weinige.—*Correspondent.*

Colesberg. — Op den morgen van Zaturdag, den 29sten Augustus, brak voor ons de lang gewenschte dag aan. Nadat wij nu vier jaren lang zonder een vast leeraar zijn geweest, ontvingen wij onzen nieuwen leeraar, Dr. Hofmeijr, die op plegtige wijze door onzen Consulent, Ds. J. Murray, aan de gemeente werd voorgesteld. Naar Num. xii: 6—8, —vooral naar de eerste woorden van het zevende vers,—schetste hij Mozes in verschillende trekken van zijne getrouwheid jegens God en menschen, en in den zegen Gods die op hem rustte, als een voorbeeld en aanmoediging voor den Evangeliedienaar. Na afloop der leerrede vond de ordening plaats door oplegging der handen op plegtige wijze, waaraan—behalve de Consulent—de leeraars van Graaff-Reinet en Middelburg deel namen. Des namiddags trad onze nieuwe leeraar op, en sprak tot ons over Jona i: 1a., naar aanleiding van welke woorden hij ons voorstelde in den toestand van Nineveh, het beeld eener zondige wereld; in den persoon van Jona, het lot van een zwakken mensch; in de roeping van God, de drang eener ontfermende liefde. Hoewel beide teksten aan het Oude Testament waren ontleend, zoo werden zij beide behandeld in het licht des Nieuwen Testaments; en niet ligt zal de indruk van de plegtigheden van dezen dag uit ons geheugen worden gewischt.

Op Zondag werd het Nachtmaal gevierd; terwijl Ds. A. Murray, Sr. in den voormiddag, en Ds. W. Murray in den namiddag ons voorging.

Op Maandag nam onze Consulent van ons afscheid op roerende wijs. Ieder was getroffen, en blijdschap en vreugde vervulden bij het heengaan beurtelings ons hart.

Bij deze gelegenheid is voor Lijdenburg gecollecteerd in de kerk, £43, en de Jaarlijksche Collecte voor de Kweekschool, aan de huizen, door onzen nieuwen leeraar, bedroeg plus minus, £140.

Op den volgenden Zondag zal er nog door onzen leeraar alhier worden gepredikt, en des namiddags biduur worden gehouden voor de aanstaande Synodale Vergadering, en de afgevaardigden uit onze gemeente.

Evangelisch Verbond.—Op Dingsdag, den 1sten Semptember, was er eene bijeenkomst in het Zuid-Afrikaansch Gesticht, bij welke gelegenheid, er besloten werd eene *Takvereeniging* van het Evangelisch Verbond voor Zuid-Afrika op te rigten, en de bekende *negen* punten te nemen tot grondslag dezer afdeeling. De Vergadering werd verdaagd tot Dingsdag, den 15den September, ten 12 ure, ter zelfder plaatse, wanneer men het onderwerp ter sprake brengen zal aangaande de wijze van toelating tot het lidmaatschap van het Verbond.

OFFICIEEL.

Ring van Swellendam.

De Ondergeteekende neemt de vrijheid, Kerkeraden, onder dezen Ring sorterende, indachtig te maken aan het bepaalde bij Art. 30, lit. D., ten opzigte van penningen voor het Synodaal en Predikants Weduwen Fonds door hen geheven.

W. Robertson,
Swellendam, Rings-Quæstor.
Sept. 3, 1857.

Van de Sandt de Villiers & Co., Drukkers.

DE GEREFORMEERDE KERKBODE
IN ZUID AFRIKA.

DEEL IX.] ZATURDAG, SEPTEMBER 26, 1857. [No. 20.

ORDE.

Te regt zegt het spreekwoord: *orde is het halve werk,* want de onorde in onze zaken en bezigheden benadeelt ons meer dan wij gewoonlijk inzien, vooral wanneer die onorde in uitwendige dingen eene afspiegeling is van de onorde in ons hart; in alle geval werkt de uitwendige onorde nadeelig terug op onzen inwendigen toestand. Immers in den donkeren doolhof der wanorde worden door ons pligten voorbij gezien, welker verzuim gevoelige straffen na zich sleept, verliezen wij doeleinden uit het oog, bij welker bereiking wij het grootste belang hebben, en verwisselen zich onze eenvoudige hoofdbezigheden in eene menigte van andere kleine dingen, die gedeeltelijk op een anderen tijd, en gedeeltelijk in het geheel niet binnen den kring onzes levens behooren, en ons intusschen veel tijd, kracht, genoegen en orde wegnemen. Het is daarom noodig, elkander te vermanen tot *orde*. Hebben wij dezelve bij ons, zoo winnen wij veel dat nuttig is, en winnen wij veel uit dat niet noodig is.

Eene altijd toenemende goede orde in het uitwendige is echter niet mogelijk, zoo lang de orde Gods niet door den Heiligen Geest *in ons* bestaat en altijd meer toeneemt. Het inwendige en uitwendige hangen bij den mensch ten naauwste te zamen; en ontbreekt daarom deze zamenhang, dit verband bij de orde, zoo is dezelve geene ware orde, maar schijnorde. Ja (wij herhalen het) alle uitwendige orde is eene valsche en daarmede verderfelijke orde, die niet uitgaat van, en onderhouden wordt door inwendige orde. Immers men kan eene uitwendige orde maken die de innerlijke wanorde bedekt niet enkel, maar ook voortdurend spreekt en doet toenemen. Zulks heeft plaats wanneer men naar eenigen bloot verstandelijken regel, of naar eene levenlooze grondstelling van werktuigelijke regelmatigheid, tijd en werkzaamheden ordent of liever gewelddadig bestemt, daardoor dat men geenerlei onorde hoe ook genaamd, noch bij zichzelven noch bij anderen toelaat. Dit is eene stijfheid, gemaaktheid, gewrongenheid, trotschheid, die het leven stremt, verminkt en dreigt te dooden.

Als een bouwmeester zijne bouwstoffen altijd in schoone vormen rondom zich wilde zien, het zou het gebouw, in hetwelk alleen de orde van zijn geest en van zijne teekening verwezentlijkt *kan* worden, zeer laat of liever nooit voleindigen.

Er is ook eene ordelijke onorde, immers de orde eener op den vijand inhouwende linie, is eene geheel andere dan die welke manoeuvreert. En dit verschil vinden wij overal, zelfs in den allerhoogsten kring. De orde der bouwstoffen, uit welke God de wereld bouwde, was de bajert, de mengeling der hoofdstoffelijke krachten, die tot dat einde door den almagtigen Schepper in duisteren nacht waren afgezonderd, gelijk nog heden het zaad ten leven wordt afgezonderd in de donkere aarde. Daarom groeit in alle Gods werken de orde (de overeenstemming der verschillende deelen) van binnen, uit een diep leven, uit een vast beginsel, naar buiten. Ook bestaat de uitwendige orde der werkingen Gods dáárin, dat deze opperste werkmeester eerst de hoofdtrekken van zijn werk geeft en ze daarna in de

kleinere deelen uitwerkt. Zoo scheidde Hij in de schepping der wereld eerst licht en duisternis, het drooge en het vloeijende, alvorens de hemelligchamen en die der aarde te formeren. Op dezelfde wijze worden de voornaamste deelen van den wordenden mensch (het hoofd, het hart en de lever) het eerst geformeerd en daarna de mindere leden.

God is de zelfstandige orde, en wat wezenlijke orde zijn zal, dat moet uit Hem voortkomen en op Hem rusten; doch wij, zondige menschen, zijn voorbarig, haastig en begeerig naar uitwendige verschijnselen, en zoeken duizendmaal meer de orde in het uitwendig werk, dan in den innerlijken grond des levens, en geraken daardoor in eene inwendige wanorde, die zelfs tot verwoesting onzes levens worden kan. Zoo sticht zich, bijvoorbeeld, de gierigaard eene uitwendige orde in de ruimte van geld te hebben, en niet tot gebrek te kunnen vervallen, en offert hij aan deze uitwendige orde, aan deze hartbegoochelende schaduw, de orde zijner ziel op. Op dezelfde wijze voegt zich de huichelaar in de orde der uitwendige godsdienstigheid, en verstikt daardoor de kiemen van de ware godsvrucht des harten. Ach! hoeveel verdriet koopen wij ons, en hoe vele feest-uren en feestdagen verliezen wij, door deze jagt naar valsche orde, naar doode stoffelijke regelmatigheid. Hoeden wij ons voor dezen kwelgeest! Hij doet ons draven in een kringloop van de onzinnigste ontwerpen, jaar uit jaar in, tot dat wij nederliggen—voor eeuwig.

Alleen een inwendig ordelijk leven kan eene waarlijk vaste en toch vrije orde in ons uitwendig leven, naar al deszelfs rigtingen brengen. Ons hart moet de kamer zijn of liever de tempel die boven alle dingen in feestelijke reinheid en orde gehouden wordt: want in ons hart wil die hemelsche gast (de Heilige Geest) geheiligd zijn, die, meer dan eenige aardsche betrekking, aanspraak heeft op onze dienstvaardigheid, op ons feestelijk onthaal. In deze inwendige orde onzes levens, zullen ons de onordelijkheden van het uitwendig leven in derzelver oorzaken, uitwerkselen en betrekkingen klaar duidelijk worden, en zullen wij inzien dat wij vóór alle dingen onze ziel moeten gered zien, en dat wij, haar gered ziende, haar in de zekerheid der redding, in de gemeenschap des Heeren, moeten onderhouden. Want, neen! niet het tijdelijke is ons eerste en hoogste beroep, maar het eeuwige; en als wij het eeuwige verzuimen, zoo zullen wij het tijdelijke slecht vervullen, ook wanneer wij alle mogelijke zorg voor hetzelve dragen. *Wie heeft zulks van uwe hand geëischt, dat gij Mijne voorhoven betreden zoudt?* (Jes. i: 12) zegt God tot de werkheiligen, ook des dagelijkschen levens, die in den diepsten grond huns harten ver van Hem geweken zijn. Hun arbeid, hoe ijverig, wordt niet geprezen, maar bestraft. Daarom moeten wij na de verstrooijende bezigheden der wereld, altijd weder onze gedachten terugroepen, verzamelen en bepalen tot, en vastmaken aan, en ze stil houden in God. Alsdan wordt ook ons dagelijksch beroep ons tot eene klare, bestemde, zegenrijke zending van God; en hoe meer wij hetzelve als een uitvloeisel onzer hemelsche roeping beschouwen en behandelen, des te meer zullen wij ons gewennen om te leven voor den naaste en voor onszelven; alsdan zal de boom onzes levens, die in den grond is vastgeworteld, en die zijnen bloesem en zijne vruchten uit de diepte zijns inwendigen levens in het licht der zegenende zon te voorschijn doet komen, genoeg tijd en ruimte overhouden, om zijne takken behagelijk en sierlijk uit te breiden, en op den adem der winden te laten wiegen en schudden. Ja, hoe krachtiger het beginsel der levensordening uit ons hart alle onze uitwendige levenskringen doorlicht en doorschittert, des te ronder (geordender) worden deze kringen, des te inniger en levendiger grijpen zij in elkander, en des te meer

worden alle voorbarige, onmatige, verwikkelde en verwarrende plannen en werkzaamheden uitgeworpen van uit deze kringen en verbreidt zich dien tengevolge de zachte en toch sterke beweging eener eeuwige feestelijke stemming door geheel ons leven.

Op deze wijze moeten wij orde verkrijgen en ordelijk zijn. De orde bestaat in eene juiste volgreeks, in een goed begin, een goeden voortgang en een goed einde. Maken wij nu het begin met God, zoo zullen zich alle onze volgende bewegingen als van zelve harmonisch ordenen en zelfs onze nachtkleeding en onze werkplaatsen zullen alsdan, zoover dit noodig is, in den grond van eene hoogere orde getuigen. Maar is de aanvang verkeerd, zoo zullen geene wiskunstige lijnen, geene dubbele boekhouding en geene op alles lettende, en op alles bedacht zijnde naauwgezetheid en naauwkeurigheid in staat zijn, ons uit den onzaligen doolhof van zich altijd vernieuwende wanorde te redden. En, ach! in deze verwarringen verliezen wij de klare tegenwoordigheid en werkelijkheid in welke wij met God dagelijks het noodige doen kunnen: want wij zijn geroepen om dagelijks met God te spreken en te handelen, en ingevolge deze gesprekken en handelingen te leven en te wandelen. Wij moeten zijn als die dienaren des konings, die alvorens hunne werkzaamheden van den dag aan te vangen, hunne opwachting maken bij den koning, of intreden in zijn kabinet, om van Hem de bevelen voor den dag te ontvangen. Op deze wijze alleen wordt ons het opvatten van de ploeg des daags ligt, want hiermede weten wij, dat wij medegenooten zijn van het leven van Christus, door den Heiligen Geest, en Hem naspreken: "*Mijne* SPIJZE *is dat ik doe den wil desgenen die mij gezonden heeft en zijn werk volbrenge.* Joh. iv: 34. Op deze wijze worde ons leven tot een gastmaal, tot een gedurig aanzitten aan de tafel des Heeren.

J. L.

DE WASDOM VAN GODS WOORD.

"En hij zeide: alzoo is het Koningrijk Gods, gelijk of een mensch het zaad in de aarde wierp; en voorts sliep, en opstond nacht en dag; en het zaad uitsproot en lang werd dat hij zelf niet wist, hoe? Want de aarde brengt van zelve vrucht voort: eerst het kruid, daarna de aar, daarna het volle koren in de aar. En als de vrucht zich voor doet, terstond zendt hij de sikkel *daarin*, omdat de oogst daar is."*—Markus iv: 26—29.

* De hier volgende preek, was mij, die ik soms het werk mijns Heeren met een zwaarmoedig hart verrigt, tot ruime verkwikking. "Zij mogt dit ook voor anderen zijn," dacht ik; en ik besloot voor haar eene plaats in de *Kerkbode* te vragen.

K.

Gelijk de wasdom van elke plant, Gods werk is, zoo is de wasdom eener uit God geborene ziel, en van het koningrijk der hemelen, met nadruk niet des menschen maar Gods werk. De mensch heeft óók eene taak van God ontvangen, en hij zie toe dat hij haar volbrenge. "De landman als hij *arbeidt* moet alzoo eerst de vruchten genieten." Maar het zaad dat men heeft uitgeworpen tot den oogst te laten opgroeijen, overtreft 's menschen vermogen, als het werk des Scheppers het vermogen des schepsels.

Wij willen thans aan 's Heilands voeten neêrzitten en ons deze waarheid door Hem laten leeren in eene zeer liefelijke gelijkenis; terwijl wij ons er op toeleggen de wenken ter harte te nemen die daarin zijn vervat.

"En hij zeide: "Alzoo is het koningrijk Gods, gelijk of een mensch het zaad in de aarde wierp." Gij weet het hoe het koningrijk der hemelen menigmalen bij een zaadkorrel vergeleken wordt. Denkt aan de gelijkenis des zaaijers, des onkruids in den akker, en van het mostaardzaad. Denkt er aan hoe Petrus en Jacobus de verklaringen afleggen: "Hebt elkander vuriglijk lief uit een rein hart, gij die wedergeboren zijt, niet uit vergankelijk maar uit onvergankelijk zaad, door het levende en eeuwigblijvende Woord van God, en naar Zijnen wil heeft Hij ons gebaard door het woord der waarheid, opdat wij zonden zijn als eerstelingen zijner schepselen." En in overeen-

stemming met hen legt Johannes dit getuigenis af: "Een iegelijk die uit God geboren is, die doet de zonde niet, want zijn zaad blijft in hem: en hij kan niet zondigen, want hij is uit God geboren."

Het zaad dan waarvan hier sprake is, is Gods Woord, de zaligmakende waarheid. Dit woord is uit God; gelijk elk zaad in de natuurlijke wereld eene schepping des Scheppers is. Maar het wordt ter *uitstrooijing* aan menschen toevertrouwd. "God was in Christus, de wereld met zichzelven verzoenende, hunne zonden hun niet toerekenende, *en heeft het woord der verzoening in ons gelegd.*" Het woord dat oorspronkelijk door God zelven den mensch is medegedeeld, wordt nu door bemiddeling van tweede oorzaken en wel voornamelijk door prediking voortgeplant; gelijk geschreven is: "Hoe liefelijk zijn de voeten dergenen, die vrede verkondigen, dergenen die het goede verkondigen." Zoo deed God maar eenmaal in den aanvang der aardsche dingen, door *onmiddelijke* schepping, het gras, het kruid en het geboomte uit de aarde spruiten.

Gij weet het wat de grond is waarin het zaad des woords moet worden uitgestrooid: 's menschen hart. Gelijk de aarde door God er op voorbereid is om het zaad daarin te laten ontkiemen en opwassen; even zoo het hart des menschen. En ware niet de zonde tusschen beide gekomen, nimmer verstikte het zaad des woords. Maar zelfs in den gevallen toestand des menschen is het Woord van God juist geschikt om in 't hart te ontkiemen en wortels te geven. Het is berekend naar de diepstgevoelde behoeften des menschen; het grijpt met kracht alles aan wat in hem uit God is overgebleven. Het stemt zamen met het beschuldigend geweten; het geeft licht waar het zoekend verstand in duisternis rondtast; het beantwoordt op eene allesbevredigende wijze de vraag van 't naar gelukdorstend gemoed: hoe kan ik zalig worden? De ondervinding leert dagelijks dat Gods Woord in 's menschen hart valt als op de plaats waar het berekend is zijne werking te doen, en zijne vrucht te dragen: als maar de mensch zelf zich daartegen niet verzette. Dan, met deze zijde der waarheid, houdt zich de gelijkenis die wij thans beschouwen niet bezig.

Eene vraag die ons bij dit gedeelte onzer beschouwing nog onledig houden moet is deze: Aan wie God het zaaijen des woords heeft toevertrouwd? Dat wij hier dadelijk aan de Apostelen en hunne opvolgers in de gemeente denken, is natuurlijk. Er is een openbaar predikambt van den Heer in de gemeente ingesteld; want de gemeente moet als gemeente opwassen tot de volle mate des wasdoms in Jezus Christus. Maar moet niet ieder lid der gemeente eene plant des Heeren worden; moet niet met zorgvuldigheid aan een ieder afzonderlijk worden gearbeid; moet niet in ieder levenskring door Gods Woord op den mensch worden gewerkt om hem te winnen voor het koningrijk der hemelen? Daarom, wat de leeraar is in de gemeente, dat is de ouder in zijn huis, de onderwijzer in de school. En omdat in 's Heeren gemeente dit ééne gebod aan allen gegeven is: "Hebt elkander lief" moet een ieder, die den naam van Jezus belijdt, naar omstandigheden en gelegenheden, mede arbeiden in den wijngaard des Heeren, mede zich het heil van anderen aantrekken, en het zaad des woords uitstrooijen.

Doen wij dat? Als ik een iegelijk onder u eens de vraag deed: werpt gij het zaad van Gods Woord uit? Op uwen tijd, als God de aarde doorweekt heeft, drijft gij den ploeg door den grond, en zaait gij uw graan, met de blijde hoop op eenen ruimen oogst. Gij doet wel. Maar zaait gij wel ter regter tijd het zaad van Gods Woord in de harten uwer kinderen? Als zij nog jong zijn, en teer, dan moeten vader en moeder het teeder zaad des levens in hunne gemoederen uitwerpen. Er kan in later leeftijd een korst over het hart komen; en het onkruid kan dan te diep geworteld zijn. O! het verwijt waarmede menige onverschillige vader in zijn graf zal gaan, en uit zijn graf zal verrijzen, en voor Gods gezigt zal verschijnen, en in de hel zal worden geworpen! Begint toch, ouders! aan uwe kinderen te arbeiden van hunne vroegste jeugd af aan, en gaat voort zoo lang gij leeft op aarde. "Zaai uw zaad in den morgenstond, en trek uwe hand des avonds niet af."

En als gij het zaad des woords uitwerpt, doet het als op Gods bevel, als in des Heeren naam. Gij moet den wasdom niet geven; daarom bekommert u niet over omstandigheden, die den wasdom

schijnen te zullen terug houden. Niemand die aan onsterfelijke zielen arbeidt, late zich ontmoedigen, door het verderf dat hij in het hart ontwaart, door de schijnbare onvruchtbaarheid van den akker dien hij bewerkt, door de dingen die hem belemmerend in den weg staan. God gebruikt u en gij moet gehoorzamen. "Wie op den wind acht geeft die zal niet zaaijen, en wie op de wolken ziet zal niet maaijen." Onze roeping is niet, bekommerd den blik in de toekomst te werpen: maar als de aan God bestemde tijd daar is—en die is er in Gods koningrijk altijd —de hand aan den ploeg te slaan en niet achteruit te zien. De mensch weet naar dezen regel in zijn aardsch beroep te handelen; waarom doet hij hetzelfde niet in het koningrijk der hemelen? Want het is gelijk als een mensch die op zijnen tijd, zonder door wind of weêr zich te laten weerhouden, het zaad in de aarde werpt.

Maar als gij goede vrucht inoogsten wilt, dan zorgt gij dat gij goed zaad in de aarde werpt, niet waar? Nu, zoo zie een ieder zaaijer in Gods Koningrijk toe wat hij zaait. Hij zie toe dat hij het woord der genade wèl versta; en dat hij niet wat eigene wijsheid hem leerde, of wat hij anderen heeft leeren napraten, als Gods Woord in de zielen inplante. Om goed zaad te zaaijen is het niet noodig met veel omslag van woorden den weg des levens aan anderen bekend te maken; wèl dat men geproefd en gesmaakt heeft dat de Heer goed is, wèl dat de liefde van Christus in het hart zij uitgestort. Ja, daarom worden er vaak zoo weinige goede vruchten in de gemeente en vooral in de woning gezien, omdat er geen goed zaad wordt uitgestrooid. Ouders! zult gij in uwe kinderen goed zaad zaaijen, dan moet gij in dezen arbeid gedrongen worden door de liefde van Christus.

Spreek ik tot zulke ouders, spreek ik tot broeders en zusters die met mij zamenwerken om goed zaad in deze gemeente uit te strooijen? Welaan! "weest standvastig, onbewegelijk, altijd overvloedig in het werk des Heeren, als die weet dat uw arbeid niet ijdel is in den Heer."

Merkt gij wel, dat uw arbeid *in den Heer* niet ijdel zijn zal? Het gedijen van uw werk, het uitspruiten van het zaad, hangt niet van u maar van uwen Heer af. Werkt daarom met blijdschap en niet met kommer. Geeft alles over in de handen van uwen Heer. Immers "het koningrijk der hemelen is gelijk of een mensch het zaad in de aarde wierp, en sliep, en opstond nacht en dag." Gaat het niet nog zoo met den landman? Als gij uw zaad in de aarde geworpen hebt, dan laat gij het aan uwen God over om het te laten opgroeijen en rijp worden. Gij gaat gerust slapen: gij staat verkwikt op tot den arbeid des daags; en wacht met lijdzaamheid tot den oogst. Uw kommer over den wasdom zou u niets baten; het zou u schaden, het zou u ongeschikt maken om de ruste, die de nacht u aanbiedt te genieten, en het werk, waartoe elke dag u roept, te volbrengen. Met al uwe bezorgdheid zoudt gij aan den wasdom van uw graan niets kunnen toedoen. Gij laat dien daarom over aan de voor u verborgene werking Gods in de aarde, waar het zaad ontkiemen en wortelen moet. Van den groei der plant weet gij u geene rekenschap te geven. Het is het eigenaardig werk van God en niet des menschen.

Laten wij wijs worden in het koningrijk der hemelen. De kinderen dezer eeuw zijn ons waarlijk ter beschaming. Hoe menigmaal gebeurt het dat de mensch, die daar het zaad des eeuwigen levens heeft uitgestrooid, over het wegblijven of den schijnbaar tragen gang des wasdoms, zich zoo zeer bekommert, dat hem de moed ontvalt om in zijnen arbeid voort te gaan. De man wien ons de Heiland in de gelijkenis voor oogen stelt, was niet onverschillig omtrent het uitgeworpen zaad. Wie zaait eenen akker en verwacht niet vrucht er van? Hij deed er aan wat God hem te doen gegeven had. Hij omheinde den akker, weerde uit al het schadelijk gedierte van daar en bevochtigde des noods den grond; maar den wasdom van het gezaaide liet hij den Heer over, en ging intusschen voort ook andere akkers te beplanten. Volgen wij hem na. Als wij toezien dat wij door Gods genade goed zaad zaaijen in de harten van hen, die God ons aanbetrouwde; als wij, zoo veel in ons is, trachten te weeren wat het zaad verstikken of kwetsen kan; als wij met onze gebeden en verzuchtingen onze akkers gedurig bevochtigen, laten wij dan niet ongeduldig of moedeloos worden als de wasdom niet zoo voorspoedig is als wij het wel wenschen. God alleen kent de harten, Hij weet wat noodig is om het hart te bre-

ken en te doorweeken; Hij weet hoe diep de wortel gaan moet eer het zaad naar buiten kan uitspruiten. Terwijl gij over onvruchtbaarheid des akkers klaagt, en u in den arbeid, dien gij nog hebt te doen, laat ontmoedigen, is het mogelijk dat er in het geheim des harten groote dingen gebeuren. Bekommert u over *uw* werk, laat Gods werk in *Gods* handen. En al zou het zaad verstikken, en nimmer, nimmer vrucht dragen, dan nog moogt gij God geene rekenschap vragen van zijne daden. De verborgenheden zijn des Heeren; en op zijnen tijd zal Hij aan het licht brengen, wat nu voor u onverklaarbaar is.

(*Te worden vervolgd.*)

BRIEVEN UIT ROME.

(*Vervolg van bladz.* 308.)

ACHTTIENDE BRIEF.

HENRI AAN EUGENIUS.

Rome, Mei, 1849.

Waarde Eugenius!

Mijn blijdschap over het bezit van een Bijbel was zoo groot, dat ik mijzelven haast geen meester was. Het overige gedeelte van dien dag bragt ik door met het lezen, of laat ik liever zeggen, met het verslinden van de vijf boeken van Mozes; maar zonder er eenig nut van te hebben; omdat ik las zonder daarbij genoegzaam na te denken en het gelezene te overpeinzen. In den daarop volgenden nacht, overwoog ik het gelezene in mijne eenzaamheid, maar de verwarring, die er in mijne denkbeelden heerschte, was te groot. Bij het aanbreken van den volgenden dag stond ik aanstonds op, en begaf ik mij weder aan het lezen. Ik heb u gezegd dat de Bijbel die mij was gebragt, de Latijnsche uitgaaf van de *vulgata* was;—deze uitgaaf in 4° was ten jare 1733 te Venetië door Nicolo Pezzano gedrukt. Bij het openen viel mijn oog toevallig op de voorrede, en in de voorrede van de Romeinsche uitgaaf viel mijn oog op deze woorden: "In deze uitgaaf van den Bijbel, zijn vele dingen opzettelijk veranderd, en andere, waarvan men meenen mogt dat zij behoorden veranderd te zijn, zijn met opzet zoo gelaten." Deze voorrede wordt toegeschreven aan Paus Clemens VIII., die de vulgata voor authentiek verklaard had, en deze zelfde Paus verklaarde, dat deze Bijbel, voor wiens authenticiteit hij instond, vol dwalingen en fouten is. Deze ontdekking nu, waartoe ik door de belijdenis van den Paus zelven gebragt werd, deed mij inzien, hoe te onregt de Katholieken de Protestanten van vervalsching des Bijbels beschuldigen, en dat daarentegen deze laatsten, met het hoogste regt, deze beschuldiging op de Katholieken terugwerpen.

Alzoo bemerkt hebbende, dat de lezing van die voorredenen haar groot nut kon hebben, zette ik die lezing voort, en vond dan ook in die van St. Hieronimus onderscheidene zeer opmerkelijke dingen. In de voorrede, b. v. voor het boek *Tobias* ontkent Hieronimus de Kanoniciteit van dit geschrift, en doet evenzoo ten opzigte van het boek *Judith*. Onder hetgeen hij voor de profetiën van Jeremia schrijft, wordt gevonden dat hij het boek van *Baruch* niet vertaald heeft, omdat het apokryf is. In de voorrede van het boek van Daniël, zegt hij dat de geschiedenis van *Susanna*, de lofzang der *drie jongelingen* en de *fabels* van Bel en den draak, apokryfe feiten zijn. In de voorrede, die geplaatst is aan 't hoofd van de boeken van Salomo, zegt hij dat het boek der *wijsheid* en de *prediker* apokryf zijn. Vervolgens zegt hij ook nog: "Daar de Kerk derhalve de boeken van Judith, Tobias, of de Makkabeën leest, maar ze niet opneemt onder het getal der Kanonieke schriften enz."

Het lezen van deze voorrede bragt mij tot het inzigt dat St. Hieronimus, die door de Katholieke Kerk *de grootste leeraar* genoemd wordt, aangaande de apokryfe boeken even eens dacht als de latere Protestanten zulks doen.

Onder deze voorredenen vond ik ook het dekreet van de vierde zitting van het concilie van Trente, waarbij al de boeken die door Hieronimus voor apokryf gehouden werden, onder de Kanonieke gerangschikt worden, en aan welks einde een plegtig *anathema* uitgesproken wordt, over allen die deze boeken voor niet-kanoniek houden. Zoo dan verklaart diezelfde Kerk, die Hieronimus als een leeraar en als een heilige vereert, hem ter anderer zijde weêr voor een verdoemde.

Al voortgaande met het lezen van de voorredenen, vond ik een groote verzameling van Bijbelplaatsen die het lezen van den Bijbel aan het volk aanbevelen, waardoor ik duidelijk leerde inzien, hoe-

zeer de Roomsche Kerk met zich zelve en met het Woord van God in strijd is, daar zij het lezen van dien Bijbel verbiedt.

Toen ik nu al deze voorredenen gelezen had, begon ik te overwegen, hoe het toch wel kwam dat de Roomsche Kerk zich zelve *zoo* tegenspreken kon, en hoe verlichte menschen, gelijk er toch zoo velen in haren schoot gevonden worden, dergelijke tegenstrijdigheden kunnen voorbijzien. Eerst kon ik maar niet tot zekerheid komen, maar bij het toevallig openslaan van den Bijlbel, sprongen mij deze woorden in de oogen: "Daarvoor dat zij de liefde der waarheid niet aangenomen hebben, om zalig te worden; (en) daarom zal God hun zenden eene kracht der dwaling, dat zij de leugen zouden gelooven" (2 Thesss. II: 10, 11). Nu doorzag ik het, maar begreep nu ook tevens dat de heer Pasquali bij mij in een geheel jaar niet datgene zou hebben kunnen uitwerken, wat het Woord van God in één oogenblik bij mij te weeg gebragt had. Overtuigd dat de Roomsche Kerk in die kracht der dwaling verkeert, waarvan de Apostel spreekt, en dat God zelf mij tot de kennis der waarheid bragt, knielde ik neder en verootmoedigde ik mij in het gebed, de woorden van Paulus den Tarser overnemende: "Heer! wat wilt Gij dat ik doen zal?"

Nadat ik alzoo gebeden had, stond ik wederom op, en mijn' Bijbel op nieuw in de hand nemende, begon ik in den Brief aan de Romeinen te lezen. Een diepen indruk maakt het zestiende vers van het eerste hoofdstuk, op mij: *Het Evangelie is eene kracht Gods tot zaligheid een iegelijk die gelooft.* Het geloof derhalve, zeide ik, is de eenige voorwaarde ter zaligheid. Indien ik maar geloof, dan zal ik, door het Evangelie, al de kracht Gods bezitten.—Ik zette de lezing van dezen Brief voort, en ik las telkens dat het eenige middel ter zaligheid het geloof is, dat geen vleesch door de wet voor God geregtvaardigd zal worden; dat de mensch door het geloof geregtvaardigd wordt, zonder de werken der wet; dat Abraham geloofde aan God, en dat dit hem tot regtvaardigheid gerekend werd; en groote menigte van andere, u bekende, verklaringen vond ik, welke ten duidelijkste leeren dat de regtvaardigheid uit den geloove alleen is.

Vervolgens kwam het mij in de gedachte, de gewigtigste plaatsen over te schrijven, ten einde ze, als mijn boek mij weêr afgenomen mogt worden, mij weder te binnen te kunnen brengen. Ik schreef ze op de rugzijde van mijn tafel op.

Den volgenden morgen nam ik het besluit om het geheele Nieuwe Testament door te lezen. Maar om niet te wijdloopig te worden, zal ik u maar niet mededeelen, al wat ik gevoelde en ondervond bij die door God zoo gezegende lezing. Dit alleen moet ik nog zeggen, dat de leer der wedergeboorte, welke in Joh. iii. verklaard wordt, zulk een indruk op mij maakte, dat mijne oogen geheel en al open gingen, en ik het Christendom nu zag, zoo als het is; niet eene stoffelijke, zinnelijke eeredienst, maar eene aanbidding in geest en waarheid. Nu begreep ik wat het zeggen wil, tot de Kerk van Jezus Christus te behooren, en van dit tijdstip af, kan ik zeggen, verleende God mij de genade mij te doen gevoelen dat deze verandering in mij had plaats gegrepen. Ofschoon reeds ten volle van de dwalingen der Roomsche Kerk overtuigd, en terwijl de gesprekken van den heer Pasquali mijne denkbeelden hadden verhelderd, hadden de ontdekkingen, die ik in mijn Bijbel gedaan had, nu mijnen geest verlicht. Ofschoon ik de Roomsche Kerk reeds had laten varen, bleef mijn hart eerst nog in zonde en dwaling; maar van dien dag af aan voelde ik den druk mijner ontberingen niet meer; het gebed was mijne vreugde, en de gevangenis mijn geluk, omdat ik wist dat ik leed voor den naam van dien Jezus, die mij had zalig gemaakt.

Zoo gingen tien dagen voorbij, waarin ik den geheelen Bijbel bijna doorlas. Die lezing verschafte mij stof tot menigvuldige overpeinzingen, en mijne bekeering werd volkomen.

Op den tienden dag kwam pater Theiner terug, en vroeg mij of ik van mijne dwalingen overtuigd was dan of ik nog eenige bezwaren had.

Ik antwoordde dat ik geen bezwaar meer had, dat God het werk mijner bekeering in mij voltooid had.

Gij zijt dus bereid om uwe dwalingen af te zweren? Ik antwoordde dat dit mijne ernstige begeerte was, maar dat ik eene openlijke afzwering doen wilde. Met deze woorden, hoopte ik de vergunning tot eene *openbare* herroeping te erlangen, en de dwalingen die ik dan zou afgezworen hebben, waren die van de

Roomsche Kerk.—Pater Theiner wilde mij hierop eene akte van herroeping laten teekenen, die hij daartoe reeds had gereed gemaakt. Maar ik weigerde, zonder zelfs een oog e in te slaan, deze akte te teekenen, en zeide nu duidelijk dat de herroeping die ik bedoeld had, bestond in de afzwerning van de dwalingen der Roomsche Kerk. Hij wilde met mij redewisten, maar ik opende den Bijbel en leide hem deze woorden uit het zesde Hoofdstuk van den Brief aan de Hebreën onder de oogen: "Want het is onmogelijk, degenen die eens verlicht zijn geweest en de hemelsche gave gesmaakt hebben en des Heiligen Geestes deelachtig zijn geworden en gesmaakt hebben het goede Woord Gods en de kracht (der toekomende eeuw, en (als zij) afvallig worden, die zegge ik wederom, te vernieuwen tot bekeering als welken zich zelven den Zone Gods wederom kruisigen, en openlijk te schande maken.".

Ik sprak deze woorden op plegtigen toon uit, en vestigde daarbij de oogen op hem. Vervolgens vroeg ik hem: Weet gij van wien de Apostel te dezer plaatse spreekt? Zijn gelaat werd rood, en blijkbaar was hij in groote verlegenheid. Op denzelfden toon vervolgende, zeide ik nu nog: De Apostel spreekt van hen die vrijwillig van het Evangelie zijn afgevallen. Hij spreekt van mij, indien ik mij ten minste tot dergelijke laagheid mogt laten verleiden. Hij spreekt van u, pater Theiner, die u daaraan hebt schuldig gemaakt.—De pater stond op —zijne oogen schoten vonken van woede —en hij ging heen, bij zich zelven ik weet niet welke bedreigingen tegen mij mompelende.

Na verloop van slechts weinige minuten, kwam de gevangen-bewaarder binnen, ontnam mij mijn Bijbel, en even zoo den inkt en het papier die hij mij gegeven had. Maar wat hij mij ook ontnemen mogt, den vrede der ziel, dien ik bij en in mijn Zaligmaker gevonden had, dien kon hij mij niet ontrooven.

Sedert dien dag ben ik niet meer verhoord geworden; zag ik niemand anders dan mijn oppasser, en hoorde ik geene andere woorden meer dan deze . "of de herroeping, of de dood." En toch was de tijd, dien ik in mijne gevangenis doorbragt, een zalige tijd. De onderkant van mijn tafel, die geheel met Bijbelplaatsen beschreven was, verleende mij stof tot de zoetste overdenkingen. Het gebed nam een ander deel van mijn tijd in. Maar wat ik hier vooral niet verzwijgen mag, is dit, dat ik in mijne gevangenis wonder baarlijk bewaarheid zag dat heerlijke woord waarin God verzekert dat zij die wedergeboren zijn, niet noodig hebben dat iemand hen leere,, daar zij de zalving des Heiligen Geestes hebben die hun alle dingen leert (1 Joh. II: 27). Ik zag allerduidelijkst het werk des Heeren in mij. Ik riep de leerstukken der Roomsche Kerk, ten einde ze te onderzoeken, in mijn geheugen terug, en onmiddellijk rees er een Bijbelplaats, die ze weerlegde voor mijnen geest op. Bij voorbeeld, ik overwoog het leerstuk van het concilie van Trente, waarnaar de Bijbel niet alles wat ter zaligheid noodig is behelst; en aanstonds kwam mij die plaats van Paulus voor den geest: "De Heilige Schriften kunnen wijs maken ter zaligheid door het geloof hetwelke is in Jezus Christus" (2 Tim. III: 15). Dacht ik aan het leerstuk over de duisterheid van den Bijbel, dan herinnerde ik mij ook aanstonds die plaats van St. Paulus (2 Cor. IV : 3). "Indien ook ons Evangelium bedekt is, zoo is het bedekt in degenen die verloren gaan, in welken de God dezer eeuw de zinnen verblind heeft." Gevoelde ik somwijlen eenigen twijfel, daar ik de kerk verlaten, heb die toch zonder twijfel de oudste is; dan was het als of mij een stem uit den hemel in de ooren klonkt die zeide: Ga van uit haar midden, o mijn volk, opdat gij niet, deel hebbende aan hunne zonden, ook deelt in hunne plagen; zoodat de twintig maanden die ik in mijne gevangenis, onder overdenkingen en gebeden doorbragt, mij van grooter nut geweest zijn, dan een verblijf van twintig jaren in eene theologische school mij zou hebben kunnen aanbrengen.

Ziedaar, waarde Eugenius, in weinige woorden, de geschiedenis mijner bekeering.—Ik evenwel ben niet de eenige, die eene zoo groote weldaad van God ontvangen heb. Ook de heer Manson is tot bekeering gekomen, en de Hr. Sweetman is nu een jong mensch, vol van den warmsten ijver; terwijl de Waldenser het werktuig ter hunner bekeering heeft mogen wezen. Ik heb die dierbare broeders, die van een reis in het Oosten teruggekeerd zijn, zoo straks weer gezien en omhelsd. In mijn eerstvolgenden brief spreek ik over de gevangenneming en de

bevrijding van den goeden Pasquali. Ook hij heeft veel moeten lijden, maar God is hem steeds nabij geweest.

Uw u liefhebbende

HENRI.

DE SOLDAAT.

TREFFEND VERHAAL VAN EENE WARE GEBEURTENIS, DOOR EERW. JOHN GRAY.

[Het volgend aandoenlijke verhaal is overgenomen en vertaald uit het Amerikaansche dagblad der Ned: Geref: Kerk. *The Christian Intelligencer*, dat te Nieuw York uitgegeven, ook alhier bij den Boekhandelaar N. H. MARAIS verkrijgbaar is. Uit hoofde van de hoogstbelangrijke mededeelingen die het bevat, en van den band die in den laatsten tijd met de Gereformeerde Kerk in Amerika aangeknoopt is geworden wenschen wij onze lezers op dit blad opmerkzaam te maken. Het is een godsdienstig familie-tijschrift (zoo noemt het zich zelven) door geestelijken geschreven. (Hoewel in het Engelsch uitgegeven, draagt het nog de oudhollandsche leuze: Eendracht maakt macht). De inteekeningsprijs is 10s. per jaargang.]

Het was op eene van de liefelijkste morgens van de maand Mei, dat ik den leeraar van de Methodisten (Wesleyaansche) gemeente van het dorp D...... ontmoette en van hem eene uitnoodiging ontving om bij eene bijeenkomst van broeders in zijne kerk tegenwoordig te zijn. Ter bestemder ure was ik daar, en luisterde, met geene geringe voldoening naar verscheidene personen, die hunne Christelijke ondervinding mededeelden. Het was op deze bijeenkomst, dat ik het onderwerp van dit verhaal ontmoette, en van zijne eigene lippen de geschiedenis vernam van zijne wonderbare slechtheid tegen God en van Gods nog wonderbaarder goedheid en genade jegens hem. Hij was in vol "militairen costuum;" een jong man van een schoon en innemend voorkomen, blijkbaar van goede opvoeding en van diep gevoelde godsvrucht. Hij was de laatste die tot de vergadering het woord voerde; en deed zulks niet, dan nadat hij herhaalde malen daartoe door den leeraar aangezocht was geworden, en zelfs toen met blijkbaar veel tegenzin. Langzaam opstaande en zijne oogen op den leeraar vestigende, sprak hij als volgt:—

Ik was geboren in dit dorp, en alhier opgevoed door vrome ouders, gelijk velen, hier nu tegenwoordig, getuigen kunnen. Mijne dierbare moeder was eene vrouw van meer dan gewone vroomheid, en mijn veelgeliefde vader was een opregtelijk godvreezend voorbeeldig Christen, en ouderling van de afgescheidene Presbyteriaansche Kerk hier ter plaatse. Mijnheer! ik was zulke ouders onwaardig, daar zulke ouders den besten zoon verdiend hadden.

Van mij mag het met regt gezegd worden, dat ik afkeerig was van mijner moeders schoot af. Van mijne kindschheid af dwaalde ik af van God, totdat ik, nog een knaap zijnde, wegens mijn wangedrag en slechtheid, berucht was geworden. Mijn naam was niet slechts met de laagste en goddeloosste karakters verbonden, maar stond vóóraan op hunne lijst. Dikwijls baden mijne ouders met mij en voor mij; vele waren de onderrigtingen die zij mij gaven, de waarschuwingen, de vermaningen, de ernstige toespraken, de bestraffingen die ik ontving; en vele ook waren de tranen van smart en van angst die zij om mijnentwille stortten. Maar ik was bestand tegen al hunne pogingen, mijn hart bleef hard en onbewogen; en ik zuchtte naar den tijd, dat ik oud genoeg zijn zoude om het in mijne magt te hebben om mijnen vader en mijne moeder te verlaten, en om, zonder toom of teugel, de zonde volop in te drinken. Den heiligen Zondag en de dagelijksche uren van huisgodsdienst haatte ik, en ik wenschte er van bevrijd te wezen. Verscheidene plannen had ik al opgemaakt om uit het vaderlijke dak te vlieden; niet omdat ik zoo verlangend was naar het soldaten leven, maar omdat het mij ten eenemale van het ouderlijk gezag zoude verlossen. Ik liet mij inschrijven als soldaat; en, om op de meest volkomene wijze los te komen van allen en van alles dat den schijn van godsdienst had, koos ik ingeboekt te worden in een regiment dat toen in de West-Indien was.

De oudste zoon zijnde en het eenige kind, was het te veel voor het reeds gebroken hart van mijne teedere moeder om nog dit te dragen; en biddende voor haar onwaardig kind, zonk zij in het graf kort na mijn vertrek. Mijns vaders smart was even diep; met tranen had hij mij gebeden om hem te vergunnen

van mij vrij te koopen. Maar neen; mijne haat tegen de godsdienst was zoo sterk, en ik zag geenen anderen weg om aan de godsdienst te ontkomen, dat ik zijn vriendelijk aanbod verwierp. Tot zoo lang had mijne moeder de hoop gekoesterd dat ik berouw zou hebben van wat ik gedaan had, en mijnen vader vergunnen zou om mij vrij te koopen, en dat ik nog te huis zou blijven. Maar, mijnheer! de woorden ontbreken om hare smart te beschrijven en mijne hardheid, hare liefde en mijne onverschilligheid, bij deze hartverscheurende gelegenheid. O, de genade, de genade die met zulk eenen ellendeling als ik ben, kon medelijden hebben en vergiffenis schenken!

Hier weende hij bitterlijk, en trachtte eenmaal en andermaal om te spreken, maar hij kon geen woord uitbrengen. Nadat zijn gevoel eenigzins bedaard was, zeide hij:

"Op hare knieën, mijnheer! met tranen bad zij mij om haar niet te verlaten." "Uw vader, zeide zij, "zal u vrijkoopen O mijn zoon—mijn eenige zoon—mijn eenig kind—breek uw moeders hart niet, en haal den vloek Gods niet op uw eigen hoofd. Denk aan uwe kostelijke ziel. O wat moet van uwe ziel worden, als gij dienst neemt?"

In tranen badende, zat mijn vader in nadenkend stilzwijgen en zag het tooneel aan. Ik gevoelde dat ik hen beminde, met vreugde ware ik te huis gebleven.—Maar hun godsdienst! Het was hunne godsdienst, mijnheer! die ik haatte; niet hen, en om van hun godsdienst af te komen besloot ik om van hen af te gaan.

"Mijne moeder, nog bekommerd voor mijn eeuwig welzijn, terwijl zij mijn goed pakte, borg een klein bijbeltje in de vouwen van een mijner hemden. Ik vond hetzelve niet dan toen ik reeds ver in zee was, en toen het bij gelegenheid dat ik van linnengoed veranderende, er uit viel. Toen ik den Bijbel zag werd ik razend van woede, raapte hem op, klom op dek, en wierp hem overboord zoo ver als ik werpen kon.

"Toen ik bij mijn regiment in de West-Indien gekomen was, wierp ik alle banden af, en zondigde met eene hooge hand. De zonden, die ik daar bedreven heb, doen mij beven en van schaamte gloeijen als ik aan dezelve denk. Ik stond voor niets, hoe slecht het ware. Ik vreesde geen God. Hij besloeg geene plaats in al mijne gedachten. Ik dacht aan geene toekomstige gevolgen; en, mijnheer! niets dan *genade Gode waardig*—genade, *vrij en souverein*—genade *overvloeijende voor den voornaamste van zondaren*—genade, *die den zondaar zoekt en vindt. vóór dat de zondaar ze zoekt of bezit, kon zulk een als mij bereikt hebben.* Anderen mogen, zoo zij willen, roemen op hunne werken, maar ik moet ten alle tijde zeggen: "Niet om de werken der geregtigheid, die ik gedaan heb, maar naar zijne ontferming heeft Hij mij gered."

"**Welk een schuldenaar aan Gods liefde!**"

"Eens was ik, met mijne medgezellen van zonden, in de bosschen gegaan, waar wij onze misdaden voor de oogen der menschen zochten te verbergen, toen het geluid van een ver verwijderd psalm-gezang mijn ooren trof. Het was voor de eerste maal sedert ik mijns vaders huis had verlaten. Mijne aandacht was getroffen; ik stond stil en luisterde; gevoelens, geheel verschillend van alle die ik tot hiertoe gehad had, maakten zich van mij meester; tranen, wonderlijk voor mijzelven, die zoo ongewoon was te weenen, vloten uit mijne oogen. Het vroegere "te huis" stond voor mij. Mijn hart smolt als was. Mijns vaders gebeden—de gebeden mijner moeder—de droefheid en pijn die ik hun veroorzaakt had—de bittere tranen die zij nog vaak over mij geschreid hadden—de Zondagen in de ouderlijke woning—de huisgodsdienst in mijns vaders huis—mijne zonden, mijne afschuwelijke zonden tegen God, tegen mijne lieve ouders,tegen zoo menige jeugdige medgezellen, en tegen mijne eigene ziel—dat alles kwam op mijne herinnering en op mijn hart aanvallen, tot dat ik beefde bij het gezigt van de wraak van den Almagtigen God, welke ik zoo regtvaardiglijk verdiende, en welke ik dacht dat mij toen aangegrepen had.

"Eerst spotteden mijne makkers bij het gezigt van mijne benaauwdheid; maar toen mijne overtuiging en mijne benaauwdheid toenam, werden zij verschrikt, en verlieten mij. Nadat ik genoegzame kracht terug bekomen had om op te staan—want ik was op de aarde gevallen—wandelde ik zoo goed als ik konde, naar de plaats van waar het geluid was gekomen en waar ik de stem van eenen prediker hoorde. Het was een zendeling aldaar tot eene verzameling

negers predikende. Onbemerkt legde ik mij neder onder een boschje, en luisterde naar het overige van de predikatie, en hoorde wanneer zij weder voor godsdienstoefening zouden bijeenkomen. Het is mij onmogelijk te beschrijven, hoe ik mijne dagen en nachten tot zoo lang doorbragt. Ik had geenen bijbel, en in het geheele regiment was niet één man aan wien ik mijne ellende konde bekend maken, of bij wien ik mij om raad en onderrigting konde vervoegen.

Op het uur door den zendeling bepaald, was ik weder achter mijn boschje, alwaar ik dag op dag veel tijd doorgebragt had in bijkans hopelooze gebeden en tranen. De zendeling kwam, maar hij bragt geen troost voor mij, toen de nacht kwam keerde ik weder naar mijn leger als een die geene hope had. O! die nacht, nimmer te vergeten zoo lang ik verstand zal hebben om na te denken! Ik gevoelde, althans ik geloofde, dat God zijn aangezigt van mijne tranen verborgen, en voor eeuwig mijne gebeden verworpen had. De prediking die ik gehoord had, diende alleen om nieuwe schuld voor mijne oogen op te roepen, en om mij des te vreesselijker duidelijk te maken, dat ik bloot stond voor den "toekomstigen toorn." Als de afgezant van God,, vond zij mij uit, en riep tot mijn hart: "Gij zijt de man!" Als "het zwaard des Geestes" sloeg het nieuwe wonden op mijn geweten, en reet degene, die reeds bloedden, nog wijder open, totdat, zoo als de Psalmist zegt: "de angsten der hel mij troffen, en ik benaauwheid en droefenis vond."

Gedurende eenigen tijd waren wanhoop en dood voor mij. Ik weigerde mijn brood te eten van wege "eene schrikkelijke verwachting des oordeels en hitte des vuurs, dat de tegenstanders zal verslinden." Op vreesselijke wijze inderdaad moest ik de waarheid ondervinden van dat woord: "De goddeloozen hebben geen vrede, zegt de Heer." Voor mij was daar geen vrede—in mijne denkbeelden omtrent God: geen vrede—in de herinneringen die ik had van zijn Woord: geen vrede—in mijn hart: geen vrede. Op aarde kon ik nergens vrede vinden. In den hemel wachtte ik geen vrede. De gedachten aan het *verledene* waren vreesselijk. Ik sidderde bij de gedachte aan de *toekomst*. Ik was bevreesd om tot God op te zien. Ik dacht Hem als mijn vijand. Ophouden te bestaan konde ik niet—bidden durfde ik niet—en wat te doen om behouden te worden, wist ik niet.

Mijne vroegere makkers kwamen nu bij hoopen rondom mij, sommigen tegen mij vloekende, anderen mij uitlagchende, maar allen met mij spottende. Met veel ernst herinnerde ik hen, hoe vreesselijk ver ik op de wegen van zonde en dwaasheid geloopen had—dat zij mij aangemoedigd hadden en mij dwaasselijk hadden gevolgd—en dat het "des Heeren goedertierenheden waren, dat wij nog niet vernield waren." Zonder beschroomdheid maakte ik hun bekend de omkeering die in mijn gemoed had plaats gegrepen; welke nu mijne gevoelens waren omtrent de zonden waaraan wij schuldig waren; welke nu mijne beschouwing was van mij zelven en van hen als overtreders in Gods oog; en welke de noodlottige en eeuwige gevolgen zouden zijn, indien wij voortgingen op onze goddelooze wegen, en weigerden om ons te bekeeren en ons tot den Heer te wenden. Met vele tranen deelde ik hun mede hoe ik sidderde voor God, om mijnent wil en om hunnent wil; dat ik met blijdschap eenige straf zoude willen dragen, die zij mij zouden kunnen opleggen, indien ik de zonden konde uitwisschen, welke ik hen had doen bedrijven, en indien ik van hen en van mij de rampzaligheid konde afweren, waaraan de schuld van al die zonden ons blootstelde als overtreders van de heilige wetten Gods, als verwoestend voor de zielen van anderen, en als verachters van zijnen Zoon Jezus Christus. Ik sprak tot hen van zonde, van de hel, van God, en van het toekomstig oordeel, zoo als ik toen gevoelde; en ook zij gevoelden het; ik ging voort met spreken, totdat niet eene stem, behalve de mijne, gehoord werd; ja, totdat zij allen,—hetzij van vreeze of van schaamte,—weggeloopen waren en mij alleen lieten, "eene prooi," gelijk vroeger, van mijne eigene vreeze en droefheid. De geheele kazerne was nu vol van den nieuwen "Methodist."

Ik was bijkans bij iederen man van het regiment gegaan, vragende naar eenen Bijbel; maar geen Bijbel was te vinden. Een officier hoorende dat ik zoekende was naar eenen Bijbel, liet mij weten om bij hem te komen, dat hij mij er eenen geven zoude. Mijn hart bonste van vreugde,

en zonder uitstel maakte ik mijne opwachting bij den officier om denzelven te ontvangen. Gedurende eenen tijd zat hij, mij strak aanziende; daarna overhandigde hij mij een klein pakje, zorgvuldig gevouwen en verzegeld, met het opschrift: "de Heilige Schrift" er op geschreven. Ik dankte hem, loofde den Heer, en spoedde mij naar de kazerne-zaal. Gij kunt begrijpen welke mijne teleurstelling was toen ik, den omslag openende, in plaats van de "Heilige Schrift" een vuil pak kaarten vond! Deze daad van eenen officier maakte mijne vijanden stoutmoediger, en de kamer weerklonk van vreugdekreten, als: "Goed gedaan"—"Wel bediend"—"zoo hoorde het, jongens," enz.

Als eene wijkplaats van mijne vervolgers, bragt ik nu veel van mijnen tijd in de bosschen door, onder het boschje waar ik het eerst den Zendeling tot zijne zwarte vergadering had hooren prediken—en waar ik, in mijne smeekingen tot God, bad om bestuurd te worden dat ik eenen Bijbel mogt vinden. Gij kunt mijne verwondering begrijpen, toen, eenmaal, komende naar mijn boschje, ik onder hetzelve eenen Bijbel, eenen nieuwen Bijbel vond! Overstelpt van vreugde, viel ik op mijne knieën, en dankte en prees God voor het geschenk. Nadat ik mijne gebeden geëindigd had, hoorde ik eene ritseling in het boschaadje, alsof iemand naderde; ik zag uit vanwaar het geluid kwam, en tot mijne groote vreugd, zag ik den Zendeling. Hij verhaalde mij, hoe hij mij, bij eene vroegere gelegenheid, daar hij op zijne gemeente wachtte, gehoord had God biddende om mij te besturen waar eenen Bijbel te verkrijgen—dat hij mij er eenen gebragt had—en met blijde aandoening de dankzeggingen gehoord had, die ik God er voor gebragt had. Het is onnoodig te zeggen, dat hij mij ondervroeg naar mijne geschiedenis en naar den staat mijns gemoeds, hetgeen ik hem alles mededeelde—en dat ik van hem zulke besturing en zulken raad ontving dat mijne droevige en troostelooze ziel er door bemoedigd en een weinig getroost werd. Hij bad ook met mij, en dikwijls hebben wij naderhand zamen gebeden.

Ik ging voort mèt zijne prediking bij te wonen, daarin den Heer zoekende en op Hem wachtende. Ook duurde het niet lang of Hij kwam tot mijne hulp. "Het geloof kwam uit het gehoor," zoodat ik de taal van den Apostel konde bezigen: "Wij dan geregtvaardigd zijnde uit het geloof, hebben vrede bij God, door Jezus Christus onzen Heer." En, mijnheer! het was inderdaad een vrede "die alle verstand te boven gaat," ondersteunende en bewarende het hart, en het vervullende met "eene onuitsprekelijke en heerlijke vreugde."

De groote vraag was nu: "Wat zal ik den Heere vergelden? Heere, wat wilt Gij dat ik doen zal? Hoe kan ik best uw naam verheerlijken, en anderen wel doen?" Met dit doel begon ik, avond na avond, in de kazerne mijnen Bijbel te lezen. Dit werd door grooten tegenstand ontmoet. Om mijne stem te overschreeuwen, zongen sommigen liedjes, anderen vloekten, en velen lachten en spotteden; een klein aantal echter vergaderde, avond na avond, rond mij, en luisterde met aandacht naar het Woord van God; noch ook hoorden zij te vergeefs, hoop ik; want het duurde niet lang of ik zag, tot mijne blijdschap, eene traan rollen uit het oog van dezen en van genen, terwijl sommigen stilzwijgend henengingen om te bidden.

Gedurende eenigen tijd moest ik veel lijden wegens mijne godsdienst; vervolging rees zeer hoog tegen mij, en ook zij die mij konden en moesten beschermen, vonden vermaak in mij te kwellen. Maar in den Heer had ik een "liefhebber die meer aankleeft dan een broeder," en die "zijne genade voor mij genoeg" maakte, tot dat ik, door eenen standvastige en opregte christenhandelwijze, de vervolging tot beschaming, ja ik mag zeggen, tot een eind bragt.

Ziende dat noch hunne bedreigingen mij konden bevreesd maken, noch hunne vriendelijkheden mij van het pad van deugd en godsdienst doen afwijken, en dat zij nooit met dat voornemen bij mij kwamen zonder er beschaamd en met een diep gewond geweten af te komen, daar de Heer mij hielp om zijn Woord met alle vrijmoedigheid te spreken, lieten zij mij alleen, blijkbaar meer bevreesd dat ik hen zoude aantasten, dan eenigen lust openbarende om mij aan te tasten. Zoo volkomen hield alle vervolging op, dat, terwijl sommigen mij schenen te vreezen, bijkans ieder bereid was om mij eene vriendelijkheid te bewijzen.

Zoo was de gelukkige staat van zaken

geworden, toen het regiment order ontving om weder huiswaarts te keeren. Wij waren weldra ingescheept, en toen wij ons vaderland bereikt hadden, vroeg en verkreeg ik verlof om mijnen vader te bezoeken. Hoe lang en hoe vurig had ik niet begeerd om eene gelegenheid te hebben om aan *zijne* voeten te vallen, om mijne zonden, tegen *hem* bedreven, te *belijden*, en dan zijne vergiffenis en zijnen zegen te verkrijgen.

Vervuld met de diepste verbrokenheid van hart en met de vurigste verlangens, spoedde ik mij naar huis. Eindelijk, van verre, verscheen het "geboortedorp," en met hetzelve zoo menige schuldige en smartelijke herinnering. Ten laatste bereik ik het en kom het binnen—ik zie mijns vaders huis op eenen afstand. Met een hart vervuld van wroeging, en ongeduldig om eene gelegenheid te verkrijgen om mijne droefheid en mijn berouw te kunnen uitstorten, haast ik mij om aan zijne voeten te vallen.

Ik was nog niet ver in de straat gegaan, toen ik eene lijkstatie ontmoette, en eenen nabestaande herkennende die aan het hoofdeinde van den rouwstoet ging als "hoofd-drager," vroeg ik, wiens begrafenis het was—en, helaas! helaas! daar vernam ik dat het de begrafenis was van mijnen zaligen vader!

Hier schokte en beefde zijn mannelijk krachtig ligchaam. Tranen in grooten overvloed vloeiden van zijne oogen; eene smart die wij allen gevoelden, belettede hem het spreken. Nadat hij genoegzaam bijgekomen was, om voort te gaan, zeide hij:—

"Ik keerde mij om, en volgde zoo goed als ik kon. Bij het graf gekomen, wierp ik mij op zijn kist, naauwelijks wetende wat ik deed of wat ik zeide. Daar zij, die de begrafenis plegtigheid bijwoonden, mij vroeger nimmer in mijn militaire kleeding gezien hadden, en niet anders dachten, of ik en mijn regiment waren nog in West-Indien, verliep er eenigen tijd voor zij mij herkenden; maar naauwelijks hadden zij mij herkend, of ik konde hen van rondom hooren fluisteren: "Hij heeft zijne graauwe haren met verdriet naar het graf doen dalen."

"Ellendige troosters!" O! of hunne beschuldiging valsch geweest ware! Maar, helaas! helaas! zij was al te waar. Het is *mijne* schuld—de *schuld* van den vroegtijdigen dood van beide mijne dierbare ouders.

Dat men 't zondaars luid vertell'
Ik ben—ik ben—uit de hel!

En vertel hun meer—oneindig meer, vertel hun—dat ik "door genade" (genade heerschende door de geregtigheid van God mijnen Zaligmaker tot het eeuwige leven!) vertel hun, dat ik, hoewel de "voornaamste der zondaren" kan zeggen gelijk Saulus van Tarsen: "Maar mij is barmhartigheid geschied!"

Aldus, mijnheer, heb ik aan u, en aan degenen hier tegenwoordig, een zeer kort maar getrouw verhaal gegeven van wat ik geloof het werk van God "in mijne ziel te zijn." Misschien schijnt het u dat ik te lang gesproken heb, maar "de helft is u nog niet verhaald." De geschiedenis van mijne zonden, alleen van die welke niet genoemd mogen worden, zoude een boek uitmaken; terwijl de geschiedenis van zijne goedheid en genade jegens mij een tweede boek zoude maken. Aan mij behoort niets dan schaamte en beschaamdheid der aangezigts. Aan God alleen moet lof toegeschreven worden. Door *zijn genade* ben ik wat ik ben. "*Niet mij, maar God alleen zij de eer.*"

(Vertaald door een even wonderbaar ontfermd zondaar).

(Aan de Redaktie der Kerkbode.

Door het volgend uittreksel, uit eenen privaten brief, een plaatsje in de *Bode* waardig te keuren, zult verpligten, een

INTEEKENAAR.

...."Eerst voor twee of drie weken ontvingen wij het eerste nommer van *Elpis* met de post. Het was ons welkom. Gij wenscht van mij te weten hoe ik over dezen eersteling denk? 't Liefst had ik mijn gedachte met de aanstaande Synode in het breede willen mededeelen; maar om uw geduld niet te lang op de proef te stellen, wil ik het een en ander zeggen wat mij nu onder dit schrijven te binnen valt.

"Ik heb het vertrouwen dat *Elpis* geene onrijpe vrucht is. Het is een tijdschrift dat juist te zijner tijd is geboren. Het vervult eene bestaande behoefte. Dat onze Kolonie een nieuwe tijdperk is ingetreden, zal ieder, die let op wat gebeurt, instemmen. Mag de kerk, mag de wetenschap achter blijven? Mag het toegelaten worden dat de geest

zich alleen met het stoffelijke, met het materiële inlate, en daaraan al zijne gedachten, al zijne zorg wijde? Dan is vooruitgang achteruitgang. Dan is elke stap vooruit een stap verder op eene baan waar de god dezer eeuw wordt aangebeden. De kerk heeft eene dure roeping in onze dagen. Zij verzette zich niet tegen den vooruitgang in het materiële: maar zij zoeke dien vooruitgang te heiligen, door hem aan hoogere belangen ondergeschikt te maken. De kerk trachte alles, ook den geest des tijds gevangen te nemen onder de gehoorzaamheid des geloofs. De kerk blijve niet ten achteren, maar toone zich berekend te zijn voor hare tegenwoordige roeping. Zij trachtte den toon der Christelijke beschaving onder ons te verhoogen, en in evenwigt te brengen met allen stoffelijken vooruitgang.

Ik ben blij dat mannen onzer kerk deze hunne roeping hebben gevoeld, en trachten zullen te volbrengen. De vier Kaapsche medewerkers op het titelblad verdienen den dank der kerke; en wij twijfelen er niet aan dat zij berekend zijn voor de taak die zij vrijwillig aanvaard hebben.

Het eerste nommer beviel ons. En toch het gaf ons aanleiding tot eene klagte, en een wensch.

Eene klagte: Ik kan niet zeggen dat het eerste opstel over de Transvaal zaken mij voldeed. Ik had meer orde en ook meer grondigheid verlangd. Ik heb er dat licht over de zaken in de Transvaal niet gevonden, dat ik wel verlangd en verwacht heb. De schrijver schijnt zich op godsdienstig gebied niet zeer vrij te bewegen. Van daar dat hij soms zonderlinge uitdrukkingen heeft; in dat hij eene zeer scheeve en zonderlinge, en, als algemeen karakteristiek, zeer onware voorstelling geeft van de afgescheidenen in Nederland.

Een wensch had ik ook: Al de overige stukken bevielen mij bij uitnemendheid: vooral het leven van A. Monod, dien koninklijken geest; maar, met uitzondering van "de indrukken mijner reis naar Noord-Amerika, door S. Hofmeijr," was er geen *oorspronkelijk* opstel in te vinden. Dr. Hofmeijr heeft een goed begin gemaakt. Wij verwachten van de overige medewerkers hunne bijdragen hetzij over literarische, hetzij over theologische onderwerpen. Het moet blijken dat de Kaapsche geest voor zich zelven denkt; het moet ook aan *Elpis* te zien zijn dat de tijd geboren is, dat de kerk in Zuid-Afrika mondig verklaard worden en *onder anderen* hare eigene kweekschool hebben moet.

Ik wensch dat toch eenmaal eene Kaapsche literatuur geboren worde. Zijn er niet mannen onder ons die met de algemeene kerk medeleven? Wien de vragen van den dag zoo wel hier als elders, ter harte gaan, die eenig licht weten te verspreiden over moeijelijke onderwerpen? Die niet alleen den "*naam*" van geleerden en zeer geleerden dragen, maar ook bij al hun herderlijken arbeid iets wetenschappelijks weten te leveren?

Zijn er niet predikanten, die op dorpen wonen, wier inwoners rijp zijn om wel doorwrochte voorlezingen over belangrijke onderwerpen aan te hooren? Zulke voorlezingen zijn juist ter plaatse in *Elpis*.

De *Kerkbode* is voor meer eenvoudige lezers. Daarin was onder anderen voor eenigen tijd de verhandeling over het liberalisme voor het gros der lezers onverstaanbaar. En moet er tusschen *Elpis* en de *Kerkbode* een onderscheid zijn, niet alleen daardoor, dat het eerste ook literarische stukken levert, maar ook door de gehalte der godsdienstige opstellen welke hierin opgenomen worden. Eene Kaapsche literatuur is mij een lievelingsidee. Wanneer zal zij in vollen bloei bestaan? Maar alle beginselen zijn klein.

Elpis voorziet in nog eene behoefte. Men spreekt van eenen band tusschen de Kaapsche en Nederlandsche Gereformeerde Kerken. Beter band kunt gij u niet denken. In *Elpis* ontmoeten mannen, in beide kerkgenootschappen geacht en gewaardeerd, elkaar, en wisselen hunne gedachten over de wederzijdsche belangen der Kaapsche en Nederlandsche kerken. Wij leven met Holland; Holland leeft met ons mede.

Ik vertrouw dat de uitnoodiging van Predikant J. Murray, om de reorganizatie van ons kerkbestuur in *Elpis* grondig te bespreken, niet te vergeefs is geweest.

Dat die het kan ook de belangrijke onderwerpen van het openbare onderwijs, en van de roeping der vertegenwoordigers van een *Christelijk* land, ter sprake brengen. Ik kan nog niet de

schandelijke scene vergeten die voor eenigen tijd in "the House of Assembly" is voorgevallen, toen een wetsontwerp ter betere heiliging van den Christelijken Rustdag is afgestemd geworden. Er zijn eenige vertegenwoordigers die beginselen toegedaan zijn, welke, als men ze in hunne logische consequenties toepast, al wat christelijk is uit 's lands bestuur weren, en er aan een Heidensch aanzien geven zouden. *Elpis* kenne hare roeping bepaaldelijk tegenover dezen geest.".....

Uittreksel van eenen brief uit Holland.

Bijkans allen (jongelieden) volgen de leer van *Scholten* (Prof. te Leiden.) Om den Bijbel zoo veel mogelijk naar hunne rede en wil uit te leggen; en er slechts mythen in te zien als voorbeelden voorgesteld, en de verschijningen van den Heer en van de engelen, als geestverrukkingen. Doch gij zult zelve bekend zijn met al die bijgeloovigheden van die rigting, maar die tegenwoordig, geloof ik, meer dan ooit tot uitersten gedreven worden, en die natuurlijk ook door de orthodoxen met vuur bestreden worden; en in welken strijd bijna iedereen eene partij kiest tot zelfs diegenen die zich anders weinig om godsdienst of theologie bekreunen. Bijzonder aanleiding geeft hiertoe een geschrift van *Mr. da Costa*, namelijk: *wat er al te Leiden geleerd wordt, eene stem der smarte en des beklags.* Ge kunt u voorstellen wat dit zijn moet: ik moet zeggen dat hij wel doet met zijne stem daar tegen te verheffen; en, hoewel het straf is geschreven, vind ik er niet zoo veel hatelijks dan wel *waarheid* in. Maar velen, ook van zijne partij, keuren het zeer af, en ondersteunen hem weinig, geloof ik. Hij gaf namelijk zijnen wensch te kennen, dat men van de regering verzocht, dat er ook gelegenheid gegeven wierd om jongelieden in de orthodoxe rigting op te leiden (*want dat in geen der bestaande Academiën de Professoren in dien zin onderwezen*), of dat er vergunning gegeven wierd aan de gemeenten om predikanten te beroepen, zonder bepaald aan die Academiën gevormd te zijn. Het is bij gelegenheid van eene groote geldleening, die de Synode heeft uitgeschreven, om meer predikanten, die op vele plaatsen zoo noodig zijn geworden, te vestigen (daar de lands kas hier niet toe bereikbaar schijnt te zijn) dat Mr. Da Costa zijne stem heeft laten hooren; doch het is wel te vreezen, dat die niet zal verhoord worden. En of die leening zal tot stand komen, weet ik ook niet, daar men vindt dat die maatregel ook niet goed is aangegrepen. Het ware wel te wenschen dat *en* het eene *en* het andere mogt gelukken, en ons land van meer *en* geloovigter predikanten voorzien werd. Gelukkig is alles onder Gods besturing, en kan zijne wijsheid nog wat goeds uit al die verwarring doen ontstaan. Eén ding is er zeker goed van, dat ieder meer leert nadenken, waar zijn geloof in bestaat; doch treurig dat velen medegesleept worden door schoonschijnende redenen van het verstand, die het wonderdadige en de quintessence van de goddelijke openbaring wegredeneren....

Ik heb u nog vergeten te melden, dat er zich hier eene zoogenaamd godsdienstige vereeniging heeft gevormd, onder den naam van *de Dageraad.* Deze neemt de treurigste grondstellingen tot hare godsdienst. Het schijnt mij dat zij het "liberalisme" tot haren uitgang neemt, en tot het uiterste drijft, zoo dat zij de geschiedenis van den Heer Jezus als eene zeer gewone geschiedenis uitleggen, en alles wat er wonderdadigs in is voor *verdicht* verklaren, en op eene gewone wijze voorstellen, zoo als de opstanding als die van een schijndoode, en de hemelvaart als slechts onzigtbaar geworden door eene dikke mist. Voor hun Paaschen vieren zij het feest van "den geest van vooruitgang," dezen noemen zij *hun Verlosser,* en zoo al meer, alleronwaardigst! Ook wordt het op onwaardige wijze voorgedragen; hetgeen nog een geluk is, waardoor het ook niet veel bijval vindt. Mogt het dienen om de oogen te openen van velen en te doen zien waartoe het liberalisme al kan leiden, want toch, als men het eene verwerpt, kan men het andere met even veel regt doen, en waar steunt ons geloof dan op?

Gods toorn is oneindig zwaarder te dragen dan Christus kruis. Dat bedenken degenen niet, die, om het kruis te ontvlugten, den toorn op zich laden.

HET AANNEMEN TOT LIDMATEN.

Menigeen heeft gewis met belangstelling en blijdschap de aanmerkingen van "W. R." gelezen over de wenschelijkheid eener broederlijke gedachtewisseling over de verschillende onderwerpen, die op de aanstaande Synode behandeld zullen worden. Het voorstel dat vooral mijne aandacht tot zich trok, en waarover ik gaarne mijne stem wilde doen hooren, was in No. 9: "Verdere bepalingen omtrent het aannemen tot lidmaten." Er kunnen zeker weinige zaken van grooter belang voor de kerk ter sprake gebragt worden dan de aanneming. Is zij de toelating tot, en dus de deur van de kerk, dan hangt van de naauwgezetheid, waarmede op haar gezien wordt, den ernst waarmede men bij die gelegenheid te werk gaat, den invloed dien men alsdan verkrijgt over de leden der kerk,—van dat alles hangt de toekomst, de toon, het karakter eener gemeente grootendeels af. In de kerken van Europa vernemen wij het gedurig, als het getuigenis van de ijverigste leeraars, dat de voorbereiding van de kweekelingen der gemeente voor de aanneming een van de meest nuttige deelen van hun arbeid is. Van daar dan ook, dat men in Holland geen ijverige leeraar vindt, of hij heeft zijne twee of drie uren catechisatie ieder week, terwijl wij er meer dan een kennen, die van twaalf tot vijftien catechisaties wekelijks hebben, van daar dat in de gemeenten, die behoorlijk bewerkt worden, er geen lidmaat wordt aangenomen, die niet vijf of zes jaren lang door den leeraar persoonlijk is onderwezen.

Hoe geheel anders is het in ons land. Indien er in de grootere dorpen een uur in de week gecatechiseerd wordt, en er eene klasse in de Zondagschool voor de catechisanten bestaat, is het veel. In onze buitengemeenten wordt er eene week of veertien dagen voor aanneming gecatechiseerd, wanneer dan nog slechts de helft van de aspirante ledematen van 't begin af tegenwoordig is. Als het natuurlijk gevolg van dit een en ander, kan de leeraar slechts zeer gebrekkige persoonlijke kennis hebben aan degenen die hij onderzoeken moet. En bij de gewoonte van vele ouders buiten, om hunne kinderen dan eerst ter kerke te brengen, wanneer zij ter aanneming komen, kan het meermalen gebeuren, dat hij de catechisanten voorheen slechts eene enkele maal heeft gezien. Het is hem dan onmogelijk eenig denkbeeld te vormen van zijn karakter, van den ernst die hem bezielt, of van de andere gezindheden die bij het lidmaat worden in de eerste plaats behooren in aanmerking te komen.

De overweging van dit een en ander, wekte bij mij de gedachte aan de wenschelijkheid eener bepaling, dat alle de jeugdige kweekelingen der gemeente zich ten minste twee jaren voor hunne aanneming bij den leeraar zouden moeten melden. In dien tijd kon er bepaaldelijk op hun gedrag gelet worden,—zij konden meermalen onderhouden worden over de beteekenis en de vereischte voorbereiding des harten voor den gewigtigen stap dien zij nemen willen, of de behoorlijke lektuur tot dien einde konde hun in de handen gegeven worden. En laten de afstanden, waardoor vele van de kerk verwijderd zijn, het al niet toe dat zij dikwijls den leeraar in dien tijd ontmoeten, dan kon er toch gezien worden of zij vorderingen maken in de kennis van den weg des heils, en zelfstandig Gods Woord onderzoeken. Dit laatste is vooral van belang ter wering van een groot kwaad dat er bestaat. Het is immers de gewoonte bij vele ouders juist drie of zes maanden voor de aanneming, eenen onderwijzer te huren, die de kinderen zoo veel kennis instopt als vereischt wordt. Deze kennis is hun nooit eigen geworden, en de ervaring leert het, dat zij dikwerf drie maanden later bijkans alles vergeten hebben dat zij vroeger wisten.

In verband hiermede ware het dan ligter een tweede denkbeeld, dat mij wenschelijk voorkomt, ten uitvoer te brengen, dat de afzonderlijke aanneming in onze buitengemeenten weer plaats vinde. Er is iets in dat driemaandelijksch examen van 30 of 40 jongelieden, dat mij strijdig schijnt met het eigenlijk wezen van de lidmaatschap der kerk. Onze jeugdige ledematen krijgen bepaald het denkbeeld "Bij de aanneming komt het alles op de kennis op aan." Wij mogen het ze in het algemeen zeggen dat dit niet zoo is, de hoofdzaak bij hen blijft wat bij ons op den dag der aanneming is, en waaraan zij maanden lang hebben gearbeid, de kennis. Bij de private aanneming, in verband met een tweejarigen proeftijd, ware het best mogelijk zich met iedere persoon afzon-

derlijk, of met kleine groepen te onderhouden over den ernst, en de voorbereiding die tot de aanneming vereischt worden. Gelijk ook over de verpligtingen die er op volgen. Zoo alleen zal de belijdenis des geloofs worden—niet de daad van een oogenblik, waarom de indruk met het volgende oogenblik weder verdwijnt,—maar het doel waarvoor de kerk hare gedoopten opvoedt, en van hunne zijde de gewenschte toeeigening van de zegeningen hun in den doop geschonken.

Het behoeft naauwelijks herinnerd te worden hoe geheel overeenkomstig zulk een tijd van voorbereiding zoude wezen met het gebruik der eerste Christen kerk. Reeds in de tweede eeuw vond zij zulk eenen proeftijd noodig voor de catechumeni, zoowel opdat zij het vereischte onderwijs mogten ontvangen, alsook de gelegenheid hebben om het bewijs te geven, door een heiligen wandel, van de opregtheid en den ernst hunner begeerte om den Heiland te belijden.

B.

DE SYNODE.

(*Vervolg van bladz.* 271.)

17. Het instandhouden en uitbreiden van het Zendelingswerk binnen de Kolonie, en ook wel buiten dezelve.

In de jongste Synode werden er eenige voorstellen door de Commissie van het Zendelingswezen aan de vergadering gedaan, welke alle bijzonderen bijval schenen te vinden, en, ten gevolge daarvan, eenparig aangenomen werden. Van deze voorstellen was het eerste: "Dat er jaarlijks ééne of meer opwekkingsredenen, tot bevordering van het Zendingwezen gehouden, en inzamelingen voor het fonds gedaan worden, en *dat elk leeraar zich verbinde*, de zaak van genoemd Zendingwezen onder de aandacht der gemeente te brengen, en ten ernstigste aan te bevelen." Ieder lid der jongste Synode herinnert zich met welke hartelijkheid dit voorstel werd aangenomen, en hoe bereidwillig elk een zich tot het nakomen van hetzelve heeft verbonden. Wij weten, echter, dat, instede van hartelijke en ijverige deelneming en medewerking, groote traagheid bij de meeste gemeenten geheerscht heeft in het ondersteunen en bevorderen van deze goede zaak. Dat er bij sommigen hiervoor redenen bestaan, is ongetwijfeld; naar die redenen zal door de aanstaande Synode gewis onderzoek gedaan worden. Kon de zaak, naar het oordeel van de meerderheid, op eene betere wijze ingerigt worden, dan dat de noodige veranderingen, hetzij in het bestuur, hetzij in de werkkringen onzer Zendelingen, of in den aard hunner werkzaamheden, gemaakt worden. Laat het, echter, toch niet aan de wereld gezegd kunnen worden, dat de Gereformeerde Kerk van Zuid-Afrika het Zendingswerk niet, dan op eene zeer zwakke wijze, wil ondersteunen. Het is immers eene waarheid, door de ondervinding bevestigd, dat hoe meer eene gemeente zich de uitbreiding van Christus Koningrijk in de wereld aantrekt, naar die mate de ware godsdienst in haar eigen midden bevorderd wordt. Welk een ruime werkkring is aan onze Kerk door het Hoofd der gemeente voorgesteld! Binnen hare eigene grenzen heeft zij overvloedige gelegenheid om onder heidenen te arbeiden, en wie kan het loochenen dat zij, in Gods Voorzienigheid, tot ijverige werkzaamheid geroepen is? Wie kan denken aan de vele heidenen die zich in elke gemeente onzer Kerk bevinden, zonder eene zekere huivering te gevoelen, en een innig verlangen gewaar te worden, dat zij tot de kudde van Christus mogten toegebragt worden! Gaan wij buiten de grenzen onzer Kerk, daar treffen wij duizenden aan, die nog geheel onverlicht zijn omtrent het Evangelie, en de dingen welke tot hunnen eeuwigen vrede dienen, en welker diepe onkunde en geestelijke ellende ons als toe roepen: "Komt over en helpt ons!" Waarom zou onze Kerk geene Zendelingstatiën hebben onder de volkeren, die buiten onze grenzen wonen, en onder welke een zoo ruim arbeidsveld zich aan ons voordoet? Wat hebben al de Fransche Zendelingen in het Basutoland niet verrigt! Met welk een ruimen zegen heeft de Heer hunne werkzaamheden bekroond! En deze werkzaamheden worden meestal in stand gehouden door de bijdragen onzer zuster kerk in Frankrijk! Mogten de leden onzer Kerk tot jaloersheid worden opgewekt, door hetgeen ons, aangaande de werkzaamheden

der Fransche broeders, in de jongste nommers van de *Kerkbode* werd medegedeeld!

Met belangstelling heb ik van tijd tot tijd in de *Kerkbode* gelezen, de gevoelens van onderscheidene schrijvers omtrent het Zendingwezen, en inzonderheid omtrent de wijze, waarop men de kleurlingen tot ons Kerkgenootschap wil toelaten. Men zegt wel: "De middenweg is de veiligste; het spijt mij, echter, dat de "middenweg," welke in deze zaak voorgesteld wordt, mij in geenen deele bevalt. Kan het niet anders: zijn in sommige plaatsen de vooroordeelen zoo ingeworteld, dat men dezelve voor als nog niet kan uitroeijen; men is dan welligt verpligt van den nood eene deugd te maken. Het zou mij echter smarten den "middenweg" te moeten bewandelen.

Het is nu echter duidelijk, bij het nagaan der beschrijvingspunten, dat deze geheele zaak voor de Synode gebragt zal worden. De Heere verleene aan de vergadering wijsheid dezelve rijpelijk te overwegen! Hij vervulle de afgevaardigden der onderscheidene gemeenten met eenen warmen ijver om aan de uitbreiding van het rijk onzes gezegenden Verlossers werkzaam te zijn! Hij geve, dat de blaam van onverschilligheid of traagheid in dezen, welke meermalen op onze Kerk geworpen is, geheel van haar afgenomen worde; en dat zij, met eenen vurigen ijver vervuld, anderen tot een voorbeeld moge verstrekken.

19. De noodzakelijkheid van veel te bidden voor de aanstaande Synode.

Binnen kort zal de Algemeene Kerkvergadering gehouden worden; welligt zijn er reeds van de Leden op reis. Uit de gepubliceerde lijst van zaken, welke voor die vergadering zullen gebragt worden, ziet elk, die in onze kerk belang stelt, welke belangrijke en gewigtige punten behandeld zullen worden. Wie gevoelt ook niet hoe veel behoefte er zijn zal, bij de behandeling dier onderwerpen, aan wijsheid en bestiering van boven! Een ieder dan die ons Zion lief heeft, en voor deszelfs welzijn bidt, worde opgewekt voor de aanstaande Synode vurig te bidden, dat de leden met den geest van wijsheid en broederlijke liefde vervuld worden, en met eenen ijver om de eer onzes gezegenden Verlossers, den bloei zijner gemeente, en alzoo het eeuwig heil van onsterfelijke zielen te bevorderen. Er zullen wel bij deze gelegenheid, gelijk bij vroegere Synodale Vergaderingen bidstonden bepaald worden met het opzettelijk doel om den zegen des Allerhoogsten over de werkzaamheden af te smeeken. Het zou echter voor de leden der vergadering gewis bemoedigend zijn te mogen weten, dat, gelijk de handen van Mozes eens door Aaron en Hur onderstut werden, er ook bij de aanstaande gelegenheid, die voor onze kerk zoo belangrijk zijn zal, vele Aärons en Hurs onder onze gemeentenleden gevonden worden, die door hunne gebeden de handen en harten hunner leeraars en afgevaardigden onderstutten. Dit geschiede bij het huiselijk altaar, en ook in de eenzaamheid. Dezelfde God, die op eene zoo merkbare wijze "het gedurig gebed van de gemeente" voor Petrus verhoorde, leeft nog, magtig om te zegenen, en uit alle nooden te redden. Hij wil, echter, van ons verzocht worden, dat Hij het ons doe. Mogen deze wenken niet te vergeefs zijn!

W. R.

Swellendam, 4 Sept., 1857.

KERKNIEUWS.

Kaapstad.—Het avondmaal zal in dit jaar, ingevolge Synodale bepaling, niet op den eersten maar *derden* Zondag van de maand October worden gehouden, en ten einde geen inbreuk te maken op de Synodale Vergadering, zal de voorstelling van ledematen, in stede van op den Vrijdag, geschieden op den voorafgaanden Zondag.

Darling.—Inwijding der Kerk.—Op den 19den dezer is de kerk alhier ingewijd. Meer dan 500 menschen woonden de plegtigheid bij; de leeraren tegenwoordig waren die van Malmesbury, Hopefield en D'Urban. De plegtigheid werd geopend door den Wel-Eerw. Heer Lefebre Moorrees, die eene rede uitsprak over Haggai ii: 10.—" In deze plaats zal ik vrede geven, spreekt de Heer der

Heirscharen." De collecte bedroeg in den voormiddag £32. In den namiddag van denzelfden dag predikte de Wel-Eerw. Heer Beck, van D'Urban, en op Zondag de Wel-Eerw. Neethling van Hopefield.

MALMESBURY.—Van hier vernemen wij dat er besloten is een nieuw kerkgebouw te stichten, daar het tegenwoordige de gemeente niet meer bevatten kan, zijnde de fondsen daartoe aanwezig.

SOMERSET (WEST).—Eene inzameling heeft in deze gemeente plaats gevonden, ter bestrijking der buitengewone kosten aan de kerkelijke gebouwen gedurende dit jaar gedaan. De opbrengst bedroeg £82.

UTRECHT.—Van hier meldt men, dat de Theologische Candidaten *Murray*, *De Smidt*, *Hofmeyr* en *Horak*, hun kerkelijk Examen ter toelating tot de predikdienst doen zouden, de *eerste* in de maand *Augustus*—de drie laatsten in de maand October. De laatste (*Horak*), zoude *terstond* naar zijn Vaderland terugkeeren en de anderen nog eenigen tijd in Europa verblijven.—*Correspondent.*

GRAAFF-REINET. — De *Graaff-Reinet Herald* vermeldt dat er aldaar eene vergadering ten huize van den Heer Fred. Ziervogel, aan de Drostdij, gehouden was, om te beraadslagen, hoe men den Wel-Eerw. Heer Murray, sen., het best een bewijs zou kunnen geven, hoe zijne diensten als Evangeliedienaar hier geacht worden. De Heer Hendrik Cloete, die zich vroeger het meest met die zaak bemoeid had, werd verzocht het voorzitterschap, op zich te nemen, en gaf der vergadering te kennen, dat men bijna £1,500 had bijeengebragt.

Op voorstel van den Heer Berrangé, Civile Commissaris, werd daarop besloten, om een gedeelte dezer som tot het aankoopen van eene vaas of een stuk stuk zilverwerk te gebruiken, met een toepasselijk opschrift, om aan den Heer Murray te worden aangeboden. Dit werd aan eene commissie opgedragen, bestaande uit de Heeren Berrangé, Ziervogel, Burger en Cloete. Den Heer Cloete, van wien het plan om den Heer Murray een bewijs van de achting zijner gemeente te schenken was uitgegaan, werd de dank der vergadering toegebragt.

Britsch en Buitenlandsch Bijbel Genootschap.

Ontvangen van den Worcester Tak, verkoop rekening, ...	£8	0	0
Collecte in de Evangelische Kerk, Worcester, ...	9	13	0
Do. in Hol. Ger. Kerk do....	10	7	0
	£28	0	0
Van den Paarl Tak,			
Vrije contributien, ...	£51	11	0
Verkoop rekening, ...	5	18	10½
	£57	9	10½

Kaapstad, 24 Sept., 1857.

Z. A. Christelijke Boekvereeniging.

1857.			
Aug. 17.—Ontvangen van Ds. C. Fraser (Beaufort),	£10	10	0
„ 18.—Ds. J. Murray (Burgersdorp), ...	15	0	0
„ 27 Den Heer J. J. Naudé (Graaff-Reinet), ...	25	0	0
„ „ Den Hr. D. P. Malan (Wellington), ...	16	5	0
„ 29.—Den Hr. D. R. Blankenberg, (Groot Drakenstein), ...	5	12	6
Sept. 14.—Ds. N. J. Hofmeyr, (Calvinia), ...	2	5	0
„ 19.— do., „ „	1	17	6
„ 21.—Den Hr. J. R. Mostert, (Natal), ...	10	7	0
„ 22.—J. H. D. Tulleken, (Simonsstad), ...	0	7	6

J. D. MARQUARD,
Penningmeester.

OFFICIEEL.

ZENDINGWEZEN.

Ontvangen het gecollecteerde in de Gemeente Stellenbosch, ... £4 6 6

P. E. FAURE,
Thesaurier.

Waterloo, aan den Wijnberg,
19 September, 1857.

Theologische Kweekschool.

Van Dr. P. E. Faure, de bijdrage der Wijnbergsche Gemeente voor de jaren 1859, 60, 61, 62, 63, ... £50

A. FAURE.

ALGEMEENE OPGAAF VAN ONTVANGST EN UITGAAF

Van de Commissie van het Zendingwezen der Nederd. Geref. Kerk, in Zuid Afrika, van den 2 Nov., 1852, tot 30 September, 1857.

Ontvangst.

	£	s.	d.
Balans in handen in Oct., 1852,	£124	19	11
Van Gemeenten.			
De Paarl,	223	15	10
Kaapstad,	147	10	5½
Swellendam,	115	1	6¼
Graaff-Reinet,	81	5	8¼
Tulbagh,	40	0	8¾
Zwartland,	37	5	7½
Wynberg,	33	0	6
Stellenbosch,	27	19	8¼
Bredasdorp,	23	4	6¾
Riversdal,	19	4	0
Beaufort,	17	0	0
Riebeek,	15	5	1
Wellington,	13	10	0
Robertson,	12	11	8
Calvinia,	9	0	0
Prins Albert,	7	1	0
Colesberg,	6	15	0
Somerset (Oost),	6	12	0
Montagu,	5	17	2
Caledon,	5	4	6
Burgersdorp,	5	0	0
Napier,	5	0	0
Ceres,	4	14	9
George,	4	0	0
Richmond,	3	9	6
Alexander,	2	12	0
Somerset (West),	2	11	0
Middelburg,	2	10	0
Franschhoek,	2	6	0
Ladysmith,	2	5	0
Bijzondere Collecten.			
Leeuwenrust Hulp Genootschap bijzonder voor Natal Zending,	56	0	0
Door de Wed. Bresler, voor do.	6	7	0
De Heer J. C. Kotzé, voor do.	1	0	0
Gecollecteerd ter plaatse Langerug,	3	12	3
Renten in Spaarbank,	59	13	4
Balans uit het Fonds voor-opvoeding,	25	0	0
Donatiën.			
Ouderling J. W. Eksteen,	6	6	0
Ds. Brink,	2	0	0
Mej. H. Pretorius,	3	15	0
Ouderling L. C. A. de Jager,	1	2	6
Diaken H. F. Mulder,	1	0	0
Van de B.B. Coert Grobbelaar, en B. J. J. Burger,	2	0	0
De Heer S. Meintjes,	1	0	0
Ds. Borcherds,	0	10	0
De Heer H. A. Vorster,	0	10	0
Diaken P. J. Raubenheimer,	0	10	0
	£1176	19	3¼

Uitgaaf.

	£	s.	d.
Salaris aan den Br. Kretsen,	£500	0	0
,, ,, Keet,	98	3	4
,, ,, Ruytenbeek,	24	0	0
,, ,, Witsteyn,	35	8	4
Toelaag aan den Zendeling werkman Terburg,	51	10	0
Voor het Zendingwerk te Natal,	105	0	0
Voor do. te Simonsstad,	12	0	0
Postzegels,	0	10	0
Balans in kas,	350	7	7¼
	£1176	19	3¼

S. E. et O.

P. E. FAURE, Thesaurier.

Waterloo, aan den Wijnberg,
September, 1857.

Van de Sandt de Villiers & Co. Drukkers.

DE GEREFORMEERDE KERKBODE

IN ZUID AFRIKA.

DEEL IX.] ZATURDAG, OCTOBER 10, 1857. [No. 21.

DE ONTWAAKTE.

Tot zich zelven gekomen zijnde:
LUK. xv: 17a.

Tot zichzelven te komen is voor den zondaar om tot wanhoop te komen, denkt misschien deze en gene. Hij dwaalt. Voor hem, die tot zichzelven inkeert en aan zichzelven ontdekt wordt, is hoop en blijdschap bereid. Zie slechts, wat daar uit voortkomt.

Maar is 't dan niet om wanhopend te worden, als ik zeggen moet, dat ik verloren ben? Ja, het is om in wanhoop geheel en al eene prooi des verderfs te worden, indien gij alleen stondt, overgelaten aan uzelven, zonder troost, zonder iets dat u van redding kwam spreken. Maar staat gij zoo? Tot zichzelven gekomen, roept de verloren zoon wel uit: "Ik verga hier van honger;" maar hij voegt er niet bij; ik maak aan mijn leven een einde. Waarom niet, ofschoon hij in het vreemde land in hongersnood was, en niemand hem te eten gaf? Omdat hij zich herinnerde, dat hij een vader had, in wiens huis de huurlingen tot verzadiging eten mogten. Maar hij had immers gezondigd tegen zijn vader; wat anders voor hem dan de gesloten deur? De gesloten deur wel voor den vreemdeling in den vreemde, maar niet voor het boetvaardige kind, dat den vader genade kwam vragen. Had de verloren zoon in zijnen vader niet den vader gekend, geen hoop ware hem overgebleven. Maar nu, nu zal hij opstaan, en hij staat op, en hij gaat heen, en de ontvangst, die hij vond, en de vreugde, die hij verwekte, gij kent haar.

Tot wanhoop, iemand die waarlijk tot zich zelven komt? Ja, indien men niet waarlijk door schuldgevoel verslagen is, indien men zelf veranderen wil, wat men niet meer veranderen kan, en in eigen kracht staande, geen raad weet. Dan gaat het als met Judas. Het is natuurlijk, dat men voor wanhoop vreest bij het tot zichzelven komen, als men het schuldgevoel geen regt wedervaren laat, als men aan geen opregte zondenbelijdenis plaats geeft, als het in den grond der zaak een bouwen op eigene geregtigheid blijft, een goed maken van hetgeen men heeft verdorven. Maar dat het ware schuldgevoel niet tot wanhoop brengen zal, is duidelijk voor ieder die weet, wat schuldgevoel is. Het is immers de droefheid der ziel over de zonden tegen den heiligen, barmhartigen, regtvaardigen, goedertierenen God, wiens liefde iets anders dan overtreding als antwoord op zijne liefde verdiend had. Het ware schuldgevoel brengt op de knieën voor God en doet uitroepen: Wees mij genadig! "Ja," zult gij zeggen, "indien men genade bij God verwacht, indien men aan Gods liefde kan gelooven." En waarom niet? Komt gij tot uzelven, gij moogt het niet anders dan met de herinnering van Gods ontferming. En dan opgestaan —en tot God; tot Hem, die in Jezus Christus de Vader is, die als Vader de armen naar u uitstrekt en u te gemoet komt, te gemoet gekomen is. Gij valt voor Hem neer, gij klaagt Hem uw nood, gij belijdt uwe schuld;—door tot uzelven te komen, komt gij alzoo tot bekeering;—door bekeering tot God, door God in des Vaders huis—zoo tot vrede, tot overvloed, tot blijdschap. In Jezus Christus wacht u dit. Hij is

de geopende deur tot des Vaders huis. Die wil, mag komen en door Hem ingaan!

Tot zichzelven komen;—draagt het die heerlijke vrucht, wie zou het dan niet begeerlijk achten? Wist nu ieder slechts hoe men er toe komt. Wat daartoe leidt? het is spoedig te zeggen. In de eerste plaats verdient de Evangelieprediking genoemd te worden. Zij is het Woord van den Heer Jezus, het Woord Gods, ons gebragt door den Zoon, dien de Vader gezonden heeft om zondaars tot bekeering te roepen. Roept het Evangelie tot bekeering, het roept u toe, o! zondaar, dat gij tot uzelven komen moet, dat gij niet moogt voortgaan in die verdooving en bedwelming! Door de Evangelieprediking vermaant en waarschuwt de Heer allen, die nog onbekend zijn met den toestand, in welken de boosheid van hun hart hen heeft gebragt. Weet gij wie bezwaarlijk tot zichzelven komen kan, wie zich bedwelmt, in slaap wiegt, de verdooving in de hand werkt? Die onophoudelijk genot en verstrooijing najaagt; die altijd afleiding zoekt, zijn hart aan de ijdelheid geeft, en ligtzinnig over den ernst des levens heendartelt. Of die zich zòò in zijn dagelijkschen arbeid, in het gewoel dezer wereld, in het hem omringende verdiept, dat hij verre van de behoeften zijns harten leeft en de stem, welke binnen in hem spreekt, niet kan hooren. Want binnen in den mensch is het—hongersnood, zoolang de Heer Jezus, het brood des levens, den mensch niet verzadigd heeft. Binnen in u, o mensch, die buiten uzelven leeft, is het: "Ik verga hier van honger!" Gij hoort, gij gevoelt het niet? God heeft, behalve de Evangelieprediking, dan nog andere middelen tot zijne dienst, om u tot stilstaan te brengen. Wilt gij niet hooren; ziekte, lijden, tegenspoed, rouw, verdrukking in allerlei vorm, zij hebben ook menigeen tot zichzelven gebragt? Wilt gij liever dezen bitteren drinkbeker? Maar, ach! ook deze baat niet, als hij niet wordt geheiligd aan het hart. Zonder den Heiligen Geest komt niemand in waarheid tot zichzelven. Derhalven wachten, totdat de Heilige Geest mij tot mij zelven brengt? Wie vraagt dat? Iemand, die nog niet tot het ontwaken is gekomen? Maar indien gij hooren kunt, dat men over de onmisbaarheid van de werking des Geestes spreekt, hoor dan ook, wat uw eigenbelang met aandrang vordert: dat gij u neerwerpt voor het aangezigt Gods en smeekt om het licht des Heiligen Geestes, opdat gij zien mogt wie gij zijt en wat gij doet en waartoe de Heer Jezus u roept. Ontferm u toch over uzelven.

Is er van ontwaken bij u een begin, vlied wat gij vlieden kunt van al wat u weer zou bedwelmen. Arglistig is het hart, het vleesch tot opstaan traag, de Booze een vijand van verontrusten tot bekeering. Geen rust voor u, dan nadat gij opgestaan zijt en de wapenrusting Gods aangedaan hebt; geen rust, dan nadat gij Jezus hebt gevonden. Die Jezus gevonden heeft, zal wel wakker zijn, moet als een ontwaakte rondom zich heen zien.

Gij, die waarlijk wakker zijt, wakker gemaakt door het Woord en den Geest van den Zoon Gods, slaap dan niet. Wandel als een kind des daags. Zijt gij tot u zelven gekomen, geef dan ook op uzelven acht en op al wat gij hebt te doen, en wilt gij dit goed doen, geef acht op den Heer Jezus. Zal uw oog verlicht zijn, op Hem moet gij zien. Om wakker te blijven, moet gij die zon in het oog houden. Die het licht van deze zon eens gezien heeft, blijft het zien, ook al sluit de dood zijne oogen. De dood sluit het oog niet, dat door de zon der geregtigheid is verlicht. Wat zal het voor ons zijn, als wij haar eens in hare volle heerlijkheid mogen aanschouwen, in den hemel volkomen ontwaakt? Indien wij het mogen zien, wij zullen weten, dat wij niet slapen, en danken, dat wij niet weer kunnen insluimeren.

E. B.

DE WASDOM VAN GODS WOORD.

(*Vervolg van bladz.* 322.)

Maar, Gode zij dank, nooit arbeidde de wijngaardenier te vergeefs in Zijnen wijngaard. Want "het koningrijk der hemelen is gelijk of een mensch het zaad in de aarde wierp, en sliep, en opstond, nacht en dag; en het zaad ontsproot en lang werd, dat hij zelf niet wist hoe want de aarde brengt van zelve vrucht voort: eerst het kruid, daarna de aar, daarna het volle koren in de aar." Terwijl de man, naar dagelijksche gewoonte, in zijn beroep voortging, wetende dat hij niets aan het zaad kon doen dat hij in de aarde geworpen had, zag hij, zonder iets van de geheime wetten, waardoor God zijn doel bereikt, te kunnen doorgronden, hoe het zaad uitsproot en lang werd. Wie weet hoe lang hij gewacht had eer het zaad door den korst der aarde naar boven doordrong: en toen dit gebeurde, toen eerst ontdekte hij dat het al dien tijd, en al die dagen en nachten, aan het ontkiemen en wortelen was geweest in de moeder aarde. Zoo gaat het in het koningrijk der hemelen. Menige leeraar, menige ouder, menige arbeider aan zielen, heeft vele dagen en nachten moeten wachten, eer zij het uitgeworpen zaad des Woords zagen uitspruiten! en van hen is waar geworden wat het spreekwoord zegt: "Werp uw brood uit op het water, want gij zult het vinden na *vele* dagen." De mensch ziet Gods Woord uitspruiten, als de mensch zigtbaar ontwaakt en tot bekeering komt. Maar men dwaalt als men meent, dat het zaad des Woords eerst op dien oogenblik begint te werken. De eerste werking van Gods Woord in het hart is gewoonlijk zóó geheim, als het ontkiemen van het zaad in den donkeren schoot der aarde. De werking van Gods Woord is gebonden aan wetten, die God alleen doorgronden kan. Daarom gebeurt het weleens, dat in hetzelfde huisgezin, onder denzelfden ernstigen arbeid, het eene kind van jongs af, het andere eerst in lateren leeftijd, tot bekeering komt. Wie kan Gods geheimen doorgronden? En gebeurt het niet menigmalen dat bij hem, bij wien eerst in rijpere jaren Gods Woord tot bekeering doorbreekt, de wortel te dieper is gegaan, de stam te sterker opgroeit, de vrucht te heerlijker rijp wordt? Ik denk aan Paulus. Ik geloof dat Gods Woord van zijne vroegste jeugd af aan in hem aan het ontkiemen was. Zijn verzet tegen het Evangelie, tegen Jezus Christus, was een verzet tegen Gods Woord, dat al dieper in hem wortelde. Daarom was er geene rust in zijn binnenste, daarom was het hem hard "*de verzenen tegen de prikkels te slaan.*" En toen in den aanbiddelijken weg van God, het onderdrukt Woord het hart doorbrak, en uitsproot met eene verbazende snelheid, wies het in hem tot een sterken boom op!

Het is voor ons eene verborgenheid waarom Gods Woord zoo verschillend bij verschillende menschen werkt; bij den een zoo spoedig bij den ander zoo langzaam doorbreekt; den een zoo snel den ander zoo traag doet rijpen voor den hemel; maar bij God zijn deze verschijnselen de uitkomsten van werkingen die door zijne oneindige wijsheid bestuurd worden.

Wachten wij ons dan Gods werk te bedillen; wachten wij ons God vooruit te loopen. Liet God het aan ons over, wij zouden zoo gaarne van stonde aan het uitgeworpen zaad willen zien uitspruiten. Maar heeft de Heiland ons niet geleerd dat het zaad, hetwelk zoo spoedig uitspruit, ook spoedig weêr verdort? Geven wij daarom de toekomst in Gods handen. Eén onweder, ééne regenvlaag laat soms uit de aarde opwassen, wat door menig jaargetij schijnbaar verstorven en verloren was. Eéne beproeving, één schok aan het hart, en waar nu dorheid is, dáár komt eene liefelijke paradijsplant ontspruiten en voor den hemel opwassen.

Als ik aan deze gemeente denk, dan ben ik al te genegen te vreezen dat het hier uitgeworpene zaad, bij de meesten verreweg, verstikt is geworden: maar wie weet, bij hoe velen het aan het ontkiemen en wortelen is, om eerlang, op Gods tijd, met de kracht eener waarachtige bekeering uit te breken?

Er is hier nog eene belangrijke waarheid op te merken. De Heiland zegt eerst dat *het zaad* uitspruit en lang wordt, en dan weder, dat *de aarde* van zelve vrucht voortbrengt. Hoe hebben wij deze dingen te verstaan? Vooreerst, de levenskiem is niet in ons hart, maar in Gods Woord. Doe aan het hart wat gij wilt, zonder Gods Woord brengt het nooit vruchten voort der bekeering waardig. Het is daartoe zoo onmagtig als de

dood om het leven voort te brengen. Evenmin bevat de aarde zelve de kiem der plant die gij later ontdekt. En toch het is waar dat de aarde de plant voortbrengt: want buiten de aarde zou het zaad niet opgewassen zijn. Wij raken hier op een gebied dat aan God alleen bekend is. De aarde en het zaad moeten zich met elkaar vereenzelvigen. Onder wetten en bepalingen, die God in zijne eigene hand heeft, en die wij niet kunnen navorschen, moet de moederschoot der aarde door het zaad worden bezwangerd om het ontvangen zaad veelvuldig terug te geven. Zoo moet Gods Woord des menschen hart bevruchten, daarin ontkiemen en wortelen, eer het opwast naar buiten. En dit geheim is even ondoordringbaar voor ons. "De wind blaast waarhenen hij wil, en gij hoort zijn geluid, maar gij weet niet vanwaar hij komt, en waar hij henen gaat; alzoo is een iegelijk, die uit den Geest geboren is." En gelijk het God is, die in ons zijn Woord ontkiemen laat, zoo is het door zijne kracht dat het hart als van zelf vrucht voortbrengt. Gods Woord wordt in ons eene *natuurlijke* plant.* De wasdom is niet gedwongen maar vrij.

En deze wasdom gaat zoo trapsgewijze voort als van het zaad, dat uit de aarde ontspruit. Eerst zien wij het kruid, daarna de aar, daarna het volle koren in de aar. Er zijner vromen in wie men dezen merkbaren wasdom in zeer treffende mate heeft kunnen bespeuren. Hoe teeder was de plant der genade in den eersten aanvang: zij hadden den raad, den troost, en steun van anderen noodig; zij werden door elken wind des twijfels her- en derwaarts geslingerd; de plant boog, en dreigde te zullen knakken onder den invloed der goddelooze wereld. Maar God hield de verborgene hand over hen, gaf voedsel aan de tengere plant; en (men wist hetzelf niet hoe?) zij groeide op, werd sterk, bragt vrucht voort, en het zaad dier vrucht plantte zich in anderen, ter behoudenis hunner zielen over. Er staat er thans menig sterke boom met rijke vrucht beladen in den wijngaard des Heeren; en rondom den stam ziet gij vele kleine teedere planten opwassen uit de vruchten die daar in de aarde zijn gevallen. Er was er een tijd dat die statige boom zelfs kleiner was dan de kleinste plant die nu uw oog ontdekt.

Wat vermag Gods genade niet, die menig kind van Adam door zijn Woord heeft wedergebaard en doen opwassen in de genade en kennis van zijnen Heer, om velen door woord en wandel het middel ter eeuwige zaligheid te zijn!

Het Koningrijk der hemelen zelf, dat van een klein begin is ontstaan, wast gedurig op, komt reeds in de aar, en zal eerlang het volle koren in de aar hebben, als er een nieuwe aarde en nieuwe hemel is, waarin geregtigheid woont.

Intusschen, wat zaligheid, wat eere is den mensch beschoren, dat God door hem dit heerlijk doel wil tot stand brengen. Die met God door planten en bevochtigen van het zaad zamenwerkt, hij zal met God in den wasdom, en eindelijk in den oogst, zich te zamen verheugen!

Is het u niet eene vreugde, als gij de aarde waaraan gij uw zaad hebt toevertrouwd van zelve vrucht ziet voortbrengen: eerst het kruid, daarna de aar, daarna het volle koren in de aar? De gelijkenis zegt ons van den zaaijer: "En als de vrucht zich voordoet, terstond zendt hij de sikkel daarin, omdat de oogst daar is."

De vreugde des landmans is eerst voltooid als de vrucht rijp is. En de vreugde van den arbeider aan zielen zal eerst dan haar toppunt bereiken, als hij ze aanschouwen mag in de schure des hemels. Eene te spoedige vreugde, kan weêr teleur gesteld worden. Bij velen is het kruid verschroeid geworden, bij anderen is de vrucht niet tot rijpheid gekomen. Alleen die *ten einde* volhardt zal zalig worden. Die aan het heil van anderen arbeidt moet met langmoedigheid wachten tot den oogst: dan eerst zal hij de vrucht genieten.

Als men op aarde zielen mag zien rijpen voor den hemel, aan wie men in des Heeren naam heeft gearbeid, dan smaakt de arbeider gewis eene groote vreugde. Maar dit wordt hem niet altijd vergund. Een ander maait soms wat hij gezaaid heeft; maar beide maaijer en zaaijer zullen zich verheugen. Vertragen wij daarom niet in des Heeren werk. Welligt zal een ander het zaad zien rijpen, dat gij gestrooid hebt; misschien zal een ander de oogen sluiten van eenen stervende, dien God door uwe dienst tot de gemeente der uitverkorenen heeft toegebragt. Maar zal het niet de zaligheid

* Die het kan, leze Jac. i; 21, in het oorspronkelijke na.

des hemels verhoogen, als gij het zaad dat God u hier op aarde deed uitwerpen, daar met het volle koren in de aar door eenen engel ziet binnen dragen? Allen, die Gods troon omringen, zullen deelen in de vreugde van God over de aankomst dier gezaligde ziel: maar *gij* zult u *boven* allen met uwen God verheugen!

Zegt niet eene stille stem in uw binnenste, dat het toch zalig is om op aarde het zaad van Gods Woord in de akkers, die God ons ter bearbeiding aanwees, uit te strooijen? Vergun mij daarom u de ernstige vraag te doen: of gij u met dit werk onzes Heeren onledig houdt? Gij zijt allen geroepen om in des Heeren wijngaard te arbeiden. Gelooft gij dat Jezus Christus zijn bloed voor u heeft gestort? Wel, waartoe deed hij dat? Opdat Hij u verlossen zou van het verderf en door u ook anderen redden. Hij daalt niet van den hemel neder, om den zondaar te waarschuwen, en op het regte pad te leiden. Dat werk heeft Hij u opgedragen, en opdat gij niet moedeloos worden zoudt, heeft Hij zijnen zegen op het uitgestrooide zaad u toegezegd.

Velen zeggen dat zij het niet verstaan om aan onsterfelijke zielen te arbeiden. Vanwaar die onkunde? Vandaar, dat zij wel den naam van Chiistenen dragen, maar de kracht en genade van Christus ter hunner zaligheid niet kennen. Zonder bekeering en heiligmaking zal toch niemand het koningrijk der hemelen ingaan—ook gij niet; en als gij u nu met waarachtigen ernst over deze zaak bekommert, dan zoudt gij niet rusten voor God u naar zijn beloften een nieuw hart en een nieuwen geest heeft gegeven. En waar dit is, daar weet men, hoe eenvoudig ook, aan anderen ter hunner behoudenis te arbeiden. Liefde tot uwen Heer, liefde tot uwen naaste; ziedaar het al wat tot dezen arbeid van noode is.

Het is toch treurig dat zoo vele kinderen in de ouderlijke woningen opgroeijen zonder de teedere hand van een vromen vader, of vrome moeder aan hunne zielen te gevoelen. Ouders! de hand in uwen boezem, en vraagt wat gij, door uw woord en door uw voorbeeld vooral, in uwe kinderen gezaaid hebt? Wat woog bij u tot heden zwaarder: de dingen die vergaan, of de dingen die blijven tot in het eeuwige leven? God geve, dat gij, al ware het dan ook in vergevorderden leeftijd, met allen ernst aanvangt in den wijngaard uwes Heeren te zaaijen, te planten en nat te maken. Ook die ter elfder ure daarin begint te arbeiden; hij zal zijnen loon geenszins missen.

Maar, zal u deze arbeid niet verdrieten, dan is voor alle dingen noodig, dat gij, met alle naarstigheid aan uw eigen hart arbeidt. Ziet toe, dat gij *uwen* weg wèl aanstelt. Ziet toe dat *gij* de genade die God u aanbiedt niet verwerpt. Ziet toe dat *gij* aller zonden vijand zijt; en jaagt naar de heiligmaking zonder welke niemand den Heere zien zal.

En als gij zóó het zaad van Gods Woord biddende in uw eigen hart ontvangt; laat het dan Gode over te doen wat Godes is. Hij alleen kan den gewenschten wasdom geven. Maar aan de uitkomst hoeft gij niet te twijfelen Zijne beloften zijn in Christus ja en amen; en Hij heeft beloofd: "die bidt zal ontvangen, die zoekt zal vinden, die klopt dien zal opengedaan worden."—Amen.

KERYX.

BRIEVEN UIT ROME.

(Vervolg van bladz. 325.)

NEGENTIENDE BRIEF.

HENRI AAN EUGENIUS.

Rome, Junij, 1849.

Waarde Eugenius!

Ik ben met mijne vrienden weêr vereenigd en ten toppunt van geluk. Zonder twijfel zijt gij bijzonder verlangend te vernemen wat er, na mijne gevangenneming, met den Heer Pasquali gebeurd is; en zou ik al liever willen dat gij het verhaal daarvan uit zijn eigen mond vernemen mogt, het is onmogelijk, en zal ik zoo goed als mij mogelijk is en met weinige woorden, u trachten mede te deelen, wat hem overkomen is.

Niet zoodra hadden mijne vrienden mijne gevangenneming vernomen, of zij begaven zich naar het klooster waar ik mijn verblijf gehad had, en gingen regt door naar mijne kamer. Juist troffen zij daar den pater-inkwisiteur en den notaris aan, die bezig waren met het onderzoek van mijne brieven en boeken. De Heer Pasquali wilde binnentreden om het een en ander mij aangaande aan den pater-inkwisiteur te vragen; maar men stond hem dit niet toe; zelfs de superior van

het klooster gelastte mijne vrienden wederom te vertrekken, daar zij, zeide hij, de oorzaak van mijne opsluiting en mijn ongeluk waren. Hierop gingen mijne vrienden naar den Zwitserschen consul, en verzochten hem mij op te eischen. De Zwitsersche consul is een braaf en uitnemend mensch, ook toonde hij groot leedwezen over deze gebeurtenis. Hij zeide echter, dat hoe gaarne hij in deze zaak van dienst zou willen wezen, hij vreesde dat het alles op niets zou uitloopen. Zwitserland, zeide hij, is eene kleine mogendheid, en het hof van Rome vreest haar niet.

Nu deden mijne vrienden al wat zij konden om in de gevangenis van de Inkwisitie door te dringen en mij te zien; maar ook deze pogingen waren vruchteloos.

Op zekeren dag, tegen het vallen van den avond, wandelde de Heer Pasquali alleen in een afgelegen straat, toen een vrij goed gekleed persoon hem naderde, een diepe buiging voor hem maakte en tot hem zeide, dat hij een groot vriend van den Zwitserschen consul was, en hem bij dezen had zien ingaan; hij voegde er bij, dat de consul hem mijne gevangenneming had medegedeeld, en dat hij hem (Pasquali) gelegenheid tot een onderhoud met mij verschaffen kon; en dat zelfs het tegenwoordig oogenblik daartoe geschikt was. De Heer Pasquali—iemand van goed vertrouwen—schonk aan de verzekering van den onbekende dadelijk geloof. Hij ging met hem mede, trad met hem het paleis van de Inkwisitie binnen, en terwijl de onbekende zich naar de vertrekken van den pater-kommissaris begaf, bleef hij in een voorkamer geduldig wachten.

Nadat hij hier eenige minuten had doorgebragt, kwam er een gevangen-bewaarder die den Heer Pasquali verzocht hem te volgen. Deze deed zulks. De gevangen-bewaarder ontsloot vervolgens de deur van een der gevangenhokken, verzocht hem ook dit binnen te treden, maar naauwelijks had de Waldenser ook dit gedaan, of de deur werd achter zijn rug gesloten. Nu bemerkte de Heer Pasquali den strik dien men hem gespannen had, maar het was te laat.

Weldra kwam men weder tot hem, en handelde met hem op dezelfde wijs waarop men mij bij mijne eerste intrede behandeld had.

Intusschen waren de Heeren Sweetman en Manson in de grootste spanning en in hevigen angst. Zij begaven zich naar de politie, die hun niets omtrent hun vriend berigten kon. Van hier gingen zij naar den Engelschen consul, en daar de Heer Pasquali een Engelschen pas had, zond de consul, die het hof van Rome zeer goed kende, aan den staats-sekretaris eene nota, waarin hij om inlichting aangaande dezen persoon verzocht, en de sekretaris van staat antwoordde, dat hij al wat in zijn vermogen was doen zou om den consul tevreden te stellen. Intusschen gingen er dagen en weken voorbij, zonder dat men wist wat er van den Heer Pasquali geworden was.

Op zekeren dag kwam iemand bij den Heer Manson, en zeide dat hij hem mededeelingen doen kon omtrent den Heer Pasquali. Hij zeide dat men op die mededeelingen zeker kon afgaan, en dat hij genegen was een zeker middel tot redding van den Waldenser aan te wijzen indien men hem eene goede belooning wilde geven en de belofte, dat men 't diepste stilzwijgen zou bewaren. Als belooning vorderde hij honderd ecu's, en tot zijn eigen zekerheid, een eed dat de Heer Manson nooit zou zeggen van wien hij zijne mededeelingen had. De Heer Manson beloofde de honderd ecu's te zullen geven zoodra men blijk kon geven dat de toezegging waarachtig was. Hiermede was deze persoon tevreden, en zoo kwam men tot de ontdekking van de plaats waarin de Heer Pasquali gevangen gehouden werd.

Intusschen had de Heer Pasquali een eerste verhoor ondergaan; maar daar hij een ketter was, moest dit op de plegtigste wijs plaats hebben. De pater-commissaris, Mgr. de assessor, de fiskaal, twee raadsleden en een notaris, waren rondom eene groote tafel in de zaal van het geregt gezeten. Daarheen werd de Heer Pasquali dan ook gebragt, en hem geboden om een eed te doen.

De Heer heeft ons bevolen, antwoordde de Waldenser, geen' eed te doen. Het is mijne gewoonte niet te liegen, maar ik zeg ja, ja, of neen, neen. Alzoo, —God moge mij bijstaan, opdat ik niet liege; maar ik weiger te zweren. De pater-commissaris vroeg hem nu tot welke godsdienstige sekte hij behoorde?

"Ik," antwoordde de Heer Pasquali met de woorden van Paulus, "ik dien

den God mijner vaderen naar die belijdenis die gij *sekte* noemt," en ik geloof alles wat er geschreven is in het Woord van God; met één woord, ik ben een Christen.

"Gij behoort dus"—zoo ging pater-commissaris met vragen voort—"tot eene sekte, die van de Kerk van Jezus Christus is afgescheiden?

"Dat is onwaar!" hernam de Waldenser, "ik behoorde tot de Kerk van Christus, en niet tot eene sekte; maar door de genade van God behoor ik tot eene Kerk, die van de dagen der Apostelen dagteekent, en getrouw al de leeringen der Apostelen bewaart.

Hierop vroeg een van de raadsleden het woord, en trad met hem in een redetwist. De oogen van den Waldenser schitterden reeds van vreugde bij de gedachte dat hij nu in de gelegenheid wezen zou om aan het Evangelie getuigenis te geven in het aangezigt der Wetgeleerden en Farizeën.

"De Apostolische en Roomsche Kerk alleen is de grondslag van de waarheid," zeide hij.

"Eerwaarde vader," zoo viel de Heer Pasquali hem in de rede, "St. Paulus spreekt van de Kerk van Jezus Christus, en niet van die van Rome; maar ik zal u zeggen, wanneer hij van de Kerk van Rome sprak: 'Na mijn vertrek,' zeide hij tot de Christenen te Efeze, 'zullen zware wolven tot u inkomen, die de kudde niet sparen, en uit u zelven zullen mannen opstaan sprekende verkeerde dingen, (Hand. XX: 29, 30.) Ja, van ulieden spreekt de Apostel in zijn eersten brief aan Timotheus (IV: 1.): 'De geest zegt duidelijk dat in de laatste tijden sommigen zullen afvallen van het geloof, zich begevende tot verleidende geesten, en leeringen der duivelen, door geveinsdheid der leugensprekers, hebbende hunne conscientie als met een brandijzer toegeschroeid.' Hoort ook nog wat er geschreven staat in den tweeden brief aan de Thessalonicensen...—Maar hier stond de pater-commissaris op en al de anderen met hem, roepende: 'Hij is een verharde ketter! Breng hem in de benedenkamer.' En de Heer Pasquali werd opgesloten in een onderaardsch, bij uitstek klein gevangenhok, waarin nooit eenig licht doordrong, en misschien waren wij beiden wel bestemd om geworpen te worden in een van die ovens waarvan ik u vroeger reeds sprak.

Intusschen had de Heer Manson, door den onbekende nader ingelicht, zich met den Heer Sweetman tot den Engelschen consul begeven, hem de plaats waar de Waldenser gevangen zat, aangewezen, en tevens den raad, dien de onbekende hem gegeven had, medegedeeld. Die raad nu bestond hierin dat hij eene audientie bij den Paus zou verzoeken, dat hij van dezen met den grootsten nadruk, even als of hij op last van zijn gouvernement sprak, de onmiddelijke invrijheidstelling van den gevangene vorderen, en zeggen zou zich anders verpligt te zullen zien, om dien zelfden dag nog aan Lord Palmerston te schrijven. Houdt u verzekerd, had hij gezegd, dat de naam van Palmerston den Paus van schrik zal doen beven; maar dat de consul zelf den Paus spreke en de zaak afdoe, zonder dat iemand er van wete.

De consul kleedde zich dadelijk, en begaf zich naar den Paus. Hij trad de antichambre met grooten haast binnen, alsof hij mededeelingen van 't hoogste belang te doen had. Hij trad op den kamerheer toe en verzocht om eene spoedige audiëntie, daar hij iets zeer belangrijks had mede te deelen. Dadelijk werd hem de audiëntie toegestaan, en zoo goed wist hij zijn taak te volbrengen, dat de Paus, door schrik bevangen, beloofde den Heer Pasquali in vrijheid te zullen stellen. Maar de consul was hiermede niet tevreden; hij zeide dat de post binnen een uur vertrok, en dat hij met dienzelfden courier den uitslag berigten moest; dat hij Zijne Heiligheid alzoo verzocht, hem het bevel tot de invrijheidstelling van den Heer Pasquali te willen overhandigen, en dat, daar hij toch bereid was, om den gevangene op dien zelfden dag in vrijheid te stellen, een uur vroeger of later wel geen verschil kon maken.

De Paus schreef het gevraagde bevel, en gaf het aan den consul, die zich hiermede dadelijk naar het H. Officie begaf, het vertoonde, en eischte dat de Heer Pasquali dadelijk zou vrijgelaten worden;—hetgeen ook geschiedde.

Het was omstreeks één uur in den namiddag, toen de beide vrienden den consul met den Heer Pasquali hun hôtel zagen binnentreden. Maar de laatste was, na een maand gevangenschap, zoodanig veranderd, dat hij naauwelijks te herkennen was.

De consul noodigde hem nu uit om iets te eten, terwijl hij zelf intusschen de passen mijner vrienden gereed zou maken. Hij stond er toch op, dat zij dadelijk naar Malta vertrekken zouden, werwaarts hij hunne goederen hen zou doen volgen.

Vertrekt dadelijk—zeide hij, want als de Paus van zijne verlegenheid bekomt, dan zou hij in staat zijn, om de verleende gunst weer in te trekken.

Zoo vertrokken zij dan, mijne belangen aan den consul opdragende, maar deze kon niets voor mij doen.

Mijne vrienden bezochten hierop het Oosten, en thans, van de oprigting der Republiek gebruik makende, zijn zij weer naar Rome gekomen, om vervolgens naar Engeland terug te keeren.

De Heer Manson was, zoo wel ten gevolge van zijn omgang met den Heer Pasquali, als door al hetgeen hij gezien had, zeer van gedachten veranderd; maar het schelmstuk dat men tegen den Waldenser bedreven had, het voortdurend lezen van den Bijbel, en een aanhoudend voortgezet onderhoud over godsdienstige onderwerpen, heeft zijne bekeering voltooid. Wel is hij nog steeds aan de Anglikaansche Kerk gehecht; maar de nieuwe leeringen van Oxford heeft hij geheel laten varen, en wat het meeste bijdroeg om hem de Roomsche Kerk als eene bedorvene, van hare beginselen ontaarde kerk te leeren beschouwen, was eene gebeurtenis, waarvan hij te Jeruzalem in de kerk van het Heilige Graf getuige was, eene gebeurtenis ja, die vrij algemeen bekend is, maar aan welke een Puseyist nooit geloof geslagen zou hebben, zoo hij ze niet met eigen oogen gezien had.

Mijne vrienden waren op zekeren dag zamen in de kerk van het Heilige Graf. Een monnik die op eene trap geklommen was, was bezig met een lamp in orde te brengen. Een Grieksch priester naderde, wierp den trap omver en deed den monnik alzoo vallen. Toen hij dit heldenstuk bedreven had, vlugtte hij en verborg zich. Mijne vrienden hierover ten hoogste verontwaardigd, kwamen den gevallen monnik, die hard schreeuwde, te hulp. Op hetzelfde oogenblik kwamen verscheidene andere monniken te voorschijn en de gewonde vertelde aan zijne broeders, onder vele vervloekingen en verwenschingen, het gebeurde, hen aansporende om hem te wreken. Dadelijk verdwenen de broeders weder, zonder zich verder om den gewonde te bekreunen, maar weldra kwamen zij met geweren, pistolen, degens en stokken gewapend terug, en gingen naar de plaats, naar welke de priester gevlugt was. Zij stieten een deur, die van de kerk in het verblijf der Grieksche priesters leidde, open, en eene vreesselijke slagting zou er ongetwijfeld plaats gegrepen hebben, indien niet eene compagnie goed gewapende janitsaren waren toegevlogen, en de monniken met stokslagen en geweerstooten naar hun klooster teruggedreven had.

Dit voorval veroorzaakte, dat de Heer Manson geheel tot andere gedachten kwam, en toen hij vernam, dat dergelijke dingen meermalen voorvielen, dat de Turken zelven er zich niet meer aan ergerden, en dat het Turksche gouvernement zich verpligt zag, er een janitsarenwacht in de kerk op na te houden, ten einde dergelijke wanordelijkheden, die zeer dikwijls tusschen de Grieksche priesters en de franciskanermonniken voorvielen, te voorkomen; dat deze broeders gehouden werden voor *ijverige missionarissen* van de Roomsche Propaganda, toen veranderde hij geheel van gedachte ten opzigte van de Roomsche Kerk, en beschouwde haar niet meer als een *zusterkerk*, maar als eene kerk die hare roeping geheel vergeten heeft.

De Heer Sweetman is een allerbeminnelijkste mensch geworden, en door zijn omgang met den Heer Pasquali geheel veranderd.

De laatste is te midden van zijne drie broeders in Jezus Christus, levendig en opgeruimd; hij vindt in ons zijn liefste vertroosting, en wij beschouwen hem als onzen geestelijken vader, en achten hem als onzen vader.

Ik heb het huis van den burger, die mij zoo welwillend opgenomen had, verlaten, en mij bij mijne vrienden gevoegd, ik geloof dat wij binnen weinige dagen vertrekken zullen, ofschoon het nog niet vast bepaald is, werwaarts ik mij begeven zal. Ik zou liefst naar mijn vaderland terugkeeren; maar de Heer Pasquali verlangt mij nog eenigen tijd bij zich te houden, ten einde mij nader te kunnen onderrigten en nog meer te bevestigen in het Evangelie. Ik weet nog niet, wat ons besluit zal zijn.—Doch in elk geval heb ik u nog eene belangrijke

ondekking mede te deelen, hetgeen ik in mijn volgenden doen zal.

Vaarwel, Eugenius, God geve dat ik u weldra als een broeder omhelzen moge!

HENRI.

HOE DE MENSCHEN HIER TE LANDE ZALIG STERVEN!

"Ja, en kort vóór zijn dood, vroeg ik hem of hij nu van alles los was? en toen antwoordde hij, Ja hij was los van alles. Toen vroeg ik hem of hij nu vertrouwde dat de Heer hem in genade zou aannemen? En toen zei hij: Ja, dat vertrouwde hij. Daarop zei hij nog de twee eerste verzen van den 130*sten Psalm op—en een half uur daarna was hij dood!"*

Zie daar hoe de menschen sterven. En als de overblijvende betrekkingen iets dergelijks van hunne afgestorvenen kunnen verhalen, dan vertrouwen zij dat het goed staat met hen—en vertrouwen dat het met hen zelve even goed zal afloopen.

En wat zal de predikant doen?

Zal hij eene bedroefde dochter of moeder, of man, hunnen troost ontnemen? Dat zoude toch te wreed zijn! Hij kan er niet toekomen, en zit zwijgend, doch met een bezwaard gemoed, naar het verhaal te luisteren.

En toch, hoe wreed, en hoe hard, ik zal het en moet het hun verkondigen dat, zoo zij geen anderen grond van hoop voor hunne afgestorvenen hebben, hun troost een valsche troost is, en hunne arme betrekkingen, in plaats van in de plaats der gelukzaligheid, thans in de vreesselijke smarten van de hel zijn.

Het is hard om een' treurenden man bevreesd te maken dat zijne vrouw voor eeuwig verloren zijn zou. Inderdaad; het is iets vreesselijks. Doch nog vreesselijker is het, dien bedroefden man weinige weken of dagen na de begrafenis, reeds rond te zien kijken naar een ander huwelijk. Nog vreesselijker is het voor een, die de waarheid weet, te midden van die onverschilligheid en zelfmisleiding, de stem niet te verheffen, en het den menschen, treurenden en niet treurenden, rouwdragenden en niet rouwenden, toe te schreeuwen, dat er iets anders vereischt wordt om den toekomstigen toorn van den levenden God te ontvlieden dan een weinig kerkgaan en een weinig huisgodsdienst gedurende het leven, en een gezang-versje op het sterfbed.

Het is te vergeefs dat de predikant de ernstigste boetpredikatiën en de dringendste uitnoodigingen tot de menschen brengt, zoolang zij in de gedachte verkeeren dat men levende gelijk hunne afgestorvenen geleefd hebben, ook zal kunnen sterven gelijk zij, en zalig worden.

Dit spreekt van zelve. Stelt u het volgende voor. De vader van een talrijk huisgezin wordt door de hand Gods weggenomen. Reeds langen tijd was hij met de waarheden van het Evangelie bekend gemaakt, en was het hem van zijnen leeraar op het hart gedrukt dat hij in de eenzaamheid, op zijne knieën de bekeering zijns harten en de genade des Heeren Jezus had af te smeeken. Reeds langen tijd waren hem zijne verpligtingen met betrekking tot de opvoeding zijner kinderen, huisselijk gebed, Zondags heiliging, ens., voor het oog gehouden. Doch te vergeefs. De man had de waarheid *toegestemd* maar nooit *betracht*. Hij had den ouden sleur blijven volgen. Des avonds een kapittel lezen en een gezang-versje zingen. Van tijd tot tijd naar de kerk. Voorts aan het Nachtmaal. Maar verder niets! Nooit waarachtige droefheid over de zonde. Nooit de geregelde gewoonte van afzondering tot het gebed. Nooit bekeering des harten. Nooit de overgave van zichzelve aan den Heer Jezus. Nooit ondervinding van zijne genade. Nooit het nieuwe leven. Nooit eenige opoffering van eigen lust aan den Heiland.——Zoo leefde de man daarhenen. Nu eens vrolijk, als er een vrolijk gezelschap was, dan weder norsch als iets hem tegen was; scheldende op zijne dienstboden; liegende als het met zijn voordeel te pas kwam;—in één woord, een man zoo als er honderden zijn, zonder gebed, zonder geestelijk leven, zonder genade; nogtans (zoo als hij zeide), vertrouwende op den Heer! Die man, na lang door den Heer gedragen te zijn geworden, wordt ziek. In zijne ziekte is hij voor het grootste gedeelte bezig met zijne ligchaamspijnen. Smart over zijn verzondigd leven heeft hij weinig. Vreeze voor den dood somwijlen, doch insgelijks weinig. Vreeze voor het verschrikkelijk oordeel Gods even min. Zijn uiteinde, zijne laatste woorden, de Psalm dien hij opzegt, of opgeeft om te zingen, heb ik u reeds medegedeeld. Arme, arme bedrogene ziel! En toch de betrekkingen diens mans spreken hem zalig, en ver-

trouwen hem in den hemel. Welnu, spreekt het dan niet van zelve dat zij op grond daarvan op dezelfde ellendige wijze blijven voortleven, en (wat zij ook overigens hooren of lezen mogen!) vertrouwend om op dezelfde wijze behouden te zullen worden?

Er is geene noodlottiger, geene algemeener misleiding in onze kerk dan deze. Hoe hard en hoe wreed het zij, er moet openlijk over gepredikt worden. Beter dat de harten stuk gereten worden dan dat ze hard blijven, en de lieden in zoet vertrouwen zich in het verderf storten.

Eens werd ik bij eene zieke vrouw geroepen. Ik vergis mij. Hoorende dat er eene zieke vrouw in mijne nabijheid was, ging ik er henen. Terstond toen ik haar zag kreeg ik de overtuiging dat zij niet weder herstellen zou. Ik begon met haar te spreken, en bij haar eene volkomene onverschilligheid bespeurende, zeide ik haar dat zij binnen weinige dagen voor den Regter staan zoude, en zich daarop moest voorbereiden. Arme ongelukkige! Zij was nog geen vijf-en-twintig jaren oud, en geheel onkundig met het Evangelie. Een vroom man had haar meermalen willen onderwijzen, maar zij had niet gewild, en had zich altijd volkomen afkeerig van de godsdienst betoond, zoodat zij getrouwd was zonder lidmaat te wezen. Om een denkbeeld van haren akeligen toestand te geven, diene het volgende: Ik vroeg haar of zij bevreesd was om den Heer te ontmoeten? Neen, zeide zij. Hebt gij dan geene zonden, die verdienen gestraft te worden?—Neen. Hebt gij ooit van den Heer Jezus gehoord?—Ja, Weet gij wat hij voor zondaren is komen doen? —Neen. Hierop antwoordde haar man (die mij eerst van haar gezegd had, dat zij zoo mooi biddende was, en dat *hij* haar geleerd had), dat wat ik haar van den Heer Jezus vroeg, hij haar dikwijls gezegd had, doch dat zij dit niet braaf kon onthouden! Ik vroeg haar ook of zij bad? waarop zij "ja" zeide. Doch toen ik haar vroeg *wat* zij bad? wist zij niets te zeggen. Nadat ik mij gedurende eenigen tijd met haar alleen had onderhouden, stelde ik haar voor, om met haar te bidden, en eischte van haar dat zij wat ik bad zonde nazeggen. Het was waarlijk hartbrekend om te bemerken hoe zij van hetgeen zij deed niet het minste verstond, zoodat zij, wanneer ik haar zeide, dat zij toch moest bedenken tot wien zij bad, ook die woorden nazeide. Acht of tien dagen lang bleef zij ziek. Ik bezocht haar dagelijks, doch, helaas! (was het door mijne onervarenheid, en doordien ik haar niet op eene getrouwe wijze wist te behandelen?) haar verlangen naar het leven en haar afkeer van de godsdienst werd al sterker. Eindelijk, op den laatsten avond van haar leven, kwam ik weder bij haar. Het was een schrikkelijk uur. Een geweldig onweder barstte los boven het huisje waarin wij ons bevonden. Ratelende donderslagen deden den grond dreunen, en bijkans onafgebroken volgden bliksemstralen en weerlichten elkander op. Daar lag zij. Zij wilde niet sterven. Toen haar moeder (helaas! welligt voor het eerst haars levens met zulken goeden raad) haar ried om niet langer naar herstelling uit te zien, maar zich tot den Heer te wenden, gaf zij het akelig antwoord: "Och, moeder! spreekt gij ook al zoo, gij maakt mij nog naarder!" Zoo duurde het tot middernacht. Ik was inmiddels weggegaan. Vijf minuten vóór haren dood, begon zij het te gelooven dat er geene hoop op herstel meer was. Toen keerde zij zich naar eenen kerkeraad (denzelfden dien haar vroeger had willen onderwijs geven), en zeide: "Oom moet toch voor mij bidden." Dit was alles.

Den volgenden morgen ging ik er henen. De man zat zijne pijp te rooken. Mij ziende, staat hij met een opgeruimd gelaat op en reikt mij de hand, zeggende, dat hij mij met genoegen kan mededeelen dat *zijne vrouw zalig gestorven was*. Dezelfde week (zoo zeide men mij) ging hij rond om te kuijeren en te vrijen. Nog geene drie maanden waren voorbij toen hij mij kwam verzoeken zijne huwelijksgeboden af te kondigen!

Zie hier een voorval waarin het misbruik tot zulk een akelig uiterste is gedreven, dat het voor een iegelijk tastbaar is. Doch dezelfde dwaling, dezelfde noodlottige zelfmisleiding, met dezelfde eeuwig rampzalige gevolgen, bestaat de geheele kolonie door. Van de *respektabele* Kaapsche handelaar af, tot de ruwe Zoutpansbergsche jager toe: *Aanneming in genade aan het eind van een onbekeerd leven*, en tot bewijs daarvan, *eenige vrome uitdrukkingen van goed vertrouwen op het sterfbed.*

Dat heeten de arme lieden *mooi sterven.*

Ach, God! hoe vele duizenden die aldus mooi gestorven zijn, en nu met den rijken man om een druppel water gillen! en hoe velen, die nu nog even weinig mooi *levende*, weldra even mooi *sterven* zullen, om even vreesselijk hun onboetvaardig bestaan en hun moedwillig zelf bedrog te boeten!

Misleid u niet langer, lezer! Gij hebt reeds te lang uw eigen lusten gediend; reeds te lang u zelve gerust gesteld met eene oppervlakkige godsdienst, die u geene tranen, geene opoffering, geen lijden kostte. Reeds te lang hebt gij het zonder Christus uitgehouden. Indien er nog mogelijkheid op genade voor u is, is het *nu*. *Nu* of *nooit*. *Nu*, in de eenzaamste plaats die ge kunt vinden. *Nu* op uwe knieën aan de voeten van den Heer Jezus, (of ge waarlijk tot zijne voeten komen moogt!) *Nu*, u zelve weggeworpen als de wegwerpelijkste van allen! *Nu* het regtvaardige van uwe verdoemenis erkend! *Nu* het sterven geleerd en het gedoopt worden in Christus dood! *Nu* aangehouden in zelfvernedering, of u dit allergrootste wonder mogt geschieden, dat zulk een als gij, door den Heiland wierd aangenomen! *Nu* u zelve met al wat ge hebt aan den Heiland opgeofferd! *Nu* bewijzen gegeven dat het u ernst is geworden! *Nu* alles, alles verloochend om Hem! *Nu* het overige van uw korte leven geheel voor Hem geleefd!

Dat zal u beter wezen dan nog langer onheilig voort te leven, en toch op God te vertrouwen, en dan vroom te sterven en zalig gesproken te worden door uwe vrienden, en (niet *misschien*, maar *ongetwijfeld*) vervloekt te worden door den Zoon des Menschen.

T.......

MAL. III : 3.

"En hij zal zitten, louterende, en het zilver reinigende, en hij zal de kinderen van Levi reinigen, en hij zal ze doorlouteren als goud, en als zilver: dan zullen zij den Heere spijsofferen toebrengen in geregtigheid."

Eenige godvruchtige vrouwen hadden de gewoonte wekelijks te zamen te komen om den Bijbel te lezen, en over het gelezene elkander te onderhouden. De bovengemelde tekst kwam voor de aandacht. Er werd door eene harer aangemerkt, dat bijzonder nadruk op het woord *zitten* schijnt gelegd te zijn, en daar zij bekend was met een metaal smelter, zoude zij daarna onderzoek doen. Zij vroeg hem, naar huis terug keerende, "of het gebruikelijk was te *zitten*, wanneer men het zilver loutert."

"O, ja, mevrouw, wij zitten altijd."

"Maar waarom zit gij?"

"Omdat het noodzakelijk is zeer zorgvuldig het metaal gade te slaan, want zoude men het tot op zekeren graad laten komen, zou het zilver merkelijk benadeeld worden; daar wij dan de kolen aanblazen, om de hitte te vermeerderen, moeten wij *zitten*, en naauwlettend het oogenblik verbeiden, dat het gelouterd is."

"Doch, hoe weet gij, wanneer het gelouterd is?"

"Dit, mevrouw, is zeer gemakkelijk, het is het oogenblik, waarop het zilver duidelijk en volkomen het beeld van mijn gelaat terugkaatst."

Dat de Christen bedenke, dat in al zijne bezoekingen en lijden, Christus de kolen aanblaast, het fornuis heeter maakt; dat Hij *zit* en zijne heiligen bewaakt, tot dat zijn gezegend beeld in hen wordt teruggekaatst—*dan* zijn zij gelouterd.

(*Aan de Redactie van de Kerkbode.*)

Door het volgende eene plaats in uw eerstvolgend blad te vergunnen, zult gij verpligten uwen dienstwilligen dienaar P. J. Kotzé.

In de *Kerkbode* van Zaturdag, Sept. 26, 1857, pagina 331, verschijnt een *uittreksel van eenen brief uit Holland:* "Bijkans allen (jongelieden)* volgen de leer van *Scholten* (Prof. te Leiden)." Die leer, zegt de schrijver,† zoude met vele bijgeloovigheden vergezeld gaan, en gevolgelijk allergevaarlijkst voor de orthodoxe rigting worden. De Leidsche rigting heeft volgens den schrijver dan ook aanleiding gegeven tot een geschrift van *Mr. da Costa*, namelijk: *wat er al te Leiden geleerd wordt, eene stem der smarte en des beklags.* Hierop laat hij volgen: Ge kunt u voorstellen wat dit zijn moet, enz.

* Hij meent voorzeker theologanten?

† Jammer dat zijn naam hier verzwegen wordt!

Zonder mij met de motieven des schrijvers te willen inlaten, gevoel ik mij nogtans verpligt, ofschoon ik gaarne bekwamere personen dan ik ben, hunne stem had hooren verheffen, of als verdedigers van eenen man had zien optreden, die zich alhier thans tegen dit geschrift niet verdedigen, en welligt door hetzelve in de achting van de lezers der *Kerkbode* dalen, of mogelijk ook wel veroordeeld worden kan, om hen met eenige daadzaken bekend te doen worden, opdat zij én over de Leidsche rigting én over Prof. Scholten zelven oordeelen kunnen.

Mr. da Costa, het is waar, heeft een geschrift uitgegeven, den titel voerende: *wat er al te Leiden geleerd wordt, eene stem der smarte en des beklags*. Geheel tegen den voortgang der theologische wetenschap in is het boekje vol van onware en verdraaide voorstellingen en opgevuld met hatelijke aanmerkingen, vooral tegen den persoon van *Scholten* die door *da Costa* niet alleen als geleerde, maar ook als moreel mensch, wordt aangevallen. Prof. Scholten heeft niet lang op zijn antwoord laten wachten. Daarin weerlegt hij da Costa en zet hier en daar zijne eigene opinie uiteen. Mr. da Costa werd daardoor tot zwijgen gebragt. Dit echter verzwijgt de schrijver van den brief uit Holland; mogelijk heeft hij er zijne redenen voor.

Daar daadzaken voor zich zelven spreken, acht ik het aan eenen man, als Prof. Scholten, die door den schrijver van gemelden brief wordt aangevallen, hier, waar hij zich thans niet verdedigen kan, verschuldigd te zijn, om de lezers der *Kerkbode* te verwijzen naar het tegenschrift van Prof. Scholten in antwoord op het geschrift van Mr. da Costa. Ik oordeel het tevens noodig, ten einde den man ook aan de lezers der *Kerkbode* meer van nabij te leeren kennen, zijn opdragt van een bundel leerredenen aan zijnen vader, den Wel-Eerw. en zeer geleerden Heer Wesselius Scholten, in 1853 uitgegeven, hier te laten volgen. De lezer oordeele voor zich zelven:

„ Het strekt mij tot een bijzonder genoegen, hooggeschatte vader! deze leerredenen als een openlijk bewijs van hoogachting en liefde u te mogen aanbieden, in wien ik, gelijk vroeger den leidsman mijner jeugd, zoo thans eenen mij dierbaren vriend mag eeren en liefhebben. Het denkbeeld dezen arbeid aan u te mogen opdragen, heeft veel medegewerkt tot het besluit, om deze leerredenen, oorspronkelijk niet bestemd voor den druk, ook voor wijderen kring, dan voor welken zij uitgesproken werden, toegankelijk te stellen. Mogt gij er denzelfden geest in erkennen, dien gij met zooveel vaderlijke zorg getracht hebt bij mij aan te kweeken, en u zoo bij het klimmen uwer jaren de overtuiging geschonken zien, dat ook in dit gezigt uw arbeid in den Heer niet ijdel geweest is.

Het is voor mijn hart eene even groote vreugde als dringende behoefte, u de verzekering te geven, dat elke schrede op den weg des onderzoeks mij versterkt heeft in het geloof, mij door u van de eerste jeugd af ingeplant, dat de zaligheid in geenen anderen is dan in Jezus Christus, en dat zijn dierbare naam onder alle bewegingen en beroeringen van onzen tijd op het gebied der wetenschap, mijn licht, mijn troost, mijne kracht gebleven is.

Dat ik geen onderzoek geschroomd heb, weet gij, en dat ik nooit heb kunnen besluiten om in het Christendom als eene zaak enkel van overlevering te berusten, dat werd u in het eerste tijdperk mijner voorbereiding reeds kenbaar door menigen twijfel omtrent hetgeen vroeger in kerk en school voor onbetwistbaar gehouden werd. Doch wat mij ook ontviel, en welke inzigten en gevoelens de liefde tot de waarheid mij gebood vaarwel te zeggen, den Christus heb ik behouden, ja, bij ieder onderzoek zijn goddelijk beeld met nieuwen glans en hooger luister voor mijnen geest zien verrijzen. Daarvoor dank ik den God mijns levens, die mij, ook langs den weg van wetenschappelijk onderzoek, geleerd heeft in mijne mate te zeggen: „ik weet in wien ik geloof."

Wat mij het Evangelie als eene kracht Gods tot zaligheid doet belijden, en zoo dikwerf de stof van ons onderhoud heeft uitgemaakt, behoef ik voor u niet te ontvouwen. Maar in uwen geest meen ik te handelen, met ook hier te betuigen, dat het Christendom in mijne oogen niet is dat metaphysisch zamenstel van leeringen, dat, uitgedacht door de wijsheid dezer wereld, onder den geheiligden naam van Christus, eeuwen lang als de waarheid werd gehuldigd. Het is mij niets meer, maar ook niets minder dan de

openbaring der eenige ware godsdienst, die, in den boezem van al wat mensch heet, oorspronkelijk als Gods beeld aanwezig, onder Israël voorbereid en aangekondigd, in JEZUS CHRISTUS ten volle waarheid en werkelijkheid geworden is. JEZUS van Nazareth heeft de godsdienst der menschheid met woord en daad, in leven en sterven, op aarde verwezenlijkt. Daarom is hij voor mij de Christus, de Zoon van God, het beeld van den Onzienlijke, de voleinder en overste leidsman des geloofs. Daarom is mij zijn kruis onze verzoening met God, de grond onzer regtvaardiging, onze eenige roem en troost in leven en in sterven. Daarom erken ik *zijnen* geest als den Geest der *waarheid*, bestemd, om de godsdienst, die in Hem was, de onze te doen worden, en haar, door middel zijner kerk, over ongeloof en bijgeloof te doen zegevieren. Neen, zulk eene godsdienst heeft niet noodig om met gezag te heerschen. Zij rekent op de magt der waarheid en heeft haren pleitbezorger in het menschelijk hart, dat in haar zijne hoogste wenschen en behoeften volkomen ziet bevredigd.

Dezelfde zienswijze, vertrouw ik, zal doorstralen ook in de leerredenen, die u hiernevens aangeboden worden. Wat ik na ernstig en veeljarig onderzoek als waarheid leerde kennen, verkondig ik aan de gemeente met vrijmoedigheid. Met PAULUS streef ik er naar, om, zonder mij over den lof of de afkeuring te bekommeren van hen, die in hun oordeel een anderen maatstaf dan de waarheid volgen, mij aangenaam te maken aan de consciëntiën der menschen, overtuigd, dat dikwerf ook nog aan het kinderlijk en eenvoudig gemoed openbaar wordt, wat aan de wijzen en verstandigen, door schoolsche [vooroordeelen of verkeerde behoudzucht verblind, verborgen blijft. In hoever het alhier gesprokene en met stichting gehoorde ook elders nuttig zijn zal, en of alzoo de uitgave dezer leerredenen door de uitkomst geregtvaardigd zal worden, moge de tijd beslissen. Ik voor mij heb gemeend van het verzoek tot uitgave van eenige leerredenen, als van eene gereede aanleiding, gebruik te moeten maken, om de uitkomsten van mijn onderzoek in dezen meer populairen vorm, ook voor niet-godgeleerden toegankelijk te stellen. Wat daaraan gebrekkig is, zoo ten aanzien van vorm als denkbeelden, moge de Heer genadiglijk verschoonen. Evenwel mag ik mijzelven de getuigenis geven—gij weet het van nabij—van mijne krachten ijverig en zorgvuldig ook aan mijnen kanselarbeid besteed te hebben, hoe men er overigens over oordeelen moge; en gaarne belijd ik den moed te missen, om zonder behoorlijke voorbereiding tot de gemeente over hare hoogste en dierbaarste belangen te spreken. Mogt mijn arbeid u welgevallig zijn, dan vlei ik mij met de goedkeuring ook van anderen, die ik hoogschat. Valt het mij te beurt, van in de schatting des Heeren, al ware het slechts een enkelen steen te hebben aangebragt tot den bouw van den christelijken tempel, dan zal ik den God mijns levens dankbaar zijn, en te meer de christelijke opvoeding zegenen, die mij door u geschonken werd. Ontvang daarvoor, gelijk voor alles wat ik gevoel aan u verschuldigd te zijn en waarin ik mij nog verheugen mag, mijnen innigen dank. God spare nog lang uw dierbaar leven, en geve mij het voorregt, om van uwen nog altijd helderen geest en uwe rijke ondervinding nog vele vruchten te mogen plukken ter mijner eigene ontwikkeling. En wanneer ook voor ons de dag der scheiding komt, dan blijve CHRISTUS de band, die ons eeuwig vereenigt, en gaan wij heen in de vaste hoop, elkander gereinigd en geheiligd weder te vinden in het huis des Vaders, waar CHRISTUS woont en zijne vrienden wacht.

Met die bede in het hart noem ik mij, uwen u liefhebbenden zoon,

J. H. SCHOLTEN,

Leyden, Maart, 1853.

NOOT.—Opdat de lezer *onpartijdig* over de leerstellingen van den Hoogleeraar Scholten zou kunnen oordeelen, verwijzen wij hem naar hetgeen daarover vermeld is in het VI. *Deel* van de *Kerkbode*, bladz. 343—347, en bladz. 359—363 in het stuk: "*Het hedendaagsche liberalisme in de Gereformeerde Kerk in Holland.*—RED.

Als er geene ossen zijn, zoo is de krib rein, maar door de kracht van den os is der inkomsten veel (Spr. xiv: 4).

Als er geene getrouwe arbeiders zijn, zoo is de gemeente in vrede, maar de ijverige dienstknecht wint zielen.

(Aan de Redactie van de Kerkbode.)

Wellington, 15 Aug., 1857.

Onderstaande getrokken uit den Christelijken Album is wel waard door de *Kerkbode* te worden overgenomen. Het kan zijn zegenrijken invloed hebben op diegenen, die maar te ligtvaardig met God en godsdienst spotten.—Ik ben, enz.

J. M. B.

HET GEBED VERHOORD.

Het Nederlandsche volk heeft andermaal de roepstem van zijn vorst gehoord, en het was eene stemme des gejuichs, toen in de lente van het jaar 1847, uit de steden en de dorpen over de vlakten dezer landen, de nare kreet des hongers weerklonk, toen moest het iederen menschenvriend, toen moest het bovenal den *koning* wel bang om het harte worden. Wanneer men het bedacht, hoe eene derde mislukking van den oogst, ook de laatste toevlugt, de algemeene weldadigheid, zoude uitputten. Geen menschenvriend, al was hij ook *koning*, konde echter dien zegen ons verzekeren, en zij, die de kennis van den aard en den groei der gewassen bezitten, zagen met donkere blikken de toekomst te gemoet. De staat van het gezaaide in den vorigen herfst was over het algemeen zeer ongunstig in ons vaderland, toen wij op den eersten Zondag in de maand Mei dezes jaars ons met *koning* en volk verootmoedigden voor den Heer der natuur, den *Koning* aller koningen; opmerkelijk is het, dat zulks vooral in het oogvallend is geweest, in die streken van ons vaderland—die door de schaarschte van de beide vorige jaren het gevoeligste zijn geteisterd geworden, zoo opmerkelijk, dat het naar het oordeel van den steller dezes waardig is, om in deze bladen te worden medegedeeld.

Nog aan den avond van dien eigen dag, toen hij met de gemeente hart en geest, tot God omhoog had geheven, in den gebede en in God getroost het Huis des gebeds had verlaten, ging hij naar buiten in het veld, en hij moest het met schaamte en berouw bekennen, dat zijn geloof niet zoo vast meer was als aan den morgen van dien dag—dat zijne hope weer begon te wankelen. Gansche akkers lagen kraauw en kaalgeschoren voor zijne oogen. Er was namelijk in het vorige jaar eene landplaag bij al het overige gekomen, om het kwaad te verergeren, de plage der muizen. Reeds had hier en ginder een landman het kouter weder door het gezaaide gedreven, omdat er toch, naar menschelijk inzigt niets van te regt konde komen. Die landman is tot een dwaas gesteld bij de uitkomst, zoo wel als de bekommering ijdel was van den schrijver dezer regelen, aan den avond van den biddag. Veertien dagen later—en waar zelfs geen spruit des halms zigtbaar was geweest—lag het gansche veld voor den verrukten blik des aanschouwers met den blaauw groenen gloed van het jeugdige koren overdekt. "Ziet dien akker ginds van mijnen buurman en den mijnen daarnevens! Dominé, we zullen nog ons leven lang niet zulk een prachtigen oogst hebben binnen gebragt, als God wil en wij leven!" sprak een grijsaard, twee en tachtig jaren oud.

Is de ziekte der aardappelen—een der hoofdoorzaken gewis van het geleden kwaad—onverklaarbaar tot den huidigen oogenblik, niet minder goddelijk wonderbaar is de uitredding uit den nood geweest. Leere ons ook deze bijzonderheid dat het eene ons niet gezonden is om ons te plagen, en het andere niet om in den stoffelijken zegen Gods ons hoogste heil te stellen; maar dit bovenal, dat wij in beiden de hand des eeuwigen Vaders aanbidden, en door beiden worden opgeleid tot zijne verheerlijking in geheel ons leven.

BUITENLANDSCH.

In het verslag van de "Church Missionary Society" wordt vermeld, dat voor de belangen der missie in Nieuw Zeeland, een vriend geschonken heeft, de aanzienlijke som van *Tien duizend* Pond Sterling, benevens eene jaarlijksche bijdrage van *Een duizend* pond sterling voor drie en een half jaar.

De directie van de "Church Missionary Society" heeft, na een lang onderhoud over de toelating tot den doop van Polygamisten, op Bijbelsche gevoelens, het volgende, in korte bewoordingen, in het licht gegeven.

Een staat van veelwijverij is in de Kerk van Christus onwettig, zelfs wanneer die in onkunde is begonnen.

1. Omdat God verklaard heeft, dat dit strijdig is met de goddelijke instelling des huwelijks.

2. Omdat Christus verklaard heeft, dat dit overspel is.

3. Omdat er geschreven staat: "Dat elke man zijne eigene vrouw hebbe, en elke vrouw haar eigen man,"

Gevolgelijk is het niet geoorloofd dat een Polygamist in de Kerk van Christus worde aangenomen."

De tegenwerping datChristus zelf verboden heeft dat de man zijne vrouw verlaten zal wordt aldus beantwoord: "Men heeft wel beweerd dat Christus zelf den man verboden heeft zijne vrouw te verlaten; maar het schijnt dat men het heeft voorbij gezien dat dit verbod zich slechts bepaalt tot de wettige vrouw waaraan hij door de algemeene wet verbonden is: "Die *twee* zullen tot een vleesch zijn." Het zoogenaamd tweede huwelijk is geene echtvereeniging volgens de beginselen der natuurlijke en der geopenbaarde godsdienst, maar eene ongeoorloofde betrekking. Vergelijk met de goddelijke wet, dat ieder man zijne eigene vrouw hebbe en ieder vrouw haren eigenen man, het ongehouden voorschrift van den koran: 'neem ten huwelijk zoodanige andere vrouwen als u behagen: twee, drie of vier, niet meer.' Hier hebben wij een duidelijk voorbeeld waardoor de wet Gods wordt krachteloos gemaakt door de menschelijke inzetting. Gelijk nu de goddelijke wet de inzetting van Korban onder de Joden op zijde zettede, zoo moet het ook in dit geval geschieden—of liever nemen wij een voorbeeld dat zeer ligt gebeuren kan in onzen tijd: gesteld dat een heiden in zijne onwetendheid zich verbonden heeft om aan een afgod te offeren, dan is hij immers van deze zijne verpligting ontslagen, zoodra hem de wet van God wordt bekend gemaakt."

Met betrekking tot de ontberingen waaraan de gescheidene vrouw en hare kinderen kunnen blootstaan, zegt het committee, men moet het den bekeerlingen duidelijk maken, dat zij gehouden zijn aan burgerlijke verpligtingen te voldoen door te zorgen voor de vrouw of kinderen, en langs elken geoorloofden weg het ongelijk te herstellen dat eene echtscheiding mogt veroorzaken. Welke ramp of ongelijk ook ontstaan mogt door het volbrengen van een godsdienstigen pligt, men moet het dragen als gevolg van een oorspronkelijken misslag, niettegenstaande men dien misslag onwetend heeft bedreven.

De werkelijke moeijelijkheden zijn, hiervan houdt zich het committee overtuigd, veel geringer, dan men zich voorstelt, daar niet vele personen aanzoek doen om den doop, vóór zij hunne polygamistische gebruiken hebben vaarwel gezegd, daar hun eigen geweten tegen hen getuigt; terwijl het gevaar van den schijn zelfs van dit gebruik oogluikend toe te zien veel grooter wordt beschouwd als wel bij den eersten opslag schijnt.

KERKNIEUWS.

Kaapstad.—Door den Broeder Diaken J. R. Marquard ontving, in naam van eenige leden der gemeente, de kerkeraad op den 5den dezer een geschenk van twaalf plettische collecte bordjes, ten gebruike bij het Avondmaal in de beide kerkgebouwen.

In de groote kerk zal op Zaturdag, den 17den dezer, eene godsdienstoefening worden gehouden, zullende het Avondmaal op den volgenden dag worden bediend.

Winburg.—Op den 10den Augustus is de Wel-Eerw. N. Hofmeijr alhier tot leeraar der gemeente beroepen.—*(Medegedeeld)*

Mosselbaai.—Gelijk wij vroeger meldden, was de Wel-Eerw. Dr. Hofmeijr aan de Mosselbaai met eenparige stemmen tot herder en leeraar beroepen. Wij vernemen dat ZEw. vrijmoedigheid heeft gevonden voor dat beroep te bedanken.

Hope Town.—In eene gecombineerde kerkeraads vergadering op den 5 September gehouden, is het beroep tot leeraar dezer gemeente uitgebragt op den Eerw. *Charles Murray*, vierden zoon van den Wel-Eerwaarden A. Murray, predikant te te Graaff-Reinet.

Vorstelijke Gemaal.—Hare Majesteit de koningin Victoria, het hoofd van de Episcopale Kerk, heeft onlangs eenen lastbrief aan de Bisschoppen dier kerk gerigt, waarbij aan hen bevolen werd dat *Prins Albert* van nu voortaan in de openbare gebeden met den titel van *den vorstelijken gemaal* genoemd zoude worden. Wie zou het toch aan onze Vorstin kunnen verteld hebben dat hare getrouwe onderdanen, de leden der Nederduitsche Gereformeerde Kerk in Zuid-Afrika, elken Zondag sedert haar huwelijk, wanneer zij hunne gebeden

opzenden voor "hare genadige Majesteit de Koningin," tevens gedenken "*Haren Vorstelijken Gemaal?*"

Calvinia.—De 26 en 27 Sept. waren ons zeer belangrijke dagen. De gemeente wist nog niet hoe onze leeraar dacht over het beroep naar Ladysmith in Natal; en het was ZijnEerw. voornemen op de drie adressen uit Hantam, Roggeveld en Bokkeveld, met betrekking tot dit beroep ontvangen, met de Nachtmaals gelegenheid, bij monde het antwoord te geven. Wij mogten ons dan ook verheugen, toen ZEw. in eene openlijke bijeenkomst van de mansleden, onder andere, verklaarde dat hij voor het beroep heeft bedankt. Wij vernamen echter wat velen onzer niet wisten, dat ZEw. ook van Winburg een beroep had ontvangen; waaromtrent ZEw. verklaarde dat hij zich verpligt gevoelde, eer hij tot een besluit kwam, ook hier de noodige inlichtingen in te winnen en de zaak in ernstig beraad te nemen. De gemeente was zeer talrijk opgekomen. Hoewel de consistoriekamer bij de kerk was aangetrokken, bleek het dat zij nog te klein was. De leeraar maakte de gemeente des Zondags namiddags hierop opmerkzaam, zei dat het hem speet dat hij de meesten, met wie hij er over had gesproken, niet konde overtuigen van de noodzakelijkheid om een nieuw ruim kerkgebouw te stichten; en verzocht de gemeente op nieuw de zaak te overwegen. De opwekking had ten gevolge dat de gansche gemeente, niet minder dan onze leeraar zelf, naar eene nieuwe kerk verlangde. 's Maandags morgens vroeg hield ZEw., nog voor zijn vertrek naar de stad, eene bijeenkomst met de leden, wanneer besloten werd de tegenwoordige kerk tot een school en onderwijzers woning in te rigten, en, hoewel velen reeds naar huis waren, *in twee uren tijds werd ingeschreven voor een duizend negen honderd vyf en twintig ponden sterling*, of *Zeven en zeventig duizend Kaapsche guldens.*

Britsch en Buitenlandsch Bijbel-genootschap.

Ontvangen van de Tulbagh Tak, ...	£22	0	0
Do. van de Dames Associatie, Kaapstad, vrije contributien, ...	£30	18	10

George Morgan.

Kaapstad, 7 Oct., 1857.

Z. A. Christelijke Boekvereeniging.

1857.

Oct. 1.—Ontvangen van den Hr. D. R. Blanckenberg, Groot Drakenstein, ...	£ 3	15	0
„ 6.—Van 31 leden, Kaapstad, ...	11	12	6
„ 8.—Van den Hr. J. H. D. Tulleken, Simonsstad,...	1	17	6
Do., dò. verkochte Boeken,	1	2	6
„ 9.—Van den Hr. W. A. Steede, Nieuwveld,	4	10	0

J. D. Marquard,

Penningmeester.

OFFICIEEL.

De opening der Hoog-Eerw. Synode zal (D.V.) geschieden ten *half twaalf* ure, op Dingsdag, den 13den dezer, in de Groote Kerk.

De afgevaardigden worden verzocht ten *negen* ure op dien dag tegenwoordig te willen zijn in de Consistoriekamer om hunne geloofsbrieven in te dienen, en (in gevolge Art. 17, *e. d.*) eenen Voorzitter en Secundus te kiezen.

De Leden der Synodale Commissie worden uitgenoodigd tot eene bijeenkomst in de Consistoriekamer op Maandag, den 12den, 's namiddags ten *vier ure*, om over het verslag te besluiten, dat aan de Synodale Vergadering moet worden voorgelegd.

A. FAURE, Scriba.

Kaapstad, 9 Oct. 1857.

Theologische Kweekschool.

2 Oct.—Van Ds. W. Murray, het gecollecteerde te Middelburg, ...	£27	4	0
6 Oct.—Ontvangen van Dr. S. Hofmeijr, de *jaarlijksche* collecte van de Colesbergsche Gemeente, ...	£160	2	0

A. Faure.

Van de Sandt de Villiers, & Co., Drukkers.

DE GEREFORMEERDE KERKBODE

IN ZUID AFRIKA.

DEEL IX.] ZATURDAG, OCTOBER 24, 1857. [No. 22.

GROOTE SCHADE.

Wat baat het een mensch, zoo hij de geheele wereld gewint en lijdt schade zijner ziel?

MATTH. xvi: 26.

Deze vraag van den Heer is zeker even gemakkelijk te begrijpen als spoedig te beantwoorden; maar dat het antwoord ook op allen eenen diepen indruk maakt, en dat er van dien indruk eene blijvende vrucht gezien wordt, voorwaar wij zouden het niet op ons durven nemen, dit even spoedig als eene welgegronde stelling te bewijzen. Terwijl ieder het zeer natuurlijk noemt, dat men de grootste waarde hecht aan hetgeen ook de grootste waarde heeft, schijnt in veler schatting de ziel eens menschen zoo weinig waarde te hebben, dat zij zich veel minder om haar bekommeren dan om een kleedingstuk of eenig kostbaar versiersel. Naauwelijks zult gij bemerken, dat gij iets, waaraan uw hart zich gehecht heeft, hebt verloren, of gij wendt alle moeite aan, om het weer het uwe te kunnen noemen. Gij beveiligt het tegen schade, en wilt u opofferingen getroosten, om er voortdurend in het bezit van te blijven. Dat laat iets goeds verwachten voor het behoud uwer ziel, zoo gij slechts van deze beide waarheden overtuigd zijt, vooreerst, dat wij niets bezitten, wat in waarde met haar is te vergelijken, en ten tweede, dat niets van het onze zoo zeer aan het verderf ten prooi is, als onze ziel indien er niet tijdig al het noodige gedaan wordt, om hierin verandering te brengen.

Gaat onze ziel verloren, dan gaan wij zelven verloren. Daarom beteekent ook de vraag: "Wat zal een mensch geven tot lossing zijner ziel?" hetzelfde als: "Wat zal een mensch geven tot lossing van zichzelven?" Hieruit is het ook te verklaren, dat Lukas niet gelijk Mattheus schrijft: "wat zou het den mensch baten, zoo hij de geheele wereld won en zijner ziele schade leed?" maar:—wat baat het een mensch, dat hij de geheele wereld zou winnen, en zichzelve zou verliezen of aan zichzelve schade zou moeten lijden?

Wat zullen wij dan geven tot een losprijs van ons zelven?

*Er zijn er welligt, die hunne ziel tot losprijs voor hunnen aardschen rijkdom zouden willen geven. Moeten wij er hen niet opmerkzaam op maken, dat hunne schatten te weinig waarde hebben, dan dat zij er hunne verlorene ziel mede zouden kunnen loskoopen? Ja, al was de geheele wereld de onze, hoe zou zij ooit tot lossing der ziel kunnen dienen? En wij zouden nog op het wereldsche goed ons vertrouwen stellen, op het goed, dat ons hulpeloos laat in de ure, waarin het ons waarlijk eene dienst zou kunnen bewijzen?

Eindeloos bestaan! Gij gelooft immers, dat er nooit een uur komen zal, waarin men van u zal kunnen beweren, dat gij in het niet zijt teruggekeerd. Gevoelt gij ook wat het beteekent? Als duizend en nogmaals duizend jaren, die nu nog in den schoot der toekomst verborgen liggen, tot het verledene gerekend zullen worden, is de gedaante dezer aarde misschien geheel veranderd. Na tien millioen eeuwen zijn de hemelbollen welligt onkenbaar geworden. Dan bestaat uwe ziel, dan bestaat gij nog, dan leeft gij nog en zijt nog even

verwijderd van den eindpaal uws bestaans, als in deze tegenwoordige ure. Uw ligchaam, nu nog het voorwerp uwer zorg, voor velen het voorwerp hunner grootste bezorgdheid, is eerlang als stof vermengd met het stof der aarde. De geheele wereld laat gij eens achter, maar *gij* blijft. Wat zou u nu het bezit der geheele wereld baten, als gij zelf moest verloren gaan?

Is uwe ziel verloren, noem dat vrij eene schade, ten eeuwigen dage door u te beweenen. Wat u ook ontnomen wordt, ik wil u troosten met de herinnering, dat gij het toch niet altijd kondt behouden. Aan den rand des grafs wordt er toch scheiding gemaakt tusschen u en het uwe. Maar men zal u niet kunnen troosten, als gij moet uitroepen: "mijne ziel is verloren!" Wanneer gij schade lijdt aan hetgeen gij hebt in deze tegenwoordige wereld, zoudt gij u moeten herinneren, dat, mogen ook mot en roest uwe aardsche schatten verderven, mogen ook dieven hier doorgraven en stelen, gij nog schatten kunt vergaderen in den hemel waar mot noch roest verderft, waar dieven u niet verontrusten. Ja, al werd ook uw ligchaam ten vure gedoemd, wij zouden tot u kunnen komen met het troostwoord des Heeren: "vrees niet voor hen, die het ligchaam dooden en de ziel niet kunnen dooden." Maar waar zult gij een troostwoord vinden, zoo gij schade aan uwe ziel, dus aan uzelven hebt geleden, en gij zelf iets tot hare lossing geven moet? Dan blijft er immers niets over dan deze treurige waarheid: gij hebt niets, waarvoor gij grooter zorg hadt moeten dragen; er is niets in uw bezit, dat uwe ziel in waarde overtreft; haar te zien verloren gaan is het grootste verlies te lijden. Neen, dan kan ik u niet troosten, want ik moet u dan veeleer toeroepen: "ween over u zelven; want het verderf is over uwe ziel en daarom ook over u; niet voor een tijd slechts, maar voor de eeuwigheid. Eeuwig heil had uw deel kunnen zijn, en nu is uw deel eeuwige jammer. Met de Engelen hadt gij altijd het loflied ter eere van den God der heerlijkheid kunnen aanheffen; nu moet gij in de gemeenschap der duivelen met de vervloekten altijd den dag uwer geboorte beweenen. In den hemel hadt gij God altijd kunnen liefhebben. Nu zult gij eeuwig voor Hem moeten sidderen. Hadt gij aan uwe ziel geen schade geleden, altijd zou het dag voor u geweest zijn. Nu uwe ziel verloren gaat, zal duisternis als van den nacht u blijven bedekken. Eeuwig hadt gij God kunnen danken, dat Hij u ten eeuwigen leven heeft geschapen, en het zou voor u de grootste straf geweest zijn, vernietigd te moeten worden. Nu zult gij niets vuriger wenschen, dan de ure uwer vernietiging te zien naderen, en het is uwe eeuwige straf, eeuwig te moeten blijven bestaan.

Verpletterende gedachte: eeuwig te moeten blijven leven en niets te kunnen doen, om aan dien toestand dit verschrikking een einde te maken. Zoudt gij dan treuren bij het verlies van een goed, dat in waarde niet met uwe ziel kan vergeleken worden, en onbekommerd hier nederzitten, zoo gij niet zeker weet, dat zij van het verderf behouden is, of liever, dat gij van het verderf behouden zijt? Vergeet toch niet, dat de onregtvaardigen, die zich voor vele eeuwen in de ure des doods zelfs niet bekeerd hebben, heden nog de schade aan hunne ziel geleden beweenen, en tot in de onpeilbare diepten der eeuwigheid daarover zullen blijven jammeren? Wat is er dan na dit alles verschrikkelijker, dan het verlies onzer ziel te noemen, en waar zullen wij ons wenden: als wij ons afvragen: "wie zal haar van het verderf verlossen, of wat zult gij tot hare lossing geven?"

"Kom tot mij," zegt de Heer Jezus. Is Hij het niet, die zijne ziel tot een rantsoen voor velen gegeven heeft?

E. B.

BRIEVEN UIT ROME.

(Vervolg en slot van blads. 345.*)*

TWINTIGSTE BRIEF.

HENRI AAN EUGENIUS.

Rome, Maart, 1850.

Waarde Eugenius!

Ons vertrek is bepaald; morgen heeft het plaats. Ik ga met mijn drie vrienden naar Engeland; maar wij doen te zamen de reis over Genève, waar wij ons eenige dagen willen ophouden. Hoeveel zal ik u te vertellen hebben, als wij elkander weder zien! Dan zal ik u de voorvallen die ik nu slechts in eenige trekken mededeelde, in al hun kleuren verhalen. Gij zult kennis maken met mijne dierbare vrienden, en hen in kennis brengen met de ware Christenen te Genève. Intusschen wil ik mijn woord houden, en u nu althans mededeeling doen van de hoogst belangrijke ontdekking die wij gedaan hebben.

Bij den heer Manson was de wensch opgekomen om te weten wie mij bij de Inquisitie had aangegeven. Ik zeide stellig overtuigd te zijn dat een van de vaders jesuiten het gedaan had. De heer Pasquali was het met mij eens; maar de heer Manson, misschien door een overblijfsel van genegenheid tot de jesuiten, een laatsten trek van de school van Oxford, gedreven, kon dit maar niet gelooven. De heer Pasquali nam op zich de zaak te onderzoeken, en begaf zich tot den Engelschen consul om hem te vragen of er mogelijkheid toe zijn zou, om in de archieven van de opgeheven Inkwisitie de stukken van ons proces te zien. De consul vergezelde hem bij den minister Sterbini, den auteur van het dekreet ter opheffing van het H. Officie, en deze had de goedheid zelf met ons te willen gaan naar de kanselarij van het opgeheven geregtshof.

Op den bepaalden dag begaven wij ons, door Sterbini vergezeld, naar dit vreesselijk paleis. De onderaardsche gevangenholen waren verdwenen, en metselaars waren bezig met deze aan de wraak gewijde plaats in eene aan de barmhartigheid gewijde te veranderen; men rigtte ze namelijk in tot eene woonplaats voor de armste huisgezinnen te Rome. Het lokaal evenwel, waarin de archieven waren, was onaangeroerd gebleven. "Het gouvernement", zeide Sterbini, "wacht rustiger tijden af om hier een naauwkeurig onderzoek te doen; intusschen wil ik ulieden enkele dingen laten zien, die ik in de weinige oogenblikken, welke ik voor mijne nasporingen afzonderen kan, heb mogen ontdekken."

Hierop bragt hij ons voor een kast, waaruit hij een groot pak nam waarop het jaartal 1828 stond. Hij opende dit pak, en toonde ons een brief door den kandinaal Bernetti, toen Sekretaris van staat, eigenhandig geschreven, waarin deze uit naam van den Paus, den pater-commissaris verzocht: onderzoek te willen doen naar politieke komplotten en zamenzweringen, wier bestaan ter kennis van hem, kardinaal, gekomen was, maar waaromtrent hij door de politie niets had kunnen ontdekken.—Op dezen brief volgde het besluit waartoe het geregtshof, na eenige deliberatiën, gekomen was, zijnde: dat er geen beter middelen waren ter ontdekking van zulke zamenzweringen dan de biecht. Het heilig geregtshof verzocht den Paus dus wederkeerig, dat hij een dekreet zou laten uitgaan, waarin aan hen, die de biecht afnamen, geboden werd de absolutie te weigeren aan al zulken die deelgenomen hadden aan eenige zamenzweringen of daarvan geweten hadden, tot dat zij aan het H. Officie diegenen zouden aangegeven hebben, die aan zulke zamenzweringen deel genomen hadden, of van wie zij dit ten minste vermoedden. En daar ligt te voorzien was, dat velen niet gezind zouden zijn om hunne ouders en hunne vrienden bij het H. Officie te gaan aanklagen, behoorde bij hetzelfde dekreet ook aan den biechtvader de vrijheid gegeven te worden, om zulke mededeelingen zonder verdere formaliteit aan te nemen. Op dit dekreet volgde de pausselijke bréve, die niet publiek gemaakt werd, maar die ter kennisse gebragt werd van de biechtvaders alleen. Vervolgens kwamen al de aangiften van de biechtvaders, die tien groote deelen vormden. Zeer dikwijls waren deze mededeelingen den stervende in zijne laatste oogenblikken ontwrongen; wanneer zijn moed geheel gezonken was, dan wendde de listige priester al zijne wreede welsprekendheid aan, om den stervende te overreden, en hem te doen gevoelen dat het eenig middel ter zijner behoudenis dit was, dat hij hem vergunde van zijne mededeelingen na zijn dood gebruik te

maken. Op die wijze werden bijna alle politieken uit den Roomschen staat aangegeven.

Onder deze aanklagten, was er echter ook eene die vrij zonderling was.

In het jaar 1845 zond de inkwisiteur van Pesaro naar Rome een kopie van zekere statuten, die hij voor de statuten van eene nieuwe liberale vereeniging hield, wier doel was *rekruten door de geheele wereld heen* te werven, en die als lokmiddel daartoe, eere-diploma's uitreikte. Zoo ten minste meende hij. Bij die statuten was ook een lange lijst van verscheidene honderden namen uit de eerste familiën gevoegd. De pater-inkwisiteur verwachtte niets minder dan een kardinaalshoed voor zulk eene ontdekking. Maar—de statuten waren in het Fransch geschreven, eene taal die de pater niet verstond, en toen zij te Rome onderzocht werden, bleek dat het de statuten van eene maatschappij van weldadigheid waren, die in Frankrijk was opgerigt ten behoeve van vlugtelingen uit alle landen.

Van hier kwamen wij aan een ander vak, waarin de mededeelingen van *verzoekingen ten kwade,* bewaard werden. Wij wilden die laten rusten; maar de Heer Pasquali verlangde dat de heer Manson deze boeken nog eens even inzien zou, daar hij hem, zoo vast als mogelijk is, overtuigd wilde hebben dat de priesterlijke biecht eene verborgenheid der ongeregtigheid is. Hij begon hierop eenige van die talrijke boeken, die zoo gruwelijke misdaden bevatten, te doorbladeren; hier was het een biechtvader die een geheel nonnenklooster door middel van de biecht verleid had, zoodat onderscheidene nonnen moeders waren geworden; daar een biechtvader, die in het conservatorium *van de Goddelijke Voorzienigheid,* onder het masker van vroomheid en in den biechtstoel, zestien lieve jonge meisjes ten val gebragt had; en duizende dergelijke gevallen kwamen hier voor. Ik herinner mij ook nog dat er een biechtvader in voorkwam die zeventien maal beschuldigd was van *verleiding tot kwaad,* maar die nooit gestraft was, om dat hij bijzonder ijverig was in het aangeven van sektarissen en ketters.

De heer Manson was rood als vuur geworden, en de heer Sweetman beefde van verontwaardiging. Maar Pasquali bewaarde zijne gewone koelbloedigheid en zeide alleen: "Als gij te Oxford teruggekomen zijt, vertel dan, als gij wilt, een en ander, van 't geen gij hier gezien hebt, aan uwen vroegeren leermeester, dan kan hij, zoo hij daartoe lust heeft, de oorbiecht, gelijk hij reeds gedaan heeft, nog wat krachtiger aanprijzen."

Wij verzochten den heer Sterbini dat hij ons wijzen zou waar wij ons proces zouden kunnen vinden. Hij sloeg hierop een register open, en nam vervolgens uit een van de vakken een groot boek. Hier, zeide hij, is uw proces. Wij opendeu het, en vonden eene aangifte van Pater P. mijn leermeester, jesuit, waarbij ik beschuldigd werd mij met een Engelschen ketter in betrekking gesteld te hebben. Op deze aangifte volgde eene andere van den vroegeren bediende van den Heer Manson. Na de wegzending van dezen, vaardigde de Inkwisitie een decreet ten mijnen opzigte uit, *observetur,* d. i. hij worde nagegaan. Van dien tijd af werd aan twee personen opgedragen, mij onophoudelijk te bewaken. Deze beide personen bragten dagelijks al wat ik gezegd en gedaan had, aan. Pater M., mijn biechtvader, voltooide het werk, door mijne geheimste gedachten te openbaren. Nu kwam het verbaal van mijne inkerkering, mijn verhoor, mijne gesprekken met den abt Pallotto en met pater Theiner, terwijl mijn proces met dit besluit eindigde: *supersedeat donec resipiscat,* d. i. het proces blijft hangen tot dat hij zich bekeert.

Het proces van den Heer Pasquali was een gevolg van het mijne: ik was aangeklaagd als *verleid* en hij als *verleider.* De beschuldigers waren dezelfden.

Intusschen,—Pasquali was protestant geboren: in het gezelschap van Engelschen, en van een Engelschen pas voorzien. "Men moest hem gevangen nemen en straffen zonder dat iemand daarvan wist," omdat de tijden, zeide het proces, moeijelijk waren, en men aan Engeland geen reden tot klagen mogt geven. De Paus moest liberaal schijnen, opdat Engeland de liberalen niet zou ondersteunen en voorstaan. Om die redenen, belastte zich een Roomsch heer, die in die dagen uit devotie aan de Inkwisitie zijne diensten aangeboden had, met de gevangenneming van Pasquali, en bragt hem ook, gelijk wij in mijn vorige zagen, in de gevangenis. Zijn proces had tot opschrift: "*Openlijke verspreider van leerstellige gevoelens.*" In dat proces vonden wij eerst

het protokol van zijn gevangenneming; vervolgens het besluit tot een *plegtstatig* verhoor, gelijk dit in het reglement voor dergelijke gevallen is voorgeschreven. Ook het protokol van dit verhoor vonden wij hierbij.—Ik vertelde u hoe barsch de Waldenser uit dit verhoor werd weggezonden. Welnu! naauwelijks was hij buiten de regtzaal, of de Pater commissaris gaf aan den fiskaal het woord, en deze eischte, dat daar Pasquali een *openlijk verspreider van leerstellige gevoelens* was, hij veroordeeld zou worden òf om levend ingemetseld te worden, òf om levend in den brandenden oven geworpen te worden; terwijl hij aan het geregtshof te beslissen overliet, welke van deze beide middelen moest worden aangewend. Vervolgens spraken de beide raadsleden, beiden stemmende voor den oven, daar het gebruik om levend in te metselen, te zeer veroudert was. Het gevoelen van de raadsleden werd ondersteund door de Paters-confraters. Maar Mgr. de assessor was van een tegenovergesteld gevoelen; het behoorde, zeide hij, tot de mogelijke dingen, dat Pasquali nog eens werd opgeëischt, en zoo was hij er voor dat deze nog eenigen tijd in de gevangenis van het geregtshof bewaard bleef; immers, zoo voegde hij er bij, mogt hij later door Engeland opgeëischt worden, en het dan blijken dat hij door ons gedood was, dan zou de Heilige Vader zeer misnoegd op ons zijn. De Pater-commissaris was van hetzelfde gevoelen; dit echter verlangde hij nog, dat men van alles aan den Paus mededeeling doen zou.

De vrees, die men te Rome voor lord Palmerston heeft, redde alzoo het leven van Pasquali.—Het slot van het proces was het bevel tot zijne invrijheidstelling. —Wij zeiden den heer Sterbini dank, en verlieten deze plaats.

Toen wij het paleis verlieten, om naar ons verblijf terug te keeren, waren wij nog getuige van eene zaak die op zich zelve wel nietig was, maar toch het anders zoo moeijelijk te beschrijven karakter van het Romeinsche volk weêr deed kennen. Wij zagen eene groote schaar van menschen, die met ontbloot hoofd en met (op klaarlichten dag!) brandende waskaarsen eene langzaam voortgaande koets volgden; terwijl allen, die in de straat waren, bij het voorbijgaan van deze koets, het hoofd ontblootten, en voor haar nederknielden. Wij stonden op eenigen afstand, toch konden wij bemerken dat deze koets geheel met goud bedekt was, dat op den met roode zijde bekleeden en met gouden borduursel voorzienen bok een koetsier zat die gekleed was in rood damas, en in plaats van een hoed een groote paruik op het hoofd had. Twee groote zwarten paarden, wier rood-zijden dekkleeden met verguldsel versierd waren, trokken deze vreemde koets. Vier groote vergulde vazen stonden op de vier hoeken van den hemel, en achterop stonden er in plaats van een lakei, drie engelen van verguld hout, die de pausselijke driedubbele kroon vasthielden.—Wat moet dat beduiden? vroegen wij aan iemand, die in onze nabijheid stond, en dit tooneel onverschillig stond aan te kijken.—Wel, zeide hij, dat is de koets die aan den Paus heeft toebehoord, die acht en twintig duizend ecus gekost heeft en die het Triumviraat ten geschenke gegeven heeft aan het *Heilig Kind*. De heer Pasquali vroeg mij nu wat deze *Sam-Bambino* was; en ik vertelde hem, dat de *Sam-Bambino* een ruwe beeldtenis van het kind Jezus is welke in het bezit van de Franciskaner-broeders is. Deze verzekeren, zeide ik, dat dit beeld gemaakt is van het hout van dien boom tegen welken de Heer leunde toen Hij in den hof Gethsemané bloed zweette; dat het daarvan door de Engelen vervaardigd en van zelf naar Rome gekomen is. Eens, op zekeren kersnacht, het jaar herinner ik mij niet, toen de broeders in het gebed waren, hoorden zij aan de deur van de kerk kloppen, en toen geen hunner opstond om open te doen, begonnen de klokken van zelve hard te luiden en gingen de deuren even zoo open. De Sambino trad hierop binnen en plaatste zich op het altaar. Zóó zeggen de Franciskanen. Overigens is deze Bambino met buitengewoon rijke kleederen opgetooid, en versierd met edelgesteenten van ongehoorde waardij, en ofschoon het volk te Rome toegelaten heeft dat zijne kerken beroofd worden, ofschoon het, om een zilveren doos of vaas van geringe waardij te bemagtigen, de heilige hostie's waaronder het den persoon des Heeren zelven vereert, aan de winden ter prooi geeft, zoo duldt het niet alleen niet dat men dezen Bambino van zijne parelen ontdoe, maar geeft hem zelfs de kostbare pauselijke koets ten geschenke.

Dergelijke zonderlinge en inconsequente dingen ziet men te Rome in zeer groote menigte, en als men Rome beschrijven wilde zoo als het is, zou men een groot boek kunnen vullen. Maar zoo God mij het leven spaart, dan hoop ik zulken arbeid nog eens te ondernemen, ten einde al zulken nader in te lichten, die verre van Rome levende, zich geen juist denkbeeld kunnen vormen van hetgeen Rome is. Als gij zegt dat Rome het *Babylon der Openbaring* is, dan wendt menig Protestant zich met afkeer van u af, en beschuldigt u bij zulke bewering van fanatisme. Maar dat zulken den Bijbel in handen nemen, dat zij, gelijk de heer Pasquali, naar Rome komen, met het Woord van God in de hand en in het hart, en dan zullen zij de waarheid zien zoo als zij is.

Vaarwel, waarde Eugenius! binnen nog slechts weinige dagen zien wij elkander weder; dan omhelzen wij elkander en willen elkander meer en meer gaan liefhebben, omdat wij broeders geworden zijn in Jezus Christus.

HENRI.

BEWAAR UW HART!

De Heilige Schrift zegt: Het leven komt uit het hart, of met andere woorden: de inwendige toestand des menschen maakt den vrome, den Christen uit. Wanneer het hart dood is, is alles dood; dit is zonder twijfel eene onwederspreekelijke waarheid, welke wij echter een weinig nader willen beschouwen, omdat wij al te geneigd zijn zulks te vergeten.

In onzen tegenwoordigen toestand, en in onze aardsche omstandigheden, draagt alles daartoe bij, om ons den innerlijken mensch te doen vergeten, en ons alleen met het uitwendige onledig te houden. Onze oogen zien alleen de uitwendige dingen, en wij zijn juist daardoor geneigd, daaraan eene grootere waarde toe te schrijven dan aan de inwendige. Onze huiselijke en gezellige betrekkingen eischen meest alleen de geschikte orde van dat, wat zigtbaar en voelbaar is. Maagschap, vriendschap en kennis dringen niet ligt dieper in, dan in deze oppervlakte, en wanneer zij bij ons bewijzen van gedienstigheid en liefde waarnemen, zoo moeten zij ons van het overige ontslaan. De menschelijke wetten zien maar op dat, wat zich in handelingen voordoet, of wat dezelve onmiddelijk veroorzaakt; haar ontbreekt, als het ware, het werktuig om den mensch in zijne gedachten, bedoelingen en neigingen te bereiken, en al bezaten zij ook deze magt, zoo ware het hun niet geoorloofd ze te gebruiken; want ze zijn bestemd de betrekkingen des menschen met zijnen naasten te schikken; maar niet die, welke tusschen hem en zijn geweten, tusschen hem en zijnen God bestaan.

Daarom roept ons alles in de wereld toe: Bewaar het uiterlijke! Red den schijn! Wanneer uwe uiterlijke handelingen zijn wat zij zijn moeten, dan zal alles wel gaan; de openbare meening zal u gunstig zijn; de overheid zal u achten; betrekkingen en vrienden zullen u beminnen; gij zult gerust en gelukkig zijn. Mag men zich dan verwonderen wanneer wij, onder den invloed van deze groote bedriegelijkheid, geneigd zijn te vergeten hoe gewigtig het is het innerlijke te bewaken en te bewaren? Is het te verwonderen, dat de meeste menschen denken, dat het belangrijk is niet zoo zeer goed te zijn als wel te schijnen? Zelfs de godsdienst, wanneer zij voor den menschelijken geest wordt uitgedacht, is aan deze vreesselijke dwaling onderworpen, en heeft van hare aanhangers eerder de uiterlijke dan de innerlijke gehoorzaamheid geëischt, eerder zoogenaamde heilige handelingen, dan heilige gezindheden verlangd. Alleen de van den hemel geopenbaarde godsdienst heeft tot den mensch gezegd: " De Heer ziet het hart aan," en in het Nieuwe Verbond: " God is een Geest, en die Hem aanbidden, moeten Hem aanbidden in geest en waarheid. De Christenen, door de verklaringen des Bijbels geleerd, worden kennelijk minder dan andere verzocht, zich van de uiterlijke dingen geheel te laten innemen. Zij bezitten het woord der waarheid; zij hebben den Geest, die het hen leert verstaan. Daar echter de meening, dat onze pligt alleen daarin bestaat, den schijn te betrachten, als het ware met ons geboren is, daar zij aan onze wieg heeft gezeten, onze kindschheid, onze jeugd, onze rijpere jaren vergezeld heeft; daar zij zich, als het ware, met de lucht die wij inademen, en zelfs met ons geestelijk zedelijk bestaan vermengd heeft; zoo gebeurt het, dat vele opregt vrome Christenen, en welligt wij allen, meer of min, ons verbeelden, zonder ons daarover rekenschap

te geven, het uiterlijke zal het eerste voorwerp mijner zorg wezen, men moet vooreerst zich benaarstigen het uiterlijke goed te ordenen, en als het innerlijke eenige waarde heeft, zoo is het toch ondergeschikt.

Verlangt gij bewijzen? Er zijn er velen, en het is niet moeijelijk om ze uit te vinden. Laten wij niet in ons hart booze gedachten ontkiemen en opwassen, over welke wij ons schamen, en die wij dadelijk van ons zonden terug stooten, wanneer zij aan anderen bekend waren? Bedroeft het ons niet *meer,* zijn wij niet meer ontevreden met ons zelven en ongelukkiger, wanneer andere menschen getuigen van eenen misstap geweest zijn, dan wanneer wij alleen voor God hebben misdaan? Plegen wij ons niet aan eene soort van nalatigheid over te geven met betrekking tot onze gevoelens, ons gebed in de binnenkamer, onze wenschen en de beweegredenen, die onzen wil bestemmen? Zien wij het niet met welgevallen wanneer maar het buitenste onzes schotels en drinkbekers gereinigd is, zelfs wanneer het binnenste derzelve nog vol onreinheid is? En eindelijk: Is het niet eene gewigtige aangelegenheid voor ons, voor het gezigt der wereld, in de kerk, in godsdienstige bijeenkomsten vroom te schijnen, en zijn wij niet dikwijls minder vroom bij onze huiselijke godsdienstoefeningen? Aan al deze treurige verschijningen moeten wij immers erkennen, dat wij nog in eene zekere maat de begoocheling der kinderen dezer wereld deelen, die alleen op den schijn zien. Men moet daarom de Christenen zoo wel, als diegenen, die het nog niet zijn, daaraan herinneren, dat het leven uit het hart komt, er is geen waar *geloof,* dan uit het hart. Ontneem den mensch zijne innerlijke overtuiging, en er blijft hem niets dan een bedriegelijk deksel, het witte des grafs, het gewaad eens ligchaams. Ware godsdienst komt uit het hart. Wie niet van harte bidt, die bidt niet. Wie niet met het hart Gods Woord hoort, die hoort het niet. Wie zich niet van harte verootmoedigt, die verootmoedigt zich niet. Wie zijne zonden niet van harte betreurt, die betreurt ze niet. Met een woord: Wie zijne godsdienstige pligten niet van harte uitoefent, die verrigt ze in 't geheel niet.

Er is geene ware kracht, geen ware vrede, dan die uit het hart komt, daarom: Behoed uw hart boven al wat te bewaren is, want daaruit zijn de uitgangen des levens (Sp. iv: 23). P. A. L.

Graaff-Reinet, 19 Aug., 1857.

GODS HEERLIJKHEID IN DE NATUUR.

Als wij eene uitnemende muzijk hooren, vragen wij dan niet terstond naar de speler? en als wij een uitstekend schilderstuk zien, naar dien die het gemaakt heeft? En als wij de schoon gebouwde wereld beschouwen hebben wij geen begeerte den Formeerder te leeren kennen! Kan er grooter bewijs zijn voor de ons natuurlijke vervreemdheid van God:—

Ieder vischjen, ieder diertje,
Ieder vogel, ieder miertje
Toonen, roepen, zingen de eer
Van den grooten Opperhêer.
Ieder steentjen, ieder zandjen,
Ieder zaadjen, ieder plantje,
Ieder bloempjen in den hof,
Geven overvloedig stof,
Tot des Allerhoogsten lof.

DE ZONDAAR EN DE REBEL HOTTENTOT.

De rebel Hottentotten hebben tegen het Gouvernement de wapenen opgevat. Dien ten gevolge werden zij verbannen buiten de kolonie, en leven nu verdrukt door de Kaffers, in de uiterste ellende, en bijkans omkomende van honger. Nu komt Z.Ex. de Gouverneur en biedt hun volkomen gratie aan. Doch wat doen zij? De een mistrouwt het berigt van gratie; de ander verkiest liever in zijnen verwoesten staat te blijven; en, in plaats van de aangebodene vergunning gebruik te maken, en in de kolonie een goed en welvarend leven te leiden, blijven zij bijkans allen in hunne ellende.

Zondaren! is het niet aldus met u? Gij hebt tegen uwen God gerebelleerd, en zijt vijanden Gods geworden. Daardoor zijt gij buiten Zijne gemeenschap, buiten Zijn koningrijk, en in de magt van den Booze. Nu komt de Zoon van God, en biedt u om niet de vergiffenis en wederaanneming aan. En wat doet gij? De een wil het berigt niet gelooven, de ander wil liever in de zonde blijven. En bijna niemand is er die de blijde tijding met vreugde aanneemt, en er gebruik van maakt.

UWE OOGEN ZULLEN DEN KONING ZIEN IN ZIJNE SCHOONHEID.

(Jes. xxxiii: 17.)

Ik zal U zien, mijn God! Nog slechts een luttel dagen,
En 't vreeslijk oogenblik, 't ontmoetingsuur is dáár.
Hoe zal Uw zondig worm dien aanblik kunnen dragen?
Mijn ziel bezwijkt van angst—en toch, ik smacht er naar.

Ik zal Hem zien, den blik, de vuurvlam van uw oogen,
Die op het voorhoofd brandt, en hart en merg doordringt,
Hoe zal Uw worm bestaan, ik, vrucht van zonde en logen,
Dáár, siddrend voor Uw troon, door duizenden omringd?

Ik zal uw zijde zien, het teeken Uwer wonde,
Het reine ligchaam door de krijglans doorgespeerd,
De palmen van Uw hand doorspijkerd door mijn zonde,
En, o!.... daarin mijn naam, voor eeuwig gegraveerd.

Ik zal U zien, mijn God! 'k zal Uw gelaat aanschouwen,
Dat heerlijke gelaat, zoo onuitspreeklijk zoet,
Dien lach, die, vol van heil voor wie op U mogt bouwen,
In éénen oogenblik een eeuw van smart vergoedt.

U zien, mijn God! U zien, van verre, neêrgebogen,
Zal ik Uw Majesteit bewondrend gadeslaan,
En voelen, ook op mij slaat Hij zijn vriendlijke oogen,
Ook mij, onwaardig worm, ziet Hij met vriendschap aan.

Ik zal U zien. Weldra zal ik Uw roepstem hooren,
Ik voel reeds nu 't gewigt der naadrende eeuwigheid,
Ontzettend oogenblik!....Mijn God, ik ben verloren!
....
Neen, Heiland! 'k ben gered.....O kom! ik ben bereid.

P. H.

EXODUS V: 19, enz.

Toen zagen de ambtlieden der kinderen Israëls dat het kwalijk met hen gesteld stond.

Hoe wonderlijk, hoe wonderlijk zijn de wegen des Heeren als Hij eene natie of als Hij eene ziel wil uitredden. Eerst maakt Hij alles zoo donker dat er geen flaauw schijnsel van licht meer te zien is —zoo ingewikkeld dat het onmogelijk schijnt dat er verlossing kome. Dan beschikt Hij een middel tot verlossing—maar zie, in plaats van verruiming aan te brengen, dient dit middel slechts om den toestand nog te verergeren. Eer Mozes gezonden werd, hadden zij zwaar te lijden—het arme volk van Israël. Toen Mozes kwam, werd hun dienst nog harder, hun lijden nog zwaarder, hun toestand nog benaauwder. En in hun onverstand, gelijk nog nu zoo menig mensch, keeren zij zich tegen Mozes en wijten hem, die hun tot verlosser zijn zal, den nood waarin zij liggen. Waarom aldus, O kind des Heeren? Gij weet het: opdat uw ziel uitgeperst zou worden tot Hem—maar vooral: opdat, naarmate de nood grooter geweest is, en de uitredding onmogelijker geschenen heeft—naarmate gij meer gereed waart om alle hoop ten eenenmale op te geven—het naar die mate heerlijker blijken zou, dat Hij het is van wien alles komt: de ellende en de verlossing—de nood en de uitredding—de smart en de vertroosting—en dat alzoo aan Hem de eere van alles zou toegebragt worden.

Valt uw dienst uw bang en zwaar,
't Juk van den Egyptenaar?
Kermt ge hard, maar zonder baat?
Vindt ge nergens heul noch raad?
Zelfs geen lichtvonk in het zwart?
Zelfs geen troostdrop in uw smart?
Is het zoo?—o dan, weer blij!
't Uur der redding is nabij!

P. H.

Dat er in het kermen over geesteloosheid niets belagchelijks noch berispelijks is.—In de godvruchtige predikatiën van Theodorus van der Groe, die in de achttiende eeuw leefde, komt eene leerrede voor over Micha vii: 2. Waaruit het volgend uittreksel (bl. 234 en 244):

"Er zijn velerhande kenmerken, uit welke men Gods vrome dienstknechten, en de regt godzalige leeraren van zijn Woord in de wereld kennen, en van de valsche profeten en huurlingen onderscheiden kan. Onder anderen zal men ze hieraan kennen, dat Gods getrouwe dienaren, bijzonder als zij in eenen geesteloozen, boozen en onvruchtbaren tijd leven, in welken de Heer met zijnen Geest van een volk geweken is, zich de droevige ellende van Zion grootelijks ter harte nemen, en over de algemeene onbekeerlijkheid en afval des volks jammerlijk zuchten, kermen en weenen, en hunne geheele wandeling en gedraging in het verborgene voor God en in het openbaar voor de menschen is daar eene levende verklaring van, hoe zij zijn die lieden die zuchten en uitroepen over al die gruwelen die in het midden van Jeruzalem gevonden worden (Ez. ix: 4)...."

Bemerkt hier ook, dat in eenen boozen en geesteloozen tijd in het openbaar te zuchten en klagende uit te roepen over de algemeene goddeloosheid, geenszins zulk eene bespottelijke zaak is, als waarvoor de ellendige en blinde wereld het houdt.

P. H.

HET TIJDSCHRIFT "ELPIS."

(*Aan de Redaktie van de "Kerkbode."*)

Wij verheugen ons dat dit Tijdschrift zulk een bijval gevonden heeft dat de herdruk van No. 1 noodzakelijk is geworden. Wij beschouwden de uitgaaf van dit werk reeds als een teeken des tijds, nog meer dit ruim debiet. Onder vele beschouwen wij dit als een der krachtigste bewijzen, dat de maatschappij ten onzent eene nieuwe periode is ingetreden. Leeslust was er reeds sedert eenigen tijd voor eenvoudiger lectuur; dat zij ook voor hooger dingen, in zulk eene ruime mate was opgewekt, hadden wij naauwelijks durven vermoeden.

No. 2 en 3, thans verschenen, zullen niet weinig bijdragen, om den goeden naam, dien *Elpis* reeds heeft, te handhaven, en voor haar een nog ruimeren kring van lezers te gewinnen, dan die er thans bestaat.

Zij hebben den volgenden belangrijken inhoud:—

Opstellen en Verhandelingen:—De Synode; Het Stemregt der Gemeente; De Regtvaardiging des Zondaars.

Mededeelingen en Berigten:—Reisjournaal van P. Huet; Historische Schetsen over Zuid-Afrika; De Engelsche Kerk in Zuid-Afrika.

Correspondentie: — Ons hoogste Kerkbestuur; Indrukken mijner reis naar Noord-Amerika, door S. Hofmeijr.

Boekaankondiging: — "Kinderbijbel."

In de stukken over de Synode en den vorm van ons kerkbestuur, vinden wij veel belangrijks, en de aandacht der Synode overwaardig. Ook twijfelen wij niet of de lezer zal de korte schets van de geschiedenis der Hollandsch Gereformeerde Kerk in Amerika met ons zeer belangrijk vinden. Vooral trof ons de naauwe overeenkomst tusschen den tegenwoordigen toestand onzer Kaapsche Kerk, en dien, waarin de Hollandsche Kerk in Amerika voor omtrent eene eeuw geleden zich bevond. Dezelfde tegenstand tegen de invoering in de kerk van de Engelsche benevens de Hollandsche taal—dezelfde tegenstand tegen de oprigting eener Theologische Kweekschool, als wij bij sommigen onder ons aantreffen! Gelukkig dat er onder ons niet zulke heethoofden worden gevonden als toen in Amerika het kerkelijk en maatschappelijke leven in beroering bragten.

De wensch door een schrijver onlangs in de *Kerkbode* uitgedrukt, dat dit Tijdschrift vooral oorspronkelijke stukken moge bevatten, is ditmaal overvloedig vervuld geworden. Behalve het stuk, "De Episcopaalsche Kerk in Zuid-Afrika," overgenomen uit de "News of de Churches," is alles vrucht van Kaapschen bodem. Is misschien de verhandeling: "de regtvaardiging des zondaars," boven de bevatting van vele lezers onder ons, zij zal welligt meer de aandacht trekken van den lezer in Holland, voornamelijk als bewijs, dat men van daar tot de moeijelijkheden van den Kaapschen werkkring terug gekeerd, niet ten eenemale der theologische wetenschap afsterft.

Het reisjournaal van den Heer Huet is belangrijk en onderhoudend. Aan de waarheid van hetgeen hij verhaalt zal wel niemand twijfelen, vooral die met onze binnenlanden welbekend is. Welligt ware het beter als hij zich hier en daar zachter had uitgedrukt, en meer zijn gevoel van *medelijden* met de dwalenden had doen blijken. Dan, meten wij niet het een en ander naar onze maatstaf. De schrijver in Europa geboren en opgevoed, kan moeijelijk met den soms zoo diep gezonken en zeer *verwaarloosden* Kaapschen boer sympathiseren. Bovendien is hij een man in wien het vrome hart zoo warm gevoelt, als de verbeelding krachtig werkt.

Dat de medewerkers van dit Tijdschrift toenemende aanmoediging mogen ondervinden, is de wensch van.

EEN KAPENAAR.

(*Aan de Redaktie der Kerkbode.*)

Het was mij eene blijdschap toen ik in de *Kerkbode* van den 10den October eene verdediging las van den Leidschen Hoogleeraar J. H. SCHOLTEN, door den Heer P. Kotzé; niet omdat ik mij er mede vereenig, maar omdat ik daardoor gelegenheid vond den Kaapschen lezer voor een gevaar te waarschuwen. Het gevaar is dit: dat de gewone lezer, die niet ingewijd is in de dwalingen en spreekwijzen van den Heer Scholten en andere Liberalen, door den zoeten gemoedelijken toon hunner populaire geschriften worden verleid om al wat de liberalen leeren en prediken als goede munt aan te nemen.

Het is bekend dat de Hoogleeraar Scholten door zijne ergerlijke dwalingen in Holland bij allen, die de regtzinnige waarheid liefhebben, eenen kreet van verontwaardiging heeft opgewekt; het is bekend, en door den schijver van *het hedendaagsche Liberalisme in de Gereformeerde Kerk in Holland* aangetoond, dat de Heer Scholten,

De leer der Drieëenheid,
De persoonlijkheid des Heiligen Geestes,
De val van het menschdom in Adam,
De schulduitdelging door het bloed van Christus,
De wedergeboorte uit den Heiligen Geest,
De eeuwigheid der helsche straf,

loochent; maar die dit niet weet, zal dit uit zijne populaire geschriften niet ligt ontdekken.

Geen wonder dat de Heer Kotzé den moed heeft gehad hem openlijk te verdedigen. Die in het stelsel van den Heer Scholten is ingewijd, zal niet te min zijne dwalingen in zijne preeken zien doorschemeren. Jammer dat wij den preekbundel niet hebben waarvan de Heer Kotzé gewaagt. Wij hebben eene preek voor ons van den Heer Scholten over deze woorden: "Jakob heb ik liefgehad en Ezau heb ik gehaat," en die ten titel voert: "de *tijdelijke* uitsluiting van den zegen der ware godsdienst." Hier wordt, op zóó voorzigtige en behendige wijze de dwaling geleerd dat eenmaal *alle* menschen zalig worden, dat menig Kaapsche lezer, deze preek gesticht en wel voldaan uit de handen zoude leggen zonder zelfs deze dwaling er in op te merken. Die echter het stelsel van Scholten van elders heeft leeren kennen, weet waar hij henen wil als hij in deze preek onder anderen zegt:*

"Eens zal het Oosten en het Westen, Neger en Europeaän, Heiden en Christen, Roomsch en Protestant, "éene kudde worden onder eenen herder, en aller vereenigd loflied oprijzen tot Hem die op den troon zit en het Lam dat geslacht is———Zie daar het einde der wereld geschiedenis, het uitzigt van het menschdom, der volkeren in het groot beschouwd. Gij vraagt ons, zou dat alleen betrekking hebben op de volken in het algemeen, en niet ook op de bijzondere personen? Als Paulus zegt dat God aan allen barmhartigheid zal bewijzen, zou dat alleen zien op Israël of op de heidenen als volk? Zou de Apostel bedoelen dat eenmaal het Joodsche volk voor Christus zou gewonnen worden, maar dat aan de bijzondere personen uit dat volk, die intusschen het wereldtooneel verlaten zonden hebben, geene barmhartigheid geschieden zou? De Apostel zegt het evenmin als dat hij het ontkent; maar wat van de volken waar is in het groot, moet immers

---

* De preek die wij bedoelen is uitgegeven in 1856; de eerste der jaar-reeks ten naam dragende: "Leerredenen tot bevordering van Evangelische kennis en Christelijk leven"—leerredenen die ook aan de Kaap verspreid zijn.

uit den aard der zaak ook gelden van de enkele personen, waaruit een volk bestaat."

Die van elders weet, dat, volgens den Heer Scholten, de helsche straf slechts voor een tijdje duurt, en dient om hem die onbekeerd sterft, hiernamaals tot bekeering te brengen, verstaat hem als hij in deze preek uitroept:

"Ach, waarom zouden wij zalig worden, langs den pijnlijken en harden weg van straf en tucht, waar God ons zalig wil maken door het ligte juk en den zachten last die Christus den zijnen oplegt?".

Dan genoeg voor ditmaal. Dat deze waarschuwing tegen de dwaling die ook in onze kerk listiglijk zoekt in te sluipen, den lezer van Hollandsche boeken op zijne hoede stelle, is de wensch van

K—x.

Oct. 12, 1857.

KERKNIEUWS.

DE SYNODE.

Op Dingsdag, den 13den October, vergaderde de *negende* Synode der Nederduitsch Gereformeerde Kerk van Zuid-Afrika, in de Groote Kerk in de Kaapstad. Eer men overging de geloofsbrieven der afgevaardigden te lezen, werd een gebed gedaan door den aftredenden Voorzitter, Dr. Robertson. Daarna werd door de meerderheid der vergadering tot Voorzitter der Synode gekozen, Dr. P. E. Faure, terwijl hem tot hulp werd toegevoegd, Ds. J. Murray, als Assessor.

Na deze voorafgaande verrigtingen werd de Synode geopend met eene leerrede van Ds. J. Brink, van Bredasdorp, die predikte over Luk. x: 21: "*Te dier ure verheugde zich Jezus in den geest, en zeide: Ik dank U, Vader, Heer des hemels en der aarde! dat Gij deze dingen voor de wijzen en verstandigen verborgen hebt en hebt dezelve den kinderkens geopenbaard.*" In het slot zijner rede sprak de prediker Zijne Excellentie den Gouverneur, die tegenwoordig was, aan, als ook de leeraars van andere kerken die de opening der Synode bijwoonden. Daarna vatte de nieuw gekozene Voorzitter het woord om den Gouverneur den dank der vergadering voor zijne tegenwoordigheid toe te brengen, en hem te verzekeren van de verkleefdheid onzer kerk aan de regering van Hare Majesteit de Koningin; terwijl hij ook de leden der Synode op het hart drukte het hooge en heilige gewigt der pligten welke deze Synode te vervullen heeft.

Bij het begin der verdere werkzaamheden werden den Scriba, Ds. A. Faure, als zijne Assistenten toegevoegd, Dr. Robertson, Ds. T. J. van der Riet en Ds. J. H. Neethling, H.z. De Synode bestaat uit de volgende leden:—

Van de Kaapstad, Ds. A. Faure, en Dr. S. P. Heyns; Ouderlingen, A. N. E. Changuion, en O. J. Truter, Sen.
„ Stellenbosch, Ds. T. J. Herold; Ouderling, J. J. de Villiers, D.z.
„ Paarl, Ds. G. W. A. van der Lingen; Ouderling, J. J. Minnaar.
„ Malmesbury, Ds. J. C. le Febre Moorrees; Ouderling, H. H. Loedolff.
„ Tulbagh, Ds. R. Shand; Ouderling, P. du Plessis.
„ Graaff-Reinet, Ds. A. Murray, sen.; Ouderling, J. H. Cloete.
„ Swellendam, Dr. W. Robertson; Ouderling, A. J. Muller.
„ Caledon, Ds. P. K. Albertyn; Ouderling, W. H. Theunissen.
„ George, Uitenhage, en Cradock, niemand.
„ Beaufort, Ouderling A. P. Meiring.
„ Somerset (West), Ds. F. Reitz; Ouderling, J. M. Theunissen.
„ Worcester, Ouderling Johs. Pets. Jordaan, Sen.
„ Somerset (Oost), niemand.
„ D'Urban, Ds. J. J. Beck; Ouderling, Jan van Schoor.
„ Clanwilliam, na de opening verschenen ouderling.
„ Colesberg, Dr. S. Hofmeyr; Ouderling, J. D. du Plessis.
„ Wijnberg, Dr. P. E. Faure; Ouderling, C. G. Blankenberg.
„ Glenlynden, niemand.
„ Albany, niemand.
„ Stockenstrom, niemand.
„ Piketberg, Dr. J. W. L. Scholtz; Ouderling, P. A. Rossouw.
„ Riversdale, Ds. P. B. Borcherds.
„ Bredasdorp, Ds. J. Brink; Ouderling, N. J. Swart.
„ Wellington, Ds. A. du Toit; Ouderling, L. P. J. Lochner.
„ Prince Albert, Ds. J. H. Neethling, Hz.; Ouderling, J. D. de Villiers.
„ Pietermaritzburg, Dr. H. E. Faure; Ouderling, G. J. Naude.
„ Winburg, Ouderling M. H. le Roex.

Van Richmond, Ouderling Wm. Jac. Viljoen.
„ Victoria, Ds. W. A. Krige; Ouderling, H. J. Wernich.
„ Fransch Hoek, Ds. P. N. Ham; Ouderling, Johs. S. Hauman.
„ Mosselbaai, Ouderling James Jackson.
„ Burgersdorp, Ds. J. Murray; Ouderling, H. S. van der Walt.
„ Calvinia, Ds. N. J. Hofmeyr; Ouderling, N. J. Louw.
„ Fauresmith, Ds. A. A. Louw; Ouderling, C. J. Liebenberg.
„ Smithfield, Ds. P. Roux.
„ Bloemfontein, Ds. A. Murray, Jun.; Ouderling, Johan D. Griesel.
„ Napier, Ds. A. Kuys; Ouderling, Theun. Bern. de Bruyn.
„ Alexandria, Ds. W. F. Heugh; Ouderling, Matth. Gerh. Human.
„ Harrismith, niemand.
„ Oliphant's Hoek, niemand.
„ Namaqualand, niemand.
„ Ladismith, Ds. D. van Velden; Ouderling, Jac. Alb. Bern. van Zijl.
„ Frasersburg, Ds. C. Bamberger; Ouderling, Jac. Olivier.
„ Knysna, Ouderling H. J. Barnard.
„ Hopefield, Ds. J. H. Neethling, Jr.; Ouderling, Hend. Albertyn.
„ Middelburg, Ds. W. Murray; Ouderling, J. G. Kruger.
„ Aliwal (Noord), niemand.
„ Robertson, Ouderling P. C. le Roes.
„ Oudtshoorn, Ds. T. J. van der Riet; Ouderling, H. F. Mulder.
„ Darling, Ouderling, Hend. Bester.
„ Ladismith (Natal), niemand.
„ Hope Town, Ouderling A. P. de Clerk.
„ Queen's Town, niemand.
„ Montagu, Ouderling F. J. G. van Zijl.
„ Utrecht, niemand.
„ Ceres, Ouderling A. J. van Wijk.
„ Jansenville, niemand.
„ Middel Roggeveld, Ouderling W. A. Visser.
„ Simonsstad, Ouderling D. G. Malherbe.
„ Aberdeen, Ouderling C. J. Rabie.
„ Murraysburg, Ouderling Johs. Lods. Conradie.
„ Heidelberg, Ouderling Johs. Jochemus Gildenhuys.
„ Dordrecht, niemand.
„ Hanover, Ouderling C. J. Viljoen.

Uit de Overvaalsche was niemand verschenen.

Ter overweging van de Vergadering werden vervolgens op Woensdag, den 14den, aangeboden, behalve de gedrukte Beschrijvingspunten, eenige later ingekomene documenten van meer of min belangrijken inhoud. Zoo vernam men onder anderen dat Ds. G. W. Stegmann met de gemeente uit de Heidenen van St. Stephens Kerk, verzocht erkend te worden als een leeraar en eene gemeente onzer kerk, zijnde zij bereid de leer en het bestuur onzer kerk aan te nemen. Ook werd voorgelezen het verslag van de handelingen der Synodale Commissie sedert de Synode van 1852. Daaruit is gebleken onder anderen, dat de aangewende pogingen der Commissie om Hoogleeraars voor het Theologische Seminarium uit Holland te verkrijgen mislukt zijn.

Vervolgens benoemde de Vergadering Commissies in de volgende zaken, om voorloopig onderzoek te doen en daarna verslag in te leveren: het verzoek van den Lutherschen Predikant, Ds. J. A. Stegmann, om aangenomen te worden als predikant onzer kerk;—het verzoek van den Eerw. Gregorowski, Zendeling van het Londensche Genootschap, om insgelijks aangenomen te worden;—het verzoek van den Theol. Cand. P. Huët, om tot de predikdienst toegelaten te worden; —klagten van N. G. Vos en anderen tegen den Ring van de Kaapstad, van Ds. D. van Velden, tegen den Ring van Swellendam en deszelfs Scriba, enz.

Op Donderdag, den 15den, hield men zich wederom bezig met het lezen van ingekomene documenten, onder anderen, van een verzoek eener gemeente te George, te voren aan het Londonsch Zendeling Genootschap behoorende, om in vereeniging te mogen treden met onze kerk. Ook vernam men een zeer hartelijk en broederlijk schrijven van de Ringsvergadering der Schotsche Kerk in Kafferland, de belangstelling dier broeders in den bloei onzer kerk te kennen gevende, als ook den wensch dat onze Synode zich het werk der Evangelieverkondiging onder de Kaffers zal aantrekken, vooral onder hen die in zoo groote menigten ingekomen zijn om hun verblijf onder de leden onzer kerk te nemen.

Den volgenden dag, den 16den, hield de Vergadering zich vooral bezig met de zaak van de Theologische Kweekschool, ten gevolge van een ingekomen voorstel van den leeraar van Graaff-Reinet van dezen inhoud:—"Daar het blijkt uit het verslag der Synodale Commissie, dat men te vergeefs getracht heeft professoren uit Holland te bekomen, zoo zal de Commissie nu de vrijheid hebben om ook van elders professoren te benoemen ten einde de Kweekschool zonder langer

uitstel tot stand moge komen. Dit voorstel werd ondersteund door Dr. Robertson die op de dringende behoefte aan de dadelijke oprigting van het Seminarie wees, en zijne overtuiging uitdrukte dat er onder de leeraars onzer eigene kerk mannen te vinden zijn, bekwaam voor het ambt van Hoogleeraars in de Kweekschool. De Ouderling Changuion daarentegen verklaarde zich tegen het voorstel en beriep zich op hetgeen hij vroeger geschreven en door den druk bekend gemaakt had,—hetgeen nimmer, naar zijn inzien, grondig was weerlegd geworden. Vervolgens sprak Ds. N. J. Hofmeijr van Calvinia de vergadering op ernstige en krachtige wijze aan, over het onmisbare van de Kweekschool voor de kerk, gelijk meer dan een Synode alreeds zulks te kennen heeft gegeven.

Ds. G. W. A. Van der Lingen wenschte bij het voorstel van den leeraar van Graaff-Reinet deze bepaling te voegen, dat er waarborg moest gegeven worden dat de Hollandsche taal in de Kweekschool in stand gehouden zal worden, daar er gevaar was dat die taal op den achtergrond zoude raken indien men professoren van elders dan uit Holland zoude aanstellen. Om deze reden verlangde Ds. Van der Lingen dat de professoren verpligt zouden zijn het Hollandsch te gebruiken, niet alleen in de uitoefening van hun ambt bij het geven van onderwijs, maar ook in hun huisselijk leven. Hetgeen *alzoo* door Ds. Van der Lingen verlangd werd gaf aanleiding tot eene levendige redewisseling. Dit voorstel werd verworpen, hoewel door eene kleine meerderheid. Nadat ook een voorstel van den Kaapstadschen kerkeraad omtrent het benoemen van eene Commissie om te beraadslagen over een bestendigen aanvoer van beroepbare predikanten (zonder dat er een Seminarie behoeft opgerigt te worden) was afgestemd werd het oorspronkelijke voorstel van den leeraar van Graaff-Reinet aangenomen.

Op Zaturdag den 17den ging men over ter behandeling der gedrukte beschrijvingspunten. Omtrent de Evangelizatie van het Transvaalsche werden de gevoelens van onderscheidene leden uitgebragt. Eenigen meenden dat de predikanten van den Ring van Transgariep verpligt zijn zoo veel mogelijk voor de Evangelieverspreiding aldaar te zorgen, door van tijd tot tijd eenige maanden achtereen in die gewesten te gaan doorbrengen. Anderen dachten dat predikanten uit de kolonie op deze wijze de uitgewekenen die zich aan onze Synode houden, en geen leeraar hebben, moesten gaan bezoeken, daar dit werk te veel is voor die weinige predikanten over de Oranjerivier. Ook werd melding gemaakt van de verspreiding aldaar van godsdienstige boeken. In deze zaak werd geen besluit vooreerst genomen, zijnde door eenigen de hoop gekoesterd dat men van wege de Synode den een of ander leeraar zoude kunnen bewegen het Transvaalsche te gaan bezoeken.

Omtrent de inlijving in onze kerk van andere Presbyteriaansche kerken in dit land werd gehandeld op Maandag den 19den, doch vooreerst zonder tot een besluit te komen.

Vervolgens besloot de Synode alle kerkeraden dringend te verzoeken tegen den maand Julij aanst. middelen te beramen in hunne gemeenten, om eene naauwkeurige opgaaf te nemen van het getal ledematen en anderen tot de Kerk behoorende.

Omtrent het toelaten van Leeraars uit andere gezindten werd bepaald dat dit aan de onderscheidene leeraars overgelaten wordt, zullende zij verantwoordelijk zijn voor hetgeen zij in dezen doen.

Vervolgens werd binnen gelaten Ds. J. A. Stegmann, Luthersche Predikant, die door eene benoemde commissie onderzocht was geweest omtrent zijne gevoelens over de leerstukken onzer kerk. Daar het verslag dier commissie voldoende was, had men in de voorgaande zitting met bijna eenparige stemmen besloten hem aan te nemen als leeraar der Gereformeerde Kerk. Zulks geschiedde dan ook in deze zitting met eene hartelijke toespraak van den Voorzitter aan Ds. Stegmann, en met aanroeping van Gods naam om zijnen zegen over de aangegane verbindtenis.

De verhooging van de traktementen der predikanten onzer kerk werd vervolgens in overweging genomen. Uit hoofde van de algemeene verhooging van den prijs der levensmiddelen, terwijl ook de salarissen van Gouvernements ambtenaren in den laatsten tijd vermeerderd zijn geworden, achtte men het algemeen billijk dat ook de leeraars der kerk eene hoogere bezol-

diging zouden ontvangen dan thans geschiedt, ten einde overeenkomstig hun stand te leven en vooral hunne kinderen behoorlijk op te voeden. Eene commissie van negen onderlingen werd aangesteld om over dit punt te beraadslagen en verslag in te brengen.

Een voorstel dat Kerkeraden opgewekt worden om hunne gemeenten opmerkzaam te maken op het ongenoegzame der toelagen uit het Synodale Fonds om de reiskosten van verafwezende afgevaardigden goed te maken, ten einde door speciale inzamelingen hun daarin te gemoet te komen,—werd eenparig aangenomen.

Het verzoek van den Oud-ouderling Weeber, van Beaufort, om betaling van onkosten (bedragende iets meer dan elf pond) door hem gemaakt in een proces voor het Hooge Geregtshof, waarin hij betrokken was, ten gevolge van getrouwheid in de vervulling van zijn pligt als Ouderling, kwam vervolgens ter tafel. Eenige leden meenden dat de Kerkeraad van Beaufort verpligt was den Ouderling Weeber hierin te gemoet te komen,—anderen dat de Synode zelve dit doen moest, terwijl eenige leden het gevoelen uitbragten dat het hun onverschillig was of de Kerkeraad dan wel de Synode dit deed, indien maar het beginsel werd aangenomen dat Kerkeraadsleden, bij de getrouwe uitoefening van de kerkelijke tucht, gewaarborgd zijn dat de kerk hen ondersteunen zal. Eindelijk besloot men dat de Synode zelve de bedoelde kosten in deze zaak dragen zal.

Omtrent het voorstel van den Kerkeraad van Calvinia in de Beschrijvingspunten voorkomende:—"Dat, indien eenig lid der gemeente of kerkelijk ligchaam regterlijk worde vervolgd en schade kome te lijden om getrouwheid in de vervulling van kerkelijke pligten, de kerk zich zoodanige zaak als hare eigene zal aantrekken en de geledene schade zoo veel mogelijk vergoeden,"—werd bepaald dat men hierover oordeelen zal in ieder voorkomend geval.

Vervolgens werd overwogen de vraag: "Als hoedanig moet het gedrag beschouwd worden van een lid der gemeente, dat, met voorbijgaan der hoogere kerksbesturen, zich bij den wereldlijken regter beklaagt over eene kerkelijke handeling of kerkelijk besluit van een lager kerkbestuur, en hoedanig moet met zoodanig lid worden gehandeld?—Hierop werd voorgesteld dat zoodanig lidmaat onwettig handelt en zich aan censuur onderhevig maakt. Door een van de leden der Synode werd hierover aangemerkt dat hij zoodanig gedrag volstrekt niet kon afkeuren. Dit gaf aanleiding tot nadrukkelijke verklaringen van verscheidene leden, dat zij verwonderd en bedroefd waren over de genoemde aanmerking, als gevaarlijk voor de vrijheid en regten der kerk, en eene deur openende voor het ontwijken van de kerkelijke tucht door lidmaten, wier gedrag hen aan censuur onderhevig gemaakt had. Vervolgens werd aangenomen het voorstel omtrent de onwettigheid van zoodanige handelwijze, en besloten dat men zich daardoor aan censuur schuldig maakt.

Op den 20sten deed de Vergadering hare opwachting bij Zijne Excellentie den Gouverneur aan het Gouvernements Huis, waar de leden door Zijne Excellentie vriendelijk ontvangen waren.

Ten aanzien van het verzoek van den Eerw. Heer Gregorowskie, om toegelaten te worden als leeraar onzer kerk, heeft de Vergadering, uit hetgeen haar ter kennis is gekomen omtrent de ordening van ZEw., geene vrijheid gevonden zijn verzoek toe te staan.

Vervolgens werden behandeld de klagten van N. G. Vos en anderen van Stellenbosch tegen de handelwijze van den Kaapstadschen Ring in eene questie tusschen den Heer N. G. Vos en den gecombineerden Kerkeraad van Stellenbosch, hebbende die Kerkeraad den Heer Vos onbevoegd verklaard voor de betrekking van ouderling, daar hij tevens geëxamineerde godsdienstonderwijzer en oefenaar was. De Synode stelde den Ring in het ongelijk, wegens het weigeren om de klagten tegen den Kerkeraad aan te nemen, op grond van eene gegevene opinie in die zaak van de Synodale Commissie.

Nadat deze zaak afgehandeld was bragt de Synode hare opinie uit over het vraagstuk dat aanleiding had gegeven tot het bewuste geschil, namelijk,—of een geëxamineerde godsdienstonderwijzer verkiesbaar is als ouderling? Deze vraag werd bevestigend beantwoord.

Vervolgens (den 21sten) kwam ter tafel het bezwaar van de Synodale Commissie tegen de handelwijze van den Ring van Tulbagh. Ten gevolge van het besluit der laatste Synodale Vergadering had

gem. Commissie onder hare aandacht gehad de zaak van den gesuspendeerden Predikant De Roubaix en eenige klagten tegen hem gezonden naar den Ring van Tulbagh om te onderzoeken. Dit wilde de Ring niet doen, meenende dat de Synodale Commissie zelve verpligt was zoodanig onderzoek te doen. De Synode gaf hare afkeuring te kennen van het gedrag des Rings, in het niet nakomen van de aanschrijving van een hooger Kerkbestuur.

Daar er geene bepalingen in de Huwelijks Ordonnantie van 1838 gevonden worden omtrent de graden van bloedverwantschap of zwagerschap, welke verboden zijn bij het aangaan van huwelijken, terwijl er ook andere leemten in genoemde Ordonnantie gevonden worden, heeft de Synode bepaald dat eene Commissie een voorstel bij de wetgeving doen zal ter aanvulling van het ontbrekende aldaar. Tevens werd bepaald tot nadere inlichting van degenen die Huwelijken inzegenen, extracten uit de Huwelijks Ordonnantie van den Commissaris Generaal De Mist van 1804, te voegen bij de eerste nieuwe uitgave der Kerkelijke Wetten.

Clanwilliam.—De Wel-Eerw. N. J. Hofmeijr heeft een beroep ontvangen om leeraar dezer gemeente te willen zijn; zijn Wel-Eerw. heeft dat beroep in ernstig beraad genomen.

Mosselbaai.—Aan den Wel-Eerw. Dr. H. E. Faure is een beroep overhandigd van deze gemeente, met eenparige stemmen op hem uitgebragt.

Inteekeningen voor de Kerk te Lijdenburg.

Reeds vroeger erkend, ...	£25	8	6
Van Ds. A. Faure, gecollecteerd in de Kaapstad, enz.	40	0	0
„ de Paarl, ...	26	9	7
„ Riversdale, ...	7	10	0
„ Heidelberg, ...	5	0	0
„ Franschhoek, ...	3	10	0
„ Colesberg, ...	49	0	0
„ Burgersdorp, ...	30	5	0
„ Bloemfontein, ...	14	0	0
	£201	3	1

Andrew Murray, Jun.

21 Oct. 1857.

Britsch en Buitenlandsch Bijbel Genootschap.

Van de Wellington tak, vrije contributien, - - - - - -	£10	14	0
Verkoop rekening, - - - -	4	12	2
	15	6	2
Ds. Borcherds, Riversdale, verkoop rekening, - - - - - -	7	6	6
Beaufort tak, - - - - - -	41	16	2½
George tak, vrije contributien, - -	13	8	6
Verkoop rekening, -	7	9	5
	20	17	11
Swellendam do., vrije contributien, na aftrek van onkosten, - - -	18	6	0½
Verkoop rekening,	14	12	2
	32	18	2½
Robertson do., vrije contributien, -	8	11	9
Verkoop rekening, -	6	10	8
	15	2	5
Montagu do., vrije contributien, -	6	14	11
Verkoop rekening, -	5	18	3½
	12	13	2½
Malagas do., vrije contributien, - -	1	17	3
Verkoop rekening, - -	1	11	6
	3	8	9
Port Beaufort do., vrije contributien, -	4	6	4
Verkoop rekening, -	1	13	4
	5	19	8
Ds. Van Velden, Ladysmith, vrije contributien, - - - - - -	8	15	0
Verkoop rekening,-	16	0	0
	24	15	0
Ds. J. Murray, Burgersdorp, 2 donatien	1	4	0
Ds. Louw, Fauresmith, vrije contributien, - - - - - - -	12	6	6
Stellenbosch tak, vrije contributien, -	26	7	0
Verkoop rekening, -	11	14	0
	£[illegible]38	1	0

GEORGE MORGAN,

Secretaris van het Z. A.

Hulp Bijbel Genootschap.

Kaapstad, 23 October, 1857.

Z. A. Christelijke Boekvereeniging.

1857.

Oct. 10.—Ontvangen van Ds. P. B. Borcherds, Riversdale, voor 1857, ...	£9	7	6
Oct. 16.—Van Ds. D. van Velden, Ladismith, ...	1	2	6
Oct. 17.—Van Ds. P. N. Ham, Franschhoek, ...	1	10	0
Oct. 22.—Van Ds. A. Murray jun., Bloemfontein, ...	22	10	0

J. D. Marquard,
Penningmeester.

OFFICIEEL.

De Kerkeraad der Nederduitsch Hervormde Kerk alhier erkent door dezen, onder welmeenende dankbetuiging, de ontvangst van twaalf kostbare plated Collectebladen, door eenige Leden der Gemeente, zonder bekendstelling hunner namen, aan denzelven als een geschenk, ten gebruike bij de viering van het Heilig Avondmaal, in de beide kerken, aangeboden.

Op last des Eerw. Kerkeraads voorn.
J. C. Overbeek, Scr.
Kaapstad, 5 October 1857.

ZENDINGWEZEN

Ontvangen van den Eerw. Kerkeraad van Piketberg, de collecten aldaar op den laatsten Zondag van

Januarij	1853	£0	4	7½			
„	1854	0	5	3			
„	1855	0	6	3			
„	1856	0	5	6			
„	1857	0	4	2			
					£1	5	9½

Van den Hr. J. C. Overbeek, Scriba des Kerkeraads, het gecollecteerde in de Kaapstad, ...	8	5	0
Van Ds. Borcherds, het gecollecteerde te Riversdale,	8	10	3
Van Ds. J. Murray, eene donatie van een Lid der Gemeente, Colesberg, ...	1	0	0
Van Ds. du Toit, het gecollecteerde te Wellington,	2	10	0
	£21	11	0½

P. E. Faure, Thesaurier.
Waterloo, aan den Wijnberg,
22 October, 1857.

Theologische Kweekschool.

Oct. 14.—Van Ds. A. du Toit, te Wellington ingezameld in 1856,	£3	0	0			
Do. 1857,	5	12	9	£8	12	9
„ „ Van Ds. J. Murray, te Burgersd.,	17	7	6			
Voor Boekerij,	8	0	0	25	7	6
„ 15.—Van Broeder Ouderling J. L. Conradie te Murraysbg. ingezameld,				70	0	0
„ 16.—Van Broeder Ouderling van Winburg, Abr. Herc. Le Loes,				15	0	0
„ 22.—Van Ds. J. H. Neethling, Hkz., door eenige Zusters,				1	10	0
„ „ Van Broeder Ouderl. A. Meiring, te Beaufort ingezameld.				18	8	0
Somma				£138	18	3

A. Faure.
Leeuwenrust,
23 Oct., 1857.

Van de Sandt de Villiers & Co., Drukkers.

DE GEREFORMEERDE KERKBODE
IN ZUID AFRIKA.

DEEL IX.] ZATURDAG, NOVEMBER 7, 1857. [No. 23.

HET GELOOF.

HEB. 10, 32—39.

Het geloof, van hetwelk in deze verzen en in het onmiddelijk daarop volgende elfde hoodfdstuk gesproken wordt, *dat* geloof, mijne vrienden, is onze eenige kracht, zoowel als onze eenige vrede; want het geloof is niets minder, dan eene den menschen ten dienst gestelde magt van God. In het elfde hoofdstuk vat de Apostel alle gaven, niet slechts der heiligmaking, maar ook der voorspelling en wonderkracht, in het geloof tezamen. Op de vraag: hoe konde Mozes door de Roode Zee gaan? antwoordt hij niet; omdat hem eene bovennatuurlijke magt gegeven was, maar omdat hij *geloofde.* Hij zegt niet: daardoor konde Abraham zulke groote dingen doen, omdat hem eene bovennatuurlijke magt gegeven was; neen, maar, omdat hij *geloofde;* waaruit wij leeren kunnen, dat de Heilige Geest alle, zelfs die grootste werken der heiligen slechts uit een geestelijk beginsel of beweegreden afleidt en wel uit eene zulke, als voor ons allen gelijk verkrijgbaar is. Want wanneer de Apostel ons zelfs bij eenen Mozes en Abraham slechts op het geloof henenwijst, dan volgt daaruit duidelijk dat elk onzer door juist datzelfde geloof in dien toestand verplaatst kan worden, het hem opgedragen werk uit te voeren, juist zoo als zij door hetzelve tot de hun bevolene werken bekwaam gemaakt werden. Deze werken zijn zeer menigvuldig; maar de levendige beweegkracht, door dewelke God dezelve in elk onzer volbrengt, is altoos dezelfde, zij is eene eenige, goddelijke, almagtige. Verwonderen wij ons daarover niet. Het kan zekerlijk in den eersten opslag vreemd schijnen dat de eenvoudige daadzaak, dat God ons hoort en verhoort, zulke wonderen werken zal; en inderdaad is ook de vervulling van den wil van God in het geringste van zijne kinderen een niet minder groot wonder, dan de doorgang door de Roode Zee en alle andere wonderdaden. Maar nogtans verklaart zich bij een nader opmerken die magt des geloofs uit zijn wezen. Want is het niet iets wonderlijks, dat wij, midden in de wereld, die in het booze ligt, en onophoudelijk van het zigtbare, van onze zinnen, van onzen eigen wil, het voorbeeld van anderen en eindelijk den indruk van onze eigene waarneming aangetrokken en bepaald—tegenover dit alles gesteld, tegen alle hoop, tegen alle ondervinding, en al het zigtbare, ja trots de onweerstaanbaarheid van het zigtbare —een woord, een woordeken Gods aan ons gelooven kunnen? Gij weet hoe Lutherus zingt: "Een woordeken kan hem vellen!" En wanneer nu het geloof niets anders is, dan dit ons hart doordringend "*woordeken Gods,*" zoo hebben wij ons niet meer te verwonderen, dat het geloof alles vermag, even min als wij er ons over verwonderen, dat God alles kan, wat Hij wil.

Maar *hoe* zullen wij dit geloof *verkrijgen* hetwelk in zijn wezen en in zijne uitwerkingen zoo wonderbaar is, dat het slechts als eene schepping in den mensch verklaard kan worden? Want een mensch die geloooft, geeft meer reden tot verbazing, dan eene uit Gods scheppende hand nieuw voortkomende wereld. *Hoe* kunnen wij het verkrijgen? Daardoor dat wij er om

bidden; want God geeft dien, die bidt. Maar denkt niet lieve vrienden, dat het eene zoo zeer gemakkelijke zaak is, dat men het geloof zonder veel moeite verkrijgen kan, en dat het genoeg is, in het oogenblik van behoefte hetzelve slechts zoo maar van God af te smeeken. Neen, God werpt zijne gaven niet zoo weg. Wel gebeurt het menigmaal, dat Hij naar zijn vrij welbehagen, en om de magt zijner genade te bewijzen, op *een enkel* gebed in een mensch iets nieuws schept; maar de gewone gang van zijne Voorzienigheid is dat niet. Het geloof, hoewel het ons op onze gebeden gegeven wordt, is daarom niet minder de zegepraal van eenen langen, moeijelijken strijd. En hetzelve is dien waarlijk ook wel waardig; God wil dat wij er om worstelen, Ons dikwijls voor God nederwerpen, altoos weder met dezelfde smeeking tot Hem komen, en dan benevens het bidden ook de *oefening* van de reeds ontvangene bekwaamheid, zoo dat wij op een ernstig gebed een weinig geloof verkrijgen, hetwelk ons dan moed geeft, om vuriger te bidden, waar wij weder eene rijkere mate des geloofs ontvangen: *dat* is de weg tot verkrijging des geloofs. En om er in op te wassen, zijn ons drie middelen aangewezen, namelijk: het gebed, de oefening van hetzelve en het navolgen van de heilige Godsmannen, dewelke ons de Bijbel als geloofshelden voorhoudt. God deelt ons zijne gaven slechts mede, wanneer wij ze te waarderen weten.

En nu nog eene aanmerking, mijne vrienden, als toepassing van het gezegde. Wij moeten als het ware een voorraad van geloof vergaderen en heden reeds om het geloof bidden en worstelen, hetwelk wij *misschien* over vijf, tien, of twintig jaar van noode hebben zullen. Het geldt dag voor dag onze geestelijke schatkamer te vullen en de rijke gaven Gods als het ware rondom ons op te hoopen, opdat in de tijden, waar de kracht tot het gebed kwijnt en een ziekelijk ligchaam en ter neer gedrukte geest ons den strijd verzwaren, wij slechts de oogen te openen en de handen naar dezelve uit te strekken hebben. O stelt het niet uit tot op het ziekbed om het geloof te bidden en te worstelen! Wel moge het ook dan nog verkregen worden; maar hoe gewigtig is het, om het te voren ontvangen en beoefend te hebben.

Mij, in mijne omstandigheden, gaat nu het geloof boven alles; hetzelve is al mijne kracht, al mijn vrede, al mijne blijdschap. Het is niet zwaar, zoo van boven af (van den preekstoel), en van buiten af er over te prediken, dat het geloof over alles zegepralen moet. (1 Joh. v: 4, 5.) Maar wanneer wij den vijand onder de oogen krijgen, wanneer wij tot geheele overwinning doordringen moeten en den Heere Jezus op den morgen in de woestijn, des avonds naar Gethsemane, en eindelijk des namiddags naar Golgotha te volgen hebben: *dan* worden wij gewaar, dat met het geloof een hooge, zware ernst is. Verstaat mij niet zoo, als wilde ik daarmede zeggen, dat God mij zou verlaten. Neen, Hem zij eeuwig dank! Hij houdt mij staande; maar *dat* wil ik daarmede zeggen, dat het een zwaren strijd geldt, zwaarder dan ik 't mij vroeger gedacht heb. En ik zeg het daarom, opdat gij allen daaruit nieuwe drangredenen neemt, om *dat* te doen, wat ik, zekerlijk slechts in geringe mate, gedaan heb en veel meer wensch gedaan te hebben, namelijk: *alle dagen in het geloof te wassen, dezen wasdom in 't geloof uwe geheele levenstaak te laten zijn, en als menschen des gebeds en des geloofs voor God te wandelen, dewelke door de vervulling van zijnen wil in dezen tegenwoordigen tijd, zich voor dien in de toekomst voorbereiden.* Mijne vrienden, wanneer slechts wij, zoo velen onzer hier in dit kamertje vergaderd zijn, ware geloofsmenschen waren, hoe menig elfde Hoofdstuk aan de Hebreën zoude geschreven worden, zonder uit dezen naauwen kring naar buiten te gaan!

(Adolph Monod, op zijn ziek en sterfbed.)

DAT IK U LIEFHEB.

"Hierin is de liefde, niet dat wij God liefgehad hebben, maar dat Hij ons liefgehad heeft."—1 Joh. iv: 10.

Dat ik U liefheb... zeggen mijn tranen,
Zegt mijn verslagen en stukgescheurd hart.
Kon ik door weenen m' een weg tot U banen,
'k Waar sedert lang aan het eind van mijn smart.

Dat ik U liefheb... zegt U mijn smeeken,
Zeggen de nachten van eenzaam gebed,
Als ik het waag tot mijn Koning te spreken,
Die vol gena op mijn smeekingen let.

Dat ik U liefheb... zeggen de velden,
Iedre plek gronds door mijn voeten betreen,
Bosschen en bergen zij kunnen het melden
Hoe 'k hun mijn liefde tot U heb beleen.

Dat ik U liefheb... kon ik het toonen!
Wist ik wat offer mijn God van mij vraagt!
Heiland, Gij weet of 'k mij zelf wil verschoonen,
Of 'k U niet geef wat het meest mij behaagt!

Toch—op mijn liefde kan ik niet steunen.
Is 't niet een zandgrond onzeker en broos?
Is 't niet een staf die verbreekt bij het leunen,
Bloeit voor een wijl, en verwelkt als een roos?

Nu is mijn hart van liefdevuur gloeijend,
Straks is het koud als een marmeren steen.
Nu is geen last mij te zwaar, te vermoeijend,
Straks ben 'k te zwak om een voetstap te treen.

Nu is mijn ziel vol teeder verlangen,
Straks is z' onlustig, weerbarstig gezind.
Nu ben 'k bereid om mijn Heiland t' ontvangen,
Straks is 't m' alsof ik U nooit heb bemind.

God mijner ziel, 'k heb beter vertrouwen,
Sterkeren toren, vastere rots.
't Is niet *mijn* liefde waarop ik moet bouwen—
Gode zij dank! *'t is de liefde mijns Gods.*

Liefde aan het kruis met spijkers geklonken,
Liefde doornageld, doorstoken, bebloed.
Liefde in de diepten der helle gezonken...
Dit is de steun van mijn onvast gemoed.

Dit is de grond die nimmer zal wijken,
Dit is de liefde die nimmer vergaat.
Hemel en aarde zij mogen bezwijken:
Dit is de rotssteen die eeuwig bestaat.

P. H.

Kaapstad, 24 Oct. 57.

(*Aan de Redactie van de Kerkbode.*)

Vergun mij, als eene curiositeit, u het volgende uittreksel uit een schrijven van de Kaap, in de *Utrechtsche Courant* van den 8sten April dezes jaars geplaatst, mede te deelen :—

"Vele ledematen van de Hollandsche Kerk in de kolonie zijn ontevreden over de verrigtingen van de Synodale Commissie der Kaap kolonie. Die ontevredenheid was op nieuw opgewekt door de benoeming van den Heer De Smidt tot vervulling der vacature te Robertson. Men keurde het ten sterkste af, dat jonge lieden die nog in Europa studeerden, reeds tot kerkelijke bedieningen werden beroepen, terwijl men nog niet instaat was over hunne bekwaamheid of regtzinnigheid te oordeelen. Door op zulke wijze te handelen, sloot men ook voor verdienstelijke leeraars, reeds in de kolonie werkzaam, den weg ter verplaatsing of bevordering naar betere standplaatsen, hetgeen zeer geschikt was om bij hen die niet naar hun genoegen geplaatst waren, alle zucht naar eene getrouwe vervulling van hun ambtwerk uit te dooven.

Waarlijk deze taal riekt naar teleurgestelde verwachting. Ook zou een onkundige hieruit ligtelijk opmaken, dat het regt tot beroeping berust bij de Synodale Commissie. Welligt zou zulke taal voor den lezer in Holland duidelijker zijn, zoo hij bekend was met hetgeen te lezen staat in de Handelingen der Synode van 1852, pag. 12 :—

"De Præses merkte aan, zich verpligt en gedrongen te gevoelen, zijn leedwezen te kennen te geven over de handelwijze van twee leeraars, zoo als uit het verslag van den Actuarius is gebleken, die aanzoek hadden gedaan bij het Gouvernement om in eene, toen vacant geworden gemeente, te worden geplaatst."

In hetzelfde blad vindt men ook nog het volgende :—

"Berigten van Mooirivier met de laatste brieven aangebragt, luiden allezins gunstig, ten aanzien van den Generaal Pretorius. Steeds stond hij hoog in de algemeene achting, en het ontzag van de naburige stammen was zoo groot, dat een krijgstogt tegen het Opperhoofd Secheli, waarvan in September was gesproken, onbepaald had kunnen uitgesteld worden. Jammer intusschen dat de edelmoedigheid van den generaal op de kwaadwilligheid van de drijvers van Lijdenburg en Zoutpansberg, schipbreuk had geleden. Door hunnen tegenstand was de Constitutie, waarin voornamelijk de Heer Stuart de hand had gehad, niet algemeen aangenomen. Ongelukkig werd die tegenstand gestijfd door de afgevaardigden van de Kaapsche Synode, welke in weerwil van de afkeuring van de Transvaalsche Consistorie, en van het Gouvernement in het gebied van de *Vaal*, dezen zomer waren doorgedrongen, aldaar hadden "meetings" (sic) gehouden, hadden gepredikt en gedoopt, en alzoo den geest van tweedragt tusschen de ingezetenen, hoezeer dezelfde belijdenis toegedaan, levendig hielden, en er nieuw voedsel aan verschaften."

Deze is de eerste scheeve voorstelling niet van aangelegenheden in *Zuid-Afrika*, waarop men den lezer in Holland vergast. Zulk een geschrijf draagt het teeken der veroordeeling op het voorhoofd, en de *Nemesis* op den rug.

X.

BOEK AANKONDIGING.

DAMASCUS.

Met vreugde zie ik voor mij, een boekje genoemd *Damascus*, van denzelfden schrijver van wien het zoo uitstekend werkje Decapolis is, en door denzelfden leeraar van onze kerk bewerkt, door wien in den laatsten tijd verscheidene zoo nuttige werken gedrukt zijn.

Dit is bijna reeds eene genoegzame aanbeveling. Maar in het boekje zelf zijn er nog veel meer redenen, waarom spoedig elk een zorgen moet, dat hij zelf en anderen hetzelve in handen hebben en lezen. Het boekje spreekt over de *bekeering*, en draagt den naam van de plaats waardoor den grooten Apostel eens krachtig over de bekeering is gepredikt en op de bekeering is aangedrongen.

Lezer! ik vertrouw, dat gij niet behoort tot die groote schare, die van de bekeering niets weten wil. Ach, door sommigen wordt de bekeering als eene schande aangezien, maar als wij op hare heerlijke gevolgen voor den tijd en de eeuwigheid letten,—is zij dan niet waarlijk het eerste en edelste werk van den mensch?

De bekeering echter is een moeijelijk werk; maar ik durf u zeggen: neem dit boekje in handen—dit boekje zal u niet bekeeren, neen!—maar het zal u leeren

wat de bekeering is, en hoe de bekeering geschiedt. Dit doet het boekje in eenen zeer lieven en levendigen stijl en met eene warmte, die het hart van den lezer aandoet.

Ik wil u niet ophouden door u den inhoud en de treffendste deelen van het boekje uit te schrijven. Verschaft er u een, en lees het. Lees het met een open gemoed, en met een biddend hart:—en God zegene het.—Uw vriend,

J. H. Neethling, H.z.

Catechizatie-Boek, *over de leer der zaligheid, volgens het Kort Begrip: vooral voor huisselijk gebruik. Bewerkt door een* Leeraar der Gereformeerde Kerk in Zuid-Afrika.

Het verschaft ons veel genoegen bovengenoemd werkje dat dezer dagen bij den boekhandelaar Marais in de Kaapstad het licht heeft gezien, onzen lezers aan te kondigen. De Gereformeerde Kerk in Zuid-Afrika in het algemeen en alle Christen ouders in het bijzonder worden onder eene groote mate van verpligting gelegd jegens den schrijver van dit *Catechizatie-Boek.* Daardoor voorziet hij in eene wezentlijke behoefte, de behoefte aan duidelijk, verstaanbaar, gemoedelijk, zuiver onderwijs in de grondwaarheden van den weg der zaligheid. Gods Woord schrijft het aan *ouders* voor als een der eerste pligten dat *zij hunne kinderen moeten opvoeden in de leering en vermaning des Heeren.* Het Catechizatie-Boek nu komt de ouders te hulp in het volbrengen van dit gebod. De Kinderbijbel heeft hen geholpen om hun kroost te onderwijzen in de geschiedenis vooral van den Bijbel; echter dit is niet genoeg; om lidmaten van de kerk, en wat meer zegt, om leden van Christus ligchaam te worden moeten de kinderen meer weten. Zij moeten leeren hoe groot hunne ellende van nature is, hoe zij uit die ellende verlost kunnen worden en Gode dankbaar moeten leven. Onze lezers weten het natuurlijk hoe deze drie stukken in het Kort Begrip worden ontwikkeld, en zouden misschien beweren dat er geen ander onderwijs-boek noodig is voor de jeugd. Wij nemen echter de vrijheid hen te herinneren dat zeer velen de woorden en klanken van het Kort Begrip goed en naauwkeurig van buiten kennen maar de ware beteekenis dier hoofdwaarheden niet verstaan. Indien het hier alleen gold de regels van de cijferkunst of van de wetenschappen die in de maatschappij ons te stade komen, wij zouden *eenigzins* met zulk mechanisch werk tevreden kunnen zijn. Maar waar het geldt de kennis der waarheden die wij ter eeuwige zaligheid noodig hebben, daar voorwaar kunnen wij met het bloote napraten van het *Kort Begrip* geen vrede hebben.

De bekende eenvoudige stijl en geest van het boek verraden al aanstonds den schrijver, en wij durven het aankondigen als het werk van den hoog geachten leeraar, aan wien wij ook den Kinderbijbel te danken hebben.

H. E. F.

KERKNIEUWS.

DE SYNODE.

Op Donderdag den 22sten October werd de zaak van het Theologische Seminarie wederom ter tafel gebragt, naar aanleiding van een nader voorstel van den leeraar van Graaff-Reinet dat de Synodale Commissie onverwijld overga tot de benoeming van professoren, en de daarstelling van het Seminarie. Bij deze gelegenheid gaf de leeraar van Piketberg te kennen, dat hoewel hij en anderen tot hiertoe tegen de Kweekschool geweest waren, zij, de minderheid van de kerk, nog daartoe zouden willen medewerken, indien slechts de inrigting op eene veel meer uitgebreide schaal tot stand zoude komen, daar twee professoren te weinig waren. Daartoe verlangde hij, de leeraar van Piketberg, dat eene commissie belast mogt worden met het ontwerpen van een uitvoerig plan om aan dit doel te beantwoorden. Dit voorstel werd echter niet aangenomen, daar de vergadering van gevoelen was dat men zonder langer uitstel te werk moest gaan om het gewenschte doel te bereiken. Het voorstel van den leeraar van Graaff-Reinet is aangenomen met eene meerderheid van 55 tegen 24 stemmen.

Met betrekking tot de voorgestelde plannen om veranderingen te maken in de zamenstelling der Synodale Vergaderingen, werd eene commissie benoemd om de onderscheidene plannen in overweging te nemen en te rapporteren.

Overeenkomstig een voorstel van den leeraar van Calvinia is bepaald, dat de

Synodale Vergadering voor de toekomst voorafgegaan zal zijn van een Biddag door alle de gemeenten te vieren op den zevenden Zondag vóór de zamenkomst der Synode.

Den volgenden dag (Vrijdag) hield men zich onder anderen bezig met het verzoek om de stichting eener nieuwe gemeente te Riebeekskasteel, waar er reeds erven verkocht zijn en eene kerk gebouwd, terwijl de voorstanders der onderneming zich gereed verklaren een predikant te onderhouden. Daar er zwarigheden tegen de gewenschte stichting gevoeld worden door eenige ledematen die liever onder hunne oude kerk, Zwartland, willen blijven, heeft de Synode eene commissie benoemd om alles naauwkeurig te onderzoeken en wanneer alles daartoe in orde gebragt is, de gewenschte nieuwe parochie te stichten.

Ten einde de zamenkomsten der Ringen meer bevorderlijk te maken aan de opwekking van belangstelling in de verschillende ondernemingen der kerk, heeft de Synode goed gevonden aan te bevelen dat bij gelegenheid van iedere Ringsvergadering eene openlijke bijeenkomst gehouden worde, waarin opwekkingsredenen tot dat einde zullen gehouden worden.

Overeenkomstig ingekomene verzoeken, is besloten dat de gemeenten van George, Mosselbaai, Knysna, Oudtshoorn en Kalitzdorp (thans behoorende tot den Swellendamschen Ring) eenen afzonderlijken Ring zullen uitmaken, doch niet eer er in dien Ring vier dienstdoende leeraars zullen gevonden worden.

Op Maandag 26sten is besloten dat de gemeenten in de kolonie van Natal een afzonderlingen Ring zullen vormen zoodra er aldaar drie predikanten gevonden worden.

Vervolgens wordt behandeld een voorstel dat Commissies uit de Ringsvergaderingen van tijd tot tijd bezoekreizen zouden doen, om naar den toestand der onderscheidene gemeenten onderzoek te doen. Dit plan van eene plaatselijke kerkvisitatie vond warme voorstanders in verscheidene leden der Synode, die meenden dat misbruiken daardoor aan het licht gebragt en alzoo met den tijd afgeschaft zouden worden. Daar anderen echter bevreesd waren dat deigelijke bezoeken nietsbeduidende klagten tegen leeraars en kerkeraden zeer bevorderen zouden, en onaangename gevolgen na zich slepen, is het besloten dat de kerkvisitatie zal geschieden gelijk thans, namelijk, door schriftelijke antwoorden aan de Ringsvergadering te zenden op zekere vragen te vinden in Art. 34 der wetten.

Als eene deputatie der Schotsche Kerk werden tot de vergadering toegelaten de Wel-Eerw. Heer G. Morgan, en de ouderling Dr. Abercrombie, die aan de vergadering bekend maakten hoe veel belangstelling onze zuster-gemeente, die hen afgevaardigd heeft gevoelt in den bloei der Nederduitsch Gereformeerde Kerk. Tevens gaf de deputatie het een en ander te kennen omtrent den tegenwoordigen toestand hunner eigene gemeente. Deze broederlijke toespraak werd in gelijken geest beantwoord door den Praeses der Synode.

Later is bepaald dat uit hoofde der volkomene overeenstemming tusschen de Schotsch Presbyteriaansche Kerk en de onze, ledematen dier gemeente de Kaapstad verlatende en zich naar buiten begevende het regt zullen hebben hunne attesten van lidmaatschap in te leveren bij onze gemeenten.

Vervolgens werden behandeld klagten van Ds. Van Velden tegen den Ring van Swellendam en deszelfs Scriba over de wijze waarop die Ring en zijn Scriba gehandeld hebben in de zaak van klagten uit Ladysmith tegen Ds. Van Velden. Na een breedvoerig onderzoek heeft de Synode bevonden dat de Ring in de bedoelde zaken zich niet stip gebonden heeft aan eenige bepalingen der wet, waarom dan ook de besluiten in die zaak vernietigd zijn.

Den volgenden dag, Dingsdag, is voor de vergadering geweest de vraag of leeraars verpligt zullen zijn den Heiligen Doop te bedienen aan de kinderen dergenen die met voorbijgaan van een predikant, hun huwelijk slechts burgerlijk hebben laten bevestigen voor een civielen ambtenaar. Aan de eene zijde werd hierover aangevoerd dat huwelijken door *marriage officers* of magistraatspersonen voltrokken door de regering als volkomen wettig beschouwd worden, en dat er gevaar was dat de kerk in strijd met de burgerlijke overheid kon komen door zwarigheid te maken omtrent de bediening des Heiligen Doops aan zulke kinderen. Verder bragt men in het midden dat het niet goed was

om in dit geval de kinderen te doen lijden om de verkeerdheden der ouders. Daarentegen werd beweerd dat de kerk regt heeft om van hare lidmaten te vorderen dat zij den zegen Gods bij het aangaan van het huwelijk niet zullen versmaden door de weigering om kerkelijk te trouwen waar zij in de gelegenheid daartoe verkeeren;—dat door zwarigheid in dit geval omtrent de doopsbediening te maken de geldigheid van het huwelijk, wat de burgerlijke maatschappij betreft, volstrekt niet betwist wordt;—dat de kerkelijke inzegening van een burgerlijk voltrokken huwelijk nadat er kinderen geboren zijn zonder omslag of onkosten geschieden kan en dus niet geweigerd mag worden; verder, dat wat het beweerde onregt aan de kinderen in dit geval aangedaan betreft, de kerk in ieder geval van kinderen wier ouders onder censuur staan of Heidenen zijn, even zeer kon gezegd worden onregt aan de kleine kinderen te doen door den doop te weigeren, of slechts te bedienen onder voorwaarde dat andere doopgetuigen dan de eigene ouders voor het kind optreden. De vergadering heeft besloten dat een predikant niet verpligt zal zijn zoodanige kinderen te doopen, waar de ouders uit onverschilligheid of andere beweegredenen opzettelijk verzuimd hebben hun huwelijk kerkelijk te laten inzegenen.

Het werd vervolgens besloten dat de gemeente van Midden Roggeveld (Sutherland) van nu voortaan tot den Ring van Beaufort in plaats van den Tulbagschen Ring zal behooren.

Op Woensdag, 28sten, heeft de Synode zich bezig gehouden met het verzoek van Ds. G. W. Stegmann en zijne gemeente te St. Stephens in de Kaapstad om als een leeraar en eene gemeente onzer kerk aangenomen en erkend te worden. Vele discussien hebben over deze zaak plaats gehad. Door eenige leden werd er zwarigheid gevoeld het verzoek toe te staan, tenzij de Wel-Ew. Heer Stegmann vooraf te kennen zoude geven, dat hij na zijn overgang tot onze kerk niet langer de dienst in de Luthersche gemeente van de Martins Kerk zoude waarnemen. De meerderheid echter was van gevoelen dat indien zich de gemeente van de Martins Kerk de dienst van een Gereformeerden leeraar wil laten welgevallen, de Synode daar geene notitie van behoeft te nemen, indien Ds. S. zich getrouw kwijt van zijne pligten als leeraar der Gereformeerde Kerk. Ook andere bezwaren als tegen de oprigting in de Kaapstad van eene afzonderlijke gemeente uit de Heidenen in verband met onze kerk, en tegen de toelating van den leeraar en een ouderling van zoodanige gemeente tot onze hoogere kerkvergaderingen werden uit den weg geruimd of van minder gewigt gekeurd. Eindelijk is besloten het gedane verzoek toe te staan.

Een groot gedeelte van Donderdag den 29sten werd besteed aan het examen van den Theol. Cand. P. Huet, om tot de predikdienst toegelaten te worden. Met geslotene deuren geschiedde dit onderzoek door eenige daartoe benoemde leden in tegenwoordigheid der vergadering. Daar hetzelve voldoende is bevonden, heeft de Heer Huet zijn wensch verkregen door toegelaten te worden tot de predikdienst als beroepbaar in eenige gemeente onzer kerk.

De Synodale Commissie die zich bezig had gehouden met het maken van bepalingen omtrent het Seminarie leverde vervolgens haar verslag in. Zij stelde voor dat het traktement van een Professor zal zijn £350 met vrije woning en Collegie gelden. (Eenige leden trachtten te vergeefs deze som verhoogd te krijgen tot £400). Ook zouden de Collegie gelden verminderd worden tot £15 voor ieder student in plaats van £20. In deze bepalingen nam de vergadering genoegen.

Op Vrijdag den 30sten October heeft de vergadering zich bezig gehouden met de behandeling van de zaak der openbare scholen. Na breedvoerige discussies over het tegenwoordige stelsel met deszelfs verdiensten en gebreken en over den pligt der kerk tegen over de bevolking, is goedgevonden eene commissie te benoemen om te waken over de belangen der kerk wanneer de zaak bij het Parlement behandeld zal worden, en vooral toe te zien dat aan de eene zijde de scholen een bepaald christelijk karakter zullen behouden, zonder aan de andere zijde sectarisch te worden door den overheerschenden invloed van het een of ander bepaald kerkgenootschap.

Gesproken zijnde over het gebrek aan onderwijzers voor de leden onzer kerk, is ter tafel gebragt de wenschelijkheid van vernieuwde pogingen tot oprigting van een instituut ter opleiding van onder-

wijzers. De bezwaren er tegen werden echter onoverkomelijk gerekend.

De Synode vond goed dat in den uit te vaardigen herderlijken brief (welke door de leeraars van Burgersdorp en Calvinia zal opgesteld worden) de opmerkzaamheid der gemeente gevestigd zal worden op de noodzakelijkheid van eene meer uitgebreide verspreiding van nuttige christelijke boeken.

Op Maandag 2den November ontving de vergadering berigt van de Synodale Commissie dat zij op den 31sten October tot Professoren aan het Seminarie beroepen heeft Ds. G. W. A. Van der Lingen en J. Murray, met verzoek om zoo spoedig mogelijk een gunstig antwoord te mogen ontvangen. Het Seminarie zal geopend worden op 1 November 1858. Twee commissies, de eene aan de Kaapstad, de andere te Graaff-Reinet, zullen tegen dien tijd onderzoeken degenen die studenten wenschen te worden in de noodige vakken van voorbereidende kennis.

Een voorstel dat eene deputatie naar Europa en Amerika zal gaan om collecten te doen voor eene geschikte boekerij in verband met het Seminarie kon geen algemeenen bijval vinden. De Vergadering was van oordeel, dat na in ons eigen land tot dat einde inzamelingen te hebben gedaan, men de vrienden onzer kerk buiten 's lands verzoeken zal om geschenken van boeken en geld voor dit doel.

Met betrekking tot den Goeden Vrijdag heeft de Synode zwarigheid gevoeld om aan te bevelen, gelijk door sommige leden begeerd is, dat dezelve algemeen gevierd zal worden op de plegtigste wijze ook door de bediening des Avondmaals, daar zulke aanbeveling aanleiding kon geven tot de ontheiliging van den Rustdag door gemeenteleden, die, na afloop der Avondmaalsviering op den Vrijdag, huiswaarts reizen zouden. Terwijl men het wenschelijk vond dat die dag zoo veel mogelijk waargenomen zal worden, heeft men geen nieuw besluit daaromtrent genomen. Gedurende de geheele zitting van Dingsdag 3den November is men bezig geweest met de overweging der vraag of de kiezing van leeraars en kerkeraadsleden van nu voortaan geschieden zal door alle de mansledematen boven de 25 jaren. Memories hierom verzoekende werden gelezen van de Kaapstad, Swellendam en George, terwijl memories er tegen van de Kaapstad en Murraysburg ontvangen werden. Belangrijke discussiën hebben hierover plaats gehad.

Aan den eenen kant wees men op het regt der gemeente leden volgens de voorbeelden van het Nieuwe Testament, —op de verwachting dat de belangstelling der ledematen in den bloei der kerk zeer zal toenemen, wanneer allen eene stem hebben in de kiezing van de voorgangers der gemeente,—op hetgeen in andere Gereformeerde landen plaats heeft. Aan de andere zijde werd door sommige sprekers tegen de verandering het regt der gemeenteleden op Bijbelsche en kerkgeschiedkundige gronden betwist; terwijl weer andere tegenstanders der veranderingen het gevoelen uitdrukken dat de gemeenteleden nog niet rijp waren voor het stemregt, hetgeen ook blijkt uit het geringe getal memorialisten in zeer weinige gemeenten die hunne ontevredenheid met het tegenwoordige stelsel hebben te kennen gegeven. Ook werd door eenige sprekers gewigt gehecht aan de omstandigheid dat het met de kerktucht en de maatstaf van het lidmaatschap onder ons zoo gesteld is, dat men niet veilig aan de groote massa van ledematen eene zoo belangrijke zaak als de kiezing van kerkeraadsleden en predikanten kan toevertrouwen. Met eene groote meerderheid van stemmen werd besloten dat er geene veranderingen gemaakt worden in de wijze waarop kerkeraadsleden en predikanten gekozen worden.

Ordening van den Wel-Eerw. P. Huet.—Op Maandag avond, den 2den dezer, vond de plegtige ordening plaats van den Kandidaat tot de heilige dienst, den Wel-Eerw. Zeer-Geleerden Heer D. P. M. Huet, in de Groote Kerk der Nederduitsch Gereformeerde Gemeente in de Kaapstad. Eene groote en aanzienlijke schare van de verschillende gezindten in de stad was er te zamen gekomen om de plegtigheid bij te wonen. De verrigtingen werden geopend door den Voorzitter der Synode. Zijn Hoog-Ew. deelde der gemeente mede dat de Synode eene algemeene uitnoodiging had gerigt aan al de leeraars onzer kerk, ten einde sommigen hunner te bewegen voor eenen bepaalden tijd het dienstwerk in de gemeente Lijdenburg te verrigten. De Kandi-

daat Huet, tot de Heilige dienst op den vorigen Donderdag door de Synode toegelaten had aan deze uitnoodiging gehoor gegeven; van daar had de Synode het noodzakelijk geacht Zijn-Eerw. het regt en de volmagt te verleenen de bondzegelen te bedienen, door de plegtige oplegging der handen des ouderlingschaps. De Voorzitter las het formulier voor de inzegening van leeraars. Daarna trad Zijn Hoog-Eerw. van den kansel af en bijgestaan door den Assessor, den Actuarius en zeven andere leeraars, de oudste in dienst in elken ring, legde hij den Kandidaat die voor den kansel was nedergeknield de handen op. Het gebed werd gedaan door den Actuarius; waarna elk die in de inzegening had deel genomen, de regterhand der gemeenschap den bevestigde reikte, en hem eene bemoedigende spreuk der Schrift toesprak; als: "door lijden tot heerlijkheid," "wees getrouw tot den dood," "mijne genade is u genoeg," "Ik zal u niet begeven, Ik zal u niet verlaten." De Assessor trad vervolgens op en wees den bevestigde op het heerlijke en verhevene van zijn ambt door krachtig en ernstig voor te stellen hoe hij als Evangelieprediker "*een bedienaar des Geestes was geworden.*" De Heer Huet besloot de verrigtingen door een treffend en ongekunsteld verhaal van de groote dingen die God voor zijne ziel gedaan had, naar aanleiding van het woord des Apostels: "*Mij is barmhartigheid geschied.*" Vooral bragt hij den dank zijns harten toe aan den leeraar van de Paarl, in wiens woning hij zooveel vriendschap had genoten, onder wiens dak hij den Redder zijner ziel had leeren zoeken en vinden. Met zigtbare aandoening en gespannen aandacht luisterde de schare tot het einde toe; wij vertrouwen niet zonder zegen voor hunne harten. De Heer storte vele arbeiders uit in zijnen wijngaard.

THEOLOGISCHE KWEEKSCHOOL.

Wij herdrukken hier het door de Synode aangenomen gerevideerd plan met de regulatien voor de Theologische Kweekschool.

De beroepen Professoren zijn de Wel-Ew. Zeer-geleerde Heeren G. W. A. v. d. Lingen en J. Murray.

ONDERWIJS.—In het Theologisch Seminarium zal onderwijs gegeven worden in de Hebreeuwsche Taal en Letterkunde, Joodsche Oudheden, Bijbelsche Uitlegkunde, uitlegging des Ouden en Nieuwen Testaments, Kerkelijke Geschiedenis; natuurlijke en stelselmatige Godgeleerdheid; Christelijke Zedeleer; Predikkunde en Herderlijke Wetenschappen.

ONDERWIJZERS.—Dit onderwijs zal door twee Professoren worden gegeven, die zijn moeten wettig geordende Leeraars der Gereformeerde Kerk, voorzien van goede getuigenissen van hunne bekwaamheden en godsvrucht, die gehouden zullen zijn zich te onderwerpen aan door de Synode gemaakte of te maken bepalingen en verordeningen.

TIJD.—Het onderwijs zal gedurende vijf dagen 's weeks en drie uren op elken dag worden gegeven en onder de Professoren verdeeld, en zoo worden ingerigt dat elk vak binnen twee jaren worde afgehandeld naar eene bekend gemaakte *Series lectionum.* Het onderwijs in de Uitlegkunde en stelselmatige Godgeleerdheid geschiedt in de Latijnsche en Nederduitsche, en de overige vakken in de Nederduitsche Taal.

Drie Vacantie-tijden zullen er zijn: acht dagen met Kerstijd—drie weken met Paschen, en gedurende de maanden September en October.

STUDENTEN.—Niemand zal als Student kunnen worden ingeschreven, dan die den ouderdom van zeventien jaren heeft bereikt, getuigenis heeft van goed zedelijk gedrag, en in staat is, door het afleggen van Examen, bewijzen te geven van met vrucht onderwijs te hebben genoten in de Nederduitsche, Engelsche, Latijnsche en Grieksche Talen; Aardrijks-, Reken-, Redeneer- en Redenkunde en Algemeene Geschiedenis."

Niemand wordt als Kandidaat in de Godgeleerdheid toegelaten, dan die bewijs levert, ten minste twee jaren lidmaat der kerk te zijn geweest.

Tot de Kweekschool zullen als Studenten toegelaten worden ook jongelieden tot andere Protestantsche Kerkgenootschappen behoorende, die ook den ouderdom van zeventien jaren bereikt zullen hebben. Deze bepaling neemt niet weg dat het in het reglement vastgestelde omtrent de handhaving der Nederduitsche taal van volle kracht blijft; zullende deze de taal zijn van welke de Professoren zich te bedienen hebben in hunne officieele handelingen, en in hun verkeer met de Studenten.

HOE GEADMITTEERD.—Dit examen wordt afgenomen door speciaal daartoe te benoemen Commissien.

Die tot Zendelingen wenschen te worden opgeleid, zullen de gelegenheid hebben de lessen der Professoren, onder nader te maken bepalingen, bij te wonen.

Het hospitéren bij de lessen der Professoren zal, zoo als in Nederland gebruikelijk is, worden toegelaten.

De Studenten zijn verpligt geregeld de lessen in het Seminarium bij te wonen en zich aan de verordeningen der Synode te onderwerpen. Vier jaren moeten zij het onderwijs blijven genieten. Op het einde van het *derde* jaar kunnen zij zich bij de Professoren aandienen tot een, in het openbaar af te leggen, Examen in de Uitlegkunde en uitlegging van het Oude en Nieuwe Testament, de Stelselmatige en Natuurlijke Godgeleerdheid en Kerkelijke Geschiedenis, om tot *Kandidaten in de Godgeleerdheid* te worden erkend. Daarna zullen zij, *sub Præside* openbare voorstellen mogen doen, en van een getuigschrift van den Hoogleeraar voorzien, leerredenen, hoewel niet in vacante gemeenten, uitspreken, met inachtneming van het in de Gereformeerde Kerk bestaande gebruik.

N.B.—Zoo iemand begeeren mogt, een of meer jaren aan eene buitenlandsche Universiteit of Seminarium in de Theologie zijne studie voort te zetten, dit, op gebruikelijke testimonia, gelden zal.

JAARGELD.—Het *Honorarium* van elk der Professoren zal zijn £350 per jaar, en Vijf Pond van elken Student met vrije woning, en deelen zij in 't Predikanten Weduwen Fonds onder dezelfde bepalingen als Predikanten.

FONDSEN.—Elk Student (geen aandeelhouder zijnde of door geenen aandeelhouder aanbevolen), betaalt aan het Fonds van het Seminarium jaarlijks de som van *Vijftien* Pond Sterling; een aandeelhouder zijnde betaalt hij slechts *Zes* Pond.

a. Elke Gemeente zal beschouwd worden aandeel te hebben in het Fonds van het Seminarium, ten bedrage van de geldsom, welke die werkelijk heeft gestort. Voor *elk* Honderd Pond zal die Gemeente *altijd* het regt behouden, één Student (de vereischte bekwaamheden bezittende), voor de som van Zes Pond 's jaars te doen onderwijzen.

Van deze bepaling zullen alleen diegenen genot hebben, die vóór het einde van 1858 hebben gecontribueerd.

b. Een ieder, die bijgedragen zal hebben tot het Seminarium vóór een Januarij 1858, de som van £50, is aandeelhouder.

c. Als zoodanig zal hij het regt hebben altijd een kweekeling (de vereischte bekwaamheden bezittende), in het Seminarium te doen studeren voor de som van Zes Pond 's jaars.

d. Zoodanig aandeel zal kunnen overgemaakt worden, mits daarvan kennis gevende aan den Scriba der Synodale Commissie in der tijd ten einde geregistreerd te worden.

e. Wanneer in geval van zulke overmaking een kweekeling reeds voor rekening van dat aandeel in het Seminarium is geplaatst, zal de nieuwe bezitter eerst regt verkrijgen op de plaatsing van eenen kweekeling, wanneer de eerste het Seminarium heeft verlaten.

f. Dan eerst zal een certifikaat van aandeel worden uitgereikt, wanneer de geheele som van Vijftig Pond zal zijn afbetaald, of voor die som en de jaarlijksche betaling van renten voor dezelve, à zes per cent per jaar, voldoende securiteit in solide effecten, ten genoegen van den Præses en Scriba der Synodale Commissie, zal zijn gesteld.

g. De Administratie van het Fonds van het Seminarium, zal worden opgedragen aan eenen verantwoordelijken thesaurier en twee auditoren door de Synodale Commissie te benoemen.

CURATOREN.—Het Curatorschap van het Seminarium zal berusten in de Synodale Commissie, tot dat de Synode daaromtrent nader zal hebben bepaald.

PLAATS.—Daar eenige bezitters der voormalige Drostdy te Stellenbosch dat gebouw en de daartoe behoorende eigendommen aan het Seminarium ten geschenke hebben gegeven, onder voorwaarde dat het Seminarium daar ter plaatse worde opgerigt, zoo zal het Seminarium te Stellenbosch worden gevestigd.*

De lezer zal opmerken, dat aan de aandeelhouders in het Fonds aanmerkelijke voordeelen worden toegekend. Hij betaalt *in het geheel* slechts *Zes Ponden* per jaar voor zijn' zoon of pupil, die als Student wordt ingeschreven, terwijl de anderen aan *elken* Professor *Vijf* Ponden 's jaars moet betalen. Na den eersten Januarij 1858 zullen aan enkele personen

* Hierover wordt nog gehandeld.

geene aandeelen meer worden uitgereikt. Die verlangt dat regt en die voorregten zich te verzekeren, toeve dus niet langer, maar melde zich aan bij den Wel-Eerw. Heer A. Faure, hetzij in persoon, hetzij door vracht-vrije brieven. Aandeelbrieven zullen, des begeerende, op goede schuldbrieven worden uitgereikt.

De Synodale Commissie ontving in hare Vergadering op den 5den dezer, tot haar leedwezen het antwoord van den Wel-Eerw. Zeer-Geleerden Heer G. W. A. van der Lingen, dat, uithoofde van verbindtenissen gedurende eene reeks van 26 jaren aan de Paarl gevormd, en andere redenen, ZEerw. zich genoopt zag voor het beroep te bedanken, terwijl ZEerw. zich gevoelig betoonde voor de eer hem aangedaan en het vertrouwen hem geschonken, door de aanbieding van het Hoogleeraars gestoelte in het Theologisch Seminarium. Van den Wel-Eerw. Zeer-Gel. Heer John Murray, ontving zij het genoegelijk berigt, dat Zijn Eerw. geene vrijheid gevonden had het beroep van de hand te wijzen, en daarom hetzelve aannam. In plaats van de Wel-Eerw. Heer Van der Lingen, werd de Wel-Eerw. Zeer-Gel. Heer N. J. Hofmeijr, Leeraar van Calvinia, tot Professor in de Godgeleerdheid beroepen.

Aliwal Noord.—Beroepen tot Leeraar van de gemeente van Aliwal Noord, de Wel-Eerw. Heer P. Huet.

Aliwal Noord.—Deze gemeente onderging vóór eenige dagen een niet gering verlies. Eene getrouwe dienstmaagd des Heeren, namelijk *Dorothea Maria Naude*, geboren *Vorster*, werd op den 6 Oct. ll., in den ouderdom van 55 jaren, uit een langdurig lijden overgebragt naar het vergelegen land daarboven. Zij was eene, in wie het onderscheid tusschen de kinderen des lichts en die der duisternis helder zigtbaar was; een zegen voor wie haar kenden; eene leering voor wie haar bezochten; eene sierlijke kroon in de hand haars Gods.—(*Ingezonden.*)

Z. A. BIJBELVEREENIGING.

De Jaarlijksche Vergadering dezer Vereeniging had plaats in de groote Gereformeerde Kerk op Donderdag avond den 29sten October, onder voorzitterschap van den Wel-Eerw. Dr. Robertson, die na het zingen van Gezang 55 : 1, de Vergadering opende met een gepast gebed. Zijn Eerw. maakte toen eene inleidende aanspraak, de Z. A. Bijbelvereeniging als de eerste van dien aard in deze Kolonie aanbevelende, doch tevens zijne verwondering te kennen gevende dat dezelve in de hoofdstad zoo zwak werd bijgewoond, oordeelende naar de kleine opkomst, die echter wat later eenigzins toenam. Hij roemde de voortreffelijkheid van den Bijbel als het Boek der boeken—als van God zelven afkomstig en *Zijn* Woord.

De Secretaris, de Eerw. Heer L. Marquard, las daarop een Verslag over het afgeloopen jaar, dat alweder gunstig was, zijnde het getal leden over het geheel toegenomen en eenige nieuwe afdeelingen bijgekomen. De staat der kas was mede gunstig. Er waren in het jaar verspreid 2,040 Bijbels en Testamenten en 2489 Psalm-en Gezangboeken en sedert het bestaan der Vereeniging 33,630 Bijbels en Testamenten en 25,791 Psalm en Gezangboeken.

Het verslag gelezen zijnde deed de Wel-Eerwaarde Heer John Murray, van Burgersdorp, het voorstel, dat het aangenomen worde. ZEerw. noemde de Vereeniging als bijzonder geschikt voor de behoefte van den Zuid-Afrikaan, en voor den buitenman, die vooral smaak vond in den hechten en stevigen band waarin dezelve den Bijbel verspreidde, zoo dat het als erfstuk van vader tot kind werd nagelaten. Hij achtte het echter wenschelijk dat er op ruimer schaal worde gewerkt en dat het Bestuur ook beginne met den Bijbel in de talen der ons omringende Heidensche stammen te doen drukken, dat hij zich overtuigd hield dat de ondersteuning dan ook grooter zou worden.

De Hr. P. Kotzé secondeerde dit voorstel en beschreef den Bijbel als onmisbaar tot volksgeluk, als de beste verzameling van boeken; hij vond het voorbeeld van den Wel-Ew. Heer L. Moorees, te Malmesbury, in het houden van eene Jaarlijksche Opwekkingsrede, navolgenswaardig.

Dit laatste werd bij wijze van voorstel aanbevolen door den Wel-Ew. Hr. N. J. Hofmeijr, van Calvinia, die schuld erkende, en voor zich beloofde voortaan ook eene opwekkingsrede in zijne gemeente voor de zaak te doen; in deze zaak toch was de sympathie algemeen. Hij sprak voorts in denzelfden geest als zijn ambtsbroeder van Burgersdorp en verwachtte

veel van den Zuid-Afrikaan, als de werkkring van de Vereeniging wijder werd. Als men maar wist in den mijn van den Zuid-Afrikaan te werken, dan kon men veel verkrijgen, gelijk hij onlangs mogt ondervinden te Calvinia, alwaar men in korten tijd bij de £2,000 inteekende voor een nieuw kerkgebouw aldaar.

Dit voorstel werd gesecondeerd door den ouderling van Richmond, en ondersteund door den Wel-Ew. Hr. Geo. Morgan, van de Schotsche Kerk en Dr. P. E. Faure van den Wijnberg, die zich ook vereenigden met den wenk dat er op grooter schaal worde gewerkt.

De Wel-Ew. Dr. S. Hofmeijr van Colesberg stelde vervolgens voor, dat de dagelijksche invoer van allerlei soort van boeken het wenschelijk maakte dat de Bijbel nog meer worde verspreid.

Hij verblijdde zich over den toenemenden leeslust en waarschuwde tegen ziekelijke Roman lectuur—en wereldsch lectuur—als den smaak benemende voor Godsdienstig lectuur—zelfs op het laatste terrein was er veel gevaarlijks ingevoerd.

Dit voorstel werd ondersteund door den Wel-Ew. Heer W. A. Krige van Victoria, die den Bijbel aanprees als het beste behoedmiddel tegen Romanisme en Puseyisme.

De Wel-Ew. P. B. Borcherds, van Riversdale, stelde nu voor, "Dat het toenemend gebruik van Bijbels het noodzakelijk maakt dat de Vereeniging krachtdadig worde ondersteund," en werd gesecondeerd door den Wel-Ew. Heer. W. A. Krige, en ondersteund door den Wel-Ew. G. W. Stegman, die den wensch te kennen gaf dat de Vertegenwoordigers aan het Bestuur wilden berigten, welke vruchten de Bijbelverspreiding gedragen heeft, welk nut tot bekeering of opwekking zij gehad heeft.

De Voorzitter beaamde dezen wenk en hoopte ook vooral dat het Bestuur de wenken om op breeder schaal en ook voor de Heidenen te werken, moge ten uitvoer brengen, en verzocht den Wel-Ew. Dr. P. E. Faure met dankzeging en gebed te sluiten, waarna Ps. 119: 9 gezongen werd en de vergadering uiteen ging.

De aftredende Leden van het Bestuur, de Wel-Ew. HH. Dr. S. P. Heijns en J. L. Parisius en de Wel-Ed. Heer J. G. Stegmann werden herkozen.

Z. A. CHRISTELIJKE BOEK-VEREENIGING.

Eene buitengewone algemeene Vergadering dezer Vereeniging werd gehouden op Dingsdag avond den 27sten dezer, in de Consistorie Kamer der Groote Gereformeerde Kerk. De opkomst was zeer talrijk. De Wel-Eerw. Dr. Robertson gekozen zijnde het Voorzitterschap te bekleeden, verzocht den Wel-Eerw. Dr. P. E. Faure, van den Wijnberg, de Vergadering met gebed te openen, hetgeen zijn Wel-Eerw. zeer gepast en hartelijk deed.

De Voorzitter sprak nu over het nut der Vereeniging, en verklaarde dat de boekwerken door dezelve uitgegeven gezond in leer waren, en dat men verwachten kan dat zij zoo blijven zouden, daar de mannen van het Bestuur het vertrouwen der leden hadden. De verspreiding van de oude werken, zoo als Smytegeld, Sluiter, Mel en anderen had er veel toe bijgedragen om de gehechtheid aan de zuivere leer onder de Hollandsche ingezetenen te bewaren; doch het was noodig geworden dat boeken op andere wijze ingerigt, hoewel dezelfde leer bevattende, werden verspreid, zoo als die reeds door de Vereeniging uitgegeven: De "Nadenkende Christen" door Egeling, "de Beoefeningsleer van Kist en anderen. Vooral gewaagde Zijn Eerw. van het "Leven en de Nagelatene Schriften van M'Cheyne," als bijzonder nuttig en zeer geliefd door de leden; hij had in zijn bezit een Bijbel met eigenhandige aanteekeningen van M'Cheyne, dien hij als een aangenaam aandenken zou houden. Zijn Eerw. sprak ook van de uitgave van kinderwerken, en wekte allen op tot medewerking.

De Secretaris, de Heer J. D. Marquard, verzocht zijnde het Verslag te lezen, voldeed daaraan; en uit hetzelve bleek, dat het getal leden in de vier jaren van het bestaan der Vereeniging van 500 tot 1,399 was aangegroeid, en dat er in dien tijd 13,130 boekdeelen verspreid waren; dat het Bestuur besloten had, 1,500 Exemplaren van het "Leven van Hedley Vicars, Kapitein in de Engelsche dienst, gesneuveld voor Sebastopol, of de Christen als Krijgsman," ter perse te leggen, en nog voor het einde des jaars uit te geven, bevonden hebbende dat de staat der kas zulks

toeliet. Het verslag eindigde met eene aanbeveling dat er eene Takvereeniging worde opgerigt, om drie of meer kinderwerkjes 's jaars uit te geven, tegen eene jaarlijksche contributie van drie shillings, en dat elk die in de zaak belangstelt zich verbinde tot eene bijdrage van £3 per jaar, ten einde een Fonds daartoe bijeen te brengen. Er was reeds voor £33 ingeteekend.

De Wel-Eerw. Heer N. J. Hofmeyr van Calvinia deed nu het volgende voorstel:—

Dat het Verslag goedgekeurd en aangenomen worde.

Zijn Eerw. noemde het nut der Vereeniging zoo groot dat hij zich verwonderde dat deze inrigting niet lang reeds tot stand was gekomen; zij toch voorziet in de behoefte, van godsdienstige ontwikkeling in de buiten distrikten. Hij achtte de drukpers eene groote magt ter verspreiding van kennis, doch het preekgestoelte eene nog grootere;—zij gaan echter hand aan hand, en de boekverspreiding vergemakkelijkt het werk van den leeraar. De oude werken hadden zeer veel goeds gedaan; doch men verlangt toch ook iets uit onzen tijd, en daaraan voldoet het werk van M'Cheyne, als onlangs geleefd en gewerkt hebbende, uitmuntend.

Dit voorstel werd gesecondeerd door den Heer De Villiers, Ouderling van Stellenbosch, en algemeen aangenomen.

De Wel-Eerw. Heer J. Murray van Burgersdorp deed nu het tweede voorstel:—Dat er eene Takvereeniging worde opgerigt voor de uitgave van Kinderwerken.

Zijn Eerw. vertrouwde dat de Boekvereeniging ook de medewerking moge erlangen van dezulken die er tot nog toe niets aan gedaan hadden, om redenen die hij zich ligt voorstellen kan, en die de zaak moeijelijk maken. Hij sprak vervolgens over de noodzakelijkheid van Kinderwerkjes, en betreurde het dat er zoo weinig geschikte werkjes waren. Als hij bezig was Engelsche Kinderwerkjes met plaatjes te verspreiden, dan vroegen de Hollandsche kinderen wel eens waarom er toch ook niet zulke werkjes in hunne taal waren. Nu waren er wel dezulke in Holland doch niet in zoo groote verscheidenheid als in Engeland. Het was ook wenschelijk de leeslust vroeg op te wekken, en in den morgenstond des levens te zaaijen, dan zou men opgewassen zijnde meer smaak hebben in godsdienstig lectuur, en het niet als eene lastige taak beschouwen.

Dit voorstel werd ondersteund door den Wel-Eerw. Heer W. A. Krige, die melding maakte van de wijze op welke de Boekvereeniging in zijne gemeente was tot stand gekomen door medewerking van den Kerkeraad. Dat Kinderwerkjes noodig zijn, blijkt uit het groot debiet van den "Kinderbijbel" in zijne gemeente. Zij helpen de kinderen opvoeden in de vermaning en vreeze des Heeren. Dat begrepen ook de Kerkhervormers, die aandrongen op de oprigting van scholen en het onderwijs der jeugd. Hij achtte de uitgave van Kinderwerkjes ook noodzakelijk, uit hoofde van de bemoeijingen der Roomsche Kerk en hare zusterkerk, die overal zochten in te dringen.

De Voorzitter gewaagde toen ook van de gevaarlijke boeken die men zocht te verspreiden; onder anderen van een boek over den doop, dat hij in handen van een kind gezien had, in hetwelk geleerd werd dat de wedergeboorte in den doop soms zigtbaar was in den zoeten glimlach op het gelaat van het kindje terwijl het gedoopt werd.

Het voorstel werd unaniem aangenomen.

Vervolgens werd door den Wel-Eerw. Heer T. J. van der Riet voorgesteld, dat er eene correspondentie worde geopend met de Christelijke Boekvereeniging in Holland.

De Hollandsche bevolking had Hollandsche boeken noodig; die door de Vereeniging uitgegeven waren zeer goed; doch het was ook wenschelijk eenige van die door de Vereeniging in Holland uitgegeven te bekomen, en daartoe was het noodig eene correspondentie te openen.

Dit werd gesecondeerd door den Ouderling P. du Plessis van Tulbagh. Het was hem aangenaam te kunnen melden dat de leeslust opgewekt is door de boeken der Vereeniging.

De Voorzitter eerst verzekerd hebbende dat de boeken door de Vereeniging in Holland uitgeven van den regten stempel waren en zuiver in leer—werd het voorstel eenparig aangenomen.

Nu ging men over tot de inschrijving voor de Takvereeniging voor Kinderwerken, en spoedig bedroeg de Lijst £128 16s., zijnde voor 1,192 leden tegen 3s. elk.

De Wel-Eerw Heer A. Murray van

Bloemfontein, en de Heer P. A. Brand werden tot eene Commissie benoemd om de afgevaardigden in de Synode, die tot nog toe niet hadden medegewerkt, daartoe op te wekken.

De Wel-Eerw. Heer G. W. Stegmann dacht dat het goed zou zijn, als men het kind zelf liet teekenen, om het zoo doende er belang in te leeren stellen. Hij moedigde aan tot ondersteuning, gewaagde van het nut dat een enkel boekje soms gedaan heeft, en nog doen kon.

De voorzitter herinnert daarop den spreker aan het nut dat hijzelf uit een dergelijk boekje getrokken had, en eindigde met eene opwekking tot het gebed om s' Heeren zegen, als onmisbaar, en verzocht den Leeraar van Burgersdorp met dankzegging en gebed te sluiten, die daaraan op eene krachtige en indrukmakende wijze voldeed. De Vergadering ging met blijkbaar genoegen uit een.

Britsch en Buitenlandsch Bijbel-genootschap.

ONTVANGSTEN.

	£	s.	d.
Van Prins Albert Tak per Ds. Neethling, vrije contributien,	£7	4	6
Malmesbury Tak, do.	7	15	0
Verkoop rekening,	5	0	0
Stellenbosch Tak, vrije contrib.	0	6	3
Ds. Ham, Franschhoek, verkoop rekening, ...	7	10	0
Ds. Smith, Uitenhage, verkoop rekening, ...	2	2	6
Ds. A. Murray, Jun., donatie van eene Jufvrouw, te Bloemfontein, ...	5	0	0
Ds. W. Murray, Middelburg, jaarlijksche collecte, ...	8	12	0
Verkoop rekening,	15	18	8

GEORGE MORGAN.

OFFICIEEL.

Op den 19den dezer, is als Predikant der Nederduitsch Gereformeerde Kerk gelegitimeerd de Wel-Ew. J.A. Stegmann.

Op den 29sten dezer, is na afgelegd examen voor de Hoog-Eerw. Synode tot *Kandidaat in de Heilige dienst* toegelaten de Eerw. Dammes P. M. Huet.

A. FAURE, Act. Syn.

Leeuwenrust, 30 Oct., 1857.

RAPPORT

Der Commissie van Ouderlingen, belast met de overweging van Beschrijvingspunt I., 8. c., over het ongenoegzame van £200 des jaars voor het salaris van een Predikant,—zooals hetzelve in deszelfs geheel is aangenomen door de Synode:—

1. Er bestaat slechts één gevoelen bij de Commissie nopens het ontoereikende der bovengemelde som als predikants tractement.

2. De Commissie vermeent dat een adres aan het Gouvernement, met verwijzen naar hetgeen onlangs in een gelijkstandig geval, voor Gouvernements ambtenaren gedaan is, de eerste stap der Synode behoorde te zijn, omdat zelfs eene weigering van de zijde des bestuurs, klem zou bijzetten aan eenige aanbeveling, aan de gemeeente te doen.

3. Voorts, dat de leeraars der Kaapstad en andere, die meer dan £200 trekken, op dezelfde verhooging van tractement aanspraak hebben, en dat eerstgenoemden daarenboven tot vergoeding van de zijde der gemeente geregtigd zijn, daar de gemeente der hoofdplaats, zoo veel wij weten, de eenige is, die hare predikanten niet onder dak brengt.

4. Dat deze Synode — hangende het resultaat der aan te wenden poging bij het Gouvernement—de verschillende gemeenten bij wijze van gedrukte circulaire aanschrijve, haar dringend aanbevelende om onverwijld, elk voor haren leeraar of leeraars alles te doen, wat zij meenen in het onderhavig geval te kunnen en te moeten doen.

5. Dat de Commissie, ten gevolge van ontvangen wenken der overige ouderlingen, aanbeveelt en vertrouwt, dat iedere gemeente minstens £50 toelaag aan het tractement van hun leeraar toevoege, en zoo veel daarboven, als zij achten zal te mogen en te moeten verstrekken, om naar eisch der bijzondere gevallen in de behoefte te voorzien.

6. Dat uwe Commissie te vergeefs gezocht heeft naar een middel ter voorziening, dat aan alle gemeenten zonder onderscheid, met redelijke verwachting van eenen goeden uitslag, door haar zou kunnen worden aanbevolen, en dus niets meer doen kan dan de kerkeraden zoo hier als elders te bepalen bij de volgende

hulpbronnen, waartegen vele zwarigheden zijn ingebragt, maar die nogtans, de een hier en de andere elders, zouden kunnen beproefd worden :—

a. De kerkekas als zijnde gedeeltelijk bestemd "tot instandhouding der openbare godsdienst," mits andere kerkelijke ondernemingen daardoor geen schade lijden.

b. Zeker gedeelte van de opbrengst van zitplaatsen daartoe af te zonderen.

c. Een jaarlijksche collecte tot aanvulling van het ontbrekende.

d. Het vermaken van eenig land aan de pastorie bij wijze van legaat.

7. Eindelijk, dat bij de gedrukte circulaire der Synode aan alle gemeenten onzer kerk, zooveel van dit rapport gevoegd worde, als zij oordeelen zal tot inlichting van eenig nut te kunnen zijn.

Was geteekend door eene Commissie uit de Ouderlingen, en door al de ouderlingen goedgekeurd.

De volgende aangename mededeeling is van de Conferentie der Fransche Broeders uit het Basutoland ontvangen en is met veel belangstelling aangehoord in de Synodale Vergadering onzer kerk.

A. FAURE, Scriba.

Leeuwenrust,
30 October, 1857.

"Thaba Basugo, 22 Junij, 1857.

Aan de Heeren Leden van de
Synodale Commissie der
Holl. Gereform. Kerk in
de Kaapstad.

"Mijne Heeren en waarde Broeders in Jezus Christus!—De Conferentie der Fransche Zendelingen heeft hare gewone zitting op het einde van April ll. op de Statie Hermon gehouden. Wij hadden de afwezigheid van verscheidene Broederen te betreuren, die door verschillende omstandigheden belet waren om zich met ons te vereenigen; maar door de goedheid des Heeren hebben wij kunnen merken, dat niet tegenstaande ons klein getal het echter eene goede zaak is, dat de Broederen zich onder elkander over de groote dingen bezig houden, die de Eeuwige door hunne zwakke krachten werkt. Wij zijn in meer dan een opzigt dankbaarheid aan God verschuldigd voor het vele goede hetwelk Hij in den loop van het jaar aan ons gedaan heeft.

Wij herinneren ons altijd, met diep gevoel van dankbaarheid het deel, het welk gij in onze nooden genomen hebt op een tijdstip toen ons genootschap fondsen ontbraken, om het werk in dit land uit te breiden. Op dit oogenblik schijnt dit genootschap met meer zekerheid aan het winnen van zielen te arbeiden. Nieuwe zendelingen staan op het punt om Frankrijk te verlaten, om ons in onze pogingen te ondersteunen, en wij kunnen zeggen, dat het veld waarop zij geroepen zijn, om het goede zaad van het Evangelie te zaaijen, genoegzaam voorbereid is, om ons te doen hopen dat het vruchten ter eere van onzen grooten God en Zaligmaker Jezus Christus zal voortbrengen.

Indien wij een blik werpen op de verschillende rapporten, die op de conferentie van dit jaar zijn voorgelegd, gevoelen wij ons, wel gering maar toch ook dankbaar. Het heil van eene ziel is een onschatbare prijs in de oogen van den Heer; alles wat de wereld oplevert is niet voldoende om dit heil te verkrijgen, want het is niet een of twee zielen, die uit den slaap des doods gedurende het afgeloopene jaar zijn opgewekt, maar verscheiden honderden hebben hetzelfde voorregt op onze verschillende statien ondervonden. Op alle onze Zendelingsstatien doet zich het werk aanmoedigend voor, zelfs op die plaatsen, waar zich de meeste moeijelijkheden opdoen. En het is niet alleen op die statien die sedert lang zijn opgerigt, maar zelfs op die welke onlangs zijn gesticht. Hermon is eene statie die slechts vier jaren bestaat. De Zendeling M. Dyke, deed eene kapel bouwen die bijna 170 menschen kan bevatten. Tegenwoordig moet men eene doen bouwen die 5 à 600 personen moet bevatten, een getal dat somtijds door het genootschap overtroffen wordt. Het getal candidaten die gedoopt moesten worden beliep op het tijdstip van de vergadering van voorleden jaar zestig, en wij twijfelen niet of dit getal is op het oogenblik meer. Te Hebron, doet zich een blij outwaken op onder diegenen die verre van het koningrijk Gods verwijderd schenen. De Eerw. M. Coschet, die op deze statie is, moet noodwendig zijne kerk vergrooten, welke dikwijls de hoorders niet kan bevatten, die de boodschap des heils komen hooren. Om dezelfde reden gaat de Eerw. J. Martin, te Bosee, eene nieuwe kapel bouwen, terwijl de Eerw.

S. Rolland zijne nieuwe kerk voltooid heeft waarin hij door het gebrek aan fondsen verhinderd was. Te Berseba, is de behoefte aan eene nieuwe plaats der aanbidding zoo groot, dat somtijds meer dan 200 hoorders verpligt zijn, om buiten te staan, daar er geen ruimte is, om ze in het gebouw te bevatten. Het getal catechisanten van den Heer Rolland bedroeg in April ll. niet minder dan 140 personen. In het hart van Zesfonto, waar het Heidendom de heidensche gewoonten weder tracht te voorschijn te brengen, die men reeds dacht dat voor altijd ten onder gebragt waren, zijn de vorderingen langzamer, maar ook hier kunnen wij getuigen, dat het woord des levens niet bestaat zonder schoone vruchten voort te brengen. Te Morya bestaat er eene classe van zestig doop candidaten, onafgescheiden van de veertig personen, die in het laatste jaar gedoopt zijn, die geregeld onderwijs ontvangen, nadat zij duidelijke blijken van bekeering gegeven hebben. De Zendeling van Thaba Basugo heeft 28 personen gedurende het laatste jaar gedoopt, en 20 anderen zullen waarschijnlijk op het einde van dit jaar gedoopt worden. M'Quathling en Bethersa zijn ook aan het vooruitgaan. De laatste tijdingen van Motato melden dat onder de jeugd, die de scholen verlaten heeft, een geest van vooruitgang bestaat.

Voor eenigen tijd geleden hadden onze kerken in het land der Basutos veel te lijden. De staatkunde had de menschen bezig gehouden en de oorlog had groote verwoestingen onder de kinderen aan onze zorg toevertrouwd, aangerigt. Wat is er niet in den weg gekomen om smart en onaangenaamheden de dienstknechten des Heeren in dit land te doen gevoelen! Dit was eene eerste proeve! vele ongeloovigen geloofden, dat het geloof hetwelk in hun hart was uitgedoofd, uit het land zich had verwijderd. Anderen geloofden weder, dat zij hun geweten zouden geruststellen om zich weder bij de Heidenen te voegen; maar de Kerk des Heeren kan door zulke redeneringen niet te gronde gaan. Het kaf is vervlogen, maar het goede zaad is gebleven en de Kerk des Heeren is schooner voortgekomen als te voren. Dank zij de groote genade des Heeren! Tegenwoordig vragen verscheidenen die zich in de kwade dagen hebben afgescheiden, om weder gemeenschap met de geloovigen te hebben. Zij betreuren hunne dwalingen en belijden openlijk, dat, verre van den Heer zij niet anders dan moeite en knaging des gewetens ondervonden hebben. Zeer waarde Broeders! moet gij door deze mededeelingen, die wezenlijk verblijdend zijn, niet besluiten dat het Christendom alles overwonnen en slechts vruchten van een overvloedigen oogst te plukken heeft. De strijd tusschen het Christendom en het Heidendom duurt steeds voort, en op meer dan een punt is deze strijd zeer levendig. Op verschillende plaatsen hebben de Christenen vervolging van den kant hunner onbekeerde bloedverwanten te verduren. Door de genade des Heeren is er in dit land veel gedaan, maar veel blijft er nog over te doen.

In het algemeen zijn de kudden aan onze zorg toebetrouwd wel leerzaam en onderdanig, maar wij wenschten gaarne eene meer christelijke verloochening en een grooter afschrik van het kwade bij hen te zien.

Waarde en zeer geachte Broeders! gedenkt voor den Heer aan deze arme afstammelingen van Cham, die gedurende duizenden van jaren geleefd hebben onder de verdoemenis en die de Heer heden naar zich toe schijnt te roepen, om het groote voorregt kinderen Gods genaamd te worden te kunnen genieten. Wil ook voor de afgezanten des Heeren die bij deze zielen, in de zonde gedompeld, zijn geplaatst, smeeken, dat zij eene waarachtige liefde in hunne zielen, een geest des gebeds en der nederigheid in zich omdragen, om het werk hun opgelegd te kunnen volbrengen.

Weest verzekerd, waarde en zeer geachte Broeders, van onze toegenegenheid en van onze geheele afhankelijkheid van Jezus Christus.

Wegens de Conferentie,

S. Rolland, Pres.
T. Jousse, Sec.

Theologische Kweekschool.

29 Oct.—Ontvangen van den Hr. Henning J. Joubert, door Ds. P. J. Roux, ...£15 0 0

Van de Sandt de Villiers & Co., Drukkers.

DE GEREFORMEERDE KERKBODE
IN ZUID AFRIKA.

DEEL IX.] ZATURDAG, NOVEMBER 21, 1857. [No. 24

EEN VOORBEELD VOOR ALLE MENSCHEN.

Christus was een voorbeeld voor menschen uit alle klassen en in ieder omstandigheid des levens. Voor die in hoogheid zijnde: "meer dan Salomo is hier." Voor de geringen: "is deze niet de Zoon des timmermans?" Voor de rijken: Hij is "het Hoofd boven alle dingen." Voor de armen: "de vossen hebben holen en de vogelen des hemels nesten; maar de Zoon des menschen heeft niet, waar hij het hoofd nederlegge." Voor de beroemden: "ziet de geheele wereld gaat hem na." Voor de onberoemden: "kan uit Nazareth iets goeds zijn?" Voor de bekommerden: "Jezus weende." Voor de blijden: "Jezus verheugde zich in den geest." Voor de verzochten: Al deze dingen zal ik u geven, indien Gij, nedervallende, mij zult aanbidden." Voor de verachten: "Hij was veracht en de onwaardigste onder de menschen, een man van smarten en verzocht in krankheid." Voor de magtigen: "Meent gij, dat Ik mijnen Vader niet kan bidden en Hij zal mij meer dan twaalf legioenen Engelen bijzetten?" Voor de geliefden: "Heere, ik ben bereid, met U ook in de gevangenis en in den dood te gaan!" Voor de mingeachten: "ik ken dezen mensch niet." Voor de versmaden: "Gij zijt uitgegaan, als tegen eenen moordenaar, met zwaarden en stokken, om mij te vangen." Voor de verraden: "dien ik zal kussen, dezelve is het, grijpt hem." Voor den lieveling der menigte: "Hosanna, den Zone Davids!" Voor de van de woede der menigte vervolgden: "weg met dezen, en geef ons Barrabas!"

REGTVAARDIGMAKING EN HEILIGMAKING.

Geregtvaardigd *is* de ware Christen; geheiligd *wordt hij*. De heiligmaking heeft hare trappen en graden; de regtvaardigmaking niet. Men kan meer of minder geheiligd zijn; maar men is: hetzij *geheel* geregtvaardigd of *geheel niet*." De regtvaardigmaking is het werk van eenen oogenblik, de heiligmaking het werk van het geheele leven. Christus *voor* ons, is onze regtvaardigmaking; Christus *in ons*, onze heiligmaking.

God regtvaardigt den mensch, zonder toedoen van werken; maar Hij heiligt hem niet zonder dezelve.

Tot zijne regtvaardigmaking kan de mensch *niets* doen; tot zijne heiligmaking zal hij *veel* doen.

De regtvaardigmaking ontvangt hij door de *genade Gods*; de heiligmaking door de *kracht* Gods.

De regtvaardigmaking van den mensch is voleindigd, zoodra hij in Christus gelooft (Katech. Vraag 60); de heiligmaking is *nooit* voleindigd, zoo lang hij hier op aarde leeft.

De regtvaardigmaking schenkt hem de zaligheid; de heiligmaking bepaalt den trap derzelve.

MIJN GOD!

Is daar een heerlijker woord dan dit: *mijn* God? Doch, wat moet er niet al met den mensch gebeurd zijn, vóór hij zoover gekomen zij, dat hij dat woord in waarheid kan uitspreken, en God *zijn* God noemen?

En toch, hoevele lieden zijn er niet die op den meest gemeenzamen toon van God als van *hun* God spreken. Hoe gewoon is

het, spreekwijzen te hooren als daar zijn: "Ik bid tot *mijn* God." "Ik dien *mijn* God." "Ik ben overal met *mijn* God." "Ik vertrouw op *mijn* God," enz.

Het is iets akeligs, lieden alzoo te hooren spreken, van wie het ten duidelijkste zigtbaar is dat zij vreemd zijn aan God. Zij leven in zonde en onverschilligheid. Vergiffenis van zonde hebben zij nooit ontvangen. Zij gelooven zelfs niet dat men die op aarde zoude kunnen deelachtig worden. Zij zijn nooit door Christus met God verzoend; nooit door Christus tot God gekomen. Derhalve God is nog voor hen "een God die ten allen dage toornt," "een verterend vuur." Desniettegenstaande, zij spreken van God, met de meest onbeschaamde toeëigening, als van *hun* God. En zij ergeren zich, wanneer men hun zoude willen onder het oog brengen, hoe zij tot die toeëigening geen regt hebben, dan tenzij zij van nieuws geboren en in Christus tot kinderen aangenomen zijn. Zij denken en zeggen dat zij even goede Christenen zijn als alle andere menschen, en dat zij volkomen regt hebben God *hun* God te noemen, alhoewel zij, door al hunne gedragingen, toonen dat de vreeze Gods in hun hart niet woont. Zij zijn gelijk lieden, die uit vreemde landen komende, zich zelven uitgeven voor menschen van aanzien en hooge opvoeding, terwijl zij, door al hunne woorden en manieren, het tegendeel bewijzen.

Mensch! wat spreekt gij van "*uw* God,"
Schoon uw schuld niet is vergeven,
En men ver van zijn gebod
U ziet spreken, handlen, leven!

Weet dat, zoo g' in Christus niet
't Nieuwe leven hebt gevonden,
God met afkeer op u ziet
Om uw onverzoende zonden.

Eerst, bekeer u tot den Heer,
Leer in Jezus heil te roemen;
Dan eerst zult gij—maar niet eer—
God ook *uw* God mogen noemen.

P. H.

De ziel is als het zilveren plaatje van den daguerreotype, waarop verkeerde afdrukken en smetten zijn gekomen. Het moet eerst schoon gemaakt, en dan het liefelijke beeld van den Heer Jezus er op afgeteekend worden. O! mogt mijne ziel alzoo wezen!

DE BIJBEL IN IJSLAND.

1. *Het land en de inwoners.*

Wanneer men, uitgaande van de noordelijkste punt van Schotland, zich in noordwestelijke rigting naar de IJszee begeeft, komt men, na twee of drie dagen aan een der merkwaardigste eilanden der wereld. De uitgestrektheid daarvan bedraagt nagenoeg het dubbel van die van Zwitserland, maar het verschilt zeer veel van dit bevoorregt land. —De kusten zijn zoo hoekig en gescheurd, dat het, op de kaart afgebeeld, naar een aan flarden gescheurd stuk lijnwaad gelijkt. Smalle landtongen en steile rotshoogten steken ver in de zee uit; de zee dringt diep in het land en teekent er eene menigte golven van zeer uiteenloopenden vorm. Wanneer men zich binnen in het land begeeft, ziet men op eenige uren afstands, buitengewoon groote bergmassa's van de vreemdsoortigste gestalte, die van de kruin tot den voet met eeuwigdurend sneeuw en ijs zijn overdekt. Uit deze bergen steken eenzame, treurige, steile toppen omhoog, die van tijd tot tijd, omringd van een bewolkten hemel, stroomen vuur en wolkkolommen uitbraken, terwijl het brandende lava aan hun binnenste ontsnapt. Wie heeft er nooit gehoord van den Hekla, dien vuurspuwenden berg met drie kruinen, die van iederen hoek van het land gezien wordt, en reeds zoo dikwijls door zijne verwoestende uitbarstingen het eiland in rouw heeft gedompeld? —Wanneer men in de eenzame streken der hooge vlakte doordringt, ontmoet men aan alle kanten nieuwe, zonderlinge wonderen. Ginds bij voorbeeld aanschouwt men, midden tusschen uitgestrekt sneeuw en ijs, een somber meer, dat, terwijl al wat het omringt in eeuwigdurenden winter verkeert, niet slechts nimmer bevriest, maar waarvan het water zelfs bij wijlen, en vooral bij de strengste koude, als ware het in een ketel, aan het koken raakt. Midden uit dit meer verheft zich bij regelmatige tusschenpoozen eene kolom kokend water, ter dikte van een menschelijk ligchaam; deze kolom schiet met vreeselijk gedruisch meer dan ter hoogte van een huis omhoog, en stort daarop als een bruisende waterval neder. In die verlatene oorden vindt men, vele dagreizen lang, niets dan eene woeste wildernis; geene enkele groene plant, geene struik is er, waarop het

oog kan rusten; niets dan een steenachtige bodem, zwarte, hobbelige lava, reusachtige hoopen ijs en sneeuw, en in de nabijheid der bergen, ontelbare stortvloeden, die, van de ijsbergen af, hunne wateren met gedruisch door die onbebouwde eenzaamheid voort doen stroomen. Rond die droevige woestenij, waardoor het gansche binnenland als met een doodskleed overdekt wordt, strekt zich eene smalle kust uit, de eenige bebouwbare grond, welke voor de vijftig duizend inwoners van dit karig bedeeld land, een armoedig voedsel oplevert. Daar, op die smalle strook, onder eene minder ruwe luchtstreek, vindt men hier en daar eenige schamele woningen verspreid; op enkele plaatsen zijn dorpen, waar dan meerdere zulke woningen bij elkander gebouwd zijn. Rond die hutten liggen kleine akkers, waar eenige groenten worden geteeld; maar nergens op het gansche eiland ziet men eene vlakte met koorn overdekt, of een vruchtboom met welligt lover. Hier en daar loopen kudden schapen of kleine koeijen door de zandige vlakte, en grazen er de weinige voedzame kruiden, welke men er vindt. De wol en de melk van dit aarmoedig vee, zijn de voornaamste middelen van bestaan voor de IJslanders. Men leeft er den meesten tijd in de open lucht, bezig met een steenachtigen grond te bebouwen, het vee te hoeden, de netten in zee uit te werpen, of te loeren op zeehonden, waarvan de huid gebruikt wordt om er kleederen uit te bereiden, en het vet om zich licht te verschaffen gedurende de lange winteravonden. Onderwijl dragen de vrouwen zorg voor hare kinderen, en spinnen wol, welke het haar gelukt is te verkrijgen, gezeten bij een klein vuur, dat én tot verwarming van het vertrek, én om er den maaltijd op gereed te maken dient.

Ziedaar een schets van het land hetwelk met regt den naam van IJsland draagt, en van de bewoners. Maar niet altijd is het zoo geweest. Voorheen was het, althans langs de kusten, een vruchtbare landbouw, vol bekoorlijkheid voor de zeevaarders, die er het anker uitwierpen. Het is nu juist duizend jaren geleden, dat het door een stouten Noorweegschen zeevaarder werd ontdekt. Tot dien tijd toe had nooit eenig mensch zijn bodem betreden; maar naauwelijks waren er vijftig jaren verloopen, of tachtig duizend Nooren en Denen hadden er zich reeds nedergezet. Aan alle baaijen verrezen steden en dorpen; de woningen werden ras met vruchtbare velden omgeven; de bloeijende staat werd wel ingerigt en wijselijk geregeld; de uitmuntende zeehavens wemelden van schepen, die uitzeilende voor welberekende handelsondernemingen, eene menigte rijkdommen naar het eiland deden toestroomen. De handelaren bragten ook beschaving voor hunne stamgenooten te weeg. Reeds omstreeks het jaar 980 kwamen er Christen-Zendelingen uit Saksen en Noorwegen tot de nog heidensche volkplanters, en twintig jaren later, omstreeks het jaar 1000, had de gansche bevolking het Christendom omhelsd, hetwelk uitgesproken werd in een plegtig besluit op den rijksdag genomen; weldra verhieven sierlijke klokketorens zich boven de daken der gelukkige inwoners; in de hoofdstad werd eene fraaije hoofdkerk gebouwd; een bisschop vestigde er zich, en bij iedere kerk werd ras eene school gevoegd. De IJslandsche jongelieden begaven zich naar Noorwegen (het moederland), Denemarken, Duitschland, Frankrijk, en zelfs naar Rome, om er een grondiger onderwijs te ontvangen, en keerden met kennis verrijkt naar hun vaderland terug, om aan het heil daarvan hun leven te wijden.—Bij de geheele bevolking vertoonde zich kennelijk eene merkwaardige ontwikkeling. Dichters, wier verbeelding voedsel ontving uit de onuitputtelijke overleveringen van hun volk en uit de grootsche natuur waarin zij leefden, stelden gedichten op, die men nog heden ten dage bewondert. De beste werken van het beschaafde vastland werden in IJslandsch overgezet. Men legde zich op de wetenschappen toe, en een aanmerkelijke graad van verstandelijke ontwikkeling werd tot in de armste klassen der maatschappij algemeen. Naauwelijks was in de eerste helft der vijftiende eeuw de boekdrukkunst uitgevonden, of er werd in IJsland eene drukkerij opgerigt, en eene menigte boeken onder het volk verspreid.—Eene buitengewone opgewektheid tot lezen openbaarde zich toen bij de bewoners van het eiland, en zij bestaat nog heden. Gedurende de lange, treurige winternachten, die, omstreeks Kersmis, twintig uren duren, bestond, en bestaat ook nu nog, het eenige middel tot afleiding der gedachten voor de IJslanders in het lezen en herlezen in den huisselijken kring van de boeken, welke het hun

gelukt is zich te verschaffen.—Zulk een frisch en krachtig leven bezielde eertijds dit eiland; eenzaam in het midden der uitgestrekte Noordzee, scheen het een door den Heer gezegende lusthof.

Maar wat heeft dien staat van zoo voorspoedige ontwikkeling doen ophouden?—wel zijn de wegen des Allerhoogsten wonderbaar!—In den loop der eeuwen gebeurde het, dat ontzaggelijke blokken ijs op de oppervlakte der Noordzee dobberden, langzamerhand naar IJsland heendreven—waardoor de dampkring steeds kouder werd,—en zich eindelijk rondom het eiland vastzetten, dat er als met een ijzingwekkenden wal door werd omringd. Door ditzelfde verschijnsel werden de zeeën, door middel waarvan de IJslanders een levendigen handel dreven, met den dag moeijelijker te bevaren; en nu kan men ze, al wil men ook de dreigendste gevaren trotseren, met uitzondering van eenige weinige maanden in het jaar, in het geheel niet meer bevaren.—Door de werking der barre noordewinden, scheen het land langzamerhand te verstijven. De massa's sneeuw, die te voren alleen op de toppen der bergen altijddurend was, strekten zich steeds verder op de hellingen uit, en bedekten eindelijk zelfs den voet. De bergstroomen, die in den zomer door het smelten daarvan werden gevormd, verwoestten de hooger gelegen vlakten, sleepten zeewaarts de bebouwbare aarde weg, en lieten op hun doortogt slechts een onbebouwbaren, rotsachtigen bodem achter. Andere plagen van Gods hand kwamen er bij die bronnen van onheil. In 1350 werden er nagenoeg veertig duizend menschen door de vreeselijke, toen heerschende volksziekte, *de zwarte dood* genaamd, weggerukt; tweemalen, in 1627 en in 1687, deden Algerijnsche zeeroovers eene landing op het eiland, vernielden er alles te vuur en te zwaard, en namen eene menigte gevangenen mede; in 1707 stierven zeventien duizend menschen aan de kinderpokken, en in de jaren 1784 en 1785, meer dan negenduizend aan honger. Wat wonder dat, na zoodanigen rampspoed, de vroeger zoo aanzienlijke bevolking van IJsland nu tot een getal van veertig of vijftig duizend versmolten is, en dat dit land, vroeger aan eene jonge, welgetooide en gelukkige vrouw gelijk, zich in onze dagen voordoet als eene weduwe, treurig daar nedergezeten en gehuld in rouwgewaad.

(Christian Intelligencer, April 1857.*)*

De laatste brief welke van de pen *van Sir John Franklin* is ontvangen, aan zijne zuster gerigt.

(Vertaling.)

Walvisch Eiland—Baai van Discoe
11 Julij 1845.

Mijn lieve Zuster!

Het aanzien, de kleederdragt en manieren der Esquimaux, toonen aan dat door het Gouvernement voor hen nog zorg gedragen wordt. Velen van hen kunnen den Bijbel vlug lezen, en ik verneem dat wanneer al de huisgezinnen verzameld zijn, de kinderen verpligt worden dagelijks school te gaan.

Ik zag in eene der hutten waarin banken tot dat einde geplaatst waren, wanneer de leeraar van Disco hier komt, heeft hij het toevoorzigt over de school: op andere tijden werden de kinderen door een bastaard Esquimaux onderwezen. Hoe genoegelijk is het te weten dat het Evangelie wijd en zijd wordt verspreid, en dat dit geschieden zal tot dat deszelfs gezegende waarheden over den aardbol zullen verspreid zijn. De officieren van elk schip dat in deze dagen naar vreemde landen wordt afgezonden, behoorden, eenen zendelings geest te hebben; en schenke God zulk een' geest aan boord van dit schip! Het is mijne begeerte dat gevoelen aan te kweeken, en ik heb alle reden te hopen dat wij onder ons hebben, die mij in dezen pligt helpen zullen. Wij hebben telken Zondag tweemaal godsdienstoefening, en nimmer zag ik eene meer aandachtige gemeente dan wij hebben. Moge het uitgestrooide zaad in goede aarde vallen—overvloedige vrucht voortbrengen tot Gods eer en heerlijkheid.— Uw steeds toegenegen Broeder,

(Get.) John Franklin.

Calvijn schreef aan den Aartsbisschop *Cranmer* in Julij 1552 — handelende over de Hervorming in Engeland:—

“Zuivere en onbevlekte godsdienst zal nimmer bloeijen—tenzij de kerken grooter zorg dragen om geschikte herders te verzekeren, en wel dezulken die gemoedelijk zich van den pligt van onderwijzen zullen kwijten.”

COMME EN UN BOIS ÉPAIS.

Gelijk in 't donker woud, van schaduwen omgeven,
Een heldre zonnestraal door 't digte lover dringt,
Zoo breekt Gij vriendelijk door, o Geest van licht en leven!
In 't droevig hart uws kinds door twijfeling omringd.

Helaas! wie zal 't getal van onze smarten tellen?
Hoe vaak moet 's pelgrims togt door wildernissen gaan!
Maar dáár zelfs, o mijn God! ontspringen uwe wellen;
Ook dáár biedt ons uw rots een veilge schuilplaats aan.

Vrees, Christen! op uw reis, vrees voorgeen onweêrsvlagen,
Vrees voor den zonnegloed des heeten middags niet;
Maar zie tot Jezus op, die, na nog weinig dagen,
U in het Vaderhuis de zoetste ruste biedt.

Neen, onder welke smart uwe bange ziel ook lijde,
Nooit zijt ge, o kind van God! op 't donker pad alleen,
Onzigtbaar voor uw oog, staat Jezus aan uw zijde;
Zijn trouwe herdershand bewaart uw wankle schreên.

Hoe! zou die trouwe Heer uw tranen niet gedenken,
Hij, die uw lasten droeg, uw smarten en uw straf?
Zou Hij uw ziel den troost van Zijn genâ niet schenken,
Hij, die voor uwe zonde aan 't kruis Zijn leven gaf?

Treed dan blijmoedig voort. Vervolg met moed uw schreden
Naar 't Vaderland omhoog, welks glans u tegenblinkt,
En denk, dáár wordt voor u door Jezus zelf gebeden,
Als gij hier uitgeput op aarde nederzinkt.

C. Malan, Chants de Sion, 95.

Vertaald door P. H.

Aliwal Noord, 24 Julij, 1857.

KERKNIEUWS.

DE SYNODE.

(*Vervolg van bladzijde* 377.)

Op Woensdag 4den November werd de aandacht der Vergadering voor een groot gedeelte van den dag bepaald bij de wenschelijkheid van meerdere stiptheid in het aannemen van ledematen en het afgeven van attestatien aan vertrekkende leden. Geen besluit van belang is echter in deze zaak genomen behalve het volgende: dat aan leeraars de vrijheid zal gegeven worden om een tijd te bepalen (zegge, een jaar) gedurende welke degenen die ledematen willen worden als zoodanig bekend zullen staan, opdat er meer belangstellende zorg aan de aanstaande ledematen der kerk gewijd mag worden.

Met betrekking tot den zedelijken en godsdienstigen toestand der aanstaande leeraars onzer kerk die thans in Holland studeren is bepaald, dat een predikant te Utrecht en een ander te Leyden verzocht zullen worden de Kaapsche studenten onder hun opzigt te nemen, en dat de studenten van deze schikking kennis zullen ontvangen in een herderlijk schrijven, waarin zij bepaald zullen worden bij het gewigt en den heiligen ernst hunner aanstaande bediening. Van ieder student zal verwacht worden, bij zijn terugkeer, een getuigschrift van een der gemelde leeraars van goed zedelijk gedrag.

Van den Paarlschen Kerkeraad is ontvangen een brief, inhoudende het aanbod om (behalve de som van £1,000 sterling die reeds gecollecteerd is) de noodige gebouwen daar te stellen ter oprigting van het Theologische Seminarie, indien hetzelve aan de Paarl zou opgerigt worden,—hetgeen die kerkeraad vooral be-

geert, ten einde hun hoog-geachten leeraar, Ds. G. W. A. van der Lingen, niet te verliezen, hetgeen gebeuren kon, indien het Seminarie te Stellenbosch mogt gesticht worden en indien Ds. V. d. L. zich de benoeming tot professor mogt laten welgevallen.

Op Donderdag 5den November werden verscheidene onderwerpen van geen groot aanbelang behandeld. Onder anderen is bepaald dat de ouderdom, niet van zestig, maar van zeventig jaren, eene voldoende verschooning zal zijn voor het bedanken van een benoemden ouderling voor deze betrekking. Ook werd er een aanvang gemaakt met de behandeling der vraag omtrent het bedienen van het Woord en de Sacramenten aan kleurlingen, die ledematen zijn onzer kerk, in een afzonderlijk gebouw, dan wel in hetzelfde gebouw waarin de blanken vergaderen. Eenige leeraars drukten zich sterk uit tegen het ongelukkig vooroordeel dat op vele plaatsen bestaat tegen het genot van voorregten in één gebouw door blanken en kleurlingen te gelijk, terwijl anderen die met de bedoelde sprekers overeenstemden, van gevoelen waren dat men voorzigtig moest zijn en niet de bedoelde vereeniging met geweld doordrijven.

Den volgenden dag (Vrijdag) werd berigt dat Ds. J. Murray de betrekking van professor had aangenomen, doch dat Ds. Van der Lingen bedankt had, hebbende de Synodale Commissie benoemd ter vervulling der vacature, Ds. N. J. Hofmeyr, van Calvinia. Tevens werd behandeld de vraag of het Seminarie te Stellenbosch dan op eenige andere plaats zou opgerigt worden. Daar de meerderheid van oordeel was dat de goede trouw verbroken zoude worden, indien de kweekschool niet te Stellenbosch kwame gesticht te worden, zoo heeft men goedgevonden geen gehoor te geven aan de voorstellen om dezelve aan de Paarl of wel in de Kaapstad tot stand te brengen.

Met betrekking tot het onderwerp van den vorigen dag, omtrent de afscheiding of de vereeniging van blanken en gekleurden bij de openbare godsdienstoefeningen, kwam de vergadering tot het volgende besluit: dat het wenschelijk en schriftmatig is, waar zulks geschieden kan, om geen onderscheid hoegenaamd te maken tusschen de bedoelde klassen (gelijk reeds in sommige gemeenten, gelijk de Kaapstad, Wijnberg, enz. geschiedt), doch waar dit vooreerst niet geschieden kan, zonder groote onaangenaamheden en schade voor de goede zaak der Evangelieverkondiging onder de Heidenen, zal men, om der zwakheid wil van gemeenteleden, de afscheiding toestaan.

Het vrijwillig beginsel kwam vervolgens voor de vergadering. Hieromtrent is eenparig besloten dat het de overtuiging is der Synode dat de Christelijke overheid geroepen is, zoo veel doenlijk, te zorgen voor de instandhouding der Christelijke Godsdienst,—voorts dat memories in dezen geest, door de leden der Synode onderteekend, aan de wetgevende ligchamen zullen worden aangeboden, bij hunne eerste zitting.

Daar men meende dat in sommige gevallen bij overhaasting besloten wordt tot de oprigting van nieuwe gemeenten, zoo werd goedgevonden dat, in ieder geval, waar men zoodanige oprigting verlangt, er een waarborg zal gegeven worden voor ten minste de helft van het traktement voor een leeraar.

Op Maandag 9den November werd, onder anderen, behandeld het vraagstuk omtrent de bevestiging van een huwelijk door een predikant onzer kerk tusschen Joden, Mahomedanen of andere onchristenen. De vergadering oordeelde dat zulks wel geschieden mogt, overeenkomstig de Huwelijks Ordonnantie, doch niet met gebruik van ons huwelijksformulier.

Omtrent degenen, die kort voor het Avondmaal zich schuldig maken aan wangedrag, doch niet door eene geregelde kerkvergadering kunnen gecensureerd worden, is besloten in dit geval even zoo te handelen als bij Art. 46 bepaald is omtrent den Doop.

Ten aanzien van het gedrag van die ledematen, die zich te buiten gaan met wereldsche vermaken, heeft de Synode goedgevonden leeraars en opzieners opmerkzaam te maken op hun pligt om, door woord en voorbeeld, die wereldsche vermaken tegen te gaan, welke duidelijk eene gevaarlijke strekking hebben.

Van Ds. N. J. Hofmeyr vernam de vergadering het aangename berigt dat hij het beroep tot Professor, in plaats van Ds. Van der Lingen, aangenomen heeft.

Door den Ouderling van Zwartland werd in het midden gebragt zijn bezwaar omtrent de wettigheid van deze Synode. Hij meende op grond van de ordonnantie

geplaatst voor onze kerkelijke wetten, dat de afgevaardigden van Natal en den Vrijen Staat geen regt van zitting hadden, en dat, door hunne tegenwoordigheid, er gevaar was dat de geheele vergadering voor onwettig kon gehouden worden. In dit gevoelen konde de Synode echter niet berusten daar onze kerk in de bedoelde ordonnantie uitdrukkelijk genoemd wordt de Gereform. Kerk, niet van de Kaap kolonie, maar van Zuid-Afrika, —daar eene opinie van den Procureur-Generaal, in de laatste Synode ingewonnen, te kennen heeft gegeven dat er geen bezwaar bestond tegen de inlijving der Transvaalsche gemeenten,—en daar verscheidene onderhandelingen van de regering der kolonie met het kerkbestuur alhier, omtrent kerken in Natal en over de Oranjerivier, duidelijk hebben doen blijken dat de regering geen bezwaar ziet om alle de Nederduitsch Gereformeerde Kerken van Zuid-Afrika te beschouwen als één ligchaam uitmakende.

Op Dingsdag den 10den werd de vergadering in den voormiddag bezig gehouden met een ontwerp van veranderingen in de zamenstelling en werkzaamheden der Synode en der Synodale Commissie. In den namiddag nam de Synode geene zitting, ten einde, volgens den wensch van Zijne Excellentie den Gouverneur, de leden in de gelegenheid te stellen eene publieke bijeenkomst bij te wonen, met het doel om maatregelen te beramen ter ondersteuning der lijders in Indië, ten gevolge van den opstand der inlandsche troepen.

De bedoelde bijeenkomst is dan ook bijgewoond geworden door een aanzienlijk getal leden der Synode, zoowel als andere ingezetenen van de Kaapstad. Ingevolge aldaar aangenomene voorstellen zal men trachten, door de geheele kolonie, inzamelingen tot dat einde te maken, zijnde de leden der Synode daartoe dringend aangespoord door Zijne Excellentie.

De vraag, hoe een kerkeraad handelen moet met ledematen die moedwillig, gedurende een geruimen tijd de openbare godsdienstoefeningen verzuimen? werd in de zittingen van Woensdag en Donderdag ernstig overwogen. Het bleek dat over het algemeen er eenige onzekerheid bestaat op hoedanige wijze de kerkelijke tucht op zoodanige ledematen moet toegepast worden. Eindelijk werd aangenomen dat met dezulken gehandeld moet worden overeenkomstig Art. 116 der wetten.

Ook aan de vraag, omtrent eene betere regeling van het zendingswerk onzer kerk wijdde de Synode hare aandacht. Volgens aanbeveling van eene commissie, die benoemd was daarover verslag in te leveren, heeft de Synode goed gevonden dit werk in twee deelen te splitsen, te weten, —de *binnenlandsche* zending voor heidenen verwaarloosde Christenen binnen onze grenzen, en de *buitenlandsche* ten behoeve van heidenen buiten ons land. Wat de eerste betreft, zal men trachten de bestaande werkzaamheden uit te breiden door meer arbeiders aan te stellen, en vooral door kerkeraden en gemeenten aan te sporen om eigene zendelingen of andere godsdienstonderwijzers, onder toezigt van hunne leeraars, aan te stellen en te onderhouden. Wat de tweede (de buitenlandsche zending) aangaat, zal men zoeken over de Vaalrivier, onder de stammen waar er tot hiertoe niemand gearbeid heeft, zendingen op te rigten, zoodra er bekwame arbeiders, voor dit hoogstbelangrijk maar moeijelijk werk, gevonden kunnen worden, vertrouwende de Synode dat het beroep op de milddadigheid onzer gemeenten tot dat einde, niet te vergeefs zal gedaan worden. Eene nieuwe commissie voor het zendingswerk is ook aangesteld, te weten: Ds. P. K. Albertijn, N. J. Hofmeyr, A. Murray, Junr. en J. H. Neethling, H.z. (Later verneemt men dat Ds. N. J. Hofmeyr tot zaakgelastigde voor de binnenlandsche en Ds. A. Murray, Jun. voor de buitenlandsche zending benoemd is).

Tevens is besloten onze gemeenten aan te bevelen, om bijzonder door hunne gaven te ondersteunen, de werkzaamheden van de Fransche Zendelingen in het Basutoland, staande die zendelingen in verband met eene zusterkerk, en aldus in eene meer naauwe betrekking tot ons kerkgenootschap.

In verband met de zending zaak is ook ter sprake gekomen de invoer van zoovele barbaarsche Kaffers in ons land, ten gevolge van de ellende, waarin zij zich zelven en hun eigen land gedompeld hebben. Een brief van de Ringsvergadering der Schotsche Zendelingen in Kafferland, en een van den Eerw. John Ayliff, hebben hiertoe aanleiding gegeven. Men heeft goedgevonden de aandacht der gemeente hierbij te bepalen in den Herderlijken Brief, opdat de leden

der kerk, zoo veel mogelijk, door woord en voorbeeld, arbeiden mogen aan de voorbereiding dezer heidenen tot het ontvangen van het Christendom. (Jammer maar, dat ons gebrek aan zendelingen, en de verstrooide toestand waarin de ingekomene Kaffers onder onze landelijke bevolking wonen, het vooreerst zoo moeijelijk maken, om bepaaldelijk een zendingswerk onder hen tot stand te brengen.)

Op Donderdag, den 12den, werd Ds. G. W. Stegmann, leeraar van de St. Stephen's gemeente, op plegtige wijze toegelaten tot leeraar onzer kerk, na onderteekening onzer Formulieren en Kerkelijke Wetten. Eene commissie werd ook benoemd om de gemeente zelve over te nemen en in onze kerk in te lijven. Dit is geschied op den avond van Zondag, den 15den, met plegtige en hartelijke toespraken aan leeraar en gemeente door Di. W. Robertson, W. A. Krige en J. H. Neethling, Hz., leden der commissie.

Verscheidene zittingen werden verder gewijd aan het ontwerp van veranderingen in de constitutie der Synode. Men heeft geen genoegen genomen in een voorstel om de vergadering der Synode om de drie jaren te houden. Zij zal bijeenkomen om het vijfde jaar; maar opdat de kerk geene schade lijde door deze lange tusschenruimte, zal de Synodale Commissie van nu voortaan bestaan, niet uit een lid van iederen Ring, maar uit twee, t. w.: een leeraar en een ouderling, die voor vijf jaren gekozen zullen worden. Tevens zal aan deze vermeerderde Synodale Commissie meer magt worden toevertrouwd dan tot hiertoe.

Op Zaturdag, den 14den, is ter tafel geweest het verslag eener commissie door de jongste Synode benoemd, om te arbeiden aan de verbetering van sommige onzingbare psalm- en gezangwijzen in onzen bundel. Ter geruststelling van eenige leden, die vreesden dat het aanroeren van dit onderwerp tot ontevredenheid in vele gemeenten aanleiding zoude geven, werd uitdrukkelijk gezegd, dat men de woorden der berijmde psalmen en gezangen onveranderd wil laten, doch alleen de wijze verbeteren. Men besloot van wege de Synode zich niet verder met de zaak in te laten. (Door private inteekeningen, echter, zullen er verbeterde wijzen voor sommige psalmen en gezangen gedrukt worden, opdat de gemeente langzamerhand voorbereid mogen worden voor eene ware verbetering van het kerkgezang.)

Daar er, overeenkomstig het algemeen gevoelen der Synode, besloten was Zijne Excellentie den Gouverneur te verzoeken bij gelegenheid van de aanstaande vergadering van het Parlement zoodanige sommen op de begrootingen te plaatsen, als noodig mogten wezen voor de toenemende behoefte aan salarissen voor predikanten, is zoodanige memorie door eene deputatie Zijne Excellentie aangeboden. Een min of meer gunstig antwoord is er ook vervolgens ontvangen. Men gevoelde echter algemeen dat dit antwoord geene reden gaf om minder waakzaam te zijn bij de aanstaande vergadering des Parlements, voor de belangen der kerk.

Op Maandag, den 16den, werd voorgelezen een concept van den Herderlijken Brief, waarmede alle de leden der Synode zich niet onvoorwaardelijk konden vereenigen.

Een brief werd gelezen van Stellenbosch, verzoekende dat de Synodale Commissie, daar ter plaatse, in overeenstemming met de ingezetenen, die de Drostdij gebouwen voor het Seminarie hadden geschonken, beraadslagen mogt over de noodige verbeteringen aan dezelve te besteden. Tevens werd berigt dat men aldaar eene aanzienlijke som had bijeengebragt om de noodige verbeteringen tot stand te brengen.

Op verzoek van den Kerkeraad van Caledon werd de goedkeuring der Synode gegeven aan de vereeniging welke daar ter plaatse tot stand was gekomen, tusschen eene zendingsgemeente uit de Heidenen en de Gereformeerde gemeente.

Ook werd besloten de Handelingen der Synodale Vergadering sedert 1824 te drukken, even gelijk die van het jaar 1852 door den druk algemeen verkrijgbaar zijn gesteld. (Het is te wenschen dat er in onze gemeenten inteekenaren genoeg mogen gevonden worden om de onkosten van den druk goed te maken.)

Ten aanzien van de tegenwoordige verhouding van den Predikant Van der Hoff, te Potchefstroom, tot onze kerk, is besloten dat de Ring van Transgariep zoodanige voorbereidende maatregelen nemen zal, als dienen kunnen de Synodale Commissie in staat te stellen tot eene voldoende beslissing over dit vraagstuk,

waarover de Synode niet genoegzame kennis bezit, te nemen.

Een ingekomen verzoek van eene gemeente van kleurlingen te George (vroeger onder het bestuur van het Londensch Zendelinggenootschap) om als eene gemeente onzer kerk te worden erkend, en als haren leeraar te ontvangen den Broeder Kretzen, werd niet dadelijk toegestaan. Aan de Zendings Commissie werd de last gegeven om behoorlijk onderzoek te doen naar de plaatselijke omstandigheden en naar een geschil tusschen gemelde gemeente en het Londensch Genootschap.

Een rapport werd ontvangen van de Commissie, belast met het vervaardigen van een Reglement op het examen voor hen die toegelaten willen worden om in het Theologisch Seminarie te studeren. De bijzonderheden zullen nader worden bekend gemaakt, opdat aanstaande studenten weten mogen hoe zich voor te bereiden voor het examen.

De plegtige sluiting dezer Synode vond plaats op Dingsdag den 17den November. Na eenige preliminaire bezigheden in de consistoriekamer, begaf zich de vergadering naar het ruim van de Groote Kerk waar eene talrijke schare was bijeengekomen, waaronder ook Zijne Excellentie de Gouverneur en andere hooge ambtenaren tegenwoordig waren. Ds. J. Murray, daartoe benoemd zijnde door den Ring van Graaff-Reinet, hield eene toepasselijke redevoering over Mat. xx. 6, 7,—om de gemeente des Heeren te wijzen op zijne laatste roepstem tot den arbeid in zijn wijngaard. Deze rede werd besloten met eene toespraak aan den Gouverneur, aan de tegenwoordige leeraars van andere gezindten, aan de leden der Synode, en de andere toehoorders. Vervolgens werd door den Scriba der Synode voorgelezen de Herderlijke Brief. * Daarna sprak de Præses de vergadering toe als volgt:—

Hoog Wel.Eerw. en Eerw. Heeren, Mededienaars van het Evangelie. Medeopzieners over de Gemeente van Jezus Christus onze zorge aanvertrouwd. Zeer geachte leden der Synode der Nederduitsch Gereformeerde Kerk in Zuid-Afrika!

Zoo zijn dan de bezigheden dezer onze belangrijke Vergadering met Gods hulp ten einde gebragt. Overwogen zijn de talrijke onderwerpen welke aan onze beraadslagingen zijn voorgelegd geworden, —en even als wij met openbare gebeden tot den Allerhoogste ons werk hebben begonnen, willen wij die ook heden plegtig, met openbare dankzeggingen besluiten. En zal ik het ontveinzen, dat ik, niettegenstaande de bewustheid van het menigvuldige gebrekkige dat ons werk aankleeft, dat ik met blijdschap terug zie op onze gehouden beraadslagingen, op onze genomen besluiten?—Gewisselijk niet.

Onze Synodale Vergadering toch, de grootste die immer te zamen geweest is, heeft zich gekenmerkt door een geest van onafhankelijkheid, daarin blijkbaar, dat degenen die in de eene zaak overeenstemden, in de andere van elkander verschillden en bleven verschillen,—dat zij, die in sommige zaken van geheel tegenovergestelde denkbeelden waren,—in andere weder geheel overeenstemden, zoodat de hatelijke partij-naam haar met geen regt toekomt. Deze vergadering heeft zich gekenmerkt door een geest van orde.

Bij zooveel verschil van denkbeelden, die geheel vrij en onafhankelijk konden worden uitgedrukt,—zoude het niets ongewoons geweest zijn indien door de warmte der beraadslagingen die orde—althans in eene zoo groote vergadering—nu en dan ware verstoord, maar Gode zij dank, de gedurige gebeden om den geest der verdraagzaamheid en der broederlijke liefde werden verhoord,—en gij zelven weet hoe weinig er noodig was om de goede orde te handhaven, waar die het minste gevaar liep van verstoord te worden.

De vergadering heeft zich gekenmerkt door een geest van ernst en belangstelling in haar werk.—Immers hare leden zijn van verre af hier te zamen gekomen, —vele derzelve hadden welligt nog nimmer voor zoo langen tijd en op zulken afstand huis en huisgezin verlaten. Velen waren hier geroepen tot een werkkring geheel en al vreemd aan hunne gewone bedrijven,—en onder dezelve sommigen, wier aanwezen alhier, niet zonder verlies van hunne tijdelijke bediening gepaard ging.—En nogtans, slechts een paar Broeders hebben, en dit eerst tegen het einde der vergadering, om ongesteldheid, de terugreis aangenomen, terwijl overigens de werkzaamheden, nagenoeg onaf-

* Men leest dezen op bladz. 396.

gebroken, gedurende al dien tijd zijn voortgezet,—niet slechts bij de gewone zittingen maar ook zeer veel, door commissien in avond- en zelfs nachtelijke uren—voortgezet met eene bedaardheid, ernst en geduld—geheel en al de gewigtige taak waardig, welke zij te vervullen hadden.

Vestigen wij den blik op ons afgedaan werk, dan ontmoeten wij als hoofdzaken:

1. Het voorstel omtrent het Stemregt der gemeente bij de benoeming van de leden van haar bestuur.

Wij houden ons overtuigd, ernstig, gemoedelijk en opregt zijn de gronden voor, en de bezwaren tegen de invoering daarvan voorgesteld—en omdat wij gelooven dat de Heer, het Hoofd der gemeente, zijne wijze redenen heeft waarom het aldus en niet anders werd bestemd,—daarom kunnen wij kalm berusten in den uitslagdien dit onderwerp heeft ontmoet.

2. De zaak van het Zendingwezen vervulde met regt de gespannen verwachting van elken vriend en voorstander van het rijk van Christus. Was de uitdrukking algemeen van het gevoel van teleurstelling wegens de, tot dus verre, maar zwakke pogingen tot dat belangrijk doel, door ons in het werk gesteld, eenstemmig was dan ook het besluit om die pogingen te vernieuwen, om den werkkring te verruimen, en aan nieuwe handen, de uitvoering van het plan toe te vertrouwen. Vergunt mij dan, geliefde broeders! dat ik, bij het heengaan, u vooral deze zaak op het hart binde. Breugt dezelve met al den drang, die de zaak vereischt, voor uwe gemeenten—ondersteunt krachtig het werk hetwelk wij onzen broederen hebben te doen gegeven—ondersteunt hen met uwe gebeden—opdat voor de zaak der zendingen, zoowel binnen als buiten onze gemeenten, zich van af deze vergadering een nieuw tijdperk dagteekene!

3. Een ander onderwerp was de oprigting van het Theologisch Seminarium, een onderwerp dat reeds bij de allereerste Synode, een-derde van een eeuw geleden, ter sprake was. Een stap tot deszelfs oprigting is eindelijk genomen, twee onzer leeraren hebben zich voorgenomen, in den naam van God, de taak op zich te nemen, aan de opleiding van toekomstige leeraren te arbeiden. Is dat besluit genomen, onder afsmeeking van wijsheid en bestiering uit den Hooge, zoo bevele ik, broeders! deze zoo belangrijke zaak aan de biddende belangstelling van u allen aan. Hebben wij allen openhartig, ter plaatse waar zulks behoorde te geschieden, onze denkbeelden daaromtrent geuit, —zoo zij het van nu onzer aller toeleg, om met vereenigde krachten te zamen te werken, ten einde onder den zegen van God de onderneming wel te doen slagen, en eene inrigting tot stand te brengen, waarover tijdgenoot en nakomeling zich verblijde,—eene inrigting waardoor op krachtdadige wijze voorziening gemaakt worde in eene onzer dringendste behoeften, de behoefte van arbeiders in den zoo grooten oogst die ingezameld moet worden.

Vergeten wij allen in dezen het verschil onzer gevoelens,—betrachten wij in dezen de leus onzer vaderen: "Eendragt maakt magt,"—zeggen wij in deze als van ouds omtrent eene andere zaak: "Wij, Zijne dienstknechten, zullen ons opmaken en bouwen, en God in den hemel zal het ons doen gelukken!"

4. Vele uren van gespannen beraadslaging hebben wij gewijd aan de constitutie van ons hoogste bestuur. Regt verblijd ben ik, dat deze groote vergadering nagenoeg als met ééne stem besloten heeft tot de voortduring van ons tegenwoordig stelsel, waardoor aan elke gemeente het regt gewaarborgd is, om hare stem ter Synode te doen hooren. En hartelijk wensch ik, dat de vergrooting van het personeel, en de vermeerdering van de regten en pligten der Synodale Commissie bevonden mogt worden, onder den zegen des Heeren, aan de waarachtige belangen der kerk bevorderlijk te zijn.

Te groot is het getal van onderwerpen die onze aandacht geboeid hebben, dan dat ik dezelve in bijzonderheden zoude vermelden. Dit alleenlijk daarvan, mijne broeders! dat wij ons kenmerken mogen door ijverigen toeleg om tot heil der kerk te doen medewerken de gemoedelijke toepassing van hetgeen waartoe in deze Synode besloten is.

En nu, mijne zeer geliefde broeders in den Heere! keeren wij dan allen terug naar den akker, waarop wij van den Heer gesteld zijn te arbeiden. De Almagtige vergezelle ons derwaarts, en make ons daar tot een rijken zegen voor velen! Hij herstelle genadiglijk onze kranke broeders in de Evangeliebediening, en

spare, kan het zijn, ook nog langer de bejaarden en zwakken onder ons, opdat niet meerdere gemeenten van herders beroofd worden. Hij vervulle genadiglijk de bestaande behoefte, door weldra jeugdige arbeiders, wel toegerust door zijnen Heiligen Geest, in onzen wijngaard uit te stooten, en geve ons allen getrouwe wachters op de muren van zijn Zion te zijn.

Welligt, ja nagenoeg zeker, is het, mijne broeders! dat wij allen elkanders aangezigt nooit weder op aarde zullen aanschouwen. Maar o! wat zegt dat, zoo wij getrouw zijn, in hetgeen waartoe wij geroepen zijn, zoo wij arbeidende aan de zielen van anderen, ook onze eigene *zielen* niet verwaarloozen,—zoo wij ons in zijne kracht toeleggen, *standvastig, onbeweeglijk,* altijd overvloedig te zijn in het werk *des Heeren!* dan immers zullen de leeraars blinken als de morgensterren, en de opzieners met de vier-en-twintig ouderlingen nedervallen voor het Lam dat geslacht is. Dan ontmoeten wij elkander eens zonder zonde, zonder vlek of smet die ons aankleeft, dan zijn wij den strijd te boven, en met de zegevierende kerk zingen wij dan

Het Lam, voor ons op aard geslagt,
Is eeuwig waard t' ontvangen
De wijsheid, rijkdom, eer en kracht,
En dankbre lofgezangen!

Broeders! gevoelen wij welk een eer het is waarmede wij bekleed zijn.

Broeders! bidden wij dan veel voor elkander en voor het werk dat wij te verrigten hebben,—bidden wij gedurig voor elkander, om voorbereid te zijn voor de komst onzes Heeren, opdat als Hij komt, Hij ons vinden mogt Zijn werk doende, en Hij ons verleene een ruimen ingang in Zijn eeuwig Koningrijk.—HET ZIJ ZOO!

Daarna zong de geheele vergadering, Ps. CXXXIV: en wel het derde vers staande, als afscheidsbede. Hierop werd het gebed gedaan door den Assessor, en de zegen uitgesproken door den Præses.

ALIWAL NOORD.—Wij vernemen dat de Wel-Eerw. Heer Huet op het beroep van die gemeente geantwoord heeft, dat hij zich voorloopig, voor eenen tijd, aan de gemeente van Lijdenburg in het Overvaalsche heeft verbonden, en uit dien hoofde nog geene vrijmoedigheid gevoeld heeft het beroep aan te nemen; dat hij evenwel, wanneer hij van Lijdenburg zal terug komen Aliwal hoopt te bezoeken, en dat hij, wanneer de gemeente in dien tijd bij hare keuze is gebleven, haar als dan zijn antwoord zal bekend maken.

BIJDRAGEN

TOT HET FONDS DER THEOLOGISCHE KWEEKSCHOOL, SEDERT DE OPRIGTING, TOT HEDEN, 18 NOVEMBER 1857.

Ring van Kaapstad.

		£	s.	d.
1.	Kaapstad:			
	Collecten, - £152 4 0			
	Giften en Inschr. 256 8 0			
	Bazaar, - 74 14 4	483	6	4
2.	Stellenbosch, Giften en Collecten (buiten de Gebouwen die gekocht en toegeschikt zijn), - - -	175	6	3
3.	Paarl:			
	Onder den Kerkeraad berustende,. £1000			
	Giften, 185 2 6	1180	2	6
4.	Somerset, - -	7	0	0
5.	D'Urban, - -	2	1	7
6.	Wijnberg, - -	198	16	0
7.	Fransch Hoek, - -	41	8	6
8.	Simonsstad, - -	Nil		

Ring van Tulbagh.

		£	s.	d.
1.	Malmesbury, - -	1	5	10
2.	Tulbagh, - -	63	9	7
3.	Worcester, - -	106	1	0
4.	Clanwilliam, - -	Nil		
5.	Piketberg, - -	Nil		
6.	Wellington, - -	224	17	5
7.	Calvinia, - -	97	15	6
8.	Namaqualand, - -	Nil		
9.	Hopefield, - -	Nil		
10.	Darling, - -	Nil		
11.	Ceres, - - -	2	18	6
12.	Sutherland, - -	Nil		

Ring van Swellendam.

		£	s.	d.
1.	Swellendam, - -	251	15	0
2.	Caledon, - -	8	0	0
3.	George, - -	80	15	10
4.	Riversdale, - -	44	15	0
5.	Breda's Dorp, - -	48	18	8
6.	Mosselbaai, - -	3	7	6
7.	Napier, - -	Nil		
8.	Ladismith (Predikant van)	50	0	0
9.	Knysna, - -	Nil		
10.	Robertson, - -	3	2	7½
11.	Oudtshoorn, - -	1	0	0
12.	Montagu, - -	5	7	10½
13.	Heidelberg, - -	Nil		

Ring van Graaff-Reinet.

		£	s.	d.
1.	Graaff-Reinet, - -	1036	6	0
2.	Cradock, - -	125	13	0
3.	Somerset, - -	25	8	0

4.	Colesberg,	395	1	2½
5.	Richmond,	134	9	1
6.	Burgersdorp,	337	7	6
7.	Middelburg,	220	4	0
8.	Aliwal (Noord),	54	15	0
9.	Murraysburg,	70	0	0
10.	Hoopstad,	Nil		
11.	Aberdeen,	Nil		
	Ring van Albanie.			
1.	Uitenhage,	186	14	8
2.	Glenlynden,	Nil		
3.	Riebeek,	Nil		
4.	Stockenstrom,	8	8	9
5.	Alexander,	12	15	0
6.	Olifant's Hoek,	Nil		
7.	Jansenville,	Nil		
	Ring van Beaufort.			
1.	Beaufort,	141	6	0
2.	Prins Albert,	162	6	4
3.	Victoria,	66	0	0
4.	Fraserburg,	Nil		
	Ring van Transgariep.			
1.	Pietermaritzburg,	343	8	0
2.	Winburg (ouderling),	15	0	0
3.	Fauresmith,	500	0	0
4.	Bloemfontein,	Nil		
5.	Smithfield,	5	2	0
6.	Harrysmith,	32	18	0
7.	Lijdenburg (Potchef.),	6	15	0
8.	Ladysmith,	Nil		
9.	Utrecht,	Nil		

A. Faure.

18 November 1857.

Z. A. Christelijke Boekvereeniging.

1857.

Oct. 23.—Ontvangen van Ds. J. Murray, Burgersdorp, ...	£15	0	0
Do., voor verkochte boeken, ...	9	0	0
Do., Aliwal Noord, ...	7	10	0
Oct. 24.—Ds. Shand, Tulbagh,	0	7	6
Do., voor verkochte boeken, ...	0	8	0
Nov. 3.—Van den Hr. M. Bukes, Stellenbosch, voor verkochte boeken, ...	2	6	0
Nov. 3.—Van den Heer D. J. H. Ruytenbeek, Wijnberg, ...	4	2	6
Nov. 5.—Van den Heer J. H. Cloete, Sz., donatie voor vier jaren, van 1854 tot 1857, ...	1	10	
Do., als lid voor 1858, ...	0	7	6

J. D. Marquard

OFFICIEEL.

ZENDINGWEZEN.

Van Ds. J. Spijker, het saldo van het Fonds voor Opvoeding en Onderwijs, ... £23 3 8

P. E. Faure, Thesaurier.

KENNISGEVING.

Op verzoek van de Commissie voor het Zendingwezen, heeft de ondergeteekende toegestemd om tot nadere kennisgeving de betrekking van *Thesaurier voor het Zendingwezen* te blijven waarnemen.

P. E. Faure,
Pred. van den Wijnberg.

18 Nov., 1857.

HERDERLIJKE BRIEF.

AAN DE LEDEN DER NEDERDUITSCH GEREFORMEERDE KERK IN ZUID AFRIKA.

Genade zij u en vrede van God den Vader en onzen Heer Jezus Christus!

Zoo is het ons uwen Herders en Opzieners, alhier ter Algemeene Kerkvergadering bijeengekomen, dan weder vergund, bij den afloop onzer verrigtingen, in een Herderlijk schrijven ons met u te mogen onderhouden. Wij hebben onze werkzaamheden ditmaal aangevangen in het besef, hoe de inspanning en vooruitgang, die wij alom in de maatschappelijke wereld opmerken, voor onze Kerk eene krachtige roepstem is, zelve vooruit te aan op den weg haar door den Heer der Gemeente, haar door de omstandigheden des tijds aangewezen; terwijl wij ons tot eene ernstige behartiging van de belangen onzer Kerk, onder andere voelden aangespoord door de toenemende belangstelling in het heil der Kerk onder hare talrijke leden—eene belangstelling die ons ten waarborg was van uwe gebeden voor ons en over onzen arbeid. Wij koesteren dan ook de nederige hoop dat deze Vergadering, al mogt zij niet aan al uwe verwachtingen hebben beantwoord, toch van blijvenden zegen voor onze dierbare Kerk zal zijn.

Het steeds aangroeijend getal der gemeenten was ons een verblijdend verschijnsel. Gaarne zien wij daarin een bewijs van toenemende waardering der openbare Evangelieprediking, en der zegeningen die daaraan onafscheidelijk zijn verbonden. Hoe gaarne zagen wij u allen Gods Woord op regten prijs stellen, hoe gaarne zagen wij u allen toonbeelden van waarachtige godsvrucht.

Met dezen wensch bezield kon het niet anders of wij moesten met leedwezen vernemen dat er nog altijd zijn wier openbare wandel eene verloochening is van den naam des Heeren; en ons gedrongen gevoelen om op de handhaving der Ker-

kelijke tucht ernstig aan te dringen. Wij hebben het bij name onzen pligt geacht onze stem te verheffen tegen de zucht die men wel heeft geopenbaard, om zich aan het Kerkelijk opzigt te onttrekken en in de plaats daarvan te stellen de regterlijke magt dezer wereld. Wij eerbiedigen ed magten die over ons zijn gesteld, en willen niemand in zijne burgerlijke regten krenken, en daarom smart het ons te meer, dat er zijn die op schromelijke wijze de geestelijke magt der Kerk aan de magt van het wereldlijk bestuur wenschen op te offeren, die, waar de eerste wordt uitgeoefend, zich bij voorkeur op de laatste beroepen, zich alzoo uit de armen der Kerk losscheurende om zich in die der wereld te werpen. Wij zijn geroepen in naam van Jezus Christus den Oppersten Herder, "acht te hebben op de geheele kudde, over welke ons de Heilige Geest tot Opzieners gesteld heeft;" de ongeregelden op vaderlijke wijze te bestraffen; en door die bestraffing de bekeering des zondaars te bedoelen Wee onzer! als wij die magt misbruiken om over het erfdeel des Heeren heerschappij te voeren; maar ook wee onzer als wij niet door eene betamende uitoefening dezer magt, waartoe wij ons plegtig verbonden hebben, een ernstig getuigenis geven voor de waarheid van de uitspraak onzes Heeren: "Mijn koningrijk is niet van deze wereld;" en van dit Apostolisch woord: "Een iegelijk, die den naam van Christus noemt, sta af van ongeregtigheid." Te regt verwachten wij dus van ieder lidmaat der Kerk, dat hij, overeenkomstig de belofte door hem bij zijne openbare belijdenis afgelegd, eerbied hebben zal voor het kerkelijk opzigt, dat in de vreeze en in den naam des Heeren over hem wordt gehouden.

Dan, wij verwachten niet veel heil enkel van de uiterlijke handhaving van kerkelijk opzigt en tucht. Het moet onder ons meer algemeen gevoeld worden wat het beteekent tot Christus kerk te behooren, wat de roeping is door God zelven aan de opzieners der gemeente opgelegd en hoezeer het de bestemming is der gemeente, te zamen op te wassen tot eenen heiligen tempel in den Heer. Waar dit is, daar ontleent de kerkelijke tucht hare kracht aan de verborgen tucht des Heiligen Geestes. En opdat dit gevoel de harten meer doordringen moge, daartoe wenschen wij u op te wekken tot een aanhoudend en ernstig bidden om eene ruime uitstorting des Heiligen Geestes. Wij meenen dat de behoefte aan eene uitstorting des Geestes over onze kerk al meer wordt gevoeld, en wel mag zij ook. Immers, schijnt niet op menige plaats de geest van ligtzinnigheid toe te nemen? heeft niet deze tijd van vrij algemeene welvaart zijne eigenaardige verleidingen? Wij kunnen dan ook niet nalaten, terwijl wij u opwekken tot het gebed om den Heiligen Geest, als uwe herders en opzieners, u tevens te vermanen door den geest der ligtzinnigheid dezer eeuw u niet te laten medevoeren, en wel bij name u te waarschuwen tegen die wereldsche vermaken, welke naar het getuigenis der ervaring en van uw eigen geweten onbestaanbaar zijn met eene echte godzaligheid en daarom verderfelijk voor de ziel. Bedenkt het hoe in zulke ijdele uitspattingen vaak de gezegendste indrukken zijn verloren gegaan, en vergeet niet hoe ons Gods Woord gebiedt: "Onthoudt u van allen schijn des kwaads;" en het ons verklaart: "die een vriend der wereld wil zijn is een vijand van God."

Tot de vele belangrijke onderwerpen, die wij in ernstig beraad hebben genomen, behoorde ook het onderhoud van leeraren in gemeenten die van regeringswege geenen onderstand genieten. Wij hebben gemeend ons ten sterkste te moeten verklaren tegen het stelsel van Vrijwillige Bijdragen (Voluntary Principle), waarbij zich de Staat niet zou hebben in te laten met de behoeften der Kerk; omdat, naar onze overtuiging, én kerk én staat er bij lijden zouden als de band wordt verbroken die beide onderling vereenigt, en omdat eene Christelijke regering van Gods wege verpligt is zich de dierbaarste belangen van hare Christelijke onderdanen aan te trekken. Rekenende op den Christelijken geest van ons tegenwoordig Bestuur, hebben wij dan ook besloten, staande de vergadering, ons per memorie eerbiedliglijk tot hetzelve te wenden.

Aan eene Commissie van ouderlingen uit ons midden, hebben wij het opgedragen plannen te beramen, waardoor het tegenwoordig ontoereikende salaris der predikanten zou kunnen worden verhoogd, plannen die u zullen worden medegedeeld. Enkele gemeenten zijn reeds uit eigene beweging edelmoedig

voorwaarts getreden om in deze behoefte te voorzien; en wij vertrouwen, dat daar waar dit nog niet is geschied, haar voorbeeld spoedig zal worden gevolgd.

Indachtig aan den gebrekkigen toestand van het onderwijs in ons land, hebben wij gevoeld dat een Instituut ter opleiding van onderwijzers eene behoefte blijft. Maar de voor als nog zoo geringe lust voor dit vak en de te geringe waarde die velen aan een grondig onderwijs hechten zijn bezwaren, te groot dan dat wij tot zulk eene onderneming konden besluiten. Wij vreesden bij eene wederoprigting van zulk een Instituut eene vernieuwde teleurstelling. Intusschen, terwijl wij ons verheugen dat er niet weinigen zijn, die een onbekrompen onderwijs op prijs stellen, kunnen wij niet nalaten u, hetzij gij verre van of nabij eene school woonachtig zijt, den pligt van het huiselijk onderrigt uwer kinderen, vooral in de waarheden van Gods Woord, op het geweten te drukken. Hoe anders zult gij ze opvoeden in de vreeze en de vermaning des Heeren? Tracht vooral een gezonden leeslust bij hen op te wekken en aan te kweeken. Geeft hun goede boeken. Daartoe biedt u de Zuid-Afrikaansche Boekvereeniging de schoonste gelegenheid aan; eene Vereeniging die wij dan ook bij dezen uwer belangstelling en zamenwerking allerdringendst aanbevelen.

Het zal u zeker verheugd hebben, toen wij vóór vijf jaren u het berigt mededeelden, dat de bestaande band tusschen ons en onze geloofsgenooten in de Transvaalsche Republiek nog naauwer was toegehaald; evenzeer zal het u hebben gesmart te vernemen hoe kort daarna die band weêr schijnbaar is gebroken geworden. De gemeenten echter van Lijdenburg en Utrecht zijn steeds getrouw gebleven aan de Kerk harer vaderen; en wij verheugen ons, dat velen uwer onlangs de ondubbelzinnigste bewijzen uwer belangstelling in hare welvaart hebben getoond. Het zal u dan ook gewis eene verkwikking zijn te mogen weten, dat sommigen uwer leeraren voornemens zijn, bij beurte, eenige maanden in de herderlooze gemeente van Lijdenburg door te brengen.

Bij het vermelden van den nood onzer geloofsgenooten in die verafgelegene gewesten, dringt zich bij ons de gedachte op aan de verwaarloosden binnen onze grenzen. De Commissie voor het Zendingwezen trachtte, naar de geringe middelen, die haar ten dienste stonden, door Godsdienstonderwijzers hier en daar in dezen nood te voorzien. Wij kunnen niet nalaten hier onzen wensch uit te drukken, dat de leden onzer kerk, die in afgelegene streken wonen, onderling en in vereeniging met hunne Kerkeraden de handen in één wilden slaan om hunne godsdienstonderwijzers *zelven* te bezoldigen, opdat de inwendige zending onzer Kerk te krachtdadiger zich het heil der Heidenen onder ons zou mogen aantrekken.

Het is ons vurig gebed tot God, dat de dure verpligting om aan het zielenheil der Heidenen onder ons te arbeiden, steeds meer worde gevoeld door de leden onzer kerk, dat er een vroeger ongekende ijver en belangstelling in deze zaak ontwaken mogen. De liefde van Christus dringe u, te doen wat uwe hand vindt te doen, tot heil der Heidenen die binnen uw bereik zijn, en wier getal in den laatsten tijd onder allermerkwaardigste omstandigheden met duizenden is vermeerderd geworden. Wij verheugen ons dat er gemeenten zijn, waar men jaarlijks aanzienlijke sommen tot dit doel bijeenbrengt, en ook voor eigene rekening eenen arbeider heeft onder de Heidenen. Haar voorbeeld vinde navolging; Wij verheugen ons dat er onder u zijn, die zich het niet laten verdrieten het geestelijk welzijn hunner heidensche bedienden te behartigen. Mogt deze Christelijke gewoonte meer algemeen worden, opdat het getal der huisgezinnen waar men de verwaarloosde Heidenen niet eens in de huisgodsdienst doet deelen, steeds minder worde. Maar zij het dan ook uw streven, vooral door uwen godzaligen wandel, de dienst van den Christus dien gij belijdt aan anderen aan te bevelen.

In het besef der roeping die God aan de Gereformeerde Kerk in Zuid-Afrika heeft opgelegd, in de geloovige verwachting dat eene belangstelling in de uitbreiding van Gods Koningrijk onder de Heidenen zal aangroeijen, met het oog beschaamd en tevens bemoedigd naar boven geheven, hebben wij den moed gehad tot de oprigting eener Zendingstatie buiten de grenzen dezer kolonie te besluiten, en u in Gods naam op te roepen in deze hoogst heerlijke zaak met ons zamen te werken. Het is hoog tijd

dat wij ontwaken tot het besef onzer roeping, om met vereenigde kracht het rijk der duisternis onder de Heidenen in Zuid-Afrika aan te tasten. Is eenmaal de ijver voor deze zaak opgewekt, hij zal toenemen, en wij zullen in den naam des Heeren groote daden doen. Hoe zal het ons verblijden als onze verwachtingen in dezen vervuld, als onze vurige gebeden verhoord mogen worden! Dan houdt de bede: "Uw Koningrijk kome," bij velen op een ijdel woordenspel te zijn, dan zal niemand meer, zelfs van uit de verte, onze kerk kunnen beschuldigen van pligtverzuim in deze zaak, en dan zal er een dubbele zegen tot ons terugkeeren. Wij vertrouwen dat de roepstem die van ons tot u zal uit gaan om aan de uitbreiding van Gods Koningrijk zoo binnen als buiten onze grenzen te arbeiden, in uwe harten weer klank vinden zal; en dat deze zaak door u ondersteund zal worden niet alleen met uwe milde bijdragen, maar ook en vooral met uwe vurigste gebeden. Alleen, als dit werk het werk des gebeds is, durven wij 't gelukken onzer pogingen te gemoet zien.

Dat de opgrigting der Theologische Kweekschool reeds bij den aanvang onzer bezigheden met allen ernst door ons is besproken geworden, kunt gij ligt begrijpen. Bij het meerderdeel van ons was de overtuiging dieper dan ooit geworteld, dat van wege het toenemend gebrek aan leeraren, onze kerk geen oogenblik langer toeven mogt het Seminarium in werking te doen treden; en hoe gaarne wij ook de eerste Professoren uit Holland hadden willen ontbieden, zoo meenden wij nogtans, na de teleurstelling door de Synodale Commissie ondervonden, geroepen en geregtigd te zijn twee Professoren uit onze eigene leeraren aan te stellen, gelijk dan ook is geschied. Veel is reeds tot de noodige fondsen bijgedragen, maar op verre na niet genoeg, te meer daar wij besloten hebben zoodra mogelijk het tweetal Theologische Hoogleeraren met een derden te vermeerderen. Wij twijfelen echter geen oogenblik aan uwe bereidvaardigheid, om, als gij daartoe zult worden uitgenoodigd, naar uw vermogen het ontbrekende en meer dan het ontbrekende aan te vullen. Maar laat ook hier met de milde gave het vurig gebed zich vereenigen. De Kweekschool zal een keerpunt zijn in de geschiedenis onzer kerk. Zal zij dit zijn ter bevordering van den waren bloei der ons dierbare Gereformeerde Kerk, dan moet Gods bijzondere zorg over haar gaan, en moeten in de eerste plaats leeraren en leerlingen aan de Theologische Kweekschool met waarachtige godsvrucht zijn bezield. Hebt gij uwe kerk lief, laat deze inrigting dan door uwe ernstigste gebeden gedragen en ondersteund worden.

Ten slotte wenschen wij u op te wekken uwe voorregten op regten prijs te stellen, en door eenen Godgewijden wandel uwen Heer te verheerlijken. Wij achten onder Gods zegeningen, deze niet de minste, dat wij behooren mogen tot de *Gereformeerde* afdeeling der Protestantsche Kerk, tot een kerkgenootschap dat, wat ook anderen mogen zeggen, steeds met regt roem draagt op het schriftuurlijk karakter van zijnen kerkvorm en de zuiverheid en diepte zijner leerstellingen. Uwe liefde, uwe gehechtheid aan uwe kerk is dus billijk en regtmatig, en doet verwachten dat de pogingen die men soms aanwendt om u van haar afkeerig te maken, en u naar andere kerkgenootschappen over te voeren, niet gelukken zullen.

Doch zien wij toe dat onze roem niet ijdel zij. Zien wij toe dat de panden die God in dezen tijd aan de Gereformeerde Kerk in Zuid-Afrika heeft aanbevolen, door ons getrouw worden bewaard. Alles roept ons luide tot ijver en waakzaamheid. Wij zijn een tijdperk ingetreden zoo belangrijk als ernstig. Wij herinneren u aan den stroom der landverhuizing, die van uit Europa naar deze kolonie geopend is, en aan de plannen die men ontworpen heeft om dit land in algemeene welvaart al hooger en hooger te doen stijgen. En bij alles wat dezen tijd aan onze achting aanbeveelt, heeft hij ook niet zijne eigenaardige gevaren? Wij denken aan het min of meer bedektelijk voortsluipen der dwaling; aan de steeds meer heerschende zucht naar nieuwigheden—eene zucht om al wat oud is als verouderd te minachten; aan die valsche beschaving, telg van den oppervlakkigen tijdgeest, die den schijn voor het wezen najaagt; aan dien valschen vrijheidszin welke zoo gaarne 's menschen regten op den voorgrond en zijne pligten op den achtergrond plaatst. Bij zulke verschijnselen betaamt het ons als kerkgenootschap, als leeraren en opzieners, als leden der gemeente tot eene heldere bewustheid te komen van de roe-

ping die ons God in dezen veel bewogen tijd heeft gegeven, en in Gods kracht ons aan te gorden tot den strijd dien wij te strijden hebben.

Daartoe drage dit zwakke woord van opwekking bij, daartoe geve u de Heer verlichte oogen des verstands, daartoe heersche in u de liefde van Christus. Ziet, uw Heer komt haastelijk: houdt dat gij hebt, weest wakende en versterkt het overige dat sterven zou, opdat niemand uwe kroon neme.

De genade van onzen Heer Jezus Christus zij met u allen.—Amen.

Uit naam der Algemeene Kerkvergadering der Nederduitsche Gereformeerde Kerk van Zuid-Afrika.

P. E. FAURE, Theol. Dr.,
Moderator.
A. FAURE, Scriba.

BEKENDMAKING VAN WEGE DE HOOG-EERWAARDE SYNODE.

Bij dezen wordt aan de Gereformeerde Kerk van Zuid-Afrika, en aan al hare belangstellende vrienden, zoo buiten- als binnenlandsche, bekend gemaakt, dat de Hoog-Eerwaarde Synode, met het oog op God en op hare dure verpligting, en tevens hare hooge roeping, besloten heeft niet alleen de binnenlandsche zending voort te zetten en uit te breiden, maar ook eene buitenlandsche bij een' der op de grenzen wonende volkstammen te ondernemen. Terwijl zij van God den daartoe onmisbaren zegen verwacht, roept zij de geheele kerk ernstig op *al* wat in haar vermogen is, bij te dragen, opdat dit werk krachtig aangevangen, en spoedig uitgebreid mag worden. Heeft zij hiertoe drangredenen noodig?

De Synode heeft deze gewigtige zaak ter behartiging opgedragen aan hare leden, de Wel-Eerwaarde Heeren P. K. Albertijn, A. Murray, Jun. Nicol. J. Hofmeijr en J. H. Neethling, Hz., die steeds volgaarne uwe giften, groot en klein, ontvangen, en dezelve naar de Synodale verordeningen besteden zullen.

"UW KONINGRIJK KOME!"

A. FAURE, Scriba der Synode.

Kaapstad, Nov. 18, 1857.

THEOLOGISCHE KWEEKSCHOOL.

Tot Professoren aan de Theologische Kweekschool zijn benoemd en aangesteld de Wel-Eerw. Zeer-Gel. Heeren JOHN MURRAY, A.L.M., en NICOLAAS JACOBUS HOFMEIJR. De Kweekschool zal te Stellenbosch worden geopend (D.V.), op den 1sten November, 1858. Die begeerig zijn als studenten daarin te worden opgenomen, gelieven zich *op* of *voor* den 1sten Augustus aanstaande aan te dienen—of bij den Wel-Eerw. Zeer-Gel. Dr. P. E. Faure, aan den Wijnberg, of den Wel-Eerw. Zeer-Gel. Dr. S. Hofmeijr, te Colesberg,—om tot het admissie examen te worden toegelaten. Dat examen zal worden afgenomen omtrent hunne kennis in de Nederduitsche, Engelsche Latijnsche en Grieksche talen; Aardrijks-, Reken-, Wis-, Redeneer- en Redekunde, en Algemeene Geschiedenis.

Uit naam der Synodale Commissie,
A. FAURE, Scriba.

Theologische Kweekschool.

ONTVANGSTEN.

Door den Heer Isaac Ab. Roos, van de Paarl,—voor

Den Heer Adr. Jac. Louw,...	£36	0	0
„ Joh. Wijn. Louw,	36	0	0
„ Gideon Joh. Louw,	36	0	0
„ Jan Paul Eksteen,	36	0	0
„ I. Alb. Joh. Roos,	36	0	0
Van den Broeder Isaac David du Plessis, Charl.z., Ouderderling te Colesberg, voor aandeel in het Fonds der Kweekschool, ...	50	0	0
Nov. 18.—Van Ds. Heugh, gecollecteerd te Alexander,	2	10	0
Van Ds. Neethling, Hz., ...	40	0	0
Door Ds. G. W. A. van der Lingen, van eenen onbekende aan de Paarl, ...	5	2	6
Van Dr. Robertson, gecollecteerd in de Kerk te George,	1	13	1
Do. te Bredasdorp,... ...	1	2	6
	£280	8	1

19 Nov., 1857. A. FAURE.

Overeenkomstig besluit van den Swellendamschen Ring in 1856, is de Broeder Pieter Smeer, woonachtig te Bredasdorp, door de Rings-Commissie onderzocht, en wel op den 28sten October jl., en na voldoend examen, tot het ambt van Godsdienst-onderwijzer, Katechiseermeester en Oefenaar toegelaten.

WM. ROBERTSON,
Scriba des Rings.

Kaapstad, 10 Nov., 1857.

Van de Sandt de Villiers & Co., Drukkers

DE GEREFORMEERDE KERKBODE
IN ZUID AFRIKA.

DEEL IX.] ZATURDAG, DECEMBER 5, 1857. [No. 25.

JEZUS DE VRIEND VAN ZONDAREN.

Deze ontvangt zondaars.
LUK. XV: 2.

Hoogstvereerende getuigenis voor onzen Heer, dat Hij zondaars ontvangt. Nooit kunt gij een gezant meer vereeren, dan wanneer gij van hem getuigt, dat hij zich naauwgezet houdt aan zijnen lastbrief, en niet afwijkt van den weg, die hem voorgeschreven is door zijnen zender. En wat is de lastbrief, dien Jezus ontvangen heeft van Hem, door wien Hij in de wereld gezonden is? Kwamen zondaars tot Hem—en alle zondaars mogten tot Hem komen—dan had Hij niet in last een naauwkeurig onderzoek in te stellen naar hunne deugd en goede werken, om hen bij het onvoldoende der uitkomst van dit onderzoek terug te zenden, en niet eerder aan te nemen, dan onder deze voorwaarde, dat zij eerst onbedriegelijke waarborgen geven zouden voor eenen wandel in nieuwheid des levens. Hij moest barmhartig voor hen zijn en hun rust geven. De lastbrief van Jezus is nog niet veranderd. Nog altijd predikt Hij vergeving van zonden als de genadegift Gods in Hem. Nog altijd roept Hij zondaars tot bekeering, en ontvangt hen zoo dat niemand het regt heeft om te verklaren: deze Jezus is voor zondaars bijna niet te naderen; indien men niet zeer braaf en deugdzaam heeft geleefd, kan men er op rekenen, dat men bij Hem klopt aan eene geslotene deur. Een groote kring van zondaars schaart zich rondom Hem en roept met dankzegging aan Hem uit: Hij heeft ons met de teederste liefde ontvangen, en was, toen wij Hem in den angst onzer ziele aanriepen, terstond bereid, om ons uit de volheid zijner genade te geven. Dat zondaars dit zullen kunnen zeggen is zijns Vaders wil.

Ziedaar ook de meest gewenschte lofspraak voor onzen Heer. Sommigen zeiden: "niemand doet grooter teekenen dan deze." Anderen verklaarden: "nooit heeft eenig mensch gesproken gelijk deze mensch! Anderen riepen uit: "hoe weet deze de Schriften, daar hij ze niet geleerd heeft?" Zou de Heer deze lofspraken hooger geschat hebben? De vraag is beantwoord zoodra wij weten, waarvoor Jezus het meest heeft gedaan en ten offer gebragt. Heeft Hij het meest gedaan en ten offer gebragt om de wereld over zijne wonderen in verbazing te brengen; of om door de kracht van zijn woord allen aan zijne lippen te boeijen; of om als de Schriftgeleerde bij uitnemendheid alle schriftgeleerden in de schaduw te plaatsen? Of heeft de Heer Jezus ook misschien het meest gedaan en ten offer gebragt, om ieder als het eigenaardige in zijne persoonlijkheid dit te doen opgeven: "deze ontvangt zondaars?" Gij hebt het antwoord spoedig gevonden. De Zoon van God is mensch geworden, om op deze aarde te leven als een die dient, als een die zondaren dient. Hij is als het brood des levens uit den hemel nedergedaald, opdat zij, die moesten uitroepen: "ik verga van honger," tot Hem zouden kunnen komen en nemen en eten van het levensbrood. Hij heeft zich vernederd, om zondaars te behouden.

Dienende is Hij het land zijner in-

woning doorgegaan. Hij was te vinden waar eene dienst te bewijzen was tot heil van den eenen of anderen ongelukkige, en te vinden voor ieder, die van Hem voor zichzelven als hulpbehoevend door ellende, of voor een anderen nooddruftige, eene dienst had te vragen. Was zijn mond vol van woorden der zachtmoedigheid en erbarming voor hen, die zachtmoedig en met erbarming ontvangen moesten worden, het was, omdat genade zijn hart vervulde, en genade vervulde zijn hart, omdat hij de Zoon is van Hem, wiens ontferming in eeuwigheid geprezen worden moet. Door zijn geheele leven heeft Jezus getoond, dat indien eenige lofspraak Hem gewenscht zijn kon, het deze was, van goedertieren te zijn voor ongelukkigen. Geen beter zinnebeeld voor ongelukkigen dan een hongerende en dorstende, of een arme en treurende, en roept Hij de hongerenden en dorstenden, de armen en treurenden, niet onophoudelijk, en stelt Hij den Vader niet voor als rijk in erbarming voor allen, die niets bezitten? Welk een diepe blik wordt ons vergund in den hemel, als Jezus spreekt van een heer des huizes, die een maaltijd aangerigt heeft, en na vruchteloos op de eerst genoodigden gewacht te hebben, tot zijnen dienstknecht zegt: ga haastelijk uit, en breng de armen en verminkten en kreupelen en blinden hier in! Hoe laat Jezus ons in Zijn hart lezen, als Hij zegt: wanneer gij een middagmaal of avondmaal houdt, roep dan niet uwe vrienden en broeders en magen en rijke geburen, opdat zij u niet te eeniger tijd weder nooden en u vergelding geschiede; maar noodig armen, verminkten, kreupelen, blinden, en gij zult zalig zijn, dewijl zij niet hebben om u te vergelden. Zoo is het niet onzeker, dat Jezus liefst wilde zijn wat Zijn naam zeide, dat Hij was. Behouder, Redder, wenschte Hij voor ongelukkigen te wezen. Heeft Hij niet alles gedaan en ten offer gebragt, om waarlijk der zondaren Behouder te zijn? Als iemand toch ergens zijn leven voor geeft, zal hij wel niets meer behoeven te doen of te geven, om te bewijzen, dat hij den hoogsten prijs stelt op hetgeen waarvoor hij sterft. Golgotha's kruis zegt u, wat voor den Heer de meest gewenschte lofspraak heeten mag. Hij, die voor zondaren sterft, om hunne zonden in Zijn ligchaam op het hout dragende, hen te verlossen van den toekomenden toorn; om als een regtvaardige wegens hunne zonden stervende, hun tot regtvaardiging voor God te zijn; Hij, die zoo voor zondaren in den dood gaat, kan niets liever wenschen, dan dat men Hem houdt voor een, die de zondaars met open armen ontvangt.

Gelooft gij dat ook? Als gij niets kunt toonen dan zonden en schuld, dan verdorvenheid en ongeregtigheid; als gij in u zelven niets ziet dan vloekwaardigheid, zoodat gij daar staat en gaat als werkelijk arm en verloren, zonder licht en zonder hoop, dan moet en dan kan het ook eerst regt blijken, of gij gelooft, dat Jezus zondaars ontvangt; of gij gelooft, dat Jezus niets liever wenscht, dan dit van zich te hooren getuigen. Als gij dan niet tot Jezus durft komen, als gij dan in uzelven spreekt: ik ben al te slecht om tot Hem te vlieden! en derhalve in uwe zonde en ellende blijft zuchten, in plaats van te roepen: Heere Jezus, ontferm U over mij;" dan gelooft gij niet, dat Jezus zondaars ontvangt. O gelooft het! Heeft Hij nog niet genoeg gedaan en ten offer gebragt, om het u te doen gelooven? Is er in het Evangelie een enkel woord dat eenigen zondaar de vrijmoedigheid beneemt, om tot Jezus te gaan zooals hij is? Heeft Hij zich niet laten kruisigen, juist om datgene, waarover wij ons het meest moeten schamen en verontrusten, juist om weg te nemen, wat ons zou kunnen belemmeren, bij Hem onze redding te zoeken! Tot Jezus dan, om Hem te geven wat Hij wenscht, de vreugde van u te hebben behouden. E. B.

EENE WENK.

Al de Schrift is van God ingegeven, en is nuttig tot leering, tot wederlegging, tot verbetering, tot onderwijzing, die in de regtvaardigheid is; opdat de mensch Gods volmaakt zij, tot alle goed werk volmaaktelijk toegerust.
2 TIM. iii: 16, 17.

Onder de bedeeling van het Evangelie der genade is het bijna tot een regel geworden om het Nieuwe Testament bij voorkeur te lezen. Zullen wij ons daarover verwonderen? Geenszins. De eerste naam, dien het kindje op den schoot der vrome moeder hoort, is de zoete naam van Jezus. De eerste geschiedenis, die het kindje hoort vertellen, is de geschiedenis van Jezus. Van Jezus hoort het kind het meeste spreken. Op den Heere Jezus wordt het kind het eerst, het meest en immer gewezen, het leert, dat buiten den Heere Jezus Christus de zaligheid niet verkrijgbaar is. Het leert, dat al de zegeningen, die God aan de menschen schenkt, in Christus Jezus gegeven worden. Is het kind zoo ver gevorderd, dat het lezen kan, het is het Evangelie naar de beschrijving der vier Evangelisten, dat het eerst gebruikt wordt. Zullen wij dit afkeuren? Wij zouden het afkeuren, indien de ouders het niet deden. Met het Nieuwe Testament groeit het kindje op, en och! of alle kinderen van der jeugd af aan onderwezen wierden in de leer der waarheid, die naar de godzaligheid is. Menig kind groeit op tot den leeftijd van twaalf, veertien of zestien jaren, zonder iets meer te kennen dan den naam van Jezus. Van Jezus weten zij niets. *In* Hem zijn ze niet. *Hij* is niet in hen. Gedoopt in den naam van Vader, Zoon en Heiligen Geest, moesten zij van der jeugd, even als Timotheus, in de Heilige Schrift onderwezen worden, hunne zielen tot zaligheid. Maar hoe gaat het? Tegen den tijd van aannemen moeten gaauw de vragen geleerd worden en een weinig oefening plaats hebben in het lezen der Heilige Schrift; dan worden zij aangenomen en alles is gereed. Alles gereed! Neen, er is nog niets begonnen. Maar ik raak buiten mijn bestek. Ik wil gezegd hebben, dat het Oude Testament, dat de Profetiën inzonderheid, niet bij voorkeur, niet het meest, niet zeer veel, niet veel en door sommigen nimmer gelezen worden. Zal ik zeggen: men moet het Oude Testament bij voorkeur lezen? Ik zal dat niet doen. Maar dit zal ik zeggen: men moet het Oude Testament *ook* lèzen, en veel lezen, en meer lezen dan men gewoonlijk doet, en de Profetiën niet het minst. Ja, maar in het Oude Testament komen zoo vele dingen voor zwaar om te verstaan. Nu, daar heb ik niets tegen. Volmaakt waar is het wat gij zegt. Maar is het u dan eene onbekende zaak, dat al lezende en biddende vele moeijelijkheden zich oplossen, en door eene getrouwe vergelijking van het Oude met het Nieuwe Testament vele dingen helder worden, die eerst duister waren? Het is ook goed een Bijbel te lezen, waarin de gelijkluidende plaatsen op den kant staan aangeteekend. Beter misschien is het nog een Bijbel met kantteekeningen te lezen. Ik weet wel, dat de kantteekeningen niet onverbeterlijk zijn, maar met dat al zult gij met de kantteekeningen uw voordeel kunnen doen.

Gij verlangt tot uwe stichting te lezen? Het is goed. Ik ook. Maar het Oude Testament en weder de Profetiën inzonderheid, eenigzins althans, zullen u niet ledig, niet onvruchtbaar laten. Moet gij dan het Nieuwe Testament minder lezen om tijd te vinden voor het Oude? Maar dat heb ik niet gezegd. Ik wensch dat, bij voortgezette getrouwe lezing van het Nieuwe Testament, gij het Oude Testament, en de Profetiën

inzonderheid, leest. Waarom dan de Profetiën inzonderheid? Stel ik dan de Profetiën boven andere gedeelten der Heilige Schrift? Ik wensch geene ziekelijke voorliefde te hebben. Zie den tekst als motto boven dit stukje. Maar ik zeg de Profetiën *inzonderheid*, omdat zij bij *uitzondering* gelezen worden.

Ik besluit dezen wenk met opmerkzaam te maken op hetgeen voorkomt in het "Handbuch der Bibelerklärung," uitgegeven door het Calwer Verlagsverein, deel III., pag. 135, Holl. uitgave van T. M. Looman, waar in de "Algemeene Handleiding tot de Profeten" gezegd wordt: Leer. . . . vooral van Jesaja Christus boven alles achten; Jeremia, met zijn geroep: keer weder! zij uw welgemeende boetprediker; Ezechiël, die u God als vuur aanwijst, sla uwe eigendunkelijkheid en eigengeregtigheid neder; en Daniel opene u eenen blik in de lotverwisselingen van het rijk Gods op aarde, van den aanvang tot het einde; leer verder bij Jona uw eigen trotsch en vreesachtig hart kennen. Laat u door Joël uit uw vleeschelijk welleven opschudden; door Amos voor vleeschelijke gerustheid waarschuwen; door Hosea tot nieuwe trouw opwekken; leer in het bijzonder van Micha de zeldzame deugd van onzen karakterloozen tijd om tegen den stroom op te zwemmen; zie bij Nahum den stroom van Gods onwederstaanbare oordeelen, als hij eenmaal losbreekt; Habakuk zij u een voorbeeld van geduldig wachten op Gods hulp in benaauwde en slechte tijden; Zefanja en Obadja bevelen u den vertrouwvollen blik op het einddoel der goddelijke wegen; laat u door Haggaï, Zachariä en Maleachi toonen hoe gij tot de stad en den tempel Gods vlijtig en zuiver, reeds in den tegenwoordigen tijd, behoort mede te bouwen.

Hoe meer gij u zoo de Profeten ten nutte maakt, des te rijker schatten zult gij bij hen vinden, des te zekerder zal u het Profeten woord inzonderheid tot Christus voeren.

Daarom, "onderzoekt de Schriften; want gij meent in dezelve het eeuwige leven te hebben, en die zijn het die van Mij getuigen."

O.

DE BIJBEL IN IJSLAND.

(*Vervolg van bladz.* 388.)

2. *Blik op den godsdienstigen toestand der IJslanders.*

De bevolking van IJsland behoort even als die van Noorwegen, tot het oude Germaansche ras. Geen volk ter wereld heeft, zoo wel als de IJslanders, zijne taal in oorspronkelijke zuiverheid en onveranderd bewaard. Die taal wordt er nog heden ten dage juist zoo als voor duizend jaren gesproken, en is daarom vooral hoogst belangrijk voor geleerden, die zich op het zoeken naar oorspronkelijke taalvormen toeleggen. Maar ook uit geest en geaardheid blijkt het, dat het volk van IJsland van Teutoonschen stam is. Zij zijn ernstig, eenvoudig, trouw, gastvrij, en, in betrekkelijken zin, rein van zeden. De bereidvaardigheid waarmede zij omstreeks het jaar 1000 als natie het Christendom aangenomen hebben, strekt tot blijk hunner goede gezindheid. Hun eerste bisschop, een man vol heiligen ijver, bouwde niet slechts steenen tempels, maar streefde er vooral naar levende steenen te vormen, om er een geestelijken tempel voor den waren God uit zamen te stellen. Het Christelijk geloof drong zoo diep in de harten door en werd er zoo in geworteld, dat de behoefte om het aan anderen mede te deelen, reeds vroeg uit den ijver voor den Zendelingsarbeid bleek. Toen, kort na de invoering van het Christendom in hun vaderland IJslandsche zeelieden de Oostkust van *Groenland* hadden ontdekt, gingen er terstond eenige geloovigen met zelfopofferende toewijding op reis om het Woord des

Kruises aan de wilde en onkundige bewoners van dit ongastvrij land over te brengen. Nog zou men in die bevroren vlakten, de overblijfselen kunnen vinden van kerken, waar de Groenlandsche gemeenten, vereenigd onder de prediking der vreemde Zendelingen, den Heere Jezus aanbaden.

Het Christendom, zoo als de IJslanders het toen beleden, was echter wel reeds zeer onzuiver. Vaak begaf men zich, helaas, met een gebroken hart, van het uiterste der bewoonbare aarde naar *Rome*, om er bij den Paus, of bij de beeldtenis van eenigen heilige, dien vrede en die rust te zoeken, waarnaar men smachtte. Maar toen in de zestiende eeuw, de fakkel der Hervorming op Duitschen bodem schitterde, vielen er spoedig eenige vonken van die zegenrijke toorts op *IJsland* neder, en deden er in den boezem van het volk op nieuw een heilig vuur ontbranden.

Omstreeks het jaar 1530 gebeurde het dat een voortreffelijk jong man, Oddur, bloedverwant van den bisschop van *Holum* in *IJsland*, zijn vaderland verliet, om in *Noorwegen* in de godgeleerdheid te gaan studeren. De waarheden door de Hervorming weder aan het licht gebragt, werden toen in de geleerde scholen daar te lande beleden, en hevig was de strijd die er voor en tegen werd gevoerd. Oddur raakte daarin mede betrokken Maar hij ontving er geen licht in. Ras onttrok hij zich dan ook aan de openbare behandeling der strijdpunten om in eenzaamheid te leven, en smeekte den Heer hem de oogen te willen openen, opdat hij mogt kunnen onderscheiden, waar de waarheid die tot zaligheid noodig is, het best ware te vinden, in Rome's Kerkleer, of in de door Luther verdedigde.—In aanhoudend gebed bestudeerde hij het Grieksche Nieuwe Testament. Langzamerhand werd het licht in zijne ziel. Hij vergeleek Luthers geschriften met wat hij in Gods Woord vond, en voelde zich dra zoo aangetrokken tot dien buitengewonen man, dat hij, zonder langer toeven, den reisstok weder opvatte, zich naar *Duitschland* begaf, en eenigen tijd te *Wittenberg*, aan de school van Luther en Melanchthon, door ging brengen. Verrijkt met kennis van het Evangelie in zijn geheel, keerde hij in het midden der zijnen terug, vast besloten om, steunende op des Heeren hulp, hun het zuiver Evangelie te brengen; maar dit viel hem niet zoo gemakkelijk als hij zich welligt had voorgesteld. De Evangelieprediking van den jeugdigen Oddur verwekte in *IJsland*, even als overal elders, hevigen tegenstand, vooral van de zijde van priesters en monniken. De jonge man volgde toen Luthers voorbeeld. Aangezien er alleen door overzetting der Goddelijke schrifturen in de landtaal, aan het werk der Hervorming een stevige grondslag kon worden gegeven, besloot Oddur voor alles werk te maken van het overbrengen van het Nieuwe Testament in het IJslandsch. Het was in eene eenzame hoeve, in den hoek eener stal, waar hij voor hinderlagen noch vervolging te vreezen had, dat hij aan de eerste IJslandsche vertaling van het Nieuwe Testament arbeidde; en in 1539 was zij voltooid. Het was eene getrouwe navolging van wat Luther gedaan had.

Met dien schat, de vrucht van zijn nachtwaken, voorzien, verliet hij andermaal zijn vaderland, en begaf zich naar *Denemarken*, waar hij onder de vrijgevige bescherming van den vromen koning Christiaan III, de vertaling bij duizend exemplaren liet drukken.—Daarna keerde hij in *IJsland* terug, en verspreidde er zijne boeken, die met ongekende gretigheid werden aangenomen; want reeds toen behoorde lezen tot den heerschenden smaak onder de bevolking. En dit goede Woord van God, dat de IJslander nu voor het eerst in zijne eigene taal ontmoette, openbaarde terstond aldaar zijne onweerstaanbare uitwerking.—Omstreeks 1550, ging het geheele eiland tot de Luthersche geloofsbelijdenis over, en het is daaraan tot den huidigen dag toe getrouw gebleven. Twintig jaren later werd ook het Oude Testament vertaald en gedrukt. Nu bediende men zich echter niet weder van eene vreemde drukpers, maar van eene inlandsche; verscheidene drukkerijen waren er reeds opgerigt. Van dit oogenblik af was de gansche Bijbel in de handen van het volk, en deze schat werd door het geheele eiland met onbeschrijfelijke blijdschap ontvangen. De Bijbel was echter hier nog geen boek, waarvan een exemplaar het eigendom van iedereen kon zijn, ook niet van ieder huisgezin. De eerste uitgaaf was in één groot deel, folio-formaat; de prijs was zeer hoog, zoodat alleen

gezeten lieden zich zulk een Bijbel konden aanschaffen. Niettemin werd het Heilige Boek van dit oogenblik af, algemeen gelezen; want men leende elkander wederkeerig dien kostbaren schat, of kwam in eene groote hoeve gedurende de lange winteravonden bijeen, om er uit te hooren voorlezen. Weldra had men ook Luthers catechismus, eene uitgaaf der Psalmen, gebedenboeken en andere godsdienstige werken in het IJslandsch, die algemeen met gretigheid gelezen, en van alle zijden in hooge achting gehouden werden.

Maar die heugelijke staat van zaken werd, helaas, minder gunstig, naarmate de toestand van het eiland in het algemeen achteruitging, ten gevolge der droevige gebeurtenis, welke wij zoo even vermeld hebben. Later kwam er, wel is waar, nog andermaal eene uitgaaf van den Bijbel, in nagenoeg 2000 exemplaren (twee uitgaven in folio, en eene in quarto), en even vele malen eene van het Nieuwe Testament alleen, in octavo, maar de verwoesting van het eiland deed een groot deel dezer boeken verloren gaan; de armoede welke er heerschend door werd, benam elk middel tot het daarstellen eener nieuwe uitgaaf; de persen verdwenen zelfs, men weet niet hoe, met uitzondering van eene enkele; en deze verkeerde tegen het einde der vorige eeuw, in zulk een verval dat zij niet meer te gebruiken was. De weinige boeken die men niet ontberen kon, werden in *Denemarken* gedrukt, en in een tijdsverloop van veertig jaren, drukte men er in het geheel niet meer dan vijf duizend.

"De nood was zoo hoog geklommen, dat een hoog geplaatst en wel onderrigt man in *IJsland*, in 1806 kon zeggen: Het is volstrekt onmogelijk, ook tegen den hoogsten prijs, op het gansche eiland een enkel exemplaar van den Bijbel, of zelfs alleen van het Nieuwe Testament, te verkrijgen. Het is wel treurig dat er in het geheele land, waar zeven en veertig duizend zielen wonen, niet meer dan veertig of vijftig volledige Bijbels te vinden zijn. En van de juistheid hiervan kan men zich gemakkelijk vergewissen, daar ieder der twee honderd predikanten die de drie honderd en vijf kerspelen verzorgen, verpligt is in het register van zijn kerspel aanteekening te houden van de Bijbels die zich in huisgezinnen van zijne gemeente mogten bevinden. Wij leven in een tijd wel zeer verschillend van dien, toen, nu zestig jaren geleden, de edelmoedige Sistrup voor eigen kosten Bijbels liet komen, om er aan iedere gemeente ten geschenke te geven, opdat ze volgens een rooster, aan alle huisgezinnen, ieder op zijne beurt, ter lezing gegeven zouden worden. Voor zeventien jaren gaf een deken van het oostelijk district zich alle mogelijke moeite, om zich een Bijbel in eigendom te verschaffen, en het mogt hem niet gelukken, want die welke gelukkig genoeg zijn om er een te bezitten, willen er zich tot geen prijs van ontdoen. De nog voorhanden exemplaren zijn daarenboven zoo versleten en zien er zoo jammerlijk uit, dat het bijna onmogelijk is er eenig gebruik van te maken. Zoo bezit een predikant een ouden Bijbel in folio, die van de wormen doorknaagd is, maar waarvan de geschonden bladen zeer net weder opgeplakt zijn met papier, waarop de tekst is ingeschreven zoo naauwkeurig en met eene zoo nette hand, dat zij den bekwaamsten schoonschrijver tot eer zou verstrekken; en toch is dit het werk van een eenvoudigen boer."

Indien, onder zulke omstandigheden, de godsdienst in *IJsland* niet tot eene soort van Heidendom is vervallen, moet men zulks, middellijk in de hand van den genadigen Heer, toeschrijven aan den zedelijken zin van het volk, dat, eenmaal in het bezit der waarheid, haar met eene onwankelbare liefde heeft bewaard, en van het eene geslacht aan het andere overgeleverd, door mondelijke mededeeling. Daar er op het gansche eiland geen enkel openbaar onderwijzer was, nam ieder huisvader bij de zijnen het werk van schoolmeester waar, en dit met zoo goed gevolg dat men onder honderd volwassen jonge lieden, er naauwelijks een zou vinden die niet kon lezen, en zeer weinigen die niet of niet zelfs zeer net, konden schrijven. Men heeft het behoud van Evangelische kennis, behalve aan het getrouw bezoek der openbare godsdienstoefening, eigenlijk te danken aan de goede gewoonte welke in de huisgezinnen bewaard is gebleven om des winters van St. Michiel tot Paschen, godsdienstige oefeningen te houden, welke bestaan uit het lezen en opzeggen uit den catechismus, van plaatsen uit den Bijbel, en uit stichtelijke boeken. De

behoefte aan zielevoedsel was allengs zoo algemeen en diep gevoeld geworden, dat men op dit volk de woorden mogt toepassen, te vinden bij Amos viii: 11: "Ziet, de dagen komen, spreekt de Heere Heere, dat Ik eenen honger in het land zal zenden; niet een honger naar brood, noch dorst naar water, maar om te hooren de woorden des Heeren." Maar diezelfde Heer heeft ook deze belofte gegeven: "Zalig zijn zij die hongeren en dorsten naar de geregtigheid, want zij zullen verzadigd worden."—Dit zou ook aan het volk van *IJsland* welhaast bewaarheid worden.

3. *Hoe de Heer het Brood des levens voor* IJsland *bereid heeft.*

In 1805, zeiden twee jonge Schotten, John Paterson en Ebenezer Henderson, hun vaderland, hunne bloedverwanten, en al wat hun dierbaar was, vaarwel, om als Zendelingen het Evangelie naar Hindostan over te brengen. Om daartoe vergunning te vragen aan de Oost-Indische Compagnie, die rijke handelmaatschappij, onder wier ijzere magt gansch Indie zich bevond, begaven zij zich naar Londen. Maar de vergunning werd hun geweigerd: want de Compagnie werd toen beheerscht door het denkbeeld, dat de Hindoe's door de prediking des Evangelies wel eens tot opstand geleid konden worden, en dat zij bij gevolg, voor hare geldelijke belangen gevaarlijk was. Zij scheen toen te denken: "Laten veeleer de zielen der bewoners van Indie omkomen, liever dan de inkomsten welke wij uit dat land trekken, verloren gaan!"

Bij eene zoo wreede weigering, wisten onze beide Schotten, wier hart diep gewond was, niet wat hun te doen stond. Maar spoedig was hun besluit genomen. De Deensche regering bezat op de oostelijke kust van Indie een uitgestrekt gebied, de kust van Coromandel met hare hoofdstad Tranquebar, waar Duitsche Zendelingen, een Ziegenbalg, een Schwartz en anderen, onder den zegen des Heeren sinds meer dan zestig jaren arbeidden. Zij besloten daarheen te gaan, en vertrokken onmiddelijk naar Koppenhagen, de hoofdstad van Denemarken, om zich naar Tranquebar in te schepen. Maar ook hier stuitte zij op onoverkomelijke hinderpalen. Er heerschte toen eene sterke spanning tusschen Denemarken en Engeland, en men wilde daarom aan onze twee Schotten niet vergunnen, zich naar Indie te begeven.

Alle deze, in verschillende opzigten, zeer treurige omstandigheden, werden echter aldus bestuurd en geleid door de hand des Heeren, door Wien de smeekingen der arme, naar het brood des levens hongerende IJslanders vernomen waren, en Die besloten had haar te verhooren. Het verlangen dezer beide jongelieden was naar het verzengend Zuiden gerigt, doch de Heer, in Zijne wonderbare wijsheid, keerde het naar het bevroren Noorden.

Terwijl ze zich hier en daar op verschillende plaatsen aanmeldden zonder hun doel te bereiken, geraakten zij in betrekking met Thorkelin, den vromen en geleerden rijks-archivarius, een man, die niet alleen wegens zijn hoog ambt in aanzien stond, maar ook algemeen geacht werd om zijn ijver voor de zaak des Christendoms. Hij was geboren IJslander, en stelde met Christelijke liefde tot zijn vaderland, het ware belang in deszelfs eeuwig welzijn. Bij de gesprekken welke de twee Schotten met hem hadden, liep het onderhoud ook over IJsland, waarvan de behoeften in het godsdienstige, niet minder dringend dan die der heidenwereld waren. De jonge Schotten luisterden met steeds levendiger belangstelling, naar hetgeen hij hun daarvan verhaalde, en werden plotseling getroffen door het bij hen opkomend denkbeeld dat, zoo de Heer hun de reis naar Indie onmogelijk maakte, Hij zulks welligt deed, opdat ze voor IJsland iets zouden ondernemen. Dat denkbeeld kwam tot rijpheid; en toen ze aan hunne vrienden in Schotland kennis gaven van de niet uit den weg te ruimen hindernissen, om welke zij van hun aanvankelijk voornemen moesten afzien, vroegen zij hun tevens om werkdadig hulpbetoon voor dit verlaten eiland.—Vóór alles legden zij hun de vraag voor, of er niet voor rekening van Engelschen en Schotten, eene nieuwe uitgaaf van den Bijbel in het IJslandsch, zou kunnen worden tot stand gebragt.

Het Britsch- en Buitenlandsch Bijbelgenootschap was eerst sedert twee jaren opgerigt, en toen nog zoo weinig algemeen bekend, dat Henderson en zijn vriend Paterson, van zijn bestaan ten eenemale onkundig waren.—Maar hunne vrienden in Schotland hadden de geboorte

van deze, zoo hoog te waarderen instelling, reeds met blijdschap begroet, en toen ze den brief der twee jonge lieden ontvingen, onderscheidden ze daarin eene oproeping van 's Heeren wege, waaraan ze, zonder ongeoorloofd dralen, gehoor moesten geven.—Zij wenddenzich derhalve onmiddelijk tot den president van het Bijbelgenootschap te Londen met de vraag, of men niet genegen zijn zou om iets voor IJsland te doen. Dit voorstel werd, zoo gunstig ontvangen, dat de waardige voorzitter, Lord Teignmouth, zonder uitstel, in naam van het genootschap aan den Bisschop van IJsland een brief schreef, waarin hij hem, onder anderen, zeide: "Ons Genootschap heeft met innig leedwezen vernomen, dat de Heilige Schrift in het IJslandsch zeer zeldzaam, en zoo moeijelijk te verkrijgen is geworden, dat een groot aantal onzer broederen op uw eiland gedwongen zijn zich het gemis daarvan te getroosten.—Wij zouden ons hoogst gelukkig gerekend hebben, wanneer wij bij magten waren geweest, om reeds dadelijk in een zoo dringenden nood te voorzien; maar men verstaat in Engeland het drukken van het IJslandsch niet. Daarvoor grijpen we het eenige redmiddel dat in ons bereik gelegen is, aan, door u voor te stellen, eene oplage van 5000 exemplaren van het Nieuwe Testament te laten drukken, waarvan wij de kosten, tot op het halve bedrag, voor ons willen nemen. Wees zoo goed van mij zoo spoedig mogelijk van uwe denkwijze hieromtrent te willen onderrigten."

De twee Schotten, hadden intusschen eer ze nog iets vermoedden van hetgeen er in Engeland voor het heil van IJsland beproefd werd, te Koppenhagen hooren spreken, van eene kleine Christelijke Vereeniging tot verspreiding van Bijbels en godsdienstige geschriften, welke reeds in 1801 op het eiland Fionie, (in de staten van Denemarken) gevormd was.—De beide vrienden vleiden zich met de hoop, dat deze Vereeniging, hoe gering hare krachten destijds ook nog waren, toch aan den gewigtigen arbeid wel deel zou willen nemen, en zulks te gereeder, omdat IJsland mede eene Deensche bezitting was. Henderson begaf zich naar Fionie: hij werd er, zoo als hij zich had voorgesteld, met de meeste welwillendheid ontvangen, en vond de gunstigste gezindheid om in zijne plannen te treden. Zoo werd, terwijl men te Londen het besluit nam, om de helft der kosten van het drukken van 5000 exemplaren van het Nieuwe Testament in het IJslandsch op zich te nemen, in Fionie, door Deensche vrienden, voor den Bijbel tot hetzelfde besloten. Toen er te Londen, en in Fionie, aan het eene en aan het andere Genootschap bekend werd, waarvoor van beide zijden besloten was, werden beiden vervuld met bewondering van de wegen des Heeren, en erkenden daarin het zegel van Goddelijke goedkeuring. De ijver werd nog aangewakkerd door den bisschop van IJsland, die een treffend tafereel ophing van de schaarschte van Bijbels, en van den honger naar het Woord Gods, die van alle kanten kenbaar werd. Men stelde zich derhalve terstond aan het werk, om 5000 Nieuwe Testamenten te laten drukken. In November 1806, werd daarmede te Kopenhagen, onder toezigt van Henderson een aanvang gemaakt, terwijl Paterson geroepen was, om op eene andere wijze tot uitbreiding van Gods Koningrijk te arbeiden.

(*Te worden voortgezet.*)

DE KRACHT DES BIJBELS.

Een Bramin sprak eenmaal een' Zendeling aan, en zeide hem: "Ik heb een broeder gehad, aan wien iemand een van uwe boeken had gegeven. Hij las er dag en nacht in, en dat heeft hem gek gemaakt, want hij rukte het heilig halssnoer van onze Caste van zijn hals, zeggende, dat onze godsdienst eene opeenstapeling van leugens, daarentegen de Christelijke godsdienst de éénige ware was. Eenigen tijd daarna is hij gestorven, en ik weet maar al te goed wat zijn einde is geweest." Tot nog toe is de geschiedenis, en het einde van dien man, voor den Zendeling onbekend gebleven, maar mag men niet veronderstellen, dat hij, in plaats van zijn verstand verloren te hebben, wijs was geworden tot zaligheid, door het lezen der Heilige Schrift —en dat, indien waarlijk, zoo als men kon opmaken, geweld of list zijne dagen had verkort, zijn dood die van eenen geloovige is geweest.

"Eens," zoo verhaalt een ander Zendeling, "kreeg ik bezoek van een Hindoe, die, na een afkeer van het geloof zijner vaderen gekregen te hebben, zich

met ijver op het lezen van den Coran* had toegelegd, ofschoon hij de gewoonten der afgodendienaars had blijven volgen. Ik gaf hem een Nieuw Testament, met het verzoek er bij, om den inhoud er van met het bekende boek van den Profeet te vergelijken. Na verloop van eenige dagen, bezocht hij mij wederom, en sprak aldus: "Ik kom met u spreken, over het Evangelie, en de godsdienst." Zonder mijn antwoord daarop af te wachten, zeide hij mij verder, dat hij met de meeste aandacht Matth. v had gelezen, en dat dit voldoende was, om hem te overtuigen, dat zoo de Coran niet van goddelijke afkomst was, de Bijbel dit zeker moest zijn. 'Ik gevoelde het,' voegde hij er bij, ik kan den God des Corans niet, maar wel dien des Bijbels, aanbidden, een God die ons beveelt: "Hebt uwe vijanden lief; zegent ze, die u vervloeken; doet wel dengenen, die u haten; en bidt voor degenen, die u geweld doen; en die u vervolgen." Zulke woorden moeten Goddelijk zijn: nooit zouden zij in eens menschen hart alzoo zijn opgekomen.' "Terwijl de Hindoe aldus sprak, zweeg ik stil en dankte uit de diepte van mijn hart, den God die aldus de goddelijkheid van Zijn Woord had geopenbaard. Dit stilzwijgen verontrustte den spreker. Hij vroeg mij of ik zijne redenen slecht gegrond vond. Ik stelde hem dadelijk gerust, en vermaande hem vervolgens, zoo ernstig mogelijk zijn onderwijs in denzelfden geest voort te zetten, en God te bidden om in zijn hart het goddelijk licht meer en meer te doen opgaan. Op zijne beurt luisterde hij aandachtig, en toen ik geëindigd had, zeide hij: 'Uwe raadgevingen zijn goed, ik zal ze opvolgen.' Zes dagen daarna kwam hij terug, en vroeg mij om hem zeker aantal Bijbels, in de Bengaalsche taal, ter hand te stellen. Hij wilde ze onder zijne vrienden uitdeelen, want zeide hij: 'Ik voel mij gedrongen, om van mijne kennis des Christendoms anderen mede te deelen.'— Sedert dien tijd, vereenigen zich wekelijks tusschen de twintig en dertig personen in zijne woning, om aldaar biddende het Woord des levens te onderzoeken."

Ziet daar dan, waarde lezers, het antwoord op de ons voorgestelde vraag, wat het lezen van den Bijbel vermag.

Mogen allen die dit lezen, zich gedrongen gevoelen om van den schat, dien zij van den Heer ontvangen hebben, aan anderen mede te deelen. Wij kunnen zeker zijn, dat hetgeen door ons biddende gezaaid wordt, den wasdom zal verkrijgen van Hem, die geen lust heeft in den dood des goddeloozen, maar daarin, dat de goddelooze zich bekeere van zijnen weg, en leve.—Al zijn wij slechts in staat één of een paar Bijbels onder de duizenden onzer medemenschen ingang te doen vinden, laat dan die gelegenheid niet ongebruikt voorbijgaan. Zoodanige liefdedaad heeft alreede, onder 's Heeren zegen wonderen verrigt, en Zijne kracht wordt vaak in onze zwakheid volbragt.

* De Bijbel der Mohammedanen.

ZIJN ER MEER ZULKE OUDERS?

Met het laatste Nachtmaal werd hier een meisje aangenomen, dat gedurende ruim een jaar bij den schrijver dezes besteed was geweest. Naar mijne gewoonte had ik ook dat kind onderwezen in de leer der waarheid, die naar de godzaligheid is. Gedurig heb ik haar den christen voorgesteld, zoo als hij zich in het openbaar en in het verborgen vertoont. Ik geloof niet dat dit onderwijs zonder vrucht gebleven is. Ik meen, het kind heeft leeren bidden. Zij kent bij aanvraag eenig onderscheid tusschen goed en kwaad.

Dezen morgen kwam zij ten mijnent, ging mede naar de kerk; na kerktijd bleef zij bij de catechizatie, na afloop waarvan zij achterbleef toen de andere kinderen heen gingen. Ik vroeg of zij mij iets te vragen of te zeggen had. Zij vertelde mij toen, bleek en bevende, dat zij in zonde gevallen was. Zij had gedanst. In het huis harer ouders was een partijtje geweest in de afwezigheid des vaders. Er moest gedanst worden. Zij gevoelde ook lust om mede te doen. Maar wetende, dat zij zoo doende zondigen zou, had zij gebeden dat de Heere van dien boozen lust haar verlossen zou. Dat heeft de Heere ook genadiglijk gedaan. De danstijd is daar; de danszaal gereed; de dansers present. Een ontbreekt. Zij zal komen. Waar is zij? Zij komt niet. Dan zal zij gehaald worden. Zij weigert. Zij

wordt gescholden. Haar moeder wordt toornig op haar; zij moet, zij zal dansen; zij bezwijkt voor de overmagt. Zij danst. Gods Woord, haar geweten klaagt haar aan. Zij heeft gedaan wat kwaad was in de oogen des Heeren. Zij heeft geweend en gebeden, en voor God en menschen hare schuld beleden.

Bij het hooren van haar verhaal was ik bedroefd en verontwaardigd.

Bedroefd omdat eene moeder die bij den doop van haar kind zulk eene dure belofte voor God en de gemeente heeft afgelegd, haar kind dwingt om te zondigen, dwingt om het pad des verderfs te bewandelen, waarop zij zelve loopt.

Bedroefd omdat een jong lidmaat van Christus gevallen is in een kuil die hare moeder voor haar heeft gegraven.

Bedroefd omdat ik vrees dat het Evangelie der zaligheid daar geen krachten doen kan van wege het ongeloof.

Verontwaardigd, omdat het eene *moeder* is, die haar jongste *kind* slecht voorgaat en dat kind noodzaakt haar te volgen.

Verontwaardigd omdat degenen die zich verhoovaardigen op den christennaam, die zoo metterdaad verloochenen, en zoo verachtend op den armen heiden nederzien.

Ouders! ziet toe dat gij uwe kinderen niet tot zonden verleidt, direct noch indirect.

Kinderen! vreest God meer dan de menschen.

Gedenken wij allen, dat die zonde doet, met den duivel is, en

Die staat zie toe dat hij niet valle.

1 Nov., 1857. O.

KERK-ALMANAK VOOR 1858.

Het verschaft ons veel genoegen onzen lezers bekend te kunnen maken, dat de "Almanak voor de Nederduitsch-Gereformeerde Kerk van Zuid-Afrika, voor het jaar 1858" het licht heeft gezien en verkrijgbaar is bij den Boekhandelaar N. H. Marais, in de Kaapstad. Dit jaarboekje is te wel bekend dan dat het eenige aanbeveling van onze zijde zoude behoeven. De inhoud is van den gewonen stempel; de vorm onveranderd. Wij vertrouwen dat de leden onzer kerk meer en meer gebruik zullen maken van dezen Almanak, vooral in het aanwenden van de dagteksten tot grondslagen van hunne verzuchtingen elken dag tot den troon der genade voor het heil van elkander en van Christus Kerk in dit land. Zoo vindt men de gelegenheid ter uitoefening van zijn geloof in de gemeenschap der heiligen, door met afwezige broeders en zusters te naderen tot Hem die de lust is der heiligen, en steeds hetzelfde gedeelte van zijn onfeilbaar Woord te nemen tot grondslag van hunne gebeden voor elkander. Met eene zaak zijn wij minder ingenomen: dat de opsteller de oude gewoonte gevolgd heeft en de gemeenten over de Oranjerivier niet heeft gerang geschikt naar haren respectieven ouderdom bij de gemeenten aan deze zijde, om alzoo eene doorloopende lijst te maken van de gemeenten der kerk in *Zuid-Afrika.*—*Sapienti verbum sat.*

Ook is verzuimd een asterisk te voegen voor den naam van Ds. Petr. van der Spuy; ook behoorden de Eerw. C. Murray en A. Horak bekend te zijn gesteld *als kandidaten tot de Heilige Dienst.*

HOE ZULLEN WIJ ONTVLIEDEN?

Op den dag van het laatste oordeel is er geen ontvlugten! Te vergeefs zult gij naar eene schuilplaats omzien, te vergeefs u onder de onoverzienlijke menigte zoeken te verbergen, dewelke in vreesselijk plegtige stilte op de beslissende Regteruitspraak uit den mond van den Waarachtige en Regtvaardige wacht. Op dien geduchten dag zal elke ziel voor het doordringend oog van den Regter zoo naakt en ontbloot, zoo openbaar en doorzienlijk daar staan, als of zij en Hij alleen waren in het groot heelal. Het licht van dien dag zal al het verborgenste zoo helder verlichten, dat de verlorenen zijnen glans niet verdragen en in wanhoop schreeuwen zullen: "Gij bergen valt op ons! gij heuvelen bedekt ons!" En zoo vreeslijk zal die doodsstilte in dat oogenblik der eeuwige beslissing zijn, dat elk een het kloppen van zijn eigen hart hooren zal, dat, *wanneer het geen wedergeboren hart is,* hem met iederen slag nader brengt tot de pijnigingen der verdoemenis, en te vergeefs zich krampachtig te zamen trekt, om—ware het mogelijk—voor eeuwig te sterven! Geen ontvlugten rondom! geene verlossing, *indien gij niet vrijgekocht zijt door het bloed des Zoons Gods!* Want, hoe zullen wij ontvlieden, waarschuwt de Apostel vragende, indien wij op zoo groote zaligheid, zoo als zij in Christus ons *nog* aangeboden wordt, geen acht nemen?

AANROEPING DER HEILIGEN.

De rijke man in de hel riep: "Vader Abraham! ontferm u mijner!" (Luc. xvi. 24). Er was een tijd, waarop hij tot den *God* Abrahams had kunnen bidden en genade vinden; nu waagt hij 't niet, om dien God aan te roepen, dien hij geheel zijn leven beleedigd heeft, en wendt zich tot een geschapen wezen, hetwelk noch magt noch last heeft, om zijn gebed te verhooren. Dit is het eenige voorbeeld in den bijbel van aanroeping van gestorvene heiligen en tot wederlegging der valsche, pauselijke leer, dewelke deze aanroeping voor nuttig en noodig verklaart, gedenken men er steeds aan, *dat 't het voorbeeld van eene ter helle gedoemde ziel is*, en—*dat daarom ook zonder vrucht geschiedt*.

DE GEZEGENDE PREDIKATIE VAN EEN KLEIN MEISJE.

Voor eenige jaren vond in een gedeelte van Amerika eene opwekking plaats. Op eenen avond zat eene vrouw met hare kleine dochter in eene godsdienstige bijeenkomst, en terwijl de leeraar daarvan sprak, hoe nalatig men in de vervulling van zijne huiselijke pligten was, hoe men Gods Woord zoo weinig las en de huisgodsdienst verzuimde zeide het dochtertje hetwelk opmerkzaam toehoorde en verstond dat de leeraar van eene nalatigheid sprak, waarvan zij dikwijls getuige geweest was, heel zachtjes tot hare mama: "Mama, spreekt de leeraar tot u?"—Dit was eene geweldige predikatie voor de moeder; zij werd diep van hare zonde overtuigd, en dit was het begin van hare bekeering.

DE *WARE* BIECHT ZONDER BIECHTGELD.

Een Iersche kleine jongen, wiens vader Roomsch was, liet zich overreden, om tot eenen priester te gaan, en te biechten; maar toen de priester eenen shilling als betaling vooruit verlangde, vraagde de jongen hem: "biecht mijnheer ook?"—"Ja," antwoordde de priester, "ik biecht aan den deken."—"Moet mijnheer hem daarvoor betalen?"—"Ja," antwoordde de priester.—"En aan wien biecht de deken?"—"Aan den bisschop?"—"En de bisschop?"—"Hij biecht aan den paus."—"En betalen de deken en de bisschop!"—"Ja, en dat goed," zeide de priester.—En aan wien biecht dan de paus?" vraagde de jongen verder:—"Aan God," antwoordde de priester.—"En hoeveel eischt God daarvoor?" "Niets," zeide de priester.—"Dan," riep de arme jongen uit, "wil ik aan den lieven God biechten en mijnen shilling behouden."

(*Aan de Redactie.*)

Mag ik eene plaats verzoeken voor nevensgaand versje, vervaardigd door eene godvrezende, jonge, Afrikaansche dichteresse. P. H.

JEZUS CHRISTUS.

J ezus hemelsche genade,
E n mijn toevlugt vroeg en spade,
Z alig hij die tot U vlugt,
U die hoort naar ieders zucht,
S iele zaligheid te denken!

C hristus, Gij wilt zelf U schenken,
H un die naar U hongrend zijn,
R oept Gij: Gij zult zalig zijn,
I s die weg ook nu nog open,
S oo begeert mijn ziel te loopen,
T ot zij bij de hemelschaar,
U wen lof mag zingen daar,
S alig, driewerf zalig daar!

E. B.

BUITENLANDSCH KERKNIEUWS.

In de *American Presbyterian* lezen wij het volgende:—De Algemeene Synode der Hollandsch Gereformeerde Kerk vergaderde te Ithaca, New York op den 3den Junij. De vergadering was vol en eenstemmig, terwijl haar geest zich kenmerkte door verhoogden ijver en vooruitgang. De rapporten aangaande opvoeding, binnen- en buitenlandsche zending, boekverspreiding en sabbathscholen waren zeer bemoedigend. Er zijn 79 candidaten voor de Heilige Dienst en het getal neemt toe. Het aantal studenten in de Theologische Kweekschool is 34. Zeventig kerken zijn vacant en er worden steeds meer leeraars gevraagd, dan de Kweekschool oplevert.

Eene nieuwe Provinciale Synode is in het Westen gevormd.

Eene correspondentie is geopend met de Synode der Nederduitsch Gereformeerde Kerk van Zuid-Afrika, met de Waldensen en met de vrije kerk van Schotland. De belangrijkste handeling der Synode was misschien het opgeven der betrekking waarin zij stond tot het Amerikaansch Genootschap voor Buiten-

landsche Zendingen, waartoe met schier algemeene stemmen werd besloten. De laatste beroering in dit genootschap was daarvan de oorzaak. Onze Hollandsche broederen zullen zich nu voortaan bepalen bij hunne eigene inrigting, die zendelingen doet arbeiden te Arcot* in Indie en te Amoy in China. De bijdragen voor Buitenlandsche Zendelingen beliepen in het laatste jaar 12000 dollars.† De Algemeene Synode heeft in dit land onder hare zorg 386 kerken.

* Het arbeidsveld der achtenswaardige familie *Scudder*.

† Gelijkstaande met £2500.—VERTALER.

KERKNIEUWS.

SYNODE DER GEREFORMEERDE KERK.

De volgende brief, betrekking hebbende op de geldelijke ondersteuning van de leeraars der kerk, is door de Hoog-Ew. Synode gerigt geworden aan Zijne Excellentie den Gouverneur—welken wij in het licht geven, met het daarop ontvangen antwoord:—

Hoog-Edele Heer.—Wij ondergeteekenden, leeraars en opzieners der Nederduitsch Gereformeerde Kerk in deze kolonie, thans vergaderd in de Kaapstad, onlangs overwogen hebbende de behoeften onzer gemeenten, ten einde middelen te beramen om daarin op de meest verkieselijke wijs te voorzien, zijn tot het besluit gekomen, dat in alle christen landen de Kerk van Christus in al hare afdeelingen, hoe verschillend ook in geloofs-belijdenis en vorm van kerkbestuur, aanspraak heeft op onderstand en voorziening in hare behoeften van wegen den staat—eene aanspraak die tot dus ver door alle Vertegenwoordigers van Hare Majesteit in deze kolonie werkdadig erkend is, zoodat men te regt daarop verwijzen kan tot regtvaardiging van eenig billijk verzoek door eene christen kerk aan het Uitvoerend Bewind gerigt. Hiervan doordrongen, komen wij thans tot Uwe Excellentie om eerbiedig, maar tevens met vertrouwen, onder Uwe aandacht te brengen, dat de som onder het hoofd "Openbare Eeredienst" op de zoogenaamde *Reserved Schedule* onzer Constitutie voorkomende, geheel ontoereikend geworden is voor de behoeften der christelijke kerken in deze volkplanting, en nemen de vrijheid Uwe Excellentie de dringende noodzakelijkheid voor te houden tot ruimere voorziening in de geestelijke verzorging der maatschappij.

Wars van sectengeest, als onbestaanbaar met die onbekrompen zienswijs, die de natuurlijke vrucht is van het onverbasterd christendom, stellen wij belang in de Kerk van Christus als een geheel; en indien wij, in bijzonderheden tredende, de aandacht van Uwe Excellentie bij voorkeur bepalen bij de behoeften der Nederduitsch Gereformeerde Kerk, zoo geschiedt zulks omdat wij als Synode dier kerk jegens haar een' bijzonderen pligt te vervullen en hare belangen voor te staan hebben, als ook omdat wij met hare behoeften meer bekend zijn, dan met die van eenige andere christen kerk in deze kolonie.

Het ongenoegzame der voorziening in de openbare eeredienst met betrekking tot onze kerk is voornamelijk aan twee oorzaken toe te schrijven: eene groote vermeerdering in het getal onzer gemeenten, en den verhoogden prijs van alle levens-behoeften.

Wat het eerste betreft, wijzen wij op de volgende bijzonderheden:

1. De Nederduitsch Gereformeerde Kerk gaat in zielental de helft der bevolking der geheele kolonie te boven.

2. Sedert de Synode van 1852 zijn er niet minder dan achttien nieuwe gemeenten ontstaan.

3. De meesten dier gemeenten zijn zonder leeraars—als herderlooze kudden in de woestijn—en dit gebrek aan geestelijk opzigt is voornamelijk daaraan te wijten, dat er geen fondsen zijn om een' leeraar te onderhouden.

4. Die hulpbehoevende gemeenten kunnen bij den hoop veilig op 20,000 zielen geschat worden.

Wat nu de tweede oorzaak betreft, moet het Uwe Excellentie versch in het geheugen liggen, dat het tijdens de jongste zitting van ons Parlement noodig bevonden werd de jaarwedden van gouvernements ambtenaren aanmerkelijk te verhoogen, omdat de prijzen van alle levensbehoeften binnen korten tijd met 32 per cent gestegen waren, en het zal wel niet noodig zijn Uwe Excellentie onder het oog te brengen dat deze omstandigheid op de tractementen van predikanten dezelfde uitwerking heeft als op de salarissen van klerken en andere gouvernements ambtenaren.

Met het oog op de onschatbare maatschappelijke weldaden die den staat uit de kerk toevloeijen en die Uwe Excellentie meer dan iemand op prijs weet te stellen, kunnen wij ons leedgevoel niet verzwijgen, dat terwijl er ruimschoots in de behoeften van de civiele dienst uit de koloniale kas voorzien is, de niet minder dringende behoeften onzer leeraars ten eenenmaal onopgemerkt gebleven zijn. Wij mogen dit niet toeschrijven aan onwilligheid van de zijde Uwer Excellentie om meerdere vergunningen tot zoodanig einde aan te bevelen, maar wij vreezen dat de behoeften onzer kerk niet naar eisch onder de aandacht gebragt zijn. In

den tusschentijd die nog voor de aanstaande zitting van ons Parlement verloopen moet, zullen wij over dit onderwerp een verzoekschrift aan de wetgeving gereed maken, en het zou voor ons eene groote gerustst̀elling zijn, indien wij van Uwe Excellentie de toezegging mogten erlangen, dat er op de aanstaande begrooting onder het hoofd Openbare Eeredienst eene verhoogde som zal worden opgebragt met nadrukkelijke aanbeveling van Uwe Excellentie aan de wetgeving.

Na aldus onzen pligt aan de Nederduitsch Gereformeerde Kerk volbragt te hebben, laten wij deze zaak gerust in de handen van Uwe Excellentie als Vertegenwoordiger van Hare Majesteit, en onthouden ons opzettelijk van verdere drangredenen, opdat wij niet den schijn hebben van te twijfelen of Uwe Excellentie genoegzaam prijs stelt op godsdienstig onderwijs en geestelijk opzigt en bestier, als wezenlijke behoeften tot het geluk en de welvaart van eèn volk.

Met verzekering van hoogachting, enz.
Geteekend door de geheele Synode.

Eerw. Heer en Heeren!—Het is mij aangenaam te zien dat het getal van gemeenten van de Hollandsch Gereformeerde Kerk zoo spoedig is toegenomen, en dat, naar mate de bevolking in getal vermeerdert of zich in nieuwe distrikten verspreidt, de ingezetenen van Zuid-Afrika zorgvuldig het christelijk geloof met zich voeren, en zoo veel mogelijk deszelfs tucht bewaren.

Wanneer het Koloniaal Parlement weder vergadert zal ik aan hetzelve toezenden de memorie, welke gij nu in mijne handen gesteld hebt, met eene aanbeveling dat dezelve in overweging worde genomen.

Ten einde mij in staat te stellen om aan de Edele Wetgevende Vergadering aan te bevelen om zoodanige meerdere sommen toe te kennen voor de Hollandsch Gereformeerde Kerk, als toereikend mogten zijn om in derzelver behoefte te voorzien, zal het noodig zijn, zoo als gij opmerkt, dat ik bereid zoude zijn om op dezelfde wijze te handelen met de andere christen ligchamen in het land, maar ik ben niet in het bezit van het narigt, hetwelk mij in staat zal stellen om zulk een stap als deze te doen, noch denk ik, dat zulk narigt op eene andere wijze kan bekomen worden dan door een onderzoek voor een Parlementair Committtee, of onder het gezag van wet door het Parlement verordend. Ik zal dus in het overzenden van uwe memorie aan het Parlement, de noodzakelijkheid aantoonen dat zoodanige inlichting bekomen worde, wanneer men verlangt om vermeerderde hulp te verleenen aan de onderscheiden christen kerken.

De Hollandsch Gereformeerde Kerk in andere landen en in vroeger tijden onderhield zichzelve en breidde zich uit niet alleen zonder hulp van den Staat, maar ook wanneer dezelve onder vervolging leed. In deze kolonie is de meerderheid van hare leden welgezeten en menschen van spaarzamen en eenvoudigen smaak en hebbelijkheden, zoodat hunne middelen hunne behoeften te boven gaan, terwijl zij warm verknocht zijn aan het geloof hunner voorvaders, hetwelk nu sedert verscheiden geslachten zoo vele voordeelen voor Zuid-Afrika verzekerd hebben. Hunne leeraars worden ook met regt door hen bemind, en leeraars en gemeenten zijn over het algemeen aan elkander verbonden door banden van wederkeerige achting en medegevoel, hetgeen onmogelijk zonder genoegen kan gade geslagen worden. Wat dus ook het besluit van het Parlement omtrent uwe memorie mogte zijn, houde ik mij overtuigd, dat men de belangen van de Hollandsch Gereformeerde Kerk niet lang verwaarloosd zal doen blijven, of dat men niet zorgen zal voor de behoeften der leeraars.

(Get.) G. Grey.

Mosselbaai.—De Wel-Eerw. Dr. H. E. Faure heeft bedankt voor het beroep naar deze gemeente.

Z. A. Christelijke Boekvereeniging.

1857.

Nov. 21.—Van Ds. W. Murray, Middelburg, ...	£3 10 0

TAKVEREENIGING VOOR KINDERWERKEN.

Oct. 31.—Van den Heer W. A. Visser, Sutherland, ...	£1 10 0
Nov. 5.—Van den Heer J. H. Cloete, Sz., ...	0 3 0
„ 10.—Van den Heer T. B. de Bruyn, Napier, ...	1 10 0
„ 10.—Van den Heer P. A. Rossouw, Piketberg,... ...	1 10 0
„ 11.—Van den Heer A. P. Meiring, Beaufort, ...	3 0 0
„ 13.—Van den Heer J. J. S. de Villiers, Stellenbosch,	3 0 0
„ 13.—Van den Heer J. S. Hauman, Franschhoek, ...	1 10 0
„ 14.—Van den Heer W. J. Viljoen, Richmond, ...	3 0 0
„ 14.—Van den Heer C. J. Rabie, Aberdeen, ...	1 10 0
„ 17.—Van den Heer A. J. van Wijk, Ceres, ...	3 0 0
„ 17.—Van Ds. A. Murray, Bloemfontein, ...	3 0 0
„ 17.—Van Ds. A. Louw, Fauresmith, ...	3 0 0

„ 17.—Van Ds. P. Roux, Smithfield, ...	3	0	0
„ 17.—Van den Heer A. le Roex, Winburg, ...	3	0	0
„ 17.—Van den Heer H. Bester, Darling, ...	1	10	0
„ 17.—Van den Heer G. J. Naudé, Ladismith (*Natal*),	3	0	0
„ 19.—Van den Heer H. F. Mulder, Oudtshoorn, ...	3	0	0
„ 21.—Van Ds. J. Murray, Burgersdorp, ...	6	0	0
„ „ Van „ do. Graaff-Reinet, ...	6	0	0
" " Van Ds. W. Murray, Middelburg, ...	3	0	0
" „ Van „ do. Murraysburg, ...	3	0	0
„ „ Van den Hr. C. J. Viljoen, Hanover, ...	3	0	0
„ 23.—Van Ds. N. J. Hofmeyr, Calvinia, ...	3	0	0

J. D. Marquard,
Penningmeester.

OFFICIEEL.

Als leeraar der Nederduitsch Gereformeerde Kerk is op den 13den November ll. gelegitimeerd de Wel-Eerw. George William Stegmann.

A. FAURE, Actuarius Synodi.
Leeuwenrust, 2 December, 1857.

SALARIS VAN PREDIKANTEN.

BEKENDMAKING.

De Hoog-Eerw. Synode het rapport gehoord hebbende der B.B. Ouderlingen, die belast waren met de overweging van het ongenoegzame van het salaris thans aan de predikanten toegekend, en ook gelet hebbende op de aanbeveling door hen gedaan van hetgeen den kerkeraden te doen staat om het salaris te vermeerderen als namelijk:—

„Dat deze Synode—hangende het resultaat der aan te wenden poging bij het Gouvernement—de verschillende gemeenten bij wijze van gedrukte circulaire aanschrijve, haar dringend aanbevelende om onverwijld, elk voor haren leeraar of leeraars alles te doen, wat zij meenen in het onderhavig geval te kunnen en te moeten doen."

Zoo mede overwogen hebbende de navolgende verklaring:—

„Dat uwe commissie te vergeefs gezocht heeft naar een middel ter voorziening, dat aan alle gemeenten zonder onderscheid, met redelijke verwachting van eenen goeden uitslag, door haar zou kunnen worden aanbevolen, en dus niets meer doen kan dan de kerkeraden zoo hier als elders te bepalen bij de volgende hulpbronnen, waartegen vele zwarigheden zijn ingebragt, maar die nogtans, de een hier en de andere elders, zouden kunnen beproefd worden:—

a. „De Kerkekas als zijnde gedeeltelijk bestemd „tot instandhouding der Openbare Godsdienst," mits andere kerkelijke ondernemingen daardoor geen schade lijden.

b. „Zeker gedeelte van de opbrengst van zitplaatsen daartoe af te zonderen.

c. „Eene jaarlijksche collecte tot aanvulling van het ontbrekende.

d. „Het vermaken van eenig land aan de pastorie bij wijze van legaat."

De Synode dat rapport in deszelfs geheel aangenomen hebbende, heeft besloten, eene commissie te benoemen, wier taak het wezen zal, alle gepaste middelen aan te wenden om het rapport der commissie, in de zaak van de salarissen der predikanten, op de beste wijze ten uitvoer te brengen, met volmagt van de Synode, om in dezen te doen, alles wat zij raadzaam oordeelt, terwijl de onderscheidene gemeenten gehouden zullen wezen op de aanschrijvingen der commissie, antwoord, binnen zoo kort mogelijken tijdsverloop, te geven. En wordt hiermede kennis gegeven aan allen, dien het aangaat, dat de Hoog-Eerw. Synode tot leden dezer commissie benoemd heeft de broeders Ouderlingen Dr. A. N. E. Changuion, O. J. Truter, en H. H. Loedolff.

Uit naam der Hoog-Eerw. Synode,
A. Faure,
Scriba.

COMMISSIE VAN EXAMEN.

BEKENDMAKING.

De Hoog-Eerw. Synode bepaald hebbende dat het examen ter toelating van predikanten tot de Heilige Dienst voortaan door eene speciale commissie zal worden afgenomen—heeft tot leden dier commissie benoemd de Wel-Eerw. Zeer geleerde Heeren Dr. William Robertson, Godlieb Wilhelm Antonie van der Lin-

gen, Dr. Philip Eduard Faure, Dr. Stephanus Petrus Heijns, Pieter Kuijpers Albertijn, Dr. Fredrik Reitz en den Actuarius Synodi.

Uit naam der Hoog-Eerw. Synodale Vergadering,

A. Faure, Scriba.

OPVOEDING EN ONDERWIJS.

De Hoog-Eerw. Synode heeft besloten eene Commissie te benoemen, aan wie het zal worden opgedragen, door correspondentie met de Kerkeraden inlichtingen te bekomen omtrent den staat van het onderwijs in onze gemeenten, opdat eene volledige statistiek worde bekomen. Die commissie zal ook hebben te waken over de belangen der kerk bij de behandeling van de zaak van het openbaar onderwijs door de wetgeving. Zij zal vooral hebben toe te zien aan de eene zijde dat geen overwegende invloed aan een bepaald kerkgenootschap in het openbaar onderwijs worde gegeven, en aan de andere dat het positief christelijk element uit de volksscholen niet verdwijne; waar het voor de belangen hunner gemeente noodig is—brengen de leeraars die schriftelijk onder de aandacht dezer commissie. Tot leden van deze commissie zijn benoemd en aangesteld de Wel-Eerw. zeer geleerde Heeren Dr. P. E. Faure, de predikanten van de Kaapstad en de ouderling Dr. A. N. E. Changuion.

Uit naam der Hoog-Eerw. Synodale Vergadering,

A. Faure, Scriba.

SYNODALE COMMISSIE.

De Hoog-Eerw. Synode besloten hebbende dat de Synodale Commissie zal zijn zamengesteld uit twee leden van elken Ring, éénen predikant, éénen ouderling of oudouderling, en eenen secundus voor elken—zoo zijn als leden dier commissie verkozen, UIT DE PREDIKANTEN.

Namens den Ring aan de Kaapstad, Ds. G. W. A. van der Lingen, en tot secundus, Dr. S. P. Heijns.

Namens den Ring van Swellendam, Ds. P. K. Albertijn, en tot secundus, Ds. D. van Velden.

Namens den Ring van Tulbagh, Dr. J. W. L. Scholtz, en tot secundus, Ds. J. C. Le Febre Moorrees.

Namens den Ring van Graaff-Reinet, Ds. J. Pears, en tot secundus, Dr. S. Hofmeyr.

Namens den Ring van Albanie, Dr. A. Roux, en tot secundus, Ds. W. F. Heugh.

Namens den Ring van Transgariep, Dr. H. E. Faure, en tot secundus, Ds. A. A. Louw.

Namens den Ring van Beaufort, Ds. J. H. Neethling, Hz., en tot secundus, Ds C. Bamberger.

En uit de OUDERLINGEN:

Namens den Ring van de Kaapstad, de BB. G. F. R. de Villiers, en tot secundus, C. G. Blankenberg.

Namens den Ring van Swellendam, A. J. Muller, en tot secundus, P. G. Joubert.

Namens den Ring van Tulbagh, H. H. Loedolff, en tot secundus, H. Bester.

Namens den Ring van Graaff-Reinet, B. J. J. Burger, en tot secundus, P. J. van den Hever.

Namens den Ring van Albanie, S. J. van Niekerk, en tot secundus, F. Pohl.

Namens den Ring van Transgariep, G. J. Naudé, en tot secundus, J. D. Griesel.

Namens den Ring van Beaufort, A. P. Meiring, en tot secundus, H. R. Sieberhagen.

P. E. Faure,
Præses der Synod. Commissie.

BIBLIOTHEEK VAN HET THEOLOGISCH SEMINARIUM.

Wordt bij dezen kennis gegeven dat men van belangstellende vrienden gaarne geschenken, hetzij van boeken, hetzij van geld ontvangen wil ten behoeve van de Boekerij van het Theologisch Seminarium. Daar er veel vereischt wordt om eene behoorlijke verzameling van Godgeleerde en Letterkundige werken bijeen te brengen ten behoeve van Hoogleeraren en Studenten, koestert *de Commissie, die belast is met de behartiging der zaken van het Seminarium*, het vertrouwen dat de leden der kerk niet onwillig zullen zijn hunnen bijstand in dezen ruimschoots te verleenen. Oudere en nieuwere werken in de Godgeleerdheid in onderscheidene talen, —werken van klassieke Grieksche en Latijnsche schrijvers,—allerlei geschriften tot de geschiedenis of andere vakken van letterkunde behoorende,—verhandelingen over de natuurlijke wetenschappen,—bijdragen tot de kennis der geschiedenis van Zuid-Afrika,—en voorts al wat van

belang kan geacht worden voor eene uitgebreide boekerij, zal men gaarne ontvangen. De Commissie vertrouwt dat dit beroep op de christelijke milddadigheid van de vrienden der kerk niet te vergeefs zal gedaan wezen. Men vervoege zich met giften in de buitengemeenten bij de onderscheidene leeraars, en in de Kaapstad bij den Actuarius Synodi.

Namens gecommitteerden door de Synodale Commissie voor de zaken van het Theolog. Seminarium,

(Get.) P. E. FAURE,
Præses.

ALGEMEENE CENSUS.

De Hoog-Eerw. Synode der Nederduitsch Gereformeerde Kerk van Zuid-Afrika verzoekt al de kerkeraden der gemeenten, tot deze kerk behoorende, *voor* of in de maand Julij 1858, aan den Actuarius toe te zenden eene naauwkeurige opgaaf van het getal leden en andere (zelfs) ongedoopte aanhangers der kerk, die bij dezelve godsdienstig onderwijs genieten.

Indien mogelijk, zou de Hoog-Eerw. Synode verlangen dat die Census worde genomen IN DE MAAND FEBRUARIJ. Lijsten daartoe vervaardigd, zijn, tijdens de sluiting der Synodale vergadering, verkrijgbaar gesteld bij den koster der hoofdstadsche kerk *R. L. Keeve.*

Uit naam der Hoog-Eerw. Synode,
A. FAURE.
Scriba.

THEOLOGISCHE KWEEKSCHOOL.

De navolgende broeders zijn benoemd om te collecteren voor het fonds van de Theologische Kweekschool:

In de hoofdstad de Wel-Eerw. Dr. W. Robertson en de Wel-Ed. Heer P. A. Brand.

In den Ring van

Kaapstad, de Wel-Eerw. Dr. P. E. Faure en A. Faure.

Swellendam, de Wel-Eerw. Dr. W. Robertson en J. H. Neethling, H.z.

Tulbagh, de Wel-Eerw. N. J. Hofmeyr, Dr. P. E. Faure en Ouderling P. du Plessis.

Beaufort, J. H. Neethling, H.z., en W. A. Krige.

Graaff-Reinet, de Wel-Eerw. A. A. Louw en Dr. S. Hofmeyr.

Transgariep, de Wel-Eerw. John Murray en A. Murray, Junr.

Albanie, de Wel-Eerw. W. F. Heugh en A. Murray, Senr.

Natal, de Wel-Eerw. Dr. H. E. Faure en D. P. M. Huet.

Namens de Synodale Commissie,
A. FAURE,
Scriba.

N.B. Aandeelen in het Theologische Seminarium.

Voor bijzondere personen zijn aandeelen verkrijgbaar—door de betaling van £50—in contant of het passeren van een schuldbewijs, slechts tot ultimo December dezes jaars 1857.

Gemeenten bekomen aandeelen tot het einde van het jaar 1858, door de betaling van £100.

ZENDINGWEZEN.

Ontvangen van Dr. Robertson, Quæstor van den Ring van Swellendam:

Het gecollecteerde in de Kerk te George	£4 10 0
Bijdragen van de gemeente aldaar	15 0 0
Door den Br. Kretzen gecollecteerd onder de zending gemeente aldaar	7 10 9½
Het gecollecteerde in de gemeente van Oudtshoorn ...	1 18 10
Het gecollecteerde te Bredasdorp	5 3 6
	£34 3 1½

Voor het Buitenlandsch Zendingwerk.

Van G. M.	£5 „ „
Van P. H.	5 „ „
	£10 „ „

P. E. FAURE,
Thesaurier.

Waterloo aan den Wijnberg,
December 1, 1857.

Theologische Kweekschool.

25 Nov.—Van Ds. N. J. Hofmeyr, ... £30 0 0

A. FAURE.

Van de Sandt de Villiers & Co., Drukkers.

DE GEREFORMEERDE KERKBODE
IN ZUID AFRIKA.

DEEL IX.] ZATURDAG, DECEMBER 19, 1857. [No. 26.

VOORBEREIDING TOT HET KERSTFEEST.

"Overmits dan de kinderen des vleesches en bloeds deelachtig zijn, zoo is Hij ook desgelijks derzelve deelachtig geworden, opdat Hij door den dood te niet doen zou dengenen, die het geweld des doods had, dat is, den duivel: en verlossen zou al degenen, die met vreeze des doods, door al hun leven, der dienstbaarheid onderworpen waren." —Hebr. ii: 14, 15.

Toen God Israël uit de Egyptische slavernij verloste en tot een zelfstandig en gezegend volk verheffen wilde, zeide Hij tot Mozes uit het brandend braambosch: "Ik heb zeer wel gezien de verdrukking mijns volks, hetwelk in Egypte is, en heb hun geschrei gehoord, van wege hunne drijvers: want Ik heb hunne smarten bekend. Daarom ben Ik nedergekomen, dat Ik het verlosse uit de hand der Egyptenaren, en het opvoere uit dit land, naar een land vloeijende van melk en honig." God kwam neder in de wolk en vuurkolom als het teeken zijner bijzondere tegenwoordigheid. Onmiddelijk, zonder omhulsel kwam Hij niet, en kon Hij niet komen: want geen mensch kon God zien en levend blijven. Doch waarom kwam God niet op dezelfde wijze tot de menschen als Zaligmaker, als Verlosser van zonden; gelijk Hij kwam tot Israël als Volksbevrijder, als Verlosser van tijdelijke ellende? Waarom moest God zich juist in het vleesch openbaren? Waarom moest de Zoon van God juist als een kindeke in de wereld komen? Deze vragen moeten door een christen kunnen worden beantwoord, zal hij het regte genot hebben van het Kerstfeest, het feest der geboorte van Jezus Christus.

Volgens den tekst moet de verlossing van zonden voor den mensch, uitgewerkt worden door den mensch, in de menschelijke natuur, en wel bepaald door den dood van den mensch. Die denkbeelden wil ik beknopt ontwikkelen.

"Overmits dan de kinderen des vleesches en bloeds deelachtig zijn, zoo is Hij—Jezus—ook desgelijks derzelve deelachtig geworden." De Apostel begint zijnen brief met aan te toonen, dat de Zoon van God, de beloofde Messias, niet een engel, maar de Heer der engelen is, door wien de schepping en de herschepping bestaat. Vervolgens gaat hij over om de waarachtige menschheid van den Zoon van God aan te toonen, en geeft in den tekst de redenen aan, waarom de Verlosser van zonden, als zoodanig, de menschelijke natuur moest deelachtig zijn. Bij Jesaja (viii. 18) wordt de Messias sprekende ingevoerd met de woorden: "ziet, Ik en de kinderen, die de Heere Mij gegeven heeft, zijn tot teekenen en tot wonderen in Israël van den Heere der heirscharen, die op den berg Sion woont." Deze woorden worden door den Apostel *gedeeltelijk* aangehaald, en daaruit het gevolg getrokken, dat, daar de kinderen vleesch en bloed deelachtig zijn, de Zoon van God beide insgelijks is deelachtig geworden. De Apostel wil eenvoudig zeggen—zal de Heere Jezus *menschen* waarlijk *kinderen* noemen—Hij zelf moet een mensch zijn.

De verlossing van den mensch moest door den mensch geschieden. Hier moet het verschil worden aangewezen tusschen de verlossing van Israël uit

Egypte en die van den mensch uit de zonde. Tot de eerste verlossing behoefde God enkel zijne *magt* te openbaren: Hij had enkel Israëls vijanden te bestrijden en Israël zelf te zegenen. Waartoe zou het noodig zijn geweest, dat God op eene andere wijze uit Israël gekomen ware, dan Hij gekomen is? Doch de redding van den mensch uit zijne zonde was iets geheel anders, en eischte de menschwording, van den Zoon van God. Juist de stelling, waarmede de bestrijders van de leer der verzoening, altijd weder te voorschijn komen, dat de overdragt van eene zedelijke schuld niet mogelijk is, bewijst het. De *mensch,* door de zonde onder vloek en dood gebragt, moest vloek en dood ondergaan. Ten opzigte van eene geldschuld is het onverschillig, wie haar betaalt, omdat zij buiten den mensch is; maar eene zedelijke schuld is eenzelvig met den mensch. Wanneer een moordenaar een ander onschuldige, van de misdaad betigt, en ter dood brengen ziet, stilt het alsdan zijn geweten! Integendeel, hij verwijt zich alsdan een dubbelen moord. Hetzelfde gevoel moet het onze zijn, en *is* het onze, nu wij, die schuldige menschen zijn, den onschuldigen mensch Jezus, in onze plaats zien beschuldigen en ter dood brengen.

Doch hier opent zich nu een hooger gezigtspunt der zaak, waardoor het onschuldig lijden en sterven van Jezus in onze plaats, de stilling van ons geweten, bij de bewustheid onzer dubbele schuld wordt. Het is het gezigtspunt, dat de Heere Jezus, door mensch te worden, noodzakelijk alles wat de menschelijke natuur medebragt, heeft moeten aannemen. En wat bragt zij mede? de zonde, de schuld, den vloek. De goddelijke natuur heeft de menschelijke natuur, dat is, de zonde, de schuld, den vloek gedragen. Ziedaar de omschrijving van den persoon van Christus. In Christus droeg de goddelijke natuur de menschelijke natuur, in hare *zonden;* hoort het van Johannes den Dooper in de woorden: "Ziet het Lam Gods, dat de zonde der wereld weg neemt;"—in hare *schuld,* hoort het van Jesaja (liii. 11): "Hij, de regtvaardige, zal velen regtvaardig maken: want Hij zal hunne ongeregtigheid dragen;" in den *vloek,* hoort het van den Apostel Paulus: "Christus heeft ons verlost van den vloek der wet, een vloek geworden zijnde voor ons." Men moet in het oog houden, dat de zonde, de schuld, de vloek niet op den enkelen *mensch,* maar op de *menschelijke natuur* liggen. De Schrift stelt den val in den eersten mensch, in Adam, het hoofd en den vertegenwoordiger der menschelijke natuur. In Adam is niet deze en die *mensch,* maar de *menschelijke natuur* gevallen, zondig, schuldig en den dood of den vloek onderworpen geworden. Er is dus geene juistere gevolgtrekking dan deze: ieder die deel heeft aan de menschelijke natuur, heeft ook deel aan de zonde, de schuld, den vloek. Niets is dan ook duidelijker, dan dat de Zoon van God, door mensch te worden, door de menschelijke natuur aan te nemen, hare zonde, schuld en vloek op zich nam. Alleen in de wijze dezer aan- en opneming is er onderscheid tusschen den Zoon van God en den gewonen mensch. De gewone mensch wordt uit Adam geboren, en is niet meer dan mensch. In den Zoon van God neemt de heilige, oneindige natuur van God de menschelijke natuur aan, en draagt haar, gelijk al het meerdere het mindere draagt. God wordt in Christus mensch. Nu kunnen God en de zonde niet zamen wonen; de inwoning Gods in de menschelijke natuur sluit alle werkelijke zonde volstrekt uit; het was onmogelijk dat de Godmensch als zoodanig ooit eenige zonde zou kunnen doen; nogtans Hij kon er toe verzocht worden; juist omdat Hij niet enkel God, maar God en mensch was. De Schrift zegt ons dan ook, dat Christus in alle dingen verzocht is geworden als wij, maar zonder zonde is gebleven (Heb. iv. 15). Door dien de Heere Jezus, ofschoon

in de zondige menschelijke natuur, *in de gelijkheid des zondigen vleesches* (Rom. viii. 3), geene zonde kende, zoo was Hij ook vrij van alle schuld en straf; want zijne zondeloosheid vernietigde *voor Hemzelven* de zonde, de schuld en den vloek, die op Hem gekomen was, door de aanneming der menschelijke natuur, zoo dat deze enkel op Hem bleven *voor anderen*. Immers de erfschuld, ook de zedelijke, wordt in de betaling door den erfgenaam opgeheven.

Hier opent zich nu een tweede, hooger gezigtspunt der zaak, waardoor het onschuldig lijden en sterven van Jezus in onze plaats niet enkel eene mogelijkheid, maar eene vanzelfsheid wordt. Het is hèt gezigtspunt dat de Heere Jezus niets voor zichzelven *kon* doen. Hij was God, boven alles te prijzen in eeuwigheid, de Algenoegzame met den Vader en den Heiligen Geest, hoe zou Hij *voor zichzelven* iets begeeren, en dat wel langs eenen weg van vernedering en lijden? Neen, al wat de algenoegzame Liefde doet, doet zij voor anderen. En zoo is de menschwording van den Zoon Gods, dat wonder boven alle wonderen, geschied met het bepaalde oogmerk, dat zij ten behoeve niet van Hem zelven, maar van menschen plaats hebben zou. Het natuurlijk gevolg van dit bepaalde oogmerk is, dat al de vrucht dezer menschwording voor de menschen is; en nu opent zich een derde en laatste hooger gezigtspunt der zaak; waardoor het onschuldig lijden en sterven van Jezus in onze plaats niet enkel eene mogelijkheid en vanzelfsheid, maar eene onwedersprekelijke daad van God wordt. Het is het gezigtspunt dat de Heere Jezus, als God, de magt heeft met het Zijne, ook met zijn leven te doen al wat Hij wil. Hij zelf zegt dit Joh. v. 26; x. 17, 18:—"Want gelijk de Vader het leven heeft in zich zelven, alzoo heeft Hij ook den Zoon gegeven, het leven te hebben in zich zelven. Daarom heeft mij de Vader lief, overmits ik mijn leven afleg, opdat ik hetzelve wederom neme. Niemand neemt hetzelve van mij, maar ik leg het van mijzelven af; ik heb magt hetzelve af te leggen, en heb magt hetzelve wederom te nemen. Dit gebod heb ik van mijnen Vader ontvangen." Hieruit blijkt de volstrekte eenzelvigheid van de God-menschelijke natuur van Christus en van zijne plaats hebbende geregtigheid. Wanneer de Heere Jezus minder is dan God, dan heeft Hij geen zelfstandig, onafhankelijk leven, maar is Hij verpligt om dat leven alleen Gode als dankoffer te wijden. Geen Engel, hoe hoog van natuur en krachten, zou zijne eigene woonstede mogen verlaten, en die Engelen die het gedaan hebben, zijn gevallen (Jud. vers 6). Maar God kan met het zijne doen, wat Hij wil. De Zoon Gods alleen kan de liefde des Vaders kennen en beantwoorden, door zijn leven te stellen voor verlorenen. Daarom noemt de Zoon dit afleggen van zijn leven ten behoeve van zondaren, het *gebod des Vaders;* het gebod der liefde: niet het bevel des Wetgevers, van den Meester. Hij die in den schoot des Vaders was, die alleen God zien kan en ziet (Joh. vi. 46), Hij alleen kende al de liefde des Vaders, en was bereid haar dienaar te zijn, en aldus al de liefde Gods, ook jegens regtvaardig veroordeelden, jegens zondaren op zich te vereenigen. In zijnen Zoon heeft de regtvaardige en heilige God ook de schenders zijner geboden zóó lief, dat Hij al hunne schuld kwijt scheldt, en in plaats van ze in het onderste der hel te werpen, opheft tot in het hoogste der hemelen. Is het wonder, dat bij de komst van den Zoon Gods tot instandbrenging van deze groote verlossing, de Engel des Heeren tot de herders in Bethlehems velden zeide:—"*Ziet*, ik verkondig u groote blijdschap, die al den volke wezen zal, dat u heden geboren is, de Zaligmaker, welke is Christus de Heer, in de stad Davids! en dat de menigte des hemelschen heirlegers God prees en zeide: 'Eere zij God in de hoogste hemelen,

en vrede op aarde, in de menschen een welbehagen.' "

Om de menschelijke natuur vrij te maken van zonden, schuld en vloek, moet zij door eene goddelijke kracht gedragen worden door den vloekdood heen, en dat heeft de Heere Jezus gedaan. Hij heeft alles ondergaan en gedaan wat een mensch, die tegelijk God is, ondergaan en doen kan. Hij heeft geleden als een lam, en gestreden als een leeuw, en was beide! Hij heeft al de bewijzen gegeven, dat Hij een waarachtig mensch en dat Hij waarachtig God is. Hij werd, ofschoon uit den Heiligen Geest ontvangen, geboren uit eene vrouw gelijk ieder ander mensch; ten achtsten dage besneden, gelijk ieder ander Israëliet; gedoopt door Johannes, gelijk ieder zondaar; tegengesproken, gehaat, vervolgd, aan het kruis genageld en gedood, gelijk ieder misdadiger; maar Hij zelf stond op uit zijnen dood, naar zijn eigen woord, vóór zijnen dood gesproken, en voer ten hemel en zond van dáár den Heiligen Geest op de zijnen. Wie meerdere bewijzen vraagt voor Jezus waarachtige menschheid en Godheid, is onbillijk. Wat het laatste betreft, zijne waarachtige *Godheid* in de menschheid, eene menschelijke natuur, die den dood overwint, kan niet anders dan eene God-menschelijke natuur zijn. De Apostel maakt ons hierop opletteud in den tekst, door te zeggen: dat de Zoon Gods daarom de menschelijke natuur heeft aangenomen "opdat Hij door den dood te niet zou doen dengene, die het geweld des doods had, dat is, den Duivel." Had de Duivel het geweld des doods zonder regt? Neen, het kwam hem regtens toe: want hij had den mensch doen vallen, en daarmede aan zich onderworpen. Zou derhalve de dood voor den mensch te niet worden gedaan, dan moest er een *uitgang* aan den dood worden gegeven, waardoor de dood een *doorgang* werd, niet tot eeuwige hellekwelling, maar tot eeuwige hemelvreugde. En dat heeft de Heere Jezus gedaan. Hij ging den dood in, maar gaf een uitgang aan den dood, een uitgang tot heerlijkheid, tot hemelvaart, tot zitting op den troon van God, tot eeuwig zalig leven en regeren. Alleen God kon zulk eene magtige daad doen: want alleen God is boven den Satan. De Heere alleen kon den Satan bestraffen en bestrafte hem, door zichzelven als mensch in zijne magt te geven en van die magt te bevrijden. Door het als *mensch* te doen, was de Heere in zijn regt tegen den Satan. De Heer kon den Satan de zaligheid ontnemen, gelijk Hij deed, maar niet de magt des doods over den mensch, welke de Satan door de verleiding van den mensch had verkregen; maar de mensch had een regt tegen den Satan, zijn verleider, en mogt hem overwinnen, zoo hij slechts kon; doch de mensch kon niet. En nu beloofde God zich met den mensch te vereenigen en alzoo den mensch de overwinning te geven over zijn verderver, in de woorden tot de slang: "Ik zal vijandschap zetten, tusschen u en deze vrouw, en tusschen uw zaad en tusschen haar zaad; datzelve zal u den kop vermorzelen en gij zult het de verzenen vermorzelen." In Christus is God en mensch een en dezelfde persoon geworden, en terwijl in het lijden des doods Christus de verzenen vermorzeld werden, vermorzelde Hij den kop der slang, des Satans; en wedergekeerd tot zijne heerlijkheid, waarin Hij te voren was, zegt Hij tot allen die gelooven: "Vreest niet. Ik ben de Eerste en de Laatste, en die leef, en Ik ben dood geweest, en ziet Ik ben levend in alle eeuwigheid, Amen. En Ik heb de sleutels der hel en des doods!"

Zou de eeuwige dood voor den zondigen mensch, van zijne eeuwige kracht ontdaan, en in eenen tijdelijken dood, in een doorgang tot het eeuwige leven veranderd worden, dan moest een *God-mensch* sterven en weder opstaan uit den dood. En dit is geschied. In Christus is de dood overwonnen. De ingang in den dood is wel hetzelfde

gebleven: want deze was ook voor Christus somber, droevig, ontroerend, ontzettend, huiveringwekkend, vreeslijk; maar de uitgang van den dood is voor den Christen gelijk voor Christus, enkel blijdschap en zaligheid. Zalige geboorte derhalve van den God-mensch, waarvan wij dezer dagen gedachtenis vieren: want Hij moest *geboren* worden, zou Hij kunnen *sterven*. Zijn dood was het groote doel, waartoe Hij geboren werd, en is dit bij ons ook niet het geval? Is de dood niet de eigenlijke hoofdzaak van ons leven? Alles gaat voorbij, onze jeugd, onze arbeid, onze betrekkingen in de zamenleving; maar gelijk wij in den dood vallen, zoo blijven wij liggen. En toch, helaas! hoe weinig vragen wij onszelven: "Wat zal de dood voor mij zijn? Een doorgang naar den hemel, de plaats der zaligheid, of een doorgang naar de hel, de plaats der kwelling?" Wij zien meest op den *ingang* der doodsvallei alleen, en vertroosten ons met den erbarmelijken troost, dat men niet altijd kan leven, dat alle menschen moeten sterven, dat de dood een inslapen is, waarvan men niets gevoelt; doch weinig wordt er gedacht aan hetgeen waarop de dood *uitloopt*. "Dat weten wij niet;" zegt menigeen,—"dat kunnen en behoeven wij niet te weten, dat zal van zelf wel te regt komen."—Ik vraag u: Waartoe is Christus geboren? Is Hij niet alleen mensch geworden, om van zijne zijde *uw* leven en dood met u te deelen, opdat gij van uwe zijde zijn leven en dood met Hem deelen zoudt? In Christus is met den mensch weder vereenigd, wat er door den Satan, door de zonde, van was gescheiden—God. In Christus zijt gij,—zondaar, overtreder van Gods geboden, afgevallene van uwen Schepper!—weder zonder zonde een volbrenger van al de geboden Gods, een in de gunst van uwen Schepper hersteld schepsel. En als zoodanig een mensch heeft de dood geen andere magt over u, dan om uwe zondige geaardheid, het zondig beginsel in u te dooden. Gij zelf, een nieuwe mensch, zoo als gij in Christus zijt, gaat tot Christus, om met Hem te zijn in zijne heerlijkheid in den hemel, en eenmaal met Hem in heerlijkheid weder te komen tot de aarde. En hoe wordt zulk een zalige dood uw deel? Hoe wordt gij één met Christus? Door in Hem te gelooven, door Hem aan te nemen voor hetgeen Hij waarachtig is, als God en mensch; u tot verzoening, u tot zaligheid. Gelooft gij dit in waarheid, dan vertrouwt gij ook in waarheid uwe ziel aan Jezus toe, dan is Hij in alles uw eenige Meester geworden. Dan vraagt gij: "Heere! wat wilt Gij, dat ik doen zal," en gij vraagt niet alleen, maar doet werkelijk wat Hij wil. Dan is er geene verdichte, valsche of zoogenaamde, maar eene wezenlijke, waarachtige en blijkbare levens eenheid tusschen den Heere Jezus en u, naar uwe mate. In Christus alleen is de volmaaktheid, het geheel; in u het onvolmaakte, het gedeeltelijke. De wedergeboren zondaar is en wordt geen Christus, maar een Christen. Dat blijkt op aarde daaruit, dat hij niet zonder zonde is, en in den hemel dat hij niet zonder herinnering van zonden is: want ook de gezaligden in den hemel zullen Christus het nieuwe lied toezingen: "Gij zijt geslagt, en hebt ons Gode gekocht met uw bloed, uit alle geslacht, en taal, en volk, en natie; en Gij hebt ons onzen God gemaakt tot koningen en priesteren; en wij zullen als koningen heerschen op de aarde." —Openb. v. 9, 10.

Vergeten wij niet, dat de geboorte en wording van den nieuwen mensch, ja onze wedergeboorte op dezelfde wijze geschiedt, als de geboorte van Christus. Als God tot onze zielen zegt, wat Hij door zijnen Engel tot Maria zeide: "de Heilige Geest zal over u komen en de kracht des Allerhoogsten zal u overschaduwen,"—dan zegt de ziel, wat Maria tot den Engel des Heeren zeide: "Ziet de dienstmaagd des Heeren, mij

geschiede naar uw woord." En de nieuwe mensch uit den Heiligen Geest ontvangen, wordt in ons voldragen en geboren, en dit geestelijk kindeke wast op en wordt gesterkt in den geest, neemt toe in wijsheid en grootte en in genade bij God en de menschen. Daarna treedt hij als volwassene op, om God openlijk te verheerlijken en te dienen, en komt in lijden en dood, en door den dood tot de opstanding en het eeuwige leven.

Zoo is dan de herinnering aan de geboorte van Christus, de herinnering voor den geloovige, aan zijne eigene geboorte uit God—of voor den naamchristen de herinnering, dat hij nog niet uit God geboren is.—Lezer! wie zijt gij? en wat zegt, wat oordeelt gij van uzelven?—Zijt gij uit God geboren—dan zult gij ook God verheerlijken in de geboorte zijns Zoons, waardoor alleen uwe wedergeboorte mogelijk werd. Zijt gij als nog niet uit God geboren—dan moet gij, ziende wat u nog ontbreekt, en wat gij volstrekt niet kunt missen, zonder eeuwig verloren te gaan,—op uwe knieën vallen en vurig God vragen om hetgeen Hij alleen kan geven:—om *een nieuw hart*.

GEDACHTEN BIJ HET LEZEN VAN DE GEBEURTENISSEN BIJ DE GEBOORTE VAN CHRISTUS.

DE ENGELEN EN DE HERDERS OP DE VELDEN VAN BETHLEHEM.

En de Engel zeide tot hen:—"Vreest niet, want ziet, ik verkondig u groote blijdschap, die al den volke wezen zal (Luk. ii: 10)" Niet een sterfelijk, maar een onsterfelijk wezen verkondigt de geboorte van den Zaligmaker. Zoo min geacht deze geboorte op aarde was, zoo hoog werd zij in den hemel geëerd. De Engel des Heeren zeide zoo veel als: ik ben een Evangelieprediker, mijn woord is een Evangelie. Het Evangelie toch is niets anders dan eene groote predikatie van Christus als den Zaligmaker der wereld, die, als zij geloofd wordt, de ziel verbaast en verheugt. De Engel stond hier in de plaats van alle predikers, en de Herders stonden in de plaats van alle toehoorders. Het denkbeeld van plaatshebbenden is door geheel de Schrift, tot in de kleinste voorvallen heerschende; alles gaat er van uit, tot dat het in Christus wordt verwezenlijkt.

Gij zult het kindeke vinden in doeken gewonden en liggende in de kribbe, vers 2. De kribbe wordt door den Engel als met den vinger aangewezen. Het kruis werd door God zelf aangewezen in de woorden: *vervloekt is hij die aan het hout hangt.* Jeremia wijst het graf aan in de woorden: *zij hebben mijn leven in een kuil uitgeroeid, en zij hebben een steen op mij geworpen,* en de steen van het graf gewenteld, wordt door David aangewezen, daar hij zegt: *Gij zult mijne ziel in de hel niet verlaten, noch zult uwen Heilige overgeven om verderf te zien.*

En van stonden aan was er met den Engel eene menigte des hemelschen heirlegers, vers 13. Ook bij de wetgeving waren, gelijk bij de geboorte des Heeren, engelen tegenwoordig. Gal. iii: 19. Doch welk verschil! Toen daalden zij in schrikwekkende donkerheid op de hoogte der aarde, maar nu in vrolijk licht op het vlakke veld. Toen onder de dreuning van den ratelenden donder, thans bij den klank van den verrukkelijksten reizang. Toen was Israël verschrikt en verslagen, en stond van verre en vlood, maar nu was er eene vriendelijke gemeenschap tusschen engelen en menschen, en werden de herders op uitnemende wijze verblijd en vertroost. Geen wonder! Op Sinaï zag men eene schets van de bediening des doods; maar op Bethlehems velden de bediening des Geestes, daar Hij geboren was, die de veroordeelende wet bedekken zou door zijn heilverdienste, gelijk het gouden verzoendeksel der verbondsark.

Prijzende God. De engelen zijn de dienaren Gods en de beminnaars van zondaren: want zij gunnen ons van ganscher ziele de zaligheid, die God ons bereid heeft; zij verheugen zich over ons heil, als of het hun eigen geluk was. Ja, het was als of nu geen Engel in den hemel kon blijven, en dat de aarde heerlijker geworden was dan de hemel. Nu toch de Zoon van God op aarde is gekomen, zijn hemel en aarde vereenigd; de Engelen bewezen het: hemel en aarde stonden op Bethlehems velden in een verbond van vrede, en zoo bewezen de Engelen door

hunne tegenwoordigheid, wat zij lofzingende uitspraken.

Eere zij God in de hoogste (hemelen) en vrede op aarde, in de menschen een welbehagen! Eere in de hemelen: want daar is geen onvrede; vrede op aarde: want daar is veel onvrede; welbehagen in menschen: want de menschelijke natuur is in Christus geheiligd, ontzondigd. En nu, wie Gode welbehagelijk wezen zal, dien moet welbehagelijk zijn al wat God doet,—die moet gelooven, die moet erkennen dat Gode de eer toekomt van alle dingen, ook van den vrede op aarde, en van het welbehagen in menschen door Jezus Christus, gelijk ook de Engelen doen; zij in de aanschouwing en het licht, wij in het geloof, bij den nacht der aarde.

En er waren herders in diezelfde landstreek zich houdende in het veld, en hielden de wacht over hunne kudden, vers 8. Niet in hunne huizen, maar onder den blooten hemel werden de herders gevonden. Een liefelijk uitwendig beeld van eene innerlijke zaak, dat namelijk hun gemoed aan geen tijdelijk goed gehecht was. Zij waakten des nachts, in tegenstelling van de gewone wijze der wereld, welke des nachts slaapt. Christus wordt niet gevonden van de slapenden, maar van de wakenden.

En zij vreesden met groote vreeze, vers 9. Gelijk de herders eerst voor den Engel verschrikten zoo verschrikt ook de natuurlijke mensch voor het Evangelie; hij neemt niet gaarne aan, wat hij niet zelf gedaan heeft, wat buiten zijn willen, weten en werken is omgegaan.

En de Engel zeide tot hen "VREEST NIET," *ziet ik verkondig u groote blijdschap, die al den volke wezen zal,* vers 10. Hier wordt dus met der daad den armen het Evangelie verkondigd. Een voorteeken van hetgeen door Christus als waar geschieden zou. Wij vinden bij zijne geboorte reeds alles in de kiem, wat wij bij zijnen mannelijken leeftijd in vollen bloei terug vinden. Van geleerden, aanzienlijken, en rijken wordt hier niet gesproken, om aan te duiden dat het Evangelie een hemelsche schat is, die geen aardsche nevens zich dulden kan, zoodat iemand die rijk is in goed, noodzakelijk arm moet worden in zijn hart, om Christus te kunnen ontvangen. Dat voorts het Evangelie juist aan *herders* verkondigd werd, zegt ons dat niemand het Evangelie voor zich zelven alleen moet hooren, maar het ook aan anderen moet verkondigen, en dus op geestelijke wijze het herderswerk dient te volbrengen. Die daaromtrent onverschillig is— heeft Christus nog niet leeren kennen, kan niet zeggen dat hij Hem lief heeft. Geen geloovige mag als Kaïn spreken: *ben ik mijns broeders hoeder?* Integendeel hij is indachtig dat ook tot hem is gezegd: *hoed mijne schapen; weid mijne lammeren.* Behalve de bijzondere herderlijke bediening in de gemeente, is er ook nog een persoonlijk herderswerk te verrigten door al de geloovigen. Zij moeten voor elkander waken in den nacht dezer wereld.

DE BIJBEL IN IJSLAND.

(*Vervolg van bladz.* 408.)

4. *Hoe de eerste bezending exemplaren der Heilige Schrift in IJsland aankwam.*

Dank zij der volhardende werkzaamheid van Henderson, de oplage was in den winter van 1806—1807, gereed. Zoodra er 1500 exemplaren, ingebonden, en de noorderlijke zeeën bevaarbaar waren, werd deze eerste voorraad naar IJsland verzonden. Het Christelijk Genootschap van Fionie nam maatregelen, opdat de verdeeling regelmatig onder de verschillende districten van het eiland plaats zou hebben. Met onuitsprekelijke vreugde en met de treffendste erkentelijkheid, ontving men er den kostbaren schat; en het eenige, waardoor de algemeene vreugde eenigermate getemperd werd, bestond daarin, dat voor het oogenblik nog zoo velen, die vurig begeerden het Heilig Woord te bezitten, zich het onbevredigd blijven van hun verlangen, moesten getroosten. Men vroeg met nadruk, dat de 3500 overgebleven exemplaren, toch ten spoedigste gezonden mogten worden; maar door het opkomen eener nieuwe moeijelijkheid, werd zulks voor een tijd onmogelijk.

De magt van den Keizer Napoleon had op dit oogenblik haar toppunt bereikt, en alleen Engeland bood haar nog tegenstand. Het doel der blokkade van het vasteland, waardoor men alle Engelsche koopwaren van het vasteland van Europa poogde te weren, was ook, het fiere Engeland te fnuiken, en het te dwingen Napoleons heerschappij te erkennen. Denemarken, waarvan de magtige vloot

aan de Engelschen den toegang tot het vasteland moest beletten, werd in een bondgenootschap met Frankrijk betrokken. En Engeland besloot tot eenen beslissenden aanslag op Denemarken, ten einde een zoo te vreezen verbond te verijdelen. In Augustus 1807, eer men er een zweem van kon vermoeden, verscheen eene geduchte Engelsche vloot voor Koppenhagen, en eischte niets geringers, dan het onmiddelijk overgeven van alle Deensche oorlogschepen. Die stuitende eisch werd verworpen. Terstond legerden 33,000 man Britsche troepen zich tusschen Kionburg en Koppenhagen; en terwijl zij de hoofdstad van de landzijde aanvielen, naderde de vloot haar van den zeekant, en de ongelukkige stad werd van alle zijden, vier dagen lang, zonder tusschenpoos beschoten. Meer dan 600 huizen werden in de asch gelegd, en 1200 à 1400 menschen gewond of gedood. De stad werd gedwongen zich over te geven, en de gansche vloot, bestaande uit 64 schepen van verschillende grootte, door de Engelschen in zegepraal medegevoerd. Dat waren dagen van onuitsprekelijke smart. Maar te midden der verschrikking van deze verwoesting, beschermde de Heer wonderbaarlijk den voor IJsland bestemden schat. Twee bommen kwamen er neder op het gebouw, waarin de nog niet ingenaaide exemplaren van het Nieuwe Testament geborgen waren, zonder dat er brand in ontstond. En het huis waar 500 reeds ingenaaide exemplaren lagen, brandde tot den grond af, met uitzondering juist van dat gedeelte, waar deze gelegd waren. "Dit is van den Heer geschied, en het is wonderlijk in onze oogen."

Henderson was gedurende dien tijd van jammer verpligt geworden, verre buiten Koppenhagen te vlugten. Aan wien mogen de vurige smeekgebeden bekend zijn, die hij tot den Allerhoogste opzond voor het behoud van zijn kostbaren schat, en de dankzegging die uit zijn hart opwelde, en door zijn mond uitgesproken werd, bij het vernemen van deze wonderbare uitredding? Zoodra de ijsselijkheden van den oorlog voorbij waren, wilde hij naar Koppenhagen terugkeeren, om er zijn arbeid te hervatten; maar hij ontmoette er een nieuw bezwaar. Nadat de Engelsche wapenen teruggetrokken waren, had de Deensche regering zich onvoorwaardelijk in de armen van Keizer Napoleon geworpen, en zich met hem tegen Engeland verbonden. Alle Engelschen waren dien tengevolge verpligt geworden, het Deensche grondgebied te verlaten. De Heer neigde echter het edele hart des konings, zoodat deze vorst, de onderwerpen van staatkunde onderscheidend van hetgeen meer uitsluitend tot het Koningrijk Gods behoort, Henderson toestond, niet alleen zich te Koppenhagen te blijven ophouden, maar zelfs vrijelijk met zijne vrienden in Engeland briefwisseling te voeren, overtuigd als hij was, dat een Christen zooals deze, geen misbruik zou maken van het vertrouwen, waarvan hij hem een zoo schitterend blijk gaf.

De 3500 exemplaren van het Nieuwe Testament die te Koppenhagen gebleven waren, konden dus ook naar IJsland verzonden worden. Lees hier wat men na het ontvangen dezer bezending antwoordde:

"Ons volk heeft lang met smachtend verlangen naar deze boeken uitgezien. Alle exemplaren die bestemd waren om verkocht te worden, zijn zulks ook terstond, en nu in alle oorden verspreid. Maar *wat beteekent dit voor een zoo groot aantal menschen?* Duizenden zijn er, aan wier aanvraag men niet bij magte is geweest te voldoen. Zouden er nog niet eenige exemplaren te bekomen zijn? Jongen en ouden verlangen vurig den Bijbel in zijn geheel te bezitten."

Dit alles maakte een diepen indruk op de leden van het Londensch Bijbelgenootschap; zij erkenden de hand Gods in deze zaak, en wilden niet ter halver wege blijven staan. In 1812, werd besloten, dat de gansche Bijbel in het IJslandsch bij 5,000 exemplaren zou worden gedrukt, en daarenboven nog een gelijk getal afzonderlijke exemplaren van het Nieuwe Testament. Voor deze onderneming werd eene som van £300 beschikbaar gesteld. Henderson moest zich nogmaals naar Koppenhagen begeven, om voor het drukken der heilige boeken zorg te dragen. Ook besloot het Bijbelgenootschap, dat deze zoo warme vriend van IJsland ze zelf zou overbrengen, opdat hij door eigene aanschouwing, den toestand, en de behoeften van IJsland mogt leeren kennen, en zien hoe dankbaar de bevolking was.

Zoete belooning voor zijne zelfverloochening.

5. *Reis van Henderson door IJsland en de uitkomsten daarvan.*

In het voorjaar van 1814, waren de heilige boeken gereed. Henderson kon vertrekken om dezen schat te brengen aan zijne vrienden, die hem op hunne verre stranden wachtende waren.

"Ons schip," schreef hij, "is, in plaats van om den oorlog, of om roof uitgezeild te zijn, geladen met koorn en andere eetwaren, tot bevrediging der ligchamelijke behoeften van de IJslanders; maar het bevat daarenboven het brood des levens, dat ik aan onze Noordsche broeders ga brengen."

De overtogt was snel en voorspoedig. Den 15den Julij, wierp men het anker in de haven van Reikiavik, de hoofdstad van het eiland, op de Zuid-Westkust gelegen; en Henderson stapte aan wal. De bisschop ontving hem in zijne woning met een onbeschrijfelijk gevoel van geluk en vreugde.—"Ik verwachtte wel een hartelijk welkom," schreef hij: "maar de werkelijkheid heeft mijne verwachting verre overtroffen. De begeerte der inwoners naar het Heilige Boek is zoo vurig, dat ik naauwelijks den voet gezet had in het huis van den bisschop, of de deur werd bestormd door eene ontelbare menigte lieden, die allen een exemplaar verlangden, en er gaarne een dubbelen prijs om betaald zouden hebben, wanneer er mogelijkheid had bestaan, om het hun terstond te leveren." Een eerste zorg van Henderson was, te voorzien in de zoo regelmatig mogelijke verspreiding van het Heilige Boek over het geheele eiland. Op drie voorname plaatsen, te *Reikiavik*, in het Noorden, en in het Oosten, moesten exemplaren ter verspreiding in elk district, worden opgelegd; en terwijl voor die plaatsen zelve, het algemeen door gedrukte brieven onderrigt werd, van hetgeen verkrijgbaar was gesteld, werden de predikanten der naburige gemeenten belast, met de aankondiging van den kansel daarvan.—Henderson wilde zelf het gansche land doorreizen, deels om de uitdeeling te regelen, deels om in staat te geraken, tot beoordeeling der werkelijke behoeften.

Toen alles was voorbereid, ving deze vurige dienstknecht des Heeren op den 26sten Julij, zijne moeijelijke reis aan, vergezeld door een Deensch officier. Ziehier wat hij schreef: "Na twee gemeenten te hebben bezocht, waar slechts drie of vier Bijbels te vinden waren, kwamen wij aan eene woestijn, die wij in vijf dagen doortrokken, zonder eenig spoor van eene menschelijke woning te vinden. Niet het geringste groen, waarop het afgematte oog kon rusten, geenerlei geluid van vogelen, waardoor de doodsche stilte afgebroken mogt worden. Door de tegenstelling hiermede, kwam de lieve vallei van Eyafiord ons dubbel aangenaam voor: wij stapten daar af, bij het verlaten van die eenzame bergvlakte. Wij sloegen er onze tent bij den ingang van het dorp op. In een oogenblik omringde het volk ons in menigte. Zij begroetten mij, als ware ik een Engel van den Heer gezonden. 'Het is als of het hemelsch manna ons geschonken ware geworden!' riepen ze in hunne blijdschap uit. En zoodra ik hunne hutten binnen getreden was, overlaadden die arme lieden mij met hunne zegeningen en heilbeden."

Onze reiziger had op zijne zendelingsreis een tal van moeijelijkheden te overwinnen. "Ik ben," schreef hij in de maand September, "aan vele ernstige gevaren blootgesteld geworden; maar de Heer heeft mij uit allen gered. Ik heb te paard meer dan zestig rivieren door moeten trekken, waarvan er velen voor zeer gevaarlijk gehouden worden; maar ik had mijn vertrouwen gesteld in Hem die gezegd heeft: "Wanneer gij zult gaan door het water, Ik zal bij u zijn, en door de rivieren, zij zullen u niet overstroomen:" "(Jesaja xliii: 2). Gedurende die twee maanden, heb ik slechts zelden in een huis den nacht doorgebragt: mijne tent heeft mij bijna altijd tot woning verstrekt."—Maar voor alle deze moeijelijkheden, werd de godvruchtige Henderson duizendvoudig schadeloos gesteld, door de zoete ondervinding welke hij op het verspreiden zijner Bijbels opdeed. Eens kwam hij in een kerspel, waar de huizen zeer verre van elkander waren gelegen; en daar hij ze niet allen kon bezoeken, liet hij de bewoners uitnoodigen bij hem te komen. Een jonge boer van negentien jaren, was van wege zijne ouders gekomen, om te vernemen of het waar was dat de IJslandsche Bijbels aangekomen waren, en dat men ze kon verkrijgen. Op zijn gansche wezen

lag eene treffende uitdrukking van eenvoud en zedigheid. Toen Henderson hem een Nieuw Testament gegeven had, kon deze belangwekkende jongeling naauwelijks zijne blijdschap bedwingen. Onderwijl was men in menigte voor zijne tent te zamen gevloeid. Henderson haalde den jongen man toen over, met luider stemme het derde hoofdstuk van het Evangelie van Johannes voor te lezen. Naauwelijks was deze hiermede begonnen, of allen knielden in het gras neder, om met de treffendste godsdienstige aandacht toe te luisteren. Langzamerhand begonnen er tranen te stroomen, en eene algemeene aandoening werd zigtbaar. Die arme lieden konden hunne kreten van bewondering niet inhouden, lovende den Heer, die dezen dag voor hen had doen aanbreken. Nadat ze weggegaan waren, bleven twee vrouwen, waarvan de eene hoogbejaard was, achter, en drukten herhaaldelijk den Zendeling de hand, den Heer dankende dat hij zich op nieuw verwaardigd had, haar Zijn gezegend Woord onvervalscht te doen toekomen. "Ik vergat," zegt Henderson, "alle bezwaren van mijne reis door het gebergte, en om zulk een tooneel, zou ik gaarne nog meermalen diezelfde moeijelijkheden hebben verduurd. Ik kan den Heer, en middellijk het Bijbelgenootschap, niet genoeg dankbaar zijn, daarom dat ik waardig gekeurd ben geworden, het middel van zulk een zegen te zijn, en de overbrenger eener boodschap die, terwijl anderen er troost door ontvangen, voor mij eene bron van onuitsprekelijke voldoening is."

Wij kunnen al de belangrijke bijzonderheden van deze zendelings-reis, niet mededeelen. Genoeg zij het te weten, dat Hendersons reis door het land een ware zegetogt was. Overvloedige uitstorting van Christelijk leven openbaarde zich aan alle kanten, en toen het oogenblik aanbrak, waarop de Zendeling het hem zoo dierbaar geworden eiland moest verlaten, viel het hem niet moeijelijk zoo velen wier harten geroerd waren, te bewegen, een blijvend aandenken te stichten, opdat de herinnering levendig mogt blijven, aan de barmhartigheid waarmede de Heer zich aan hen had leeren kennen. Maar waaruit zou dit aandenken behooren te bestaan? Het was geen steenen gedenkteeken, noch iets dergelijks; maar er werd in IJsland een Bijbelgenootschap opgerigt. Den 10den Julij 1815, kwam er een aanzienlijk aantal menschen van allerlei rang en stand te Reikiavik bijeen, in het huis van den bisschop, om hiertoe plegtig te besluiten. Men verspreidde alom rondgaande brieven, waarbij de IJslanders uitgenoodigd werden, om aan dit gewigtig werk deel te nemen, Henderson was, voor deze gelegenheid, van het Londensch Bijbelgenootschap gemagtigd geworden, tot eene gift van drie honderd ponden sterling, aan het pasgeboren Genootschap. Vóór zijn vertrek, smaakte hij de vreugde te zien, dat niet alleen gezeten huisgezinnen ruime giften schonken, geëvenredigd aan hun fortuin, maar dat ook arme huisvaders, zelfs dienstboden, hun penningske aanbragten, om tot de volvoering van het heilig werk mede te werken.

Henderson kwam gelukkig in zijn vaderland terug, en de eerste maal waarop hij eene vergadering van het Britsche Bijbelgenootschap wederom kon bijwonen, overhandigde hij eenen brief tot dankbetuiging, van de voornaamste personen in Staat en Kerk uit IJsland, waarvan het slot aldus luidde: "Gij zult altijd het voorwerp onzer vereering en van onze hartelijke dankbaarheid zijn, als werklieden in de hand van den genadigen Heer, die zich verwaardigd heeft, ons nieuwe bewijzen Zijner liefde te schenken en zoo lang wij leven, zoo lang Gods Woord bij ons in eer zal zijn, zal de herinnering aan u, in onze harten levendig blijven."

Sedert dien tijd heeft het IJslandsche Bijbelgenootschap zelf, meer dan tien duizend Bijbels en afzonderlijke Nieuwe Testamenten, doen drukken en verspreiden, en er rust op dien arbeid een kennelijke zegen.

God deed u als een mensch geboren worden. EEN MENSCH, is dat geen eer genoeg? Ach! dat gij een regt mensch waart, gij zoudt een regt zondaar zijn en— een verloste in Christus, een kind van God, een Koning en Priester in eeuwigheid.

Wij zouden gaarne, als de kinderen, alles terstond van God willen *hebben*; maar God laat ons zoo lang wachten, tot dat wij rijp zijn voor de gave of de gave rijp is voor ons.

"DOORZOEK U ZELF NAAUW, JA, DOORZOEK NAAUW!"

Zefanja ii. 1. Ps. cxxxix. 23, 24.

Op welken grond hoopt gij op de zaligheid?

Ik ben gedoopt, de hemel staat mij open;
Ik hoor het Woord van God, ik ken ook mijne schuld,
Ik ga ten Avondmaal; God heeft met mij geduld.
Ik lees, ik bid, ik zing, ik mijd ook grove zonden,
Ik ben niet Engelrein, doch—waar worden dezulken gevonden?
Houd op met uwen roem! *dit alles* is te min?
Hoe zoo? wat wil God meer?—Wat? eenen nieuwen zin.
Kortom, uw' hart dat moet geheel veranderd wezen,
En kinderlijk (niet slaafsch) moet gij den Heere vreezen;
Ontbreekt u dit, o mensch! dan helpt u alles niet
Voor Hem, die niet op schijn, maar naar opregtheid ziet!

BIDT GIJ?

„Gij bidt, en gij ontvangt niet,
omdat gij kwalijk bidt."—Jac. iv: 3.

Gij die tot de Almagt *Vader* zegt,
Wat werkt en vreest gij als een *knecht?*
En kent gij God als in den *hemel,*
Wat hangt gij nog aan 't *aardsch* gewemel?
En zoo Gods naam u *heilig* is,
Wat mint gij nog de *duisternis?*
En bidt gij dat zijn *rijk* moog komen,
Waartoe van *rijkdom* dan te droomen?
En wilt gij dat *zijn* wil geschied,
Waarom verdraagt gij 't lijden niet?
En vraagt gij slechts het brood voor heden,
Wat zorgt gij, altijd ontevreden?
En wilt gij dat u God vergeeft,
Waarom niet in 't geloof geleefd?
En zegt ge uw broeder te vergeven,
Waartoe dan nog in twist te leven?
En wilt ge in geen verzoeking zijn,
Wat jaagt uw hart nog naar den schijn?
En wilt ge uit 's boozen handen wezen,
Waarom niet God alleen geprezen?
En is slechts Gode 't koningrijk,
Wat steunt ge dan op nietig slijk?
En is slechts Hij de God der krachten,
Waarom dan 's menschen dreigen te achten?
En is slechts Hem de heerlijkheid,
Waarom die pracht ten toon gespreid?
O mensch! zoo gij God wilt eeren;
Dan moet de Heilge Geest 't u leeren,
Want bidt gij goed, en doet gij kwaad,
Weet zeker dat het u niet baat,
Maar vouwt God zelf uw handen zamen,
Dan bidt uw hart, en God zegt, *Amen!*

JOHN EYRE.

John Eyre werd in het jaar 1754 geboren te Bodmin. Zijne ouders scheuen hem aanvankelijk tot een hoog doel te bestemmen, hem reeds vroegtijdig in vreemde talen latende onderwijzen; doch met zijn vijftiende jaar namen zij hem van de school, en deden hem in de leer bij een lakenwever. Reeds vroeg echter had een klein boekje, dat hij bij zijns vaders zitplaats in de vensterbank gevonden had, en dat ten titel droeg: "De Groote Oordeelsdag," een zoo sterken indruk op hem gemaakt, dat hij het bijna geheel van buiten leerde. Later gaf hem een christelijk oud man de gesprekken van Hervey in handen, welke hem inleidden in de leer der regtvaardigmaking door het geloof. Eyre geen zin in eenig handwerk hebbende, wilde predikant worden. Zijn vader verzette zich er tegen. "Jongen," zeide hij, "gij zijt veel te driftig van humeur, dan dat gij u lang met ééne zaak zoudt kunnen bezig houden; gij zoudt ook dit spoedig weder moede worden." Eyre zeide van dit woord zijns vaders vele jaren daarna: "Het is zoo, ik ben vele, ja bijna alle dingen moede geworden, maar, Gode zij dank! de dienst van Christus ben ik nooit moede geworden; integendeel, daar heb ik altijd meer lust in gekregen." Toen echter Eyre bleef volharden om predikant te worden, werd zijn vader zoo toornig, dat hij hem een guinje gaf, en door een knecht naar de naaste stad liet brengen, met bevel niet meer in huis te komen. "Toen mijn vader mij zoo de deur uitstiet," zegt Eyre, "toen zeide ik tot mij zelven: "nu neem ik God aan tot mijnen vader, en als deze mij verlaat, dan mogen de menschen vrij spotten met mijne liefde tot de predikdienst." Door de voorzienigheid Gods kwam hij bij een vriend zijner familie, door wien hij eene maand daarna werd geplaatst op een seminarie, alwaar jonge lieden kosteloos tot predikanten worden opgeleid. Eyre maakte groote vorderingen, en werd na eenige jaren predikant, eerst op kleine plaatsen, naderhand te Londen. Aldaar arbeidde hij met grooten ijver en zegen. Door zijn beleid werd er door eenige aanzienlijke vrouwen zijner gemeente eene school opgerigt, alwaar dertig arme meisjes onderrigt en al het noodige, zoowel als spijs en kleeding, ontvingen. Eene dergelijke school werd door hem opgerigt voor twintig arme jongelingen.

Zoo het ooit waar is, dat een uitstekend predikant den geest, die in hem heerschende is, mededeelt aan zijne gemeente, hetzij ten goede of ten kwade, dan was het hier het geval. Zijne gemeente was als naar hem gevormd. Ieder beijverde zich om milde bijdragen te geven. Zelden is er een predikant geweest die zoo veel beschikking had over het geld zijner vrienden als Eyre; want hij kwam alle oogenblikken om bijdragen en nooit ging hij ledig heen. Hij zelf was ook niet karig. Eens, terwijl een vriend met hem in gesprek was, kwam er een man bij hem, die hem zijn grooten nood te kennen gaf. Eyre, wetende dat het aan dien arme besteed was, tastte in den zak en gaf hem een guinje. Zijn vriend dit ziende, stond verbaasd en zeide ontsteld: "Hoe is het mogelijk? Gij hebt zelf zulk een groot huisgezin." —"O!" zeide Eyre, "dat krijg ik wel terug met den interest er bij." Den volgenden dag ontving Eyre een present van een der gemeenteleden van grootere waarde, waarmede hij naar zijn vriend ging, en het hem latende zien, zeide hij lagchend: "Zie, dat heb ik er voor terug ontvangen."

Eyre was een zeer werkzaam man. In het jaar 1793 ontwierp hij het plan tot de uitgave van het *Evangelisch Magazijn*, en was dus de eerste uitgever van een tijdschrift, waarvan spoedig twaalf duizend exemplaren gedrukt werden. De opbrengst daarvan was bestemd om arme weduwen van regtzinnige predikanten te ondersteunen. Een uitvloeisel van dit Magazijn, was de Zendelings Vereeniging, welke den 4den November 1794 hare eerste zitting hield. Uit deze ontstond weder eene andere vereeniging, om het Evangelie te prediken in steden en dorpen, alwaar de onkunde en ondeugd het grootst, het in het oogloopendst was. Van deze vereeniging was Eyre Secretaris en Penningmeester.

Op deze wijze leerde en leefde hij tot het jaar 1803. Als hadde hij een voorgevoel van zijn sterven, opende hij dit jaar met eene predikatie over Hoogl. ii: 16, "Mijn liefste is mijn en ik ben zijn." Den volgenden Zondag predikte hij over 1 Cor. vii: 20, "Maar dit zeg ik, enz." Zijne laatste predikatie was over 1 Cor. vi: 9—11. In dezelve beriep hij zich

op het geweten zijner hoorders, zeggende: "Heb ik ooit gepredikt dat de gierigaard, de dronkaard, de woekeraar in den hemel zullen komen? Ik betuig plegtig voor God en u, dat zulks niet geschied is; integendeel, ik heb gepredikt dat de onregtvaardigen het Koningrijk Gods niet zullen beërven: ik ben dan rein van uw bloed."

Kort daarna werd hij ernstig ziek en zijn einde naderde. Op zijn sterfbed zeide hij—van de opwekking van Lazarus sprekende—"Och! wie zou niet gaarne willen sterven om door Jezus stem te worden opgewekt!"

Tot zijne familie en vrienden zeide hij, kort voor zijn dood: "Het ambt dat de Heer mij heeft toevertrouwd, heb ik wederom nedergelegd in zijne handen. En nu zeg IK niet dat ik heenga om u woningen te bereiden: want dit kan ik niet; maar dát zeg IK, den Heere Jezus tot lof: dat zij reeds bereid ZIJN. Neen! mijne vrienden zal ik niet verliezen, maar wedervinden: want met de wereld heb ik reeds lang de vriendschap opgezegd." Het laatste woord waarmede hij de eeuwigheid intrad, was: "*Hij doet meer dan overvloedig boven al wat wij bidden of denken.*"

DE TWEE BEDELAREN.

(Luc. xvi. 20.)

De Heilige Schrift vertelt ons van *twee* bedelaren. Een van deze twee kent gij wel—het is de arme Lazarus, die hongerig *voor de poort* van den brassenden rijke lag en wiens welgevoede honden zijne zweren lekten. Maar van den anderen weet gij niets?—er staat toch in dezelfde plaats van hem geschreven. Dat is die, welke zijn ligchaam in purper en zeer fijn lijnwaad kleedde en alle dagen vrolijk en prachtig leefde, die echter ook stierf, en die in de plaats der pijniging, kwam—*dat* is de andere bedelaar. Lazarus bedelde in *deze* wereld om de kruimkens, en de *ongenoemde,—hoe mag wel zijn naam wezen?*—in *gene* wereld—om eenen druppel water op de dorstige en brandende tong. Wie was wel de armste van die twee?

OUDE SPREUK.—Zijt gij slechts *eenmaal* geboren, dan sterft gij *tweemaal*; maar zijt gij *tweemaal* geboren, dan sterft gij slechts *eenmaal*.

LEVENSSCHETS VAN DEN WEL-EERW. HEER T. J. HEROLD.

STELLENBOSCH.—Alhier overleed op den namiddag van den 10den dezer, in den ouderdom van 69 jaren en 4 maanden, onze geachte Leeraar, de Wel-Eerwaarde Zeer Geleerde Heer TOBIAS JOHANNES HEROLD, de oudste der leeraren in dienst der Gereformeerde Kerk in deze Volkplanting. Steeds gezegend met bloeijende gezondheid, werd het echter in de laatste maanden zigtbaar dat zijne krachten merkelijk verzwakten. Desniettegenstaande bleef hij zijn openbaar dienstwerk waarnemen, tot dat een toeval op den predikstoel, in de maand Augustus, hem noodzaakte te beproeven, wat eene verandering van luchtgestel, ter versterking zijner krachten zoude kunnen toebrengen. Het was echter te vergeefs. De kwaal was inwendig, lang raadselachtig, en werd niet overwonnen. Tegen den raad zijner vrienden waagde hij het naar de Kaapstad te komen om de Synodale Vergadering bij te wonen; doch slechts bij de eerste zittingen kon hij tegenwoordig zijn. Na afloop der Vergadering tot zijne pastorie terug gekeerd, was het doopen van een zijner kleinkinderen de laatste daad, welke hij als herder der gemeente verrigtte. Zijne vrome ouders, die in den aanvang dezer eeuw te dezer plaats kwamen wonen, hadden hunnen eenigen zoon tot de Evangeliedienst bestemd, en daarom bleef hij op de Latijnsche school in de Kaapstad tot zijn zestiende jaar, wanneer hij, met nog drie andere zijner medekweekelingen, in het begin van het jaar 1805, naar Holland vertrok, en als Akademie-burger op de Universiteit te Leijden werd ingeschreven. Na volbragte studie, onder de leiding der Hoogleeraren Van der Palm, Van Voorst, Clarisse en anderen, werd hij door de Classis van Amsterdam eerst *preparatoir* en vervolgens *peremptoir* geëxamineerd: en tot Leeraar der Gereformeerde Kerk in deze landen ingezegend zijnde, trad hij kort daarop in den echt met Mej. Louisa Hoorn. De oorlog woedde destijds tusschen Frankrijk en Engeland, en met niet weinig moeijelijkheden ging de overkomst van Holland naar de Kaap gepaard. Hij moest een langen omweg kiezen—bereikte Londen, alwaar hij eenige beurten in de Hollandsche Kerk vervulde, en werd eindelijk in het jaar 1811 in gezondheid verwelkomd in de

onderlijke woning alhier. Twee nieuwe dorpen werden toen aangelegd. De benoeming en aanstelling van Leeraars was geheel in de magt van den Gouverneur, en tot leeraar van George (een dier nieuwe dorpen) benoemde Sir John Cradock onzen Herold. Hij vertrok daarheen, doch vond er noch predikants woning, noch kerkgebouw, noch kerkeraad. Zijn eerste zorg was een kerkeraad aangesteld te krijgen; hetgeen destijds afhing van de keus des Gouverneurs, aan wien een voordragt door den Civielen beambte moest geschieden. Het duurde lang eer er een behoorlijk kerkgebouw werd gesticht, terwijl een vertrek werd opgeruimd, waarin de gemeente op den dag des Heeren kon te zamen komen.

Hier moest hij menigmalen reizende zijn om de ver afgelegenen te bezoeken en de genademiddelen tot hen te brengen. Zijn dienstwerk moest zich ook uitstrekken tot in de gemeente Uitenhage, alwaar wel sedert 1805 een dorp was gesticht, maar noch voor kerk noch leeraar was gezorgd, en toen, bij de verplaatsing van den Wel-Eerw. Heer Kicherer, de gemeente te Graaff-Reinet herderloos werd, moest hij het herderlijk werk ook in die gemeente gaan verrigten.

Te dezer tijd werd hem op hoog gezag eene pijnelijke pligtsvervulling opgedragen, zoodat hij zich naar de grenzen begaf om eenige ter dood veroordeelden, in de laatste oogenblikken, het woord des levens te verkondigen, van welke verrigting een officieel verslag destijds werd in het licht gegeven.

Hij verwisselde zijne standplaats te George in het jaar 1823 met dien van de Paarl.

Het was in dezen tijd dat de kerkelijke organisatie, van welke wij nu de vruchten genieten, tot stand kwam, en waartoe hij ijverig heeft medegewerkt. In de tweede Synode, gehouden ten jare 1826, nam hij de betrekking waar van scriba, en in de derde (1829) van voorzitter. In beide vergaderingen heeft men de bewijzen van zijne bijzondere ingenomenheid met die belangrijke besluiten, toen zoo eenparig genomen, om het zelfstandig bestaan en bloei onzer Gereformeerde Kerk te bevorderen. Ruim acht jaren droeg hij den herderstaf der Paarlsche gemeente, toen hij, bij het emeritaat van den Wel-Eerw. Heer M. Borcherds, tot diens opvolger werd beroepen en alhier bevestigd op den 29sten Mei des jaars 1831. Pas negen maanden had hij hier gestaan, toen een gevoelige slag hem trof in den plotselingen dood van zijne geliefde vrouw—de moeder van zijn dertien talkinderen, van wie vijf de geliefde moeder overleefden—wier lijk op denzelfden dag en uur werd bijgezet (Februarij 1832) met dat van zijnen grijzen voorganger. Het was voor hem, het was voor de zijnen, het was voor de gemeente een dag van droefheid en rouw.

Na eenigen tijd huwde hij met de weduwe van wijlen Mr. J. Joubert, die thans met zijne en hare kinderen de wegneming van het hoofd des gezins beweent. Zes-en-twintig jaren heeft hij in deze gemeente het brood des levens mogen breken, en ons getrouw mogen wijzen op Jezus Christus en Dien gekruisigd, als de eenige verzoening voor onze zonden.

Het grootste gedeelte van den Sabbat, kan men zeggen, bragt hij in het heiligdom door, want daar predikte hij 's morgens en 's namiddags, en in den tusschentijd hield hij eene catechisatie voor de kweekelingen der kerk.

Hij had geen langdurig, maar een smartelijk ziekbed, en droeg die smarten met Christelijke lijdzaamheid. Daar het spreken in den laatsten tijd den kranke vooral smartelijk viel, werd den bezoekers weinig gelegenheid gegeven zich met hem te onderhouden. Het scheen ook eene karakteristiek van den overledene te zijn geweest zich niet veel uit te laten over hetgeen in zijn binnenste omging. De Wel-Eerw.——knoopte nogtans op den 24sten November een ernstig gesprek met hem aan. Het was een dag van veel pijn en groote zwakheid. Op de vraag "hoe hij zich te moede gevoelde?" was het antwoord "dof en doodig;" en op de aanmerking, dat de pijnelijke toestand van het ligchaam noodzakelijk veel invloed op den geest moest uitoefenen, en dat de hoofdzaak, waarop het eigenlijk op aankwam, niet was het min of meer levendig gevoel der ziel, maar haar gereinigd zijn door het bloed van Christus, zeide hij, met vrijmoedigheid dit van zich te kunnen verklaren, dat hij er zich in verblijdt te mogen betuigen, "dat hij nooit eene waarheid, zonder eigene overtuiging dat zij waar was, heeft gepredikt." Hij beäamde dat het vreesselijk zoude zijn anderen te hebben gepre-

dikt en zelve verworpen te worden. Op een gezegde van den bezoeker merkte hij aan: "de Heer, die mij zoo menigmalen heeft verkwikt, zal het mij ook nu niet aan zijne vertroosting doen ontbreken," er bijvoegende: "menig rusteloozen nacht, als niemand het vermoedt, breng ik heerlijke oogenblikken door." Niet gewoon in zijne krankheid zich veel hierover uit te laten, liet vooral zijne echtgenoote het blijken hoe aangenaam deze ontboezemingen haar waren, waarop de kranke zeide: "dat men gaarne veel uit hem hooren wilde, maar dat hij niet gaarne veel sprak over hetgeen in hem omging, omdat het hart zoo zeer te mistrouwen is, omdat men ligt een te hoogen dunk over hem mogt opvatten." Hij sprak toen over het verderf des harten, de noodzakelijkheid enkel door genade zalig te worden. Onder anderen verklaarde hij: "Ik ben zoo bang voor den Satan, die rondgaat als een brieschende leeuw." Op een voorstel om met hem te bidden, verzocht hij vooraf de omstanders dat zij zingen zouden Gezang 51 vs. 1:—

"Jezus is mijn Heer en Koning,
Die mij woning,
In zijns Vaders huis bereidt;
Wat mij hier ook moog' ontbreken,
In die streken
Wacht mij rust en zaligheid."

In verder gesprek op dien dag betuigde hij "Jezus lief te hebben en den dood niet te vreezen."

Door dienzelfden broeder op den 3den December bezocht—toen hij na genoten rust zich van de hevigste pijnen eenigzins bevrijd gevoelde—spraken zij er over hoe menigeen zich zelven op het sterfbed bedroog, en hoe dwaas de wereld handelt, door meer waarde te hechten aan de vrome woorden van den stervende, dan aan een leven, dat het bewijs is eener waarachtige bekeering. De kranke merkte onder anderen aan: "hoe menigmalen een kranke op het dwaalspoor wordt geholpen door betrekkingen en anderen, die de minste belijdenis voor eene waarachtige overtuiging aanziende, instede te trachten den kranke tot waarachtig besef zijner zonden te brengen, hem dadelijk met Gods genade in Christus troost." Bij het afscheid nemen van dien broeder waren deze zijne laatste woorden: "Voor mij te leven is Christus, en het sterven gewin."—Op Dingsdag avond, den 8sten, had die broeder weêr de gelegenheid met den kranke te spreken. Hij was zeer verzwakt. Het spreken viel hem moeijelijk. In den morgen van dien dag had hij de hoop tot herstel niet geheel en al opgegeven. Nu was hij zelf den dood wachtende. Hij sprak met vrouw en kinderen over het een en ander dat hij nog te bestellen had, en antwoordde op de vraag of niets hem op het hart drukte? —"Het is alles wel, alleen voel ik nog den band, die mij aan vrouw en kinderen bindt." In een ander oogenblik:—"Als het zoo blijft, dan is het geen sterven; maar het is mij vreemd, ik denk dat er nog een laatste strijd zal volgen; ik moet waken tot aan het einde toe." Op de vraag of hij gevoelde dat zijn hart in liefde uitging tot Jezus Christus? was het: "Heer! tot wien zullen wij gaan, Gij hebt de woorden des eeuwigen levens." Met zwakke stem antwoordde hij op eene aanmerking, dat men medelijden met hem gevoelde, maar hem niet helpen kon:—

"Als wij de doodsvallei betreên,
Laat ons elk aardsche vriend alleen;
Maar Hij, de beste vriend in nood,
Verzelt ons over graf en dood."

Hartelijk nam hij den volgenden dag afscheid van de zijnen en van dien broeder, wien hij eenen innigen zegenwensch toesprak; ernstig vermaande hij—bij zigtbare afneming zijner krachten—zijne vrienden en allen, die zijn sterfbed bezochten. Toen hij niet meer verstaanbaar zich kon uitdrukken zwegen zijne lippen, en ontsliep hij zachtkens Donderdag namiddag omtrent vijf ure.

Zijn stoffelijk deel rust in hetzelfde graf bij dat zijner vrome ouders,—zijne vrouw en tien kinderen, alwaar het op Zondag namiddag den 13den dezer, gevolgd door eene zeer talrijke schaar, werd bijgezet.

Het was uit het sterfhuis gebragt naar de kerk, en voor den predikstoel geplaatst zijnde, sprak de Wel-Eerw. Dr. Heyns de vergadering toe, gewag makende van de betrekking waarin hij, vooral als jongeling tot den dierbaren ontslapene had gestaan. en na aangestipt te hebben de standplaatsen, waar hij het Evangelie had verkondigd, beschreef hij in levendige trekken hoe de overledene—als leeraar getrouw was in de verkondiging van de zuivere leer van het Evangelie,—als vriend zijner gemeente belangstellende in haar zielen-

heil, het bezoeken van kranken, het troosten van bedroefden,—als Christen, zelfs te midden van rampen en droefheid een voorbeeld van gelatenheid en onderwerping aan den wil des Heeren. Hij sprak van het geluk dergenen, die met den ontslapene aan Christus den Heer waren verbonden, maar teekende tevens den jammerstaat derzulken voor wie zijne Evangelie-prediking eene reuk des doods moge zijn geweest, wanneer hij als getuige tegen hen zoude optreden. Dezen wekte hij op tot bekeering—genen spoorde hij aan tot volharding in het zaligmakend geloof, dat hun zoo vele jaren zoo getrouw was verkondigd, om met gegronde hoop 's dichters woorden te kunnen bezigen.—Gez cxcii: 10:

'k Zal daar den vriend mijn' dank betalen,
Die mij den heilweg wijzen wou,
En hem, zelfs millioenen malen,
Nog zeegnen voor zijn liefd' en trouw;
Daar vind ik bij mijn' God en Heer,
Dien trouwsten vriend op aarde, weer!

Dit vers werd door de gemeente gezongen. Bij het graf werd het gebed gedaan door den Wel-Eerw. Dr. H. E. Faure, die met de predikanten Dr. Heyns, Le Febre Moorrees, Dr. Reitz, den Civielen Commissaris, de beide Fungerende Ouderlingen en den Oud-ouderling J. C. Faure, slipdragers waren.

BUITENLANDSCH KERKNIEUWS.

NEDERDUITSCH GEREFORMEERDE KERK IN NOORD AMERIKA.

1. In de Nederduitsch Gereformeerde Kerk zijn 31 Classes:—14 in de Synode van New York, 13 in die van Albanie en 4 in die van Chicago.

2. Daar zijn 394 Kerken:—179 in de Synode van New York, 176 in die van Albanie en 39 in die van Chicago.

Zeven jaren geleden was er niet eene enkele kerk uit de Emigranten van de Nederlanden, in verbindtenis met de Amerikaansche Kerk. Nu zijn er 30 kerken in welke de dienst in het Hollandsch wordt verrigt.

Tien jaren geleden was er maar *eene* Hoogduitsch Gereformeerde Kerk in verbindtenis met de Amerikaansche, nu zijn er 28 met haar verbonden.

Vergelijkende Statistiek der Nederd. Geref. Kerk in Amerika voor 1856 *en* 1857.

	1856		1857
Getal Kerken	380	—	390
„ Predikanten	368	—	378
„ Studenten in de Godgeleerdheid ..	30	—	33
„ Leden op belijdenis aangenomen ..	2,551	—	2,666
„ Met attesten ..	1,483	—	1,769
„ Communicanten ..	40,413	—	44,448
„ Volwassenen gedoopt	369	—	407
„ Kinderen gedoopt ..	2,754	—	3,162
„ Catechisanten ..	30,070	—	33,335
„ In Zondag Scholen..	85,898	—	117,416

KERKNIEUWS.—Door het Provinciaal Kerkbestuur van Overijssel is tot *Kandidaat in de Heilige Dienst* bevorderd, de Eerw. I. Horak.

Z. A. Christelijke Boekvereeniging.

1857.

Dec. 5.—Van 2 leden, Kaapstad voor, 1858	£ 0	15	0
„ 16.—Van den Heer P. G. Leeb, Richmond, voor 1856	5	0	0
„ „ „ voor 1857	15	0	0

TAKVEREENIGING VOOR KINDERWERKEN.

Dec. 5.—Van een Lid Kaapstad, voor 1858	£ 0	3	0

J. D. MARQUARD,
Penningmeester.

OFFICIEEL.

ZENDINGWEZEN.

Van Ds. N. J. Hofmeyr, het gecollecteerde te Calvinia	£7	10	0
Van een ongenoemde, door Ds. J. H. Neethling, H.z.	0	10	0
Van Dr. Robertson, het gecollecteerde te Robertson in de kerk	4	0	0
Do. Aldaar ingezameld door Jongejufv. Barbara van Zyl	1	16	6
Do. Het gecollecteerde te Montagu	3	0	0
	£16	16	6

P. E. FAURE,
Thesaurier.

Waterloo, aan den Wijnberg,
Dec. 14, 1857.

Van de Sandt de Villiers & Co., Drukkers.